

ОЛЕКСАНДР ГРІН

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ
(ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)**

**АЛЬБОМ СХЕМ
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК**

Грін О.О.

Цивільне право України (особлива частина): Навчальний посібник: Альб. схем / О.О.Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2013. – 464с.

Навчальний посібник з дисципліни „Цивільне право (Особлива частина)” підготовлений на основі чинного цивільного законодавства України, існуючих правових теорій та відповідає навчальній програмі з зазначеної дисципліни у вищих юридичних навчальних закладах. Пропонований посібник ілюструє послідовний виклад у схемах основних інститутів Особливої частини цивільного права України.

Навчальний посібник розрахований на студентів, аспірантів та викладачів вищих юридичних навчальних закладів і факультетів. Видання може бути корисним також практичним працівникам нотаріату, прокуратури, адвокатури та всім, хто цікавиться питаннями цивільного права.

Рецензенти:

Трачук П.А., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, конституційного та адміністративного права, декан юридичного факультету ЗакДУ.

Черевко П.П., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету ЗакДУ.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського державного університету. Протокол № 5 від 31 січня 2013р.

Схвалено рішенням кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Закарпатського державного університету від 23 січня 2013р., протокол № 7

ПЕРЕДМОВА

Цивільне право України – одна з основних галузевих навчальних дисциплін, яка обов'язково вивчається в усіх юридичних вузах і факультетах та передбачена серед нормативних дисциплін освітньо-кваліфікаційних стандартів вищої юридичної освіти в Україні. Це обумовлено значенням цивільного права як галузі права, що регулює товарно-грошові, інші майнові та особисті немайнові відносини фізичних та юридичних осіб на засадах юридичної рівності, добросовісності, розумності, справедливості та широкої свободи суб'єктів у визначенні своїх прав та обов'язків.

Питання правового регулювання цивільно-правових відносин у сучасних умовах має надзвичайно актуальне соціально-економічне значення. Це зумовлено новими явищами в економіці України, пов'язаними з розвитком ринкових відносин, коли регулювання і управління господарських відносин вимагає активного використання інститутів цивільного права.

Вивчення дисципліни „Цивільне право (Особлива частина) ” має виключно важливе значення для підготовки юристів вищої кваліфікації. Пропонований навчальний посібник у систематизованому вигляді знайомить студентів з основами Особливої частини цивільного права та загальними характеристиками її основних інститутів.

Для полегшення засвоєння тем курсу пропонується вивчати поняття Особливої частини цивільного права за допомогою схем, що розкривають елементи і логіку структури даної дисципліни. Подані у роботі теми структурно розміщені відповідно до змісту глав і розділів Цивільного кодексу України.

При написанні посібника автором використано праці С.С.Бичкової, І.А.Бірюкова, Д.В.Бобрової, В.В.Васильченка, М.Д.Бойка, Ю.І.Заїки, О.С.Іоффе, І.С.Канзафарової, Т.С.Ківалової, О.А.Красавчикова, І.М.Кучеренко, Г.К.Матвєєва, В.Т.Нора, В.А.Ойгензіхта, О.О.Отраднової, О.П.Печеного, З.В.Ромовської, С.Д.Русу, Є.О.Рябоконея, В.Т.Смірнова, А.А.Собчака, І.В.Спасибо-Фатєєвої, Р.О.Стефанчука, Е.А.Флейшиц, Є.І.Фурси, С.Я.Фурси, Є.О.Харитонова, Я.М.Шевченко, Г.Ф.Шершеневича, С.І.Шимон, О.М.Ерделевського, К.Б.Ярошенка та інших відомих вчених-цивілістів.

Альбом схем має низку переваг перед іншими навчальними виданнями. Побудова посібника у вигляді схем дає можливість студенту текстуально і візуально засвоїти інститути Особливої частини цивільного права. Посібник можна використовувати з метою самоконтролю отриманих знань та повторення пройденого матеріалу, що сприятиме формуванню системних знань про сучасний стан інститутів Особливої частини цивільного права України.

Посібник містить орієнтовний список нормативної, монографічної та навчальної літератури, обов'язкової для опрацювання студентами. Для подальшого ж поглиблення знань з цивільного права студентам рекомендується використовувати монографії, підручники, навчальні посібники, практикуми та інші джерела і літературу.

Автор жодним чином не претендує на вичерпність охоплення тем курсу, ні, тим паче, на повноту і правильність вміщених тут суджень. Втім, вважаємо, що наші думки та викладені підходи будуть корисними молодим юристам, особливо ж студентам вищих навчальних юридичних закладів.

Автор буде вдячний читачам за конструктивні зауваження і пропозиції, спрямовані на удосконалення навчального посібника, і намагатиметься врахувати їх у подальшій роботі.

Усі побажання та зауваження щодо вдосконалення структури та змісту навчального посібника просимо надсилати на адресу: Україна, 88015, м.Ужгород, вул.Заньковецької 87/б, Закарпатський державний університет, кафедра цивільно-правових дисциплін.

З повагою до читача
Олександр Грін

Договір купівлі-продажу

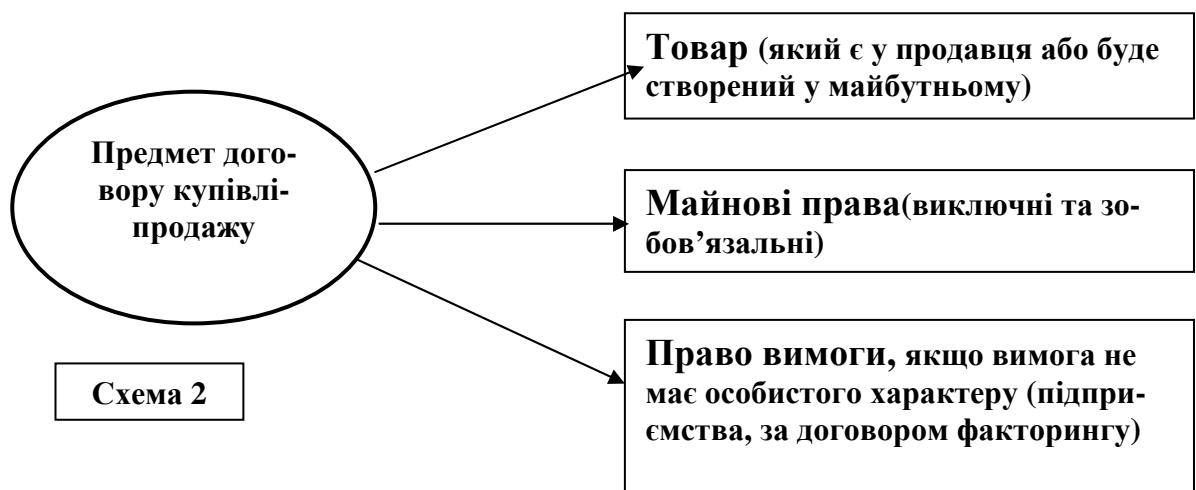

Схема 4

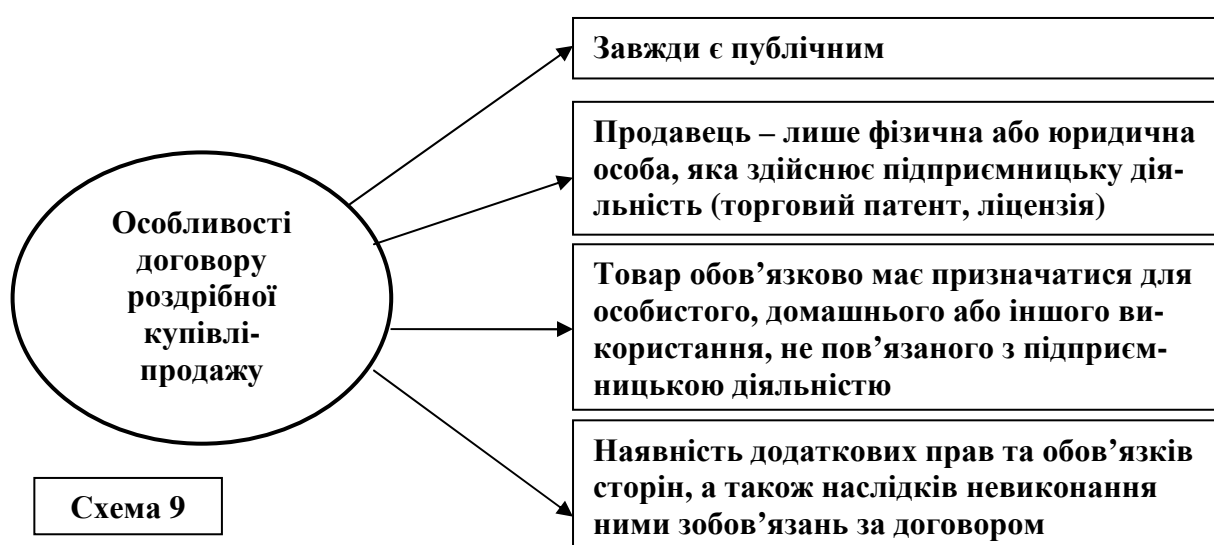
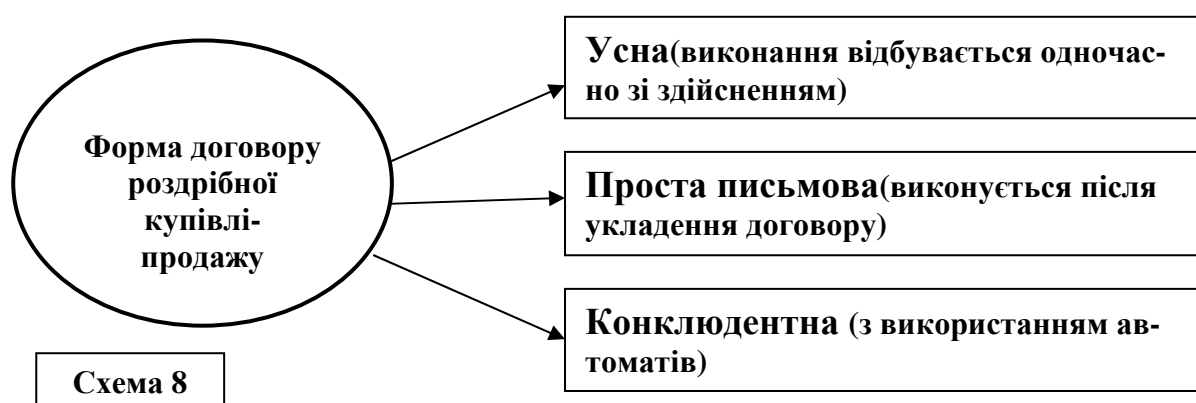
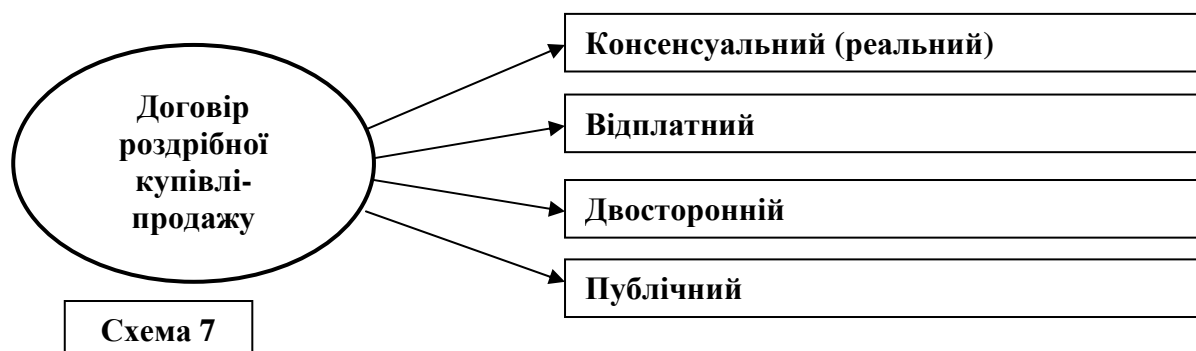

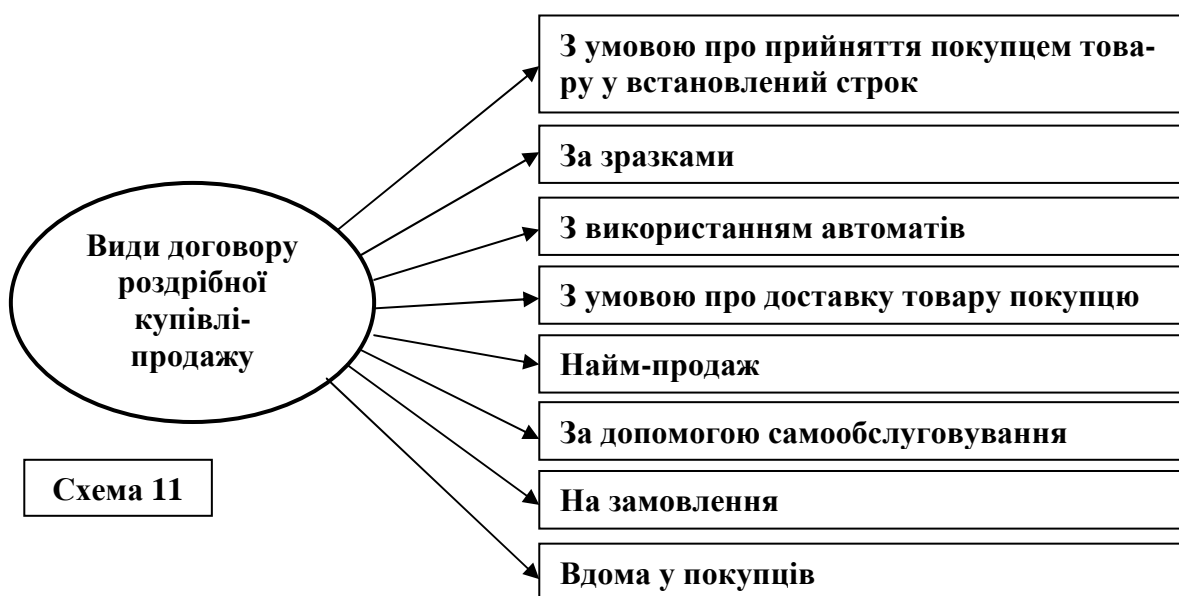
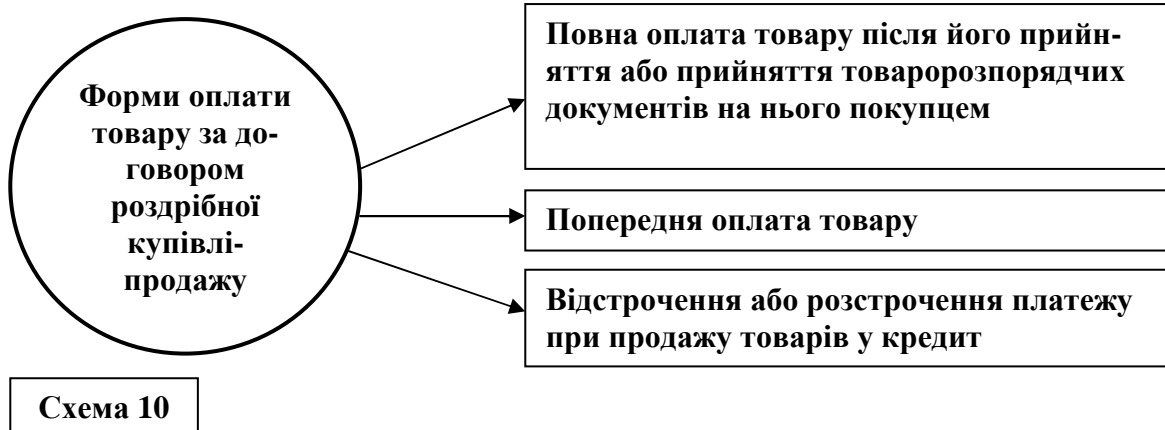
Схема 5

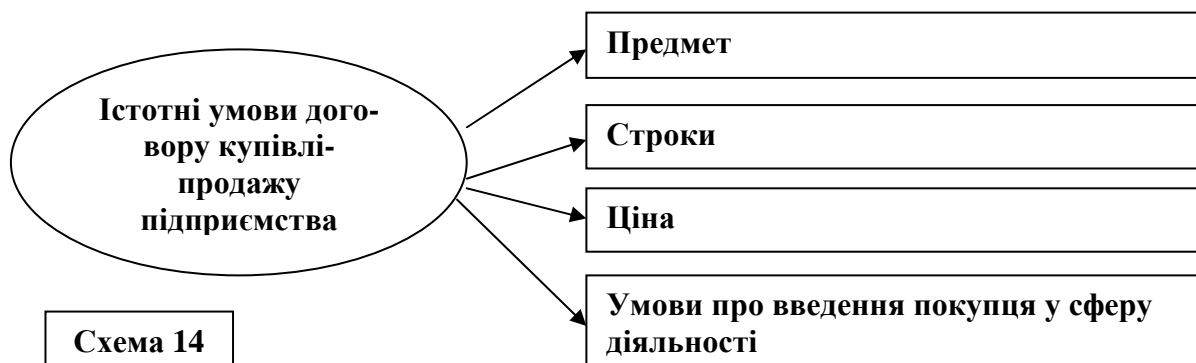
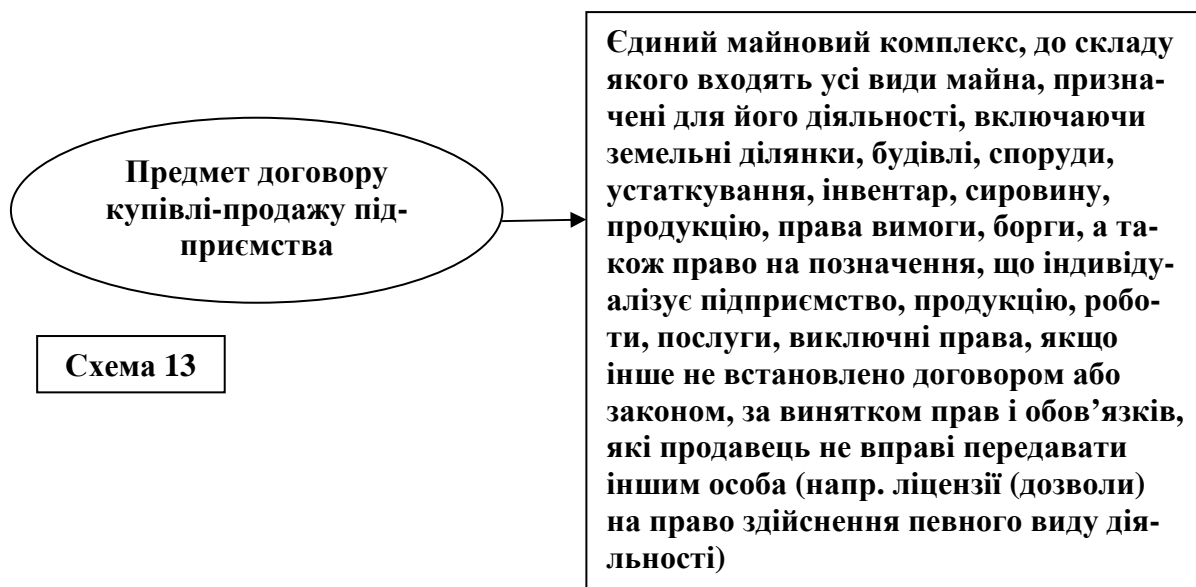
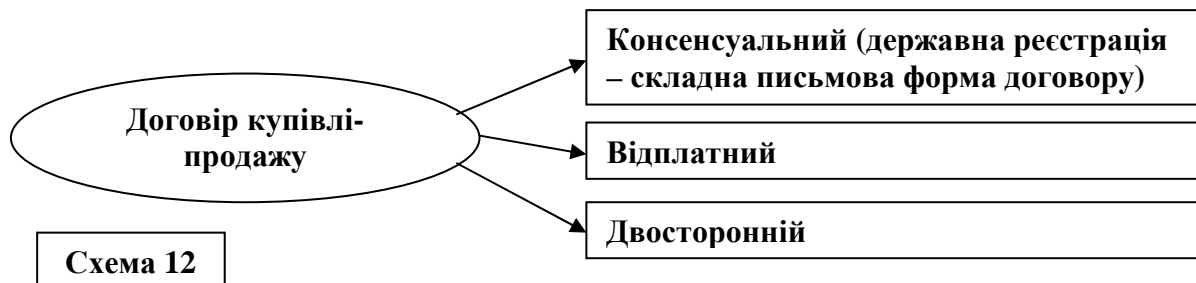
Схема 6

Договір роздрібної купівлі-продажу

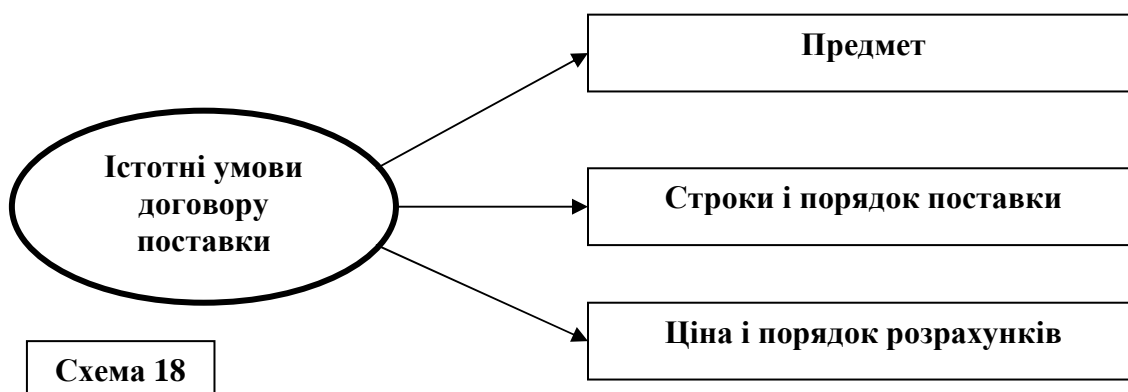
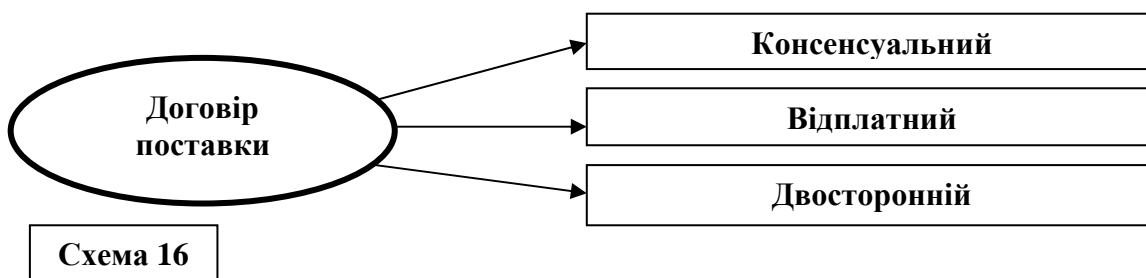

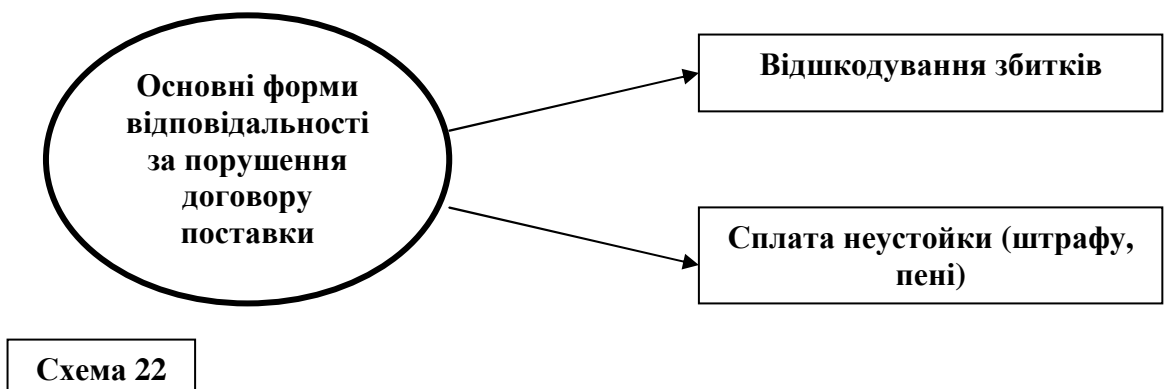
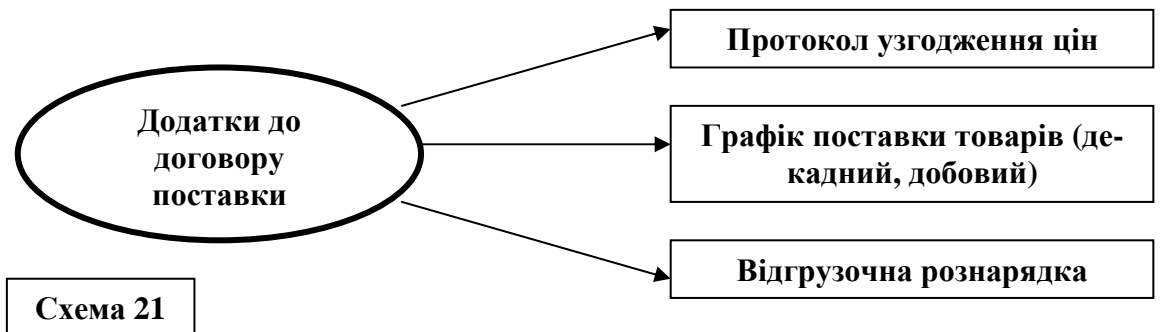
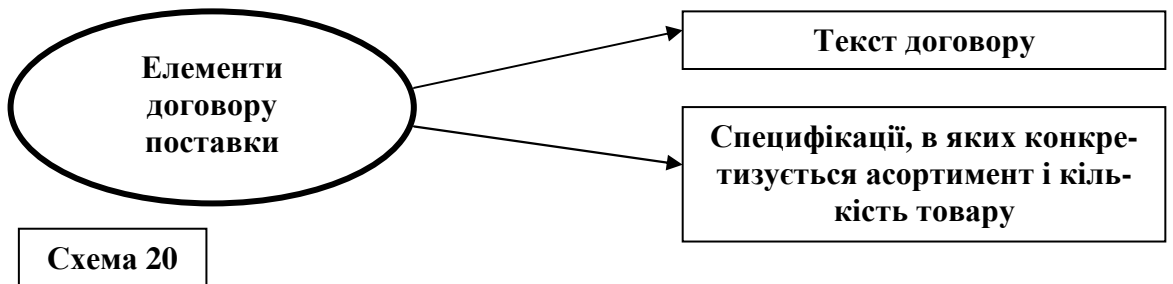
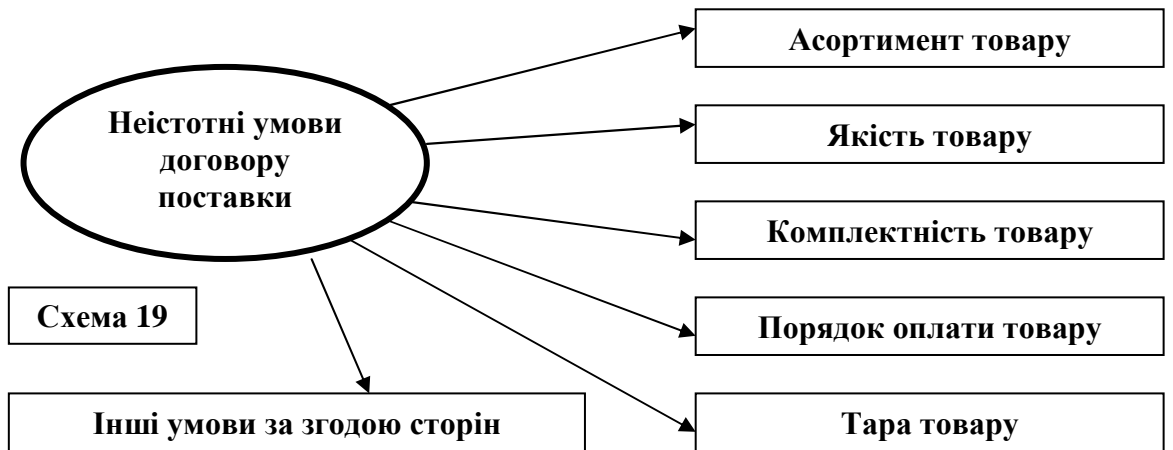
ДОГОВІР КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ПІДПРИЄМСТВА

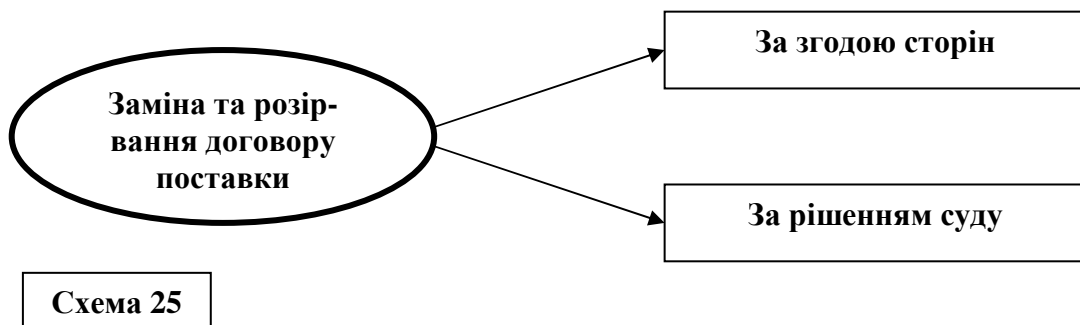
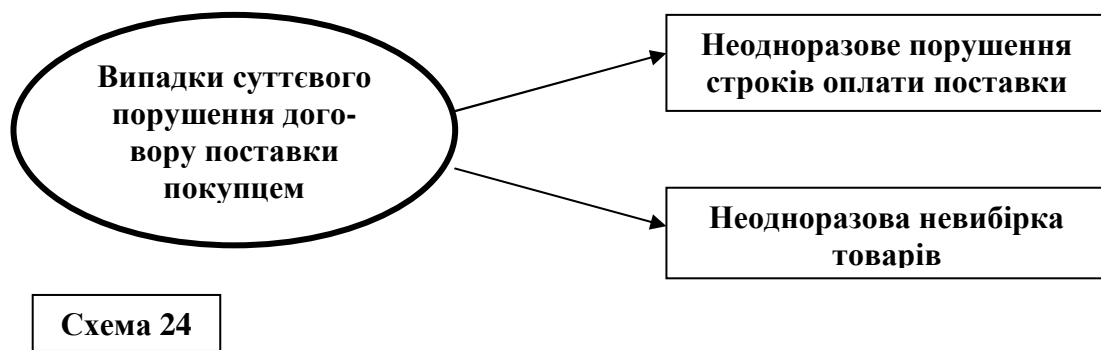
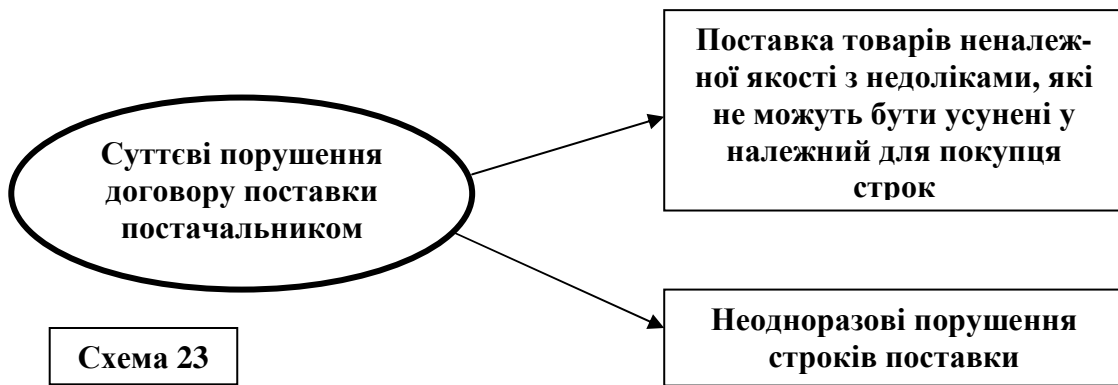

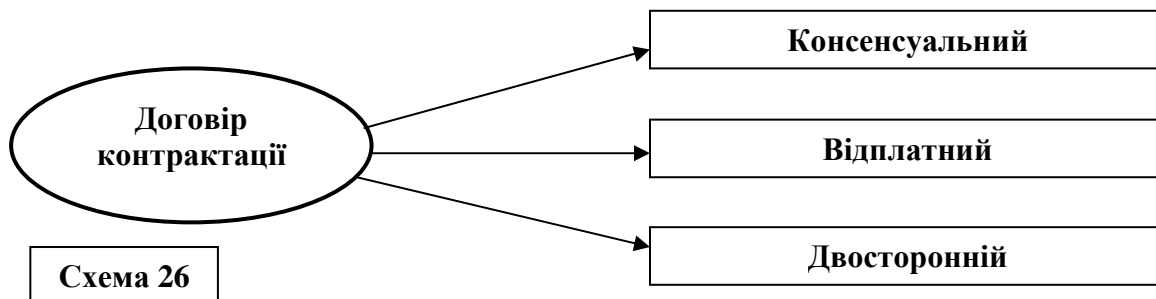
Договір поставки

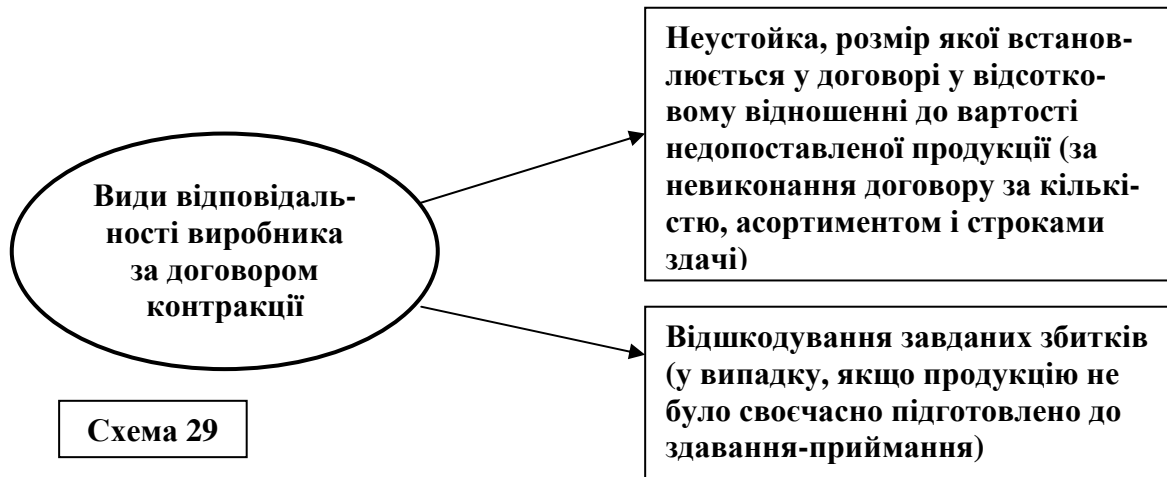

Договір контрактації сільськогосподарської продукції

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу

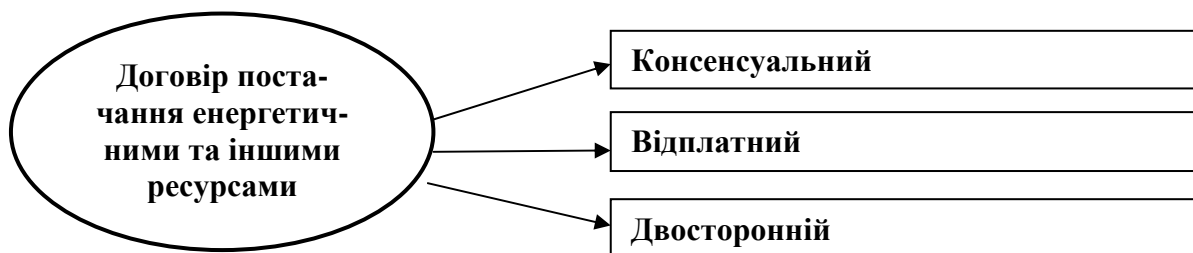

Схема 31

Схема 32

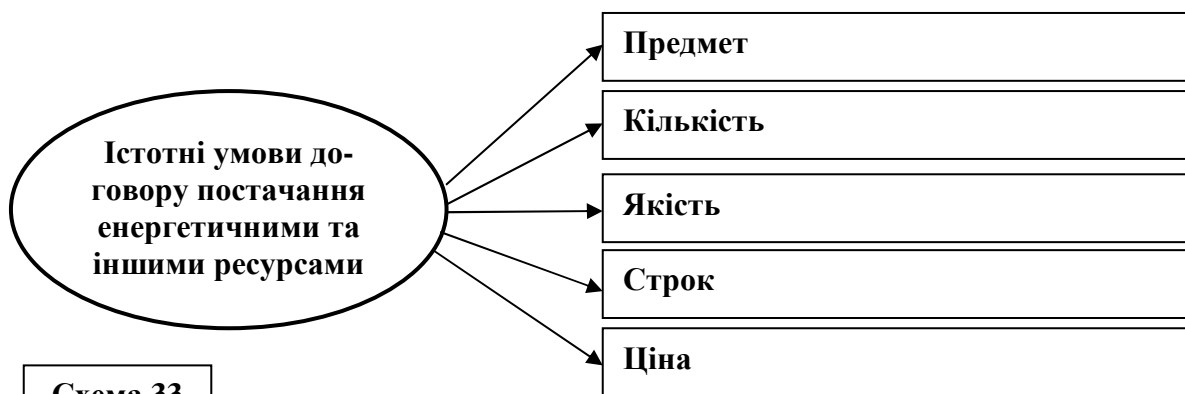

Схема 33

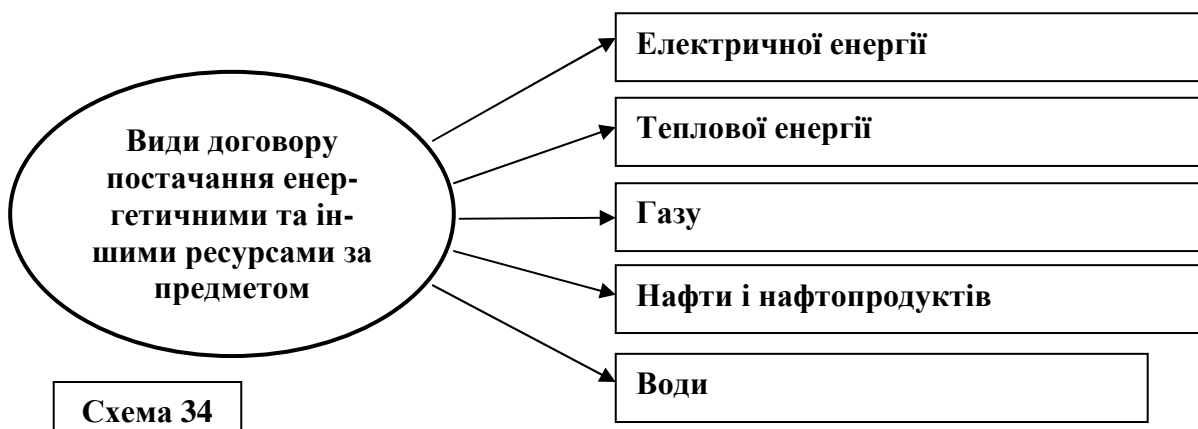
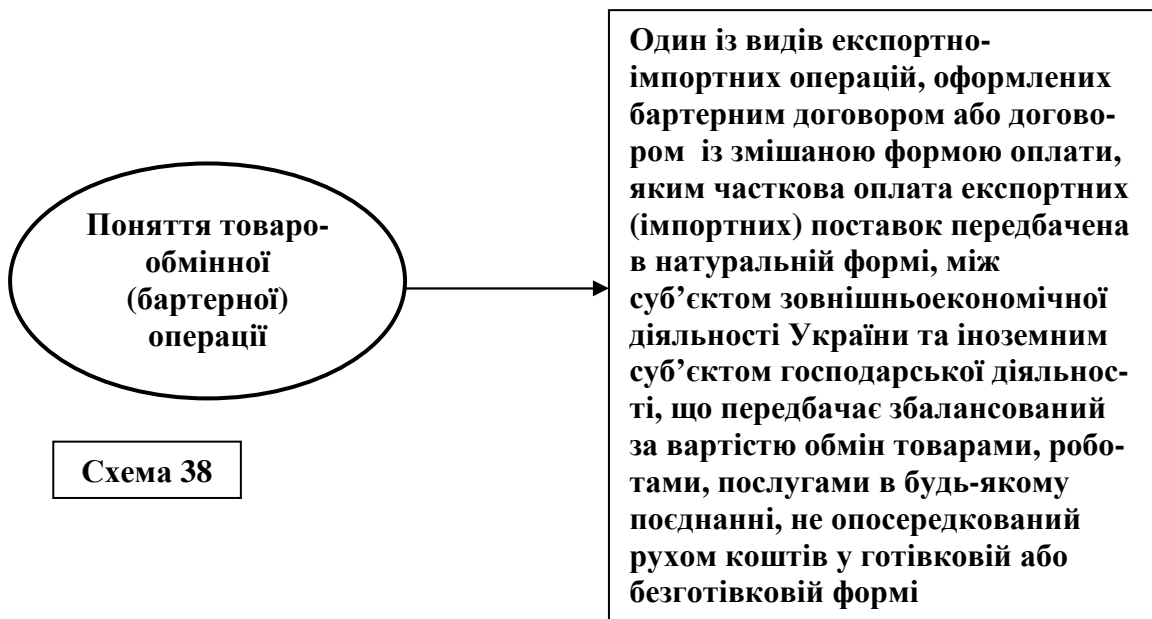
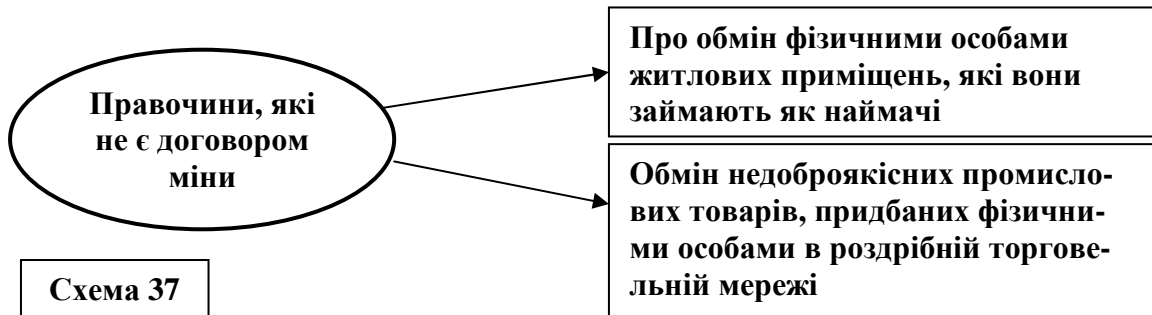
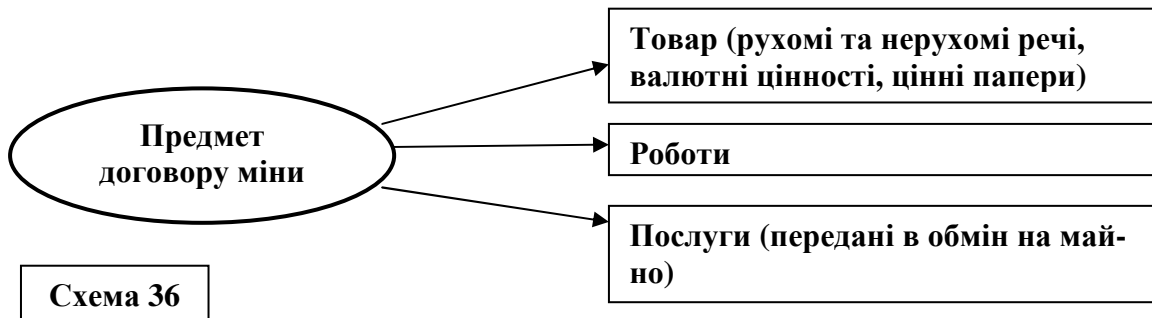
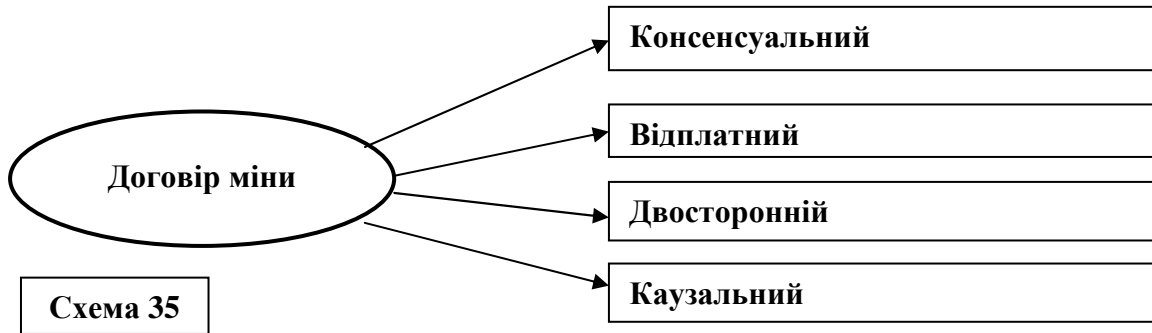

Схема 34

Договір міни

Договір дарування

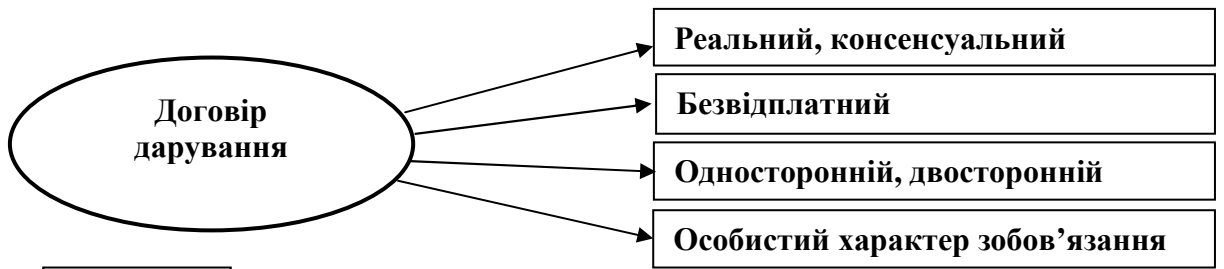

Схема 39

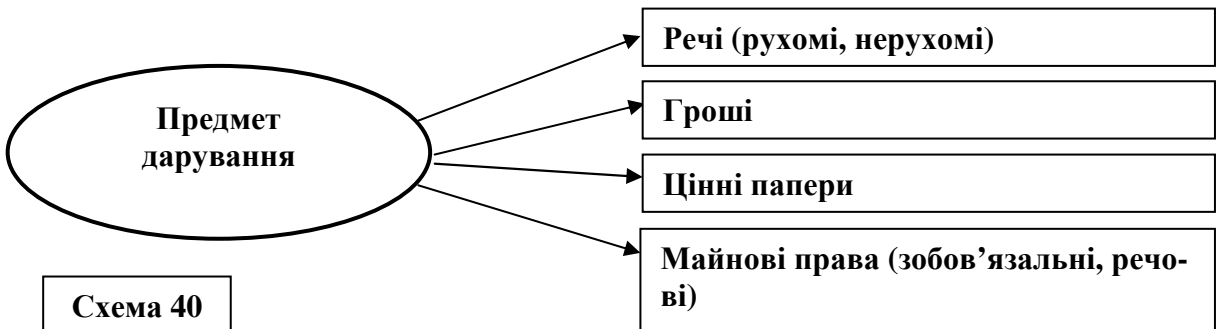

Схема 40

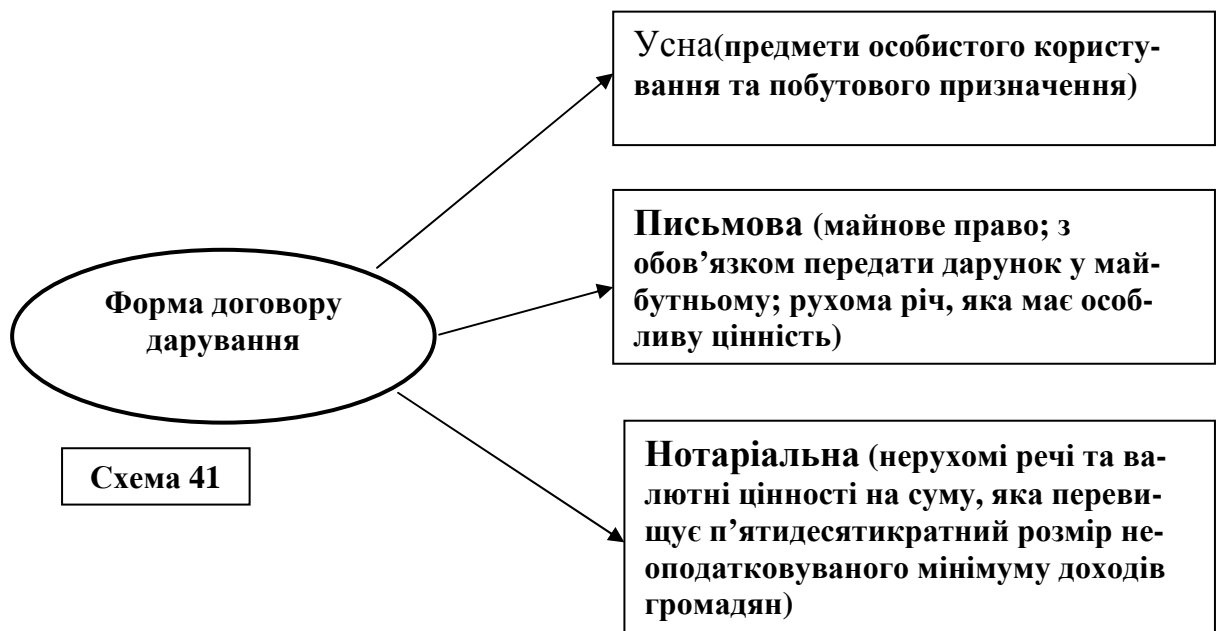
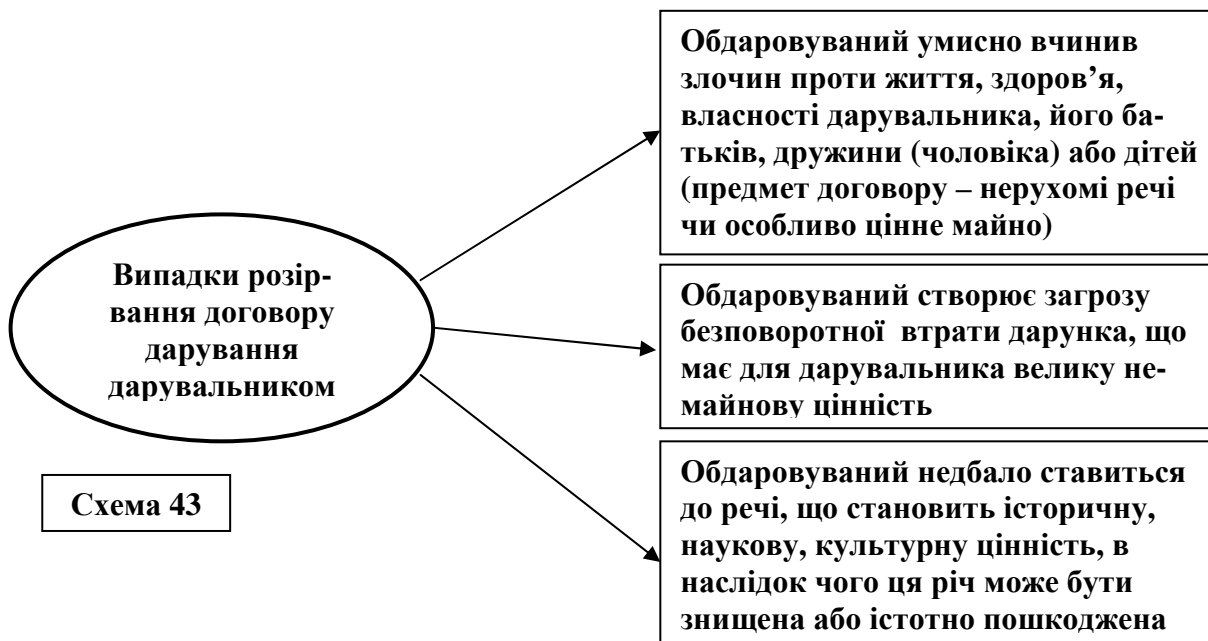
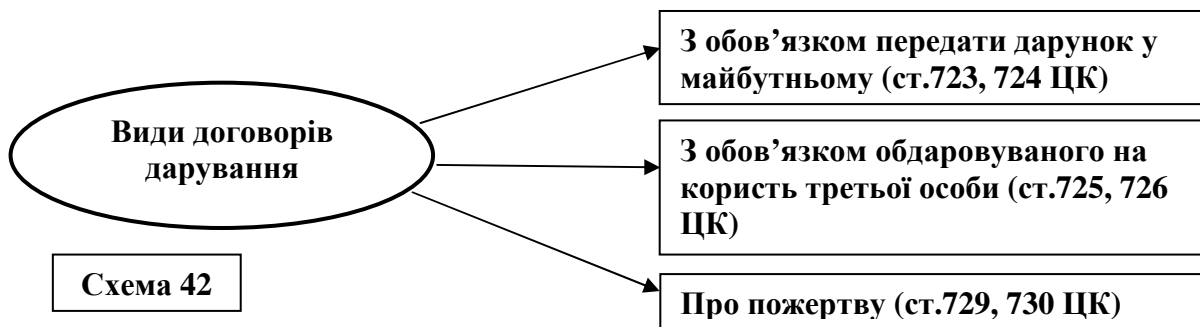
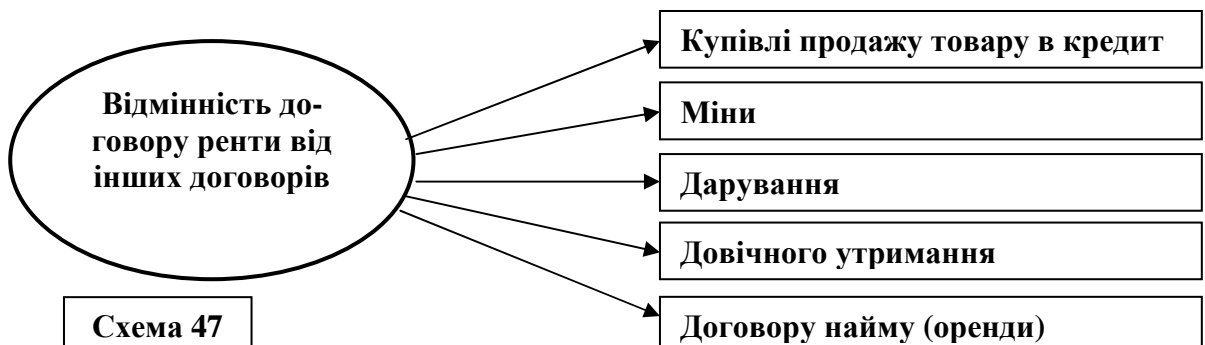
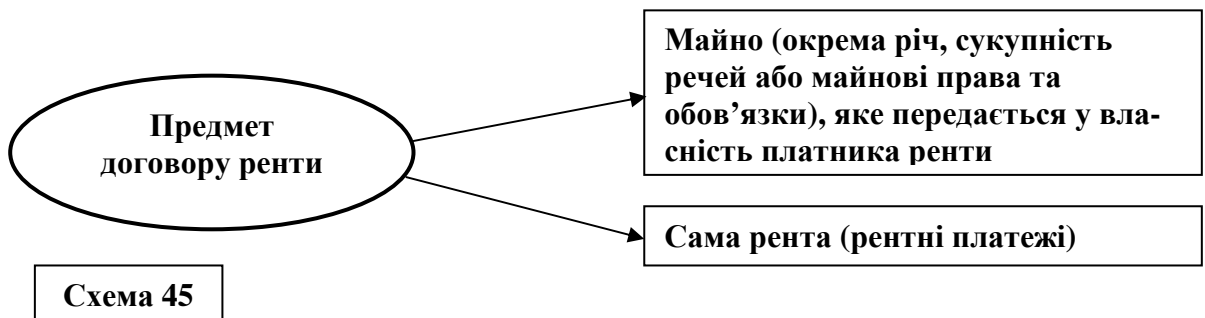
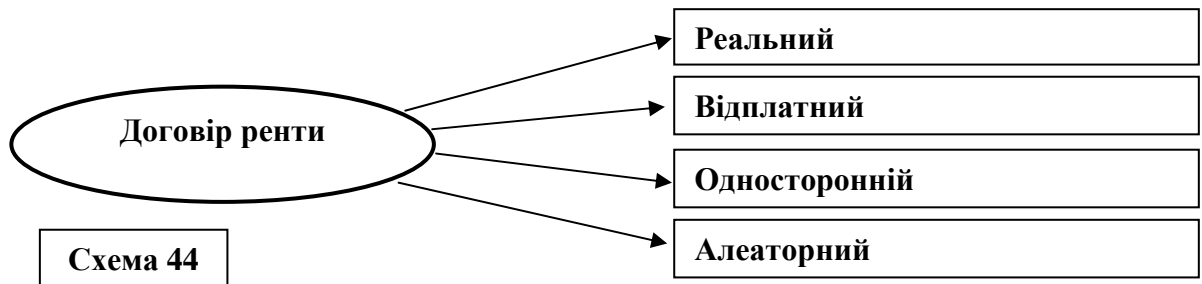
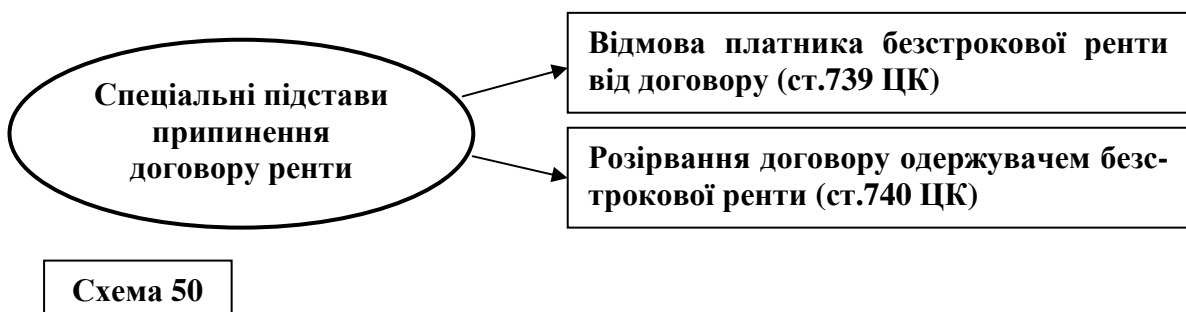
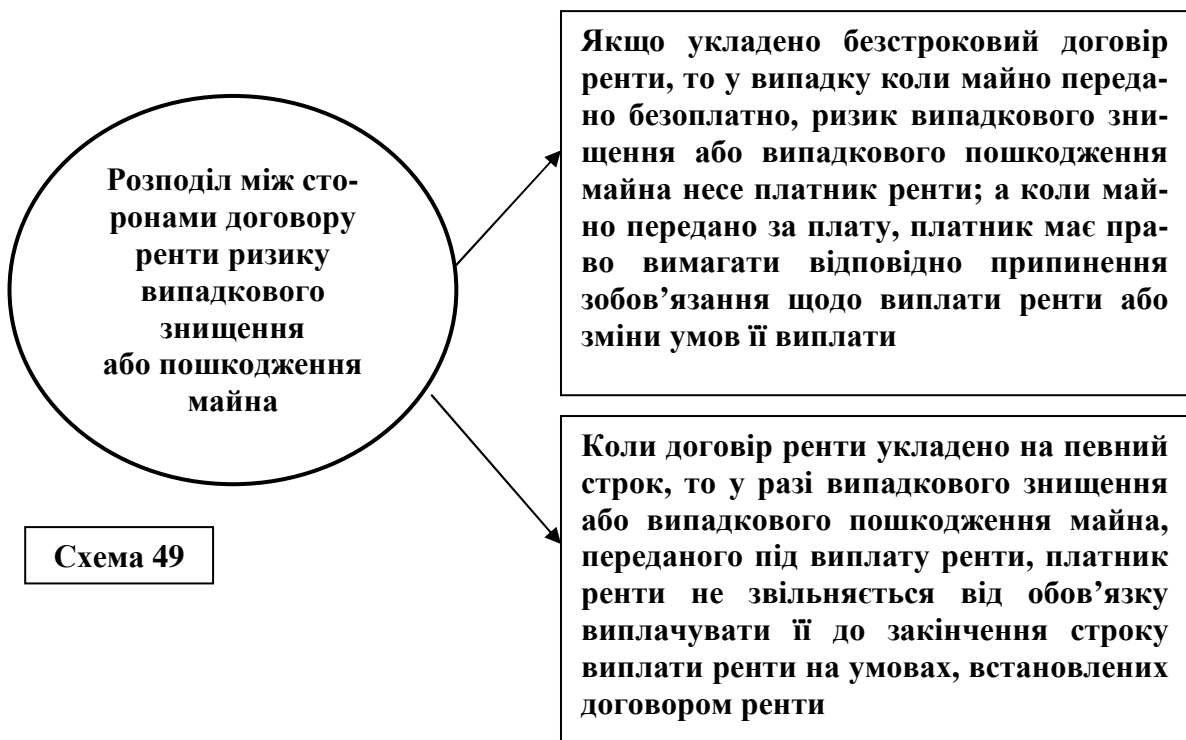

Схема 41

Договір ренти

Договір довічного утримання (догляду)

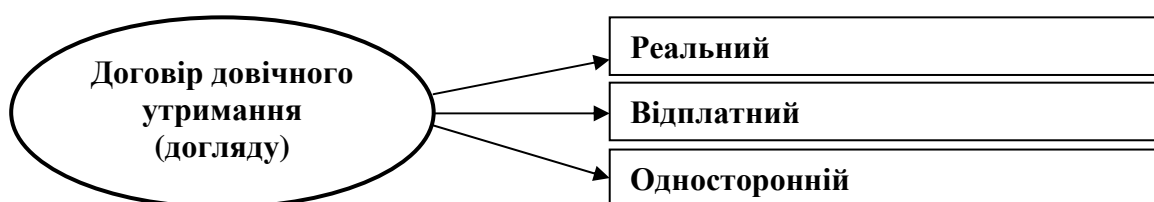

Схема 51

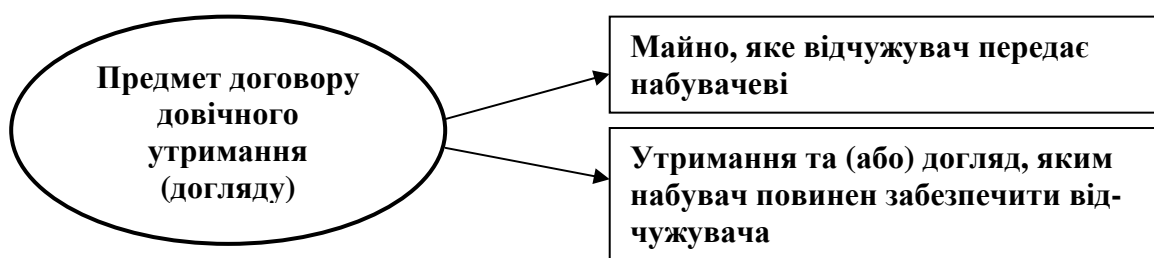

Схема 52

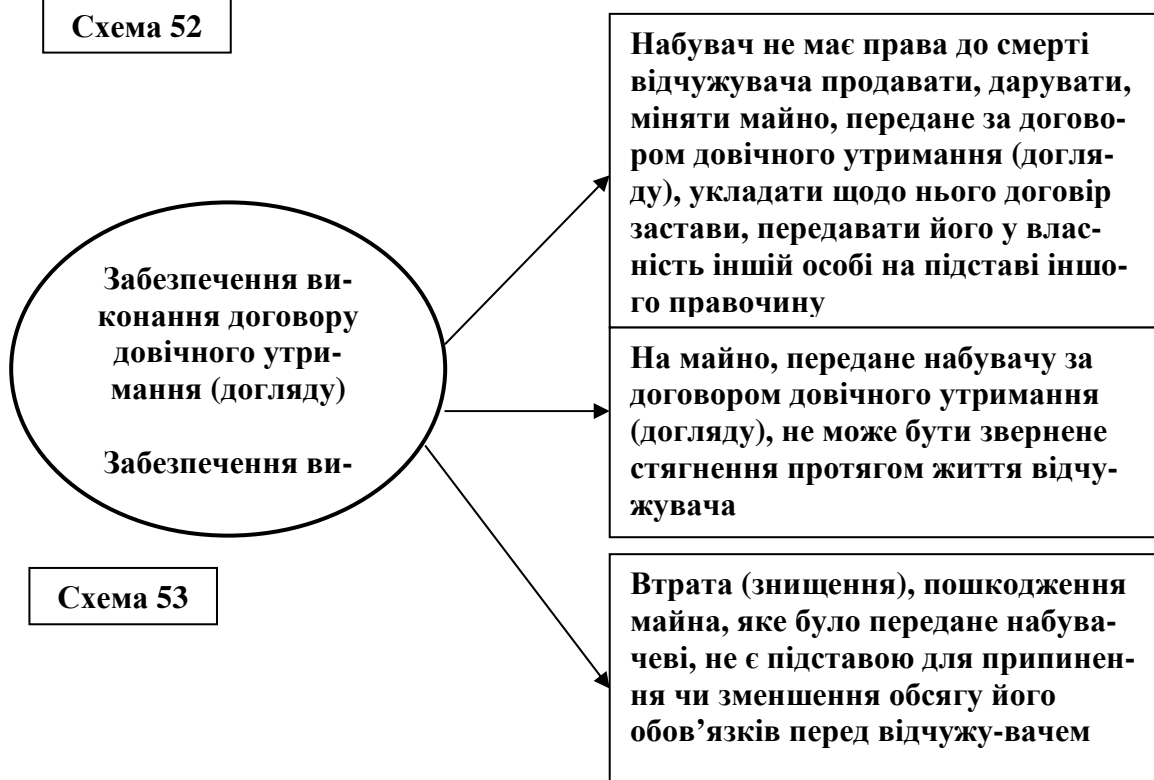

Схема 53

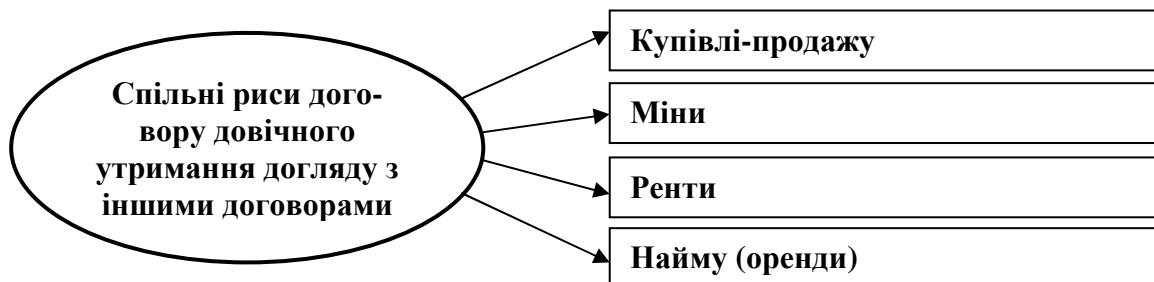
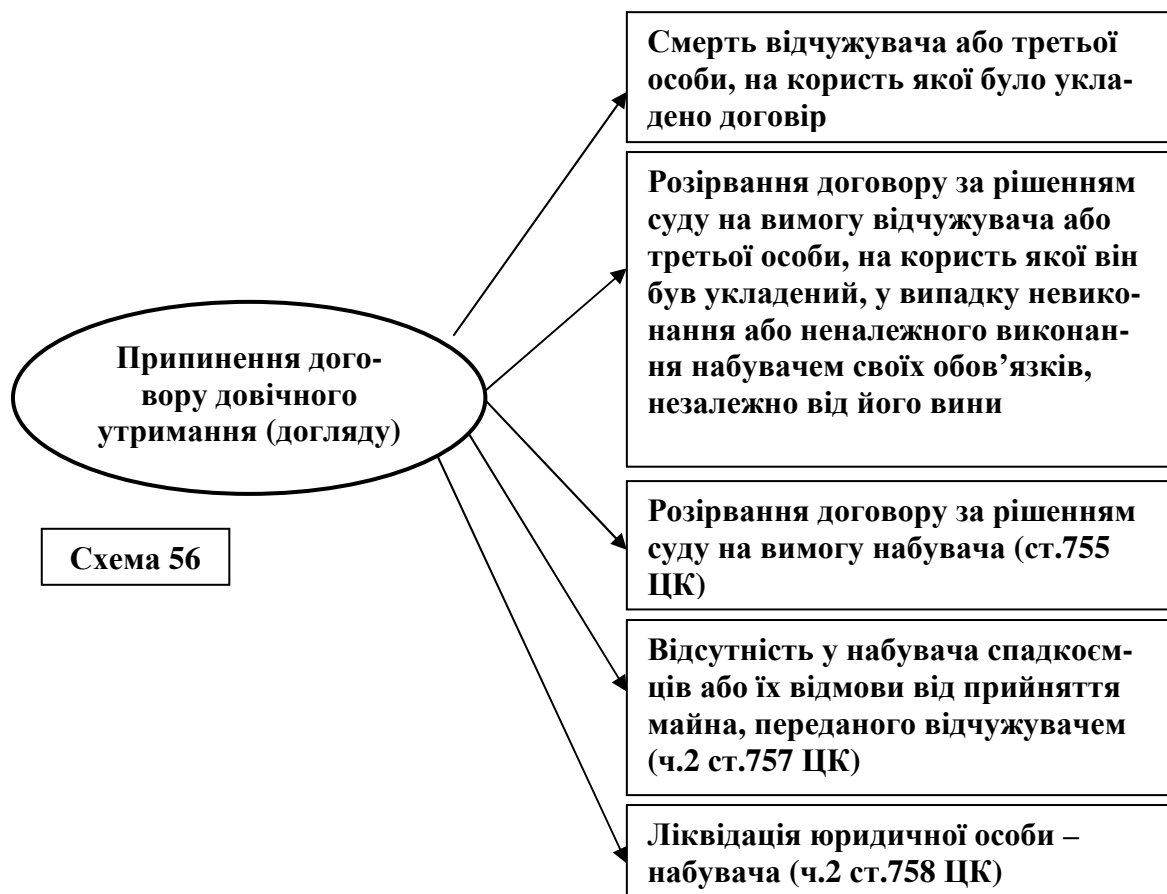
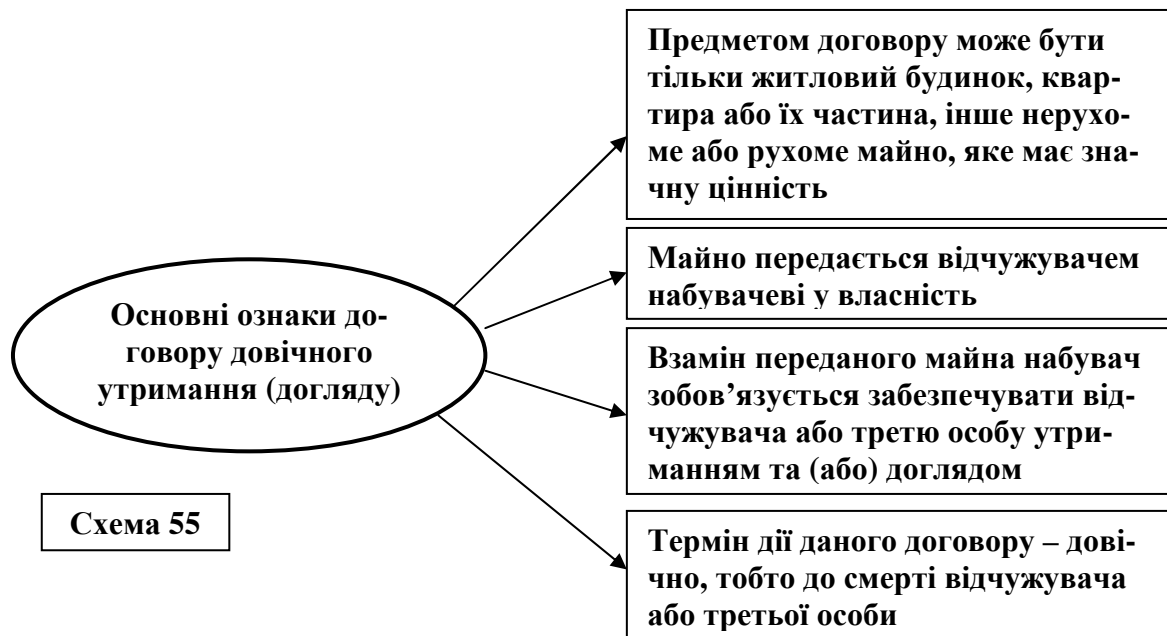

Схема 54

Договір найму (оренди)

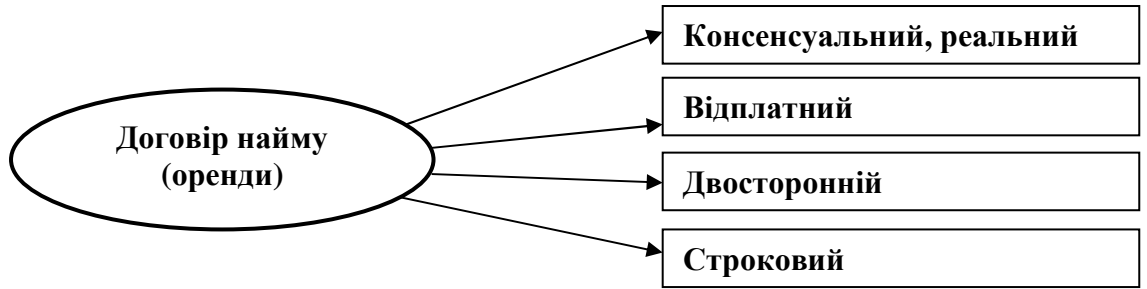

Схема 57

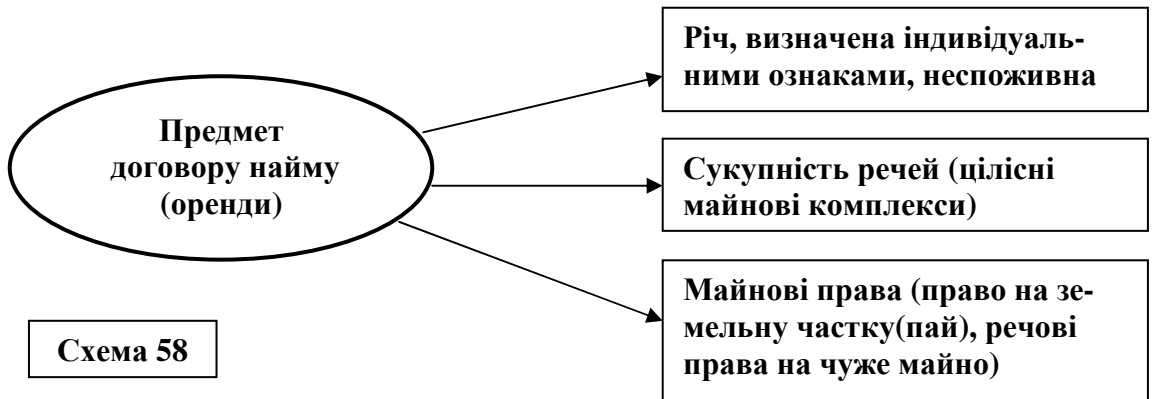

Схема 58

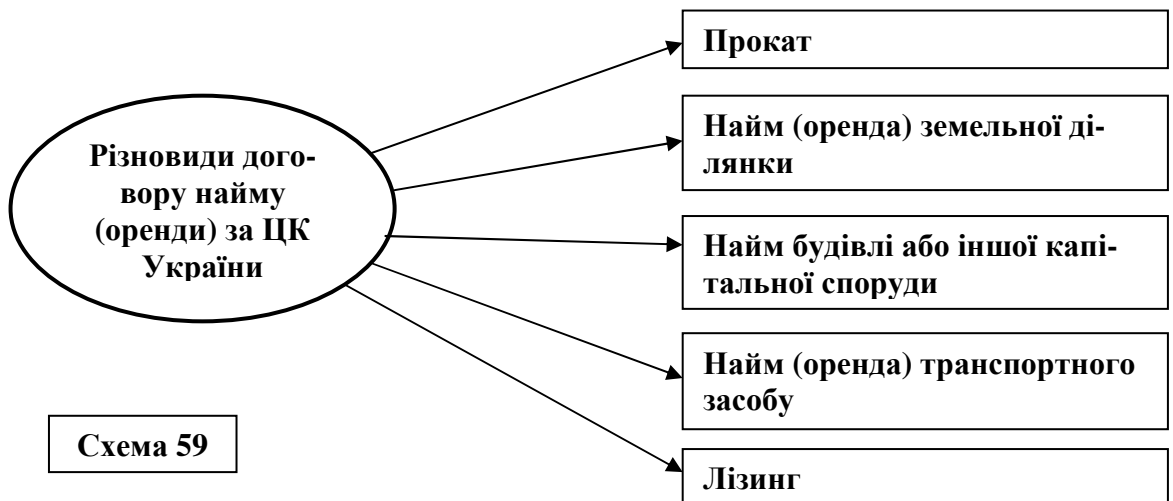
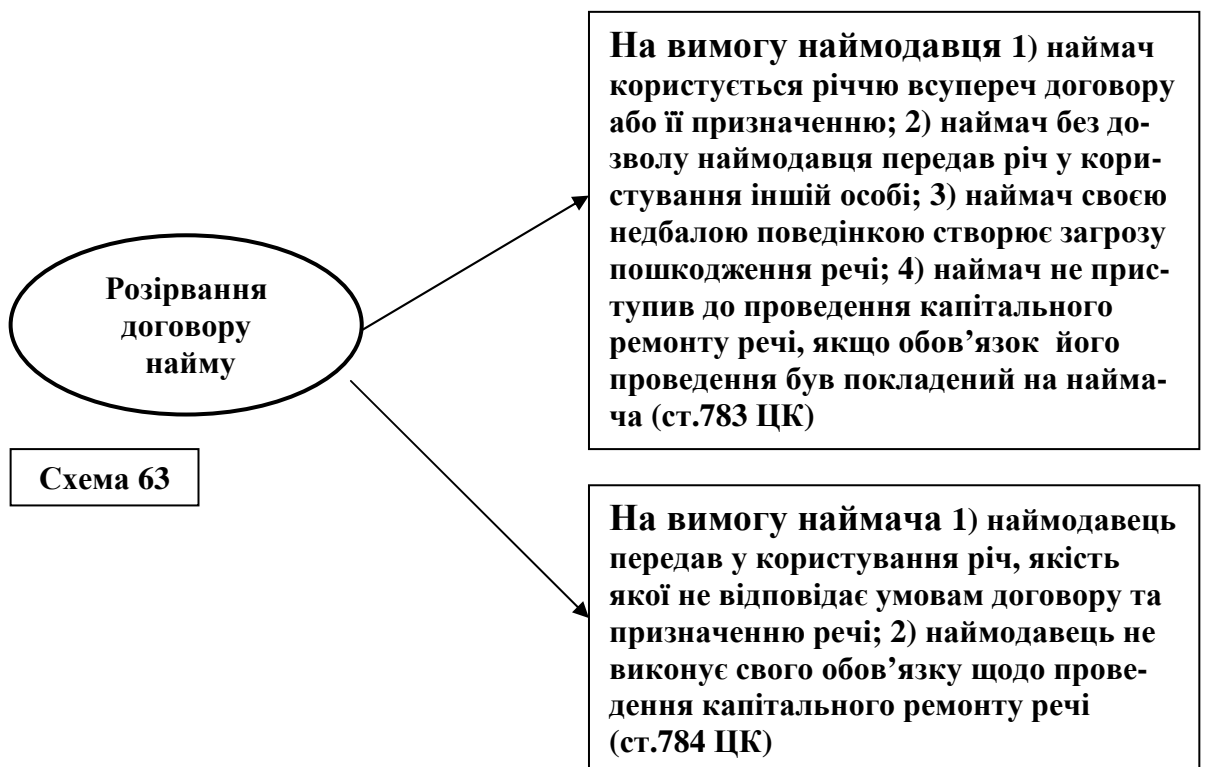
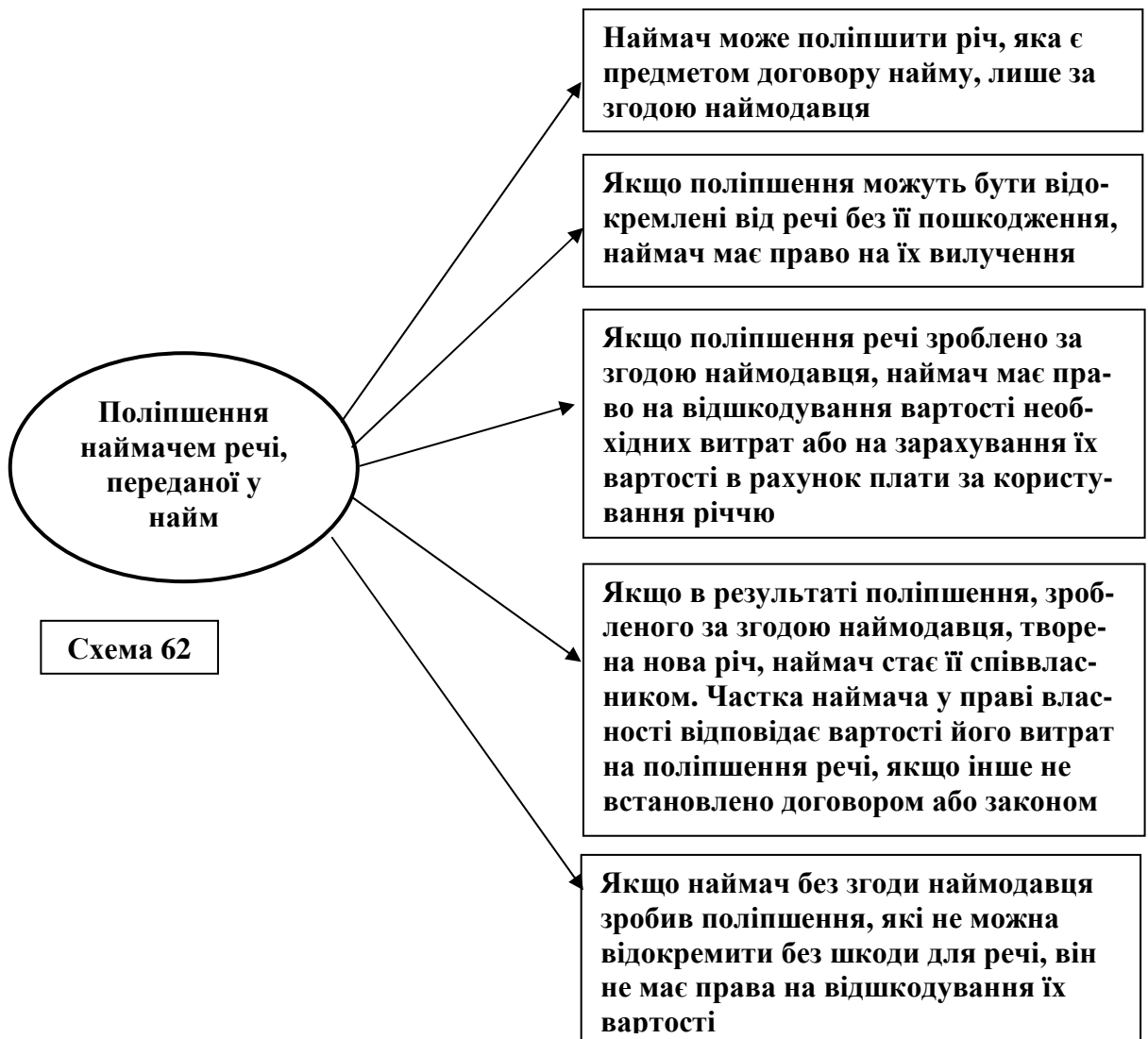
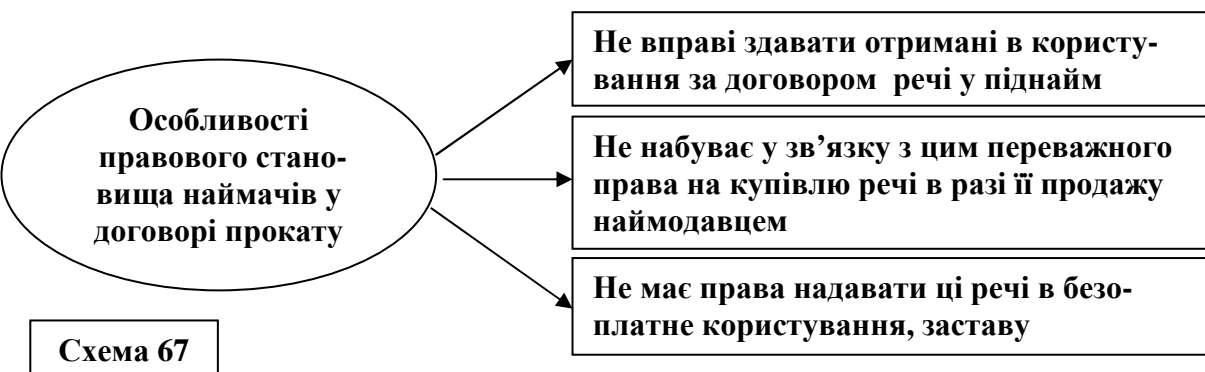
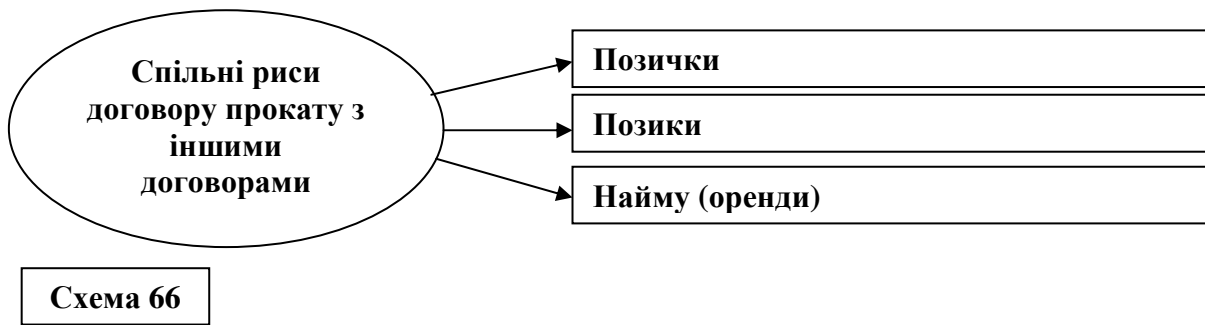
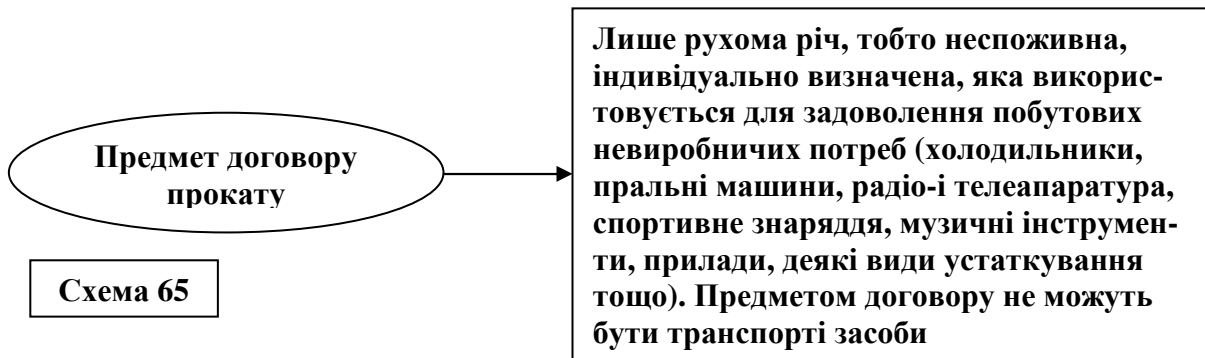
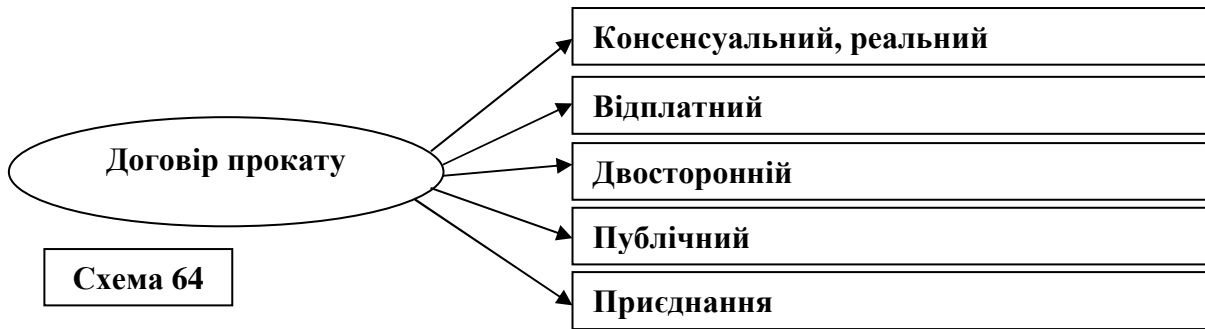

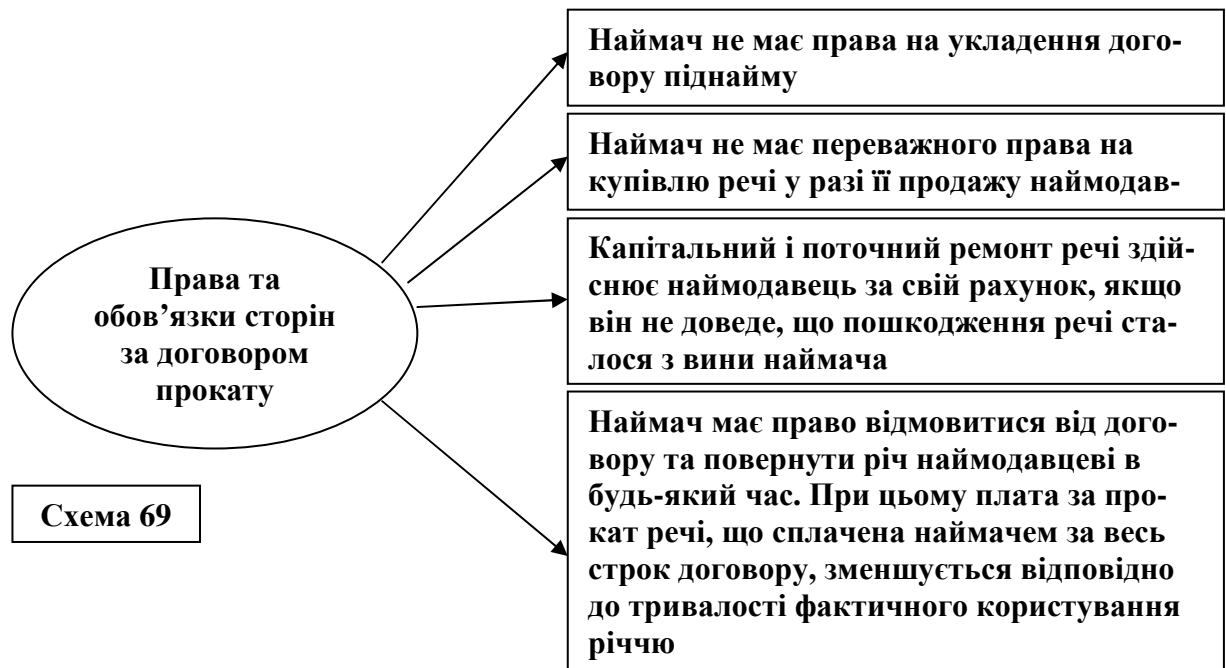
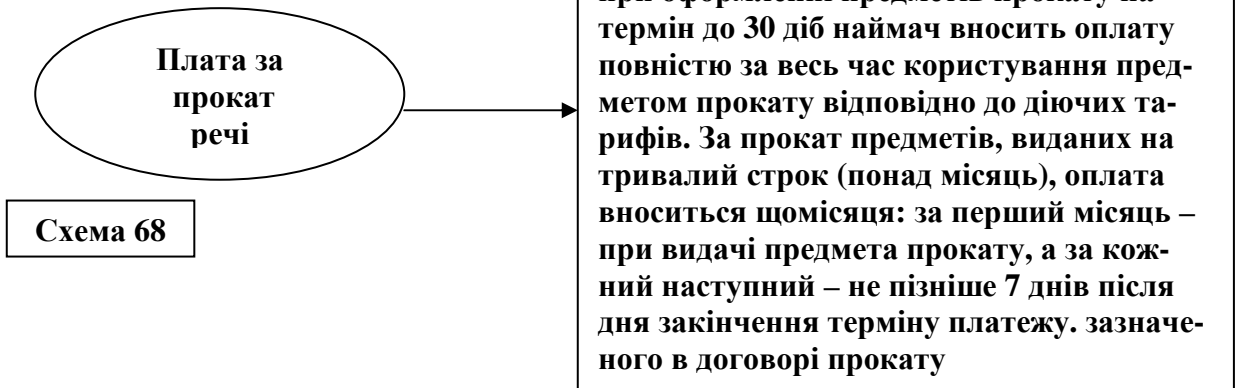
Схема 59

Договір прокату

Договір найму (оренди) земельної ділянки

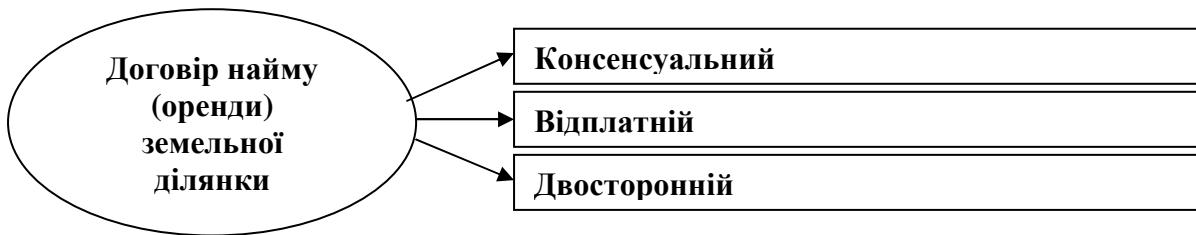

Схема 70

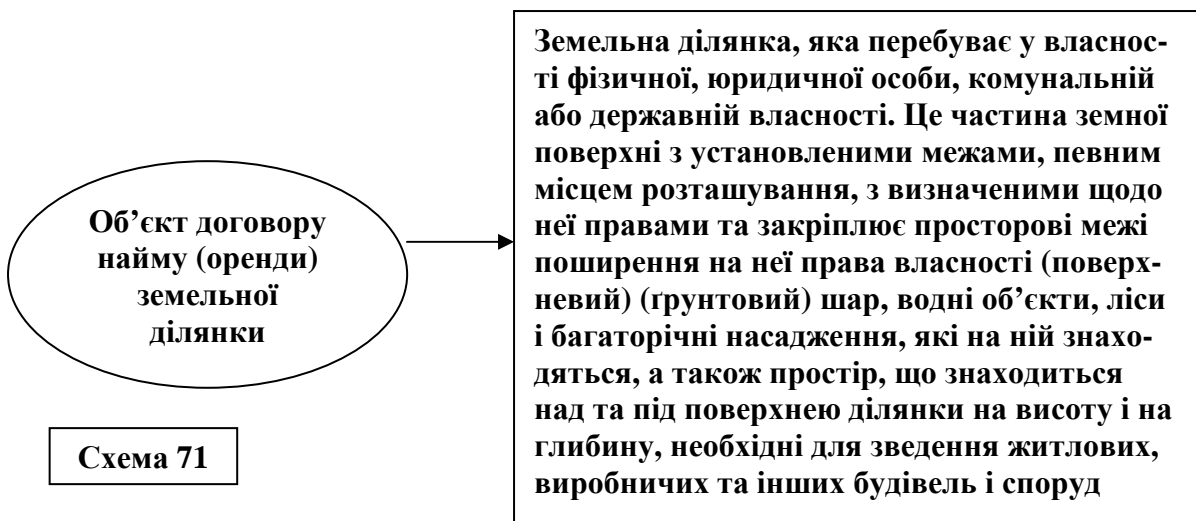

Схема 71

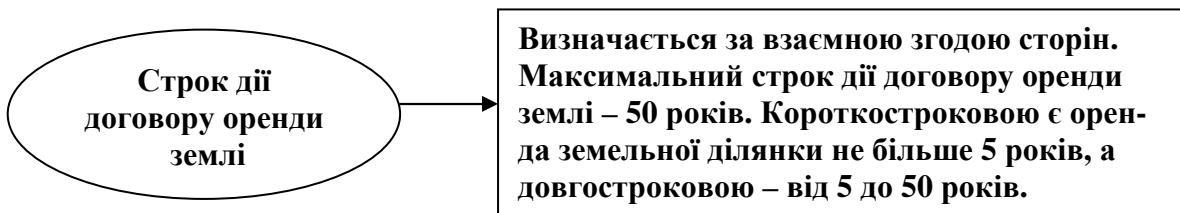

Схема 72

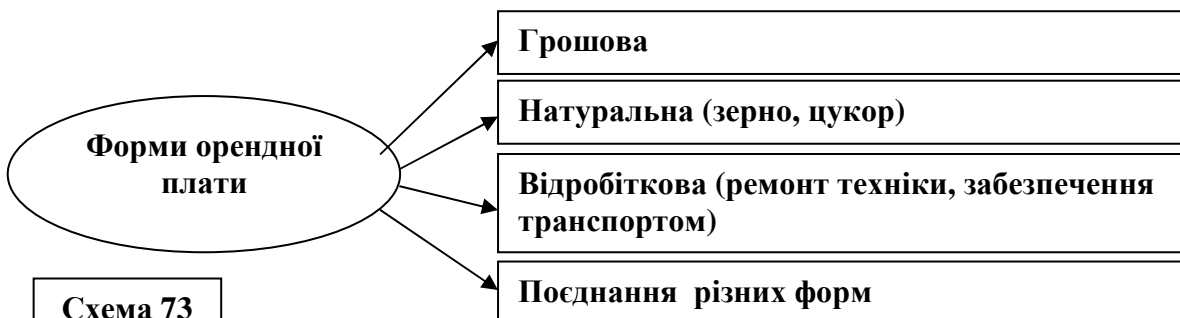
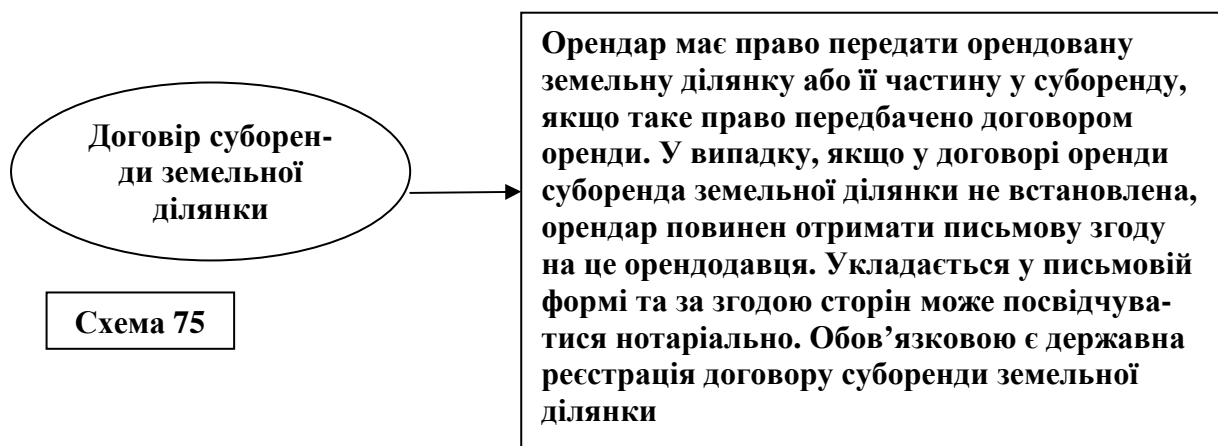
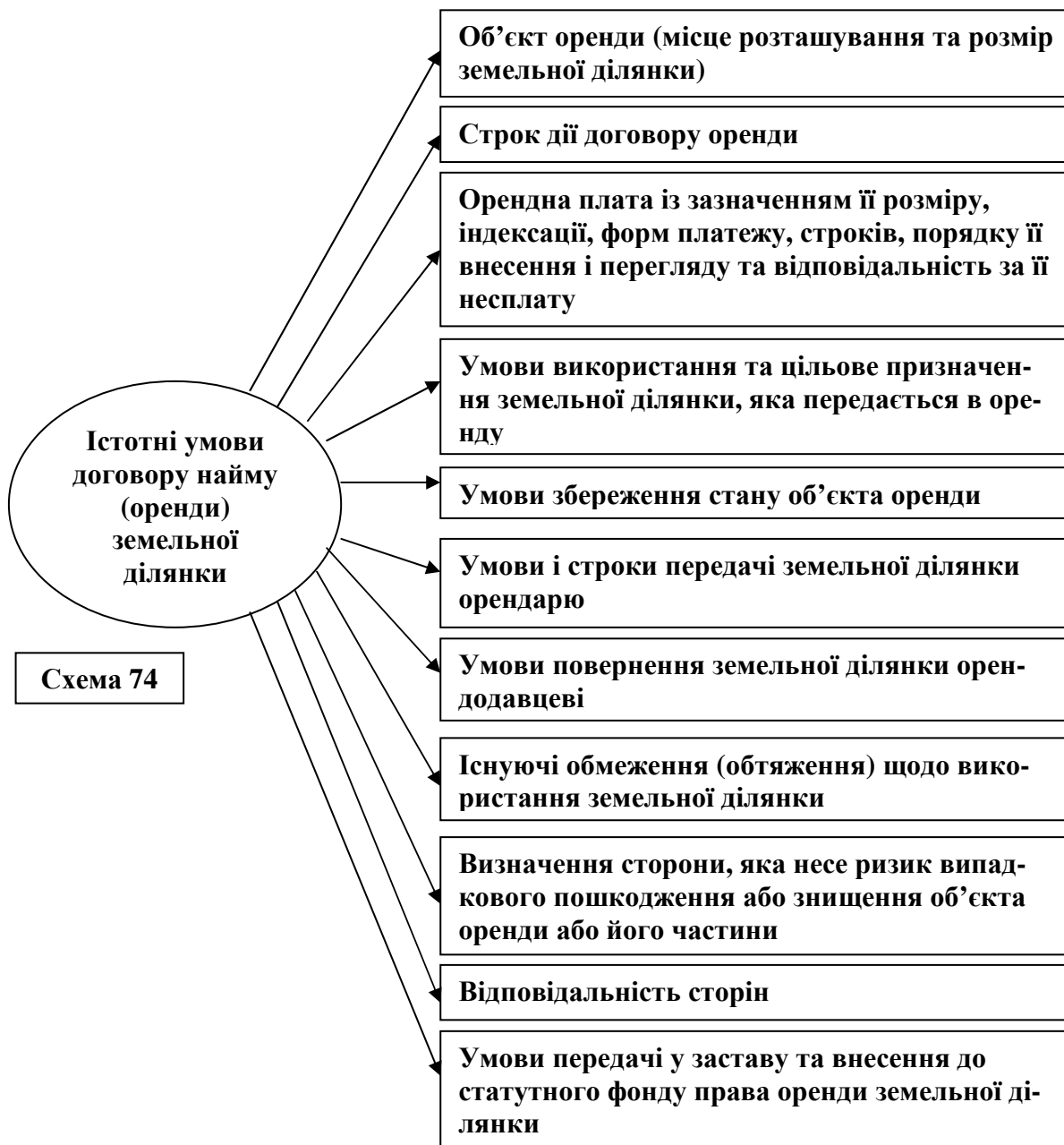

Схема 73

Договір земельного сервітуту

Схема 76

Право власника або землекористувача на обмежене платне або безкоштовне користування чужою земельною ділянкою. Земельний кодекс не передбачає обов'язкового укладення договору земельного сервітуту під час укладення договору оренди землі, проте якщо у договорі оренди земельної ділянки не передбачено умови (один із видів права земельного сервітуту), то одна зі сторін може вимагати укладення договору сервітуту або внесення відповідних змін до договору оренди

Припинення договору оренди землі

Схема 77

Закінчення строку, на який його було укладено

Викуп земельної ділянки для суспільних потреб та її примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності в порядку, встановленому законом

Поєднання в одній особі власника земельної ділянки та орендаря

Смерть фізичної особи – орендаря, засудження його до позбавлення волі та відмови осіб, визначених у законі (спадкоємців, осіб, які використовували земельну ділянку разом з орендарем та ін.), від виконання укладеного договору

Ліквідація юридичної особи - орендаря

Наслідки припинення або розірвання договору оренди землі

Схема 78

У разі розірвання договору оренди землі з ініціативи орендаря орендодавець має право на отримання орендної плати на землях сільськогосподарського призначення за 6 місяців, а на землях несільськогосподарського призначення – за рік, якщо протягом зазначеного періоду не надійшло пропозицій від інших осіб на укладення договору оренди цієї ж земельної ділянки на тих самих умовах, за винятком випадків, коли розірвання договору було обумовлено невиконанням або неналежним виконанням орендодавцем договірних зобов'язань

Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди

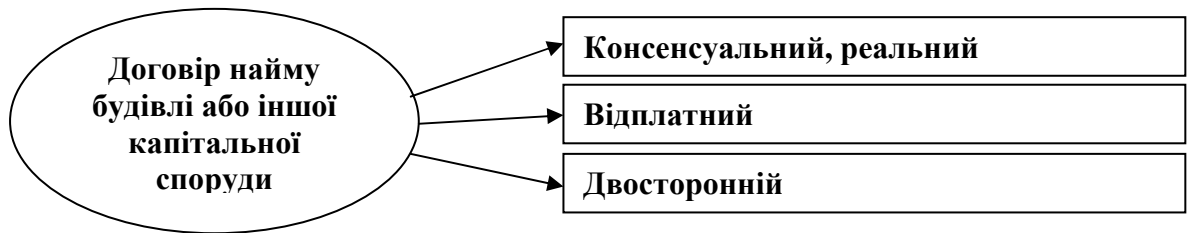

Схема 79

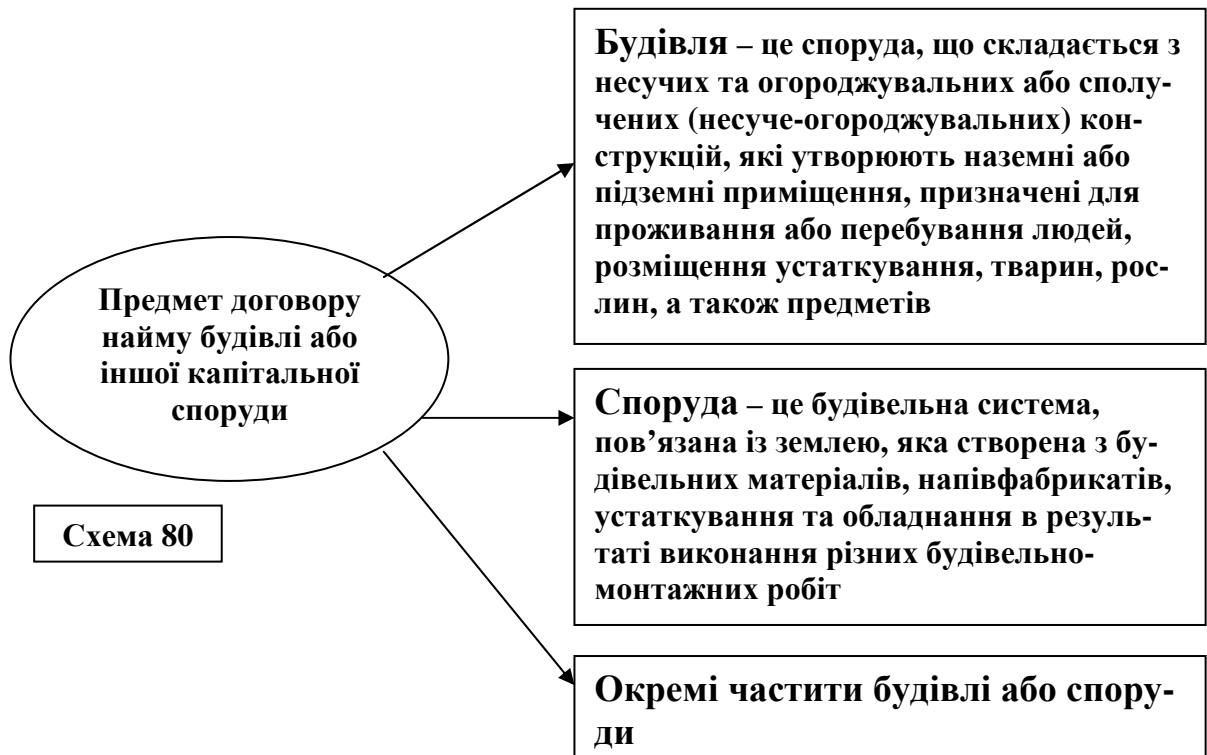

Схема 80

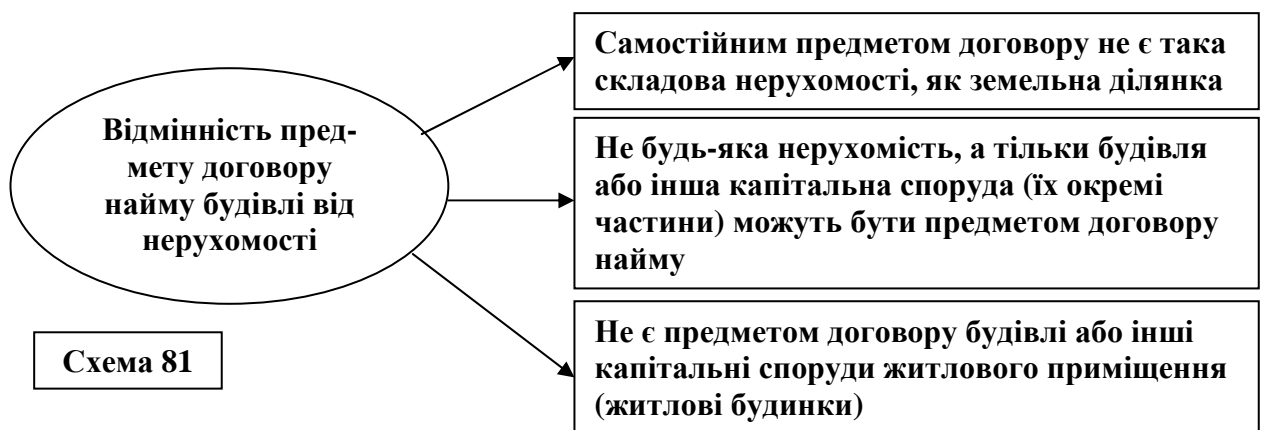
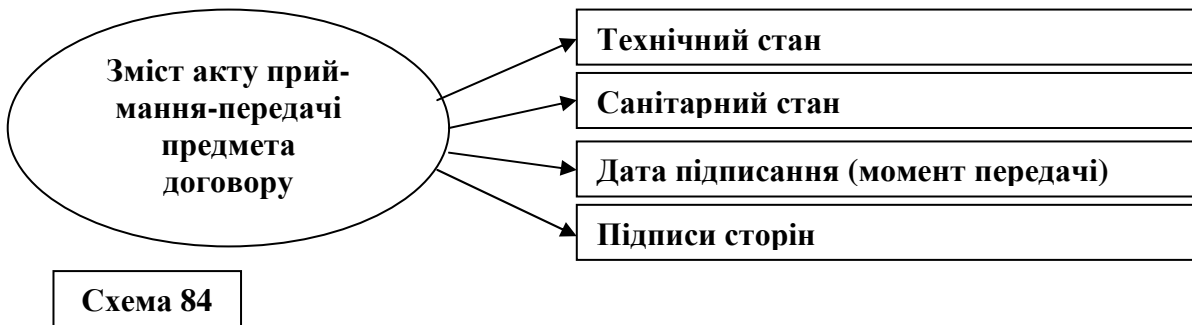
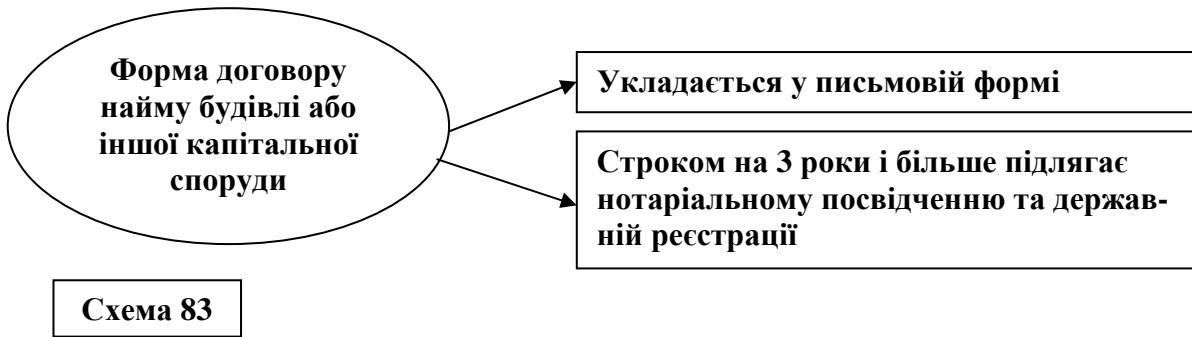
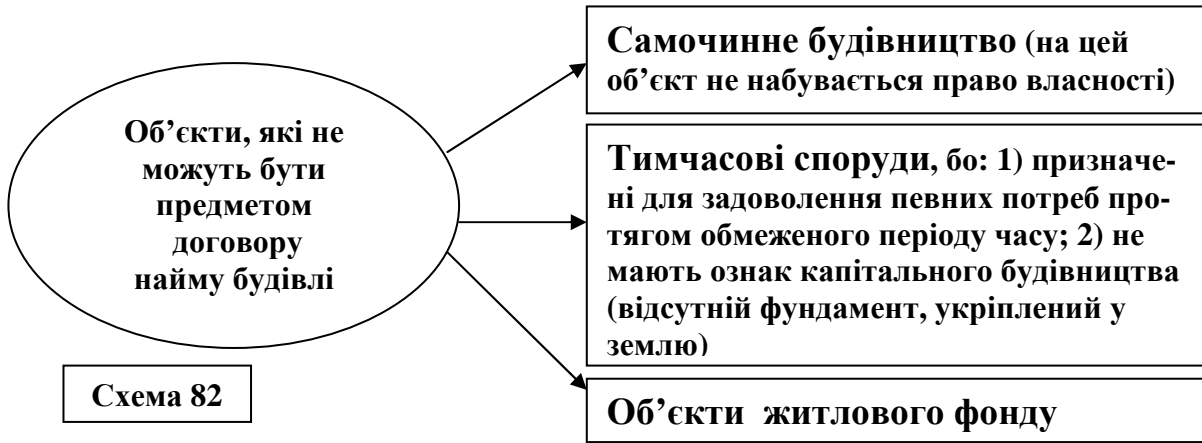
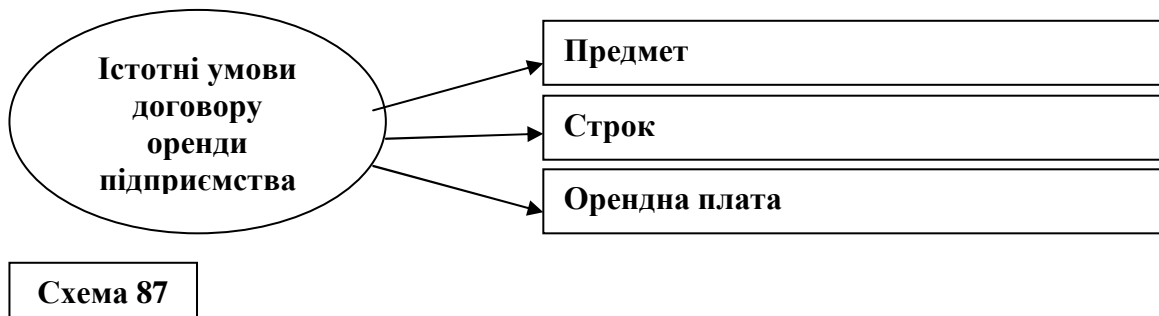
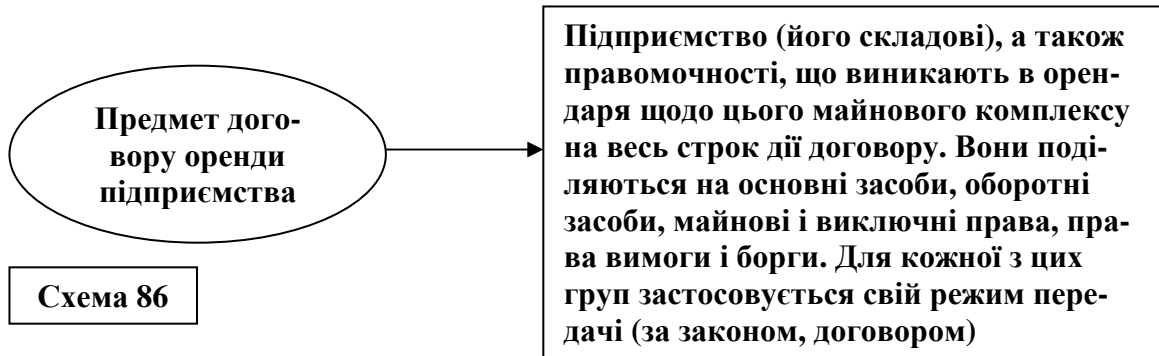
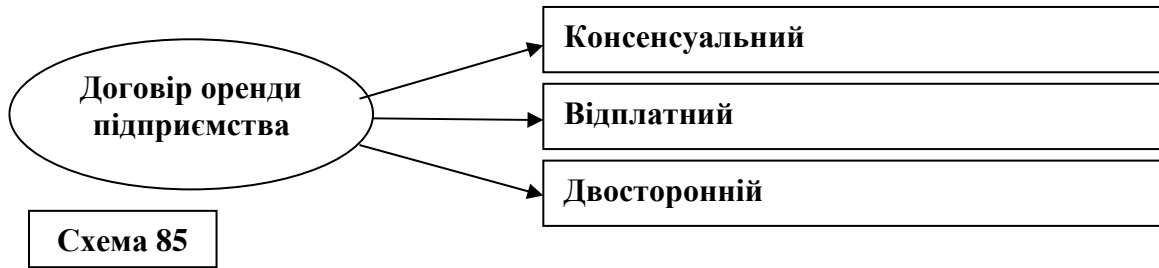

Схема 81

Договір оренди підприємства

Договір найму (оренди) транспортного засобу

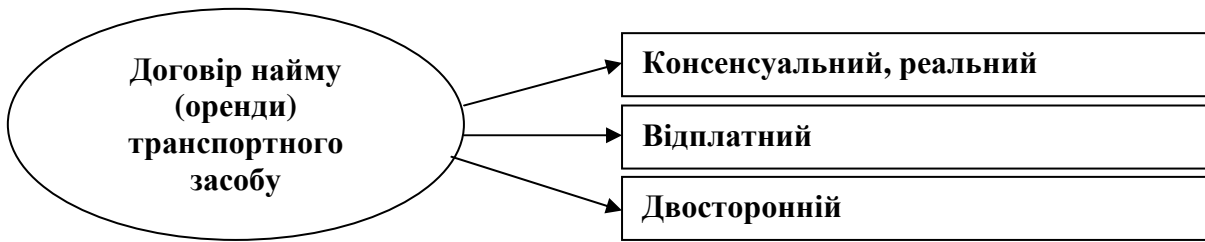

Схема 89

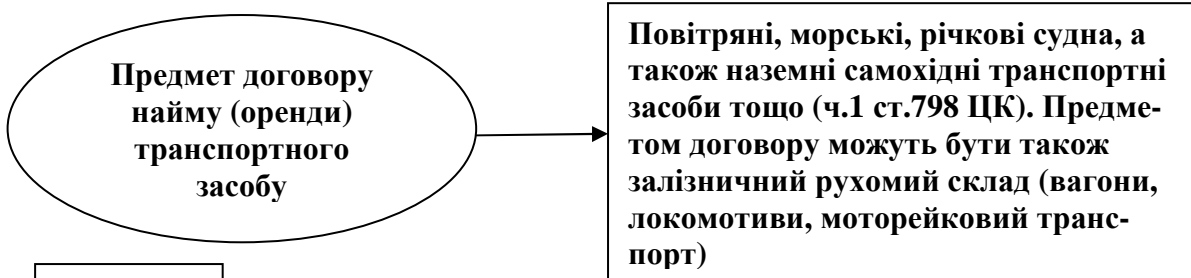

Схема 90

Схема 91

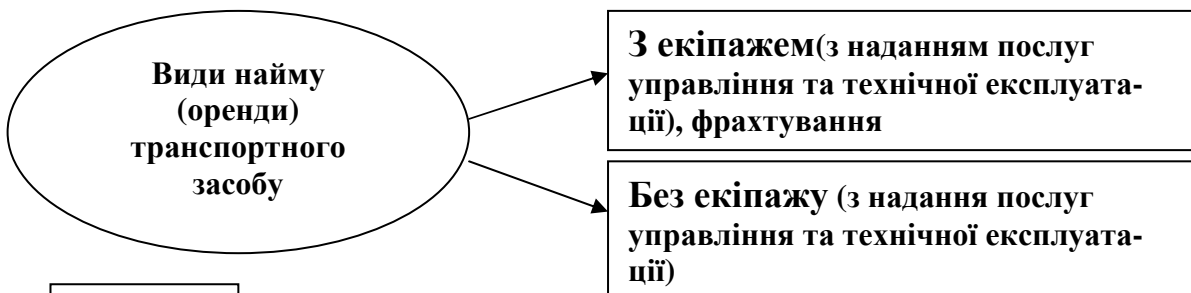
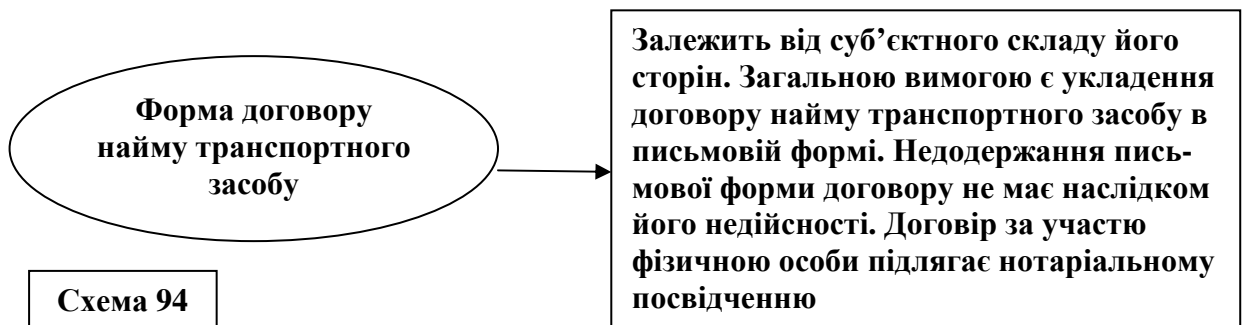
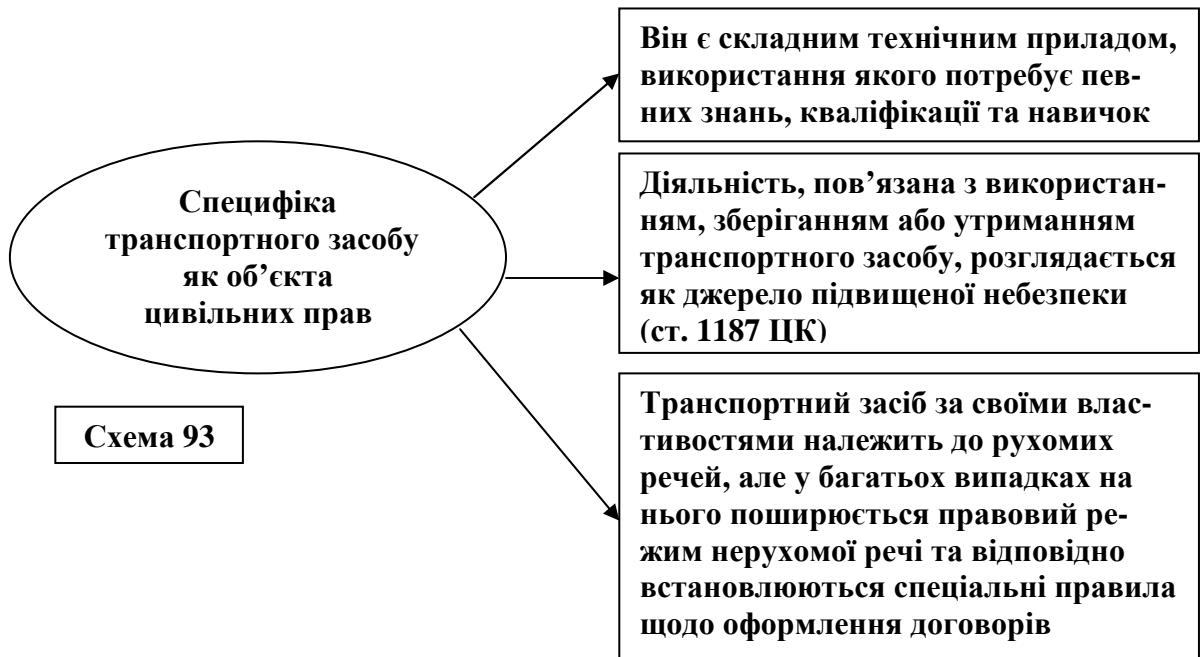
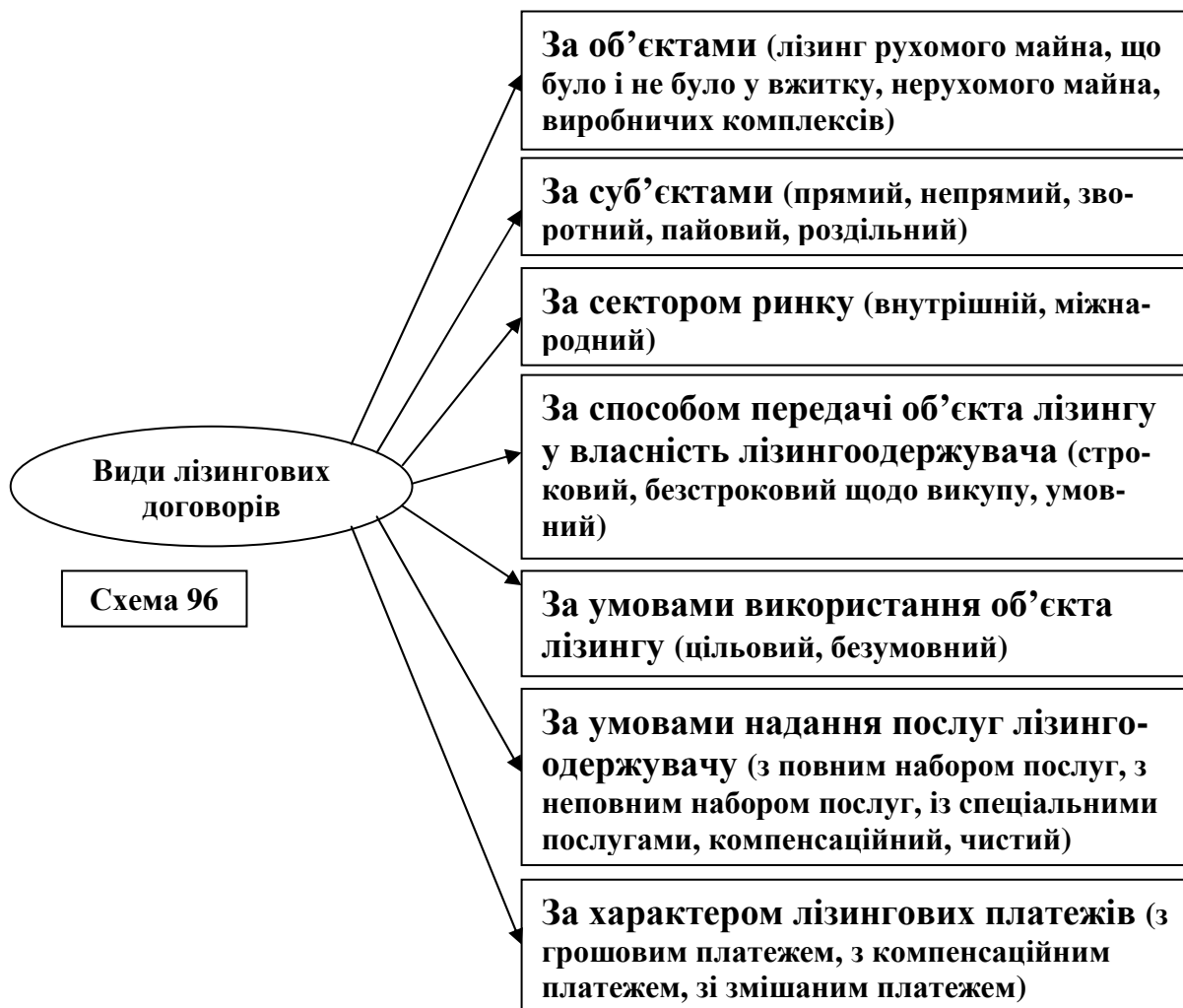
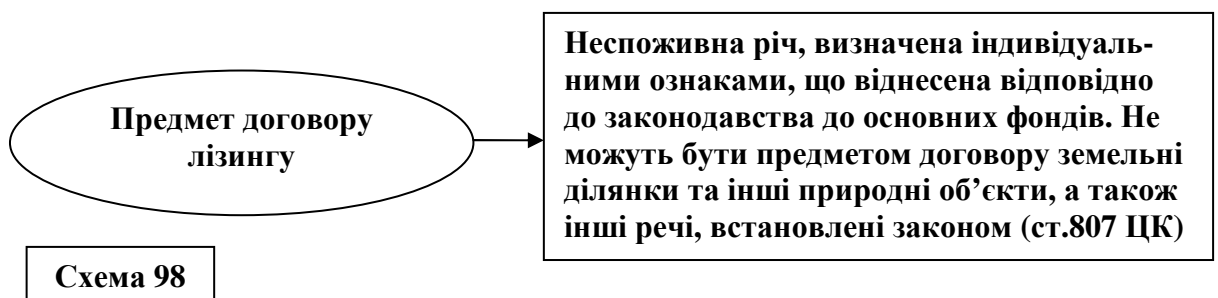
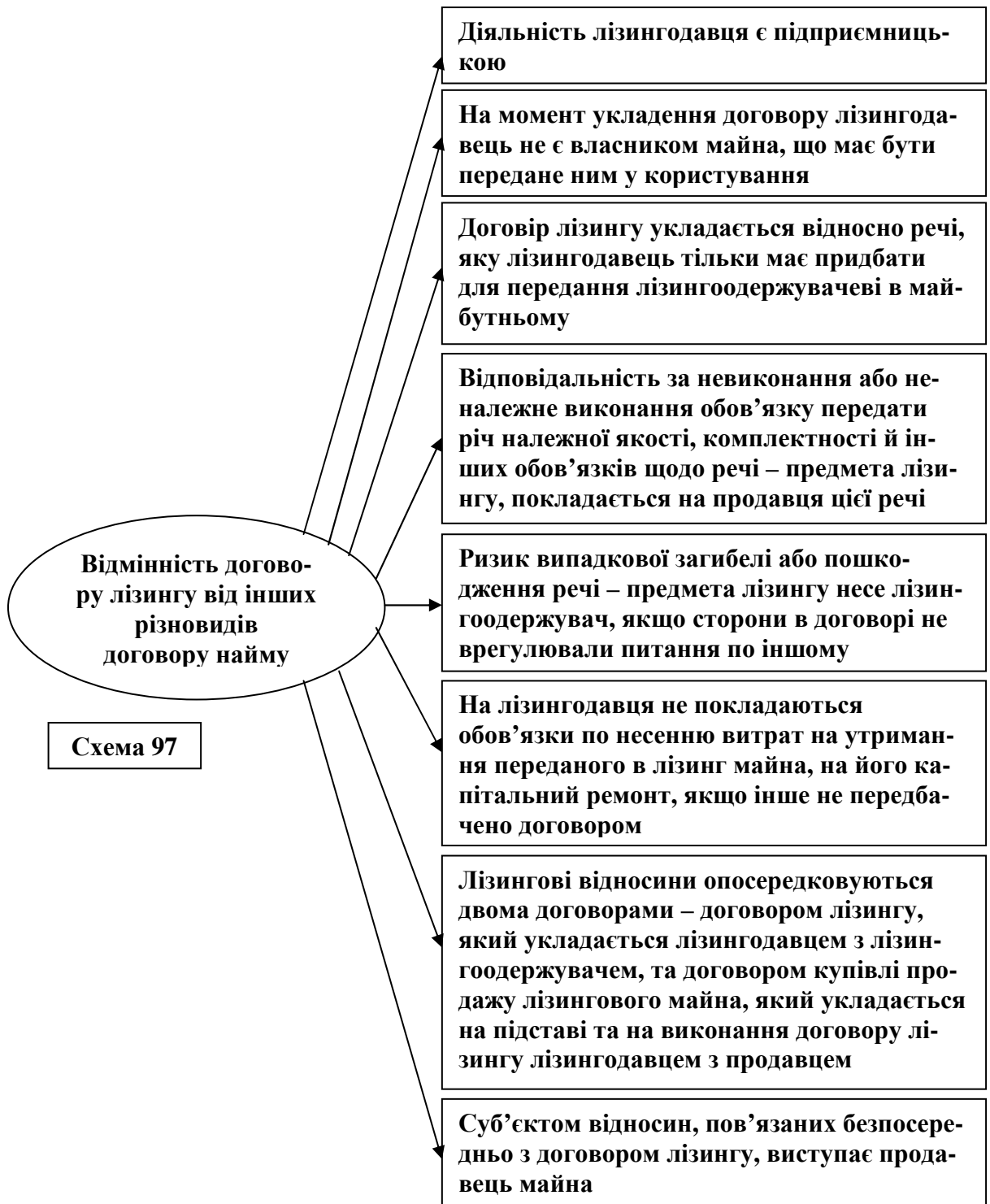

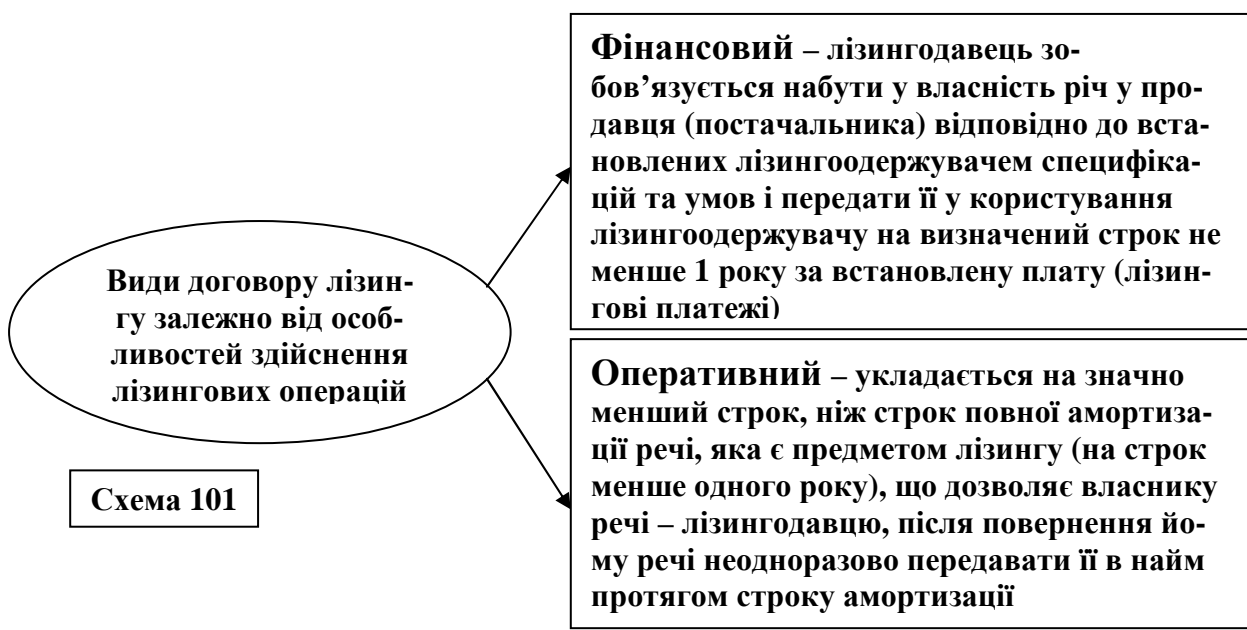
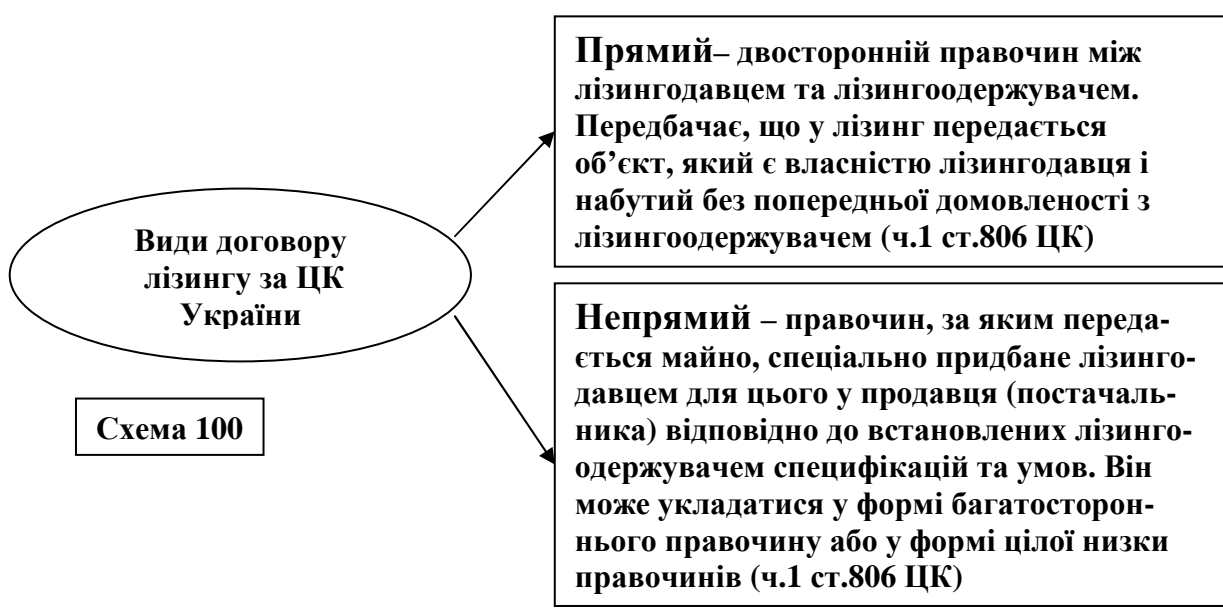
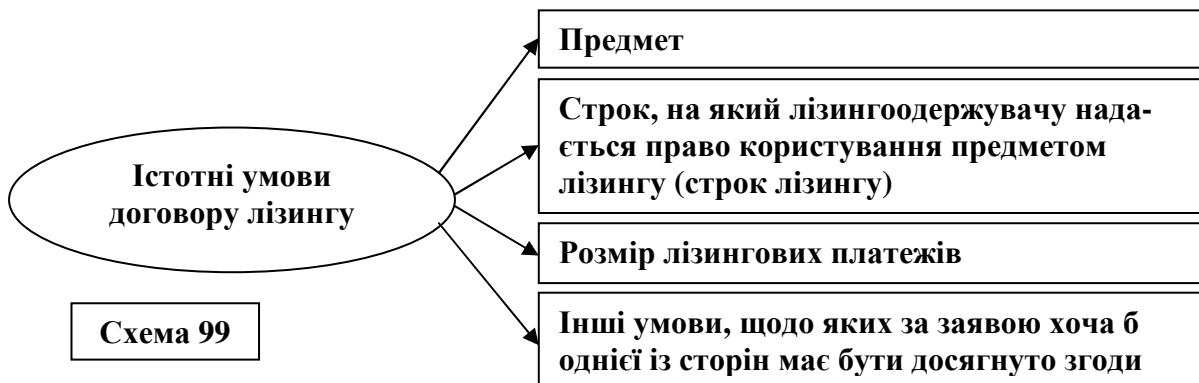
Схема 92

Договір лізингу

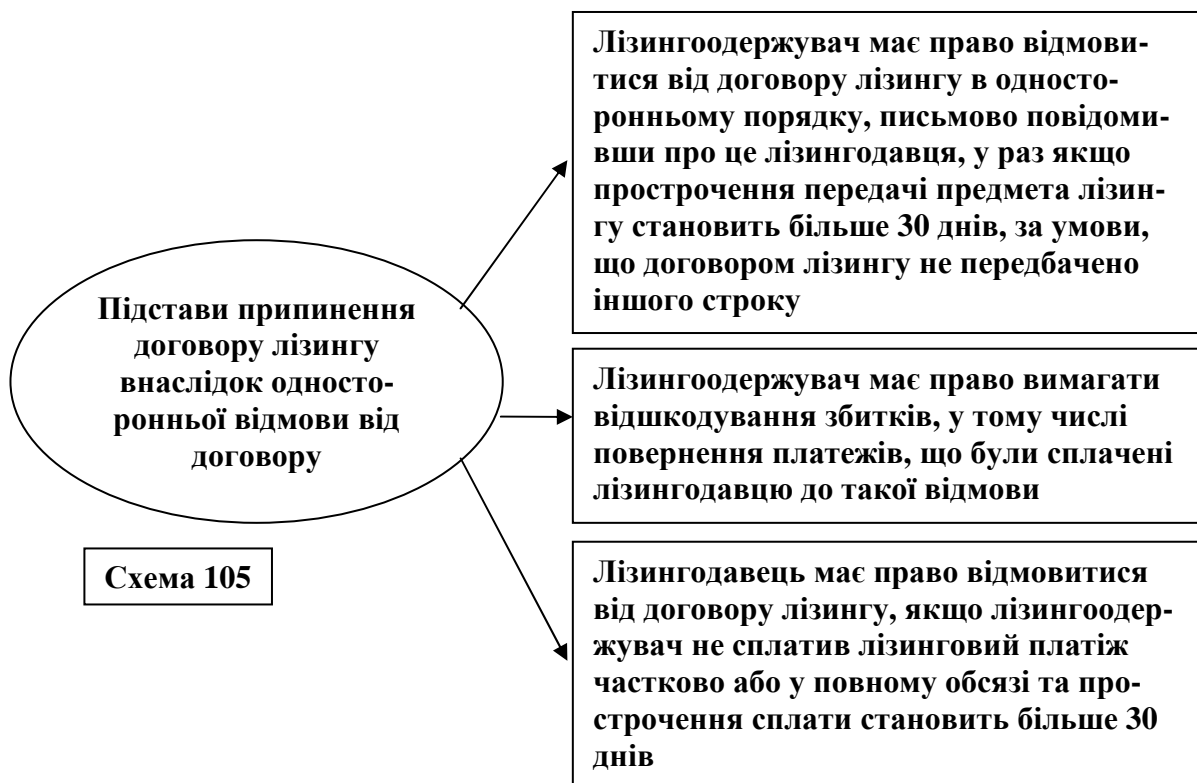
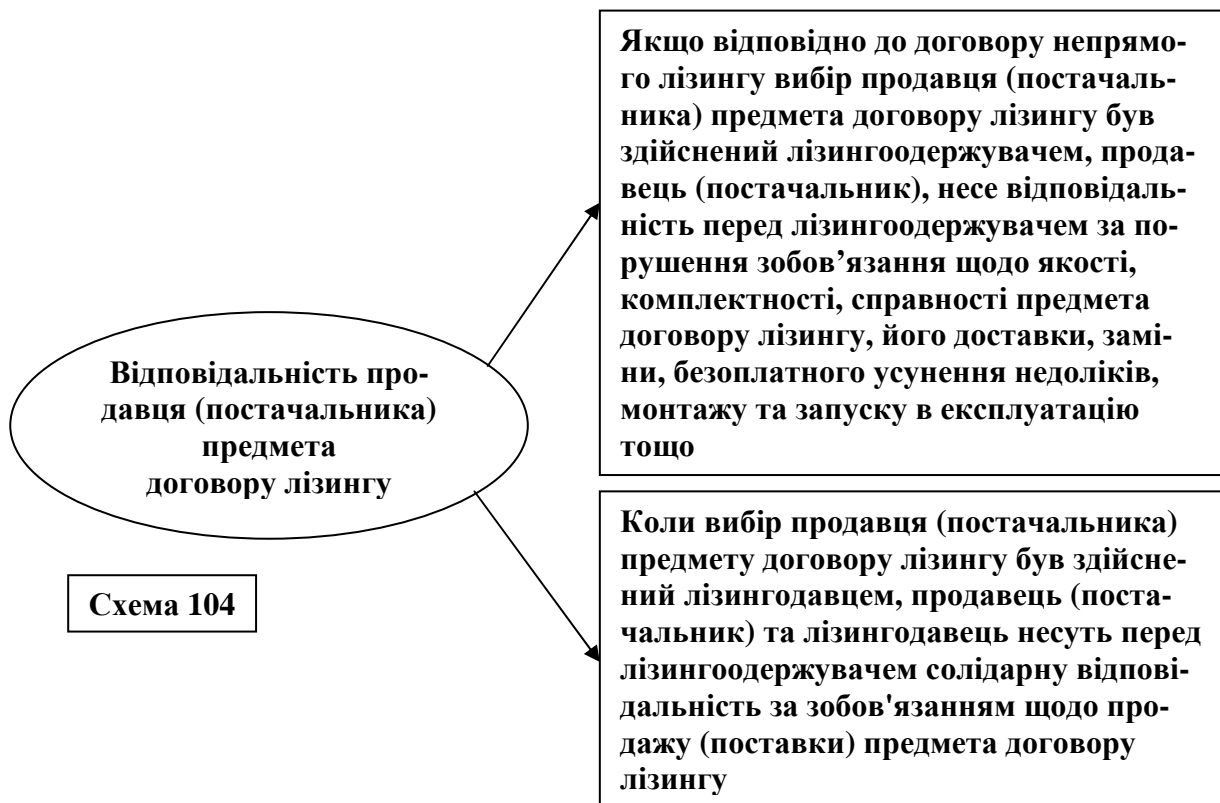
Порівняльна таблиця фінансового і оперативного лізингу

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ	ОПЕРАТИВНИЙ ЛІЗИНГ
<p>Лізингодавець зобов’язується набути у власність вказане лізингоодержувачем майно у визначеного ним продавця і передати його лізингоодержувачу.</p> <p>Строк повинен бути співрозмірним зі строком амортизації майна або перевищувати його.</p> <p>Предмет лізингу переходить у власність лізингоодержувача після спливу цього строку, або раніше, якщо лізингоодержувач виплатить повну суму, передбачену договором.</p> <p>Форма – письмова.</p>	<p>Лізингодавець закупає на свій страх і ризик майно і передає його лізингоодержувачу на певний строк і на певних умовах.</p> <p>Після закінчення строку договору предмет лізингу повертається лізингодавцю та може передаватися ним неодноразово (за договором лізингу) іншим особам після закінчення строку амортизації.</p> <p>Лізингоодержувач не може вимагати переводу права власності до нього на предмет лізингу.</p> <p>Форма – письмова.</p>

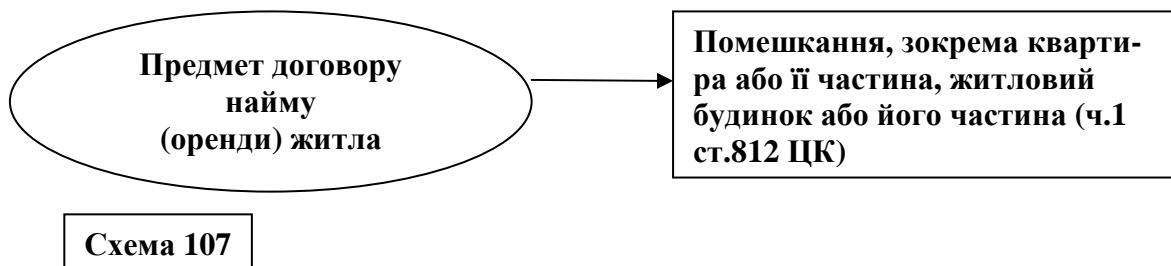
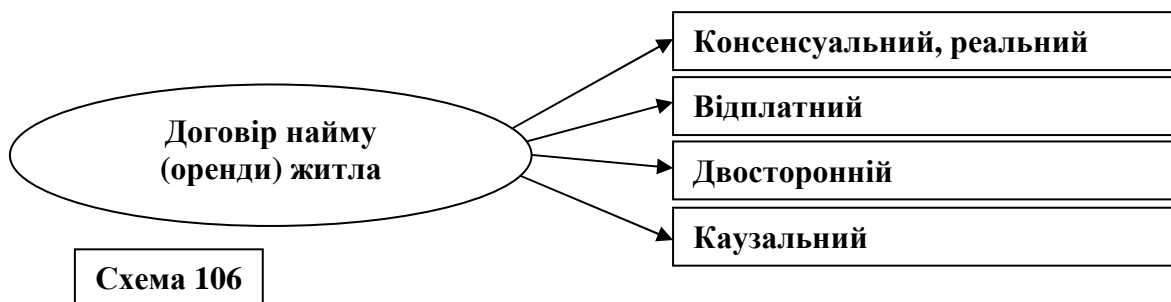
Схема 102

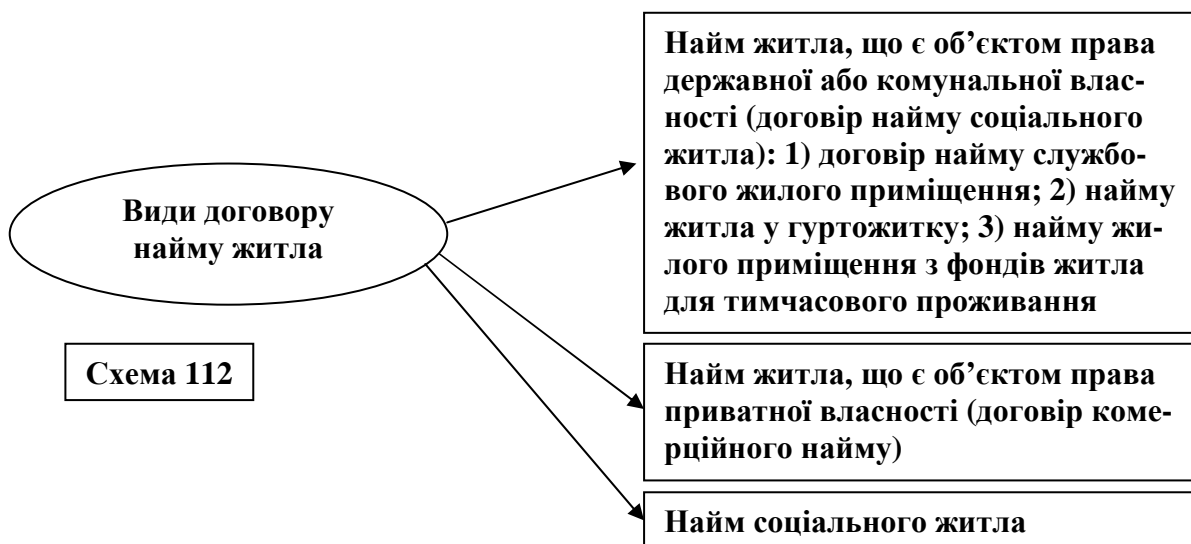
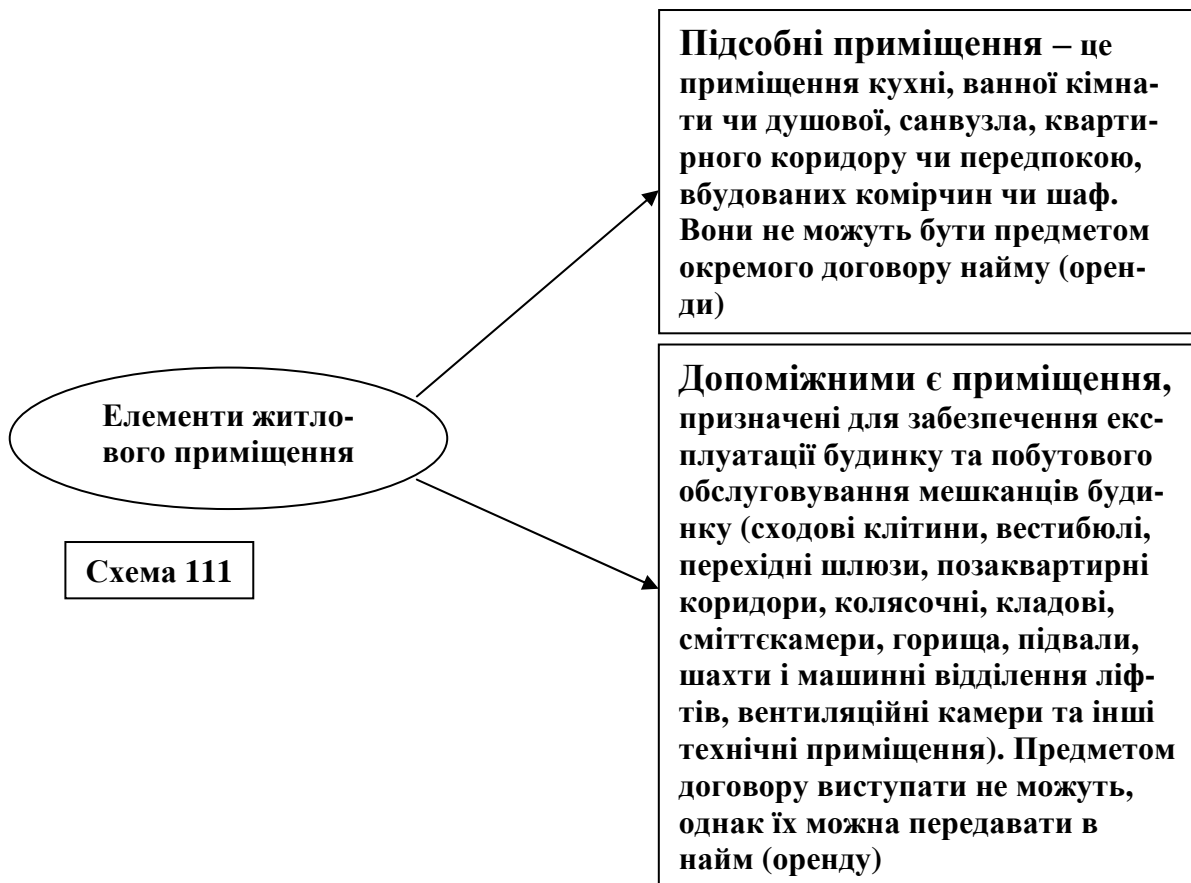
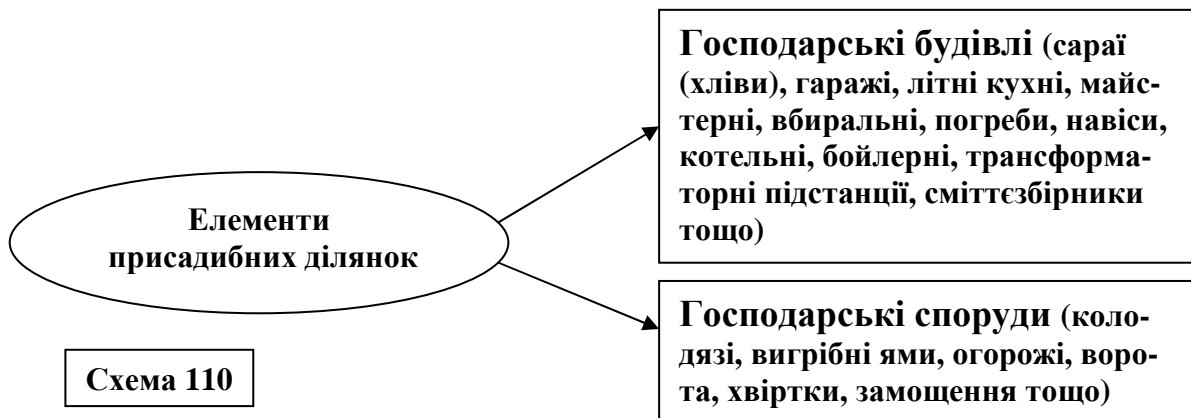

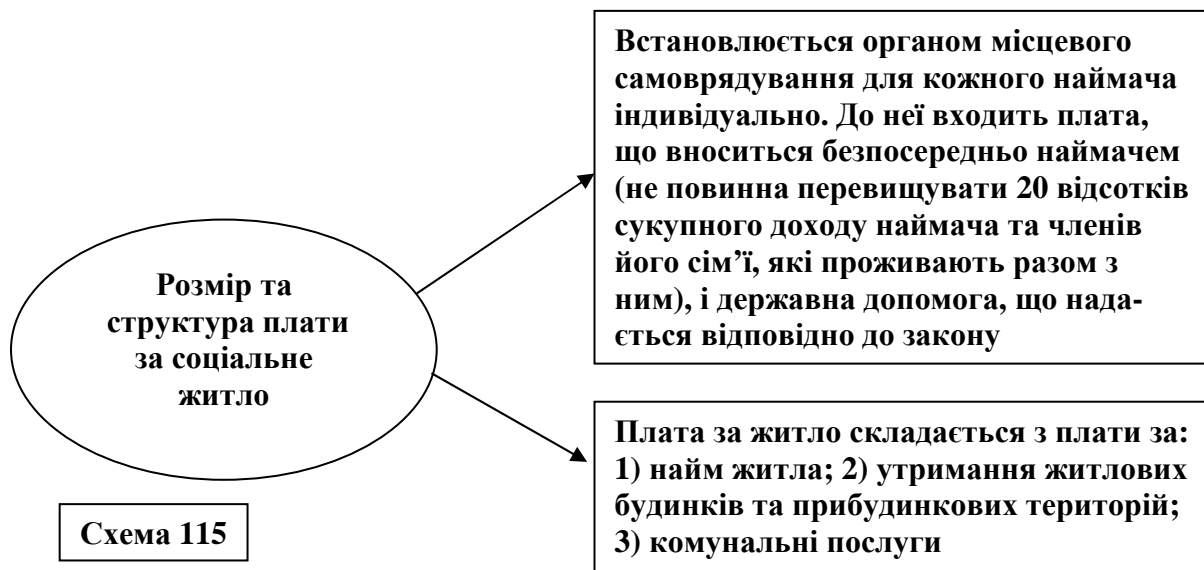
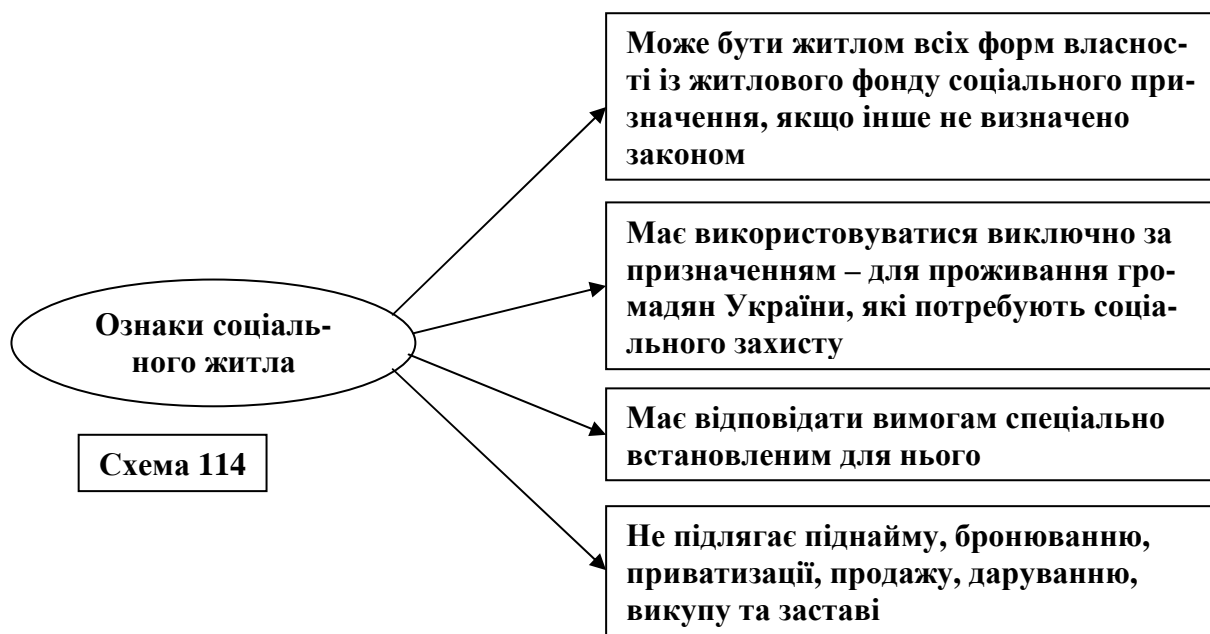
Схема 103

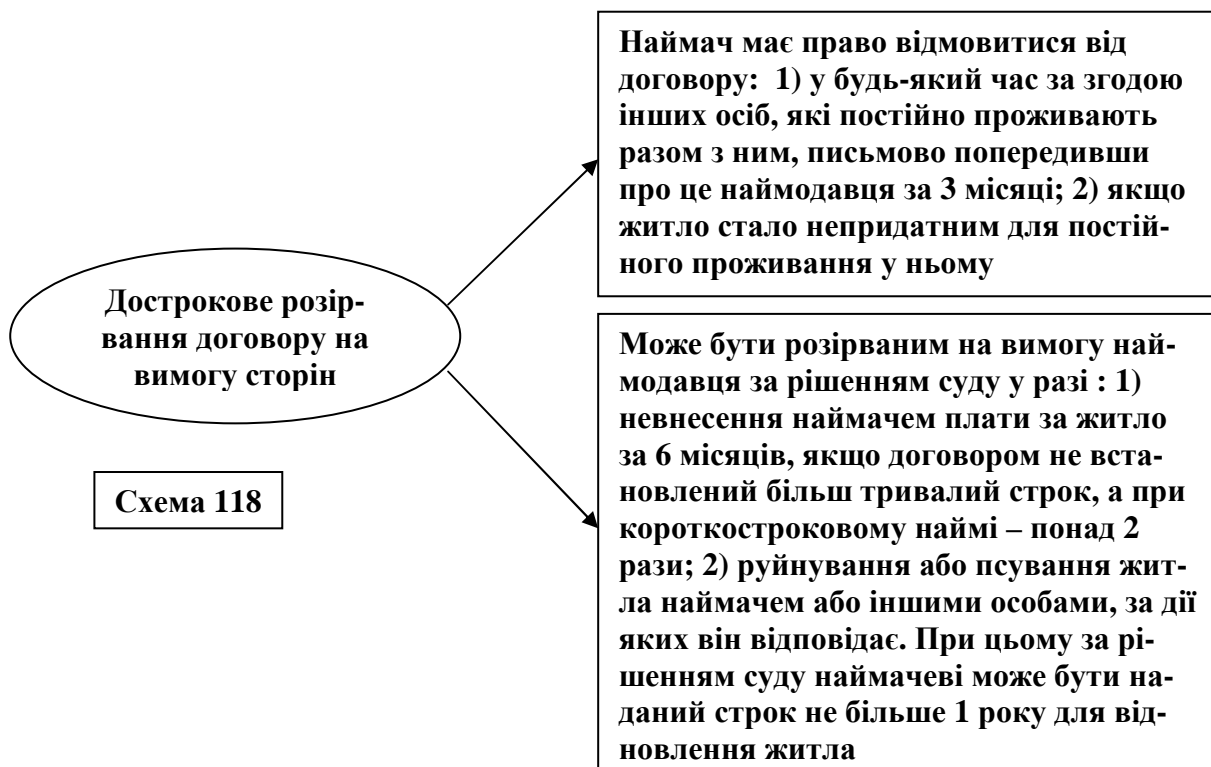
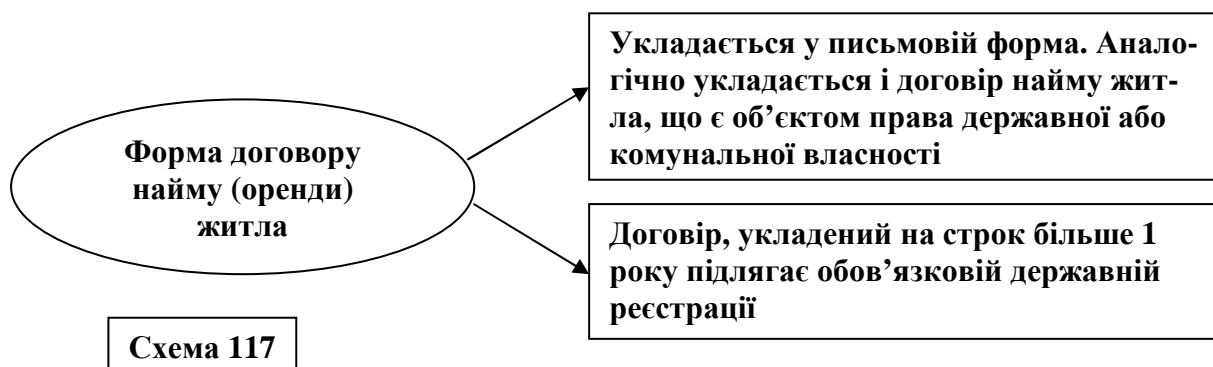
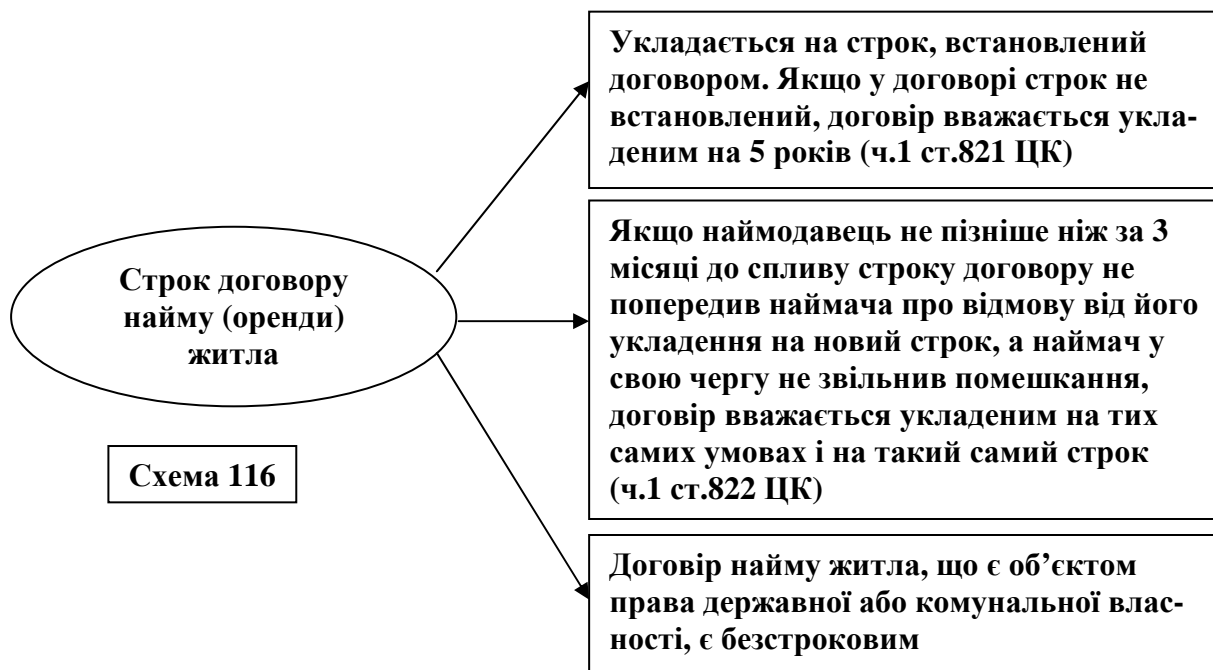

Договір найму (оренди) житла

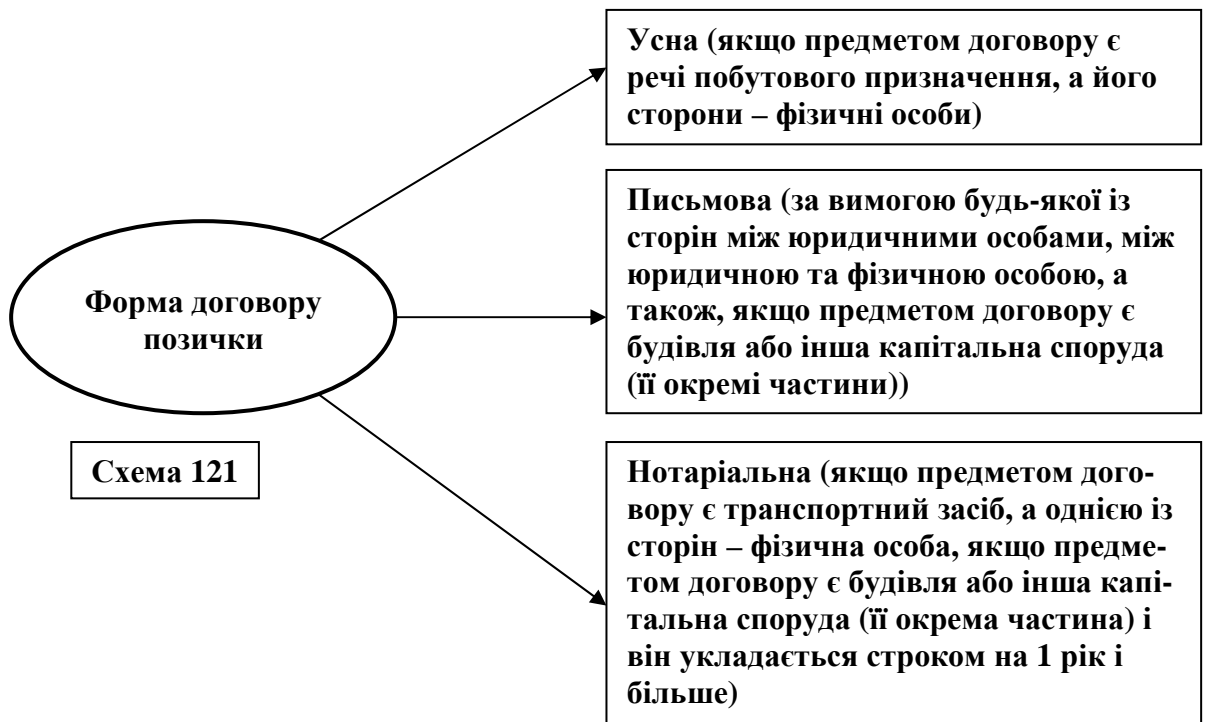
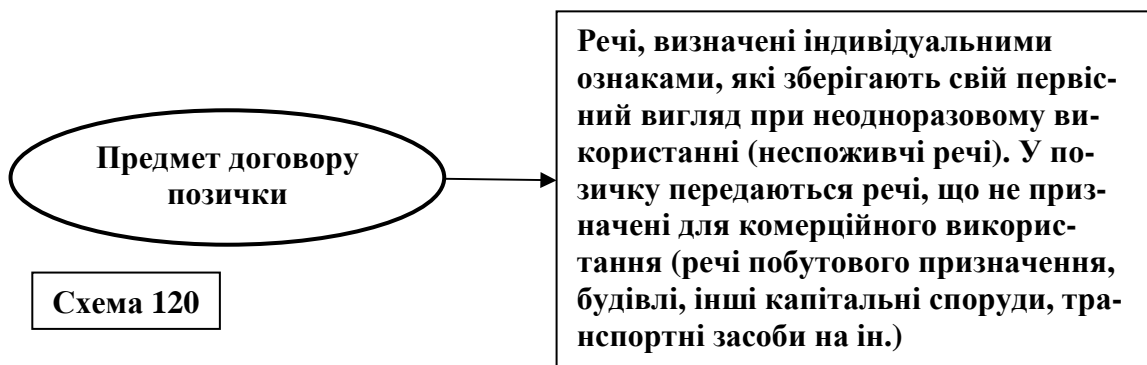
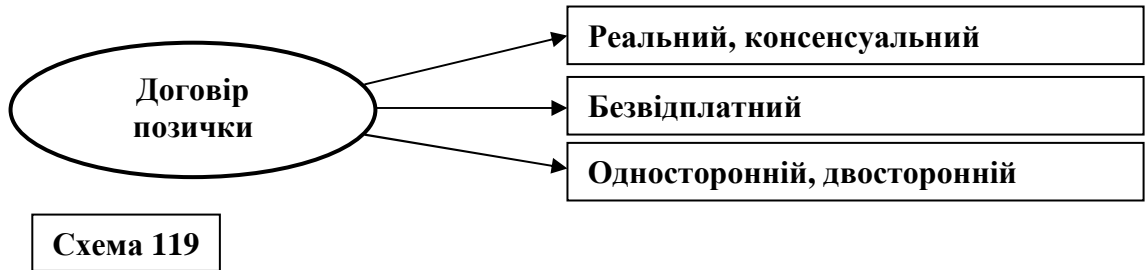

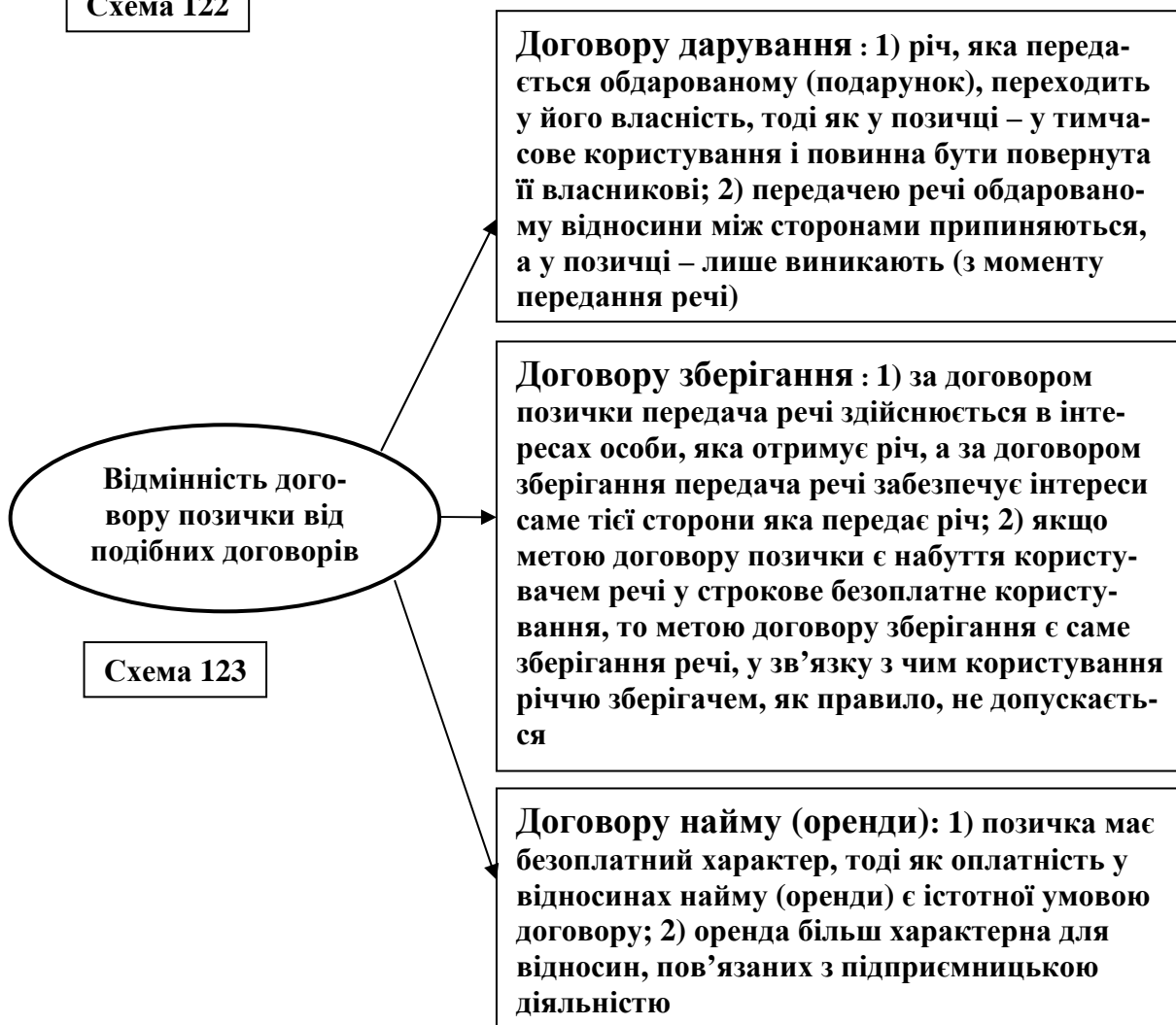
Договір позички

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ ДОГОВОРІВ ПОЗИЧКИ ТА ПОЗИКИ

Договір позички	Договір позики
1. Право власності на річ зберігається за її власником (позичкодавцем).	1. Річ переходить у власність позичальника.
2. Предметом договору може бути річ, визначена індивідуальними ознаками.	2. Предметом договору може бути річ, визначена родовими ознаками та грошові кошти.
3. Має бути повернута та сама річ.	3. Повертається річ такого самого роду.
4. Може бути реальним або консенсуальним.	4. Може бути лише реальним.
5. До договору позички можуть застосовуватися норми, що регулюють майновий найм (оренду).	5. До договору позики – ні.
6. Завжди є безвідплатним.	6. Може бути як відплатним, так і безвідплатним.

Схема 122

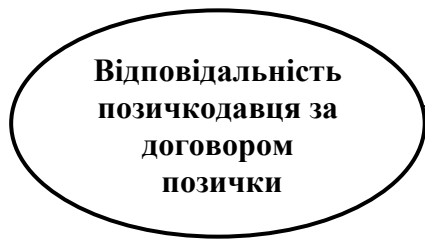

Схема 124

Позичкодавець нести відповідальність за шкоду, заподіяну у зв'язку з користуванням річчю, у випадку, коли буде встановлено, що шкода настала внаслідок особливих властивостей або недоліків речі, про наявність яких користувач не був попереджений позичкодавцем і про які він не знав і не міг знати (ч.2 ст.780 ЦК)

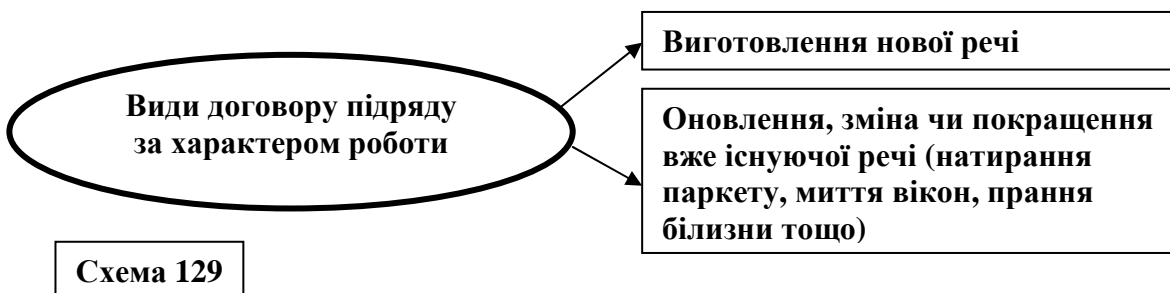
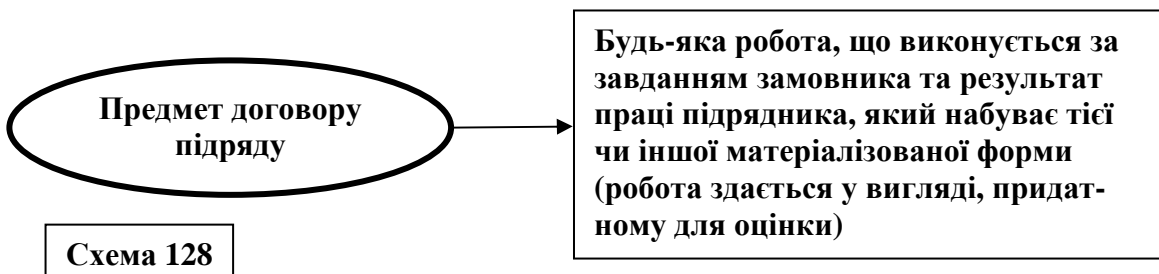
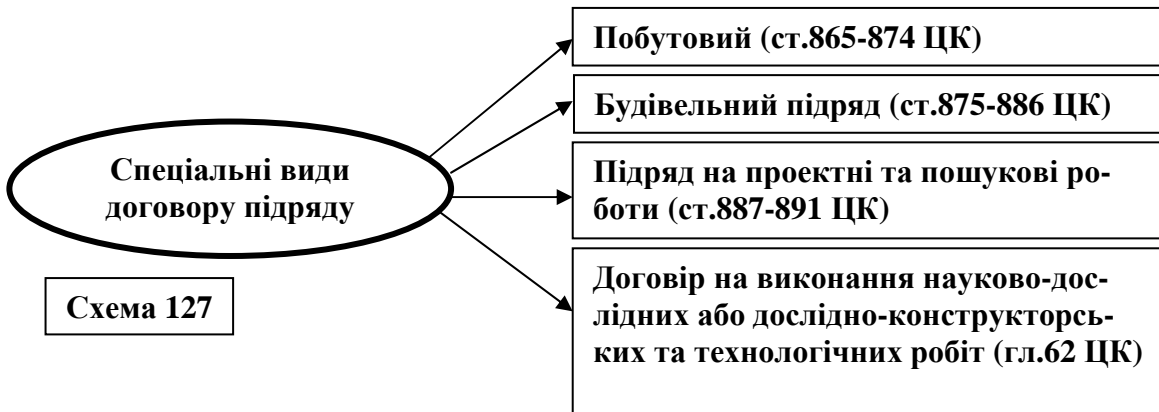
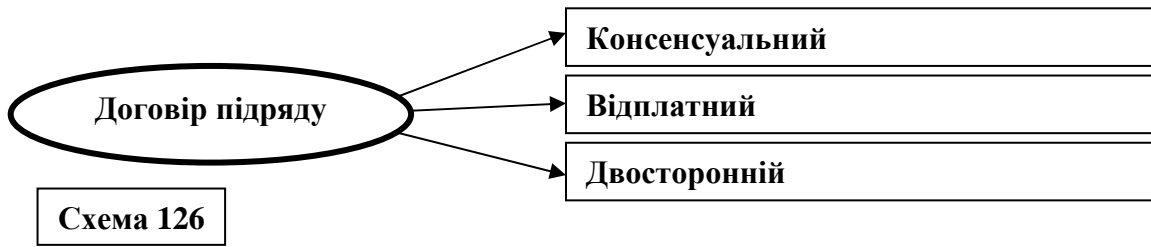

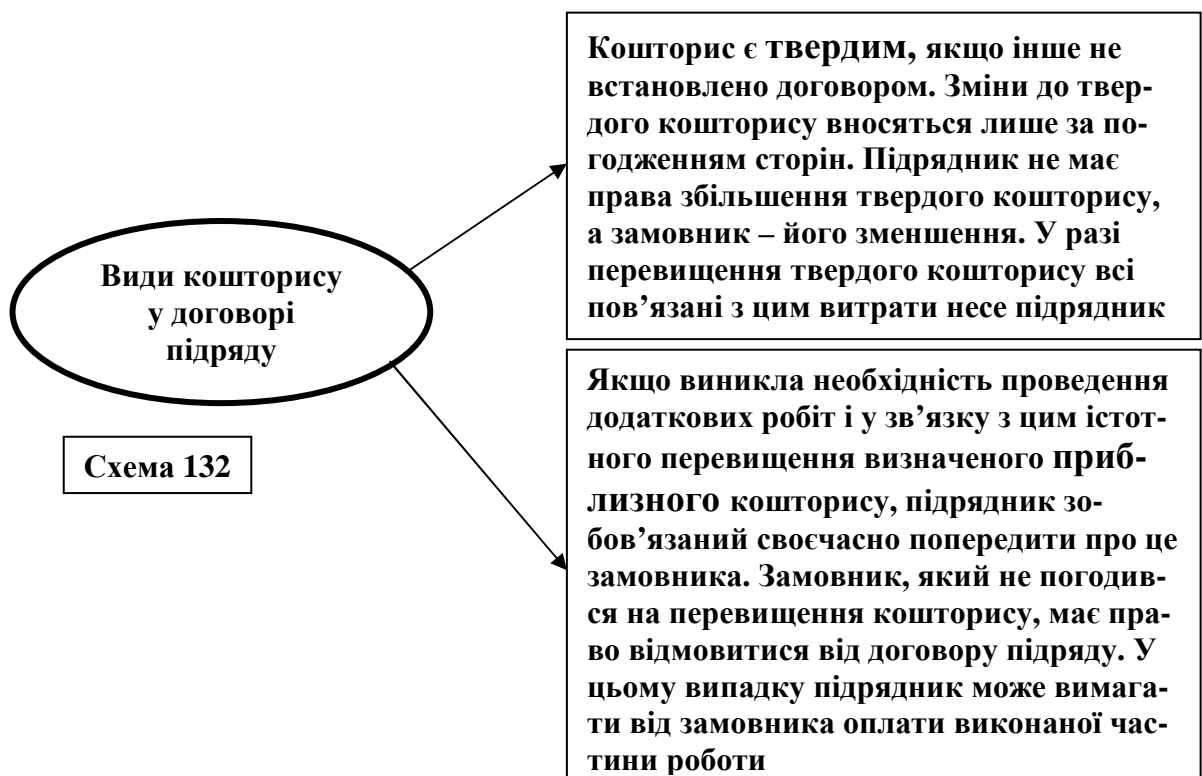
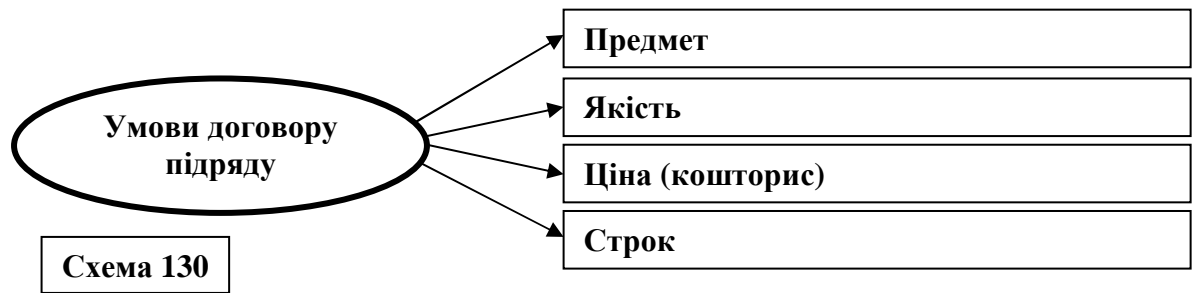
Схема 125

Користувач має право повернути річ, передану йому у користування, в будь-який час до спливу строку договору. Якщо річ потребує особливого догляду або зберігання, користувач зобов'язаний повідомити позичкодавця про відмову від договору (позички) не пізніше як за 7 днів до повернення речі (ч.1 ст.834 ЦК)

Позичкодавець має право вимагати розірвання договору і повернення речі у разі, якщо: 1) у зв'язку з непередбаченими обставинами річ стала потрібною йому самому; 2) користування річчю не відповідає її призначенню та умовам договору; 3) річ самочинно передана у користування іншій особі; 4) в результаті недбалого поводження з річчю, вона може бути знищена або пошкоджена

Договір підряду

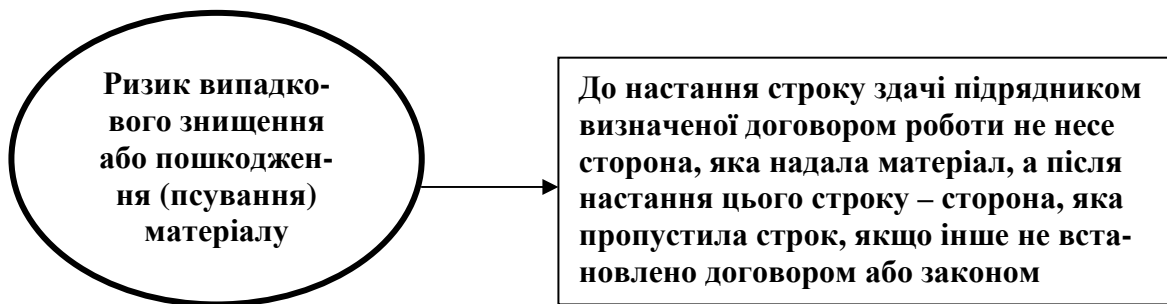

Схема 133

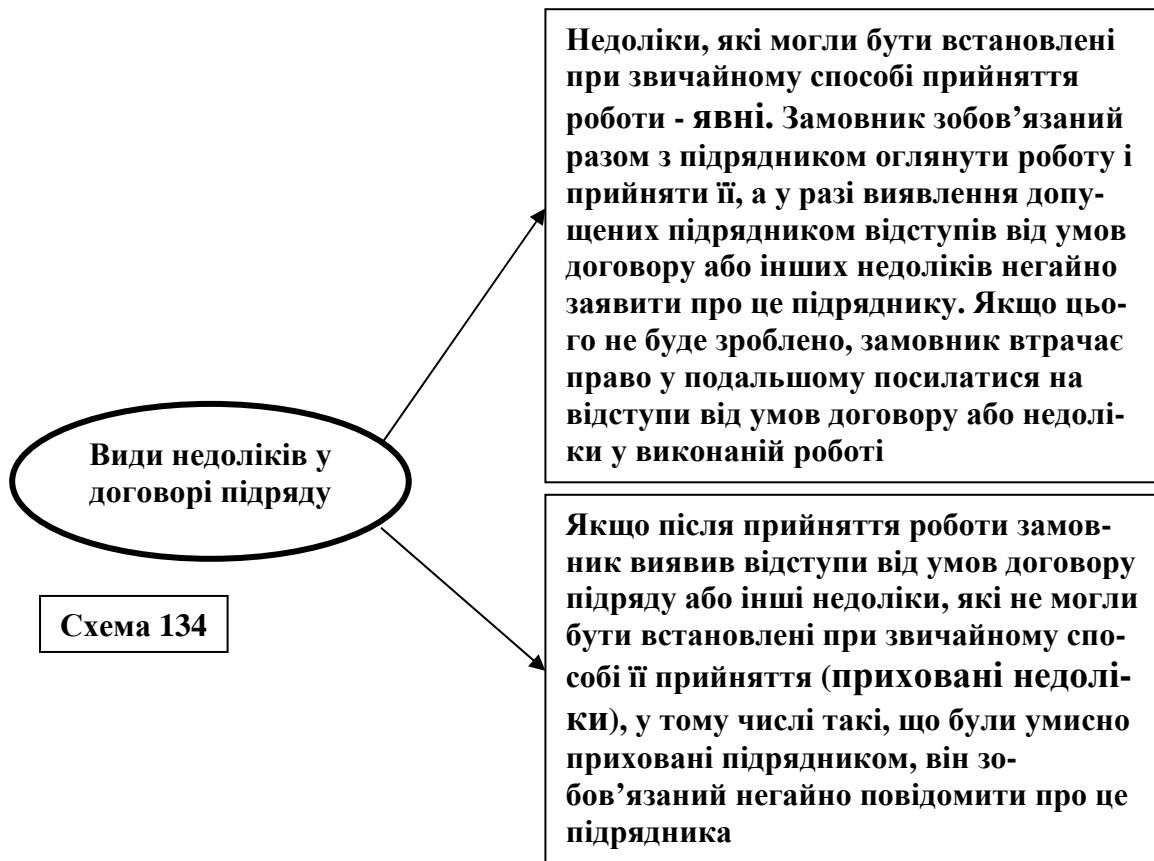

Схема 134

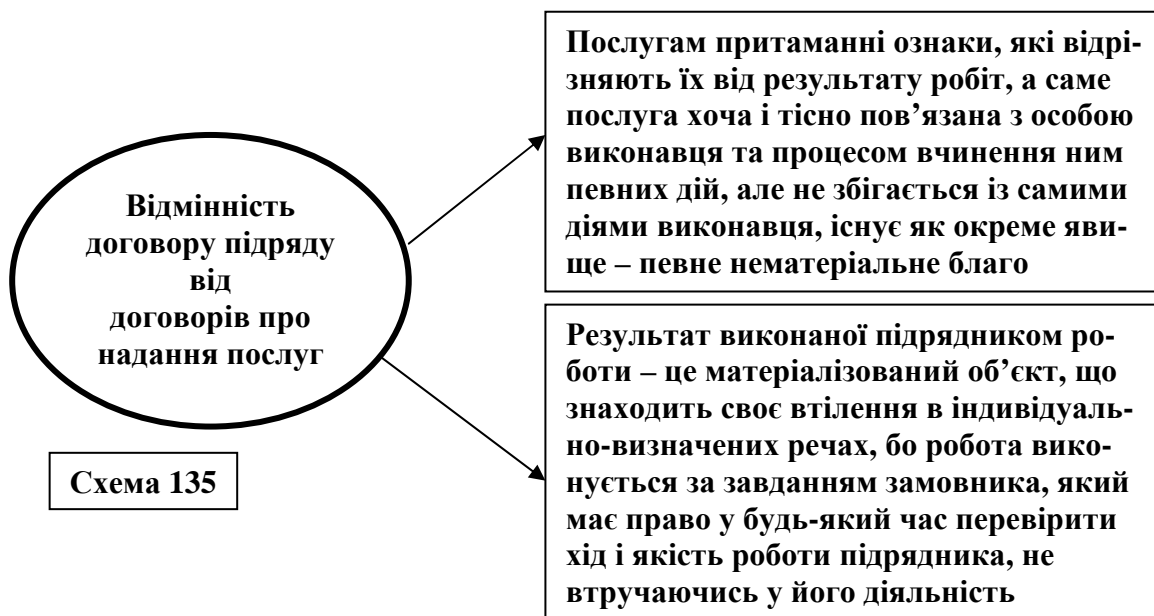

Схема 135

Порівняльна таблиця трудового договору та договору підряду

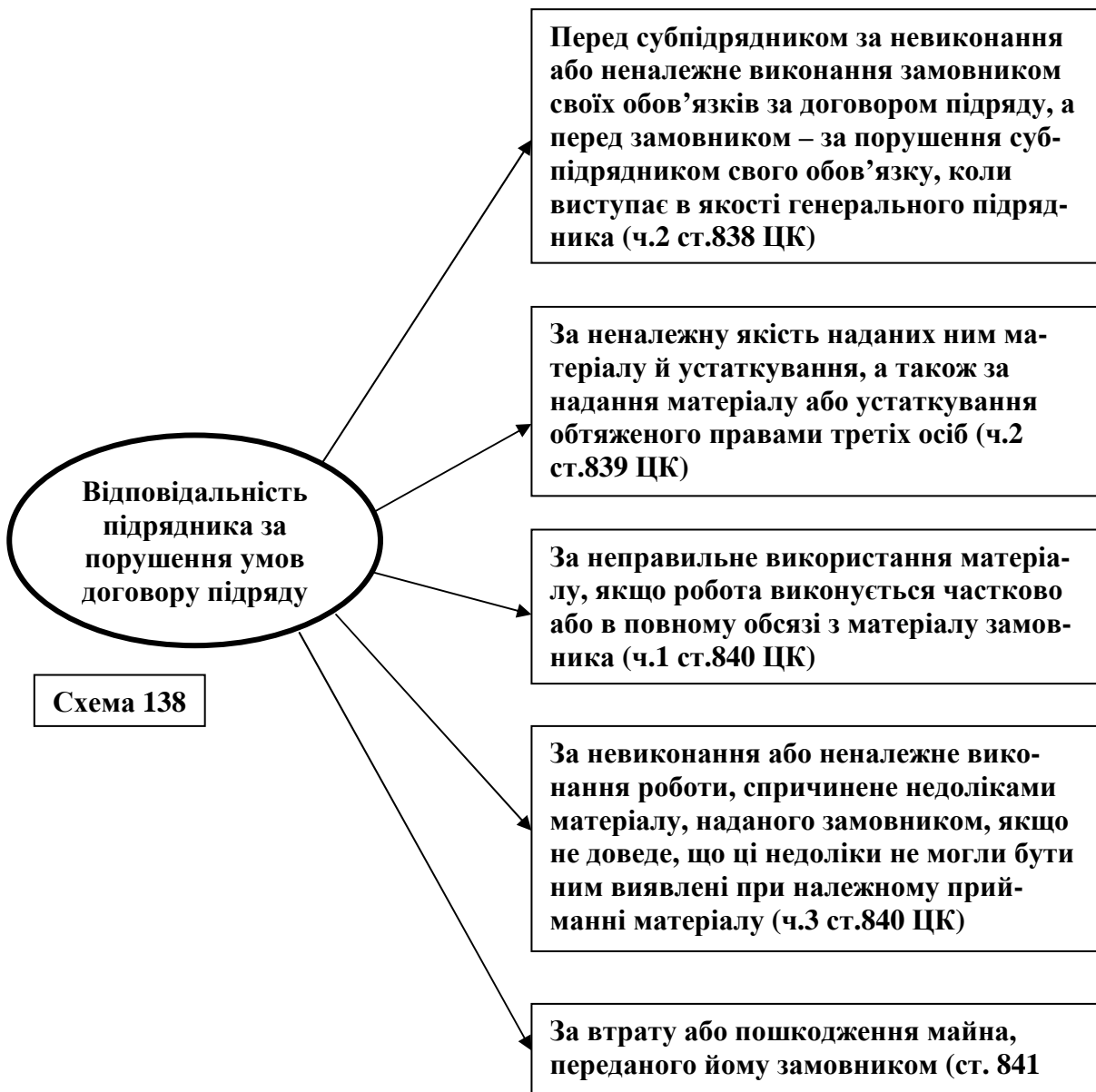
Трудовий договір	Договір підряду
<ol style="list-style-type: none"> 1. Працівником може бути лише фізична особа – громадянин. 2. Трудовим законодавством регулюється процес трудової діяльності, її організація. 3. Незалежно від результатів праці працівнику гарантується певна платня. 4. Працівник підпорядковується правилам внутрішнього трудового розпорядку. 5. Ризик загибелі речі працівник не несе. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підрядник – як підрядна організація, так і громадянин, а в деяких відносинах – громадянин – підприємець. 2. Метою договору є отримання певного матеріального результату. 3. Оплачується не процес праці, а її результат, причому, як правило, після завершення робіт. 4. Підрядник сам організовує свою роботу. 5. Підрядник виконує роботу на власний ризик.

Схема 136

Порівняльна таблиця договорів купівлі-продажу та підряду

Договір купівлі – продажу (поставки)	Договір підряду
<ol style="list-style-type: none"> 1. Предметом, як правило, є речі, що характеризуються родовими ознаками. 2. Головний зміст договору – передача покупцеві предмету договору. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предметом є виготовлення індивідуального виробу. 2. Умови договору спрямовані на визначення взаємовідносин контрагентів у процесі виконання обумовлених робіт.

Схема 137

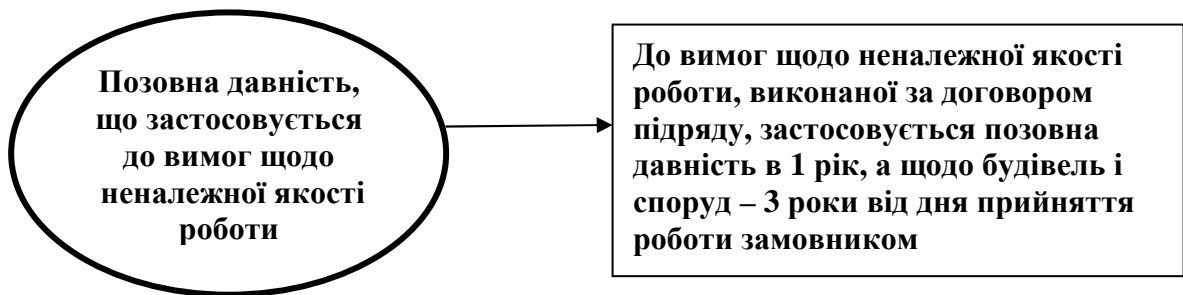
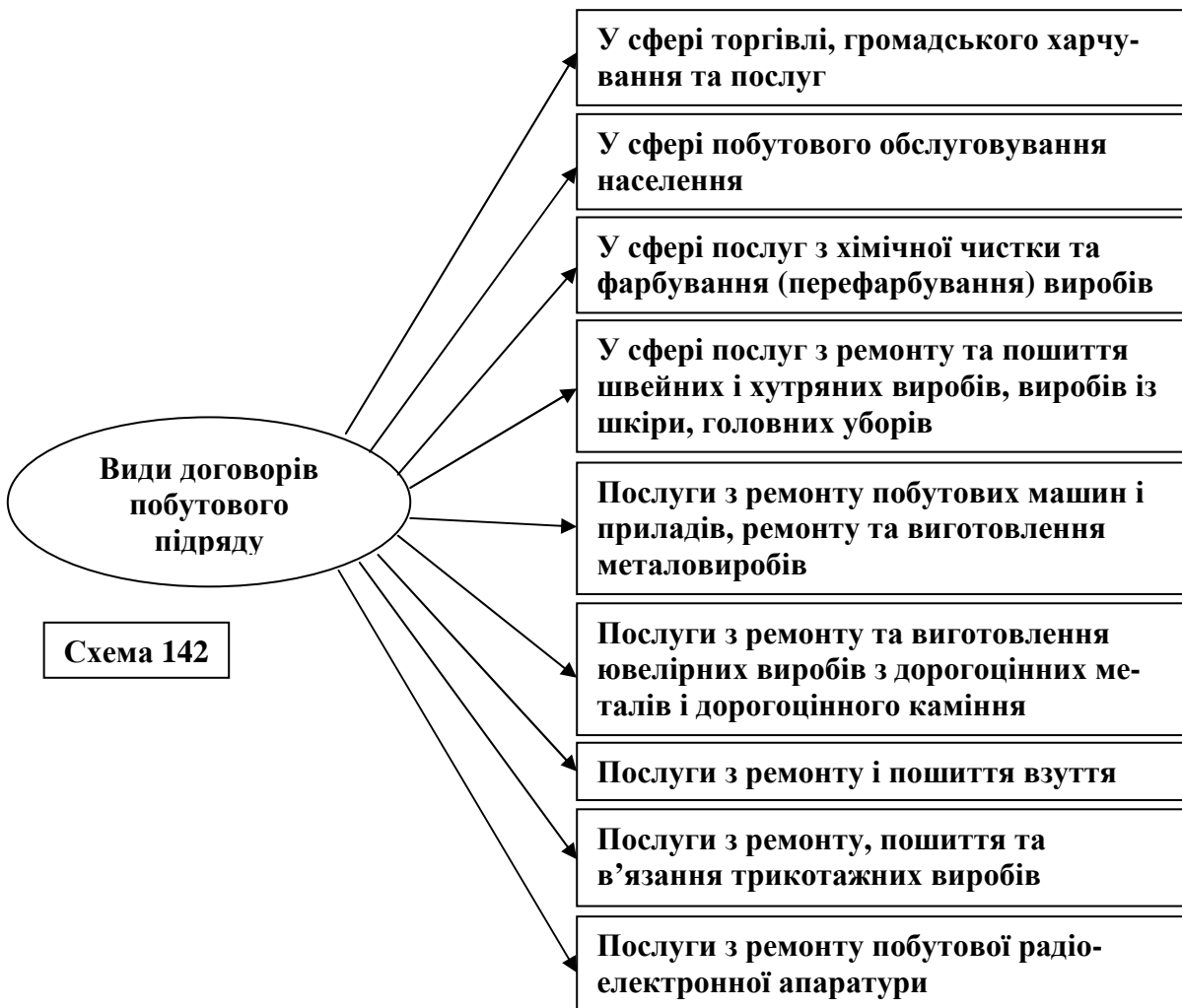
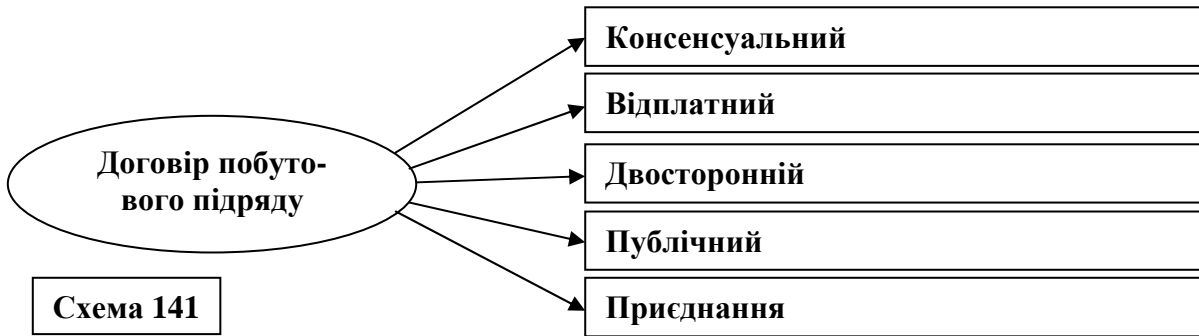
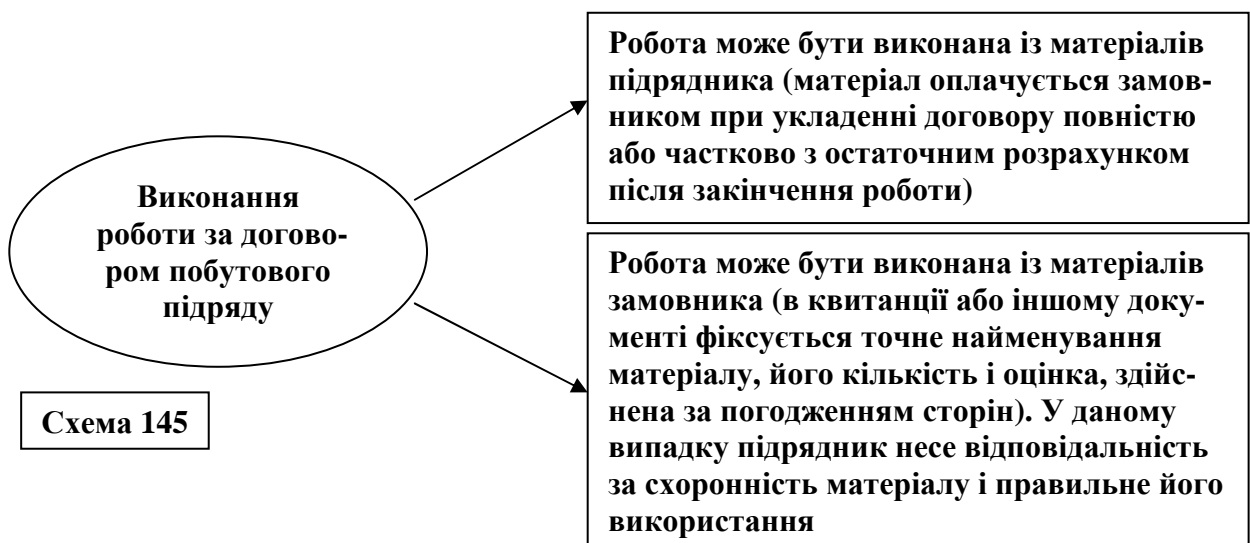
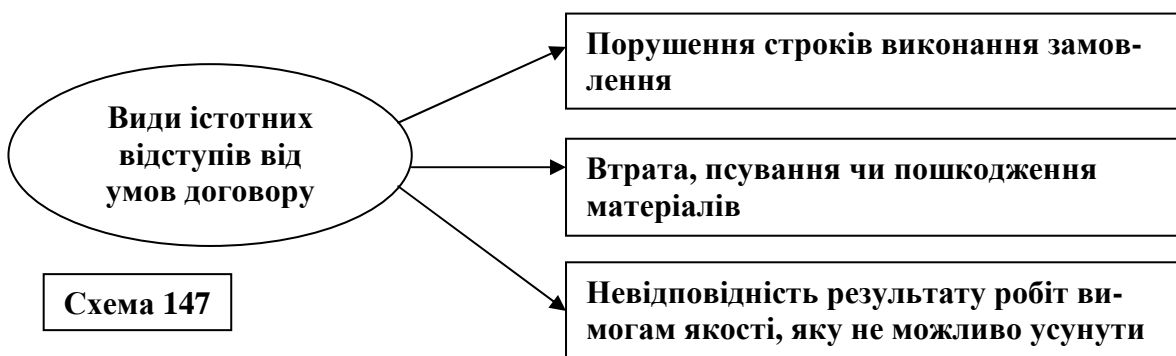
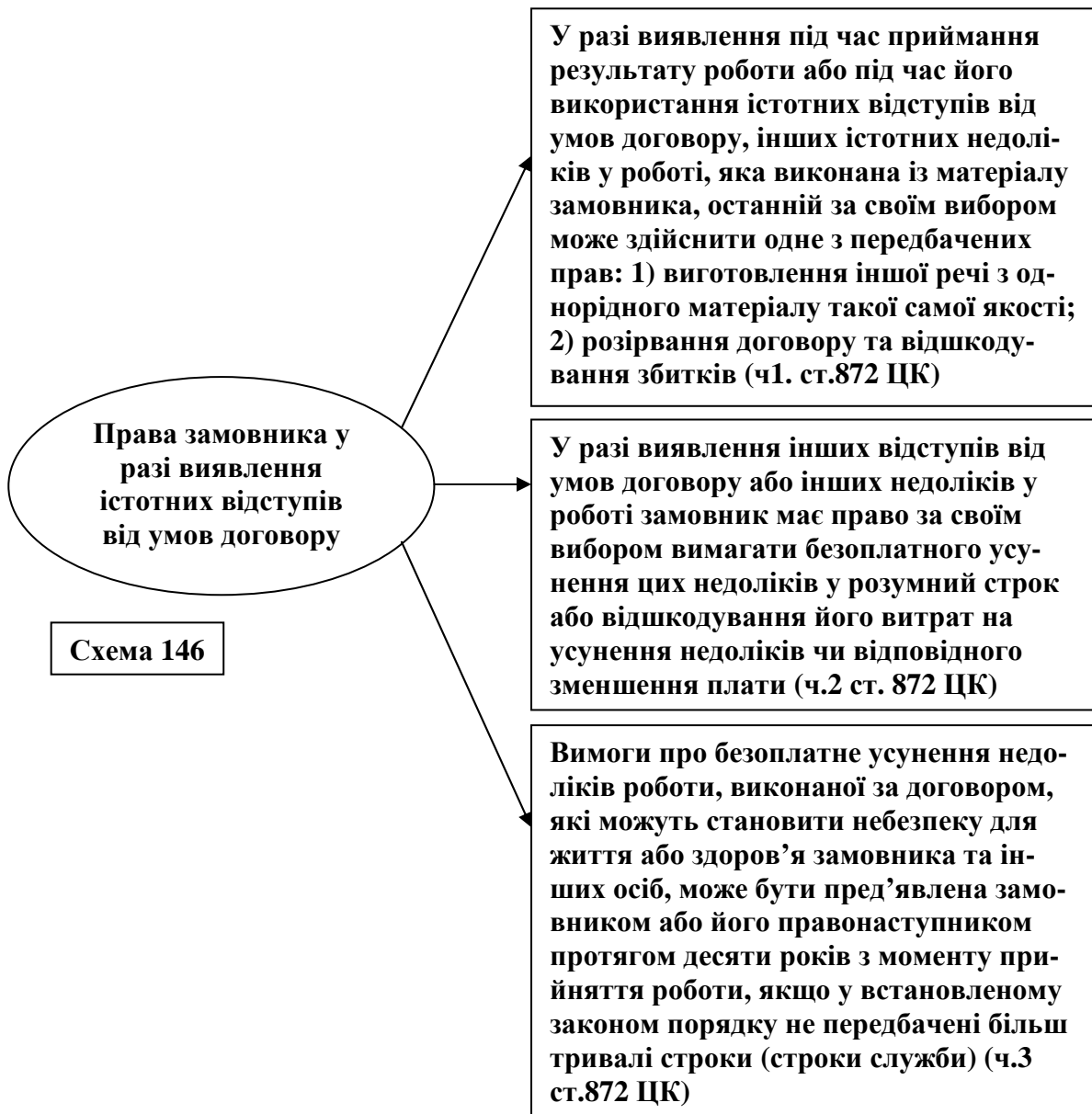

Схема 140

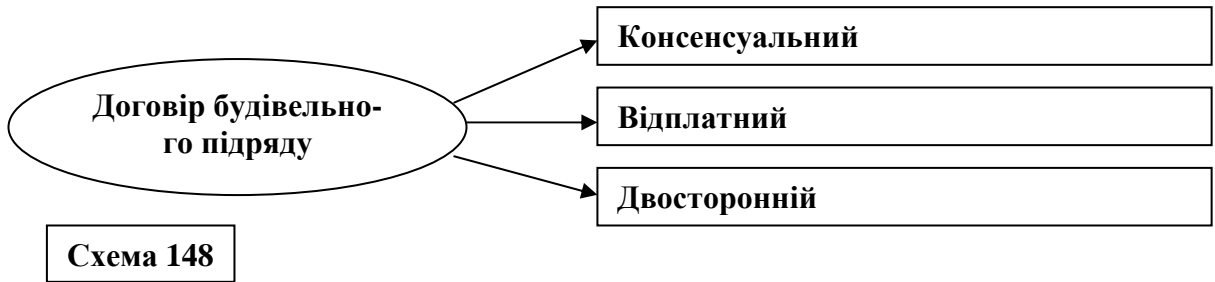
Договір побутового підряду

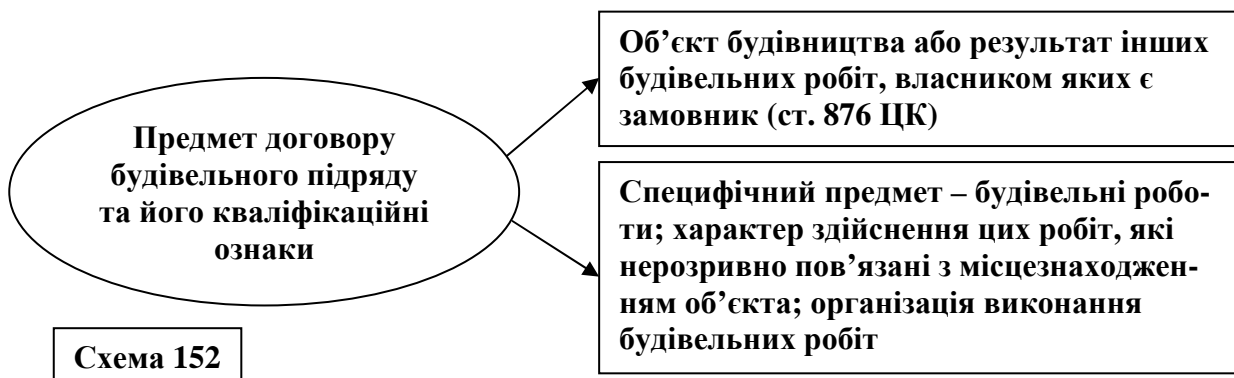
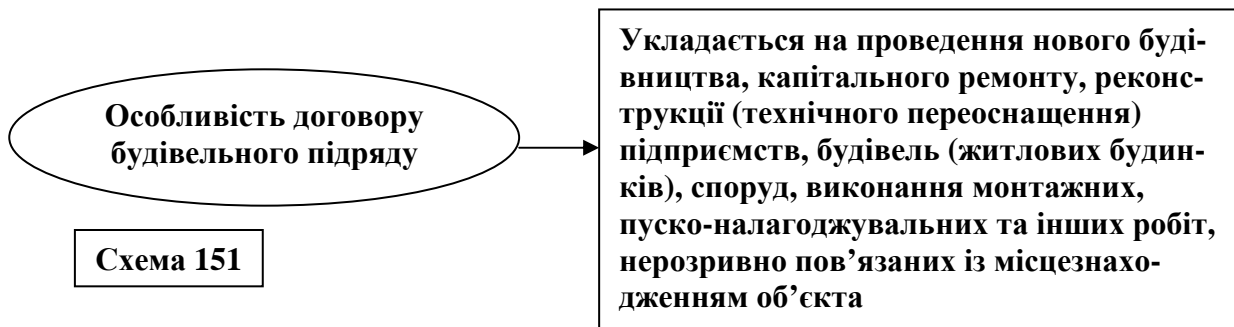
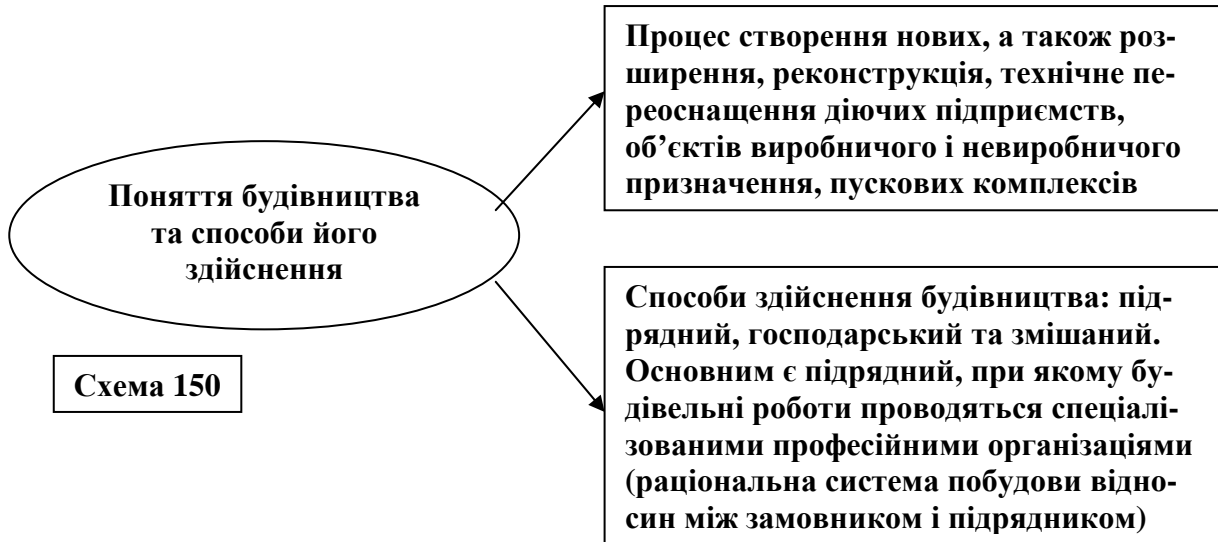

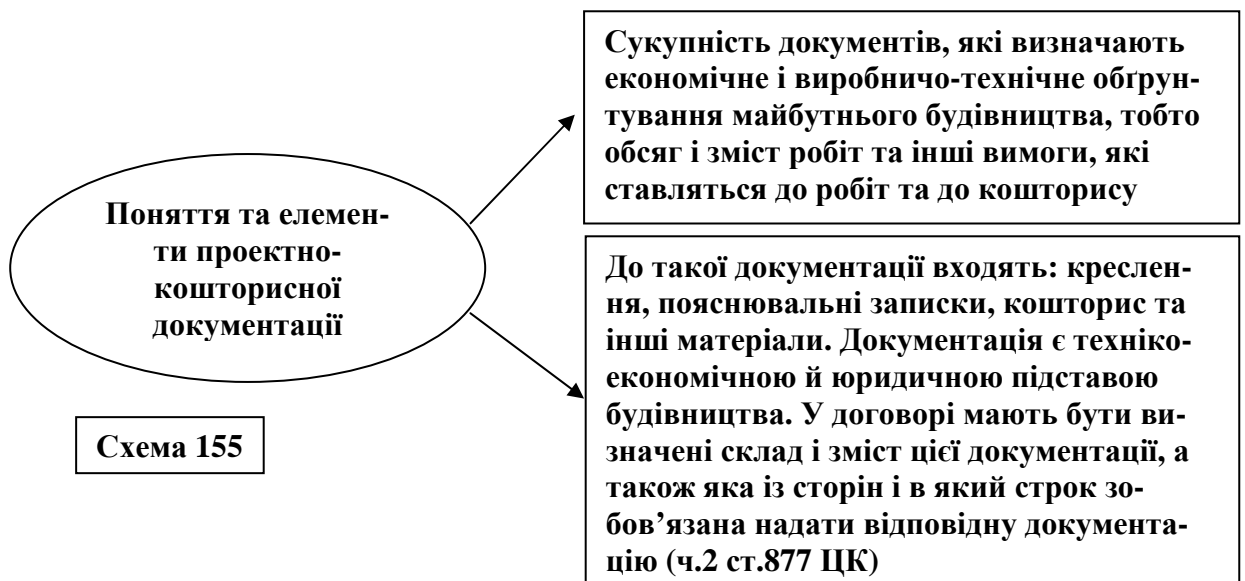
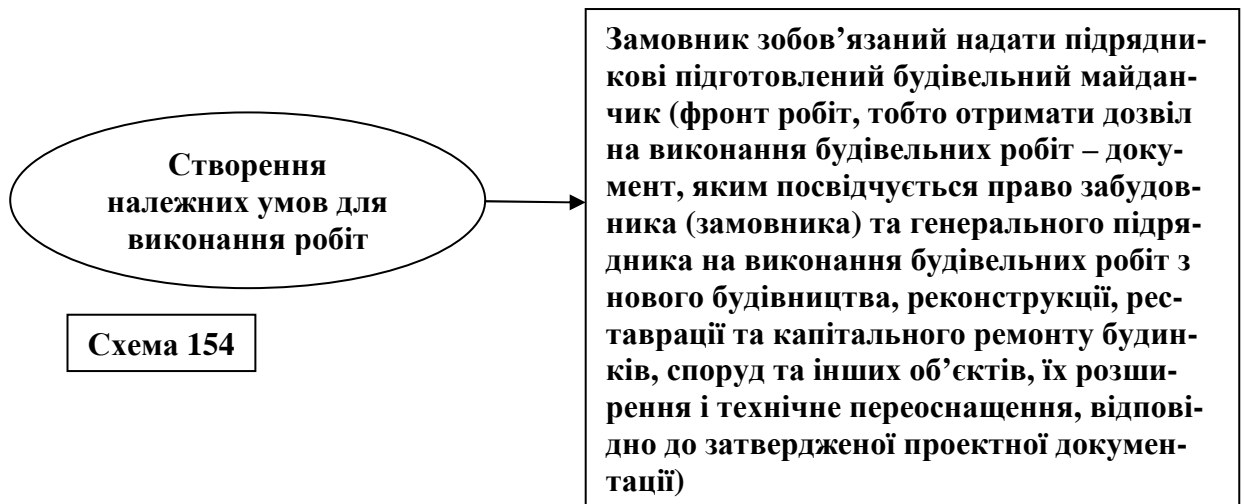

Договір будівельного підряду

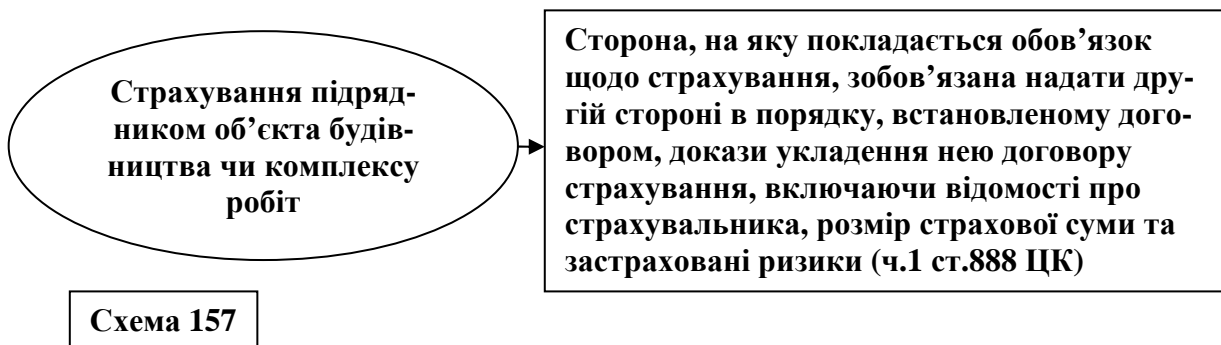
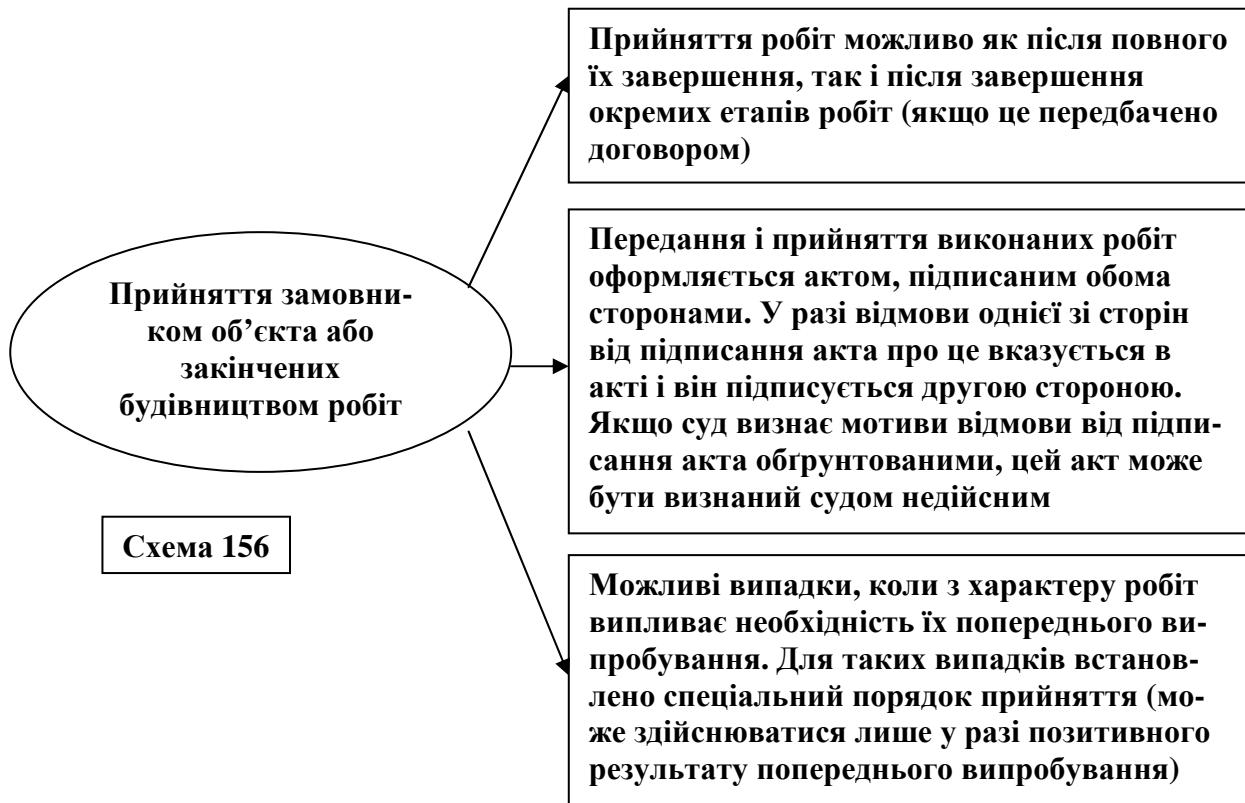

Схема 158

Коли підрядник зупинив проведення відповідних робіт у зв'язку з неодержанням від замовника в розумний строк відповіді на своє повідомлення про виявлення у ході будівництва не враховані проектною документацією роботи та необхідність у зв'язку з цим проведення додаткових робіт і збільшення кошторису, на замовника покладається відшкодування збитків, завданих цим зупиненням. Замовник звільняється від відшкодування таких збитків, якщо доведе, що у проведенні додаткових робіт немає необхідності (ч.3 ст.877 ЦК)

У разі невиконання або неналежного виконання замовником обов'язків за договором будівельного підряду він сплачує підрядникові неустойку, встановлену договором або законом, та відшкодовує збитки у повному обсязі, якщо не доведе що порушення договору сталося не з його вини (ст.886 ЦК)

Схема 159

За недоліки збудованого об'єкта, зокрема за дефекти виявлені в межах гарантійного строку, якщо він не доведе, що вони сталися внаслідок : природного зносу об'єкта або його частин; неправильної його експлуатації або неправильності інструкцій щодо його експлуатації, неналежного ремонту об'єкта який здійснено самим замовником або залученими ним третіми особами

За прострочення передання об'єкта замовникові та за інші порушення договору (за недосягнення проектної потужності, інших запроектованих показників), якщо не доведе, що ці порушення сталися не з його вини

Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт

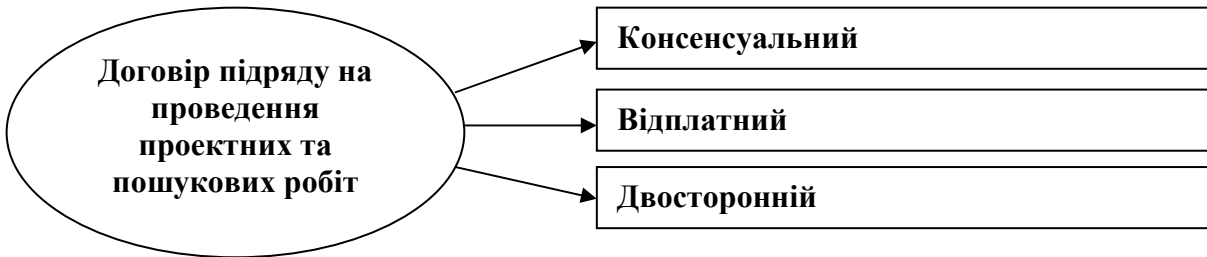

Схема 160

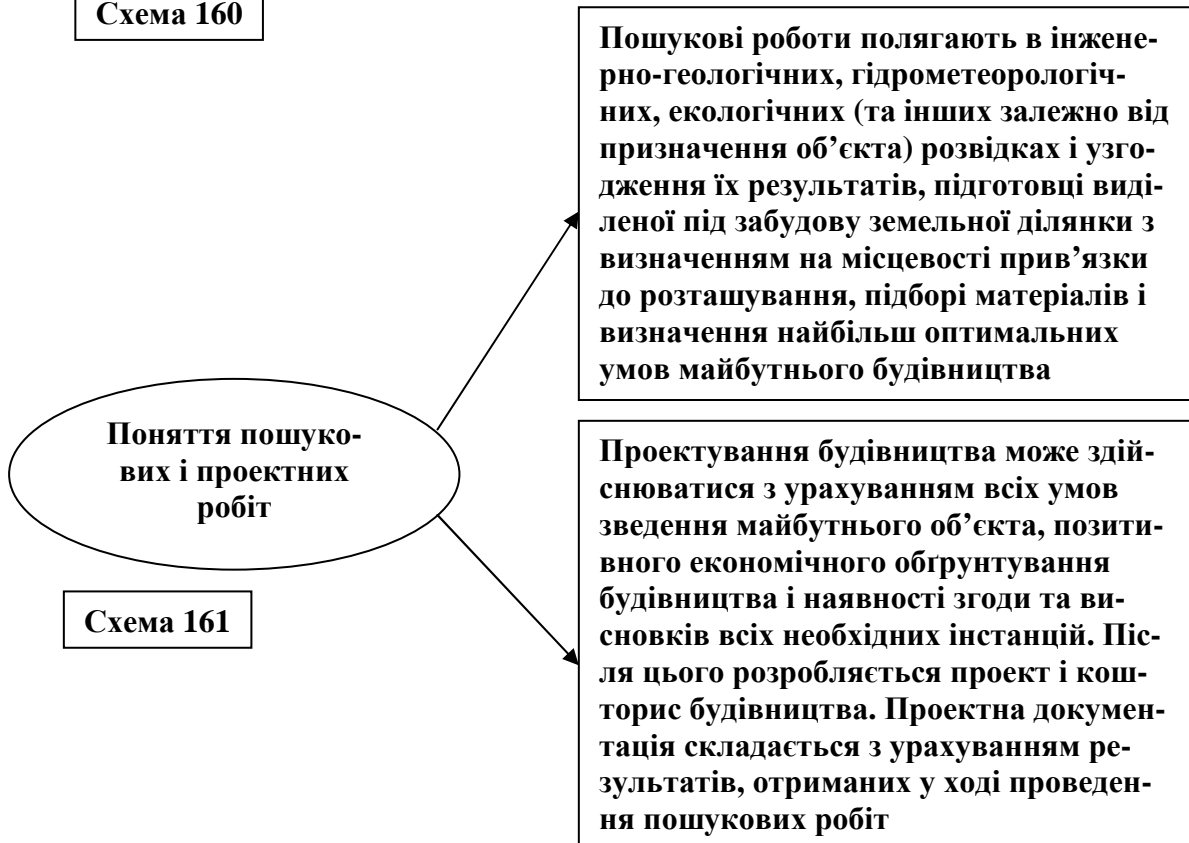

Схема 161

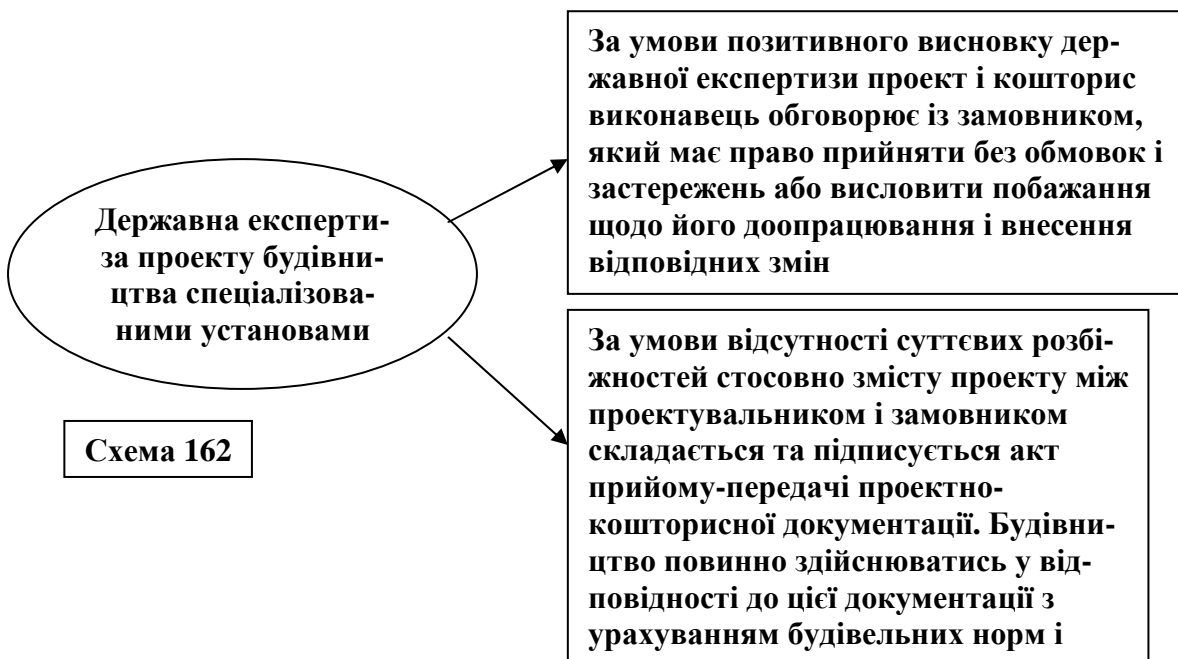

Схема 162

Порівняльна таблиця специфічних рис будівельного підряду, побутового підряду та підряду на виконання проектних та пошукових робіт

Специфічні риси договору будівельного підряду	Специфічні риси договору побутового підряду	Специфічні риси договору підряду на виконання проектних та пошукових робіт
<p>Підрядник зобов'язується забезпечити експлуатацію об'єкта після прийняття на протязі строку вказаного у договорі. Після виконання робіт замовник негайно здійснює прийняття робіт за свій рахунок (якщо інше не встановлено договором). Здача-приймання оформляється актом, який підписують обидві сторони. У разі відмови однієї із сторін від підписання акту про це вказується в акті і він підписується другою стороною. (ст.882)</p>	<p>У разі нез'явлення замовника за одержанням виконаної роботи або іншого ухилення замовника від її прийняття підрядник має право, письмово попередивши замовника, зі спливом двох місяців від дня такого попередження продати предмет договору побутового підряду за розумну ціну, а суму виторгу, з вирахуванням усіх належних підрядникові платежів, внести у депозит нотаріуса на ім'я замовника. (ст.874)</p>	<p>Підрядник зобов'язаний гарантувати замовникові відсутність у інших осіб права перешкоджати або обмежити виконання робіт на основі підготовленої за договором проектно-кошторисної документації. (ст.890)</p>

Схема 163

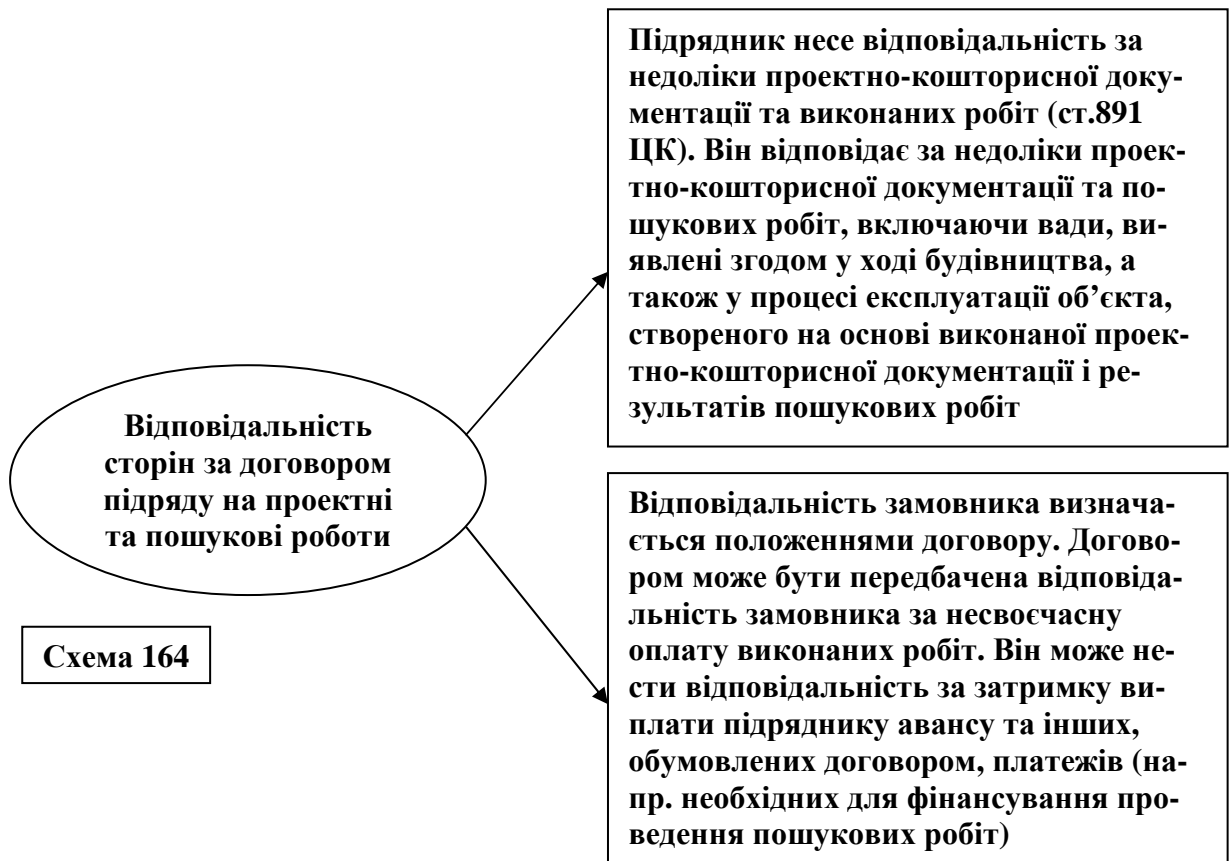
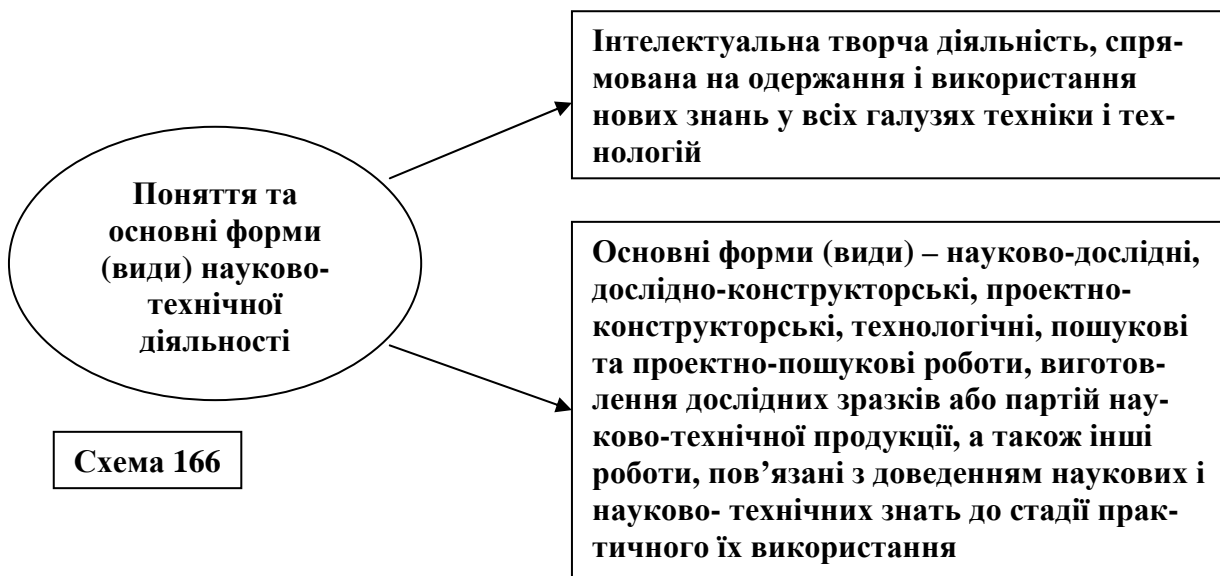
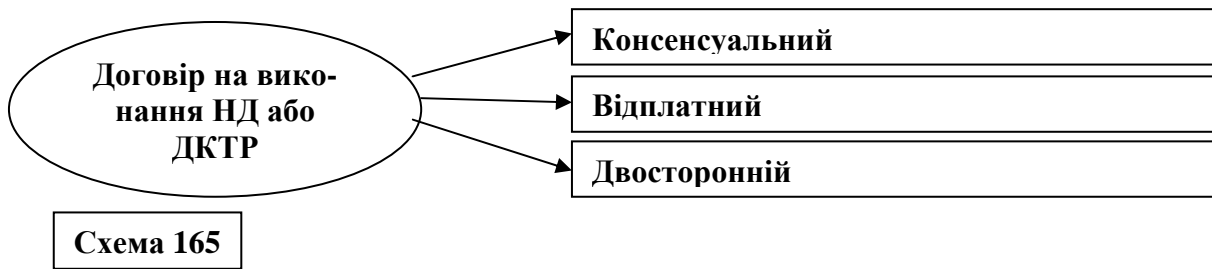
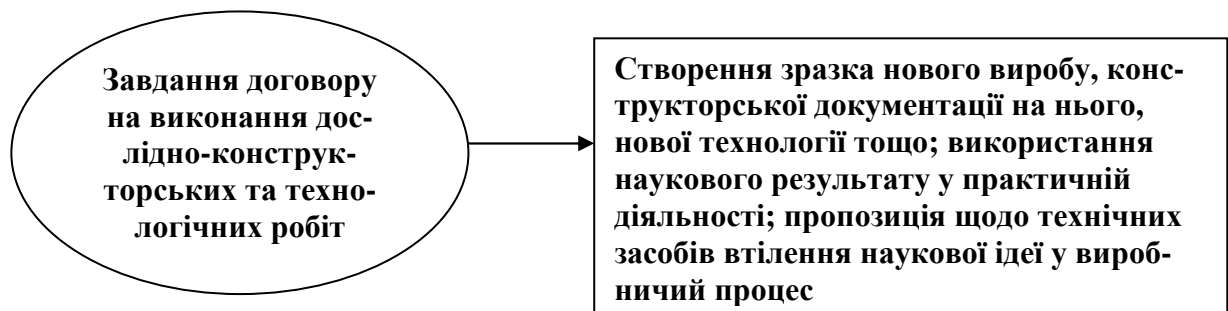
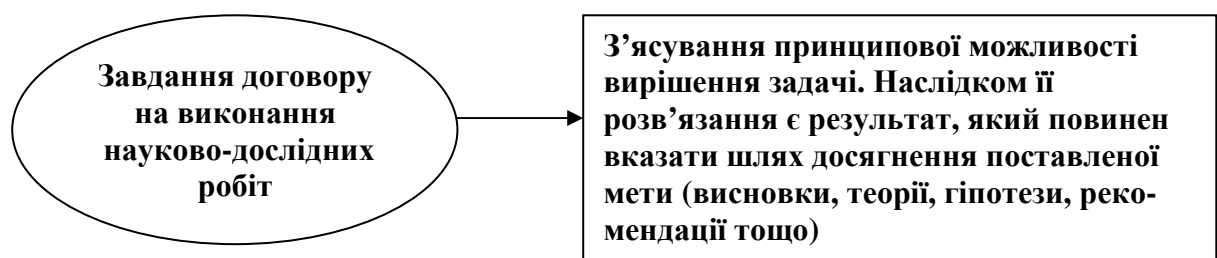
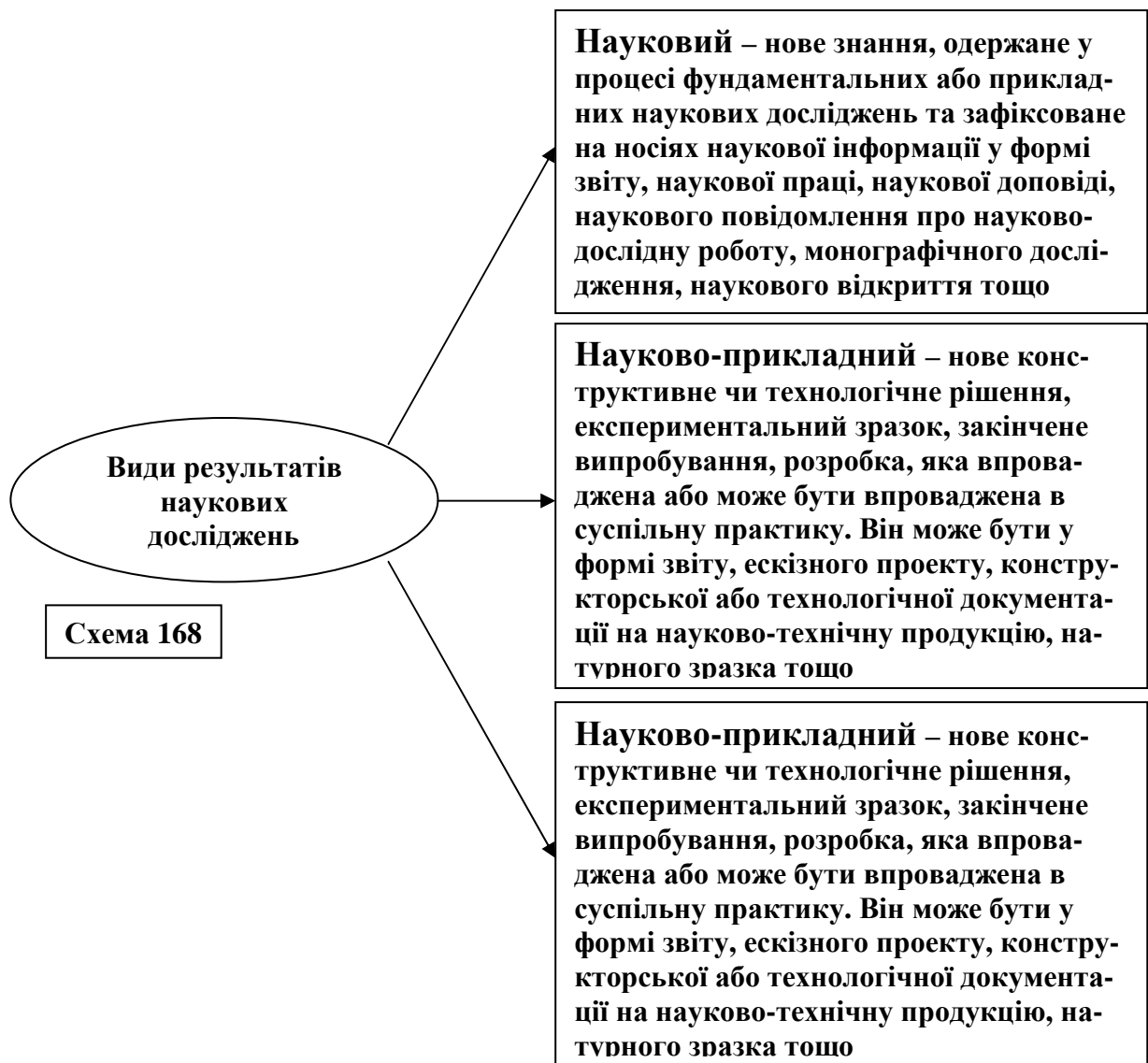
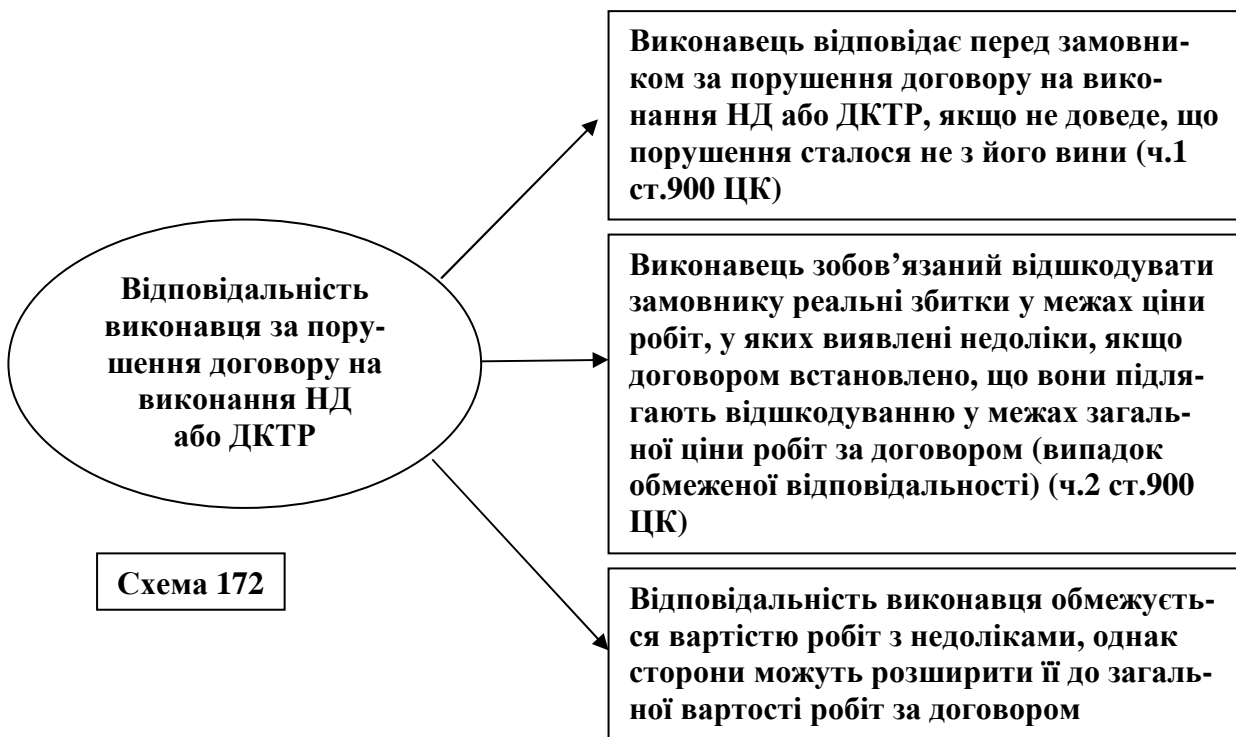
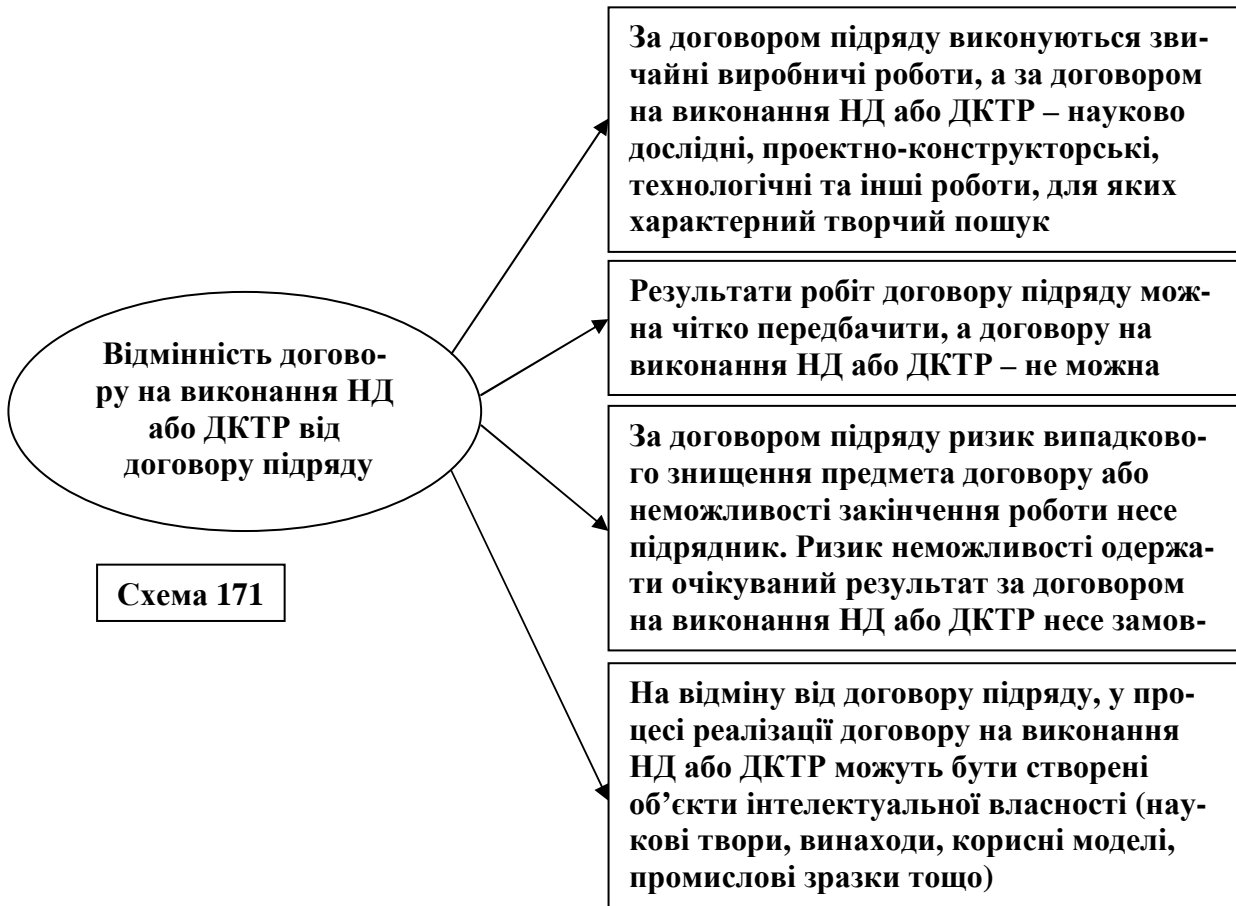

Схема 164

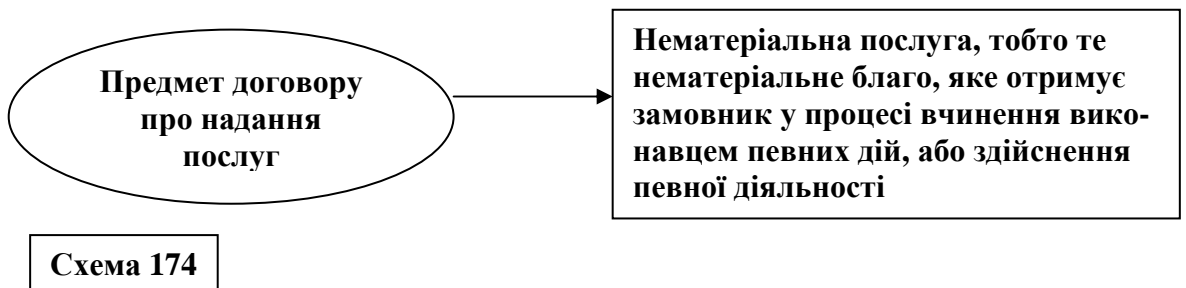
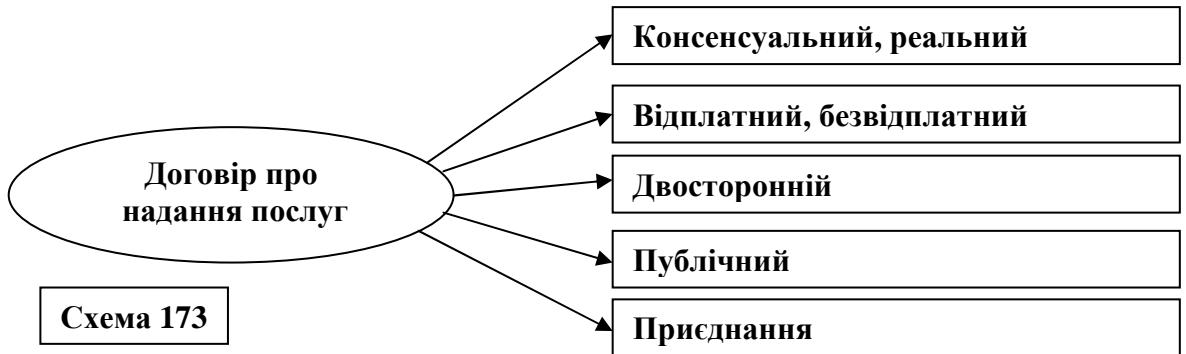
Договір на виконання науково-дослідних (нд) або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (дктр)

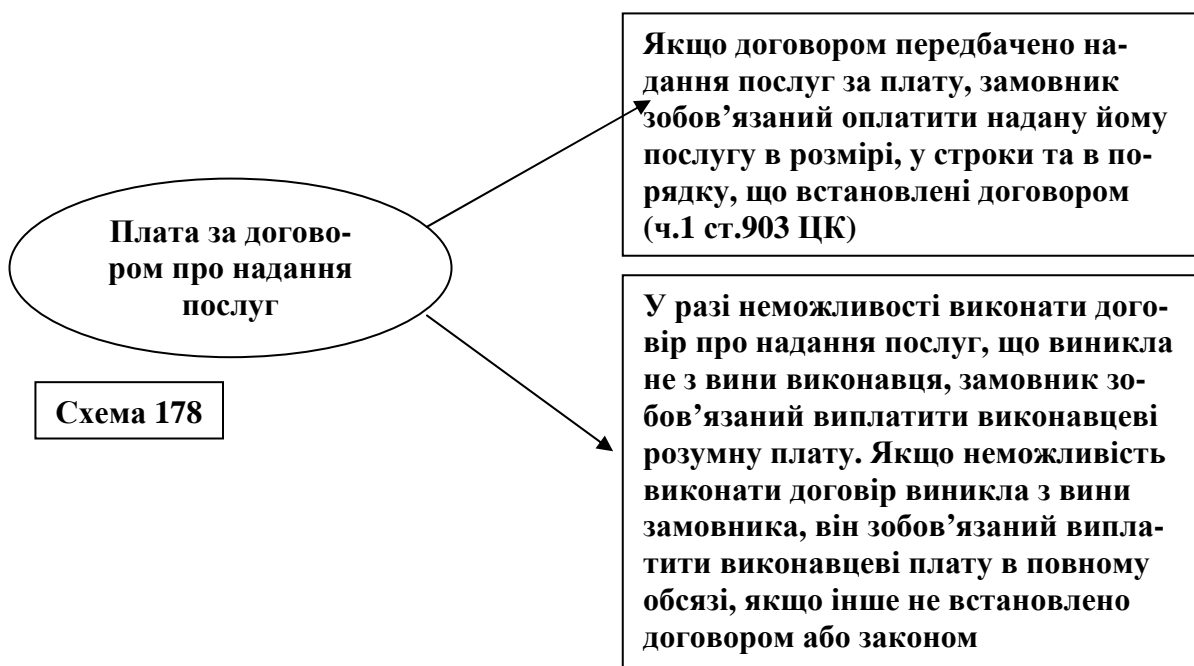
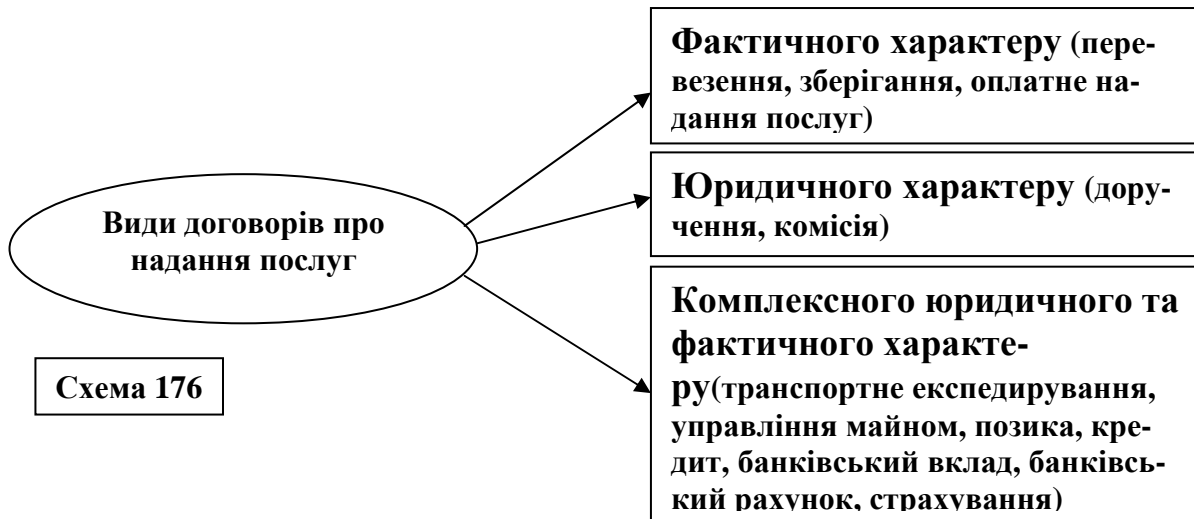

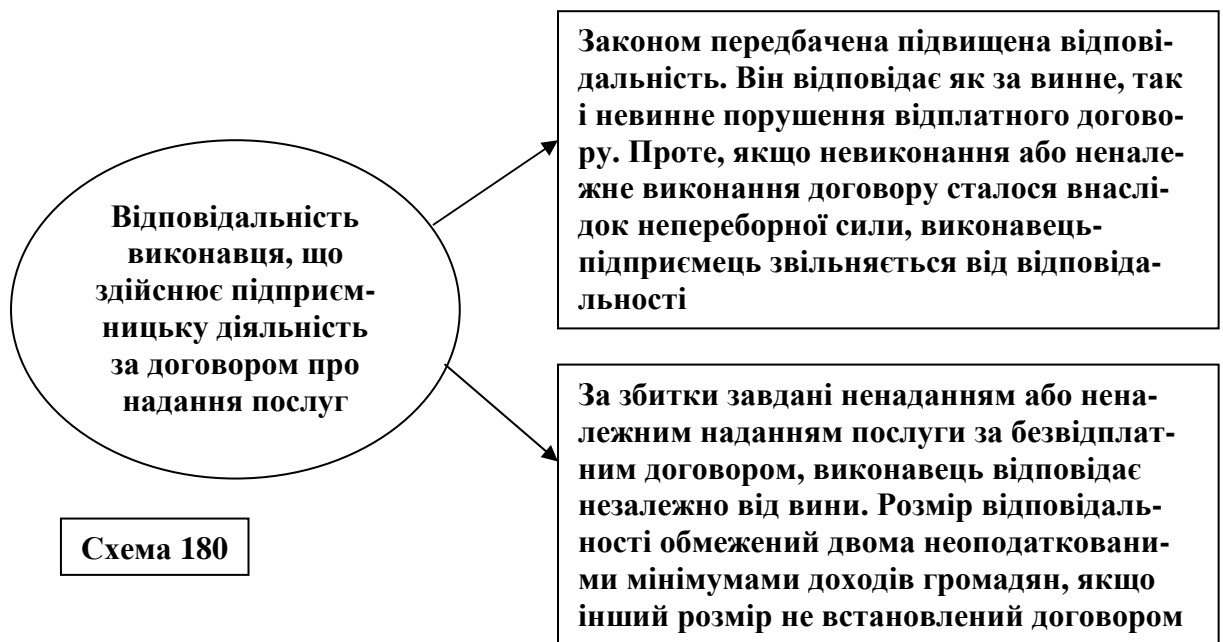

Договір про надання послуг

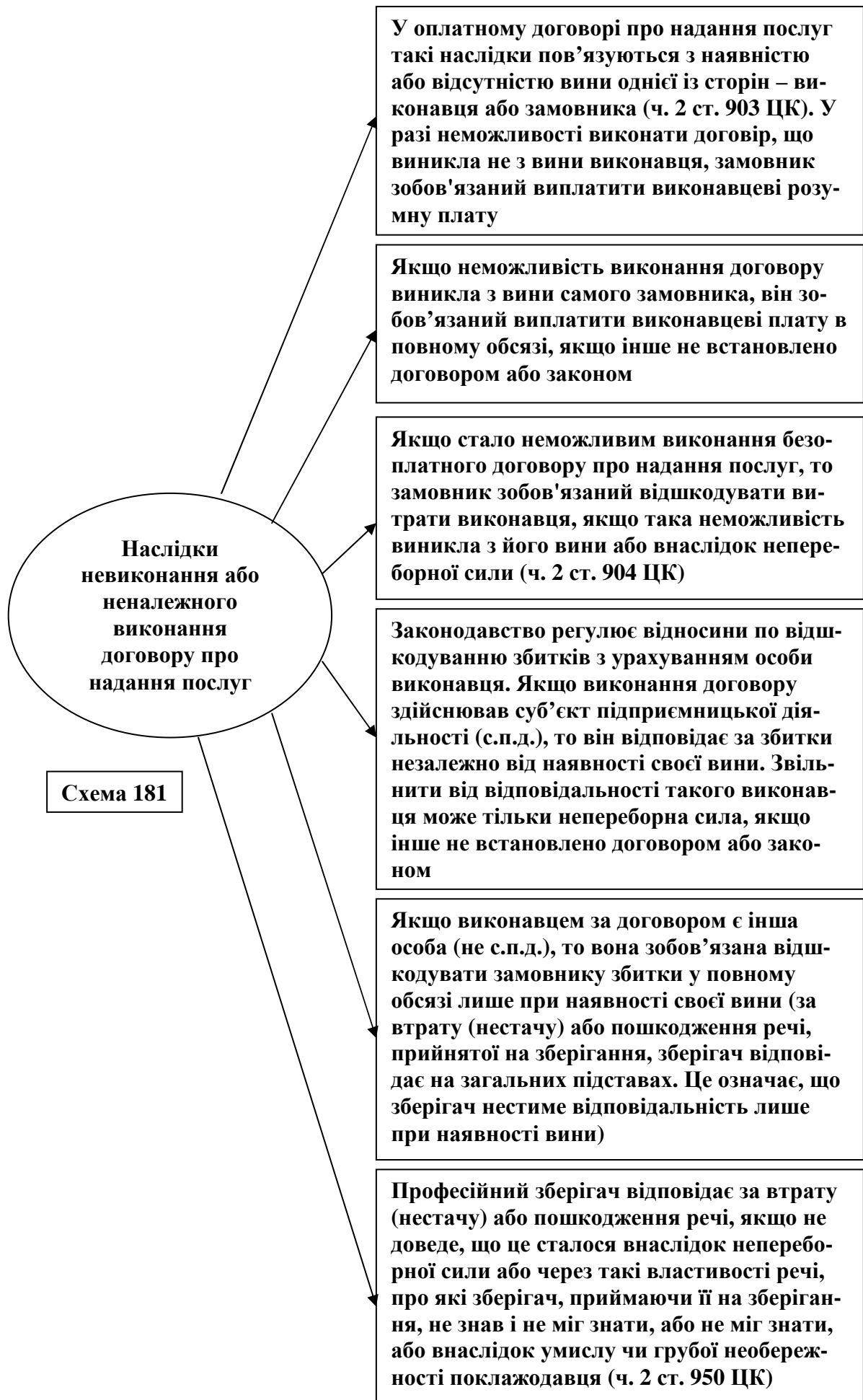
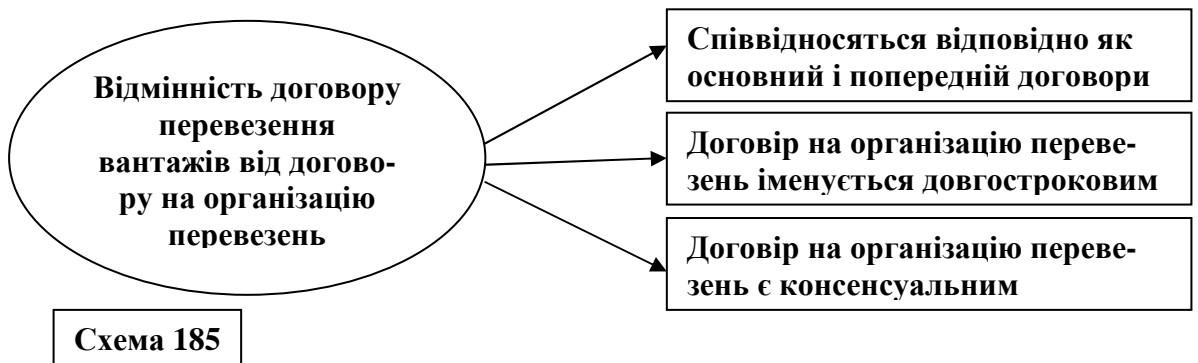
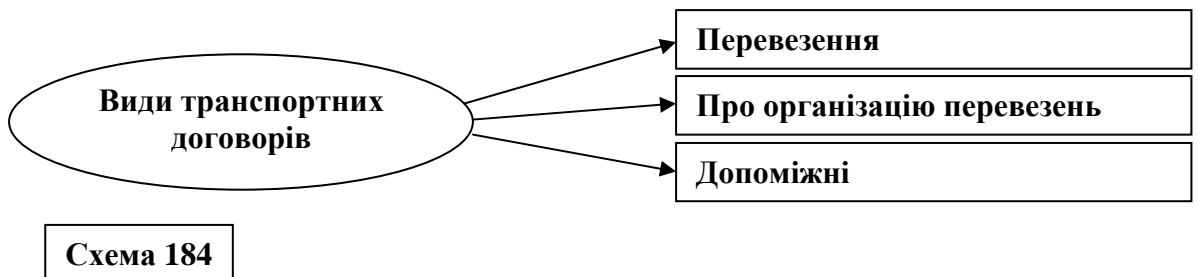
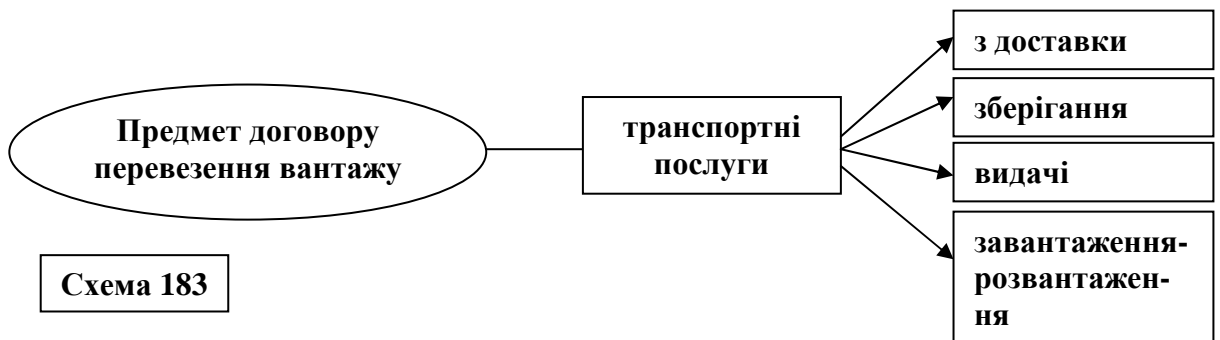
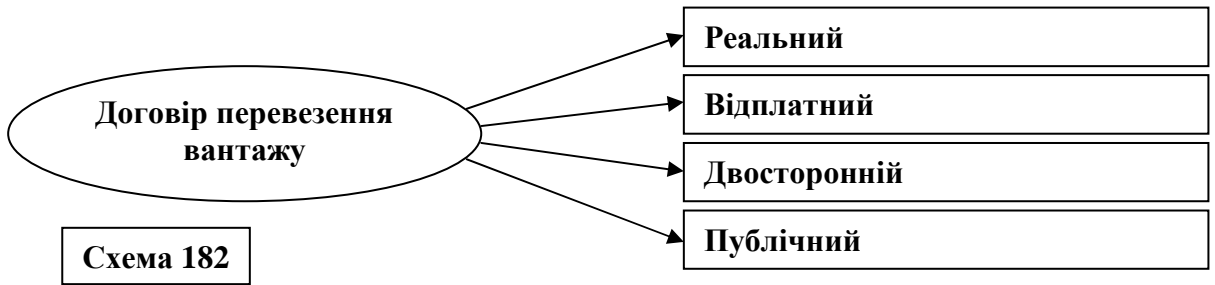

Схема 181

Договір перевезення вантажу

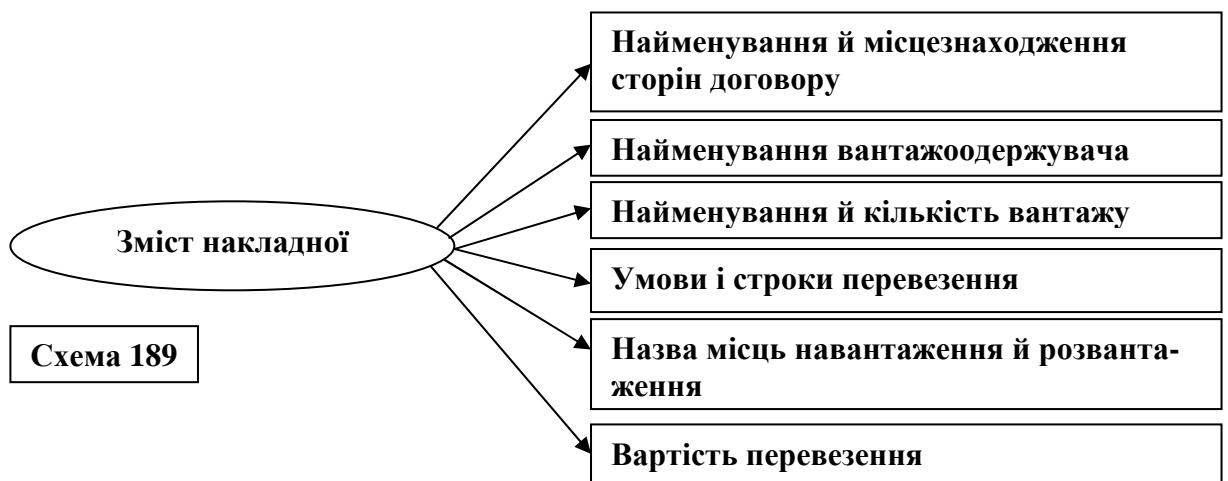
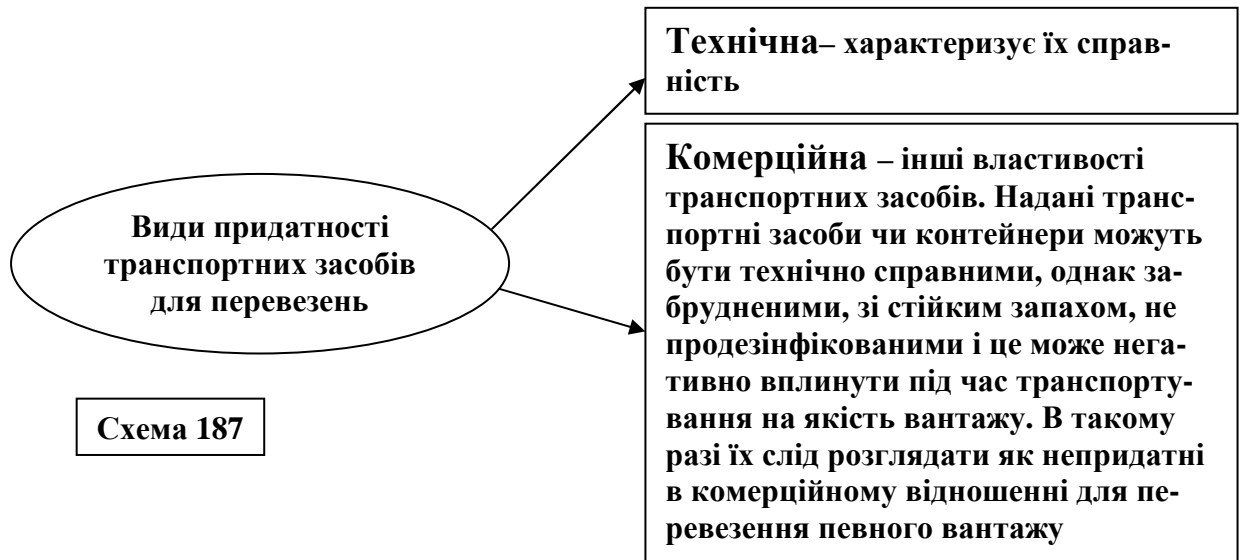

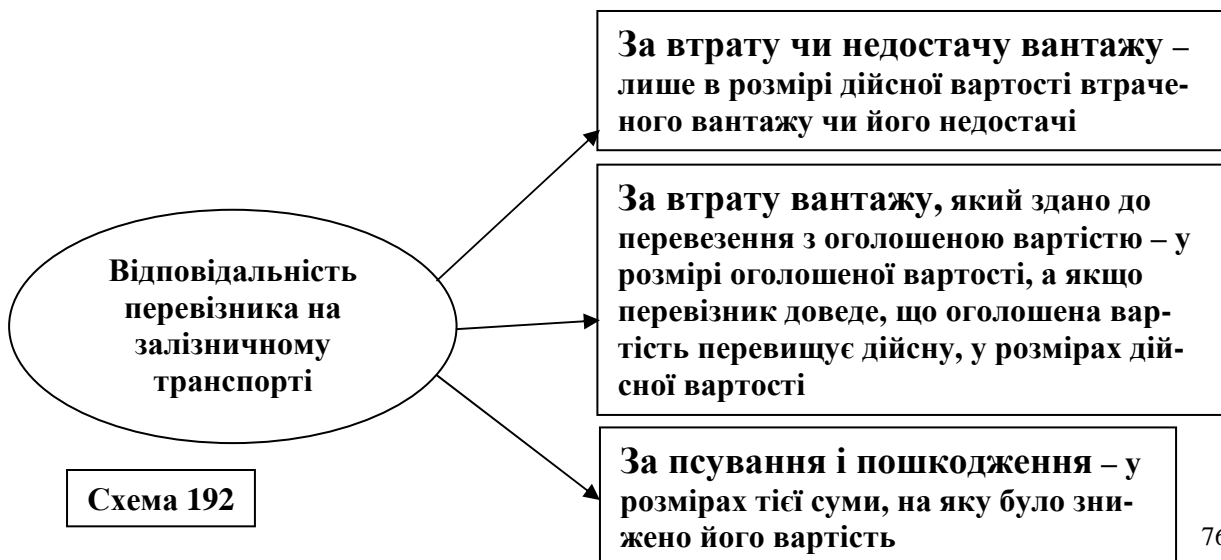
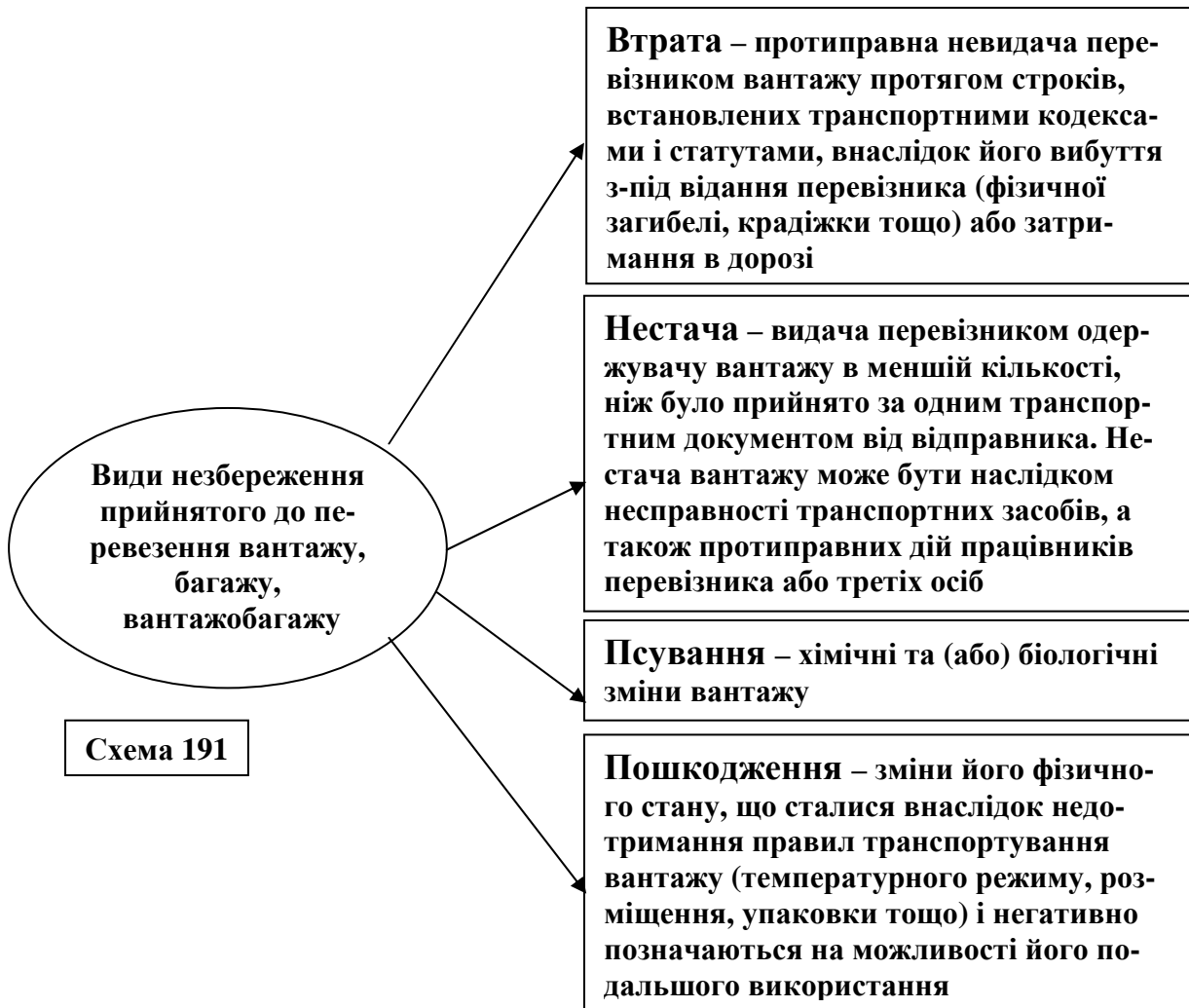
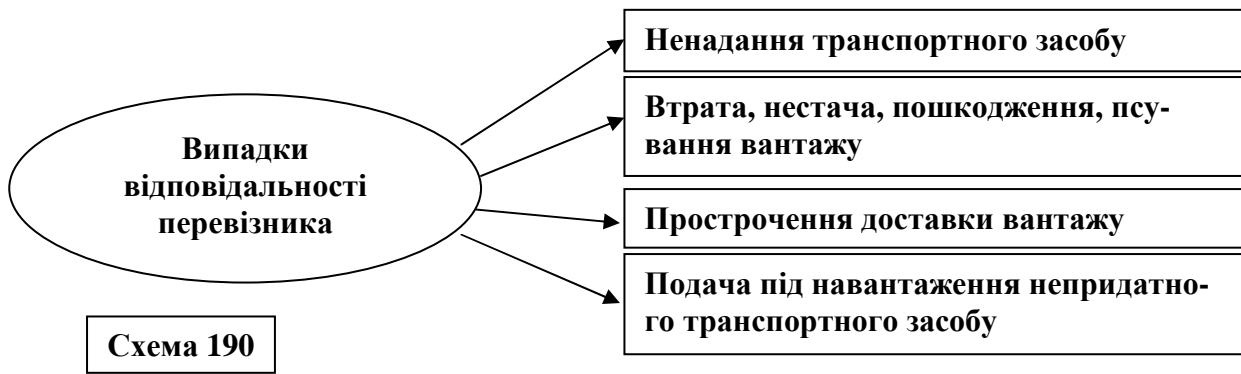

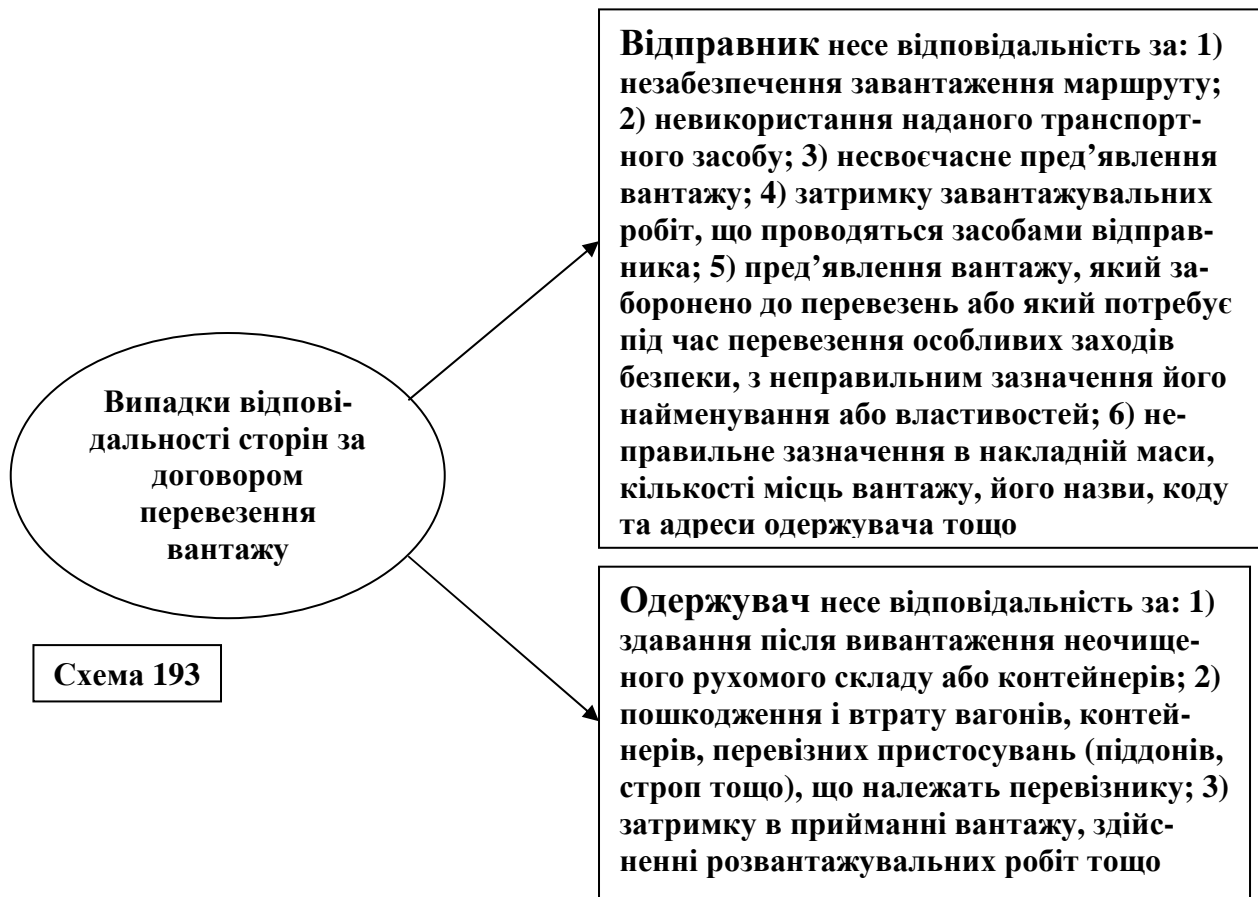
ВИДИ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Схема 186

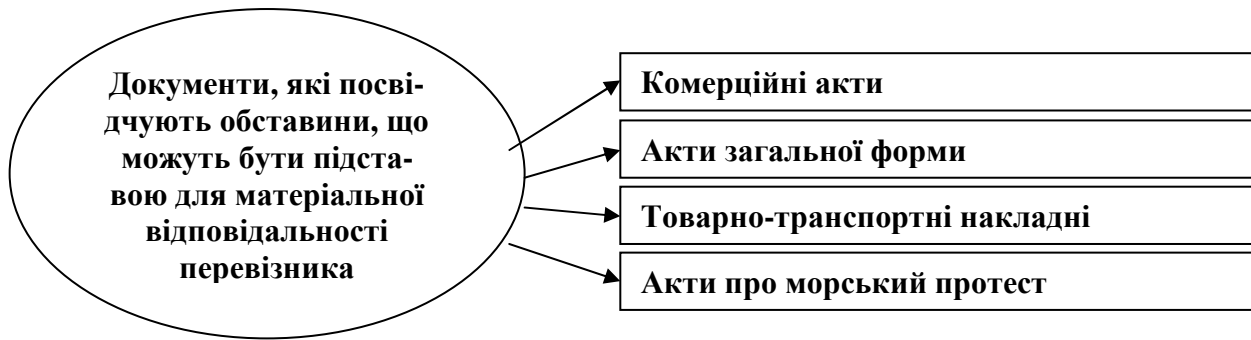

Схема 195

Схема 196

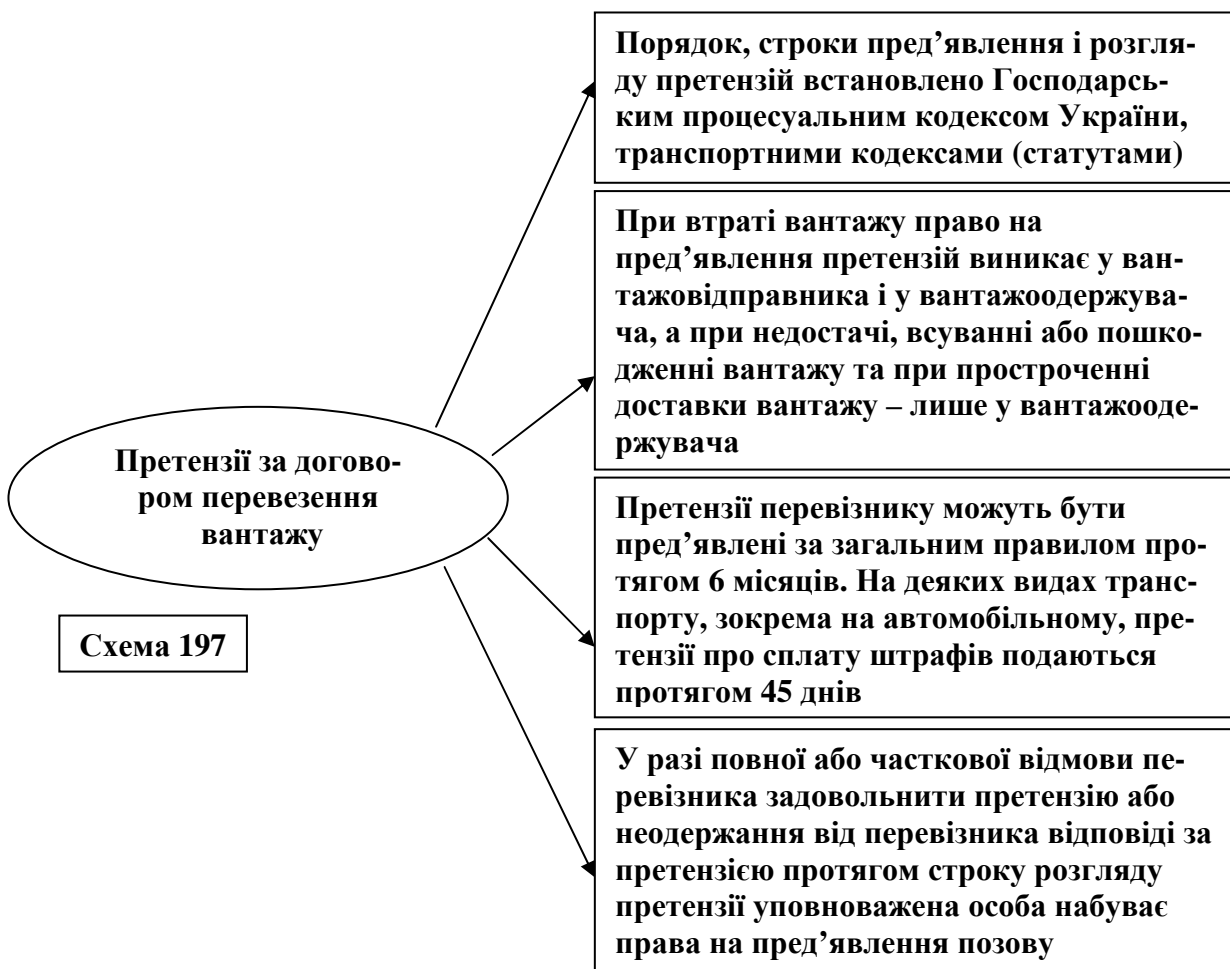
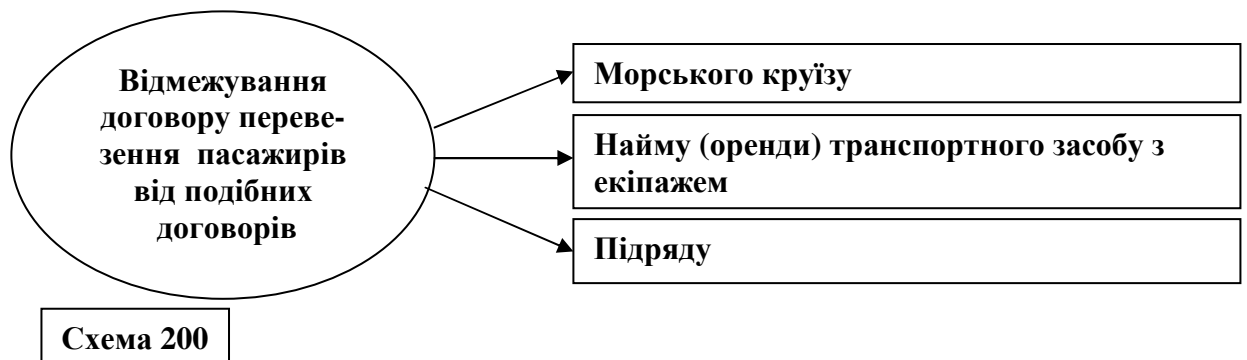
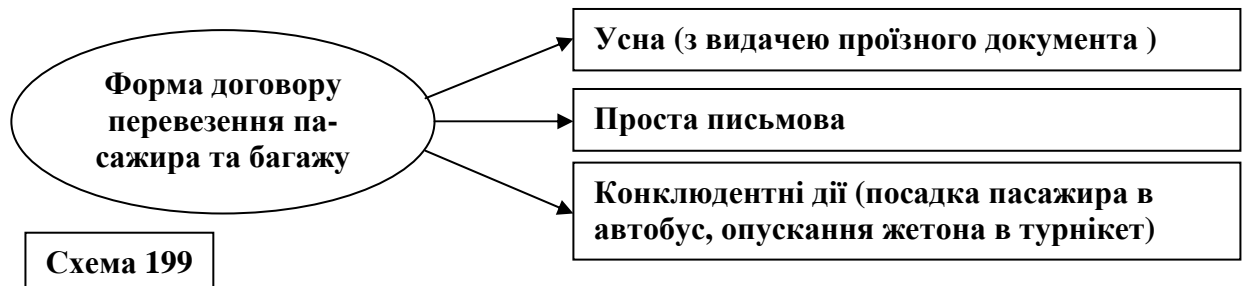
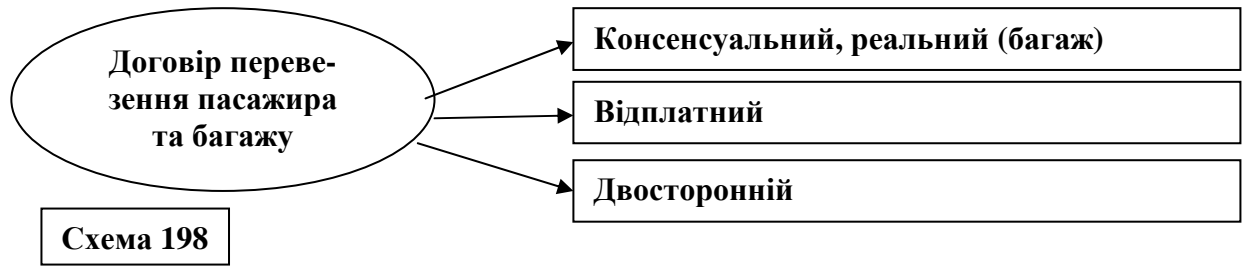
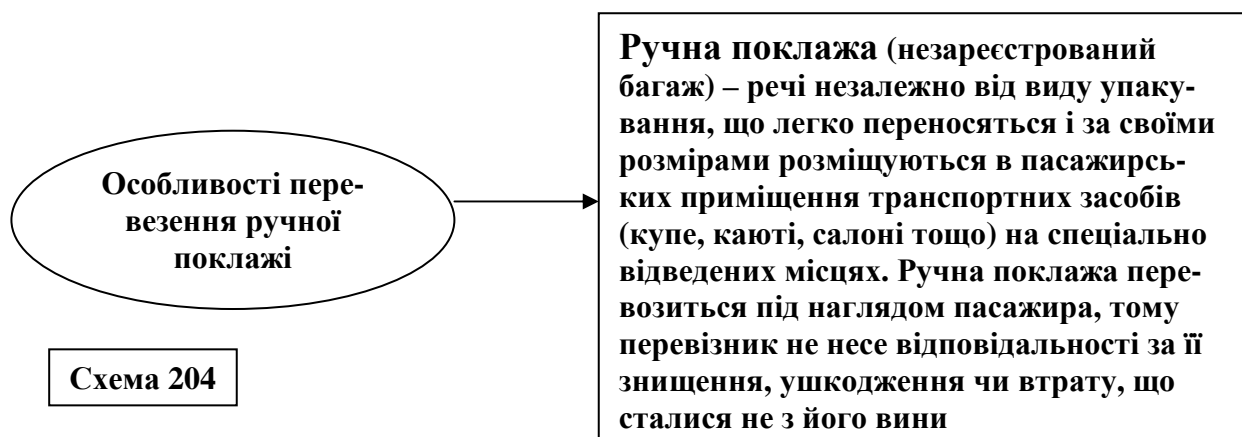
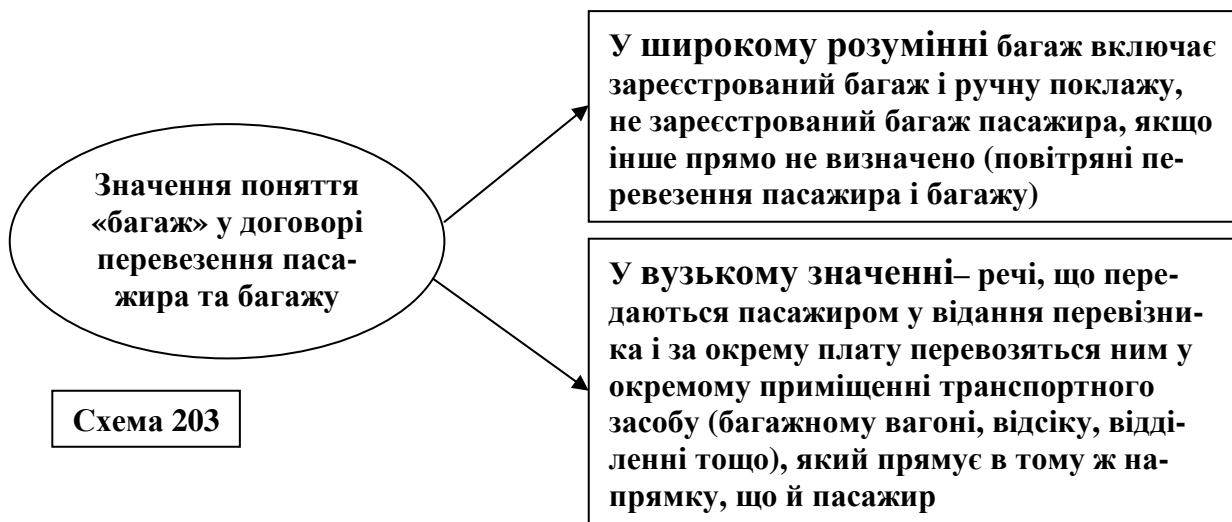
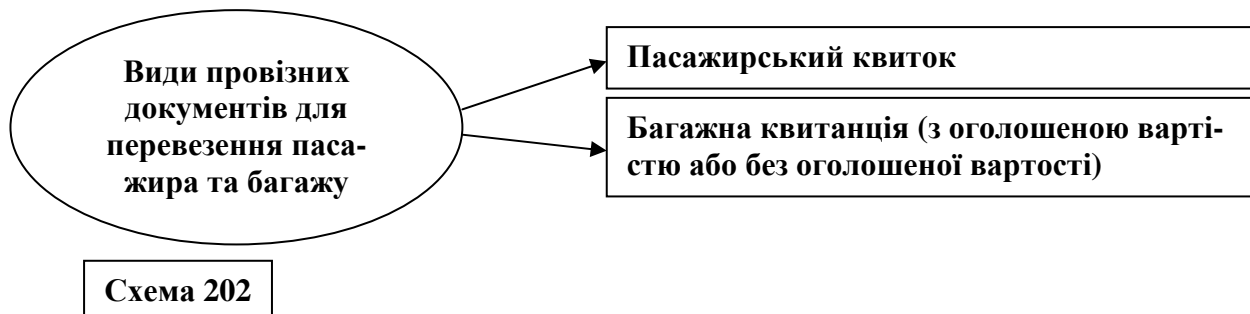
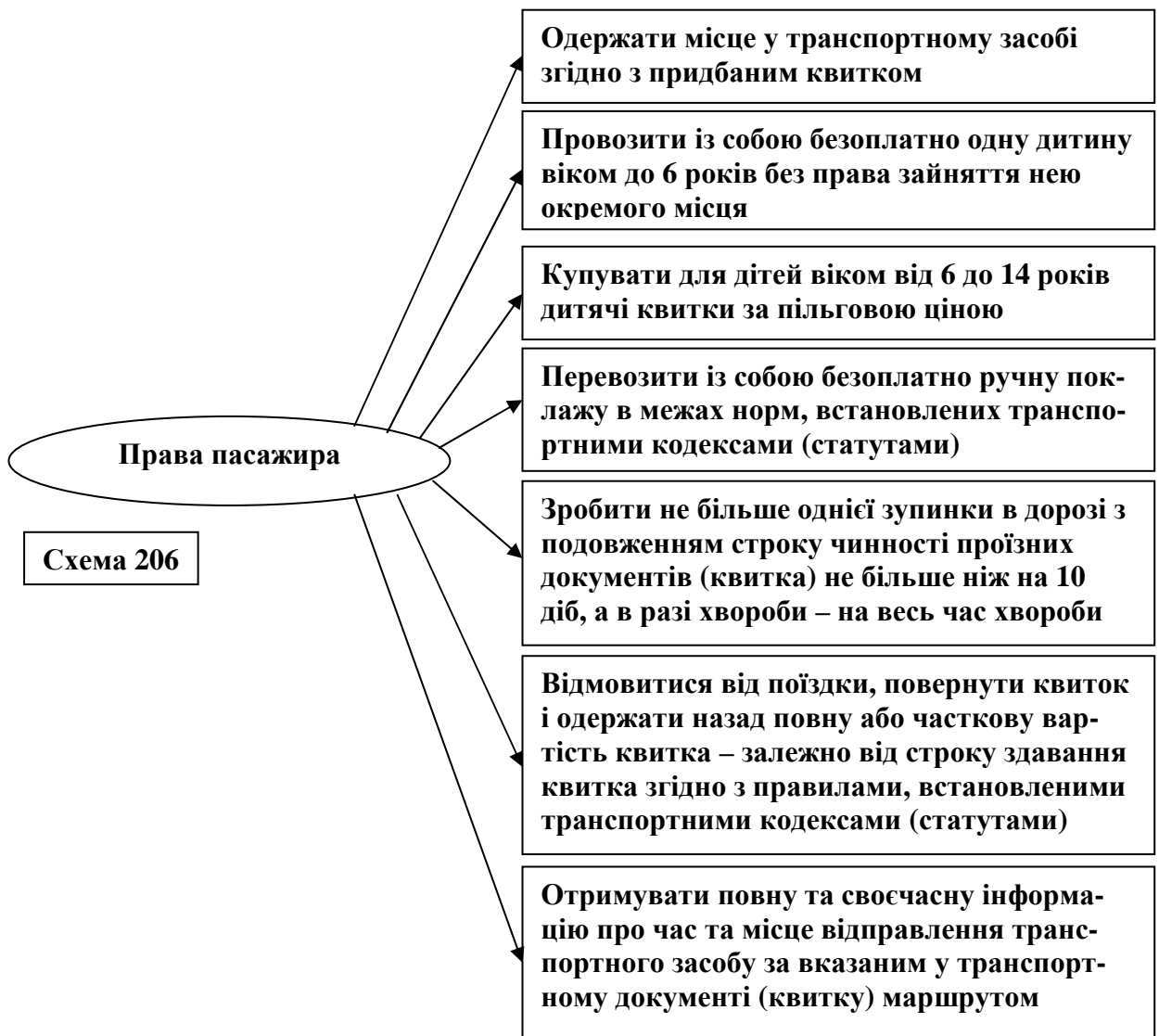

Схема 197

Договір перевезення пасажирів та багажу

Договір чартеру (фрахтування)

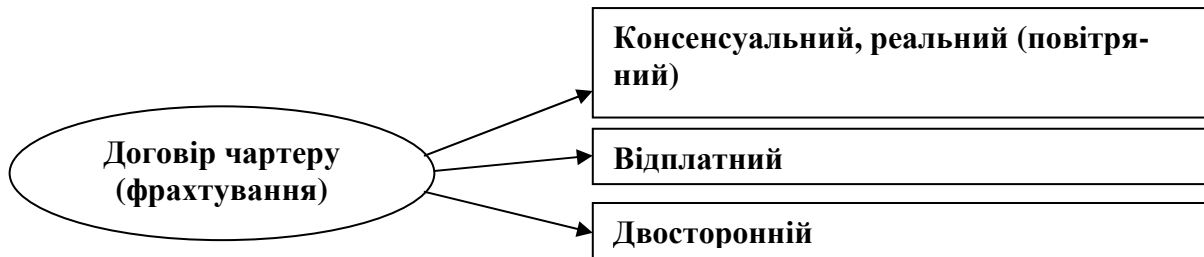

Схема 207

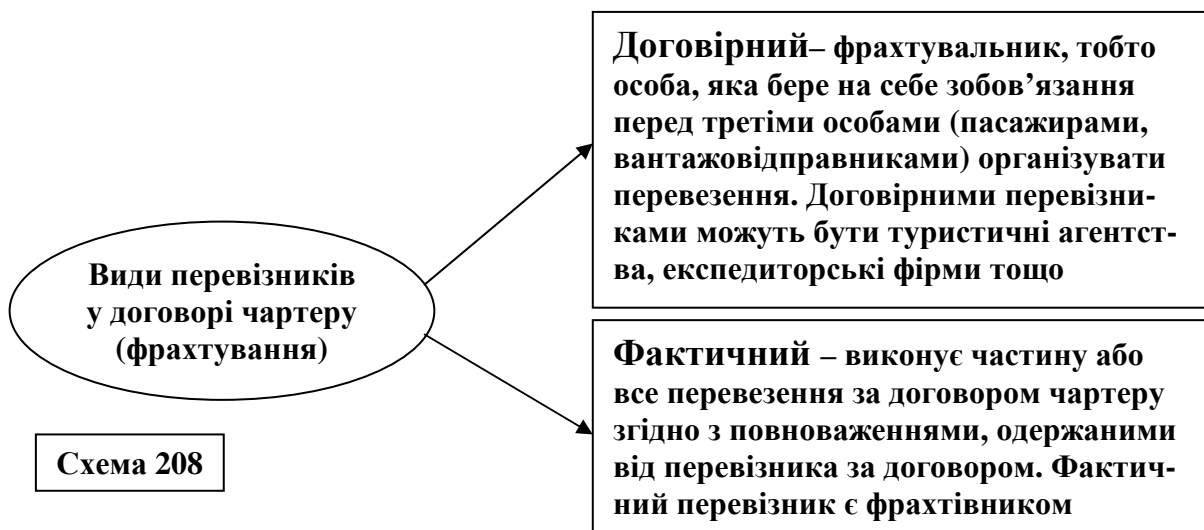
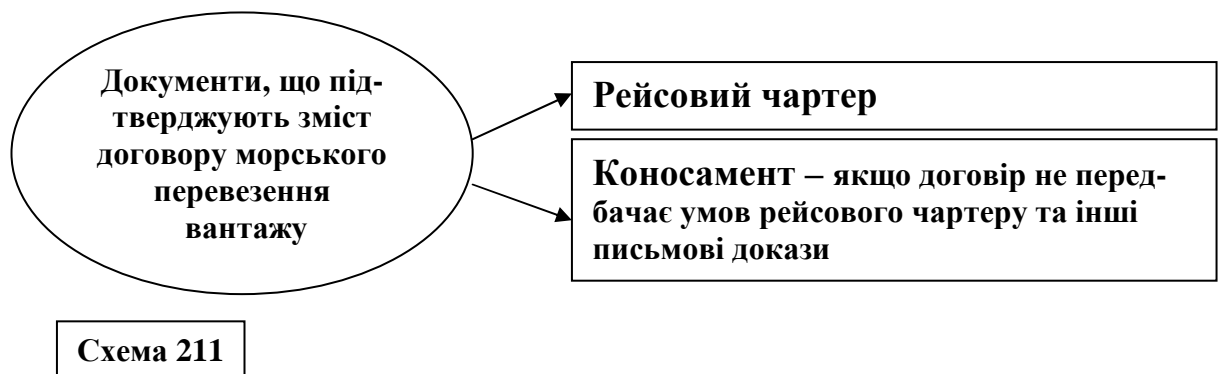
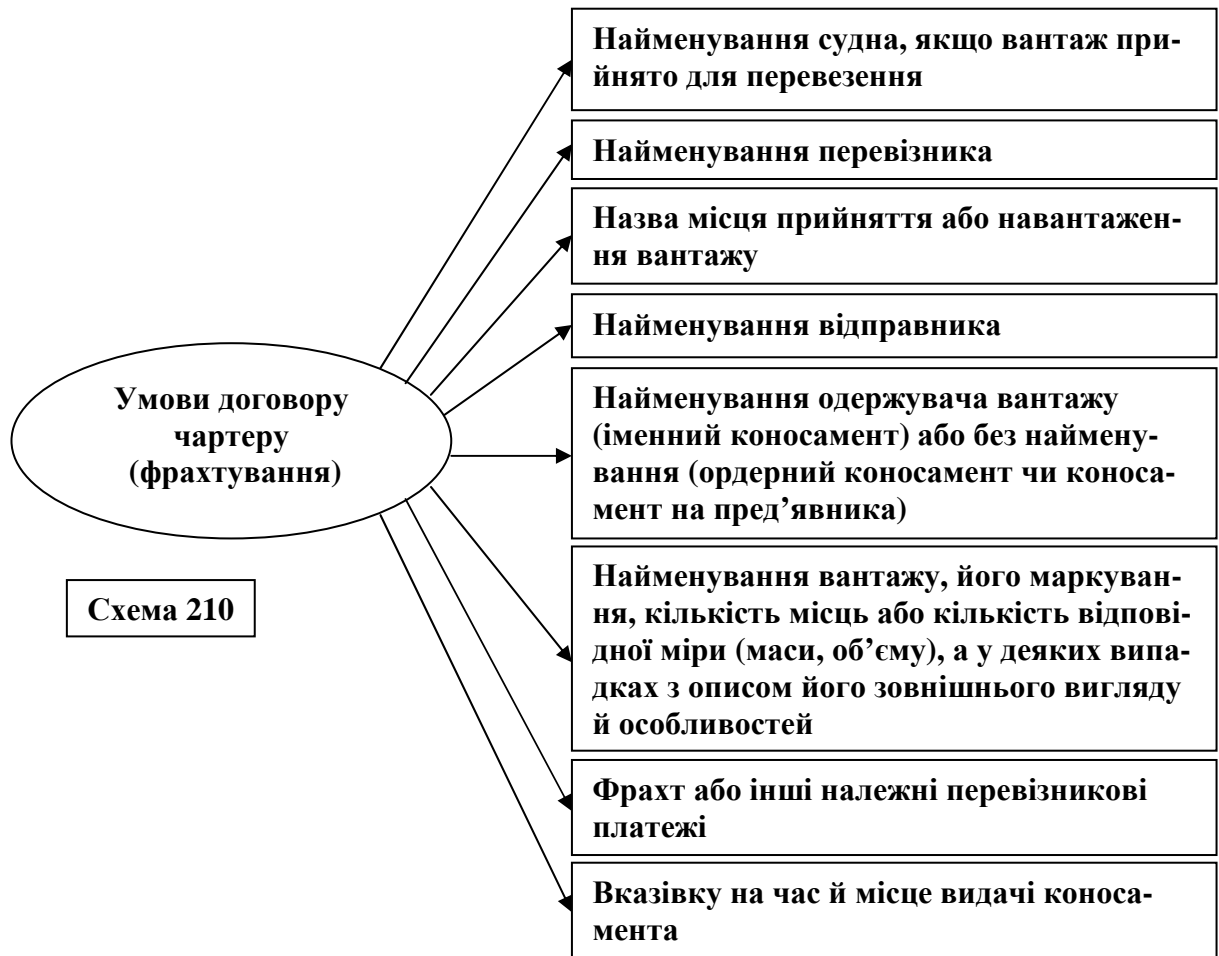
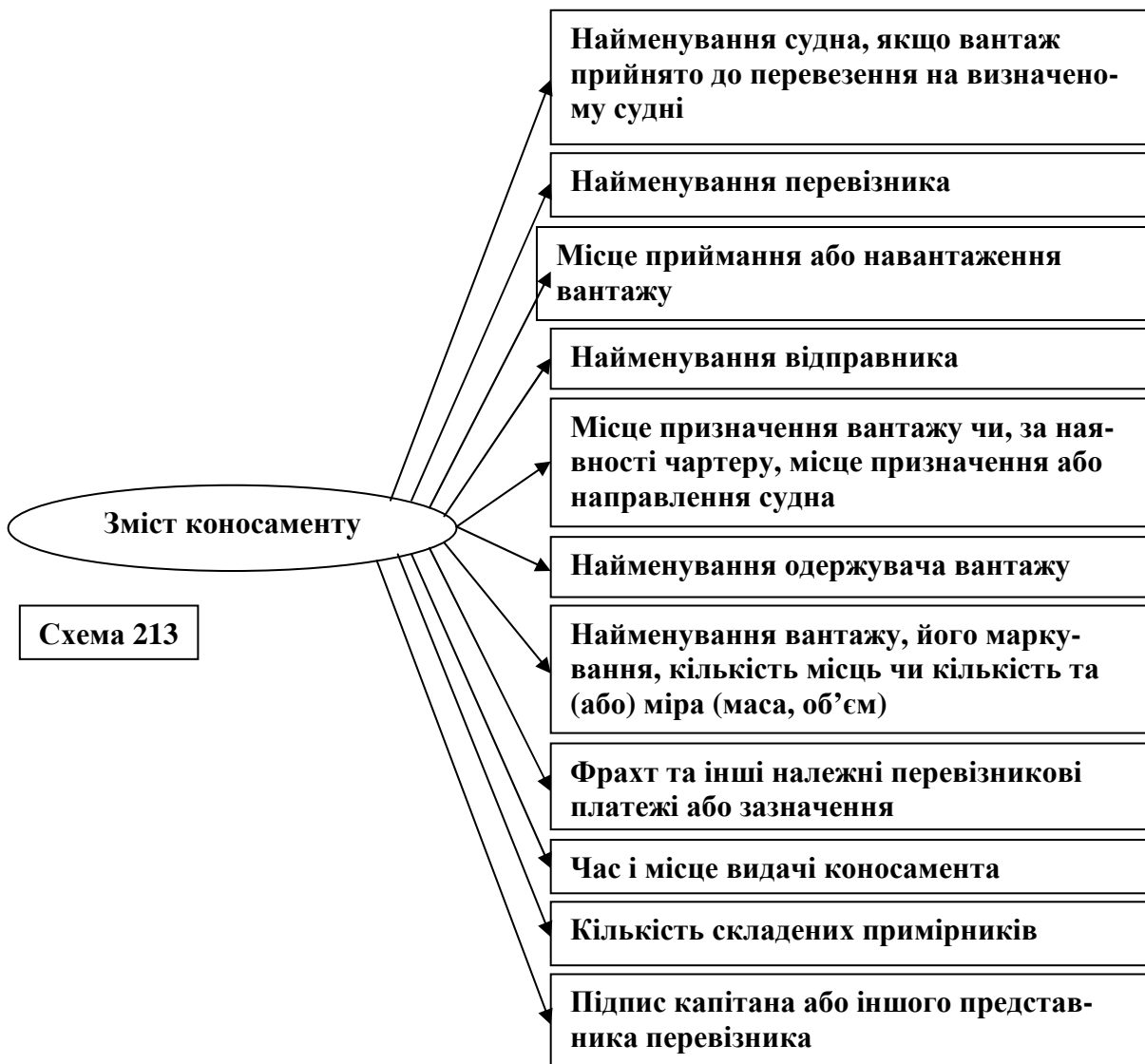
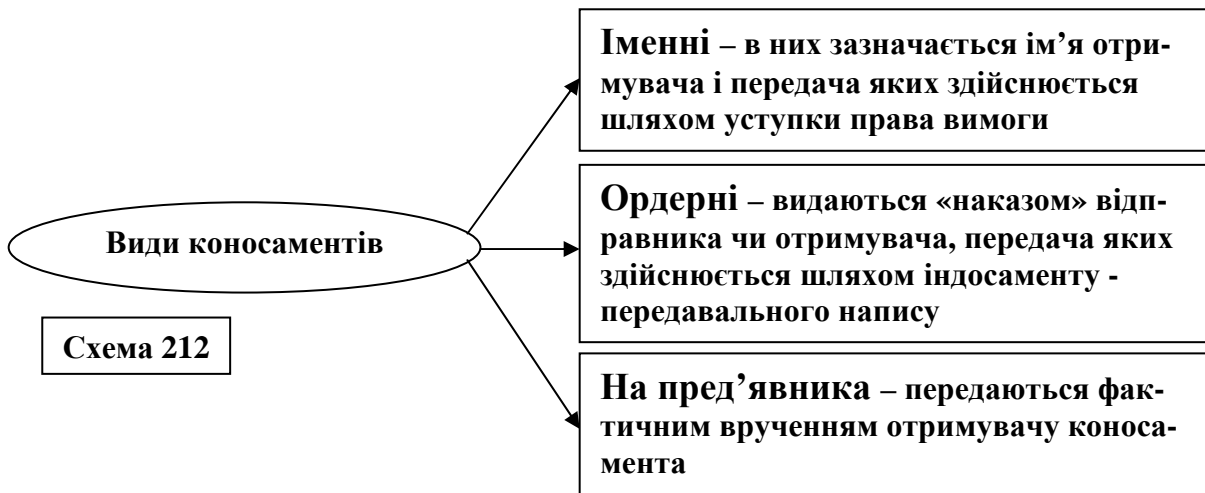

Схема 208

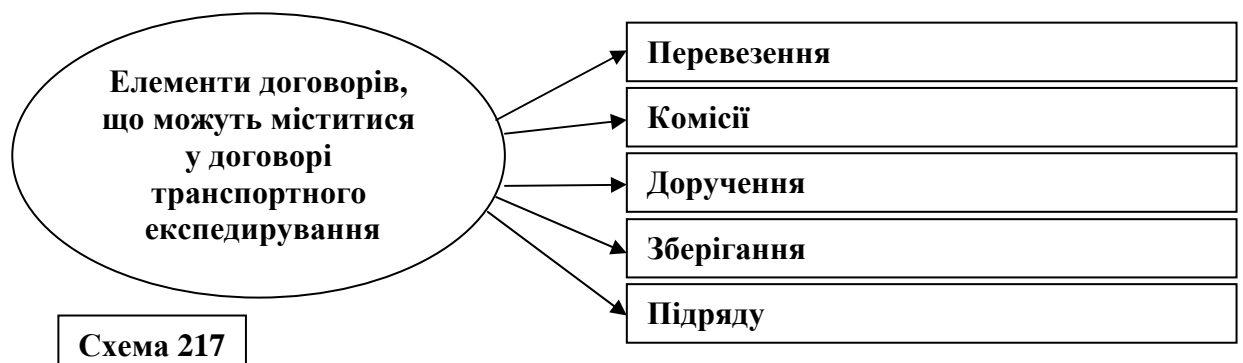
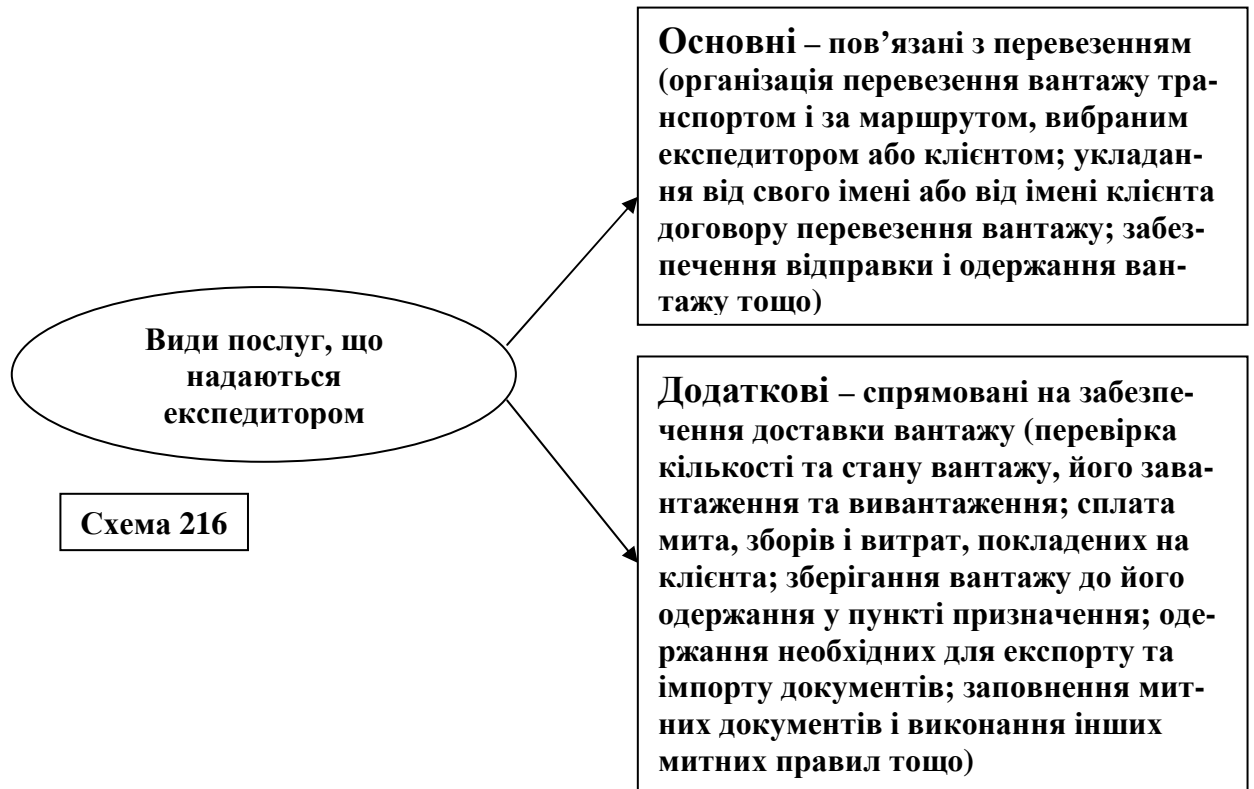
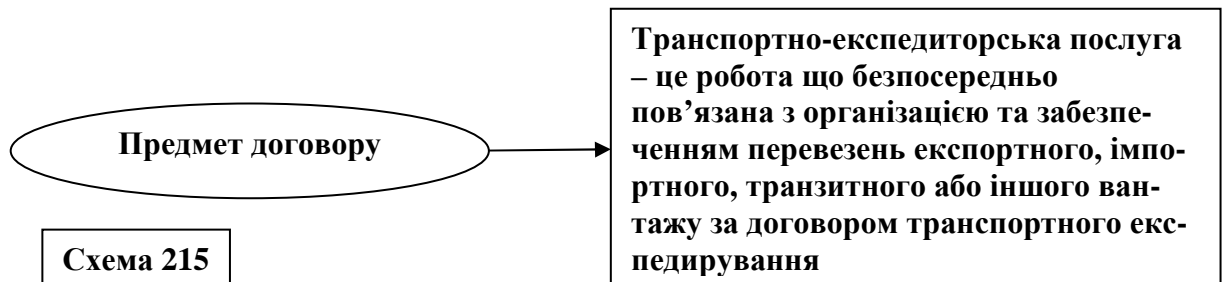
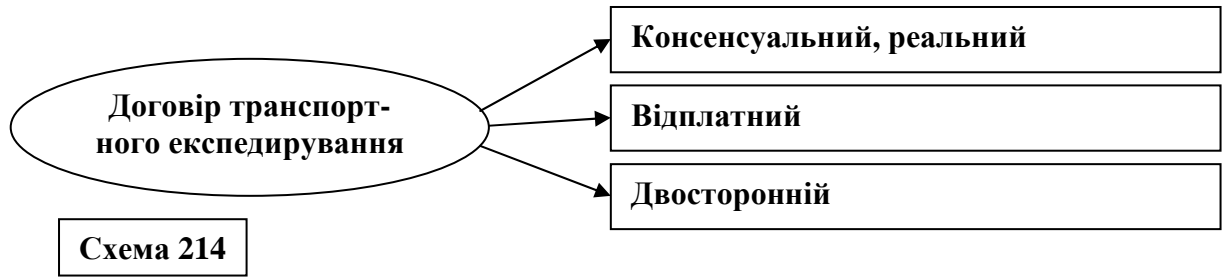

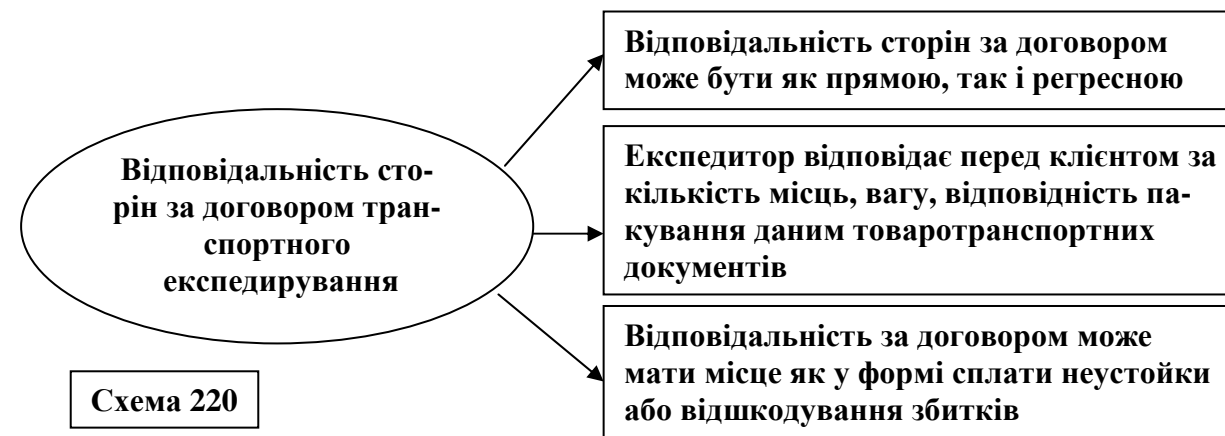
Схема 209

Договір транспортного еспедирування

Договір зберігання

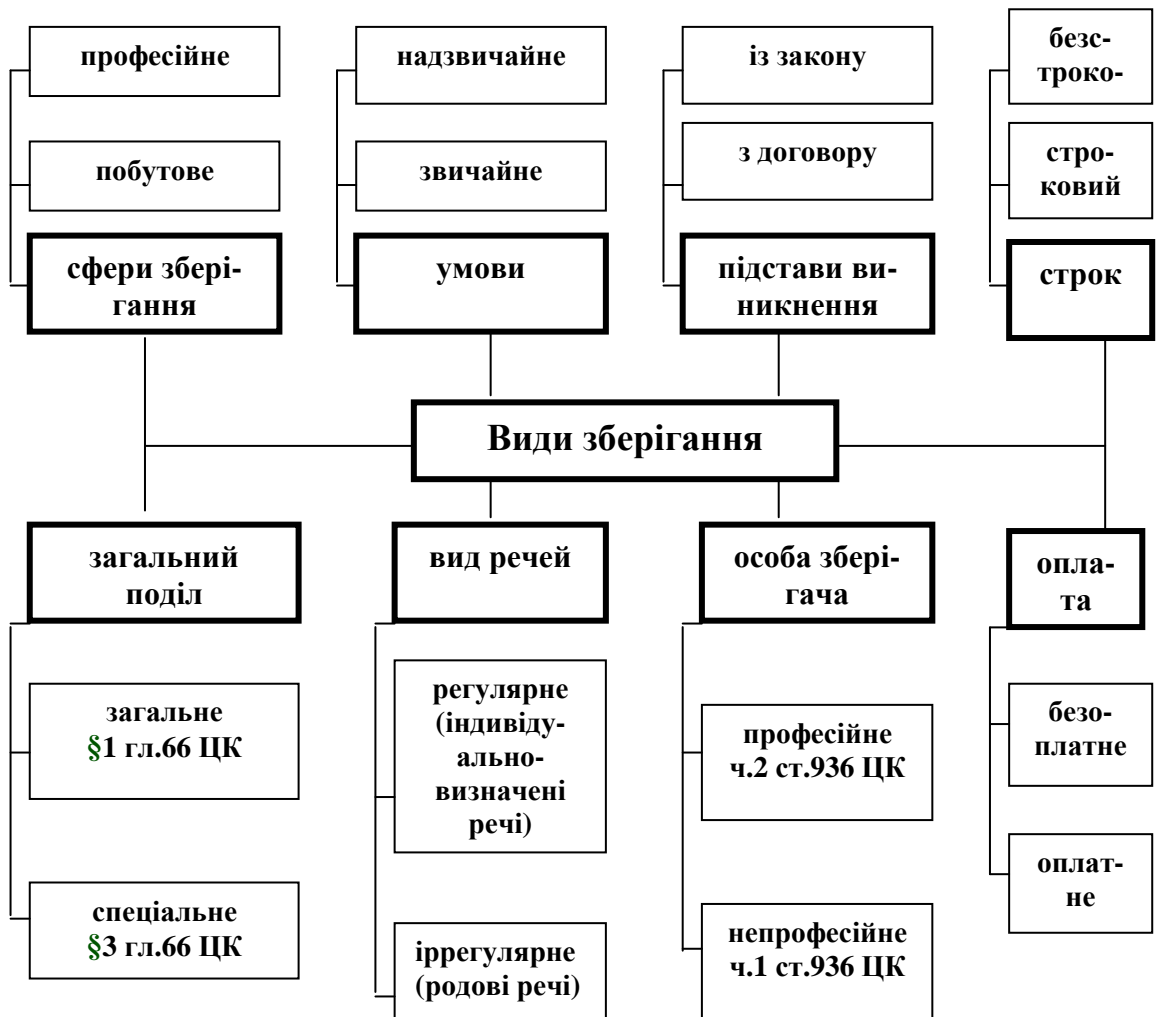
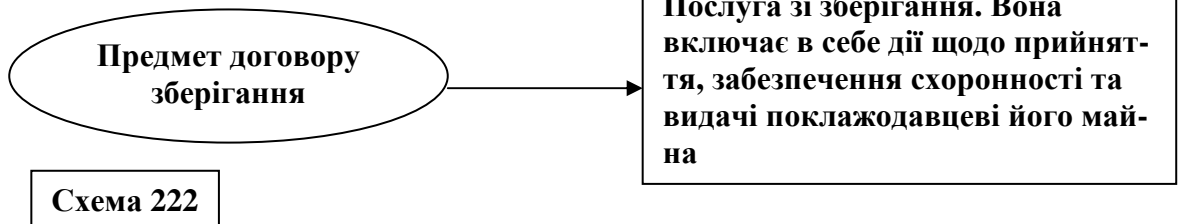
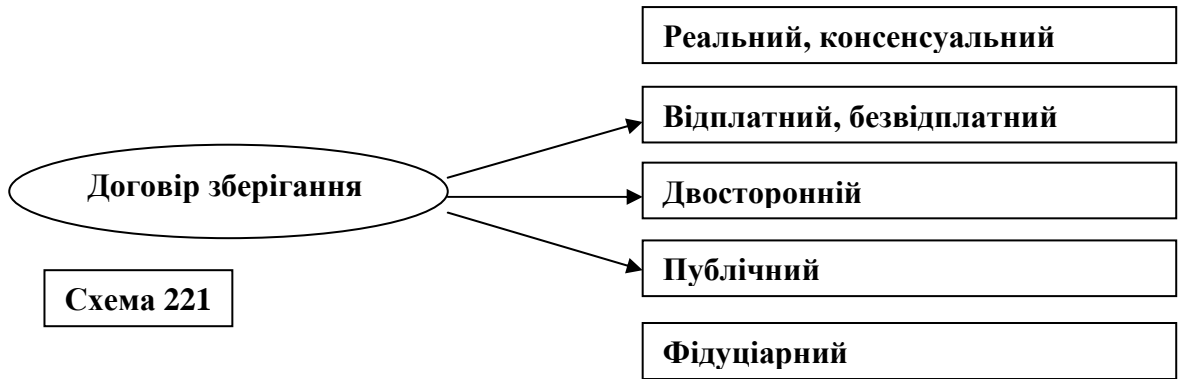

Схема 223

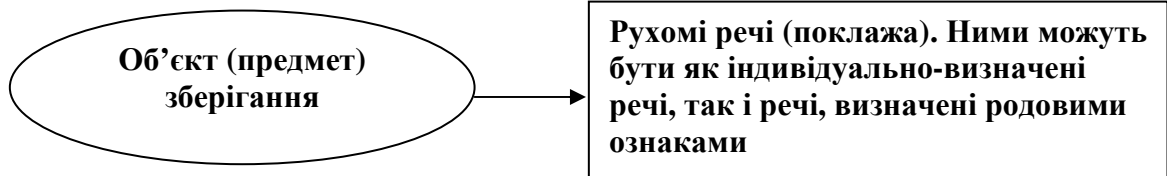

Схема 224

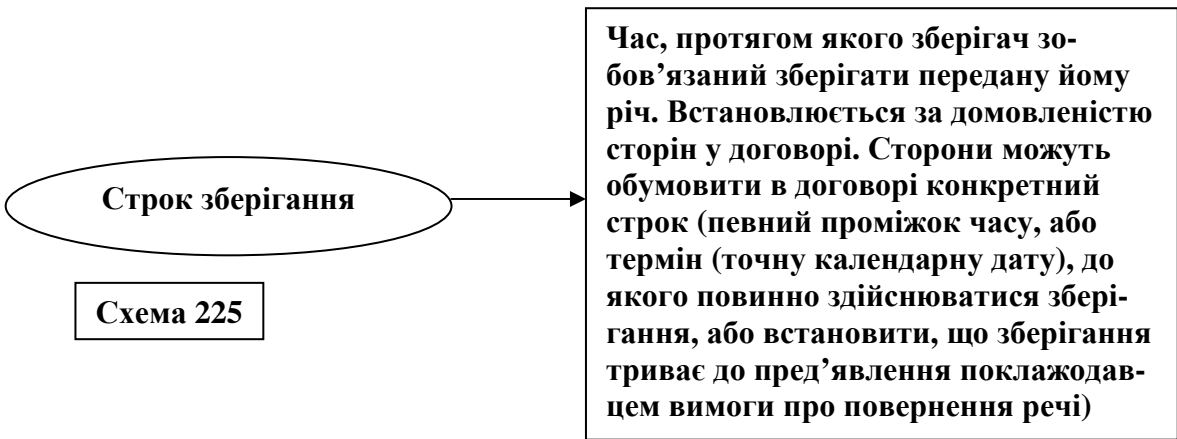

Схема 225

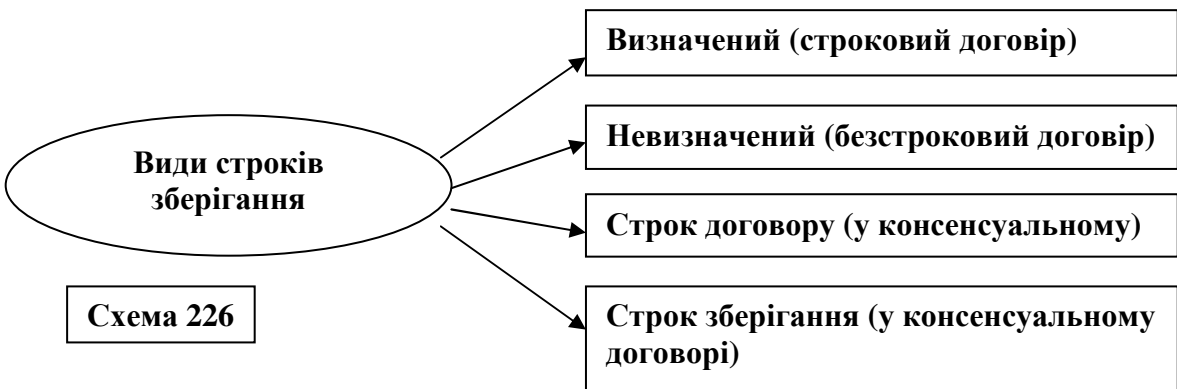

Схема 226

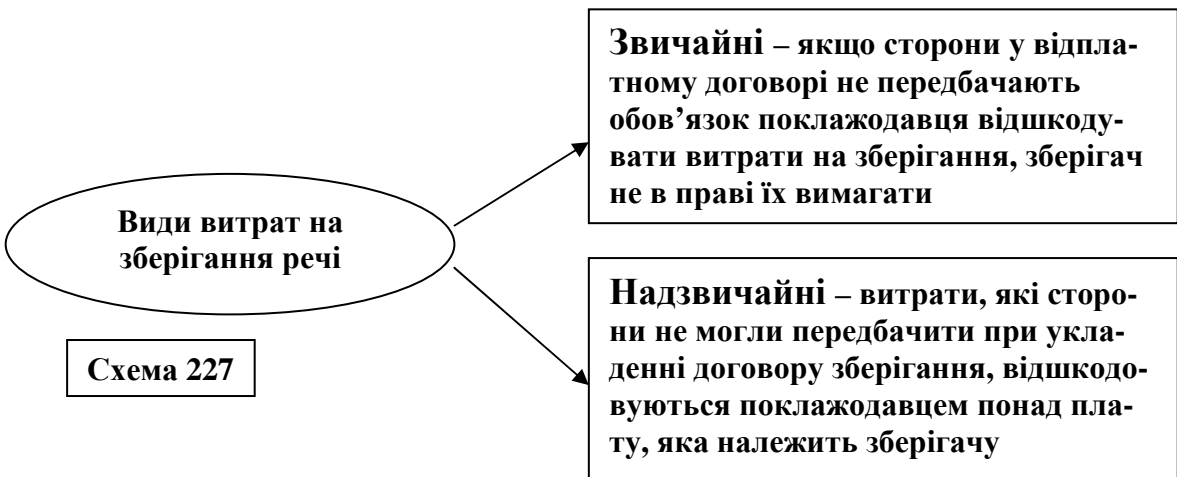
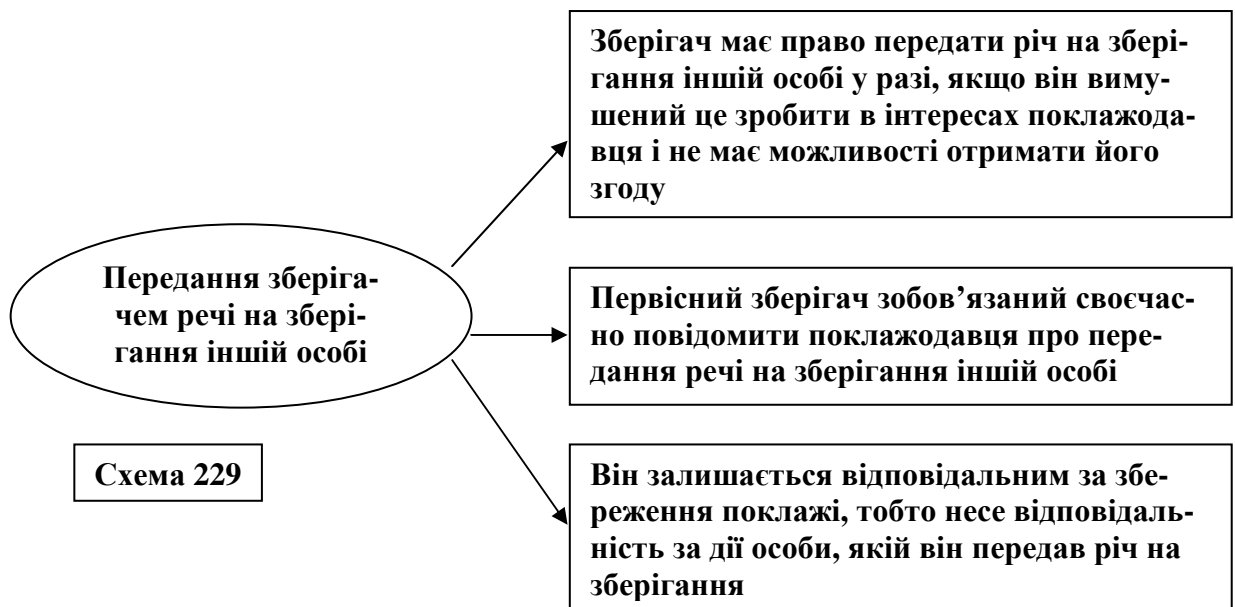
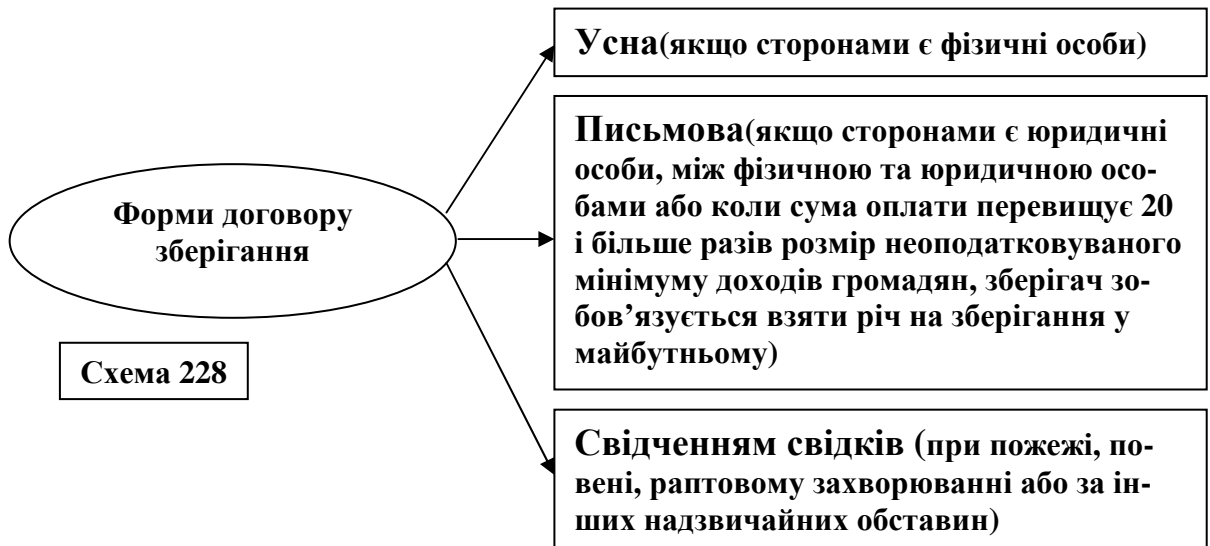
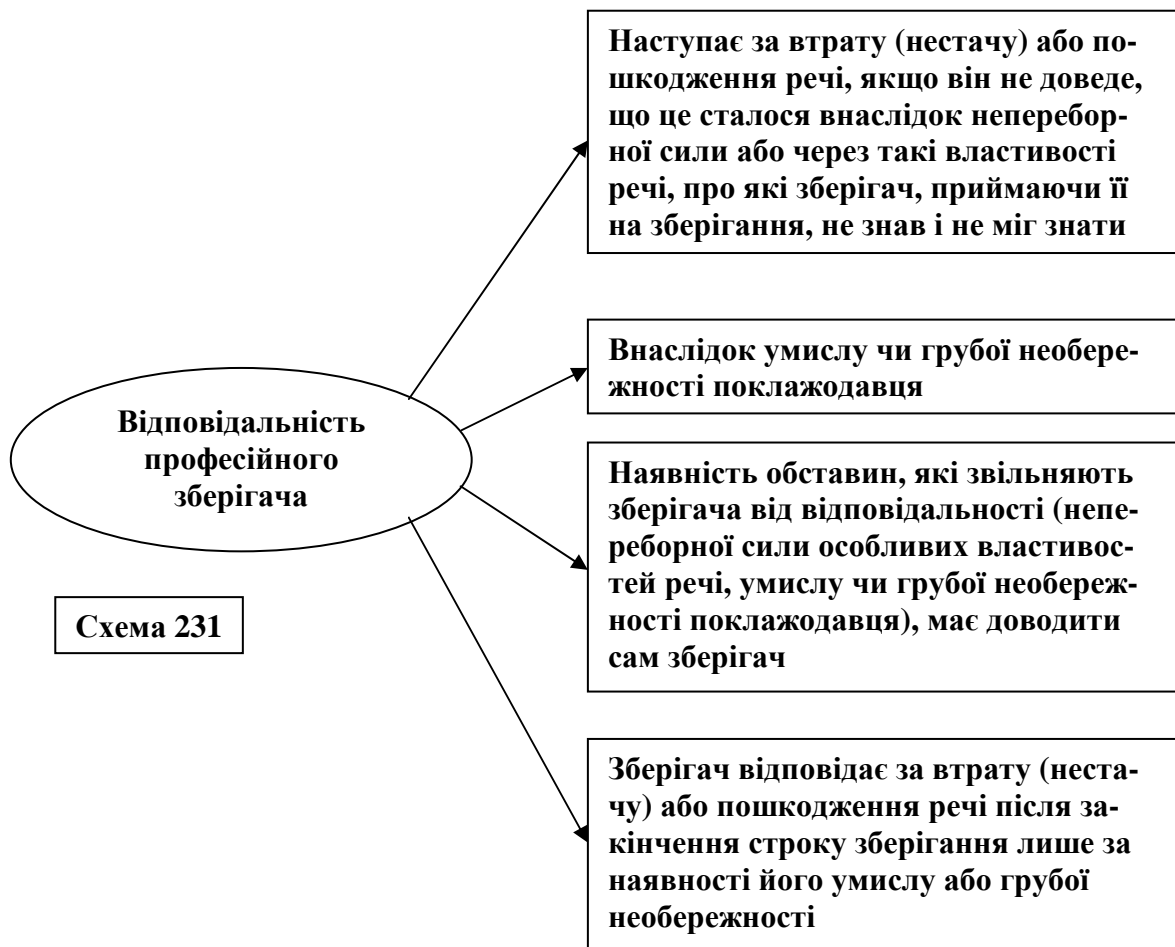
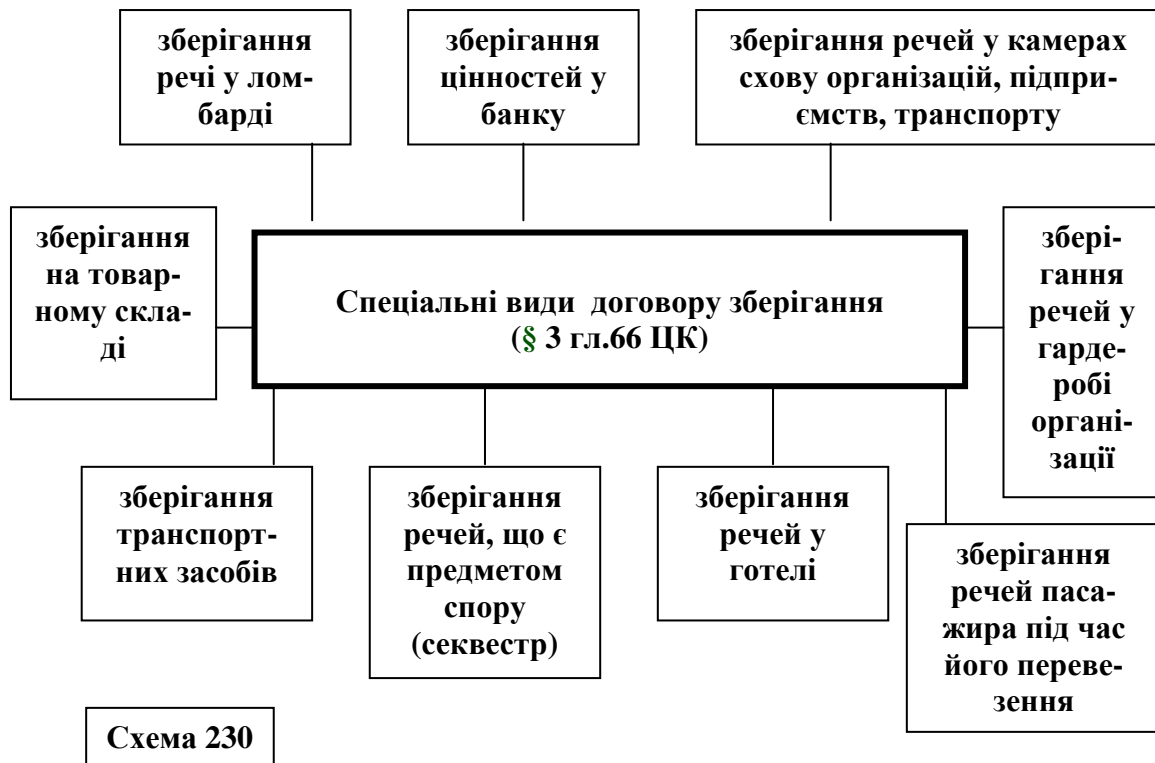
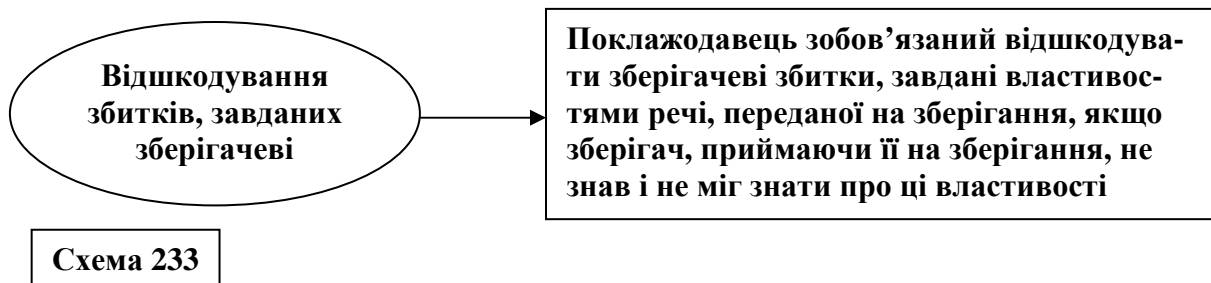

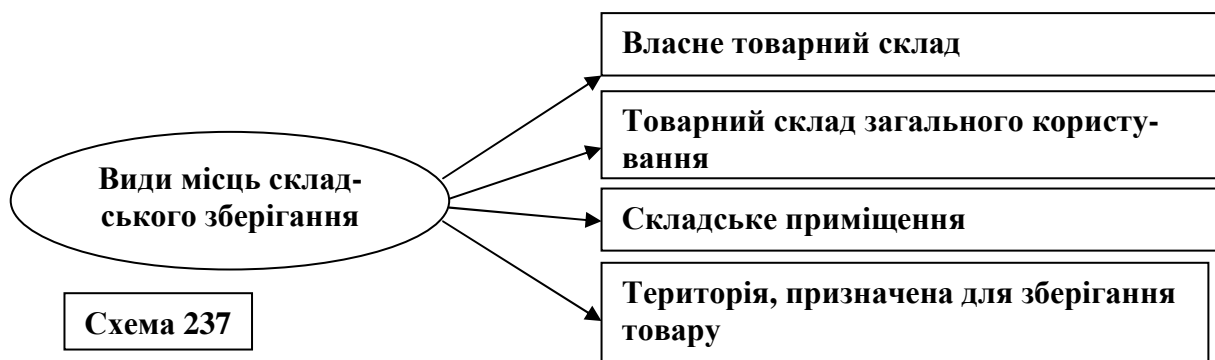
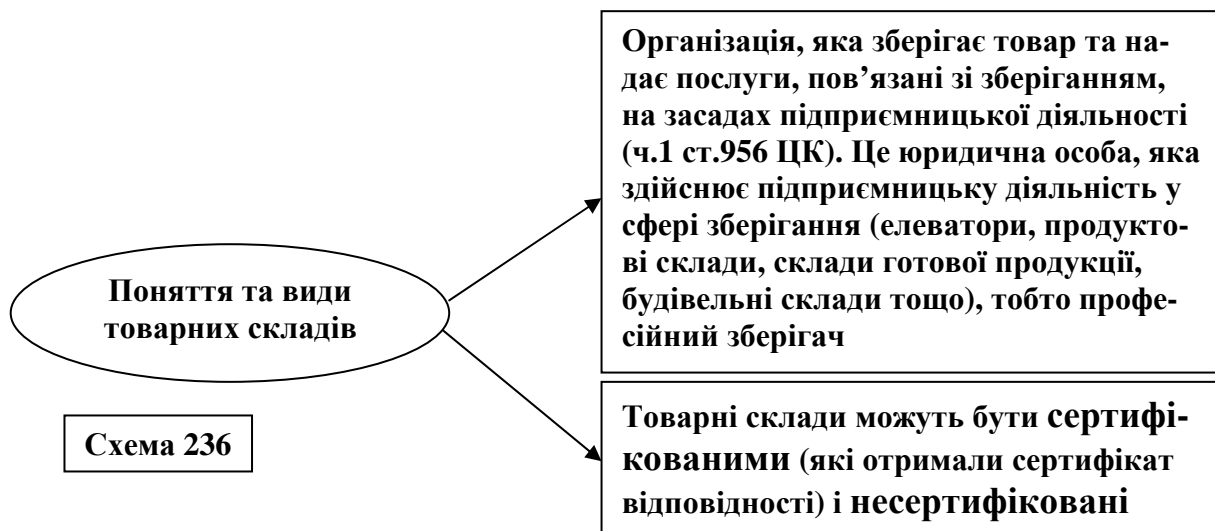
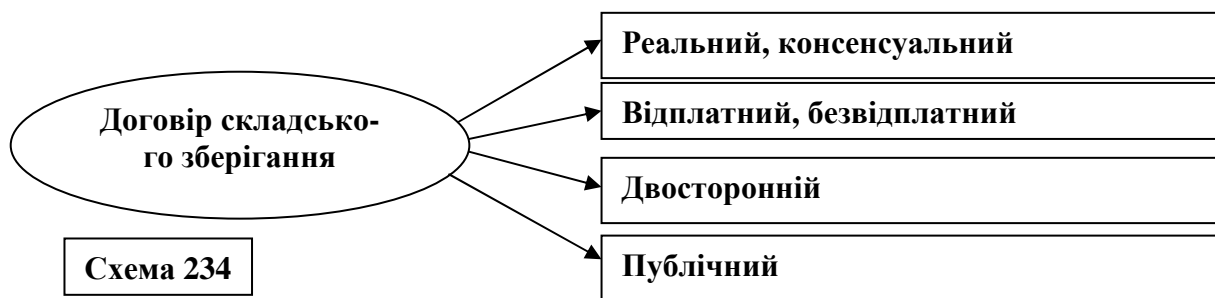
Схема 227

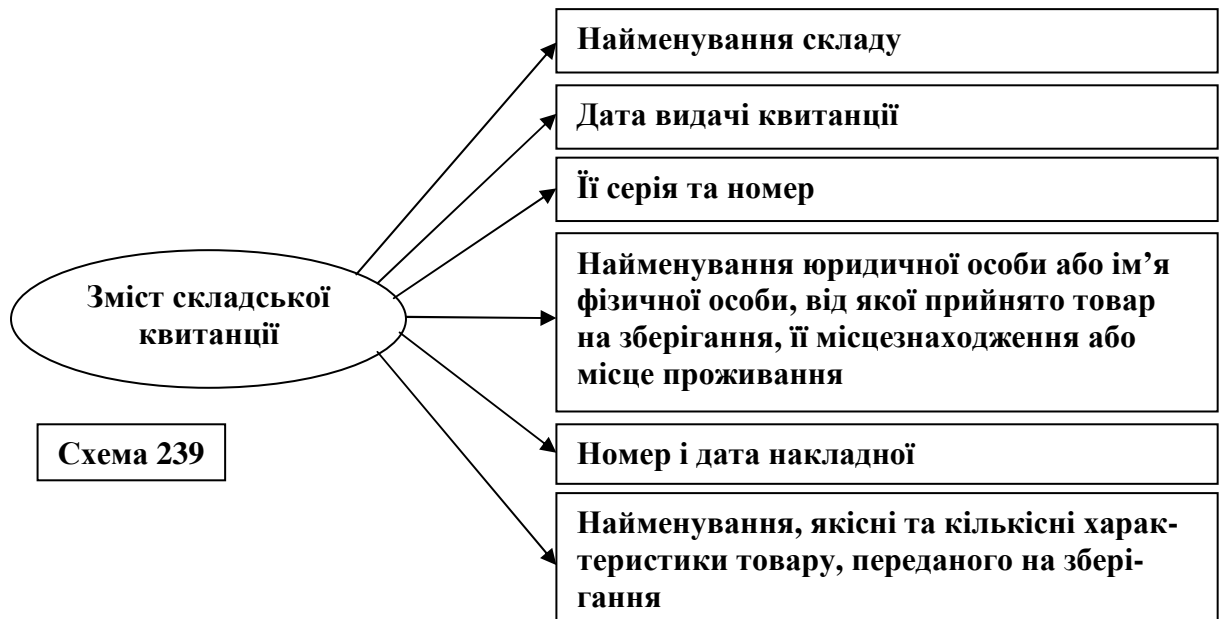

Договір складського зберігання

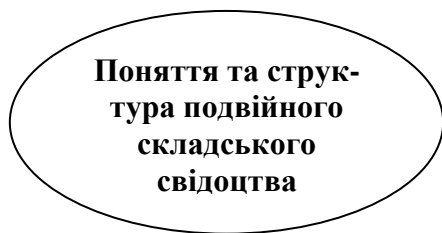

Схема 241

Ордерний цінний папір який складається з двох частин – складського свідоцтва та заставного свідоцтва (варанта), можуть бути відокремлені одне від одного. Складське свідоцтво засвідчує належність товару конкретній особі (поклажодавцю), заставне ж свідоцтво слугує для передачі товару, який зберігається на товарному складі, у заставу

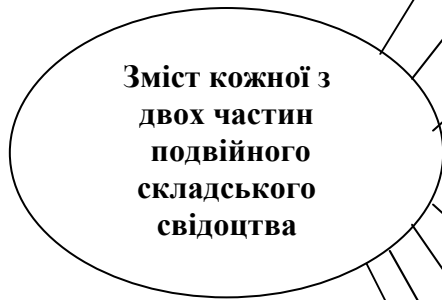
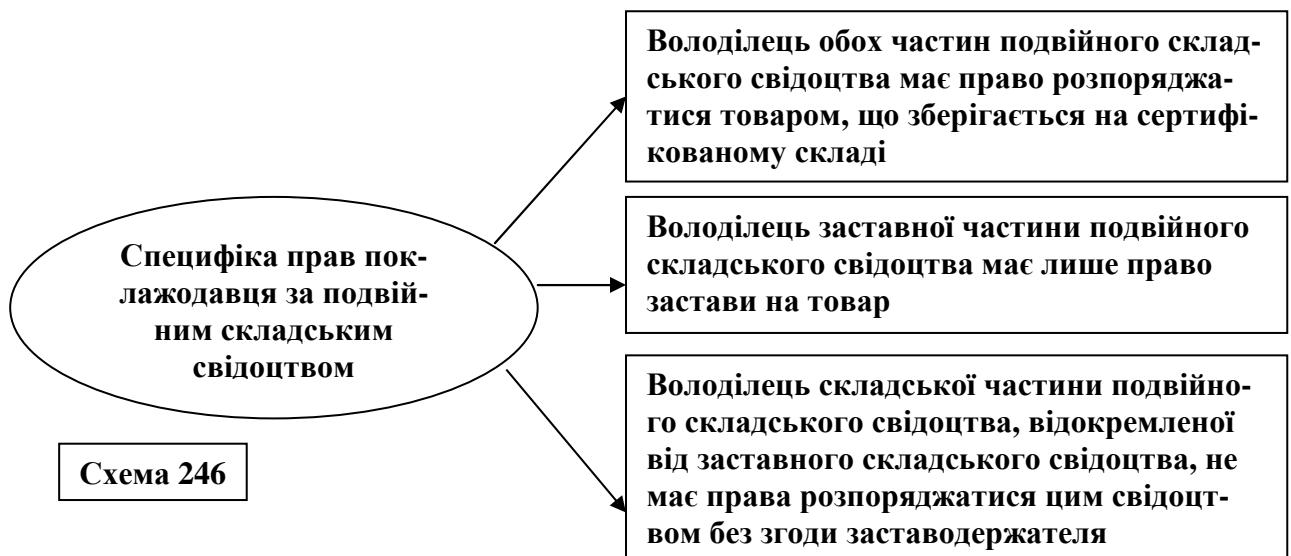
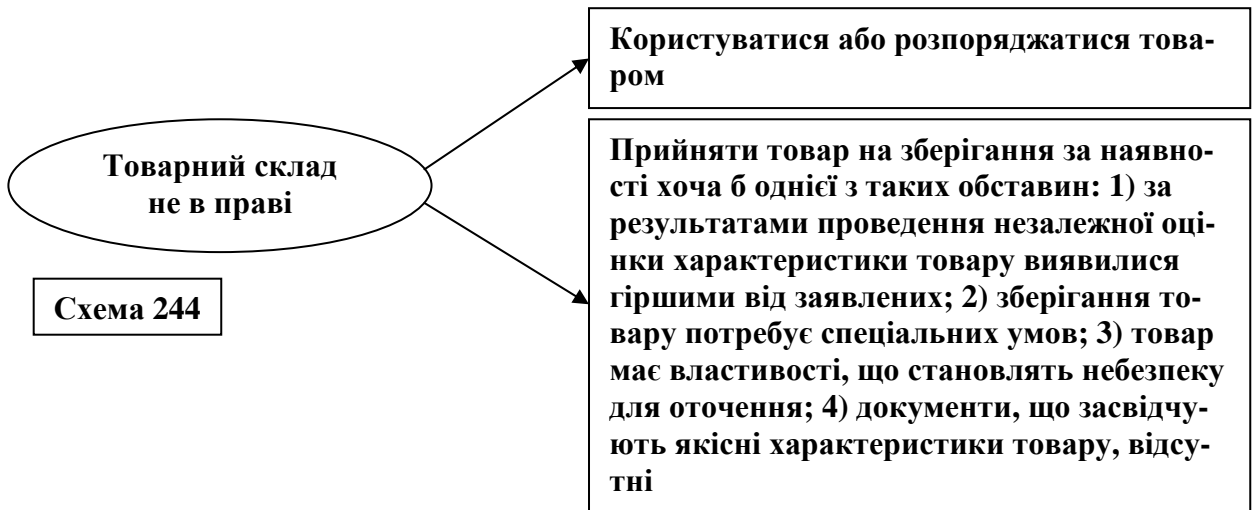
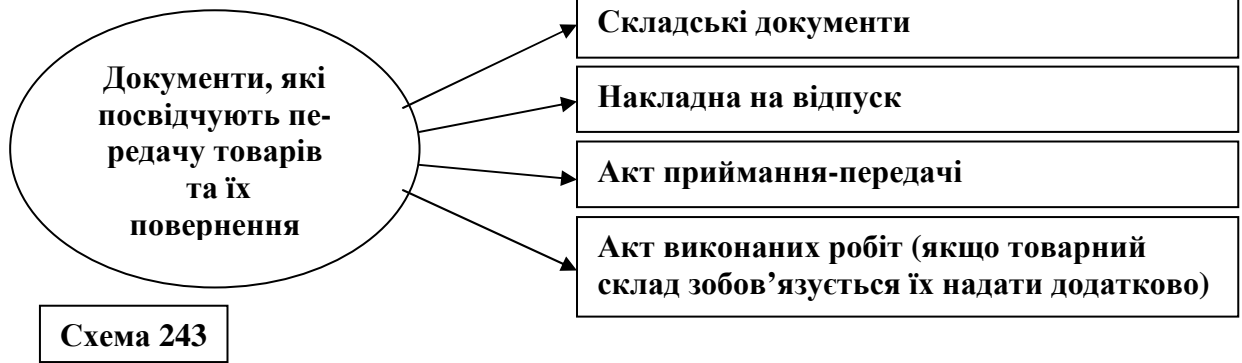
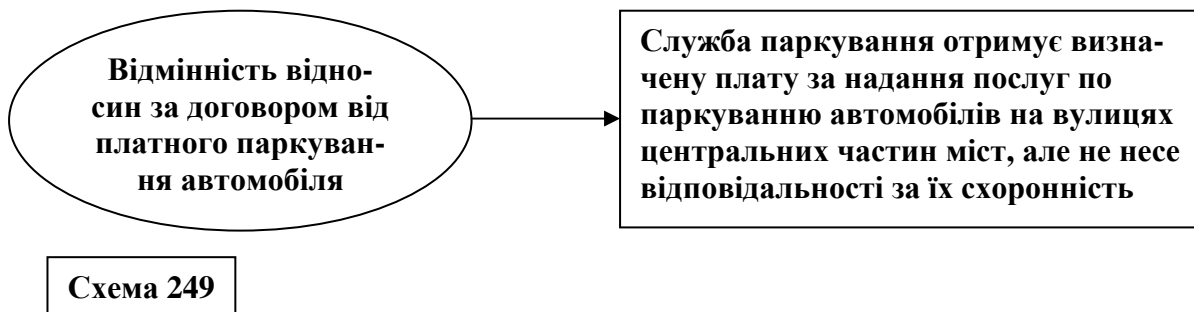
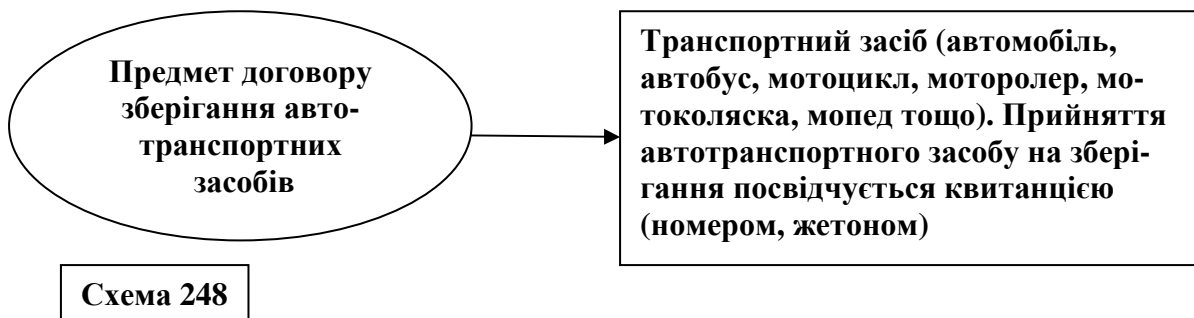
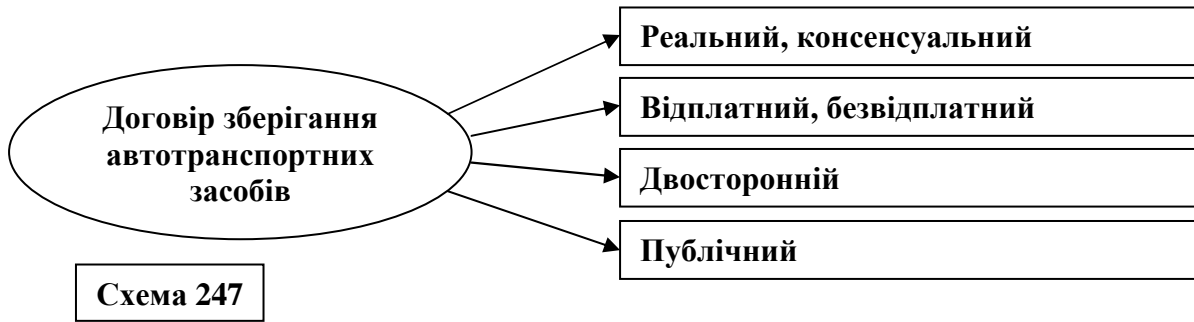

Схема 242

- Найменування та місцезнаходження товарного складу, що прийняв товар на зберігання
- Номер свідоцтва за реєстром товарного складу
- Найменування юридичної особи або ім'я фізичної особи, від якої прийнято товар на зберігання, її місцезнаходження або місце проживання
- Найменування і кількість прийнятого на зберігання товару – число одиниць та (або) товарних місць та (або) міра (вага, об'єм) товару
- Строк, на який прийнято товар на зберігання, або вказівка на те, що товар прийнято на зберігання до запитання
- Розмір плати за зберігання або тарифи, на підставі яких вона обчислюється, та порядок її сплати
- Дата видачі свідоцтва
- Ідентичні підписи уповноваженої особи та печатки товарного складу (ч.2 ст.962 ЦК)

Договір зберігання автотранспортних засобів

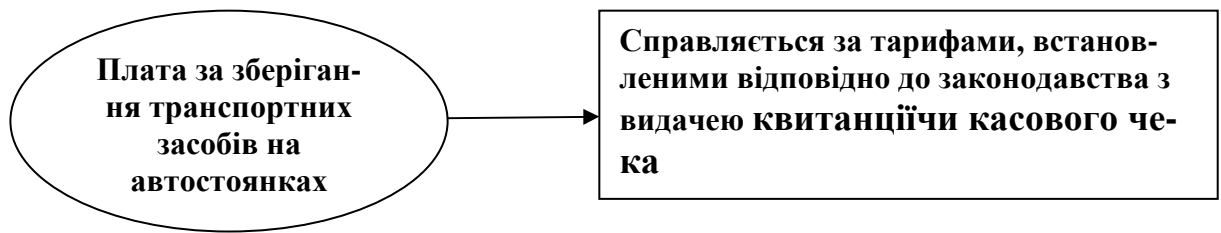

Схема 251

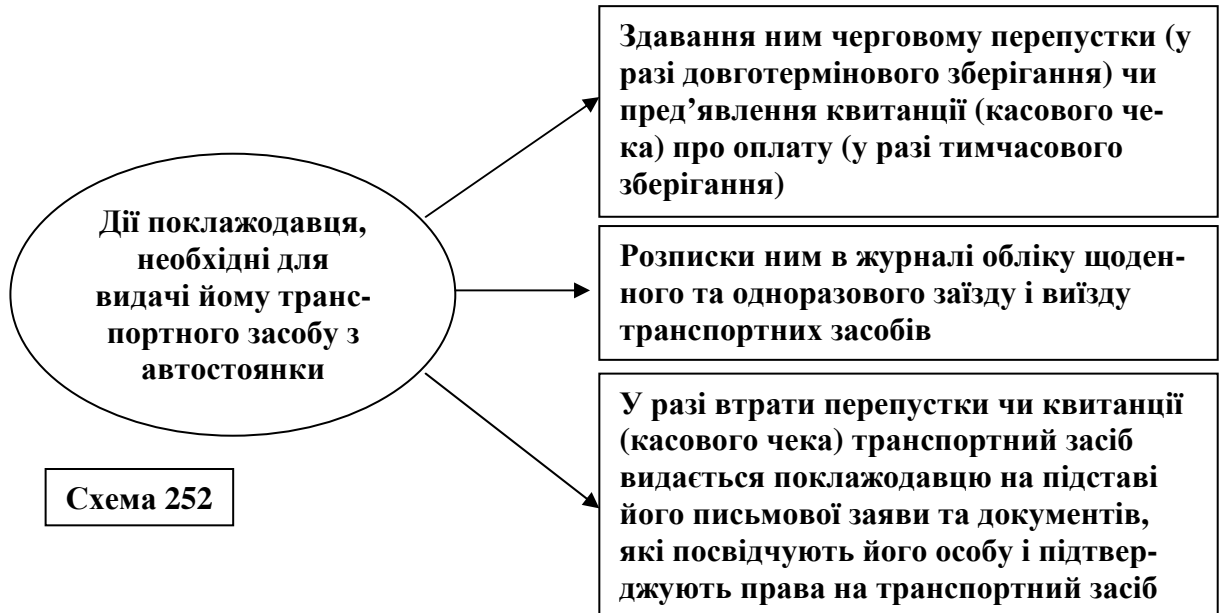

Схема 252

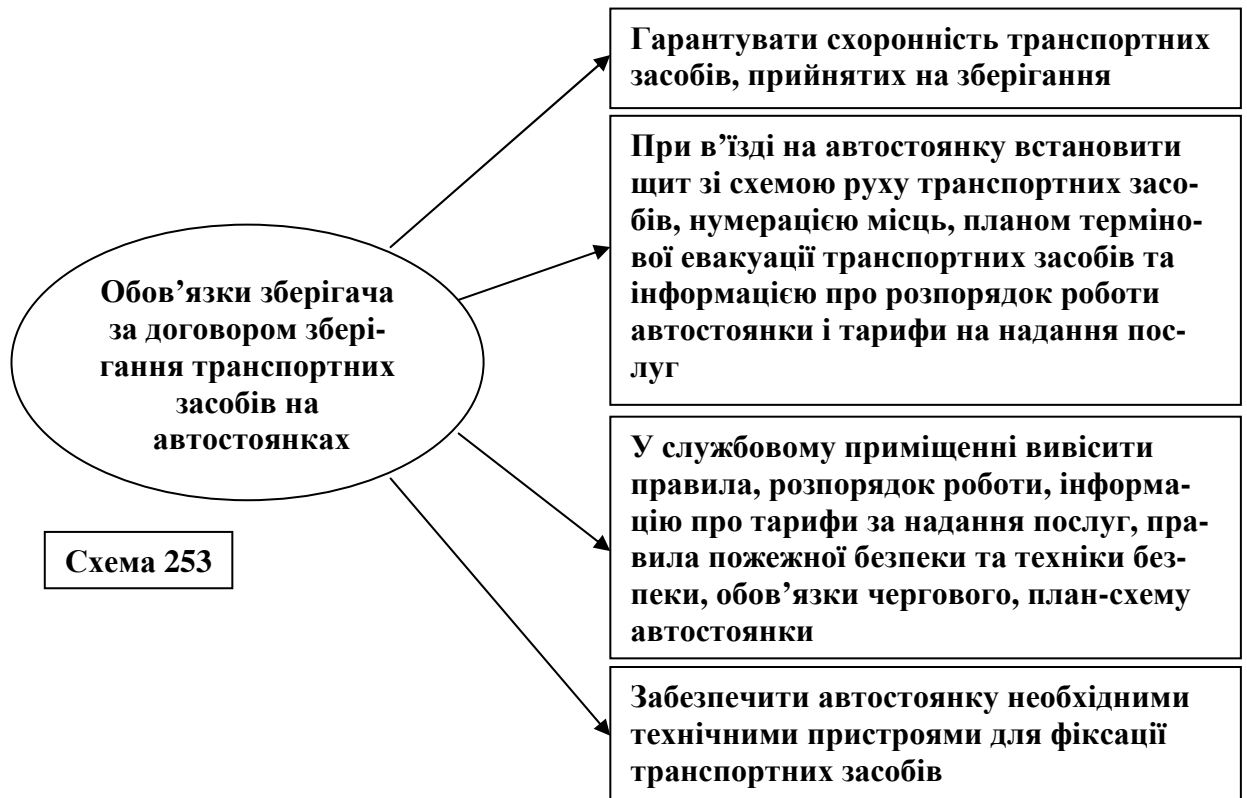

Схема 253

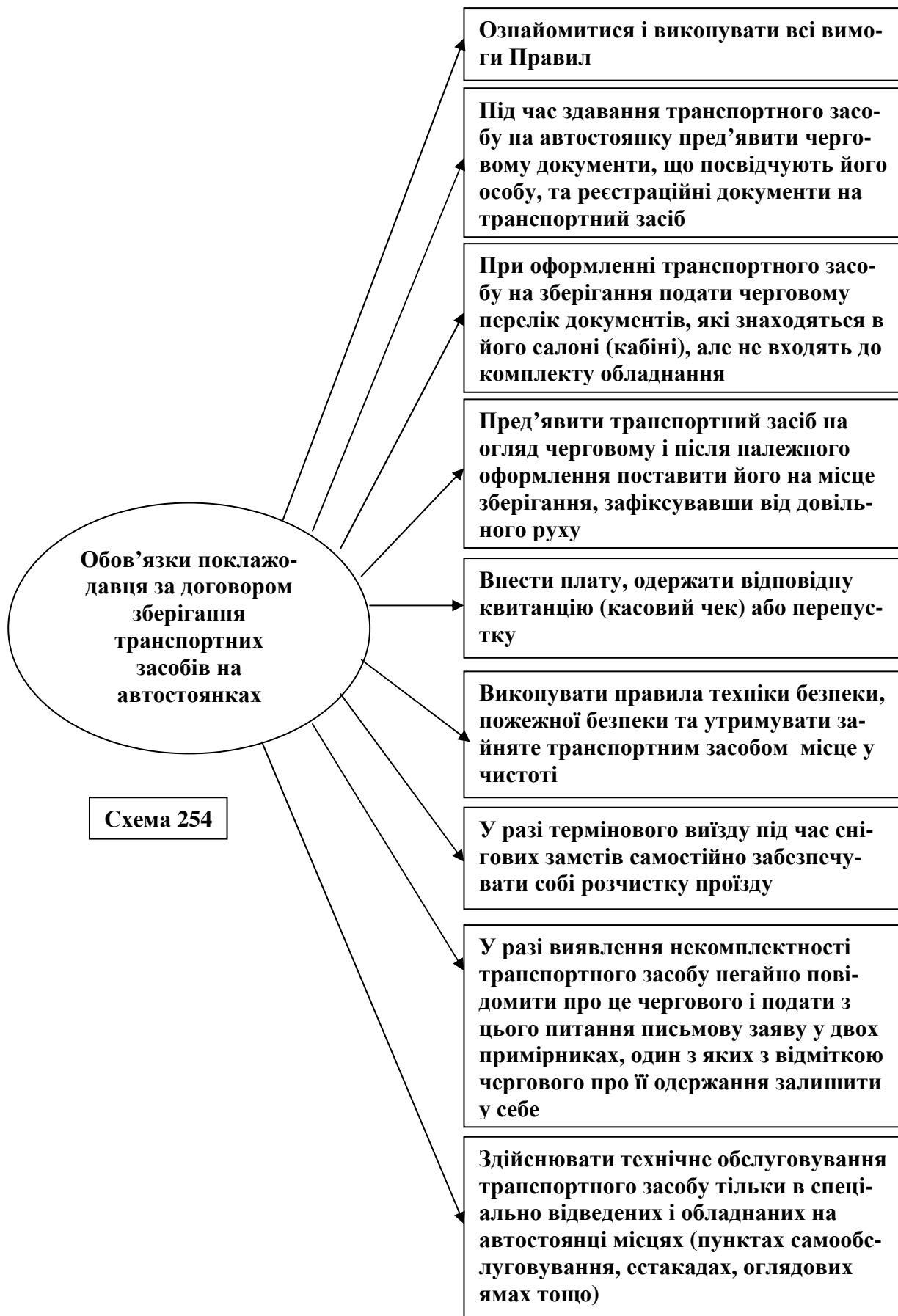
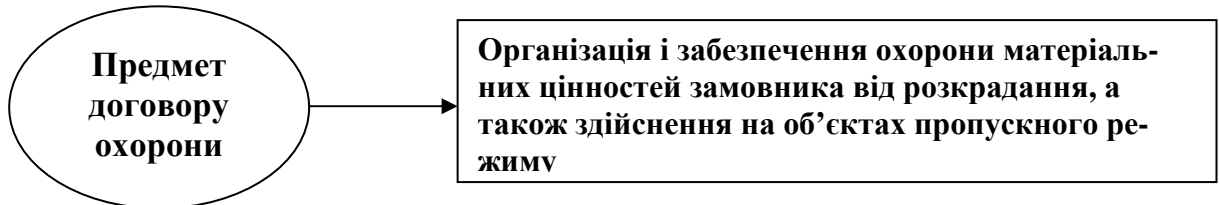
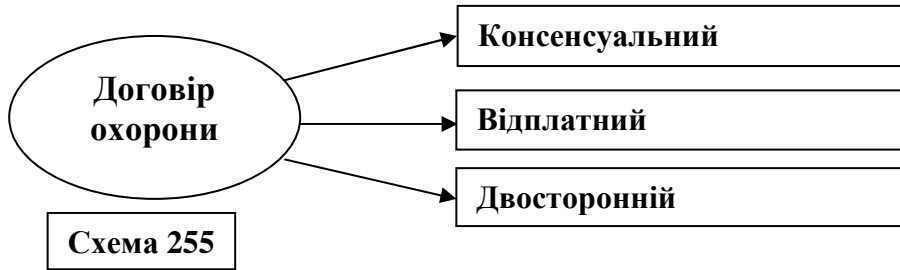
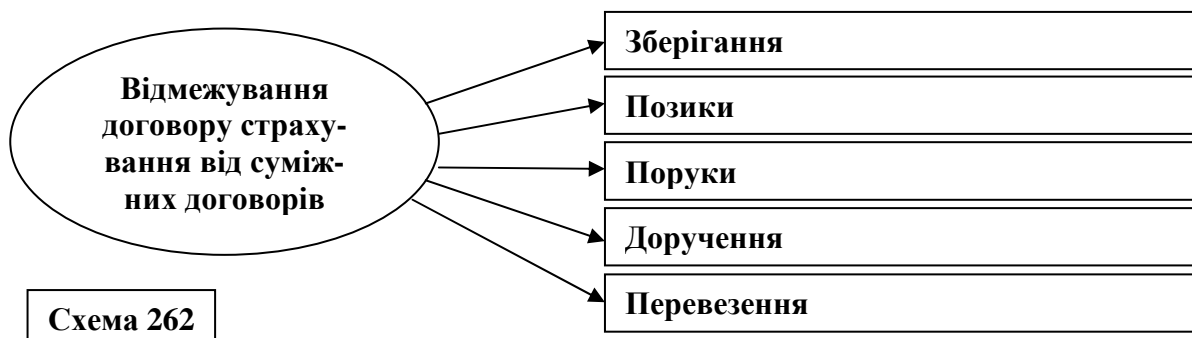
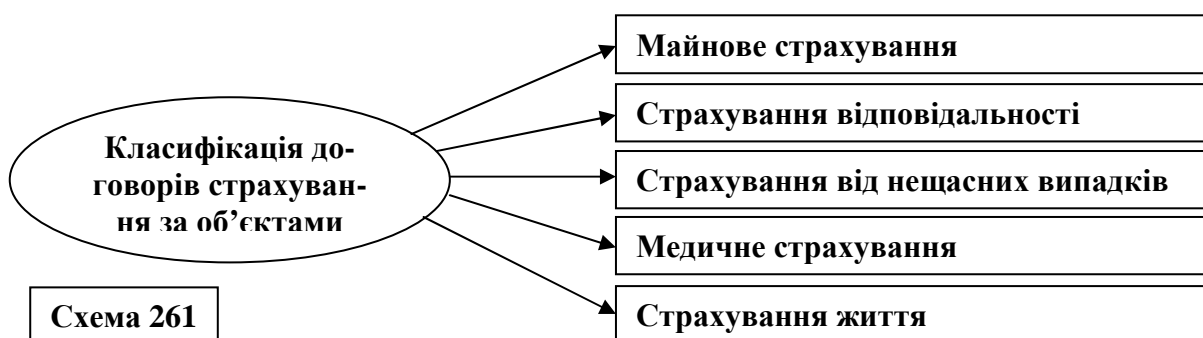
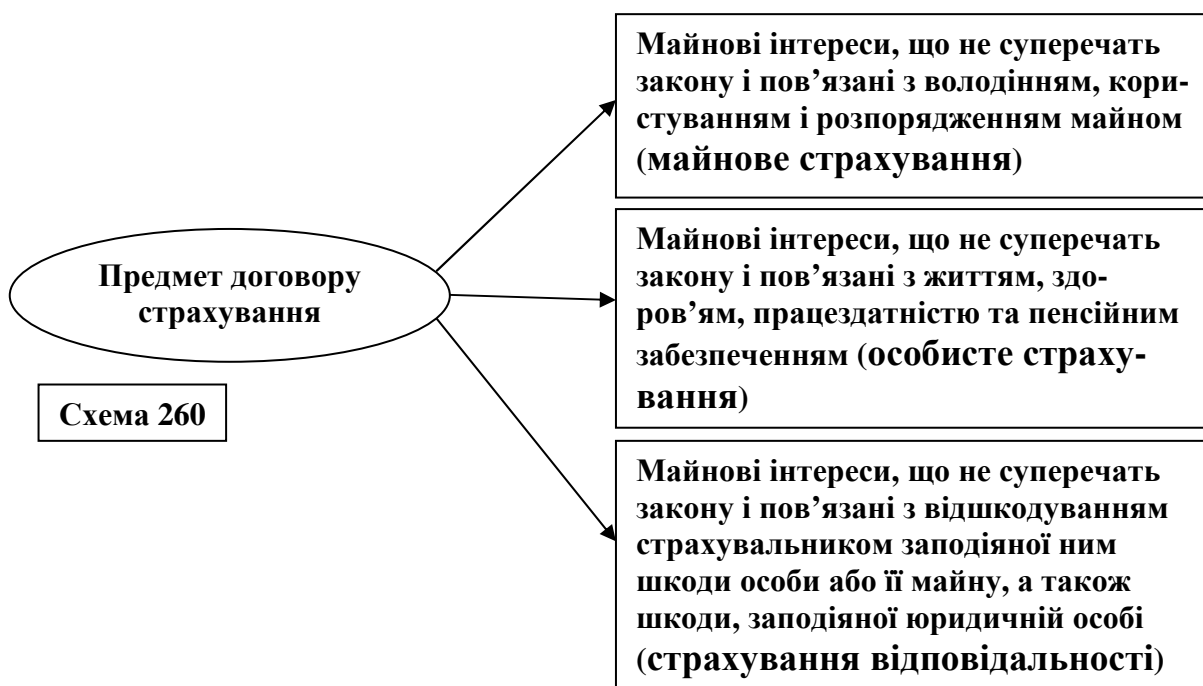
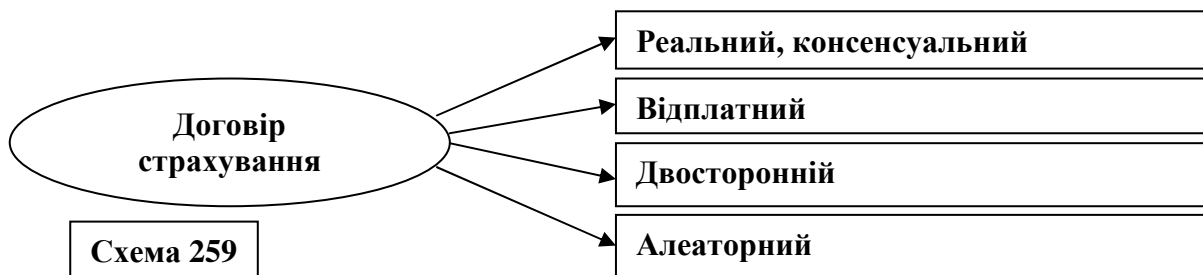

Схема 254

Договір охорони

Договір страхування

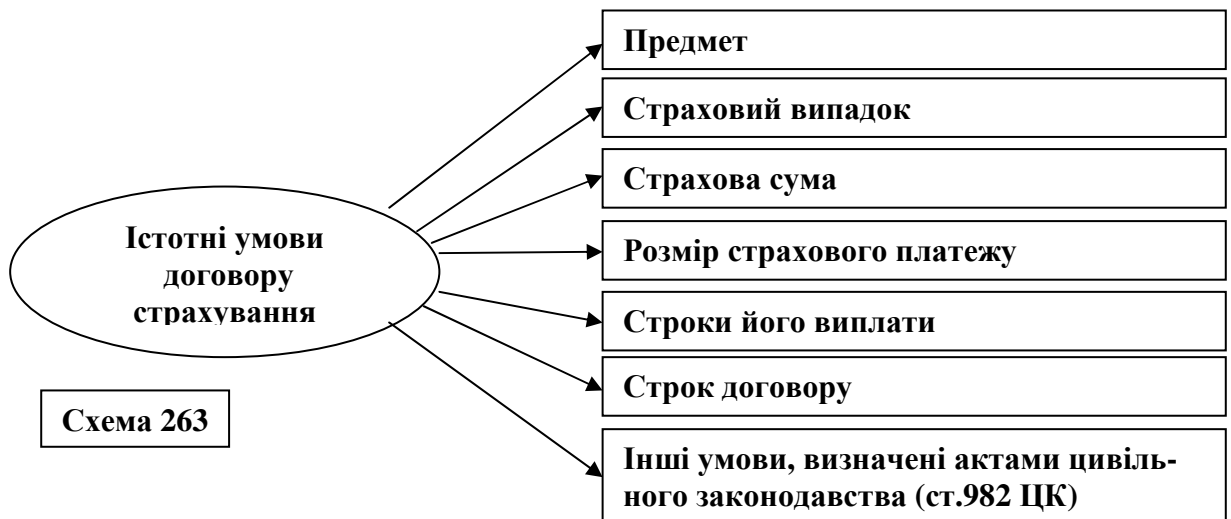

Схема 263

Схема 264

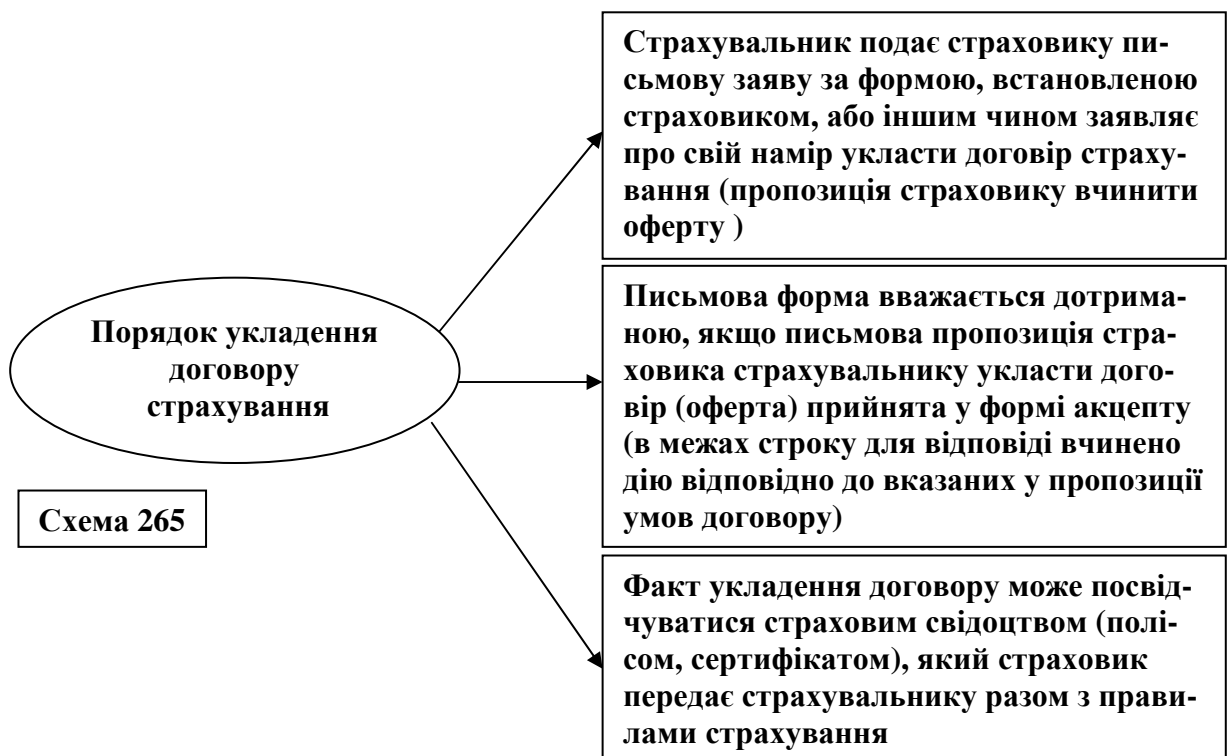

Схема 265

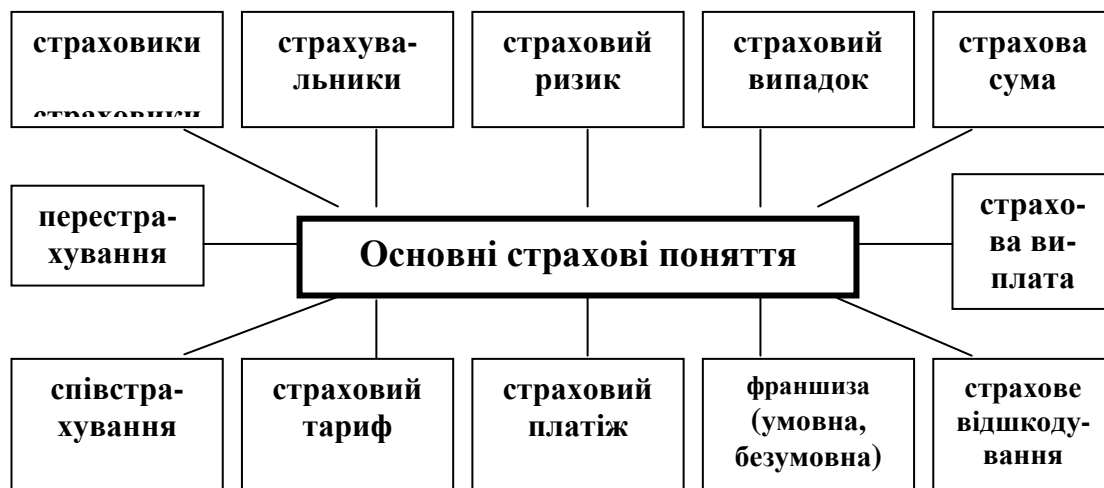
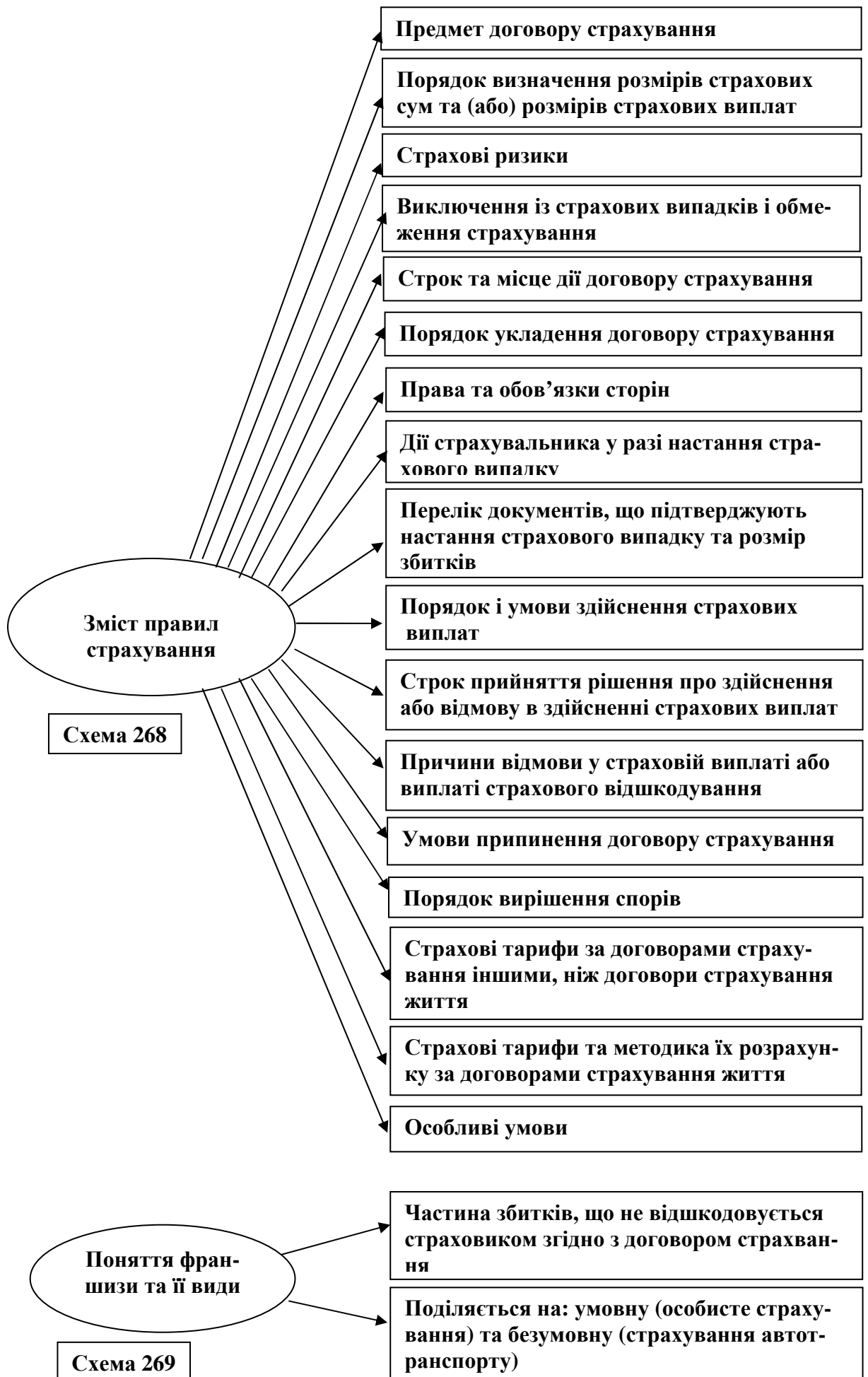
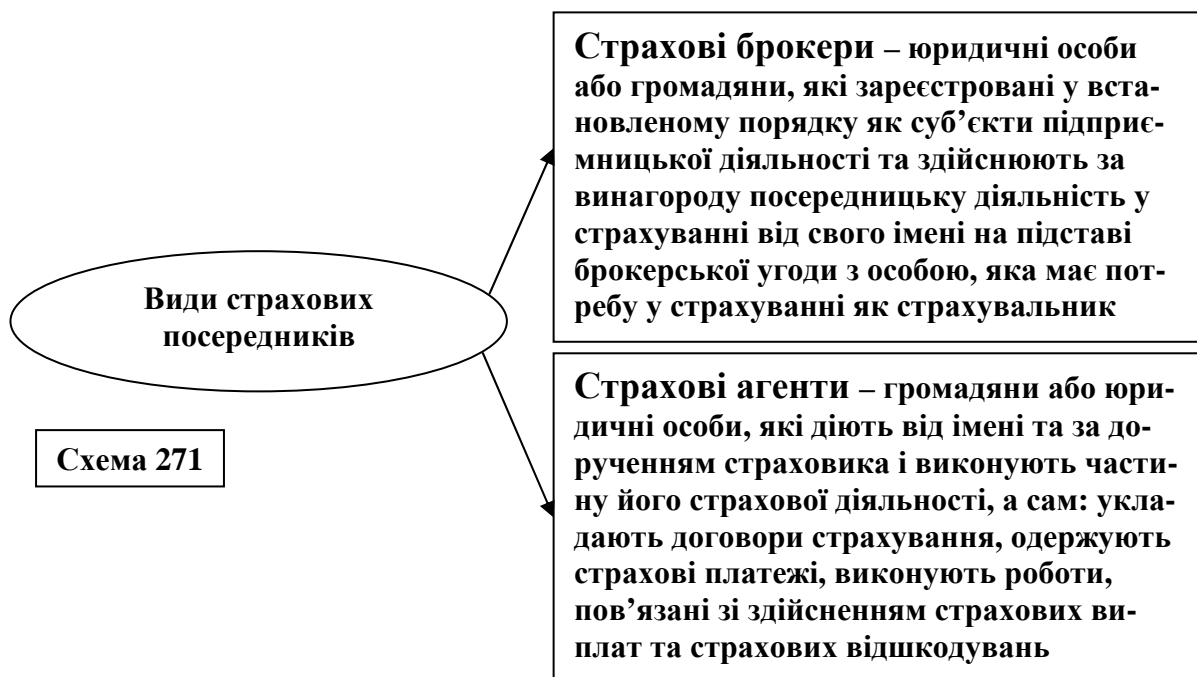
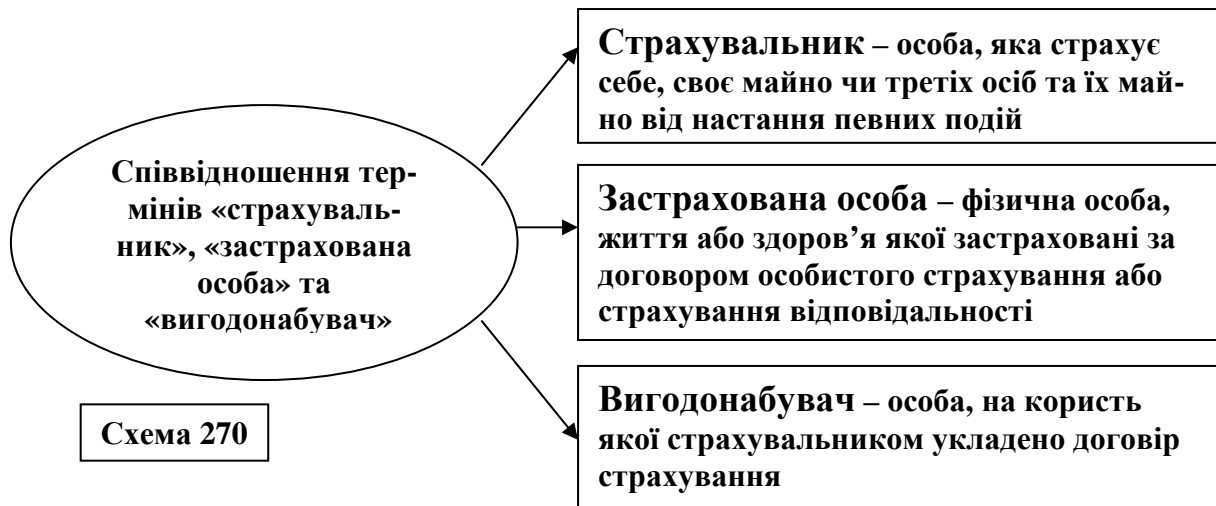

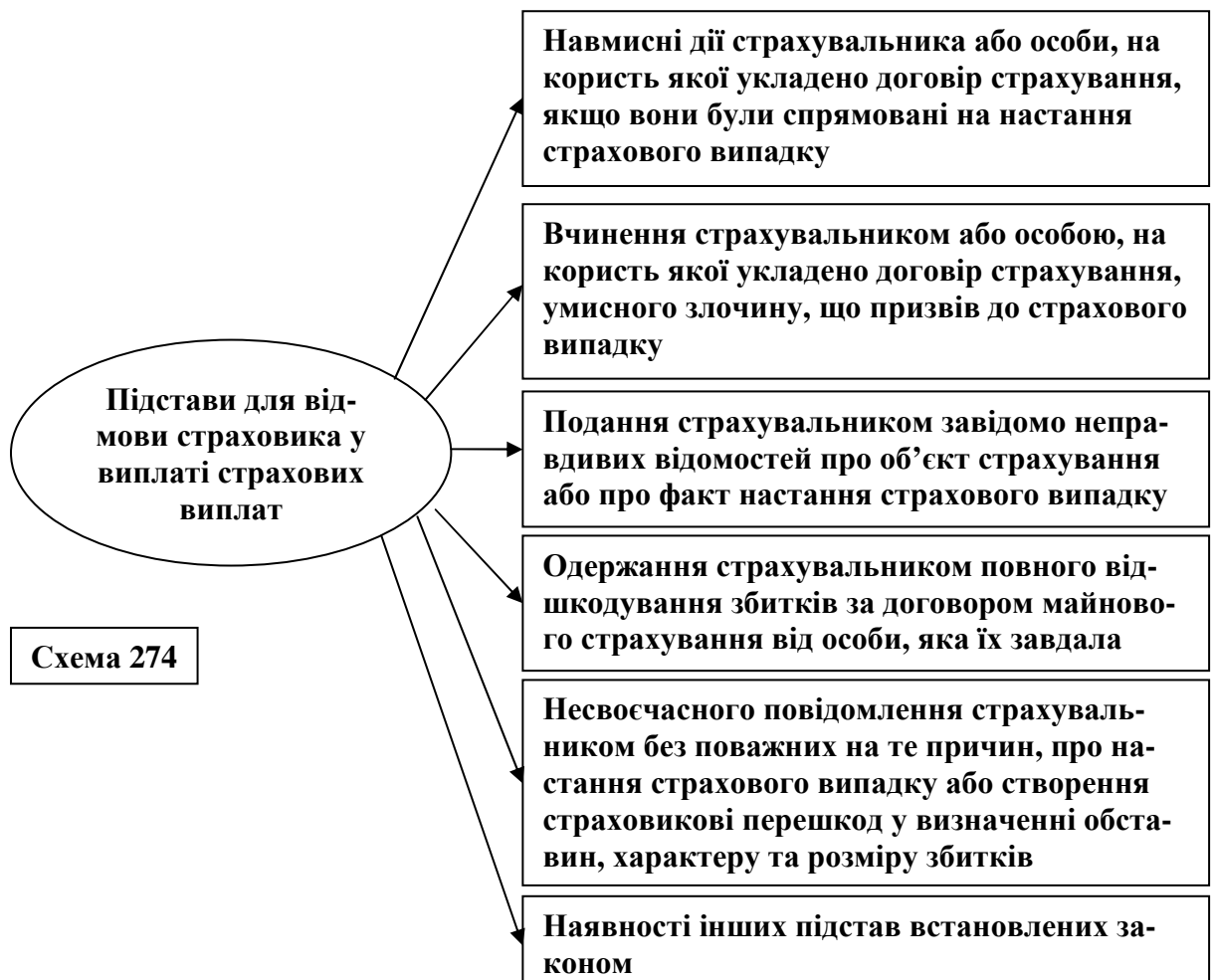
Схема 266

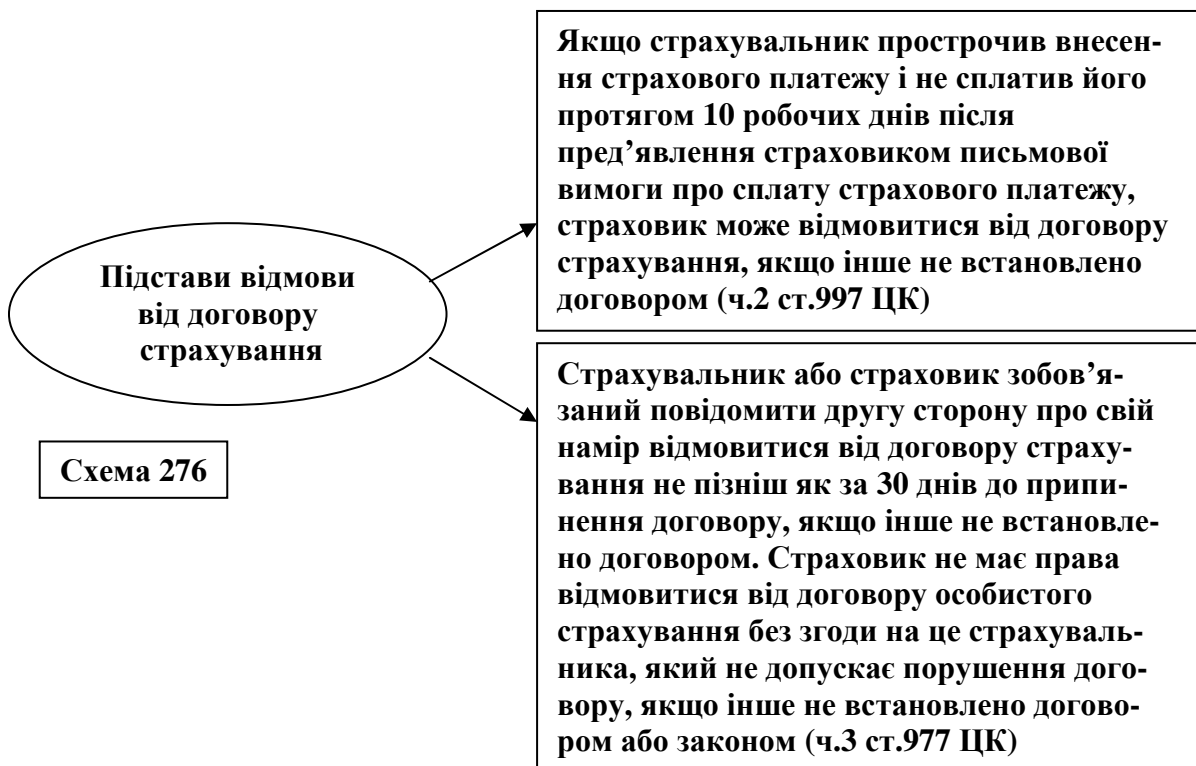

Схема 267

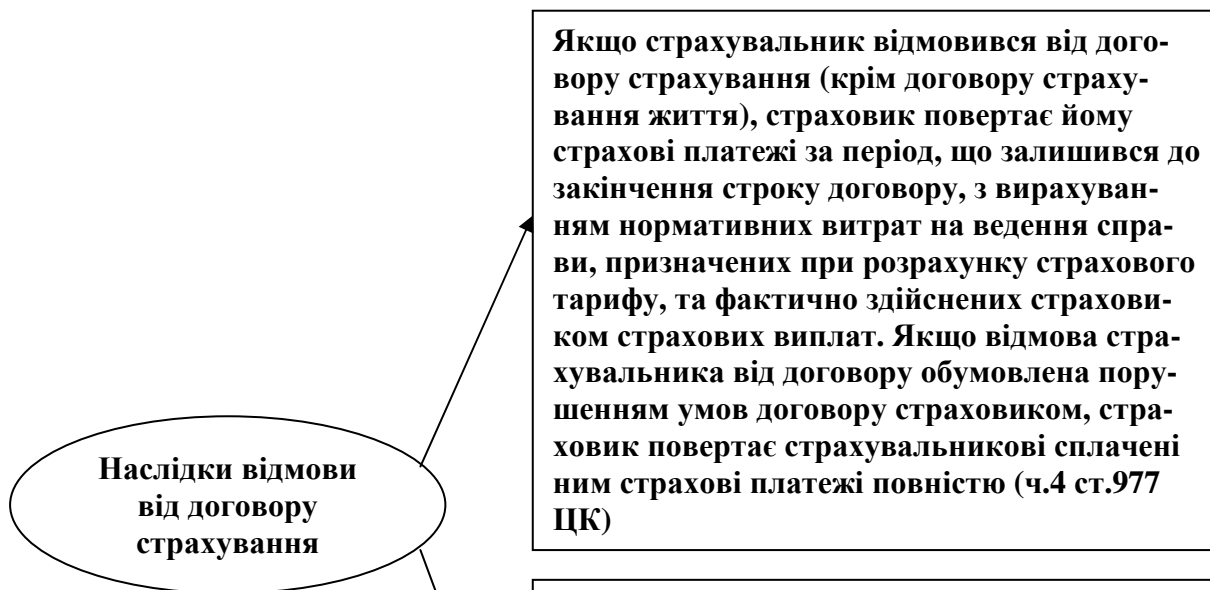

Схема 277

Якщо страховик відмовився від договору страхування (крім договору страхування життя), страховик повертає страхувальникові сплачені ним страхові платежі повністю. Якщо відмова страховика від договору обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, страховик повертає страхувальникові страхові платежі за період, що залишився до закінчення строку договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, та фактично здійснених страхових виплат (ч.5 ст. 997 ЦК)

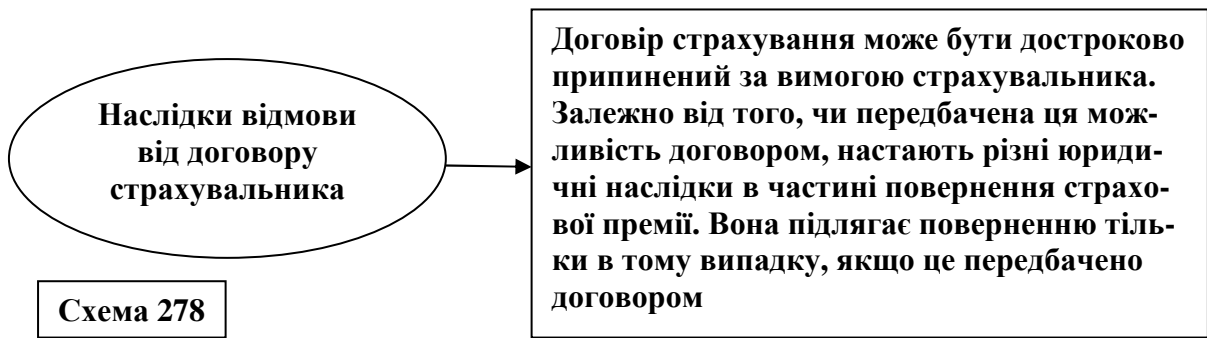
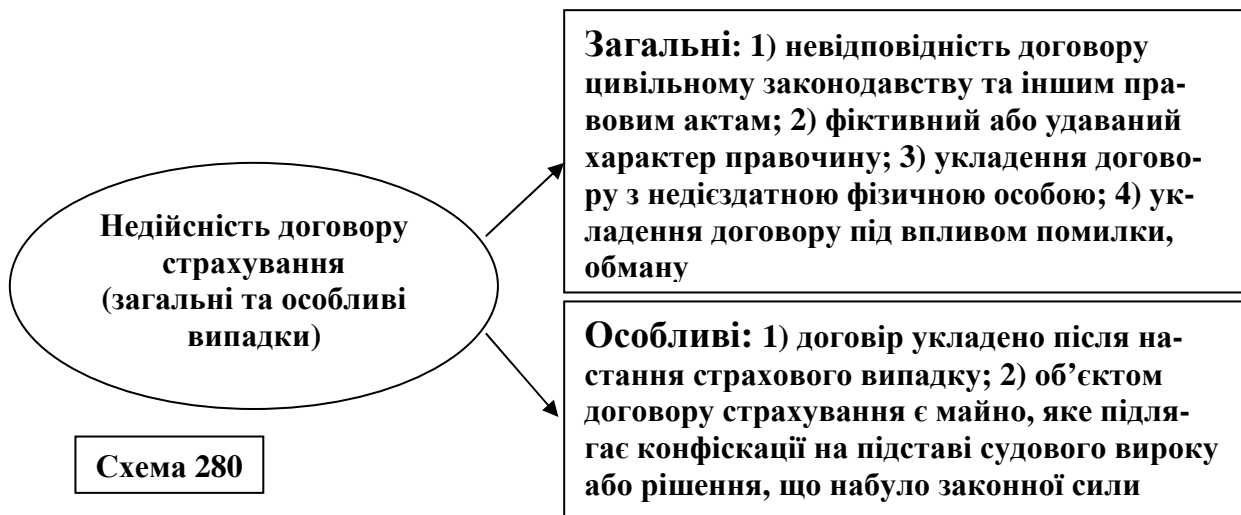
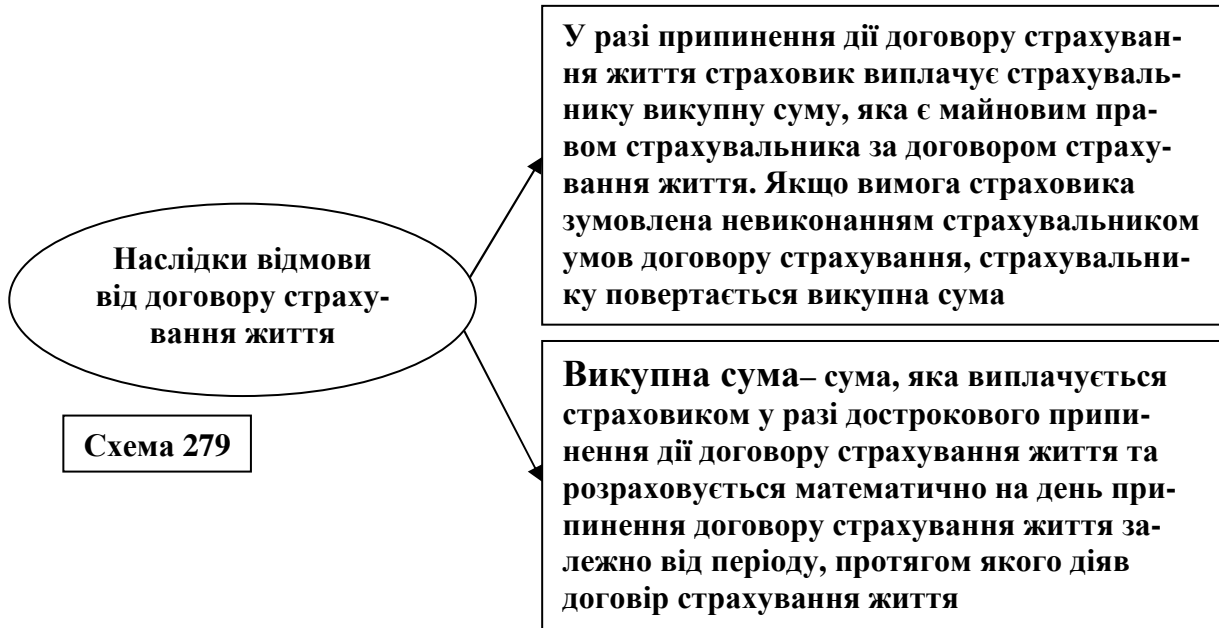
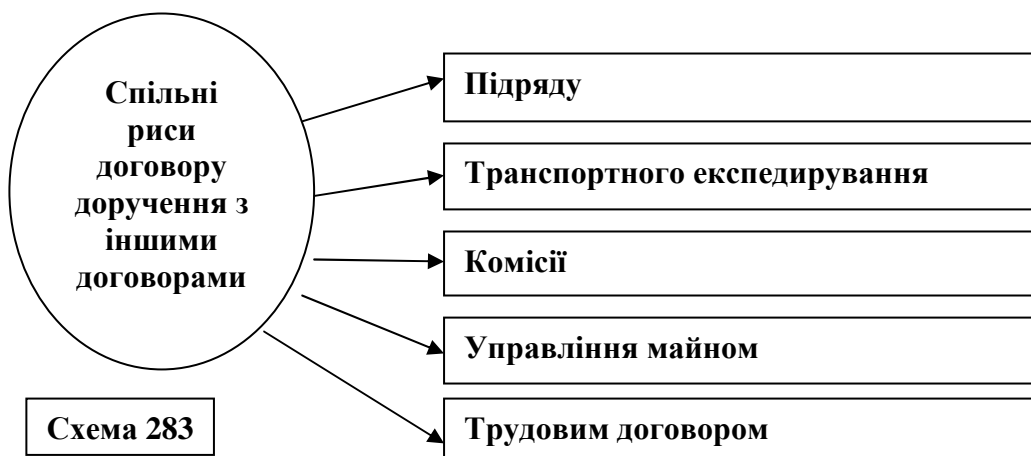
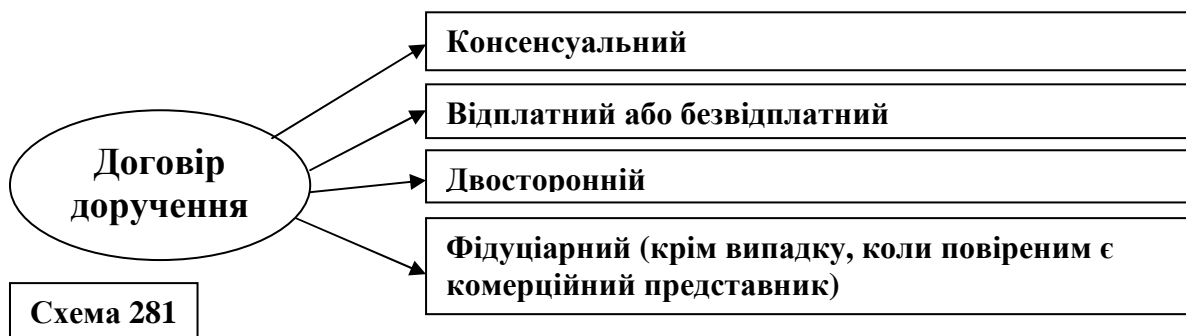
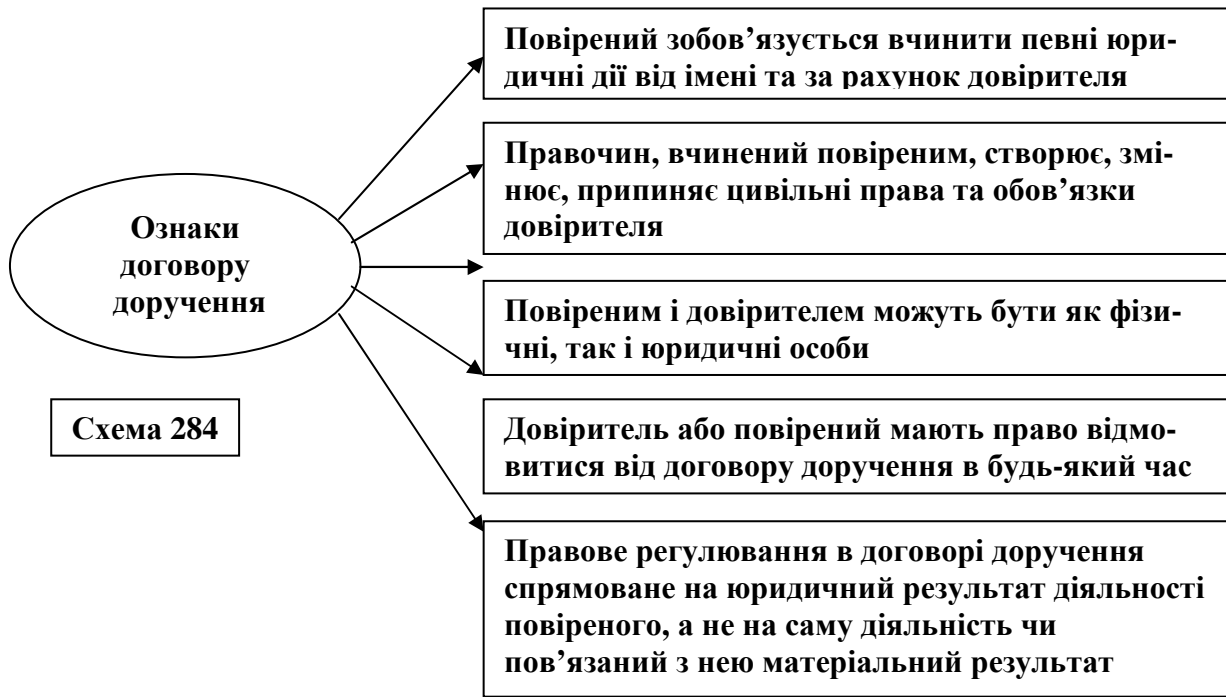

Схема 278

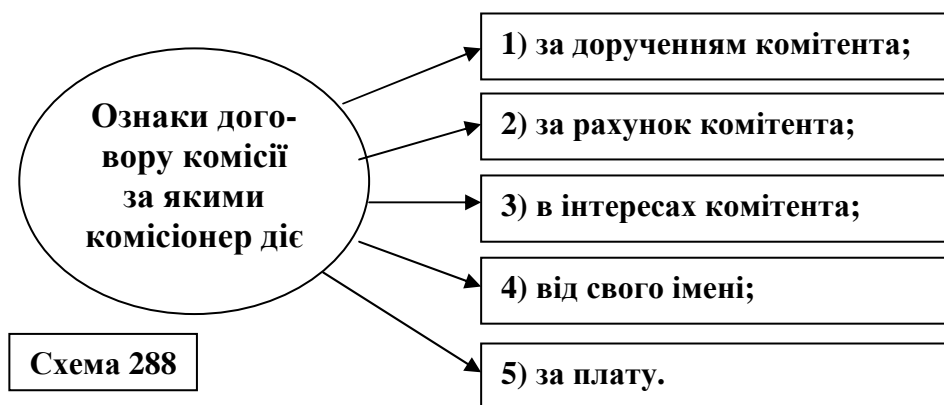
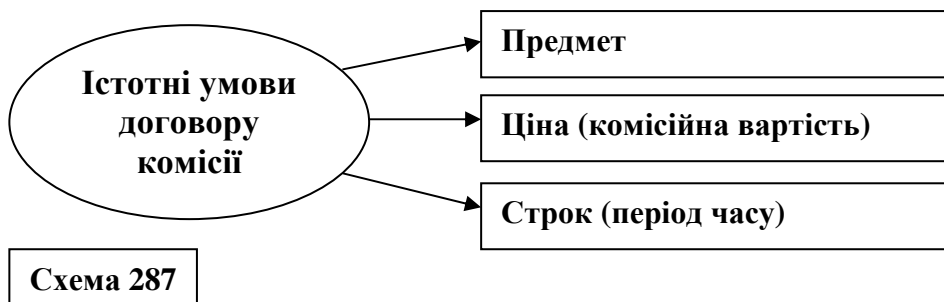
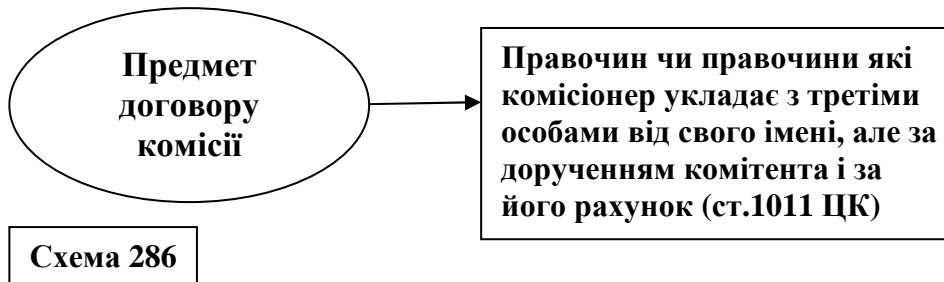
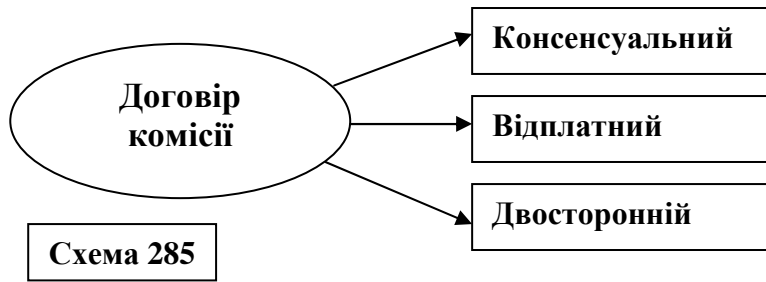

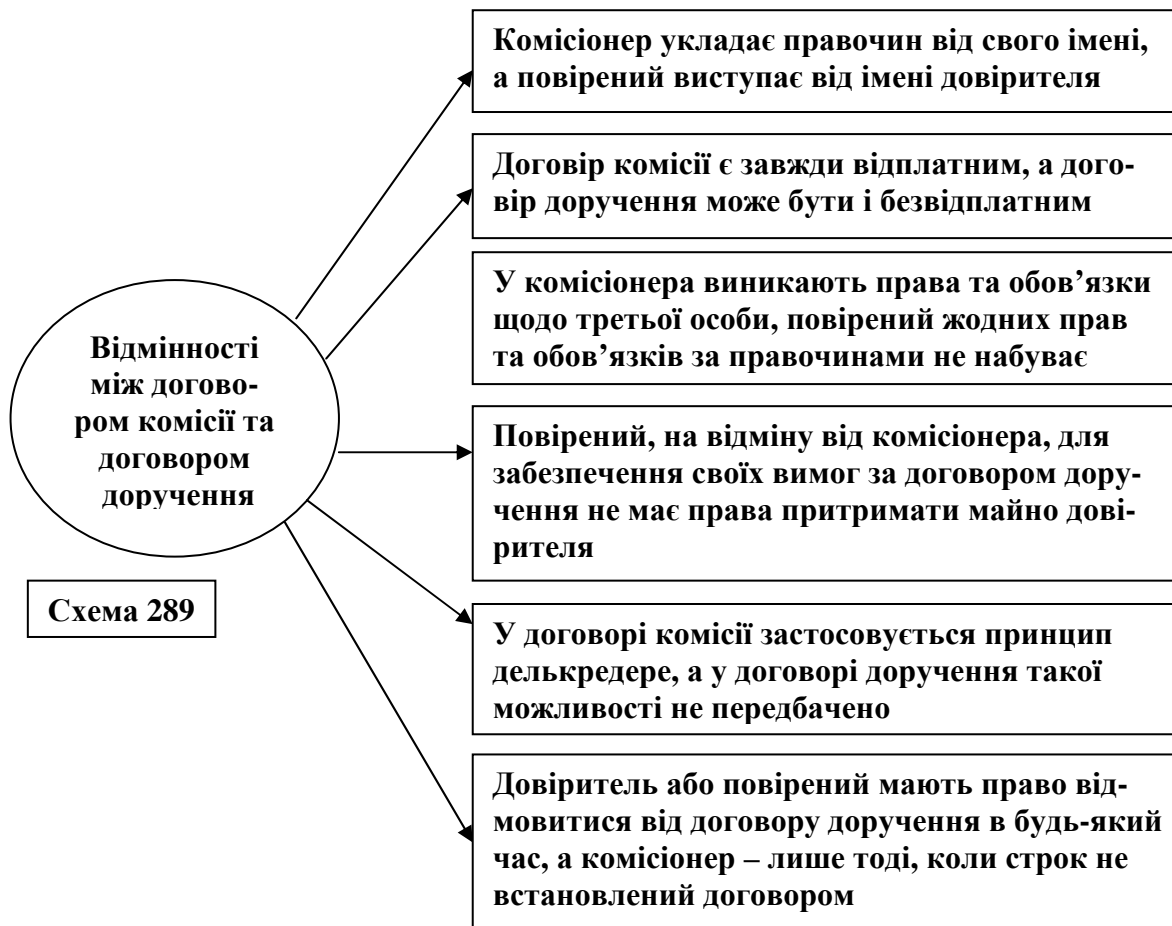
Договір доручення

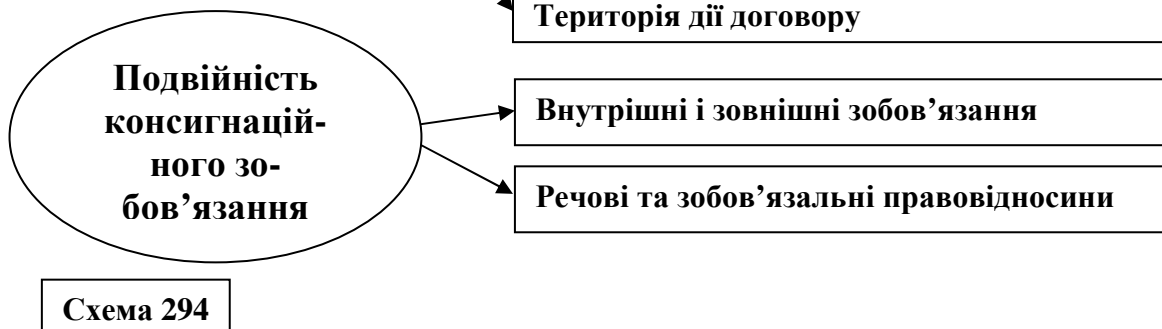
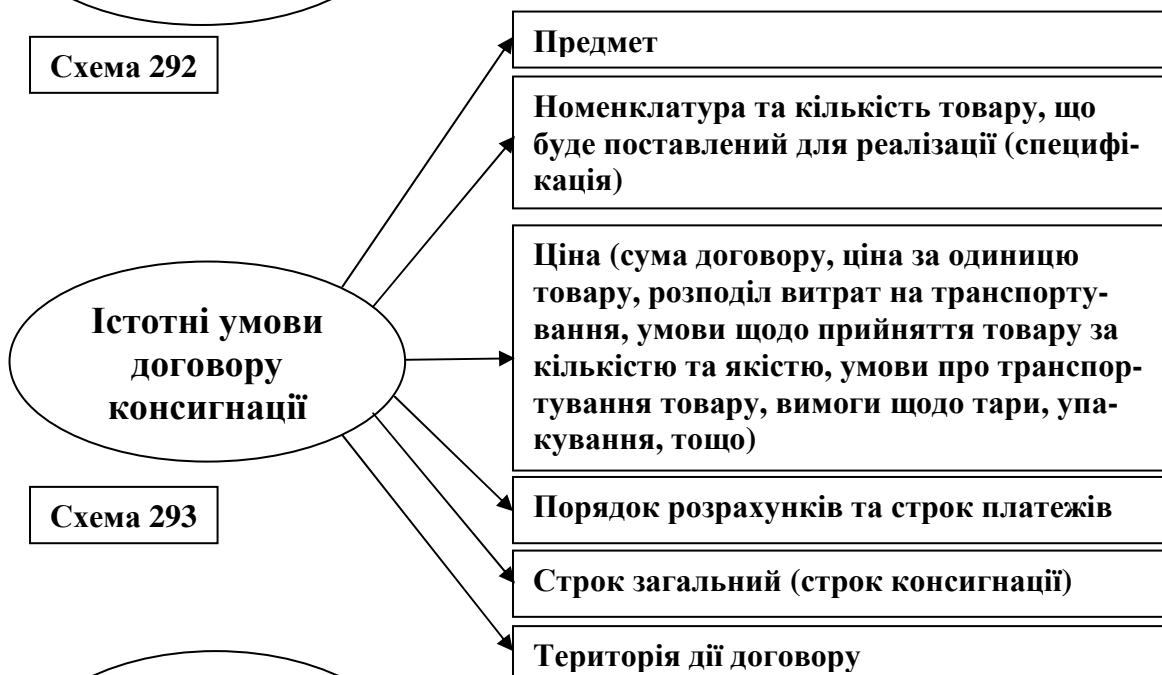
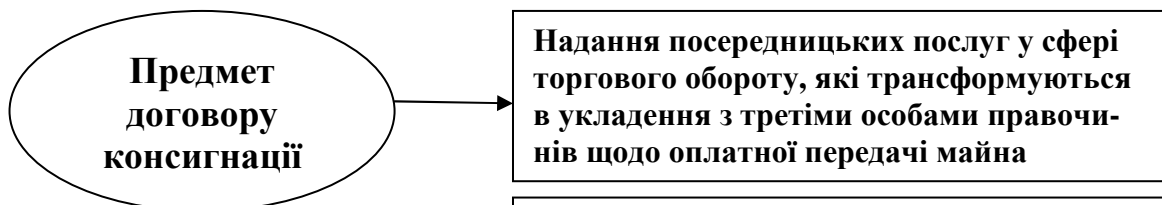
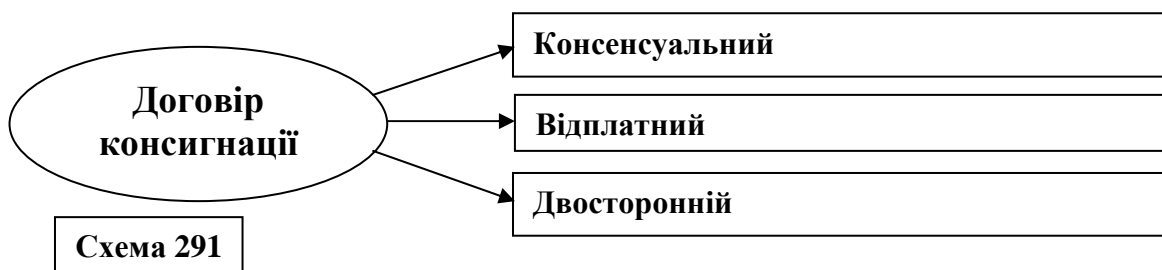

Договір комісії

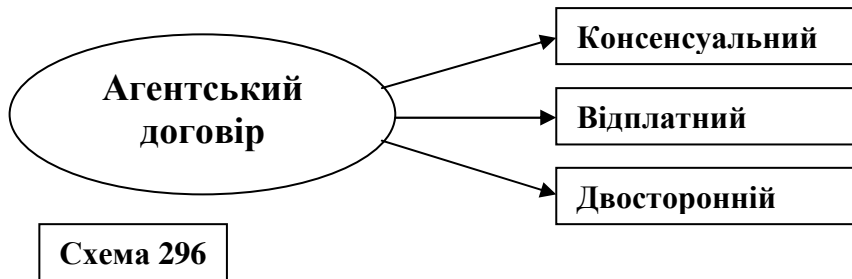

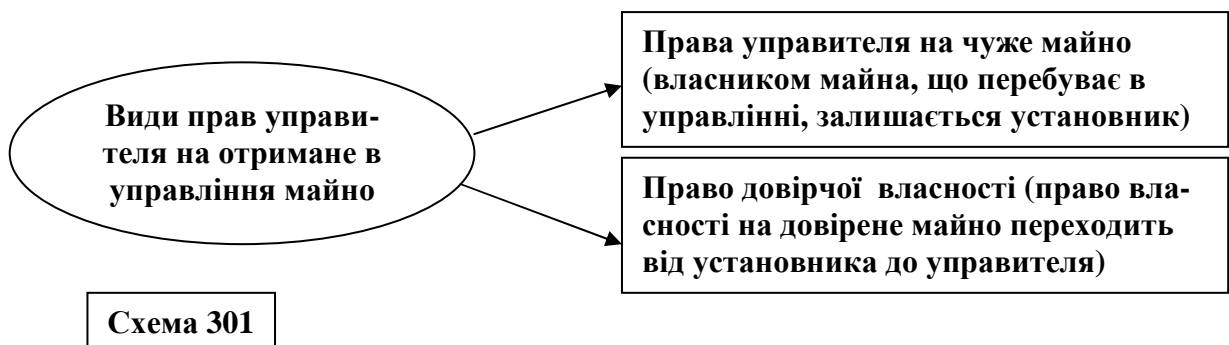
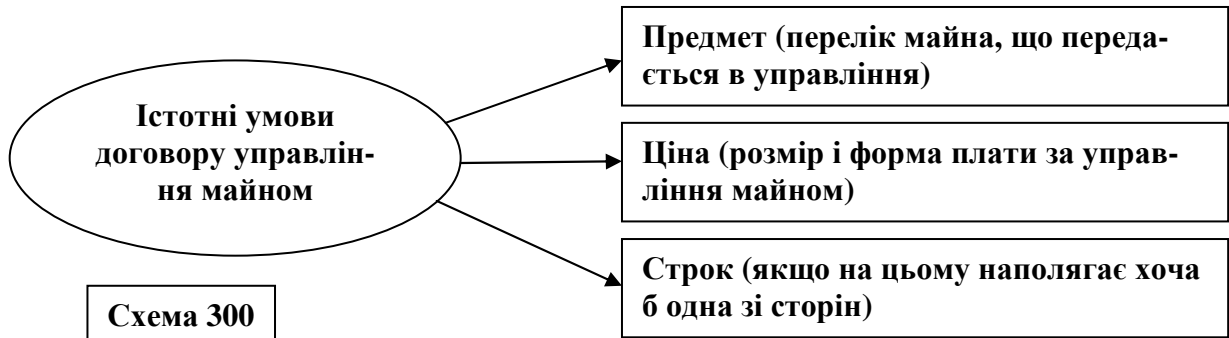
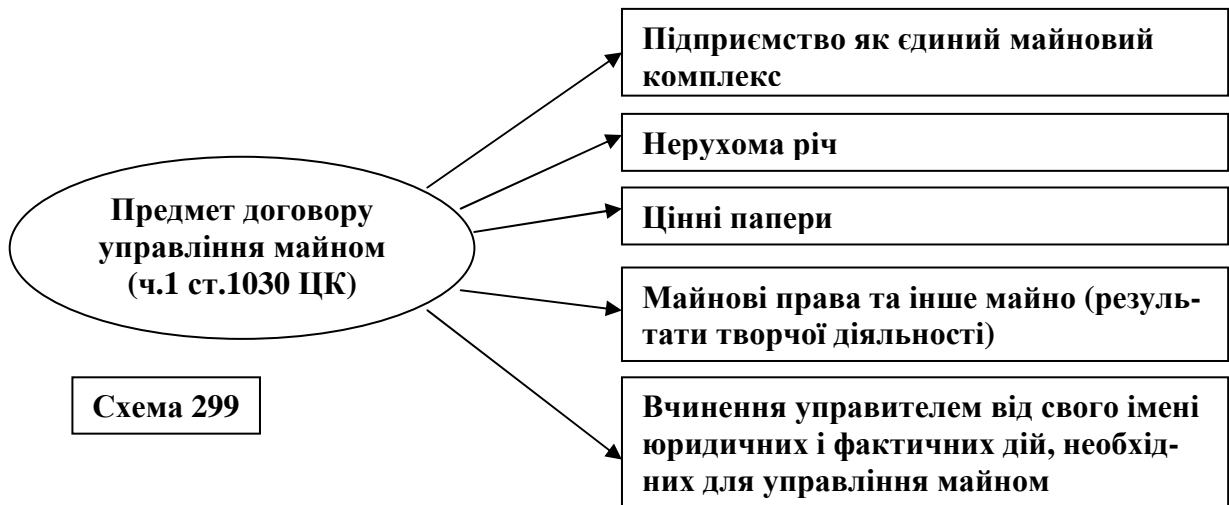
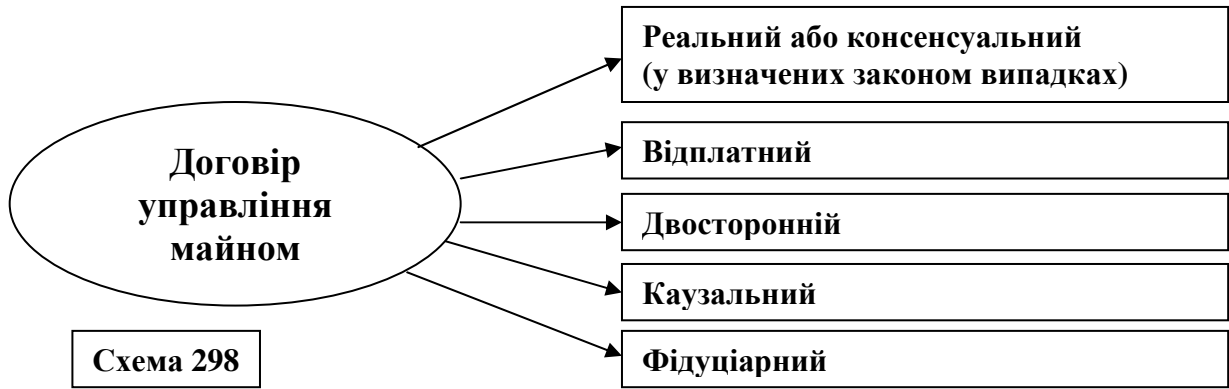
Договір консигнації

Агентський договір

Договір управління майном

Договір позики

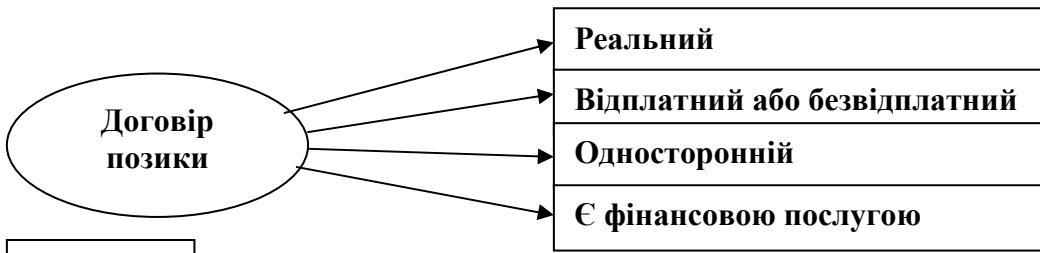

Схема 302

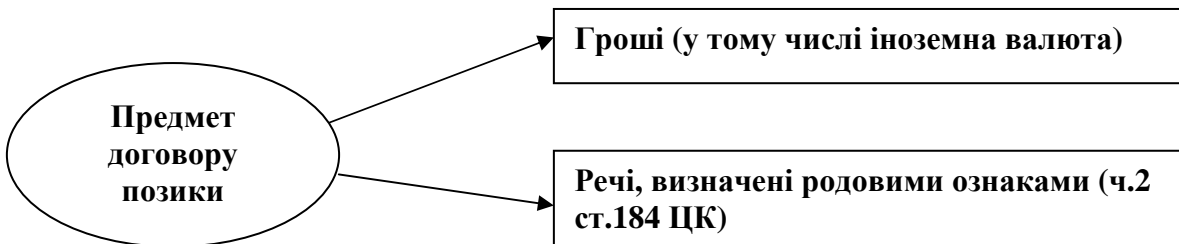

Схема 303

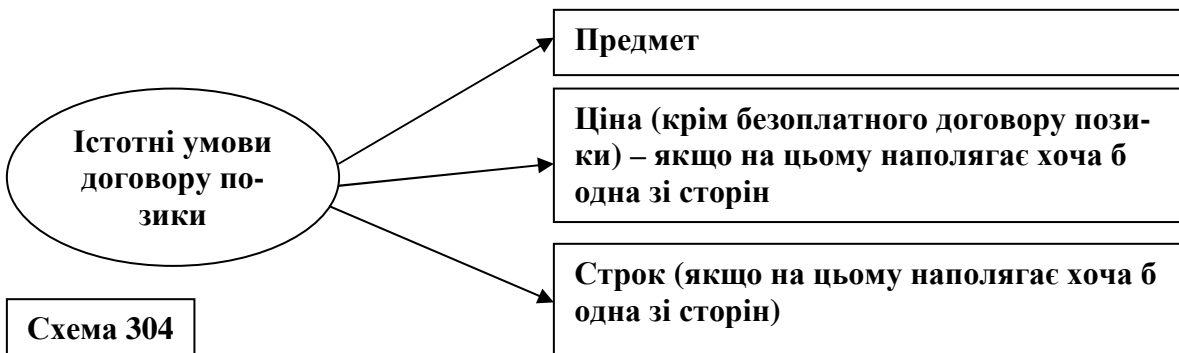
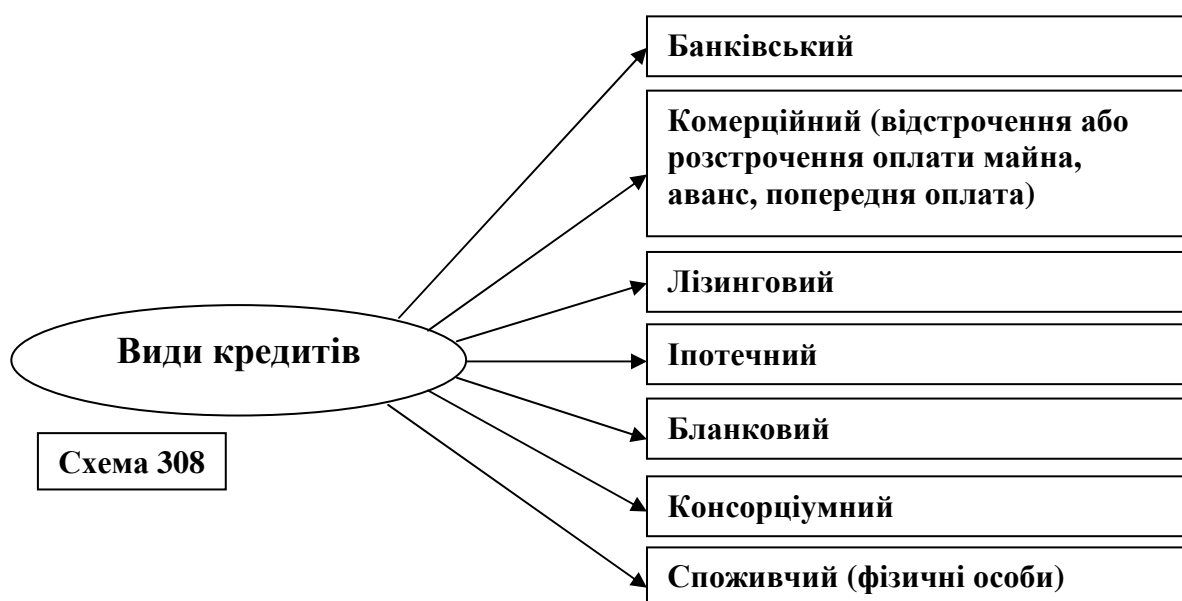
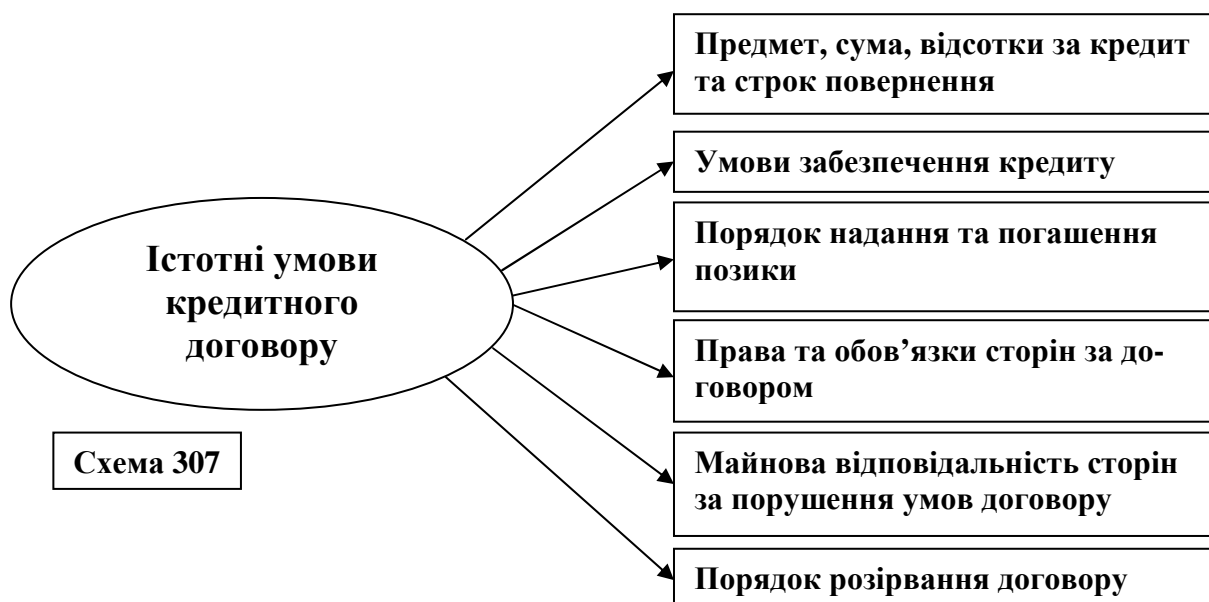
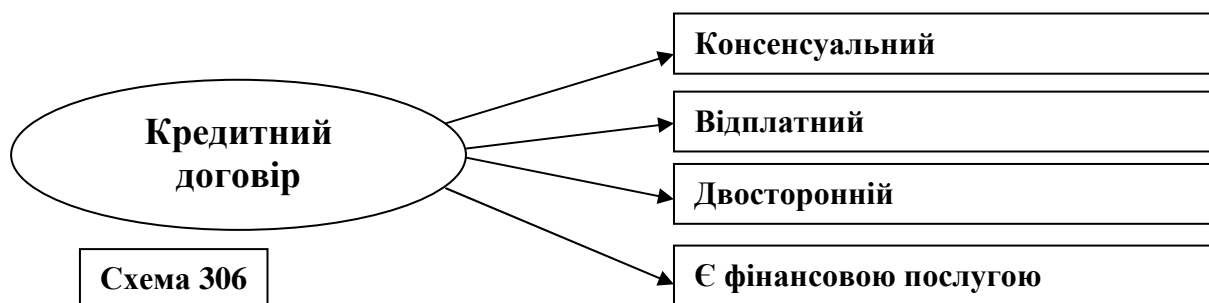

Схема 304

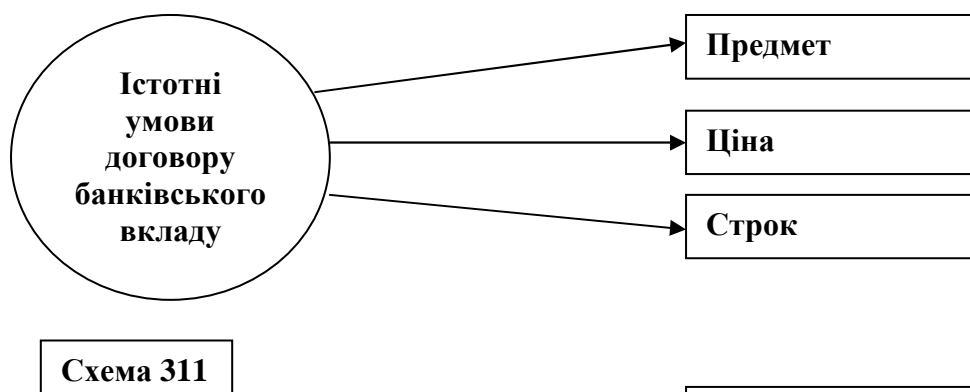
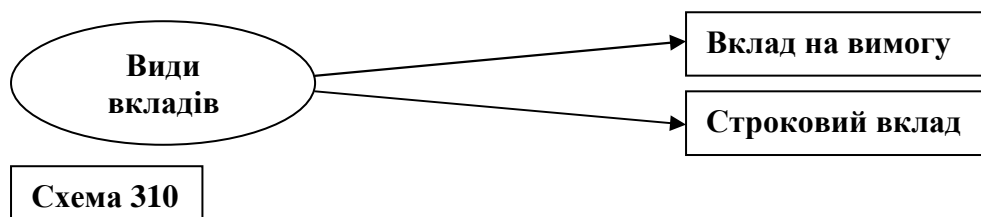
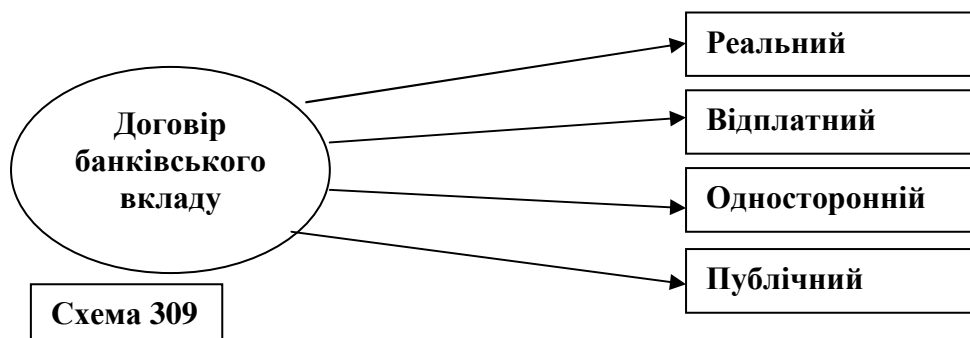

Схема 305

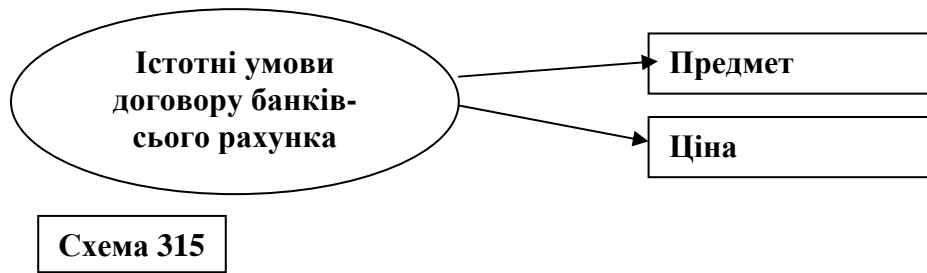
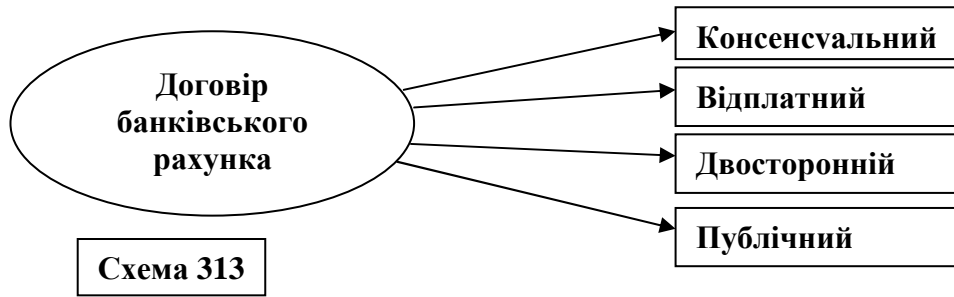
Кредитний договір

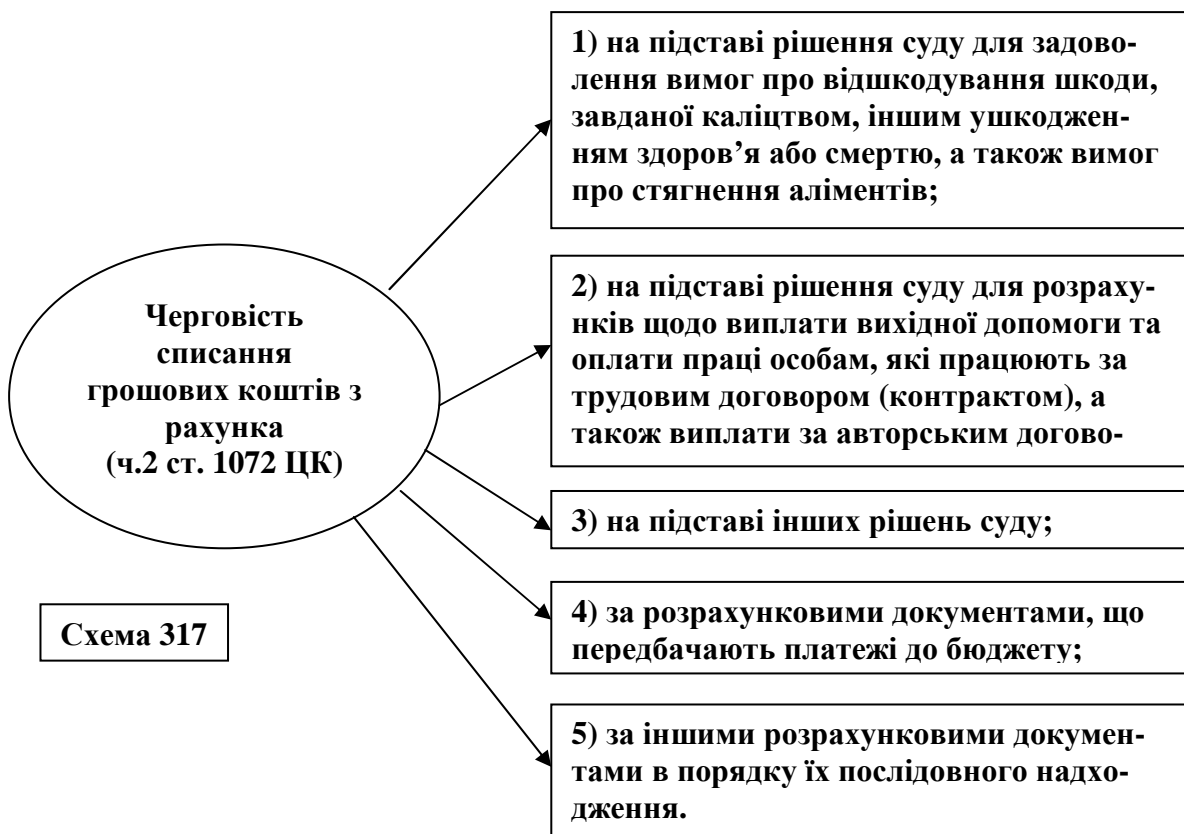

Договір банківського вкладу

Договір банківського рахунка

Договір факторингу

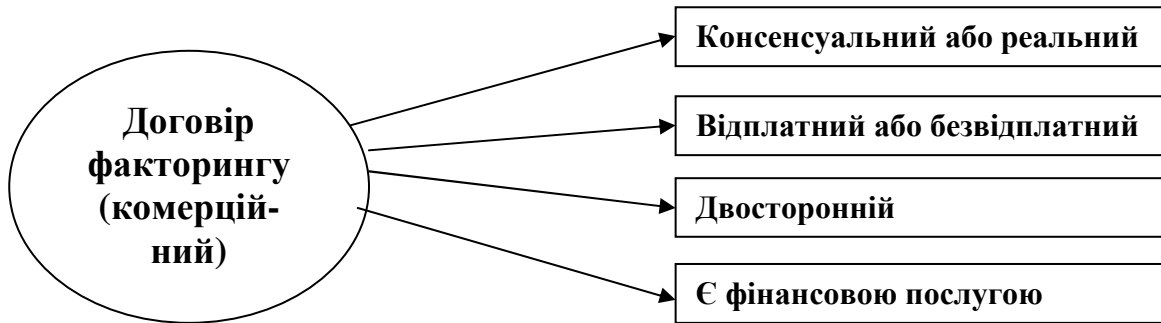

Схема 318

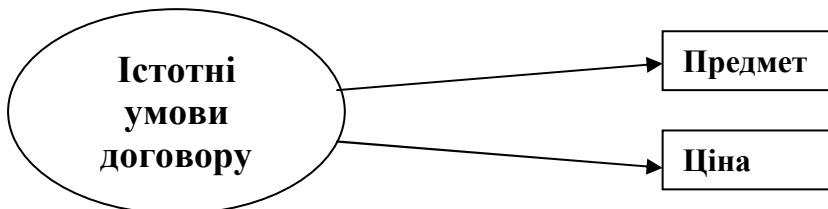

Схема 319

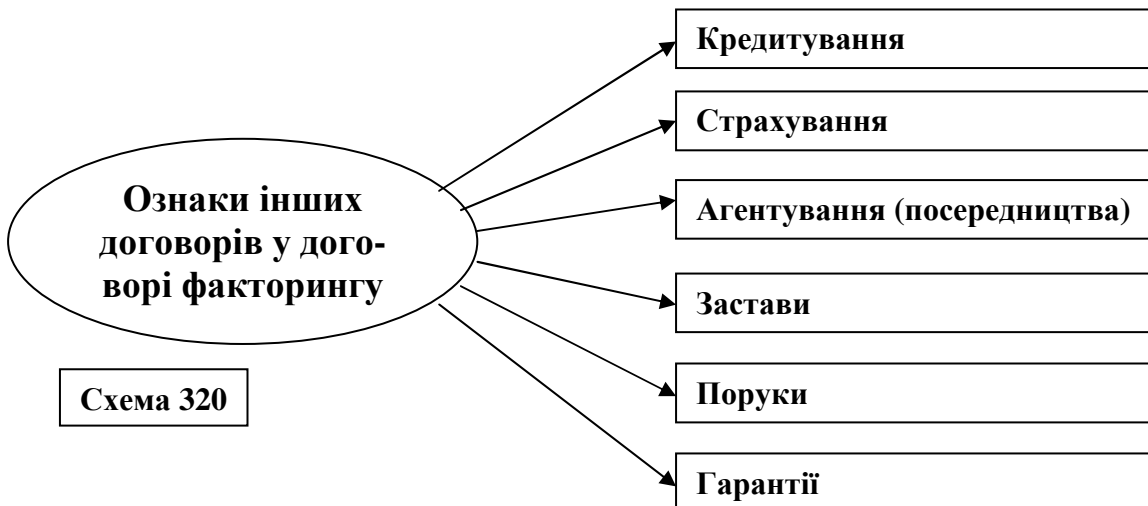
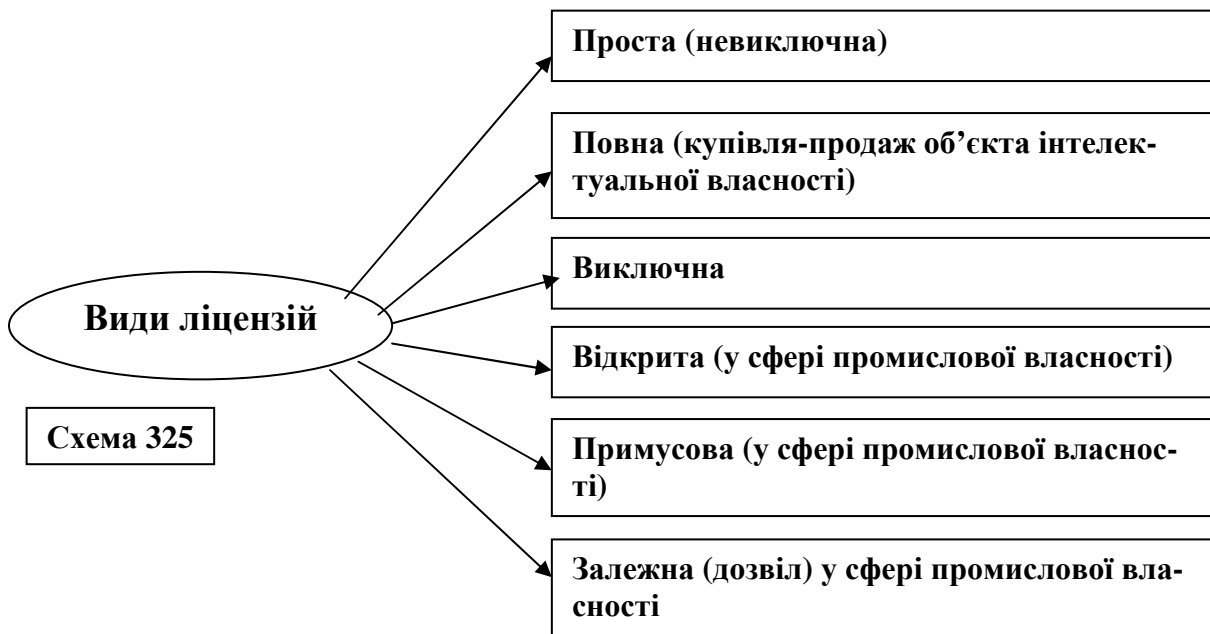
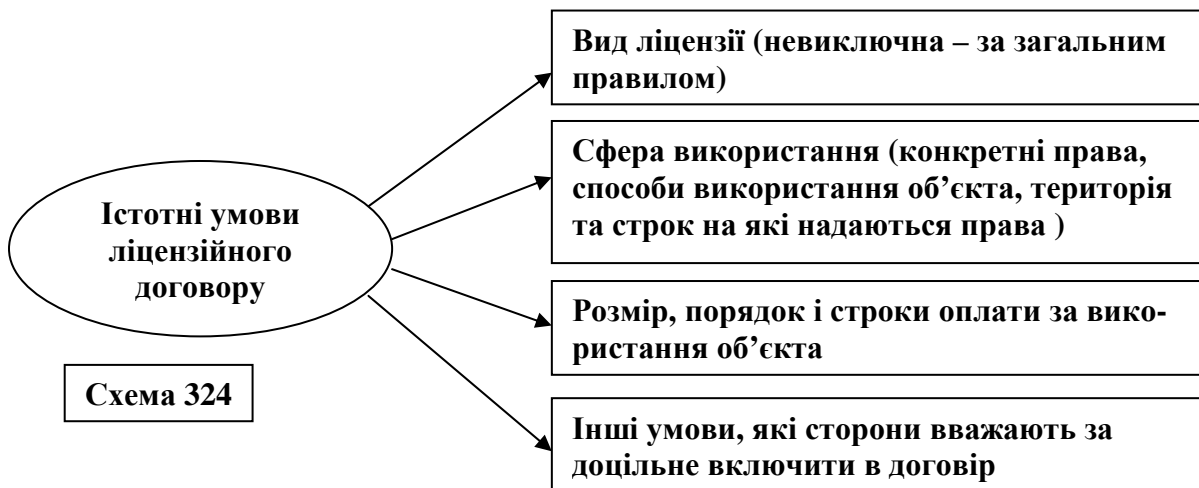
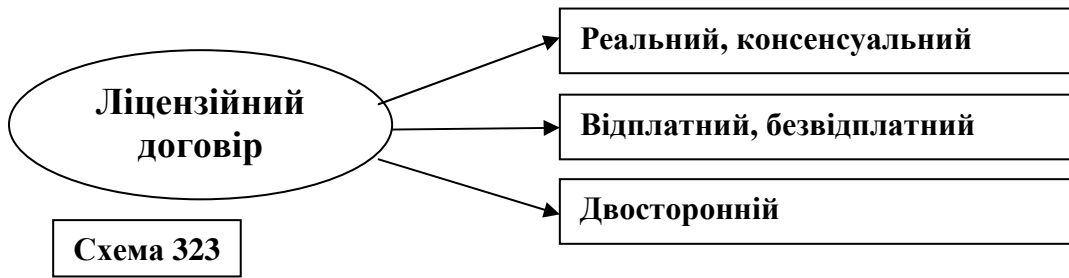

Схема 320

Ліцензійний договір

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності

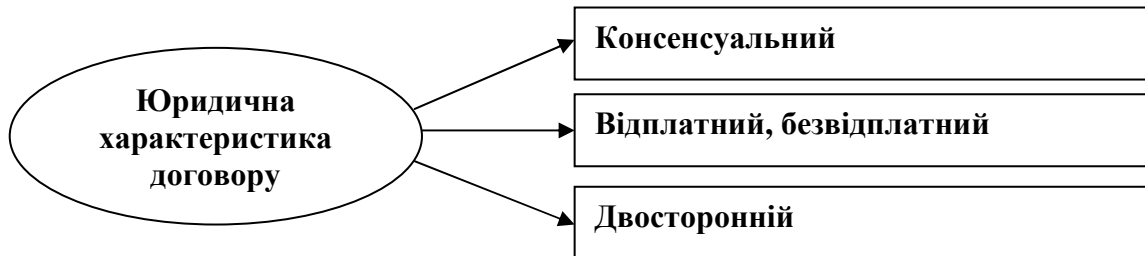

Схема 326

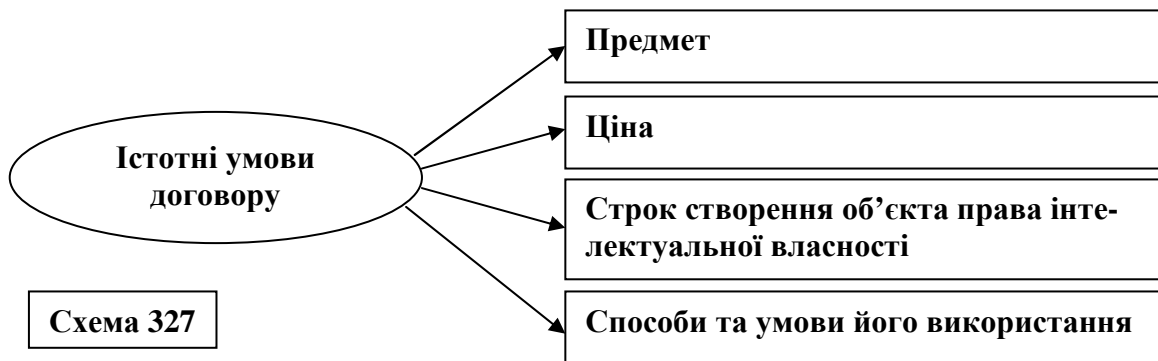

Схема 327

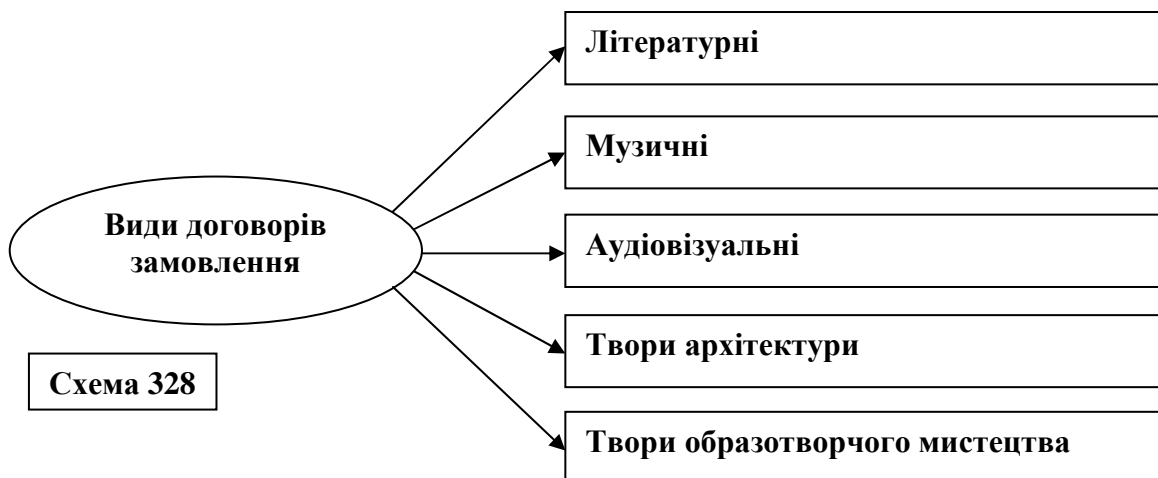
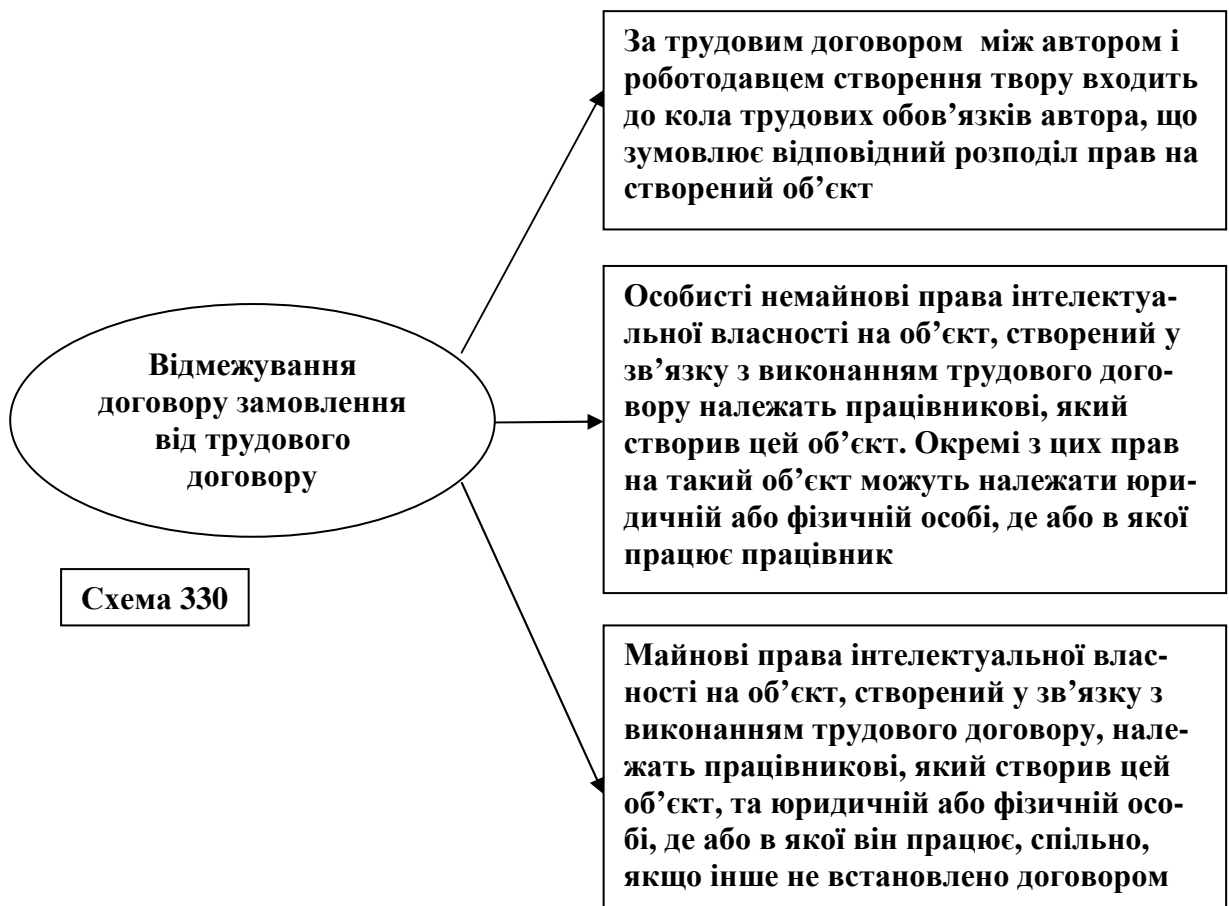

Схема 328

Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності

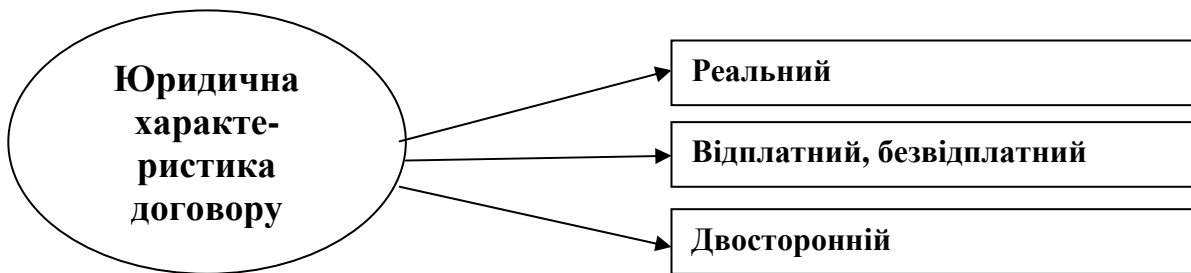

Схема 331

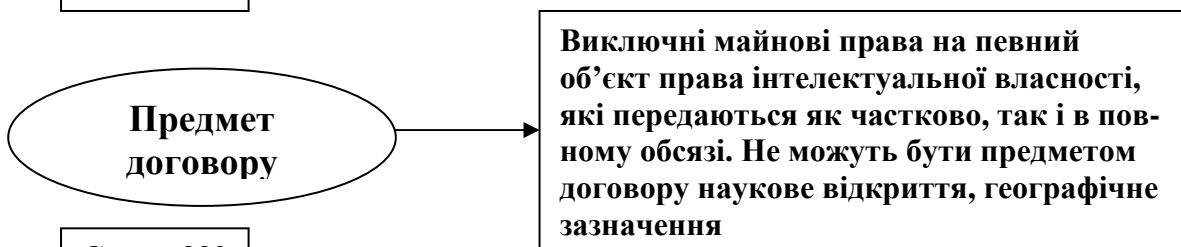

Схема 332

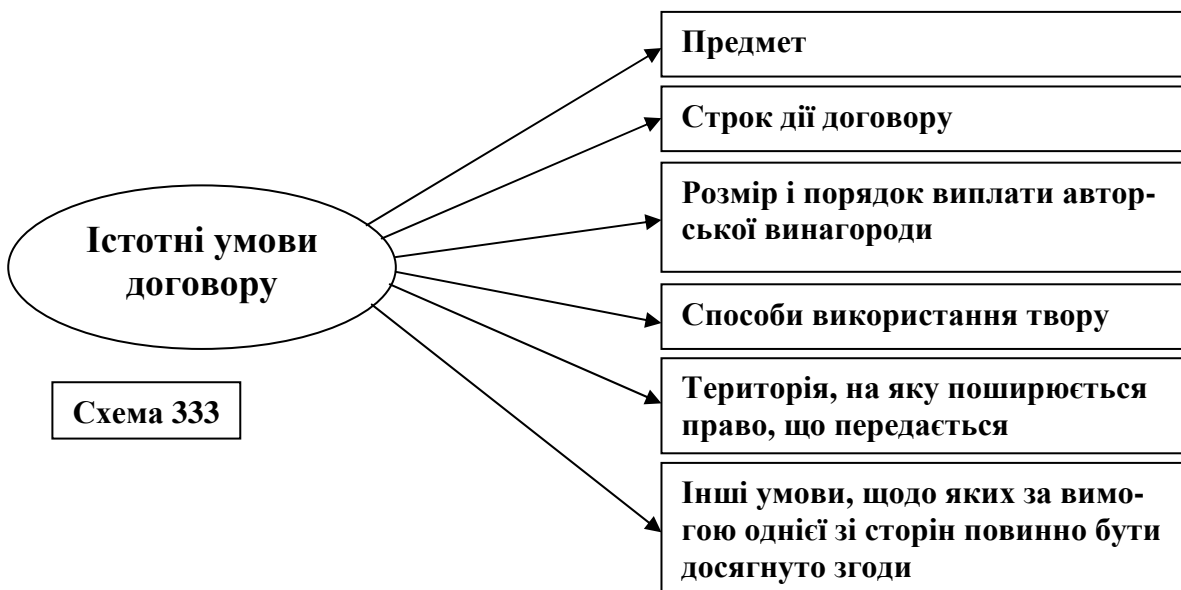

Схема 333

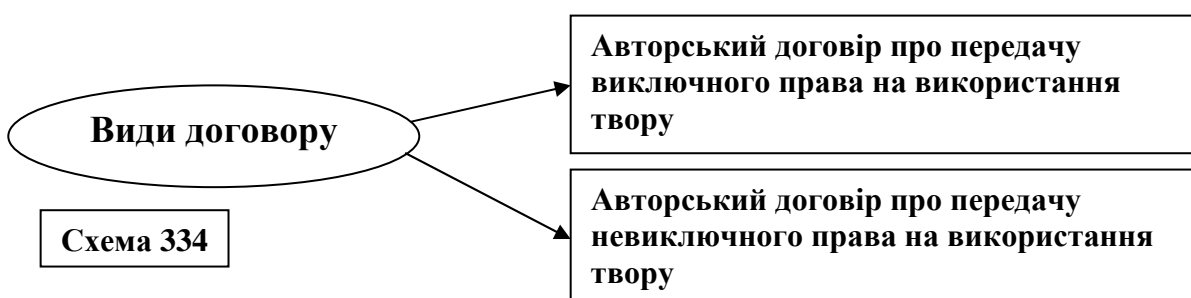
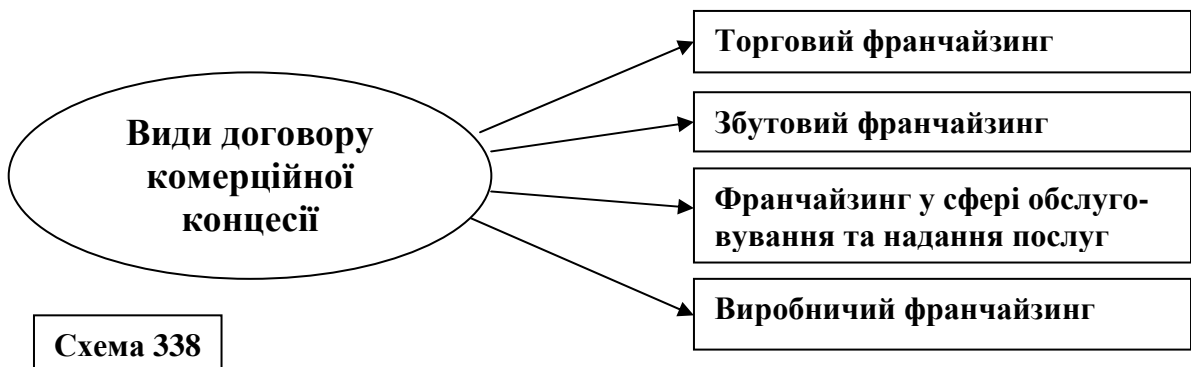
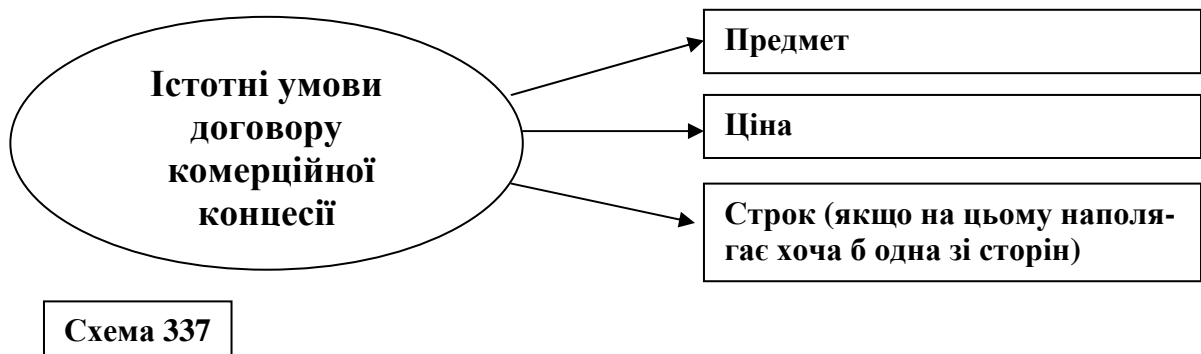
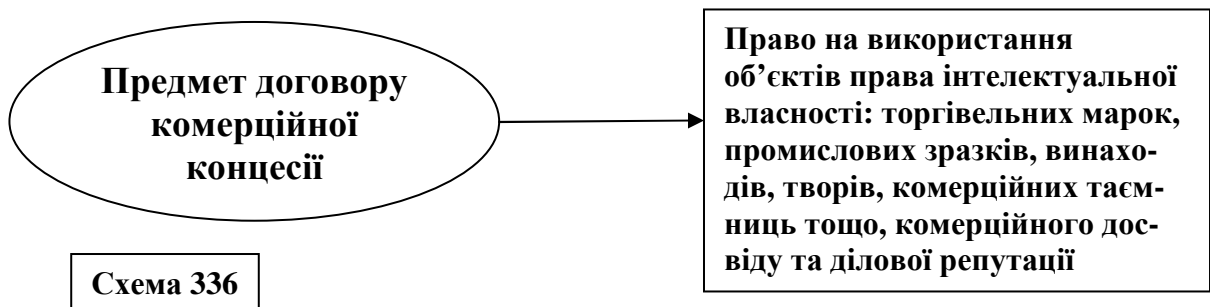
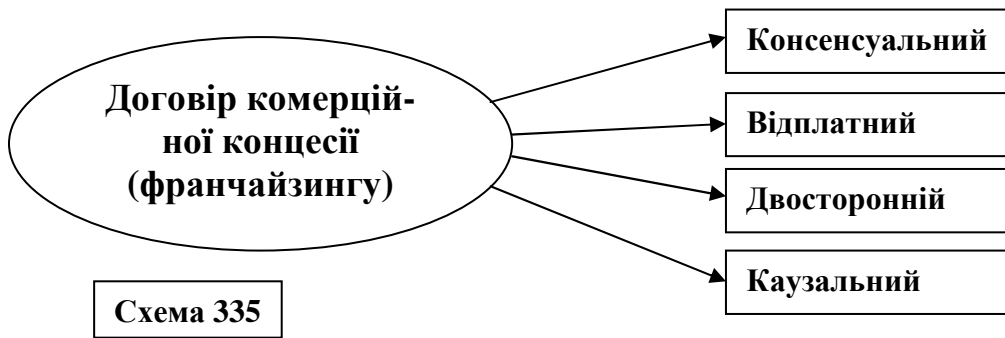

Схема 334

Договір комерційної концесії(франчайзингу)

Договір про спільну діяльність

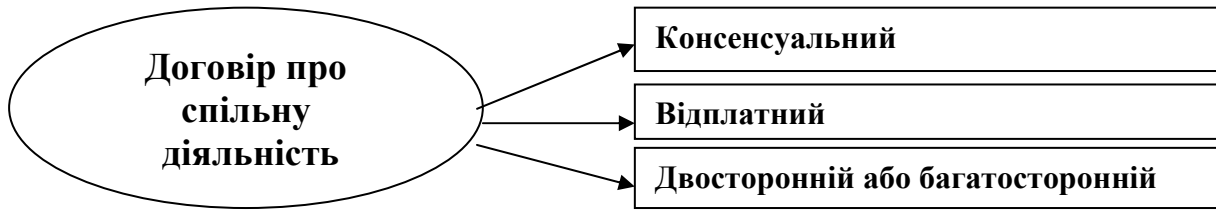

Схема 339

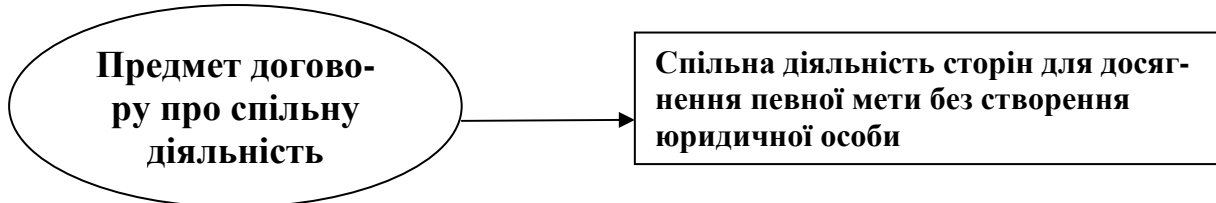

Схема 340

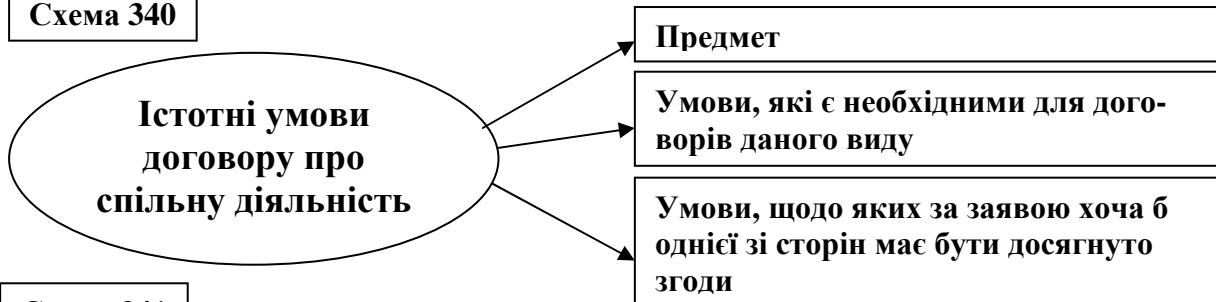

Схема 341

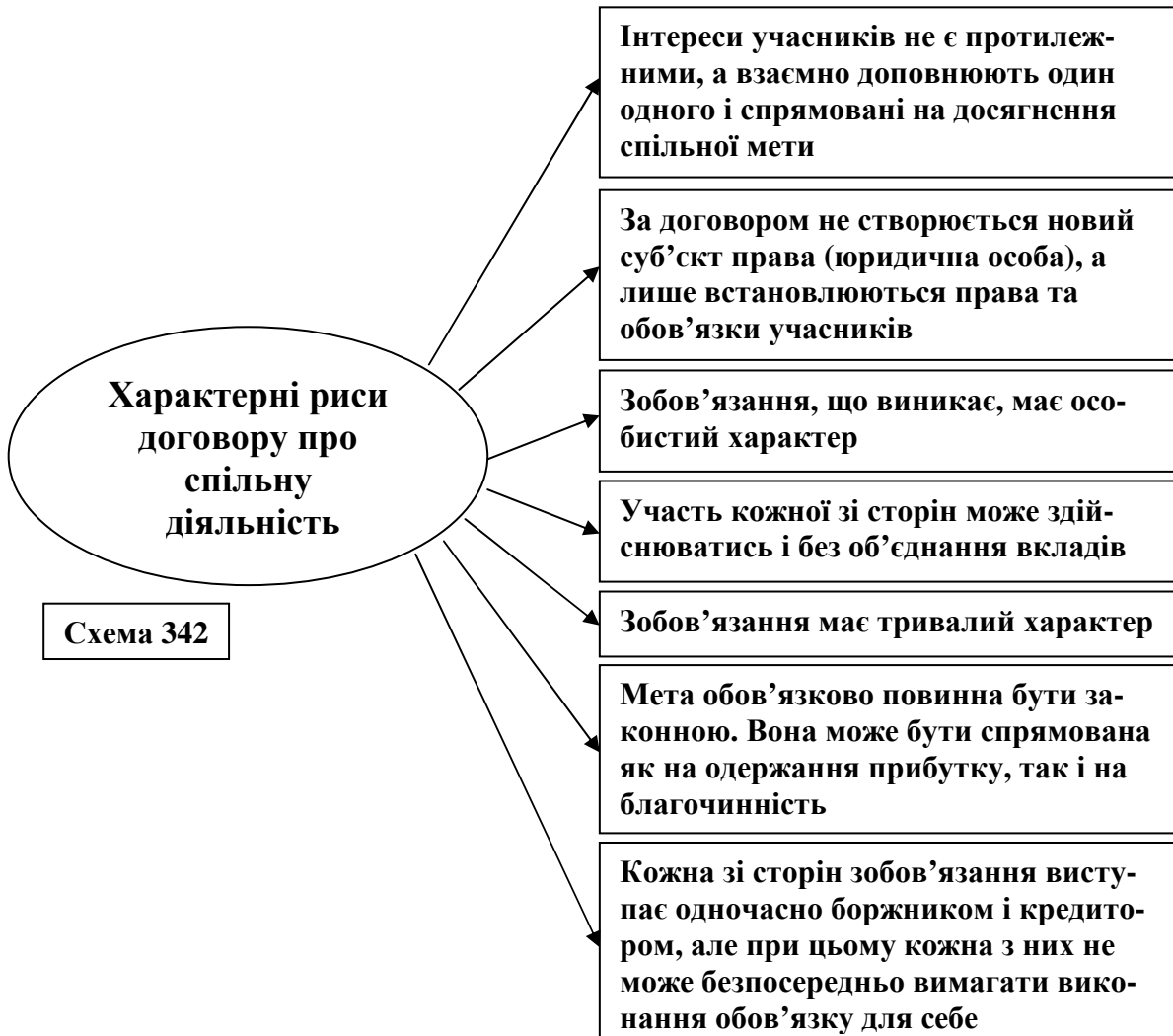
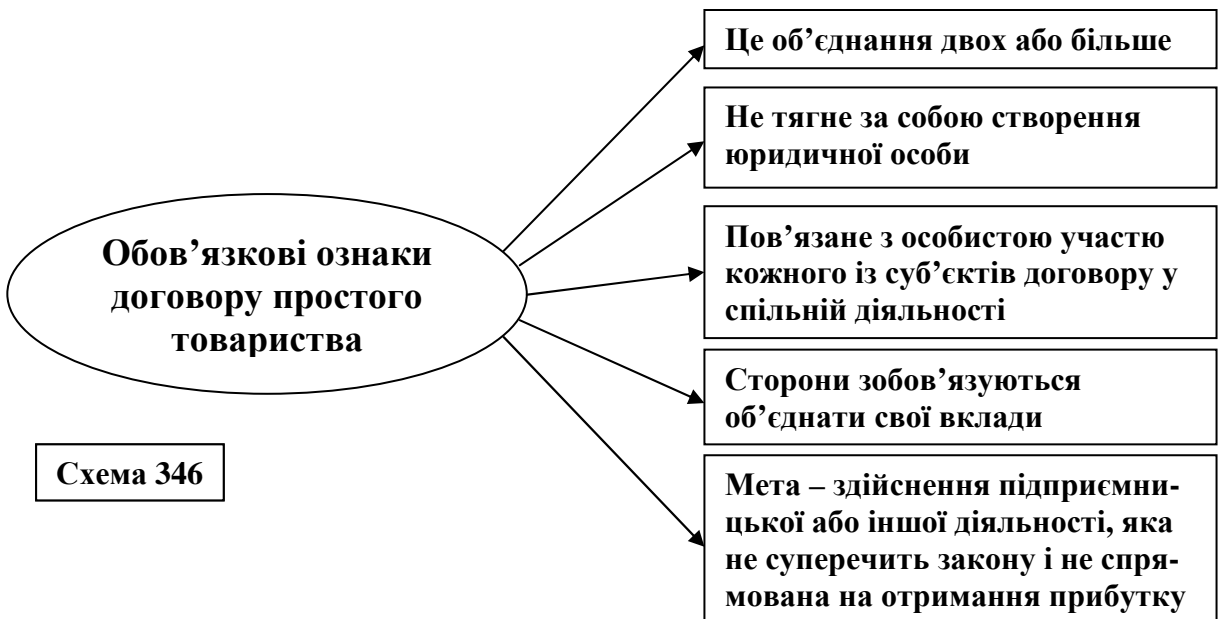
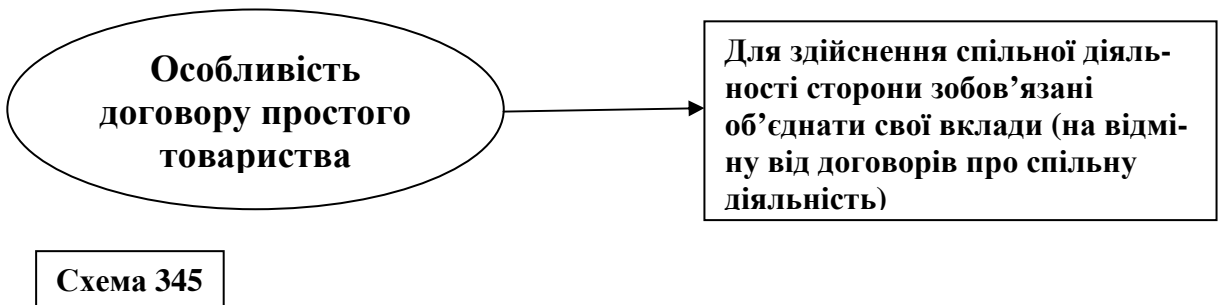
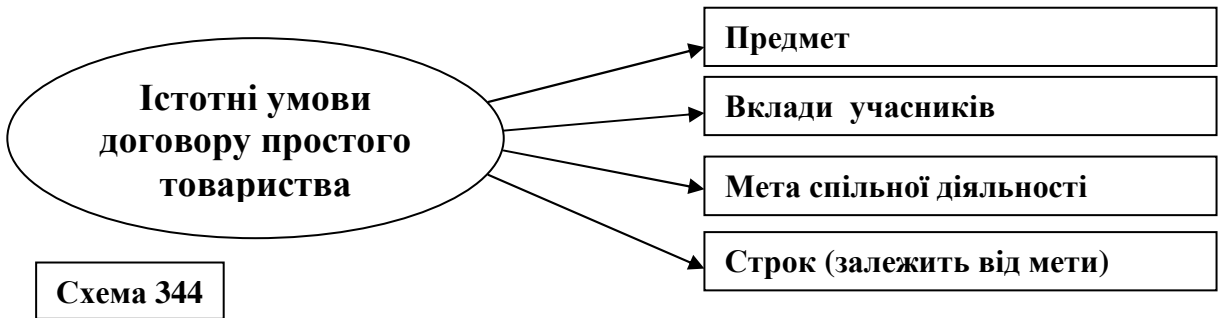
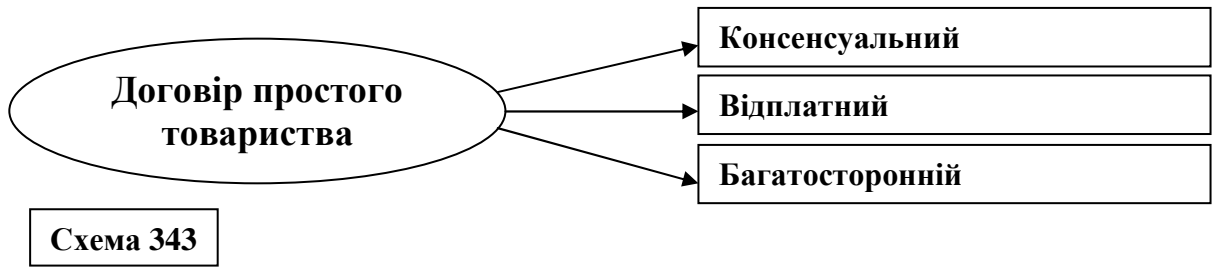
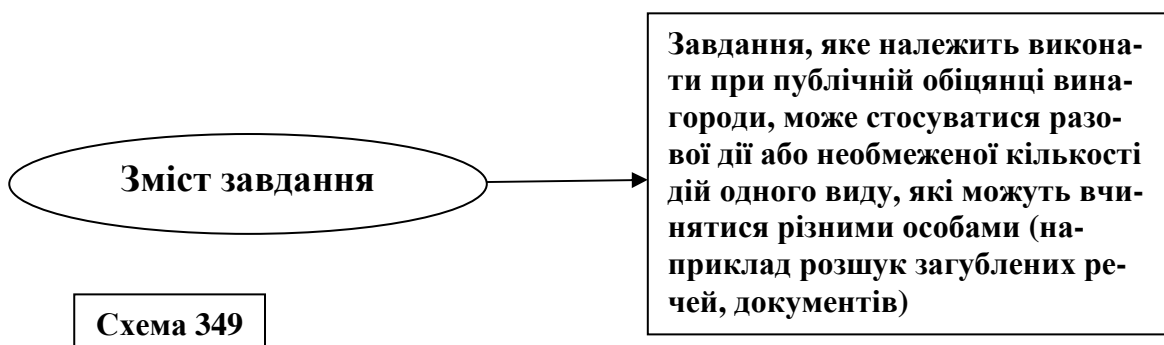
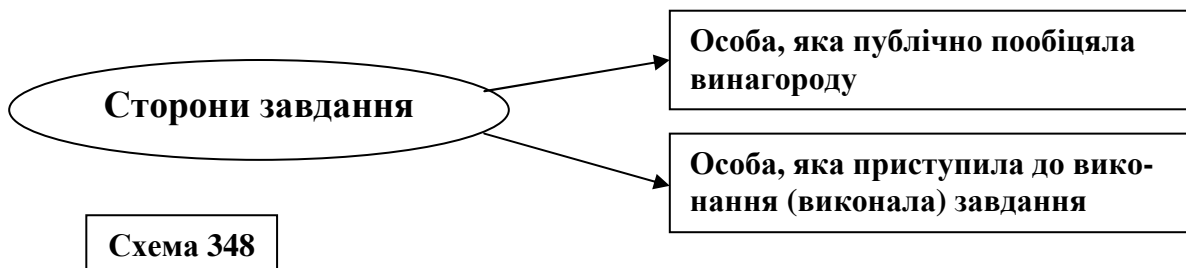
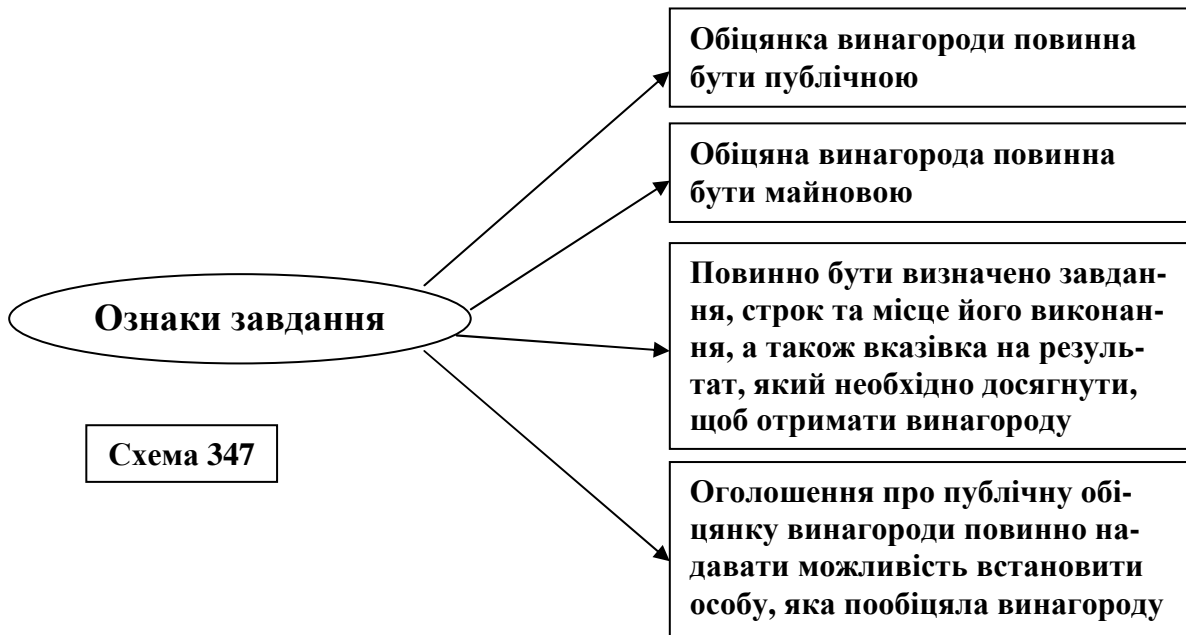

Схема 342

Договір простого товариства

Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу

Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу

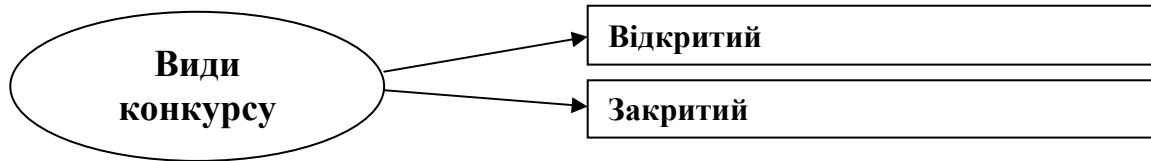

Схема 350

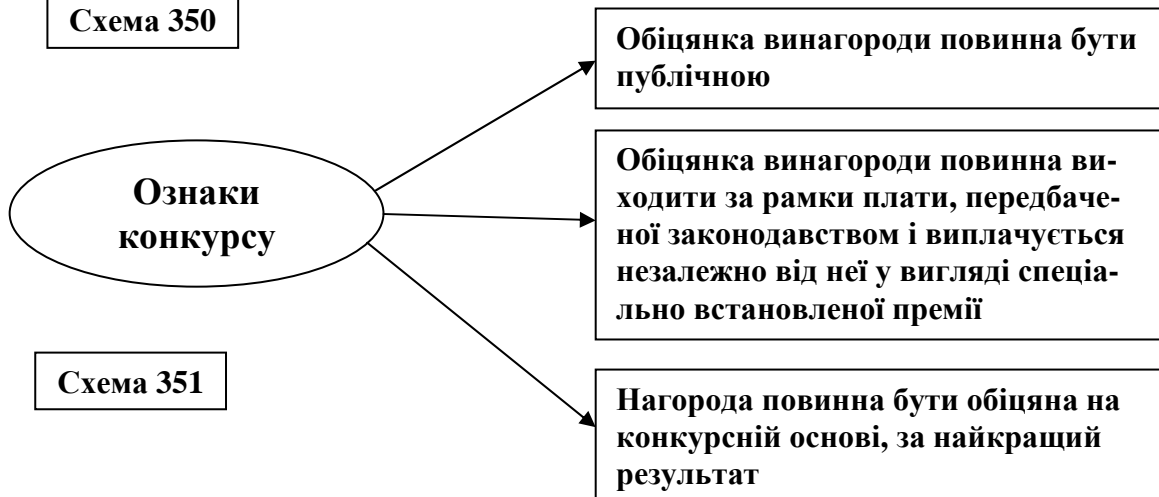

Схема 351

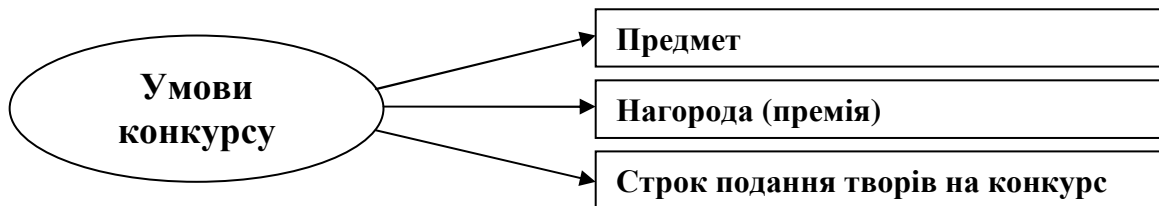

Схема 352

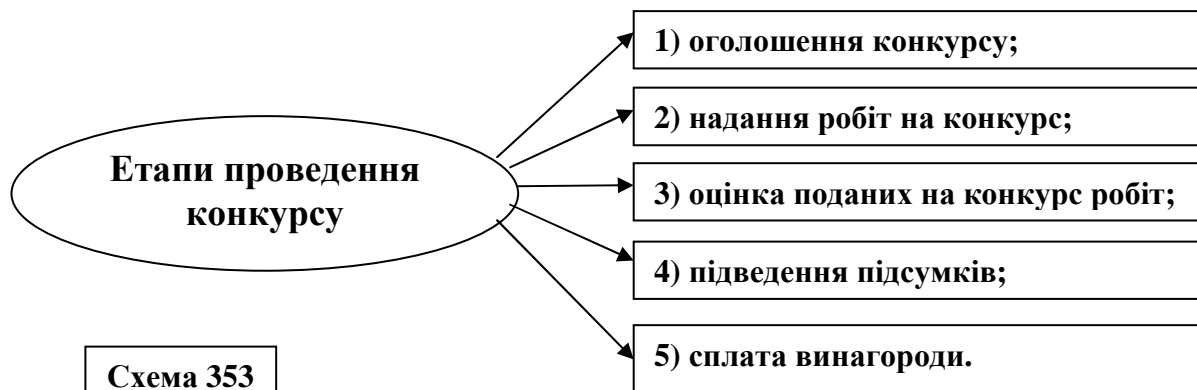

Схема 353

Схема 354

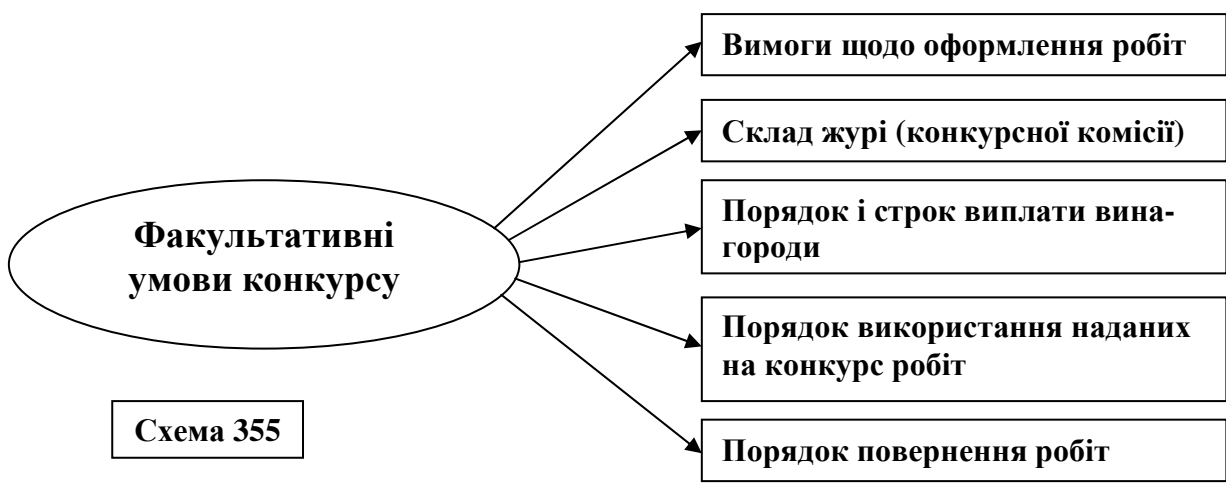
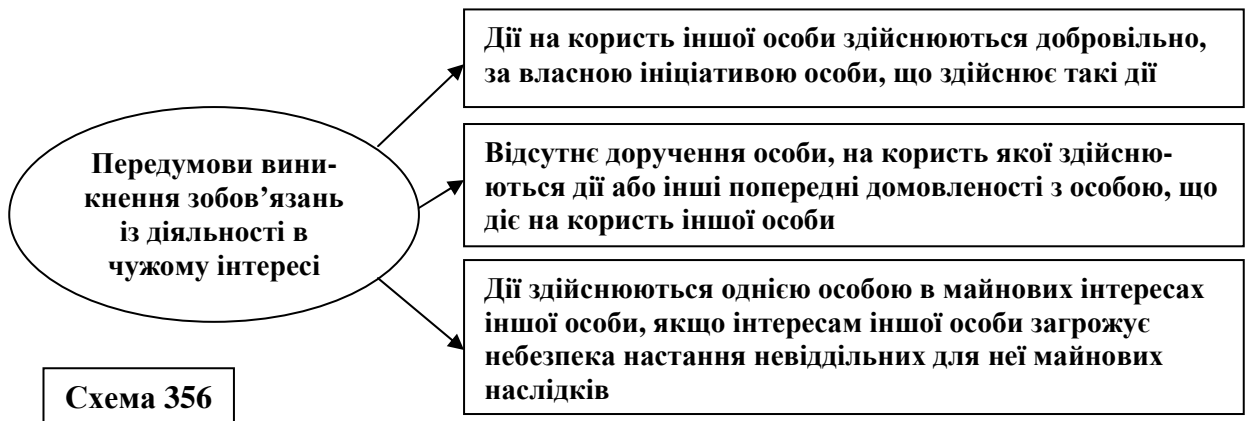

Схема 355

Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи

Групи правових наслідків рятування

Схема 359

Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, а також шкода, завдана її майну, якщо вона без відповідних повноважень рятувала життя та здоров'я фізичної особи від реальної загрози для неї, відшкодовується державою в повному обсязі

Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, яка без відповідних повноважень рятувала від реальної загрози майно іншої особи, яке має істотну цінність, відшкодовується державою в повному обсязі

Шкода, завдана майну фізичної особи, яка без відповідних повноважень рятувала від реальної загрози майно іншої особи, яке має істотну цінність, відшкодовується власником (володільцем) цього майна з урахуванням його матеріального становища

Умови для відшкодування шкоди завданої рятувальнику

Схема 360

Небезпека для життя, здоров'я або майна іншої особи була реальною

Відсутність у рятувальника належних повноважень

Спрямованість його дій на рятування життя, здоров'я чи майна іншої особи

Наявність шкоди у рятувальника

Причинний зв'язок між його діями по рятуванню здоров'я, життя чи майна іншої особи і каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю рятувальника, а також шкодою, завданою його майну

Ознаки зобов'язань, що виникають із рятування

Схема 361

Об'єктом рятування виступають: життя, здоров'я, майно, яке має істотну цінність

Предметом відшкодування виступають збитки, які поніс рятувальник, та (або) компенсація, яка належить йому (його спадкоємцям) у зв'язку із загибеллю чи ушкодженням здоров'я

Рятування, як правило, пов'язане із настанням надзвичайних подій: повені, пожежі, тощо

При рятуванні майна розмір відшкодування не повинен перевищувати вартості майна, яке рятувалося

При рятуванні обов'язок по відшкодуванню завданої шкоди за певних обставин покладається на державу або на власника майна, яке рятувалося

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

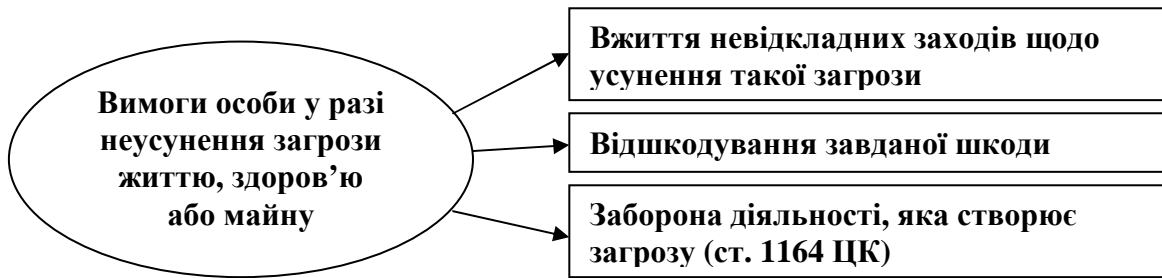

Схема 362

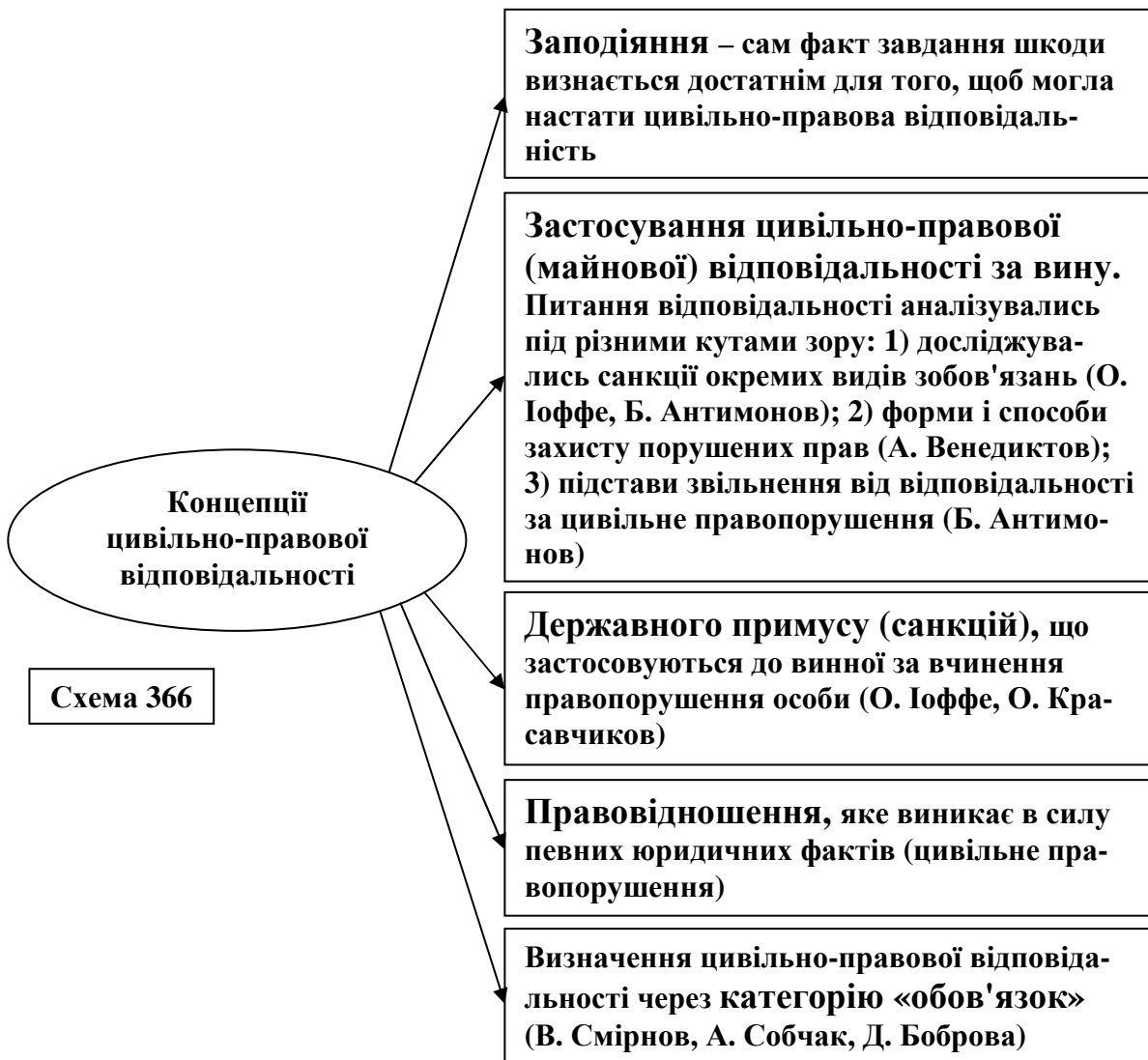

Схема 363

Схема

Поняття цивільно-правової недоговорної (деліктної) відповідальності

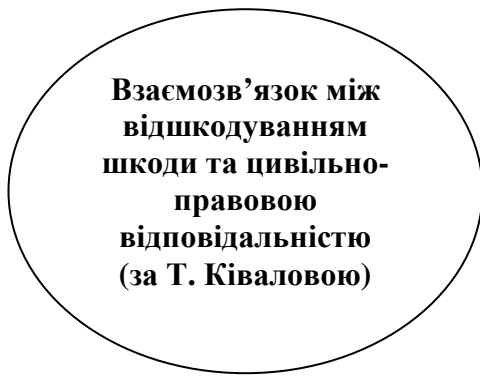

Схема 367

Кожен випадок цивільно-правової недовірної відповідальності полягає у відшкодуванні шкоди. Проте не кожен випадок відшкодування шкоди є недовірною цивільно-правовою відповідальністю

Схема 368

Вид соціальної відповідальності, який характеризується такими ознаками: 1) зовнішнім характером; 2) застосуванням тільки за вчинені правопорушення; 3) зв'язком із державним примусом у формах каральних і правовідновлювальних заходів; 4) визначеністю у нормах права. Головна риса юридичної відповідальності - тісний зв'язок з правом і державним примусом

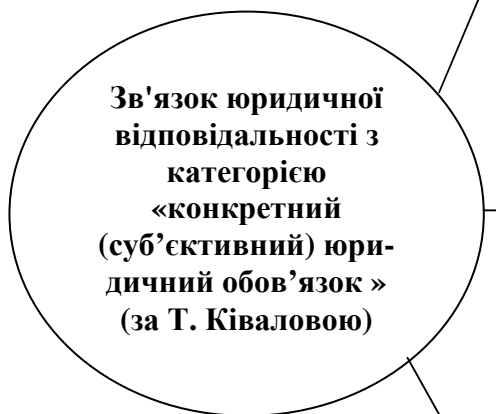
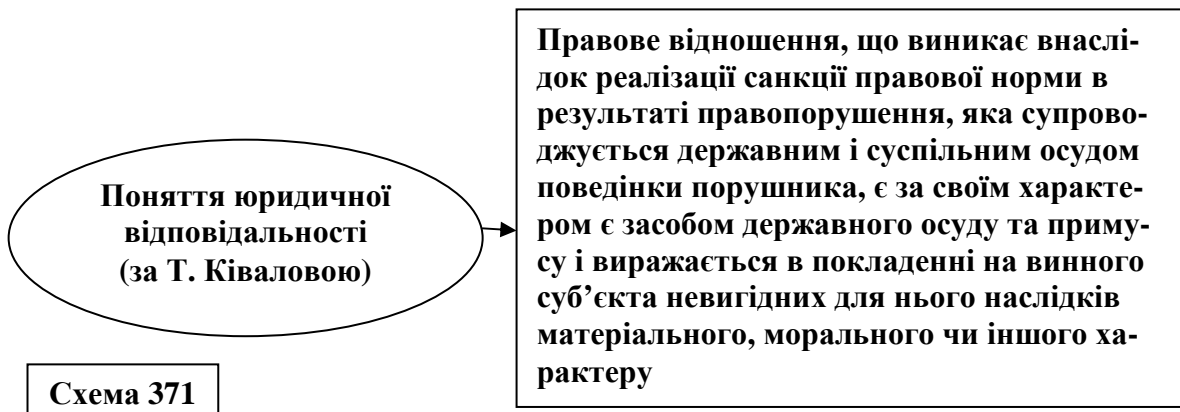
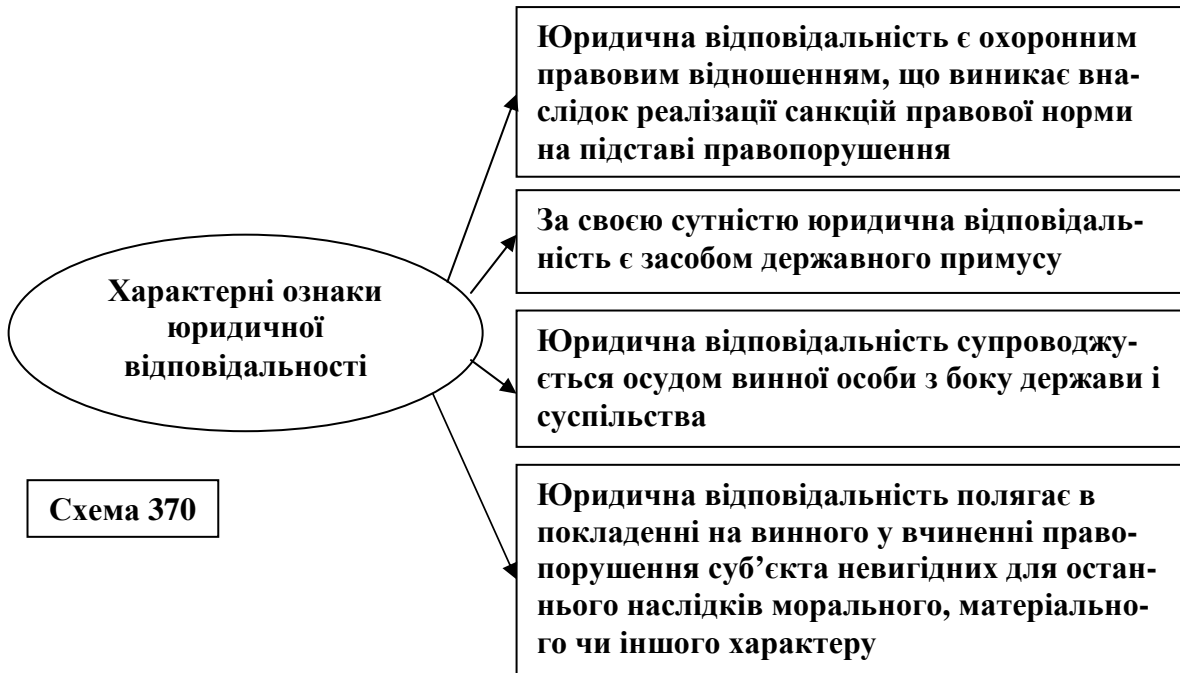

Схема 369

Має йтися про суб'єктивний юридичний обов'язок, який виникає і примусово (у разі необхідності) виконується в межах охоронних правовідносин, на додаток до того, що вже існував раніше (напр. був встановлений договірним зобов'язанням, або виник внаслідок правопорушення)

Під юридичною відповідальністю слід розуміти не кожен юридичний обов'язок, який існує у звичайному правовідношенні (напр. у зобов'язанні, що виникає з договору), а саме обов'язок, що виникає після порушення цивільних прав і після цього існує у так званому охоронному правовідношенні

Суттєвими особливостями такого юридичного обов'язку є те, що на відміну від звичайного обов'язку, наперед сформульованого в законі чи договорі, обов'язок-відповідальність покладається на порушника тому, що такий обов'язок передбачений в санкції правової норми чи в договорі як наслідок правопорушення або, точніше, внаслідок порушення цивільних прав

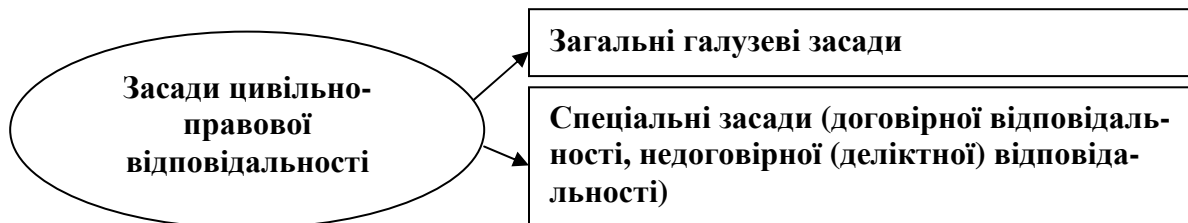

Схема 373

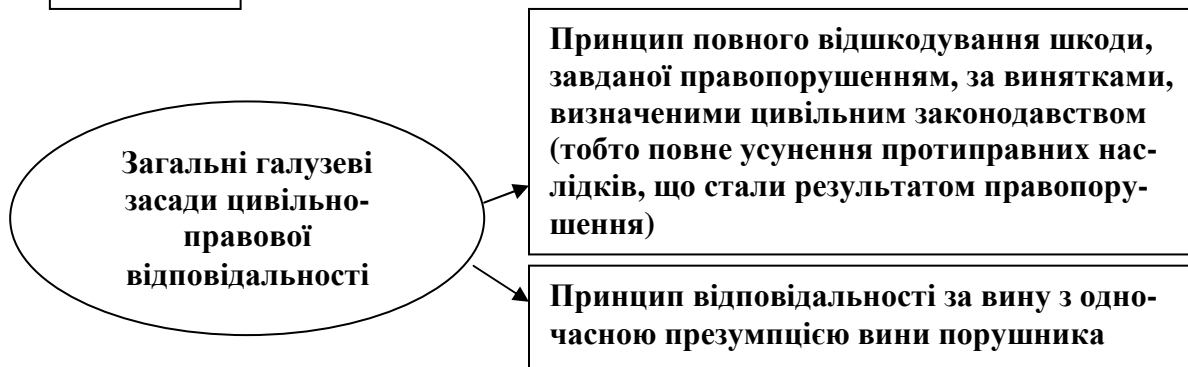

Схема 374

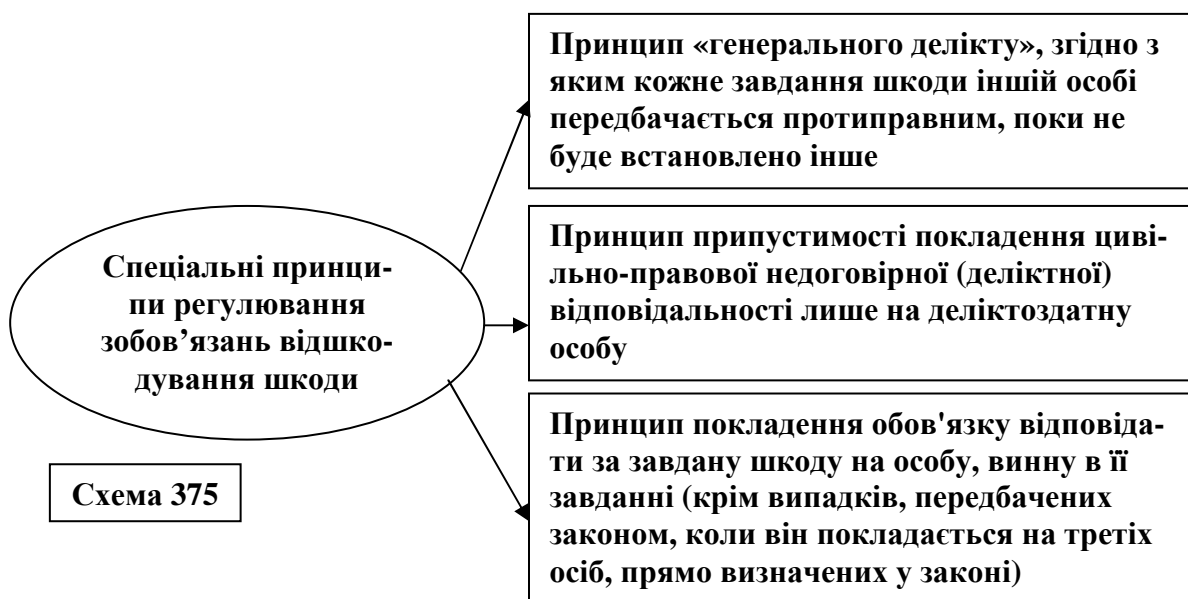

Схема 375

Схема 376

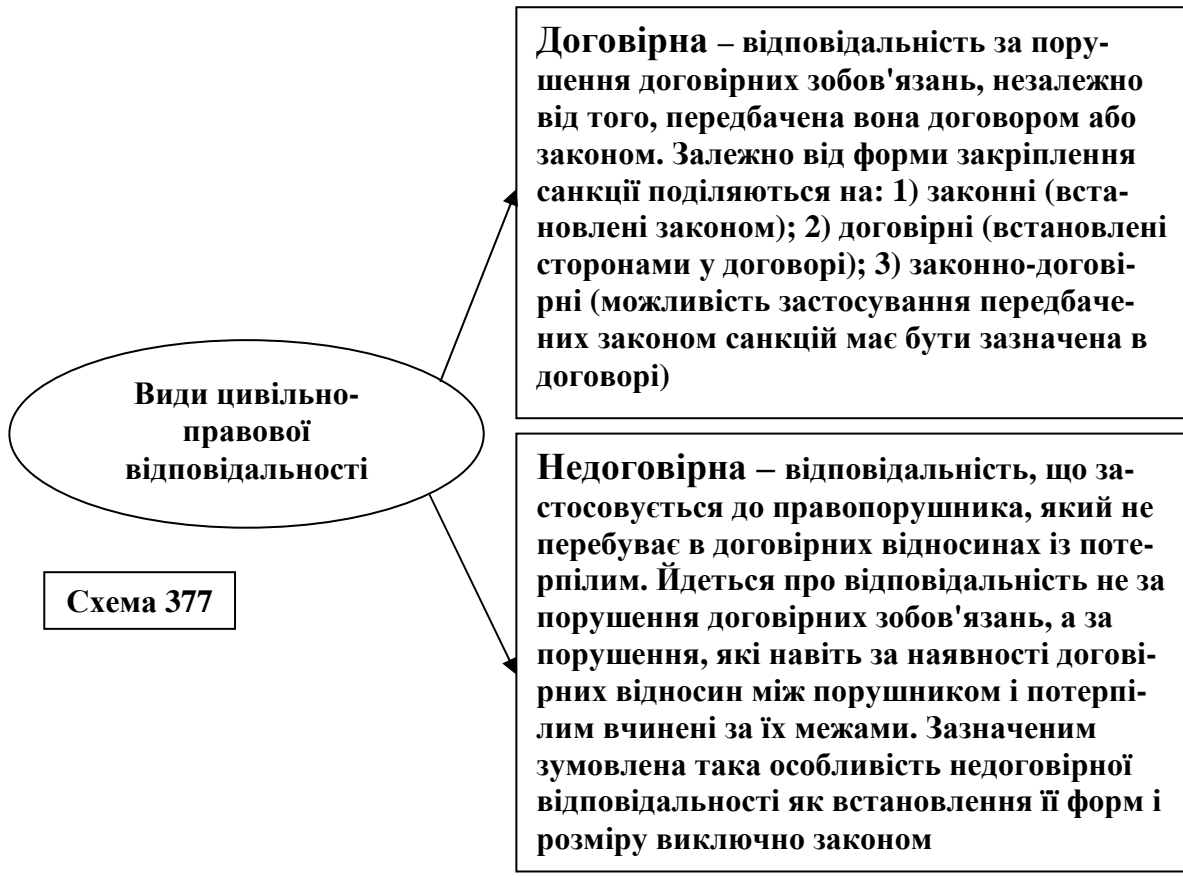

Схема 377

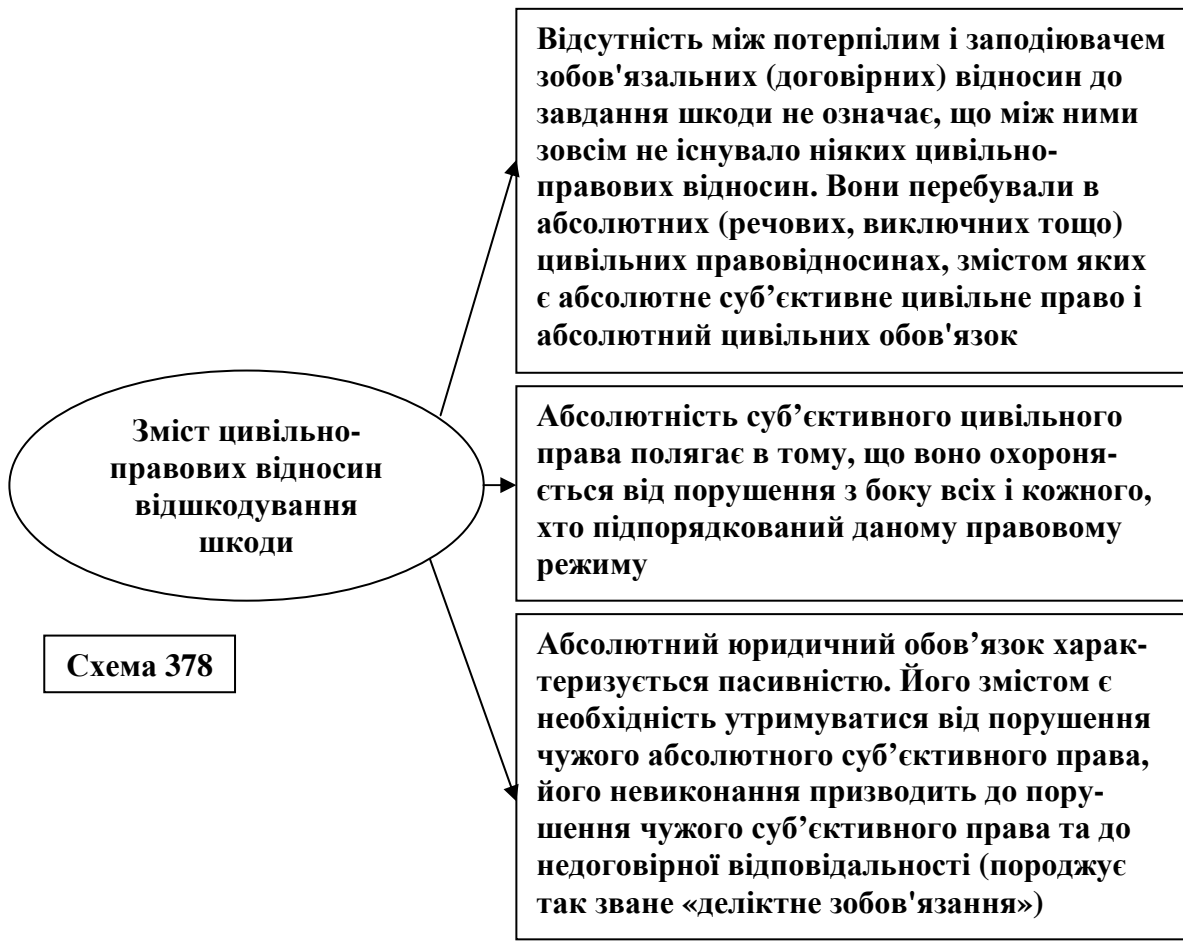

Схема 378

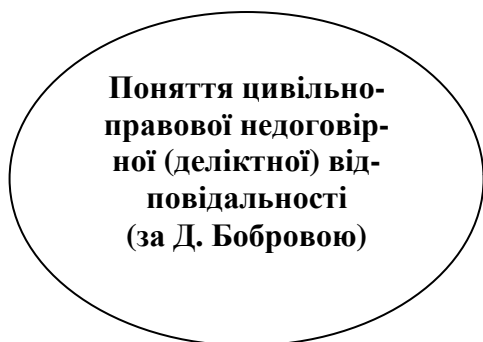

Схема 379

Заснований на імперативній нормі цивільного права новий (поряд з порушенням або замість нього) суб'єктивний відносний обов'язок правопорушника (особи, яка завдала шкоду) перетерпіти міри державного примусу, що включають засудження його поведінки або стимулювання його до соціально-необхідних дій у вигляді позбавлення благ особистого чи майнового характеру з метою поновлення порушених абсолютних правовідносин чи поновлення майнового стану потерпілого за наявності умов, зазначених у законі

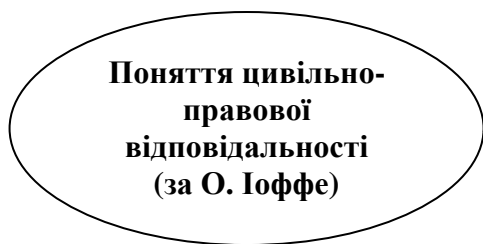

Схема 380

Це санкція за правопорушення, що тягне для порушника негативні наслідки у вигляді позбавлення суб'єктивних цивільних прав або покладення нових чи додаткових цивільно-правових обов'язків

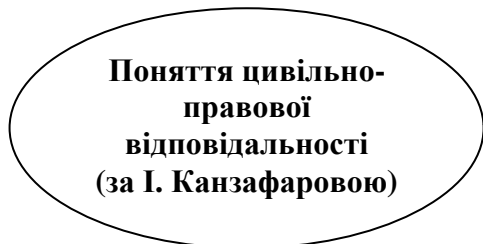

Схема 381

Обумовлена особливостями предмета і методу цивільно-правового регулювання система цивільно-правових засобів, за допомогою яких, з однієї сторони забезпечується і гарантується захист цивільних прав та інтересів суб'єктів цивільного права, з іншої – здійснюється карально-виховний вплив на правопорушників

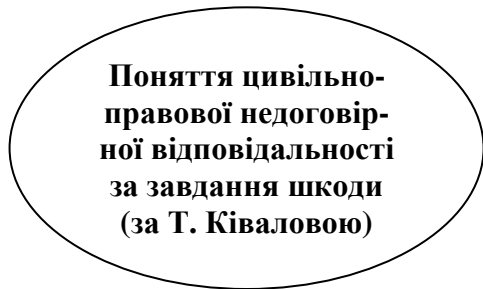

Схема 382

Цивільне охоронне правовідношення, в якому одна сторона (особа, яка завдала шкоду), зазнаючи негативних наслідків вчиненого нею правопорушення, зобов'язана виконати юридичний обов'язок, передбачений нормами цивільного законодавства, у вигляді компенсації за власний рахунок шкоди, завданої потерпілому, а інша сторона (потерпілий) має право на відшкодування завданої їй шкоди

Підстави та умови цивільно-правової недовірної (деліктної) відповідальності за завдання шкоди

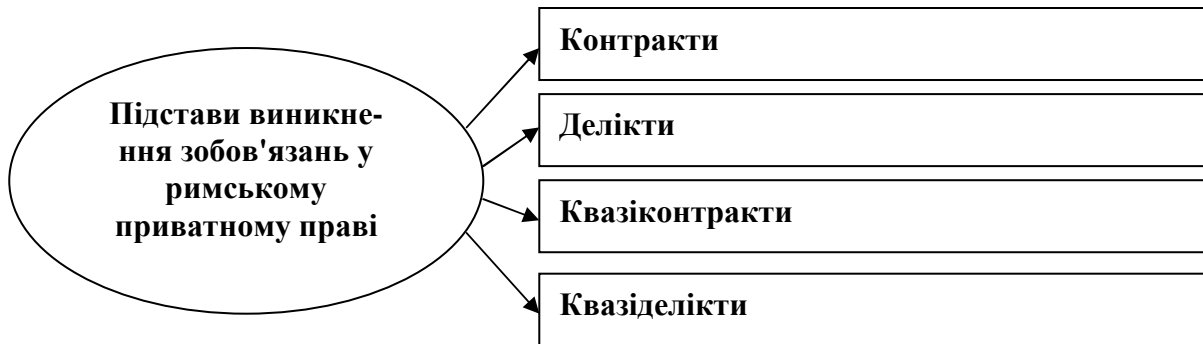

Схема 383

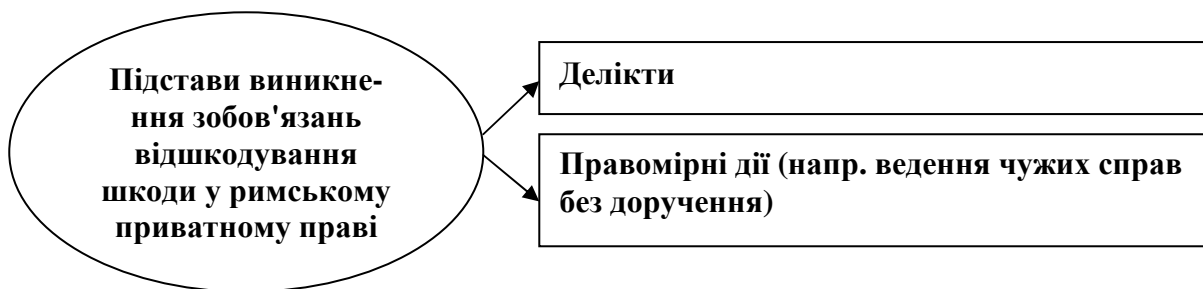

Схема 384

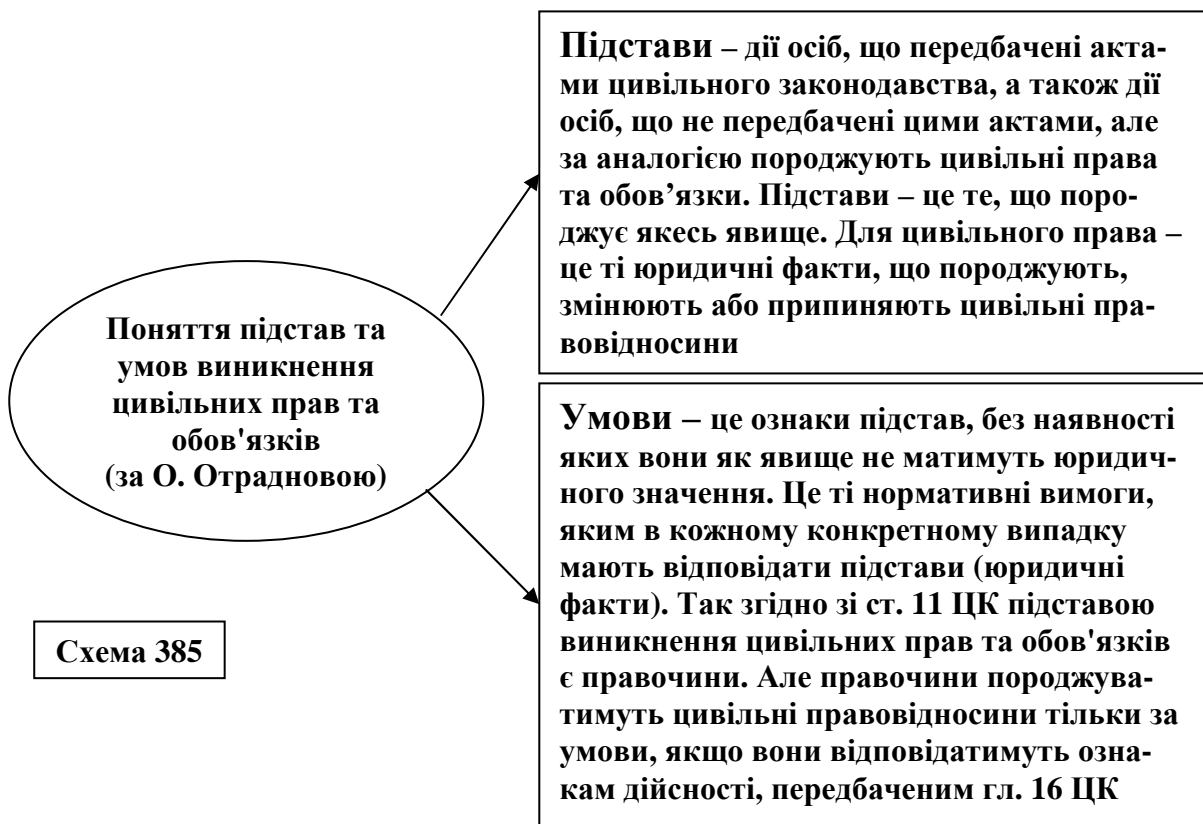
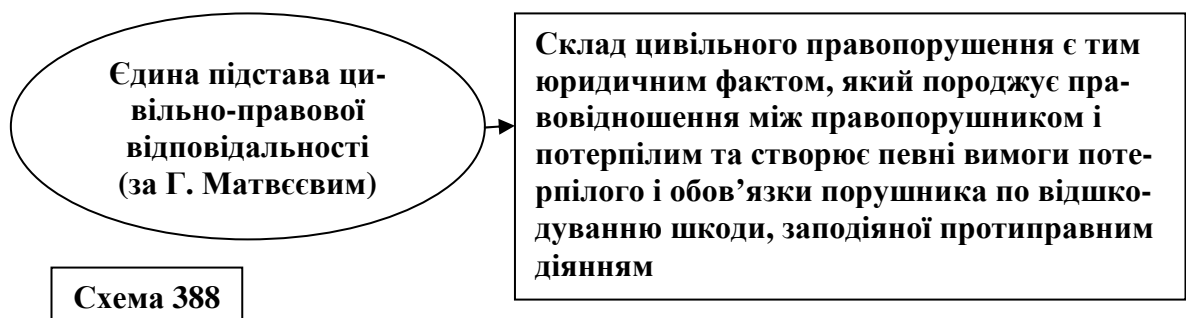
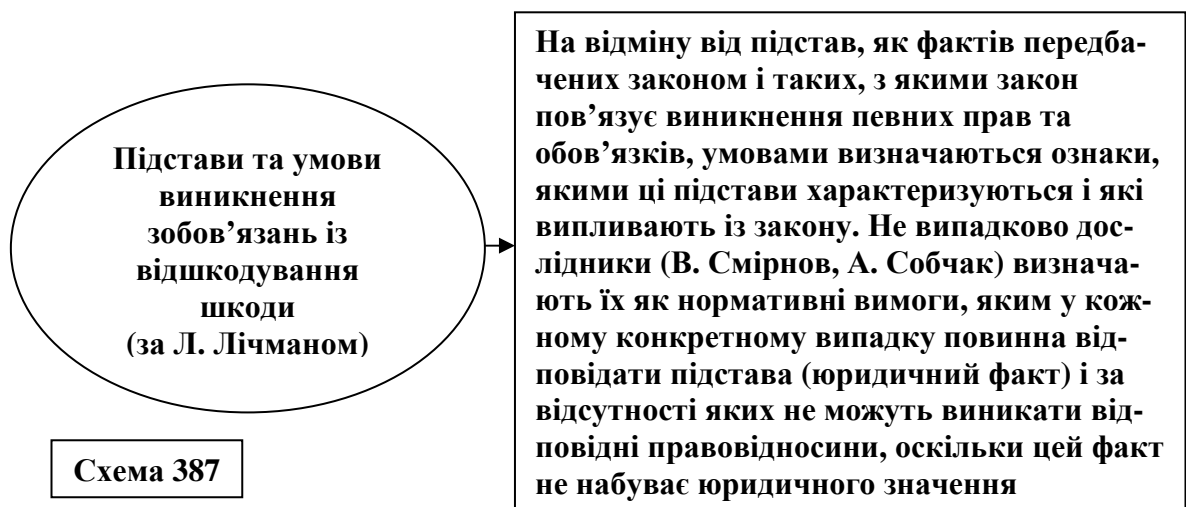
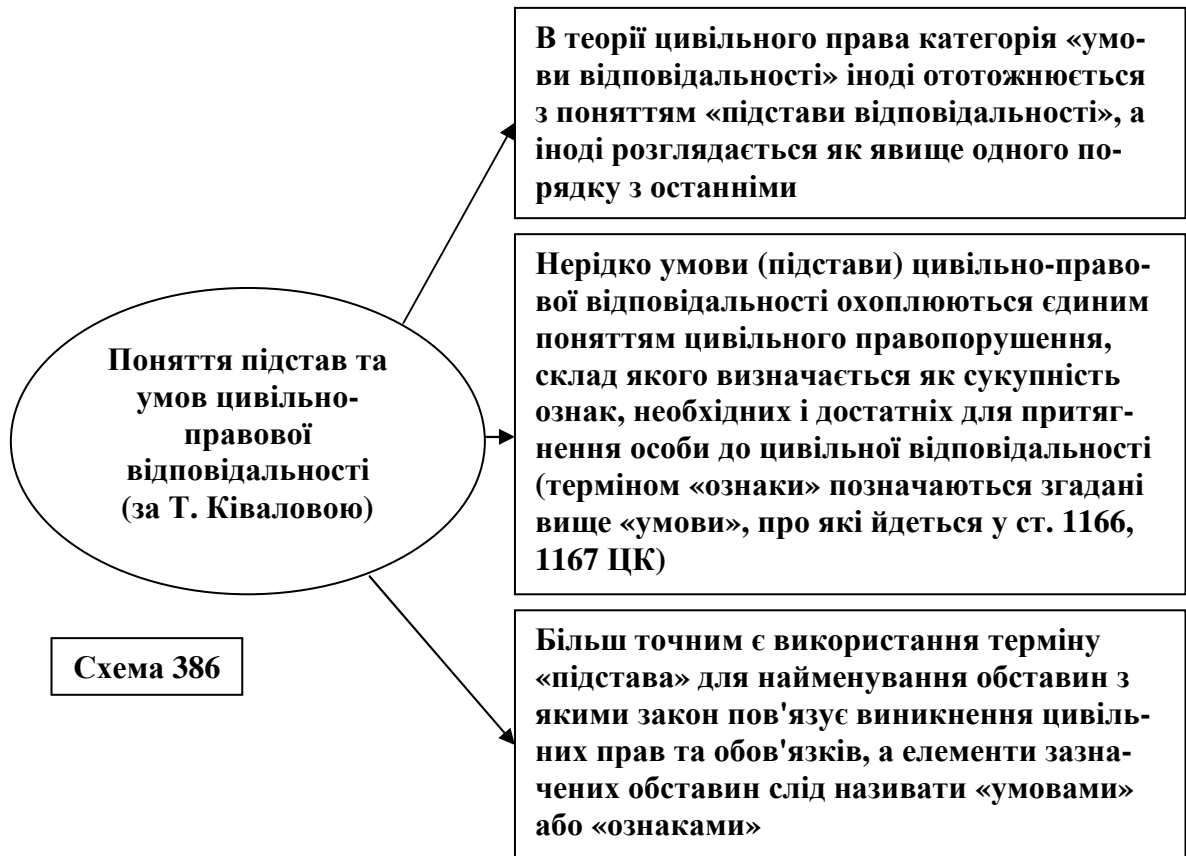
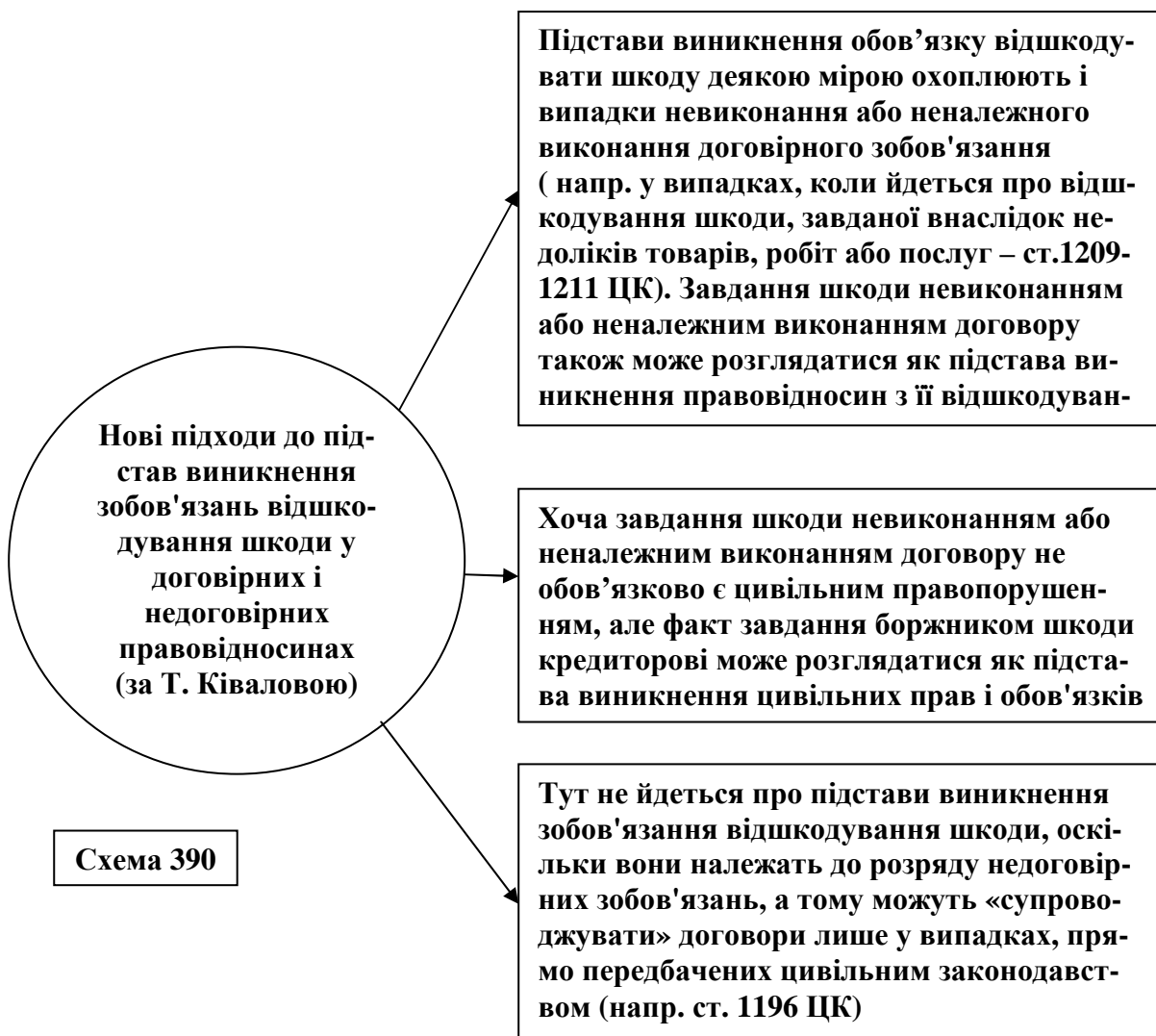
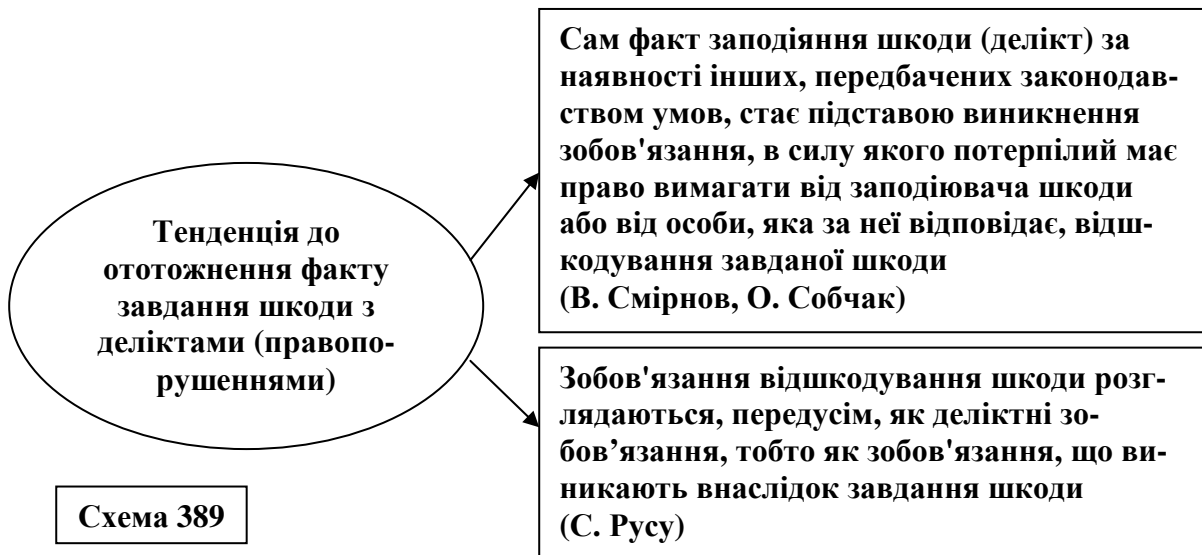
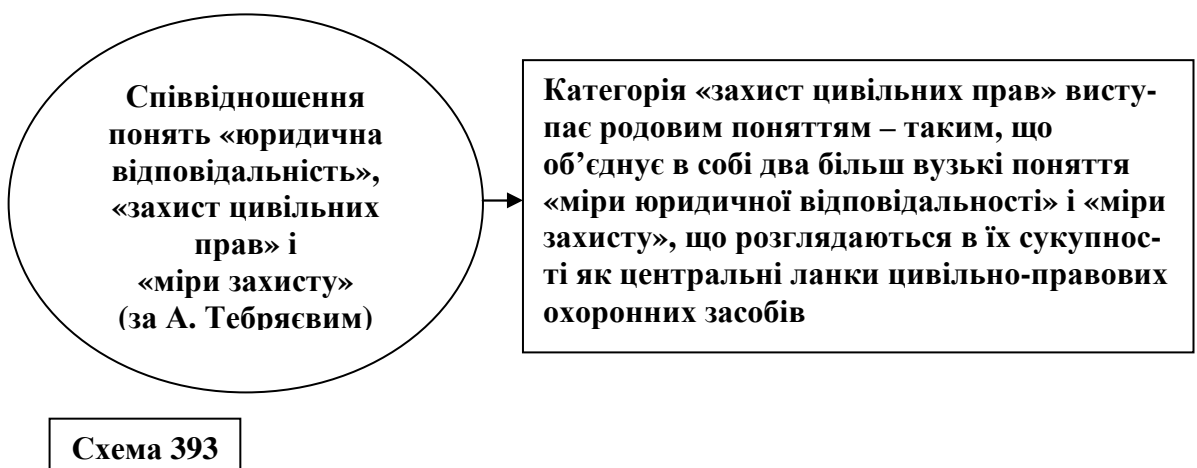
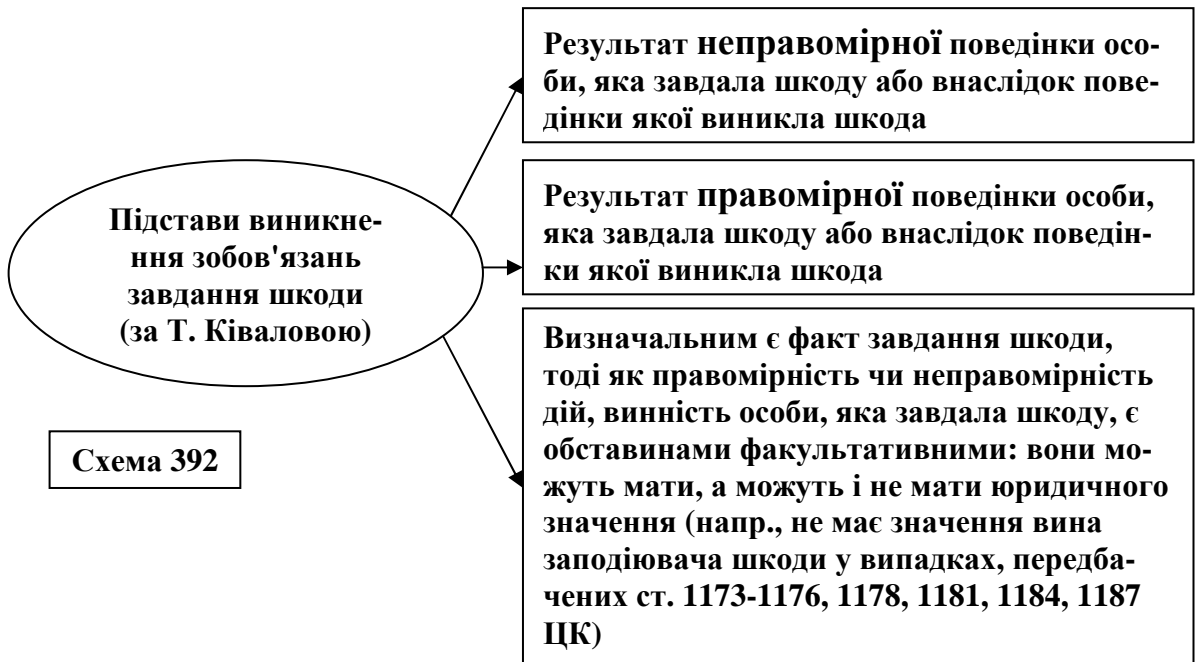

Схема 385

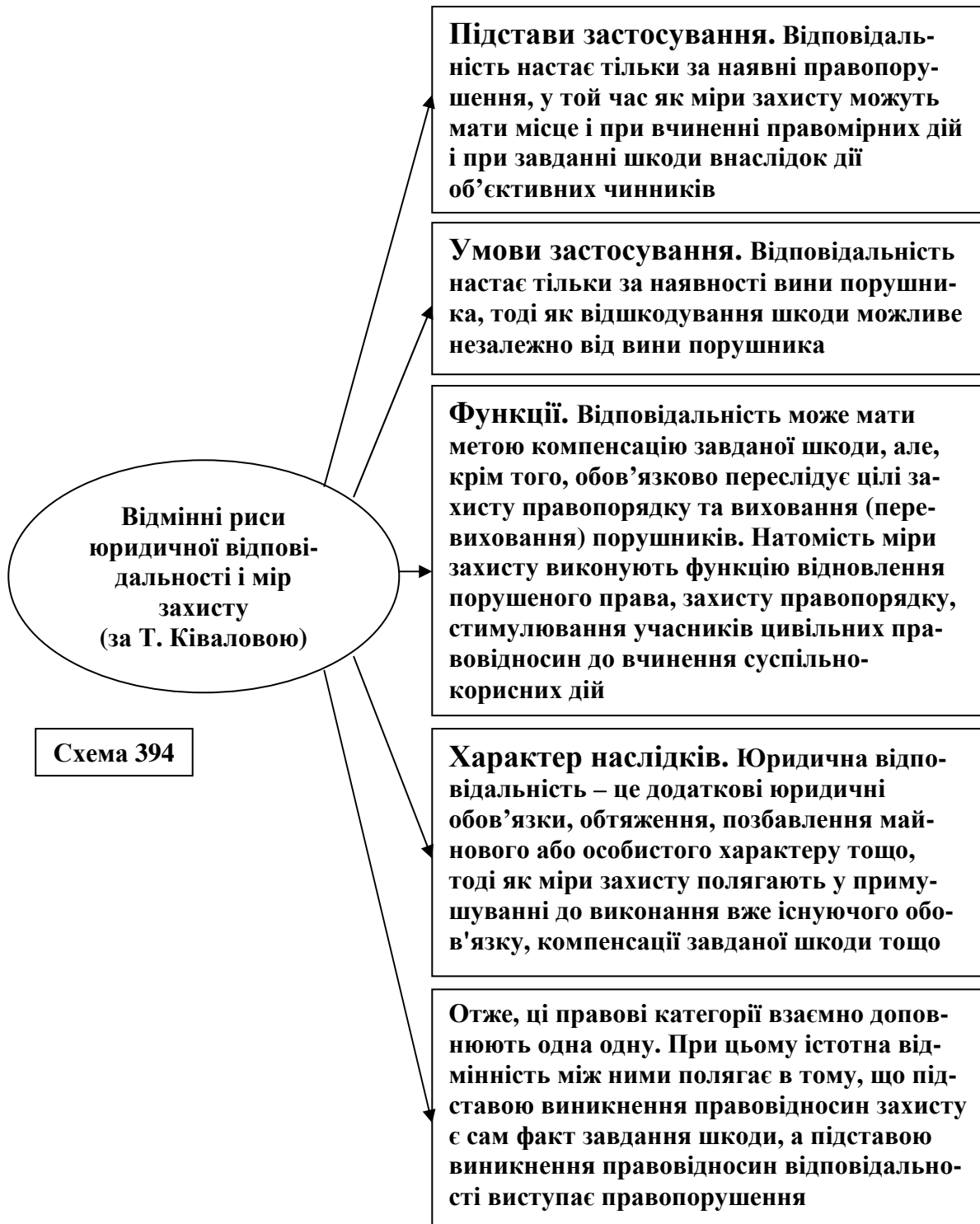

Схема 394

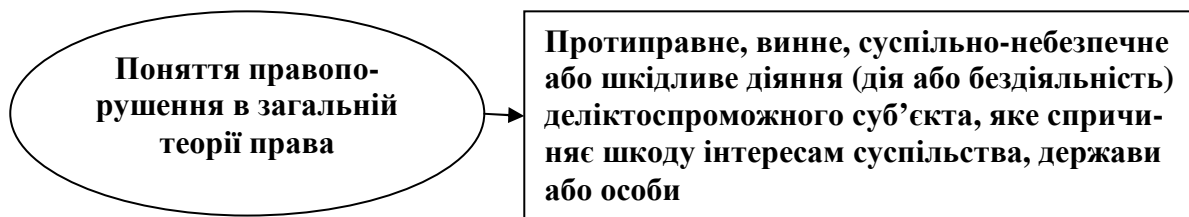
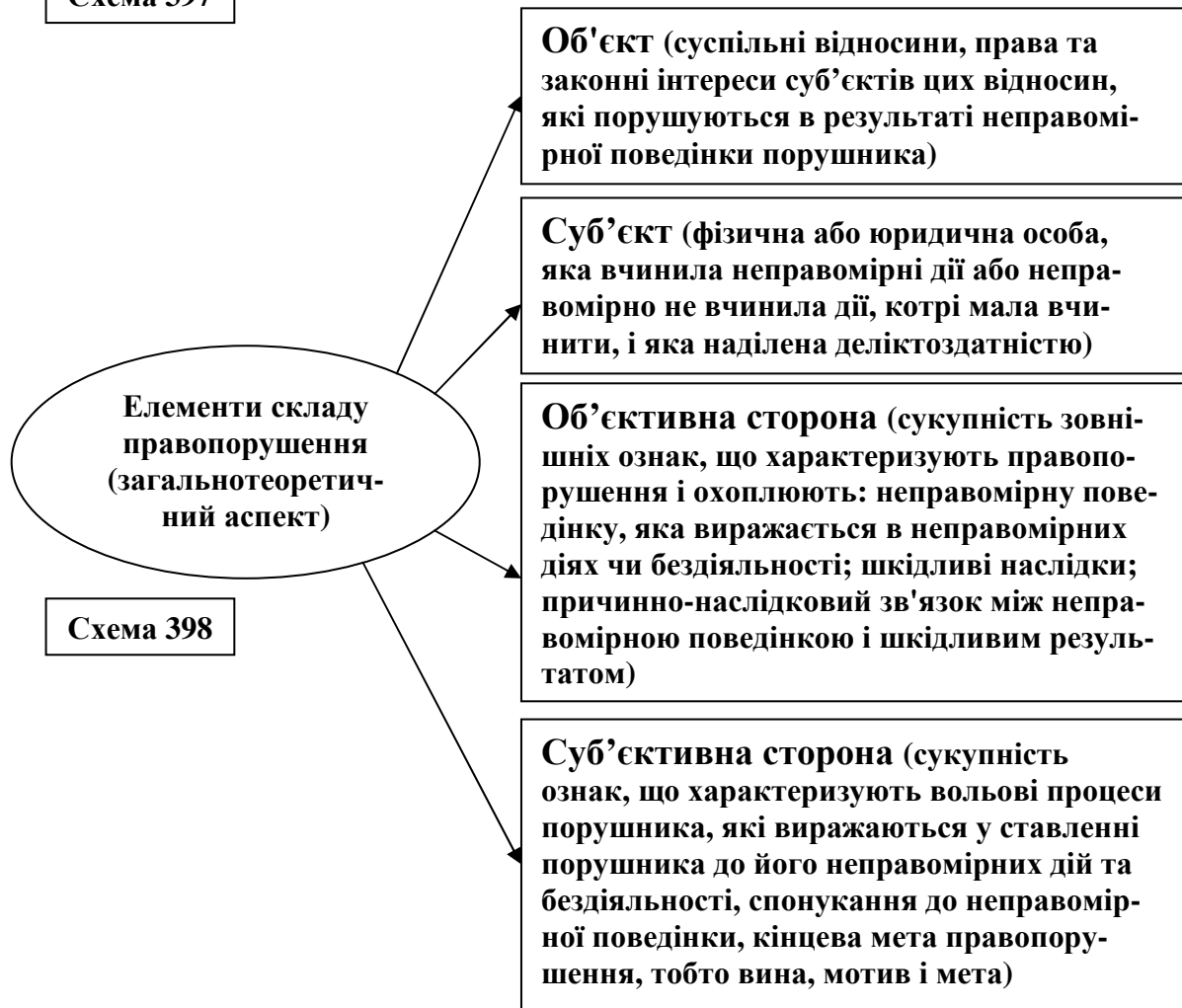
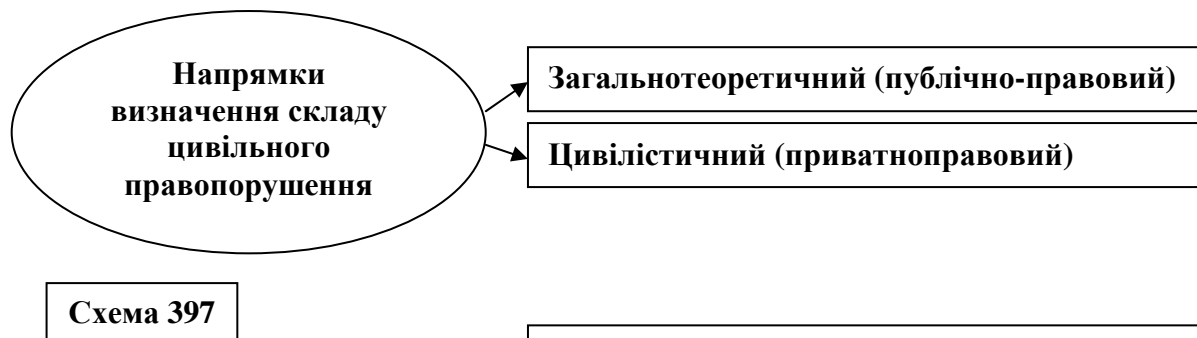
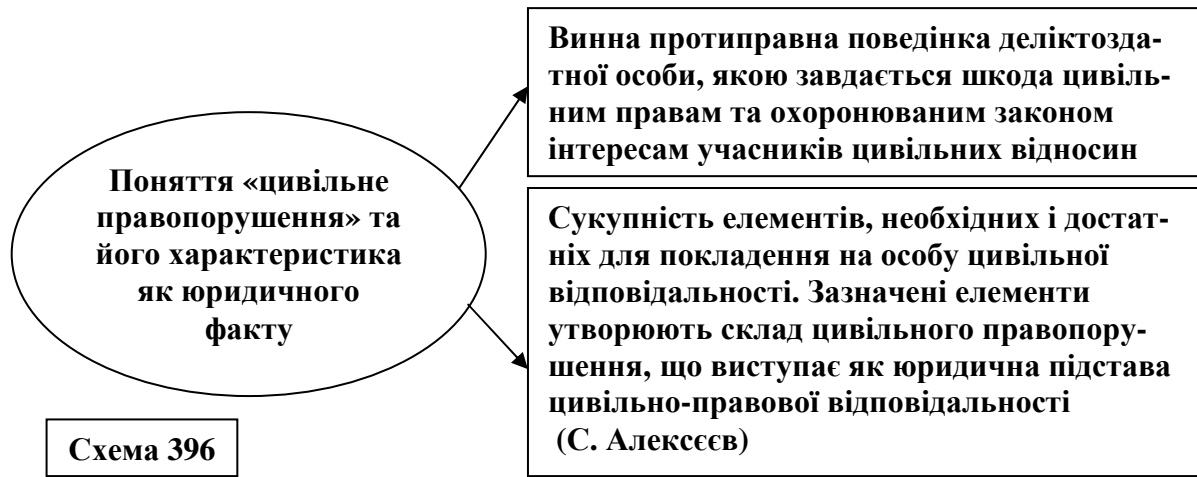
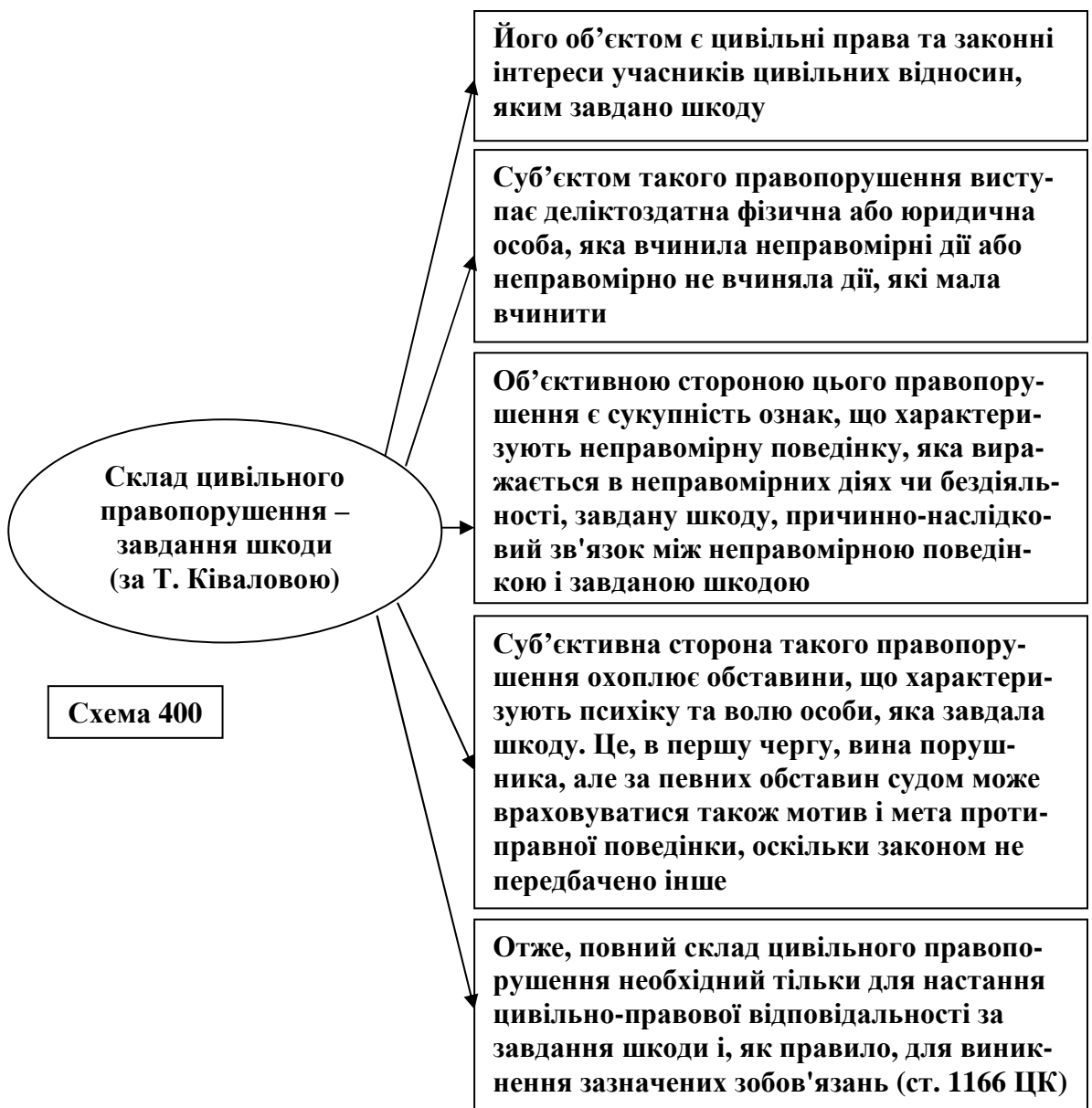
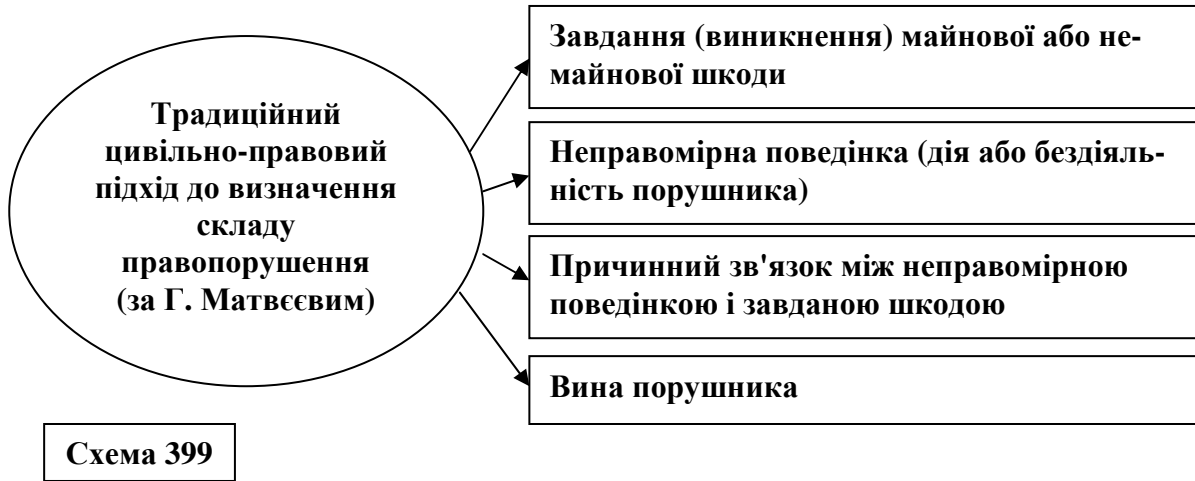
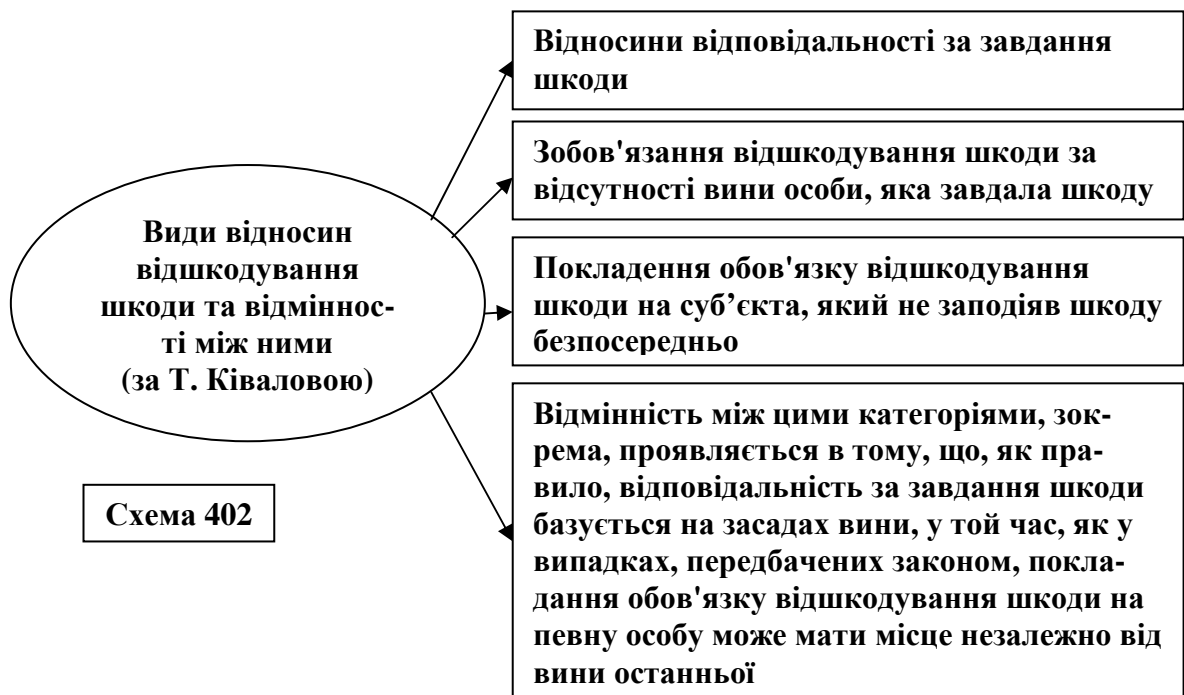
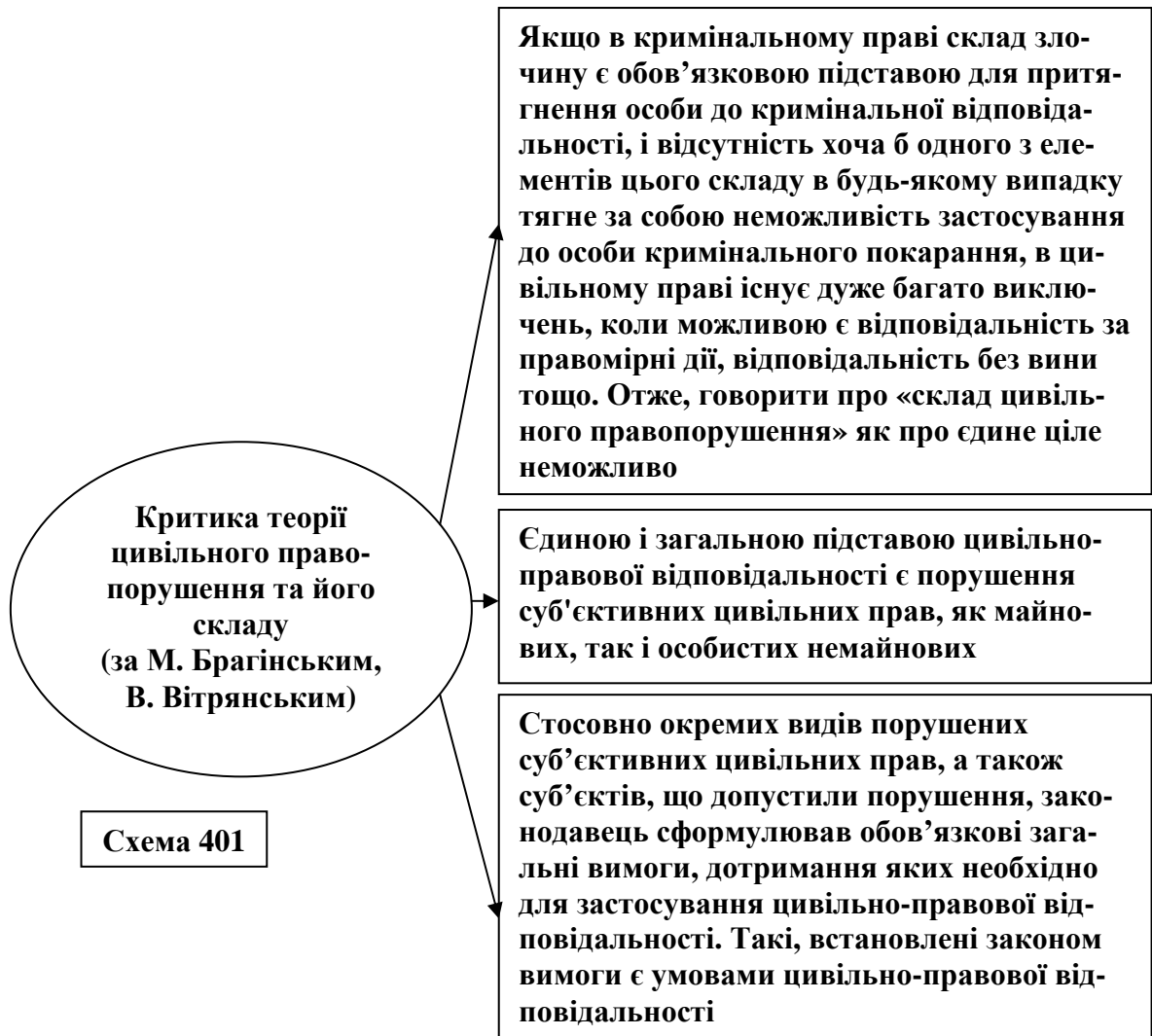
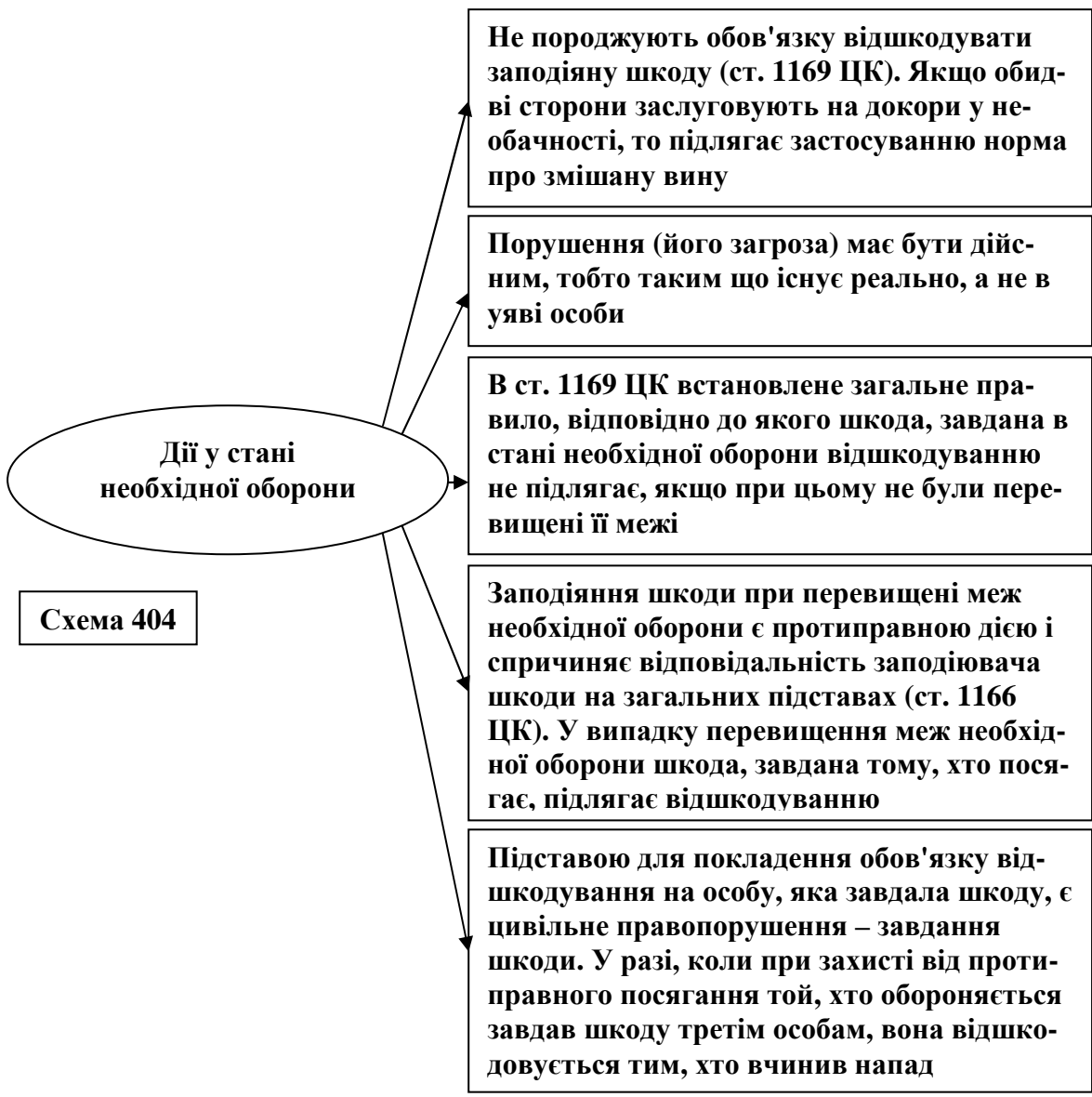
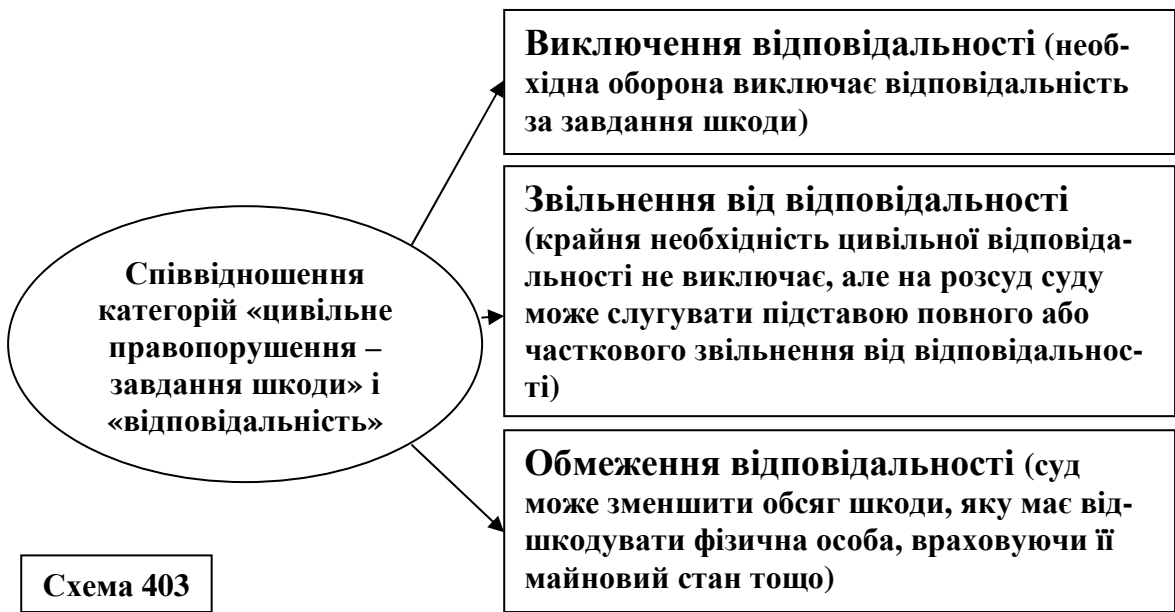

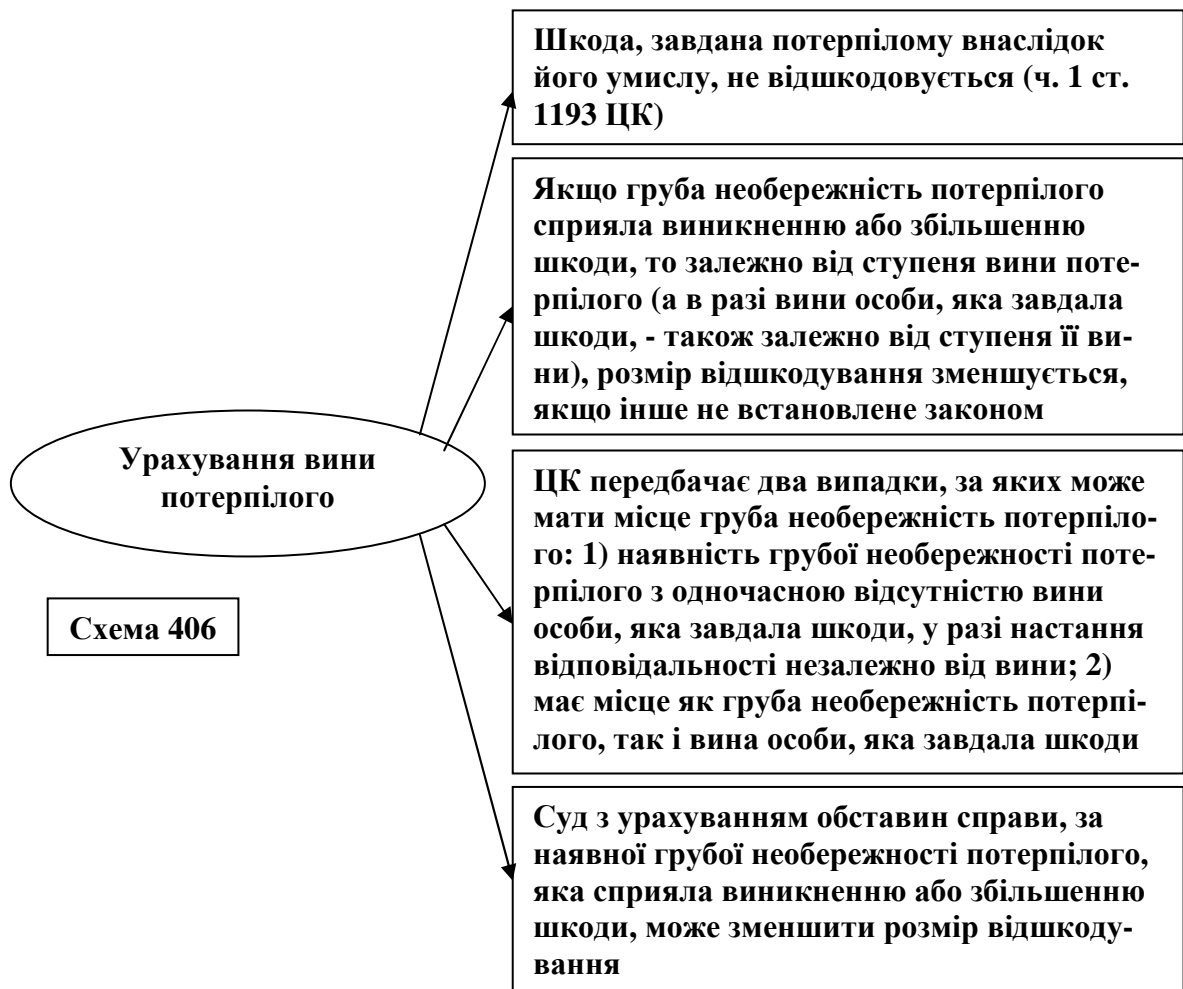
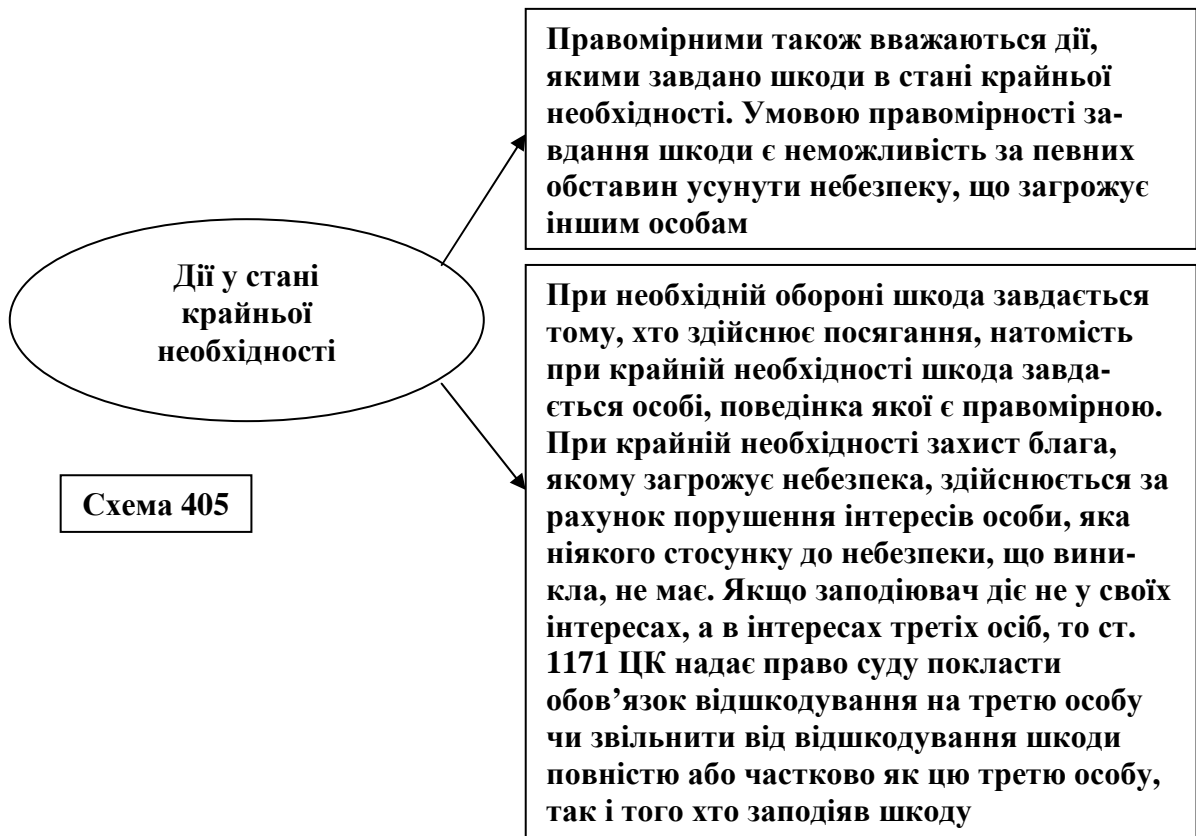
Схема 395

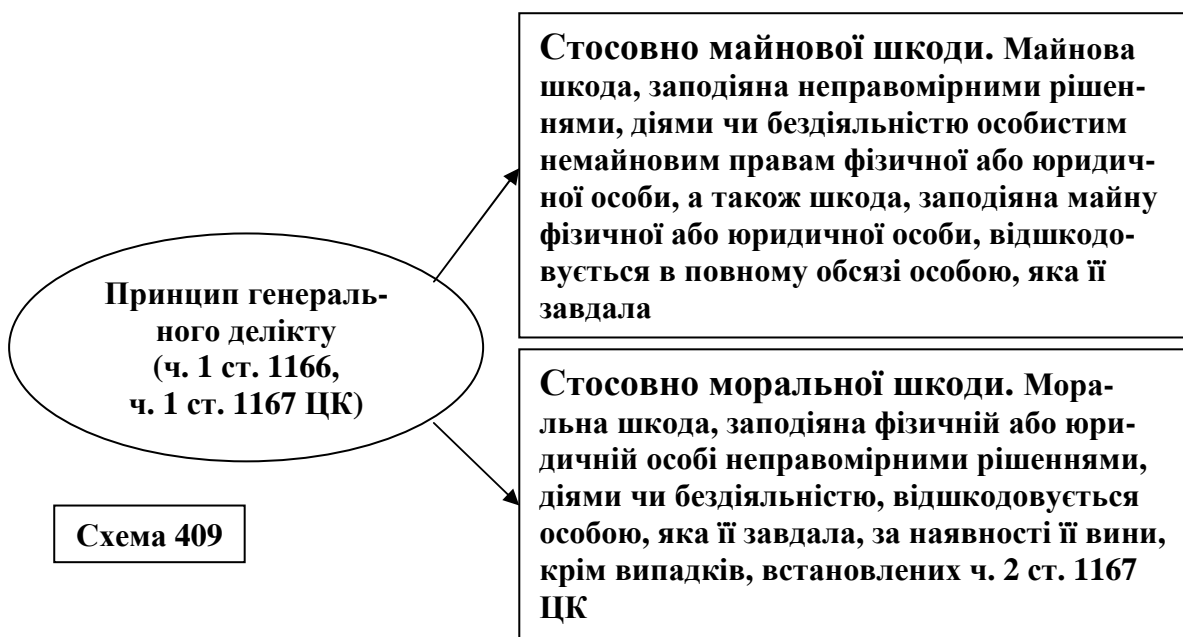
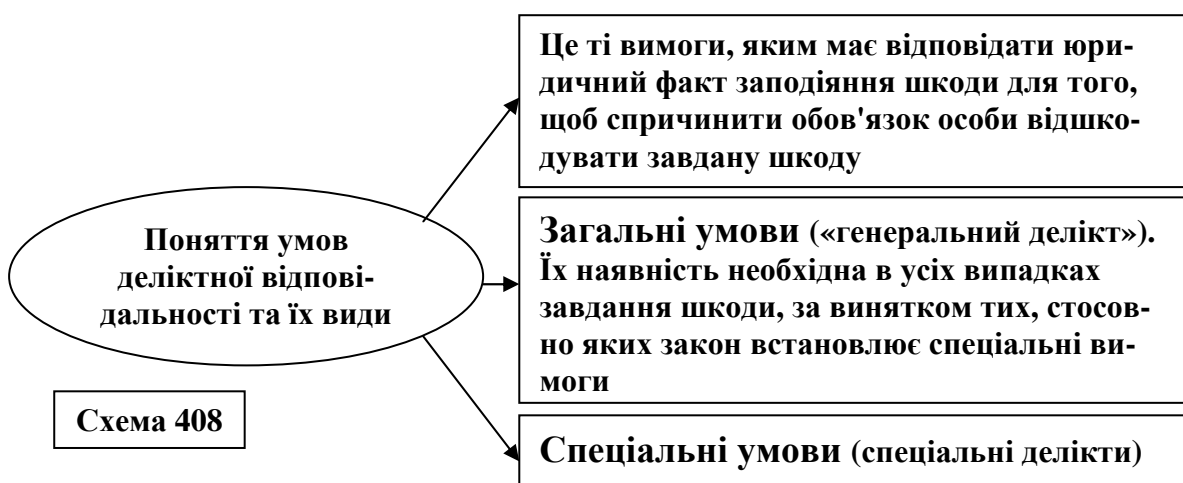

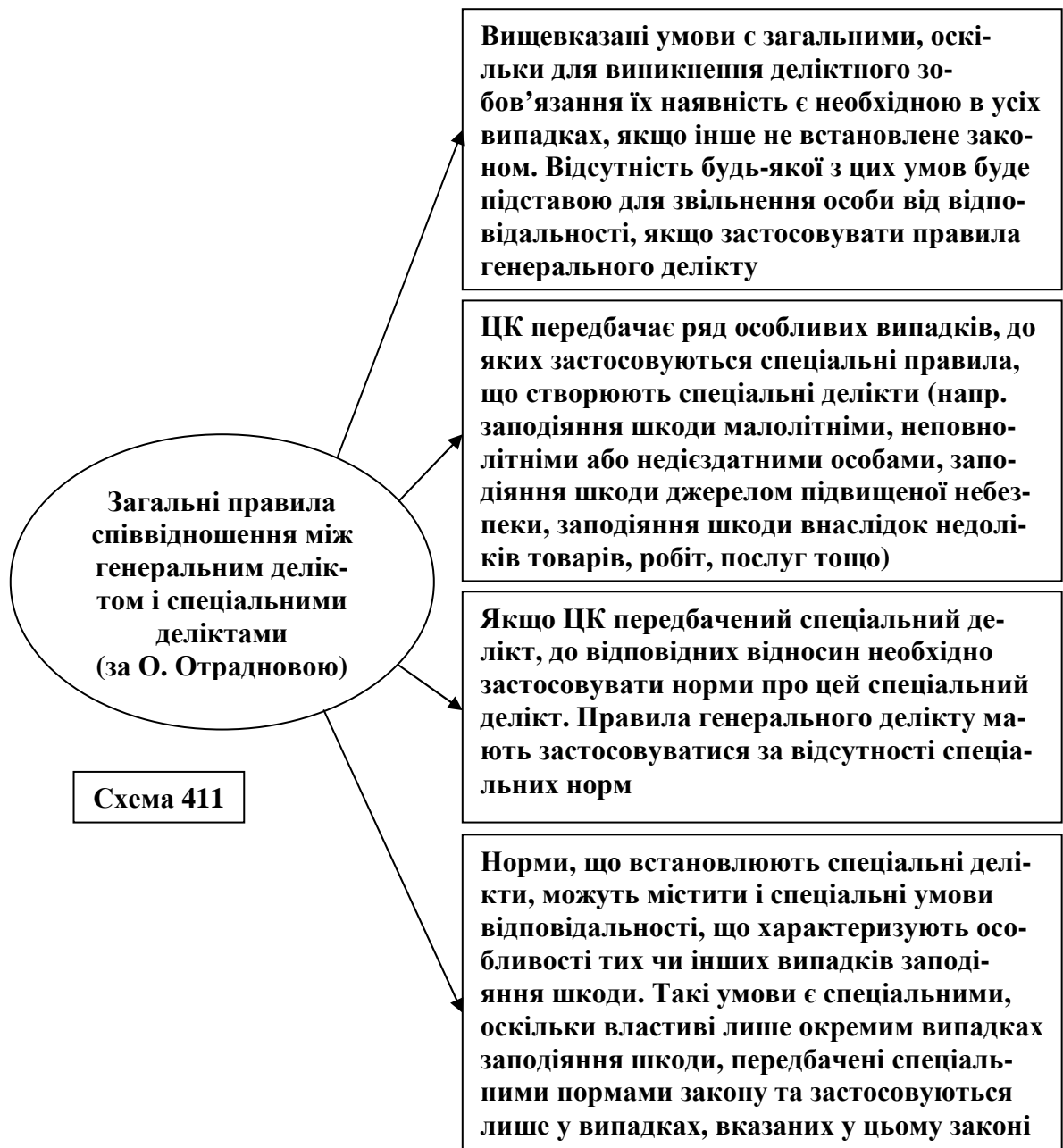

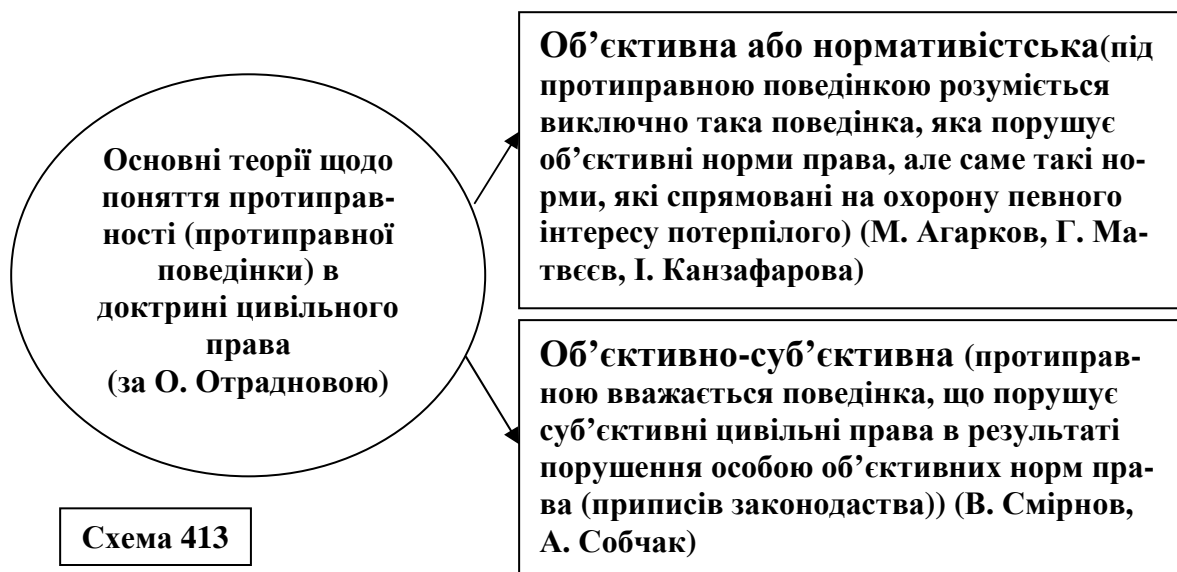
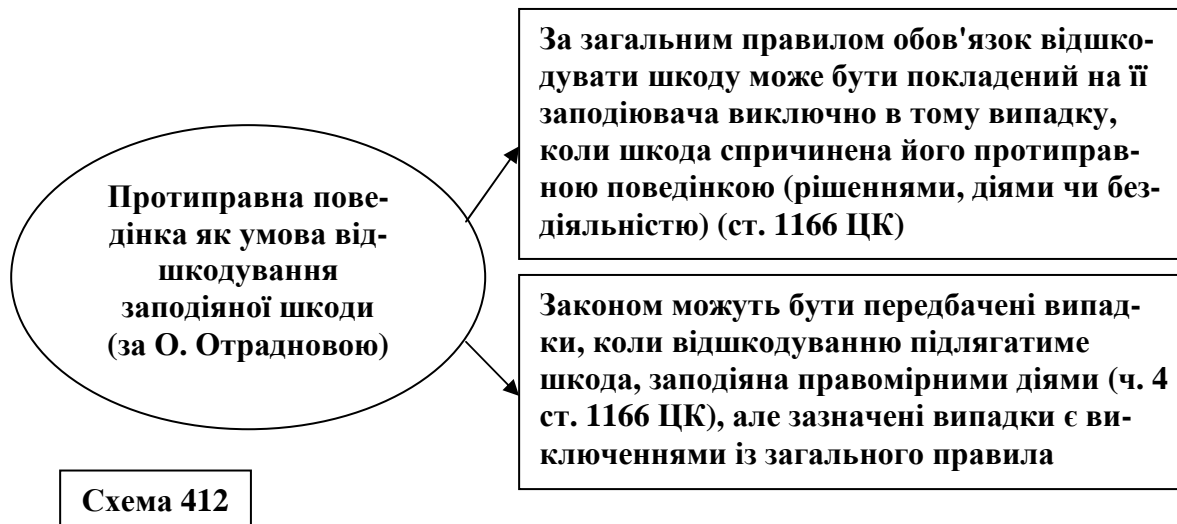

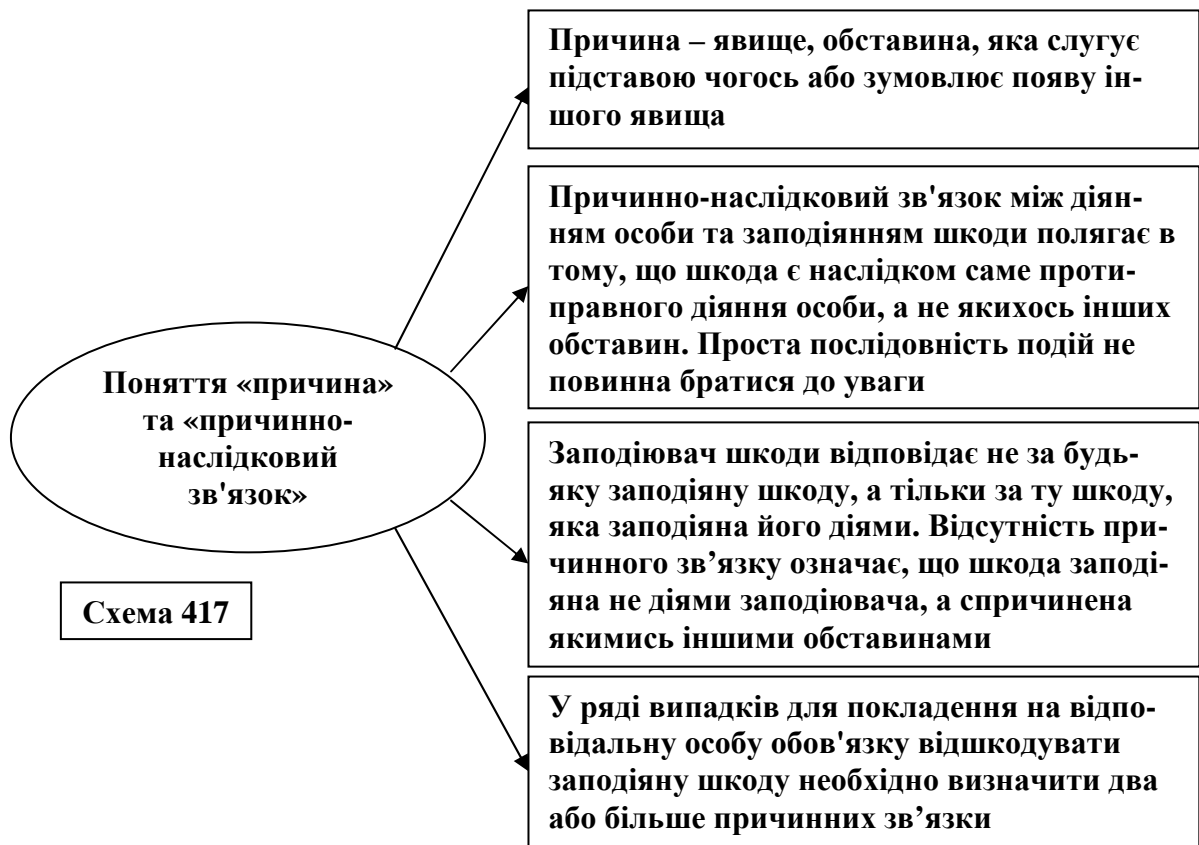
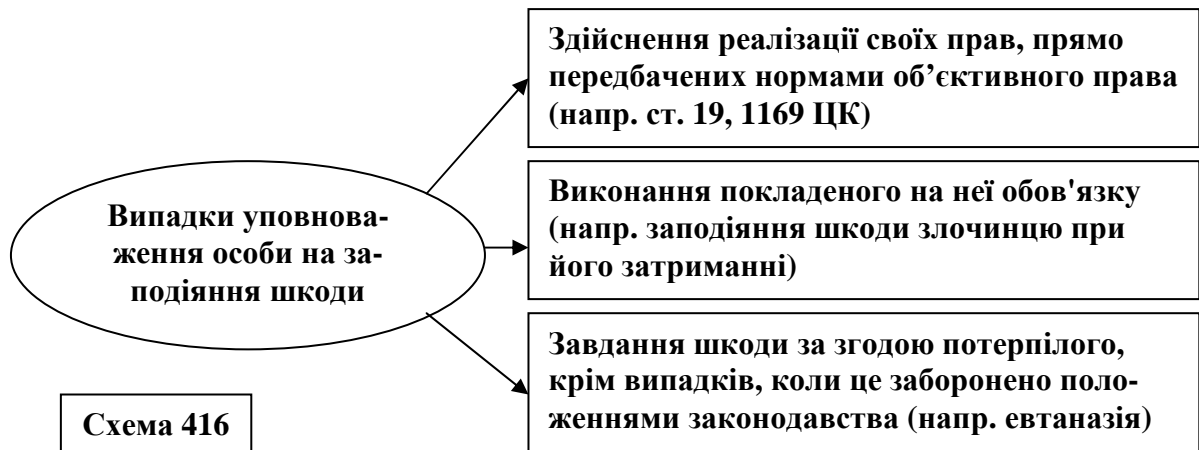

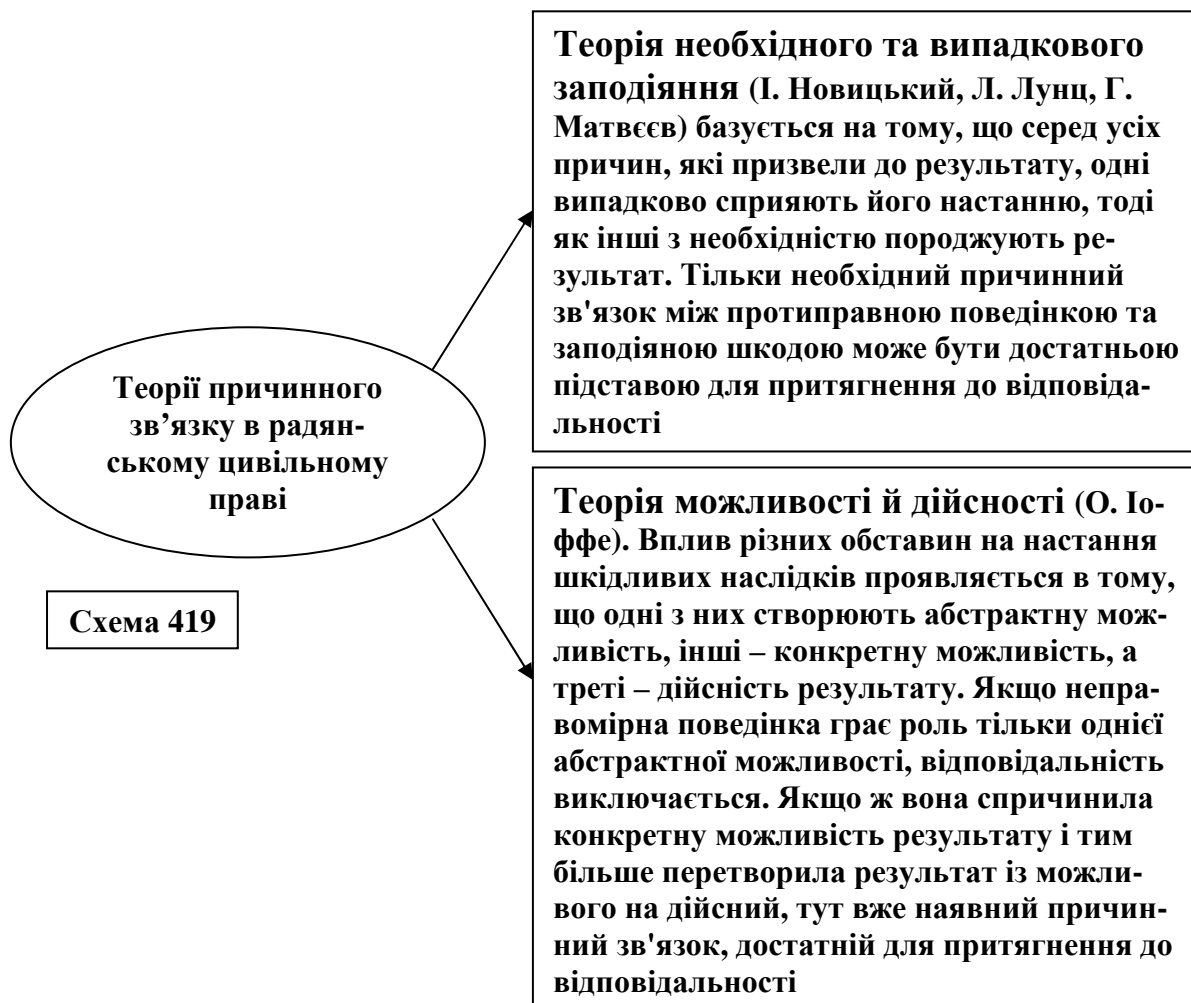
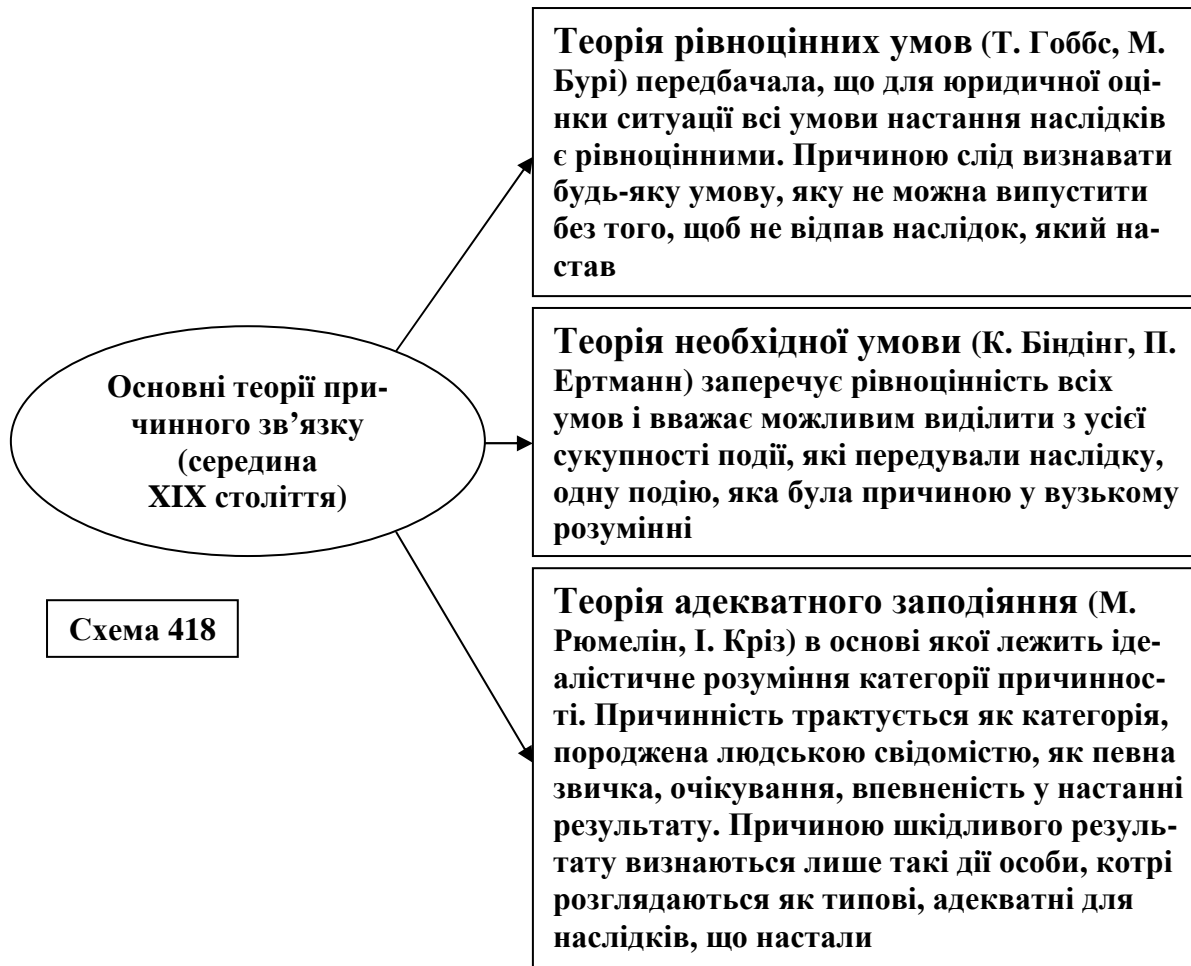

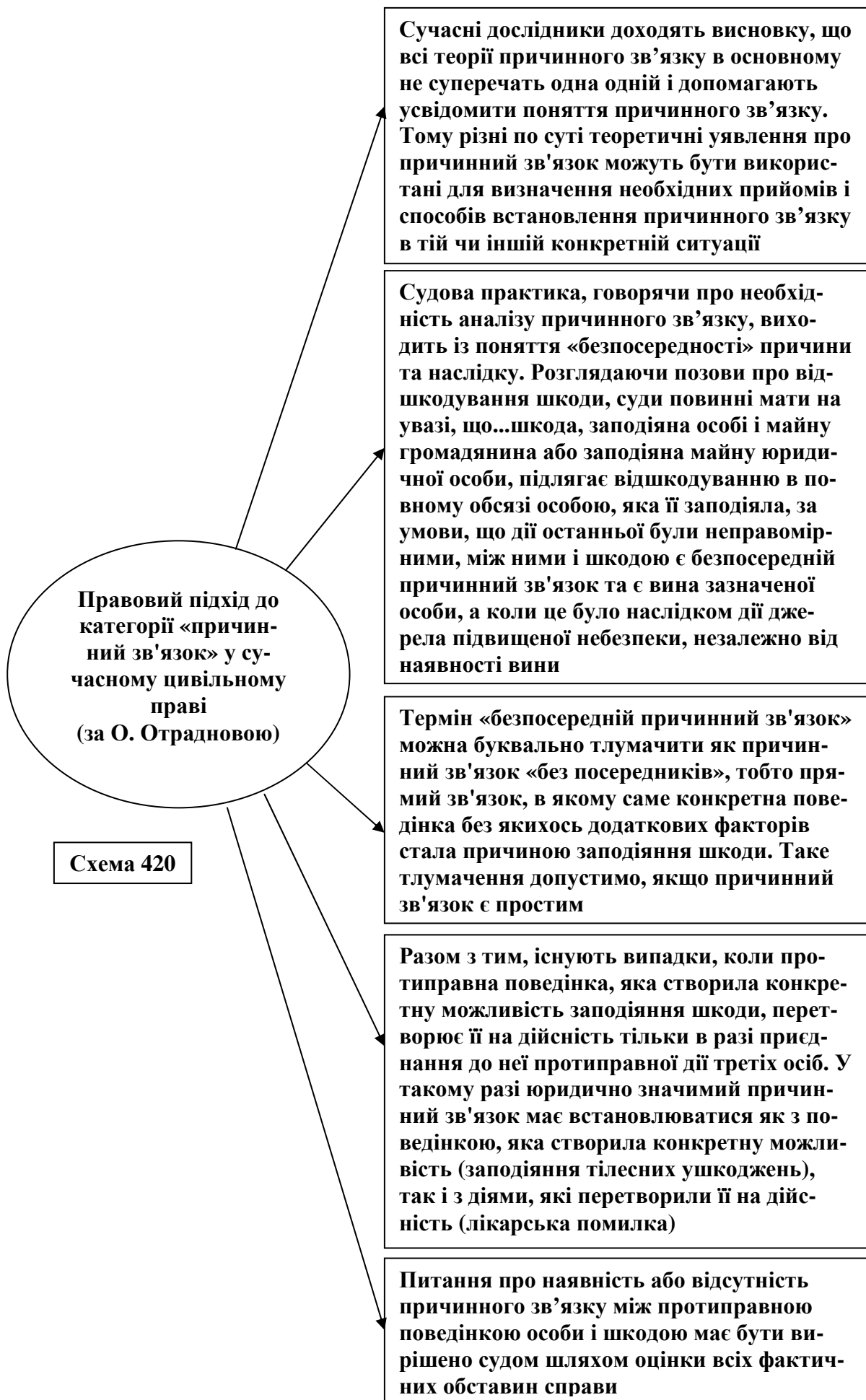

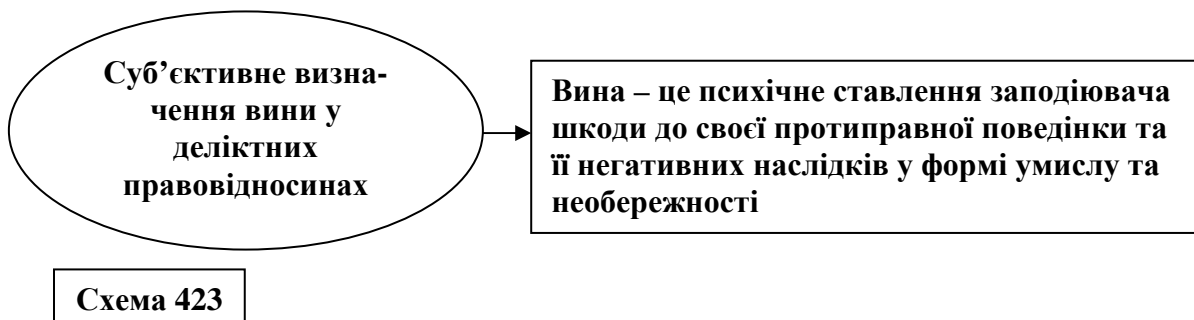
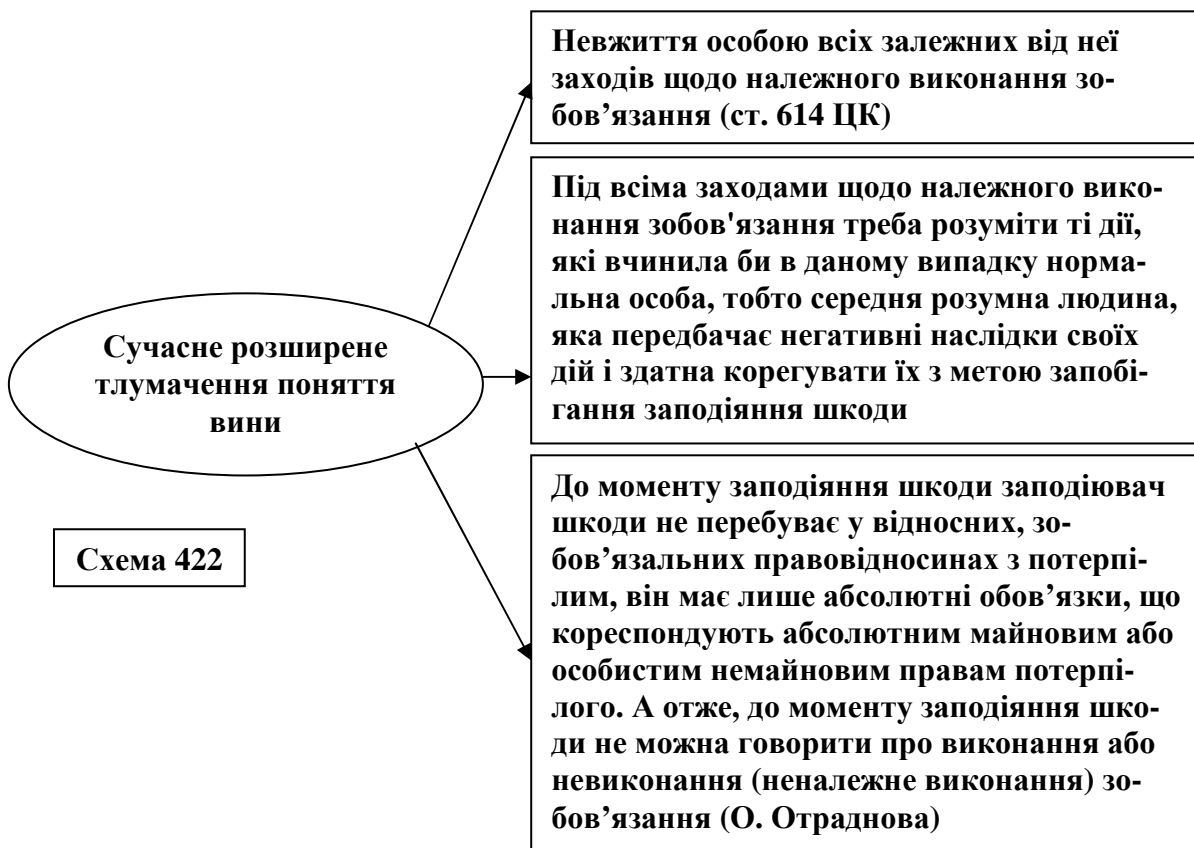
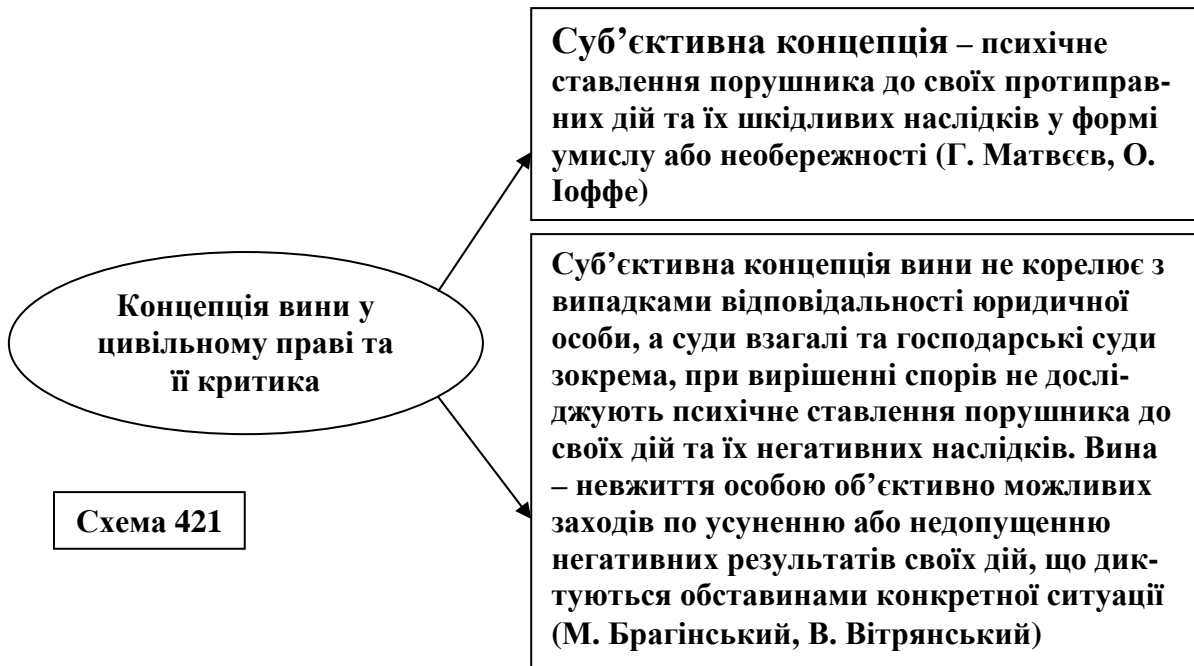

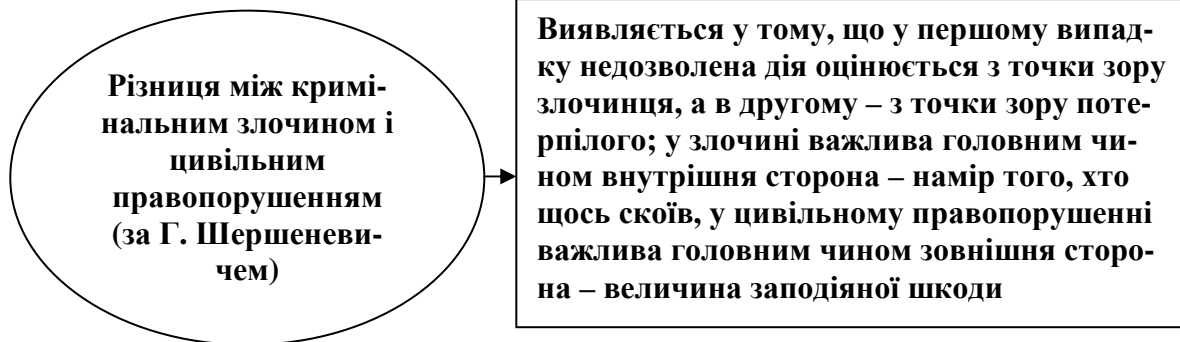

Схема 424

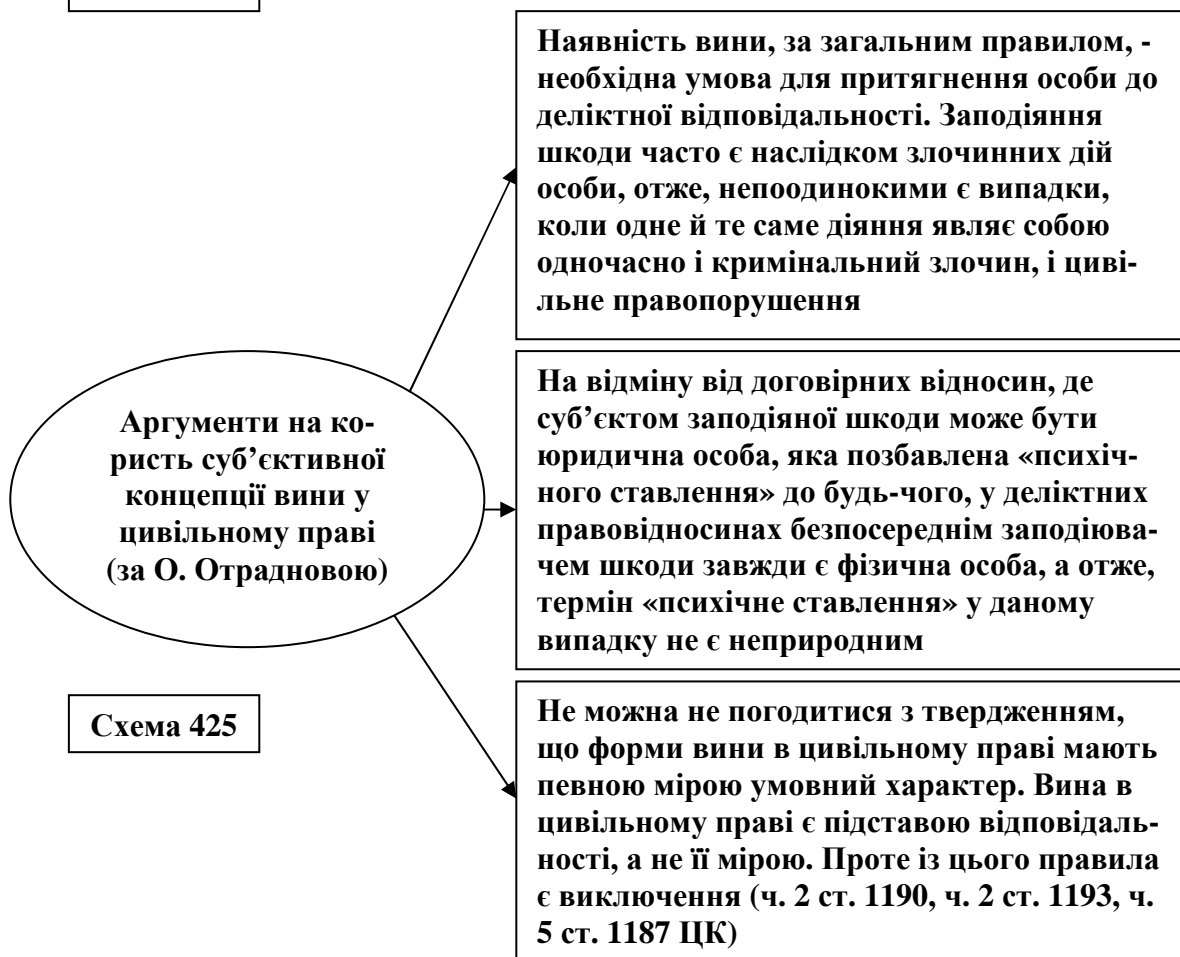

Схема 425

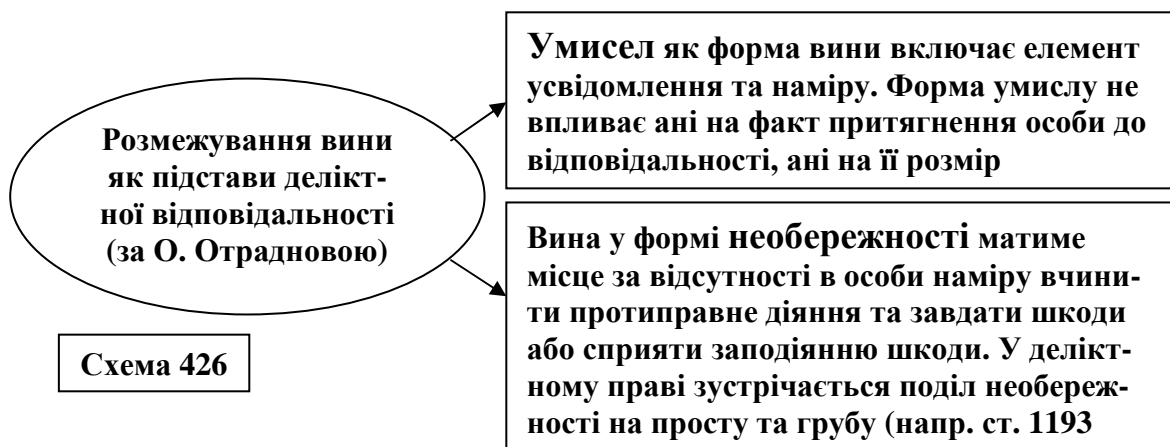
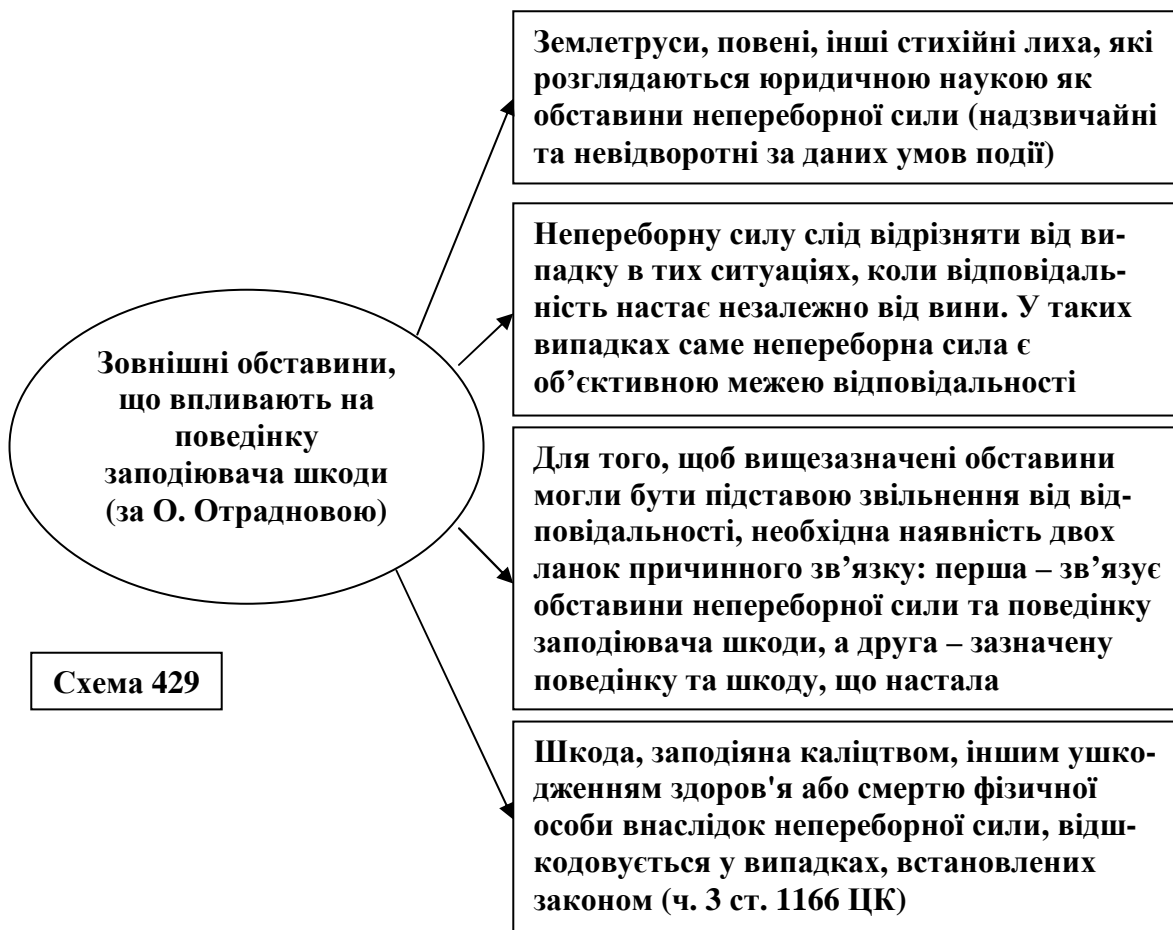
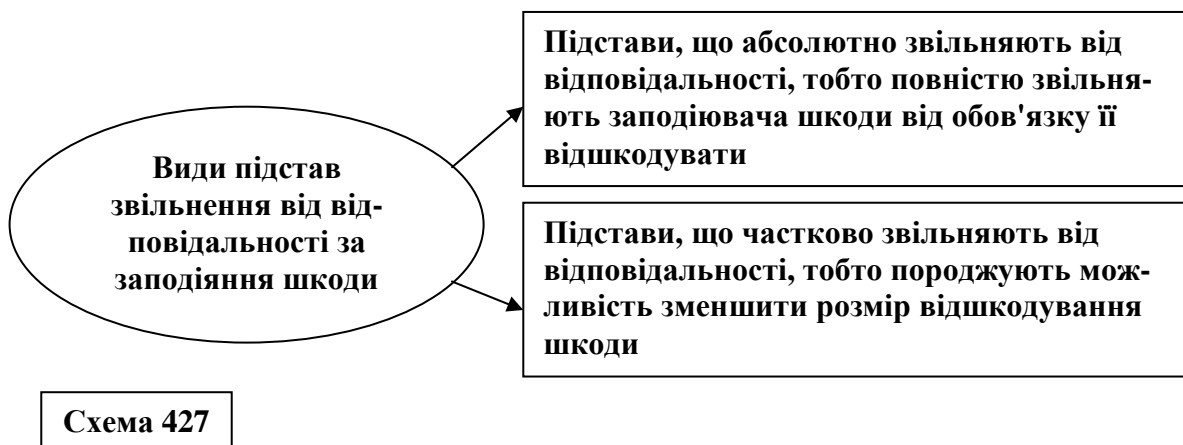
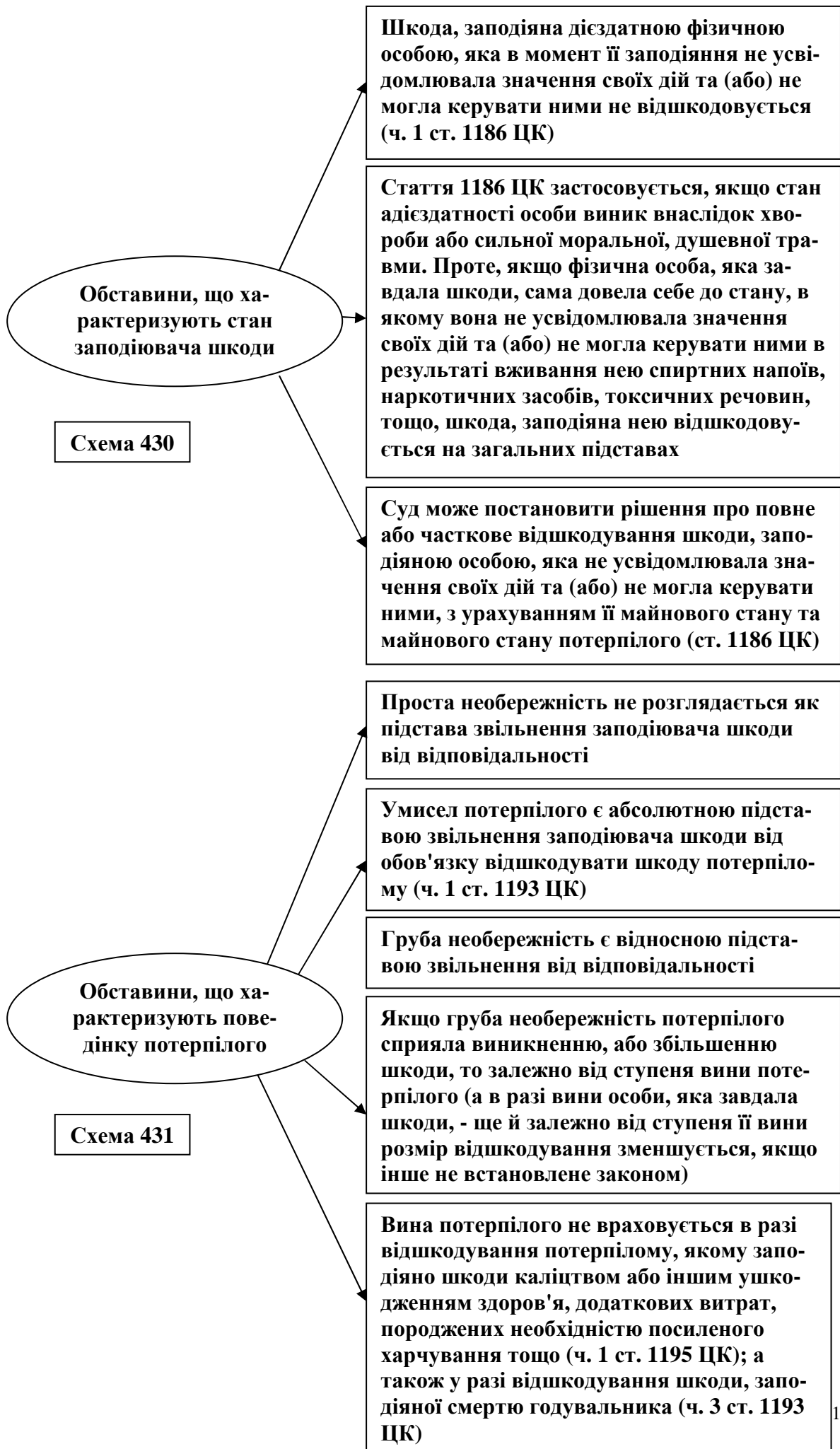

Схема 426

Компенсація моральної шкоди

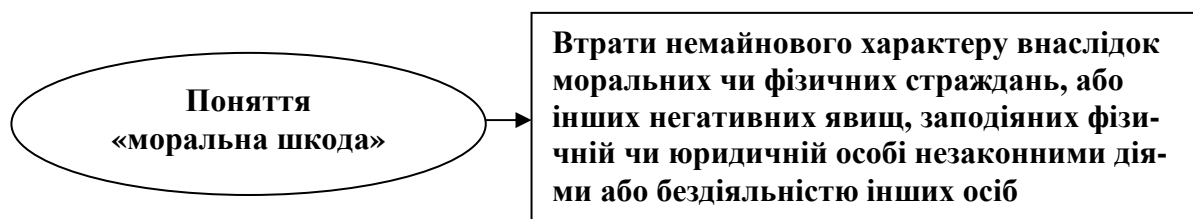

Схема 432

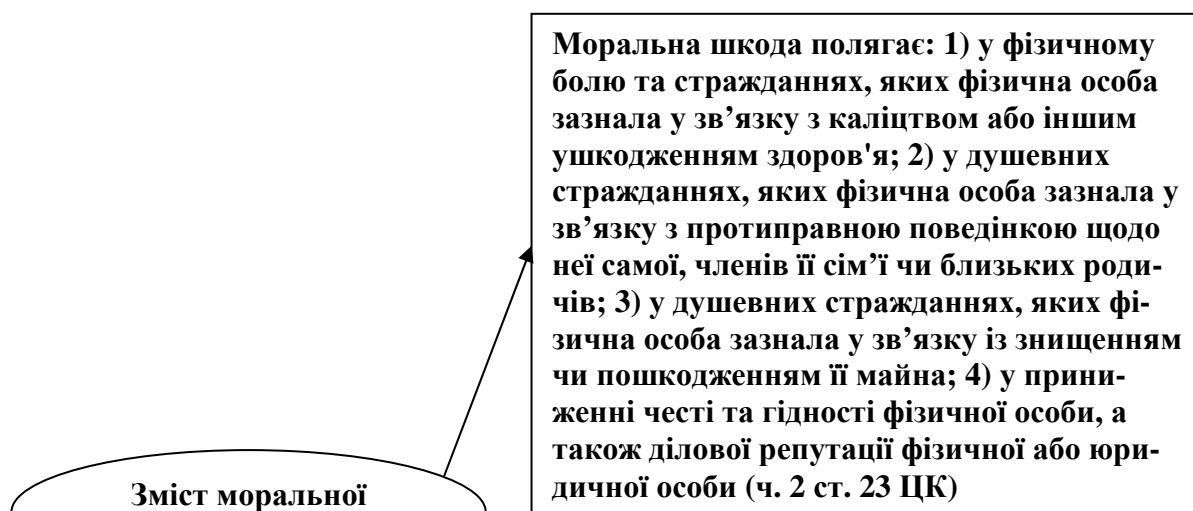

Схема 433

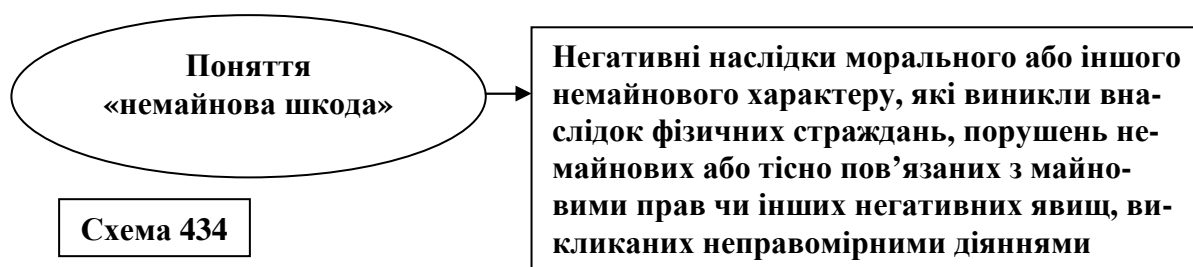
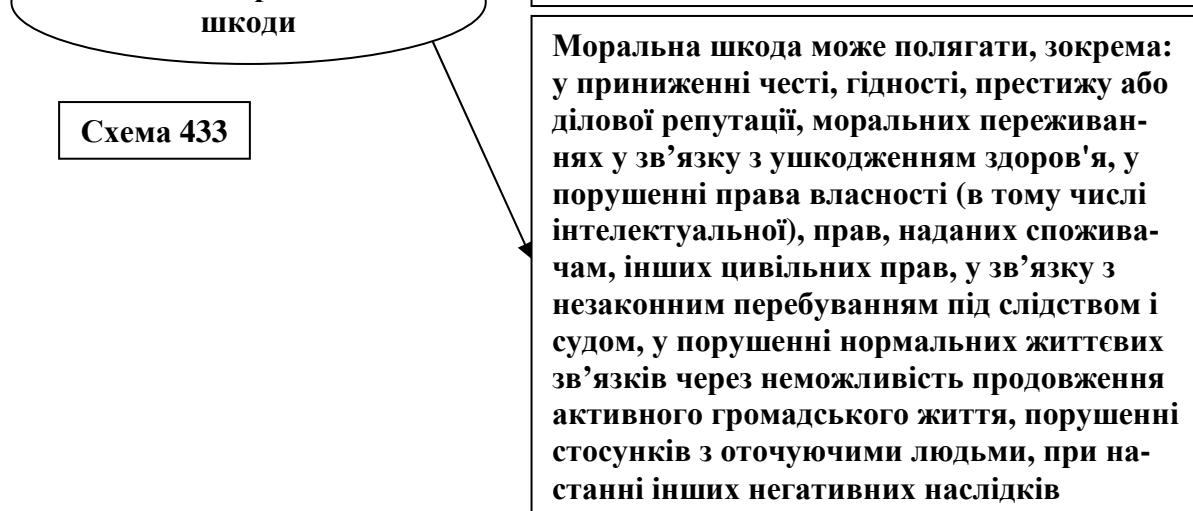
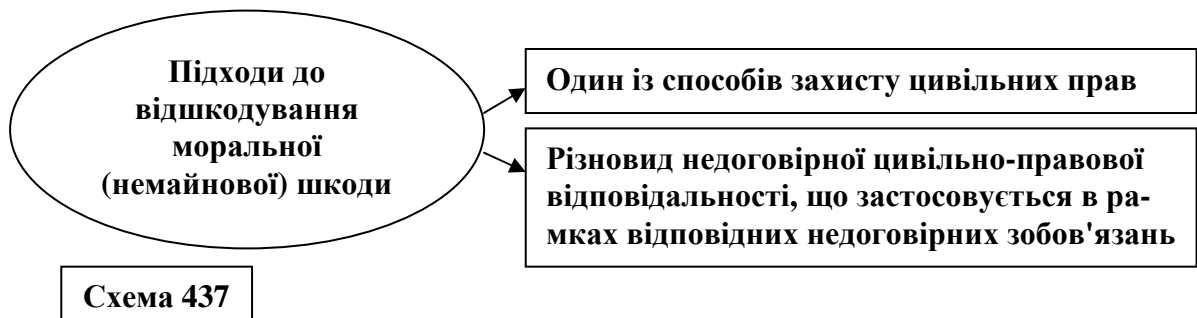
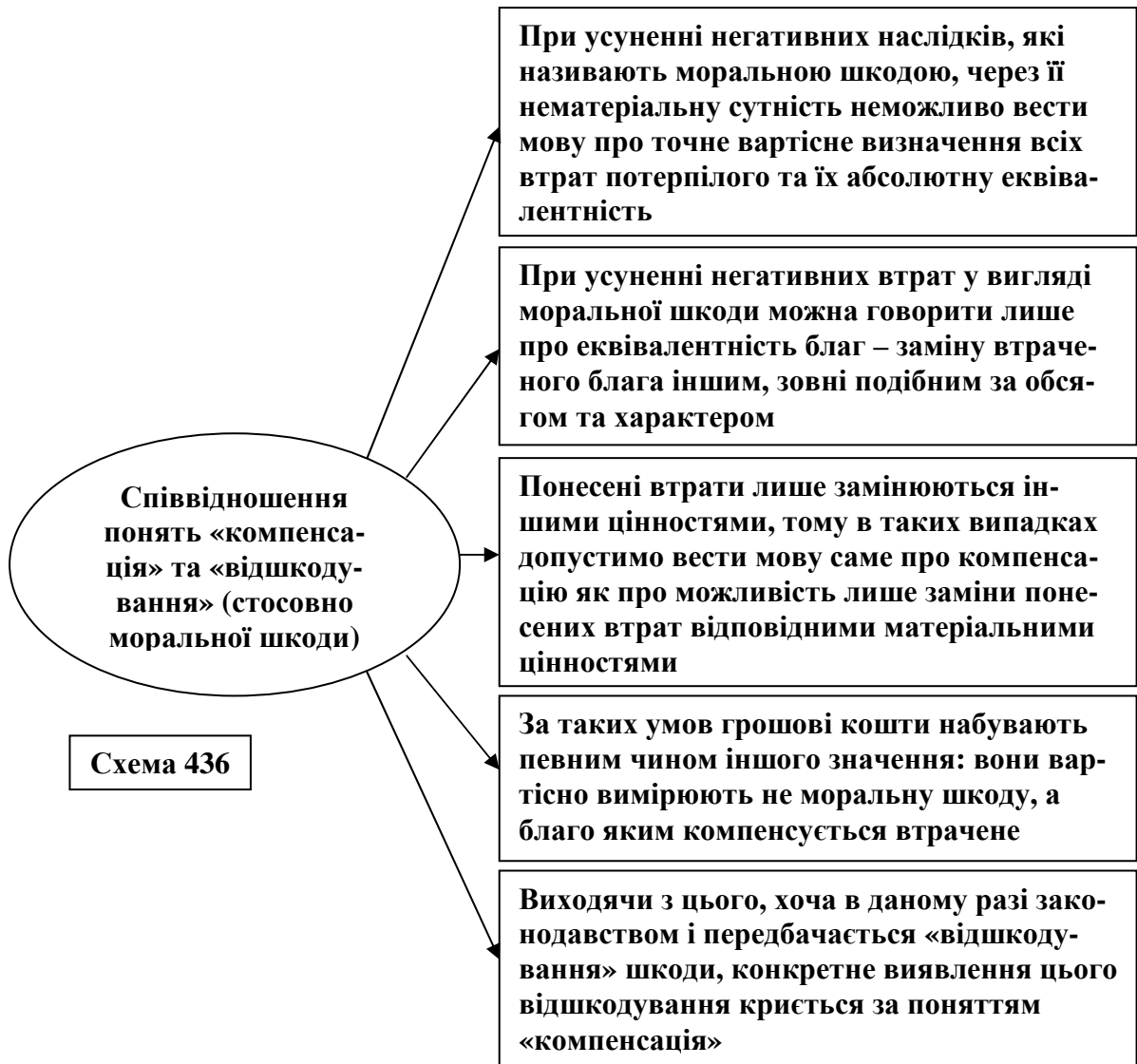
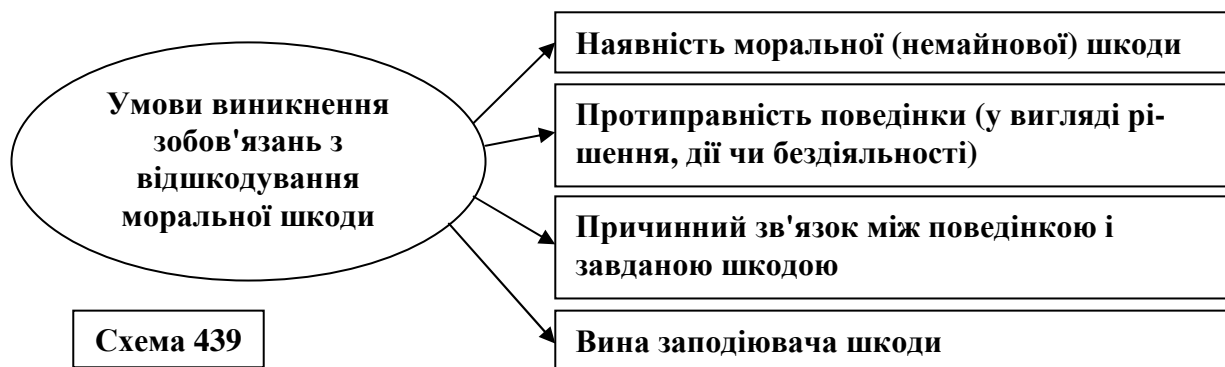
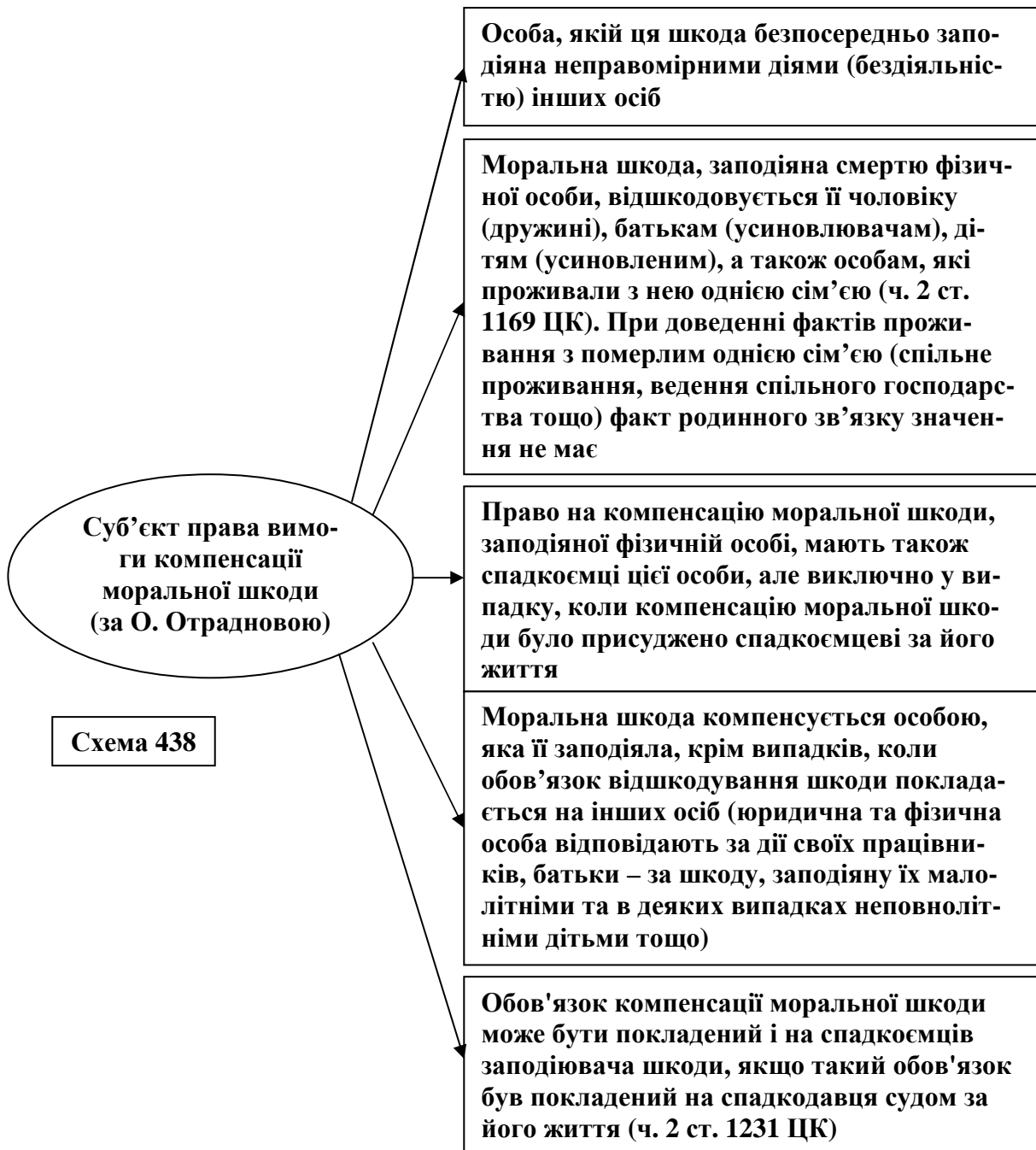
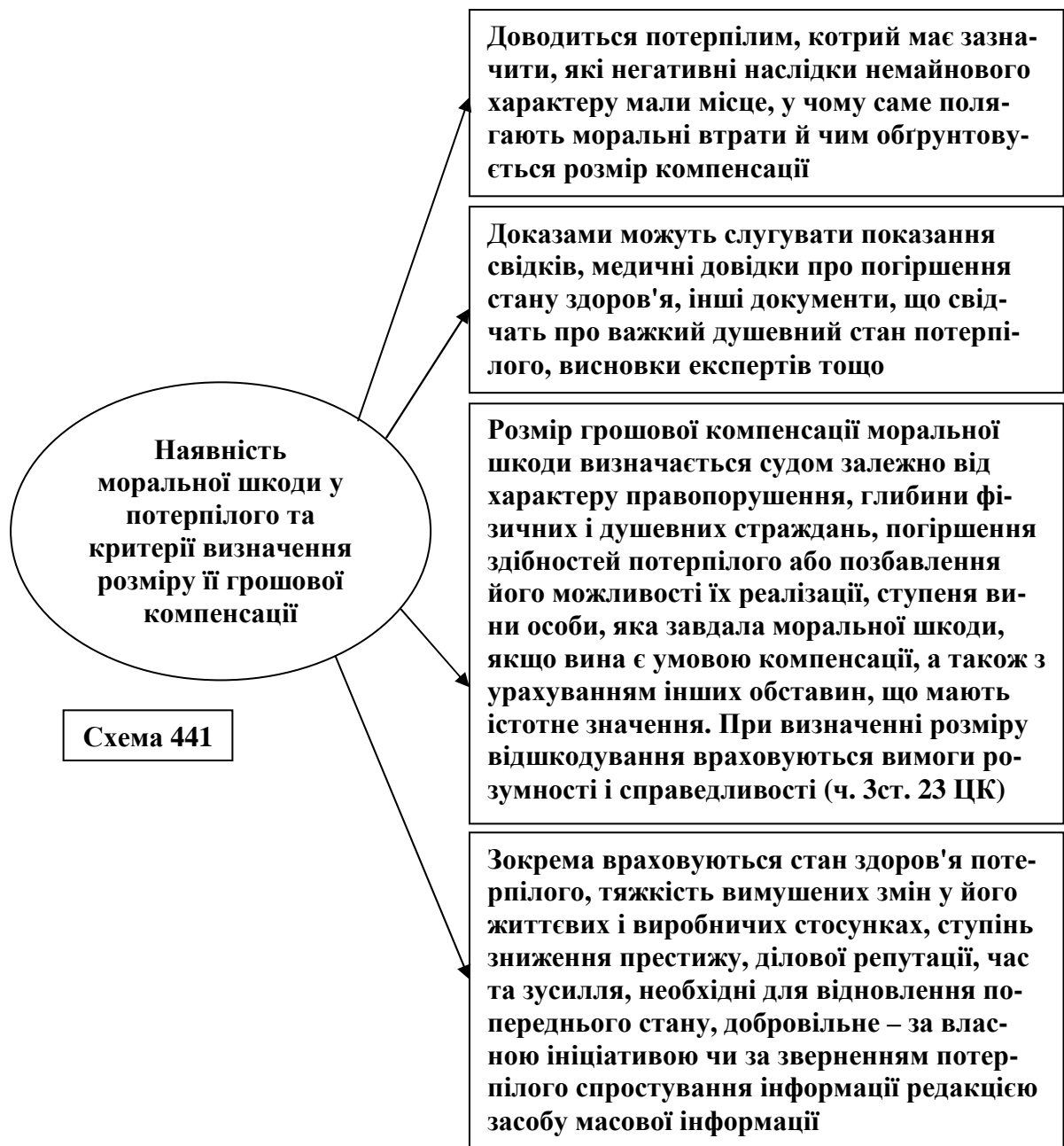
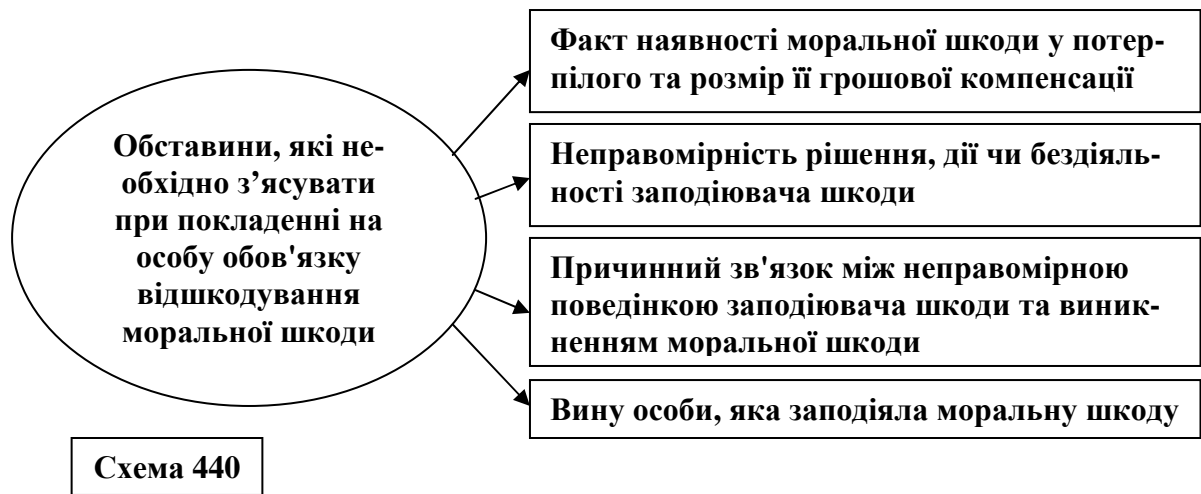
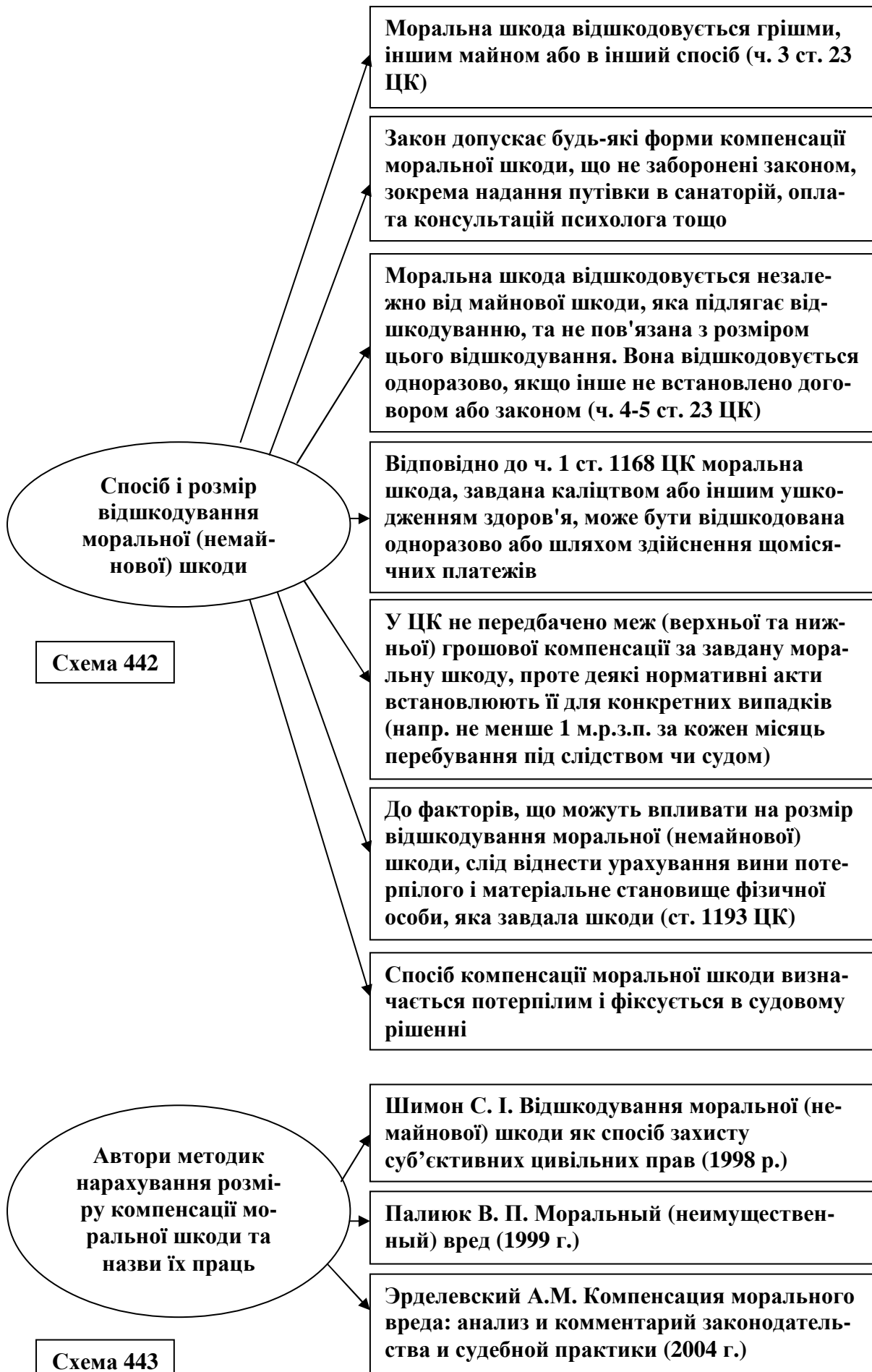

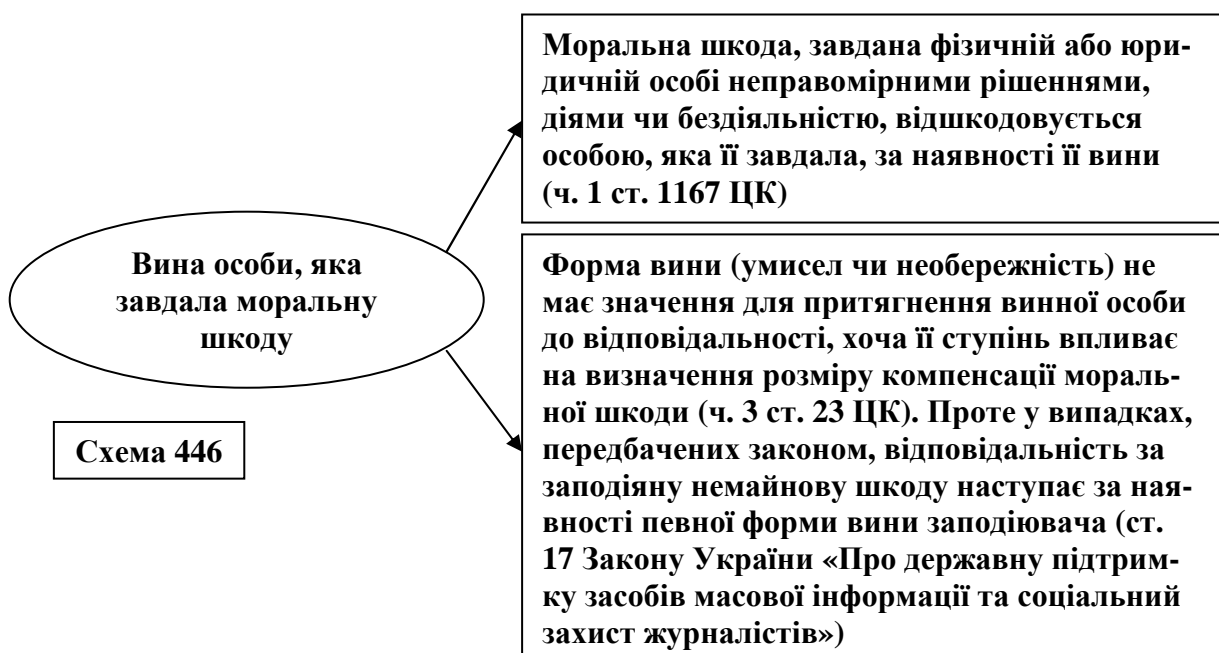
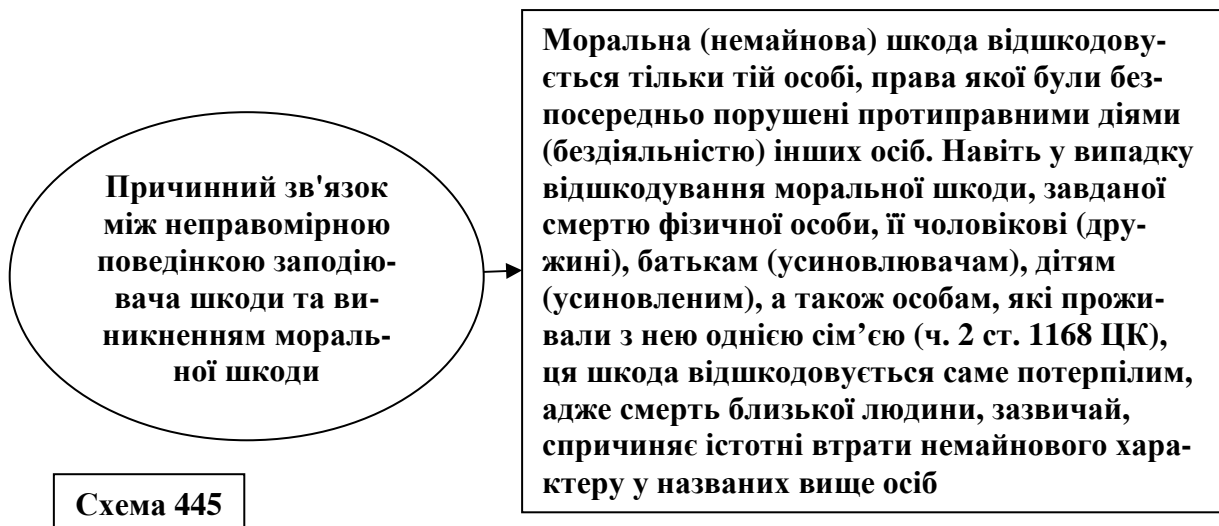
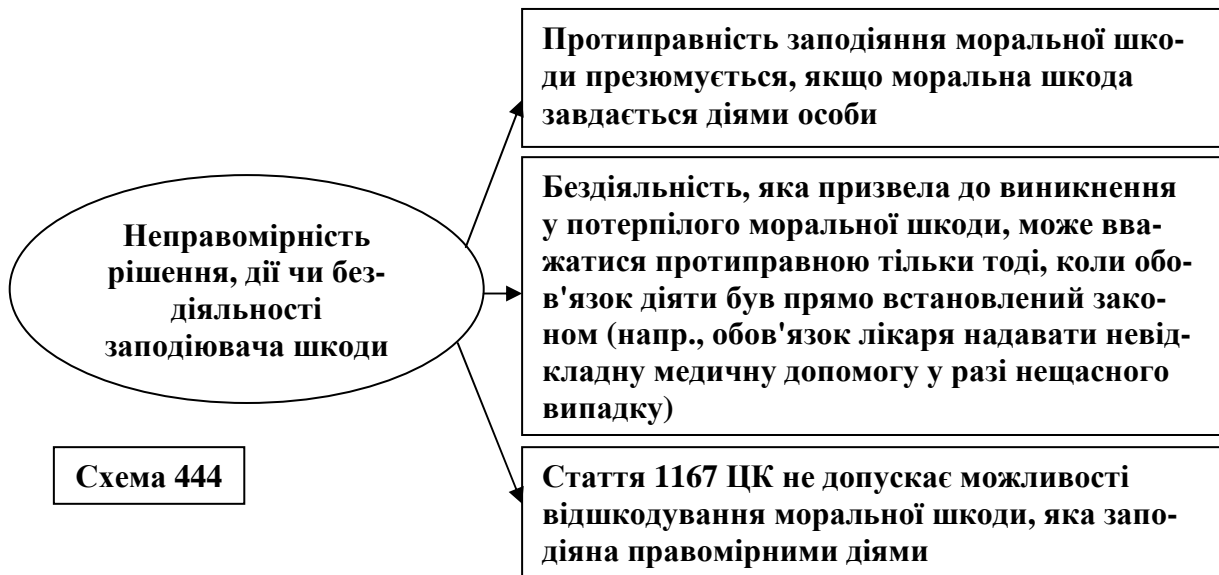
Схема 434

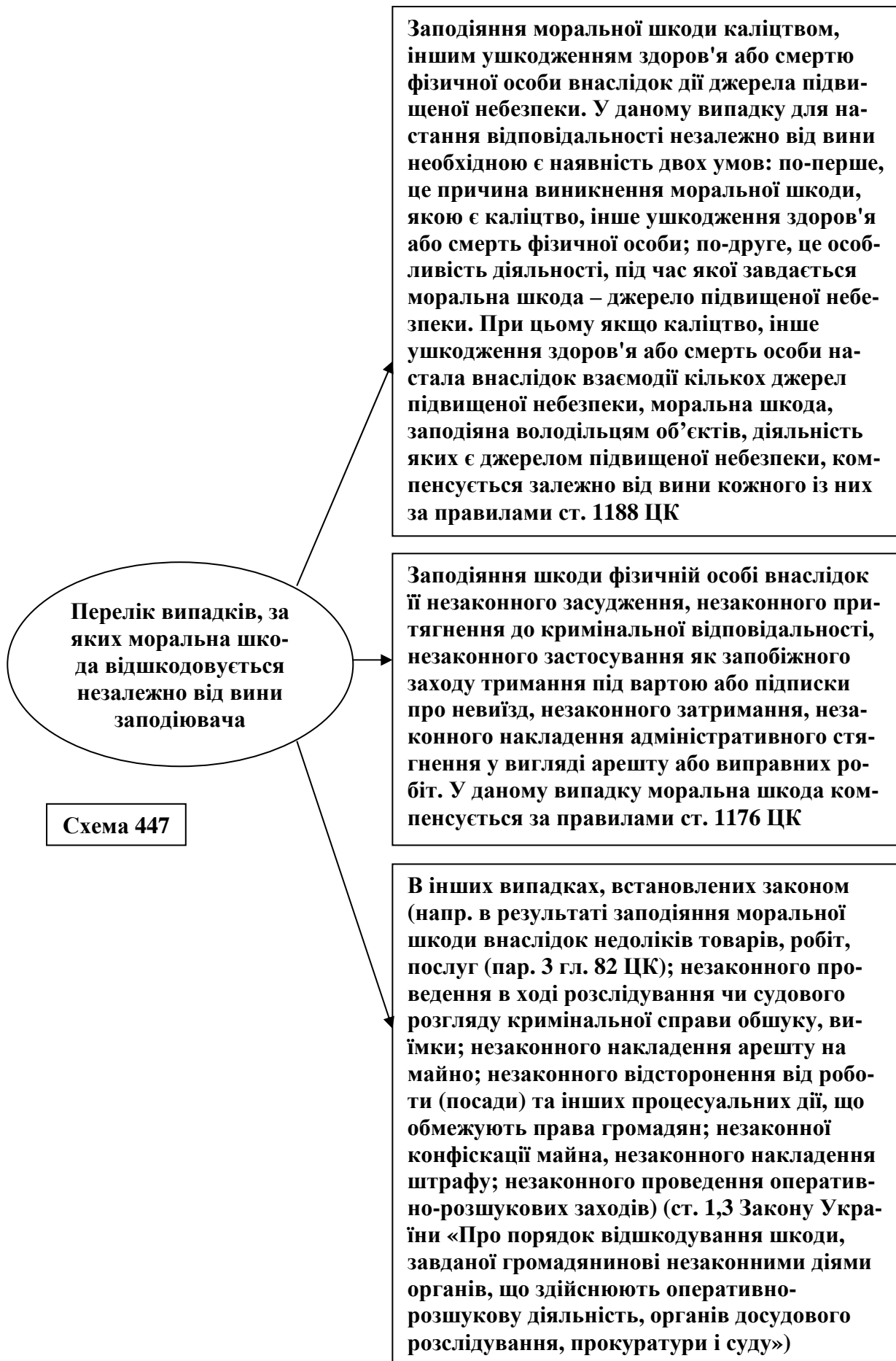
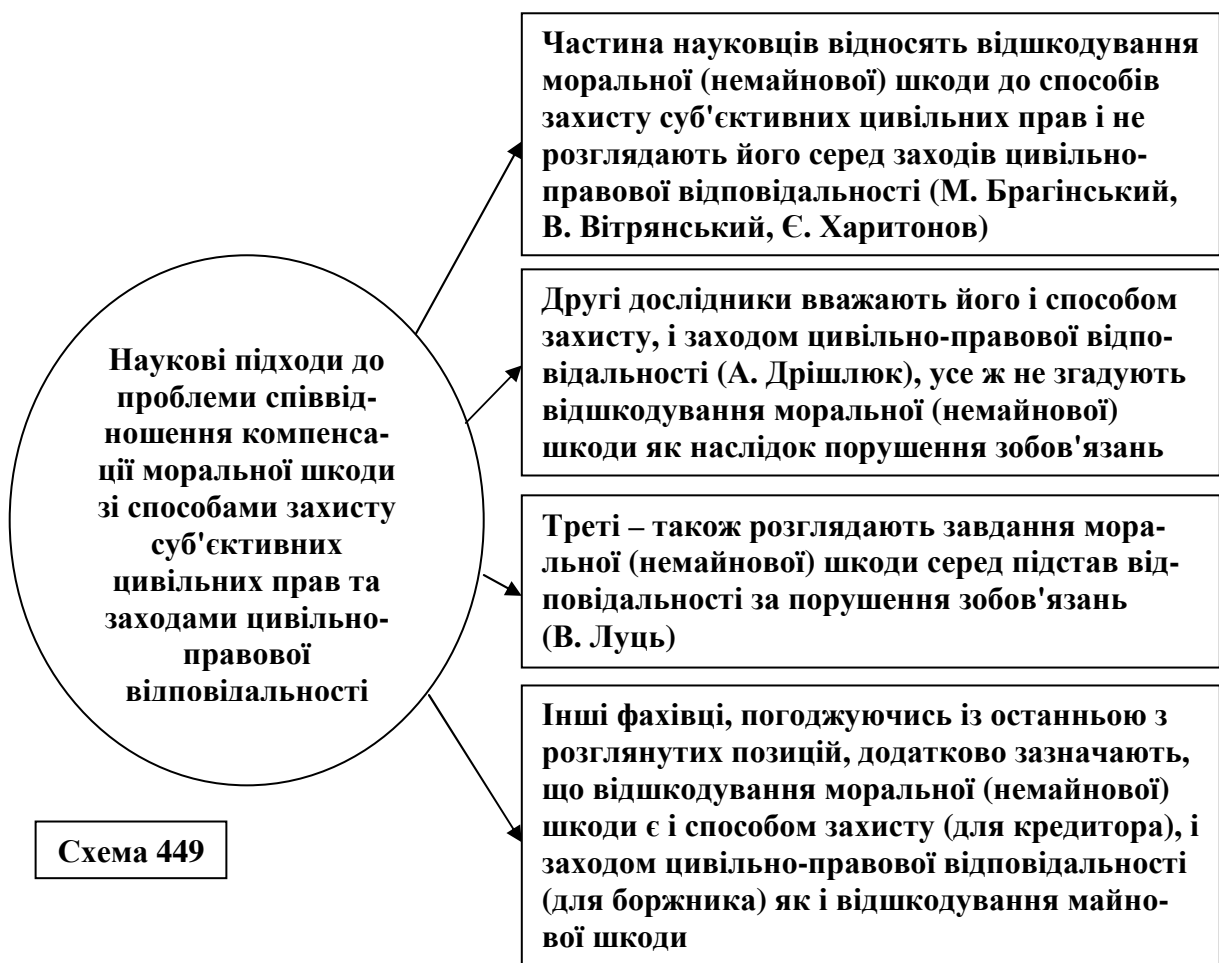
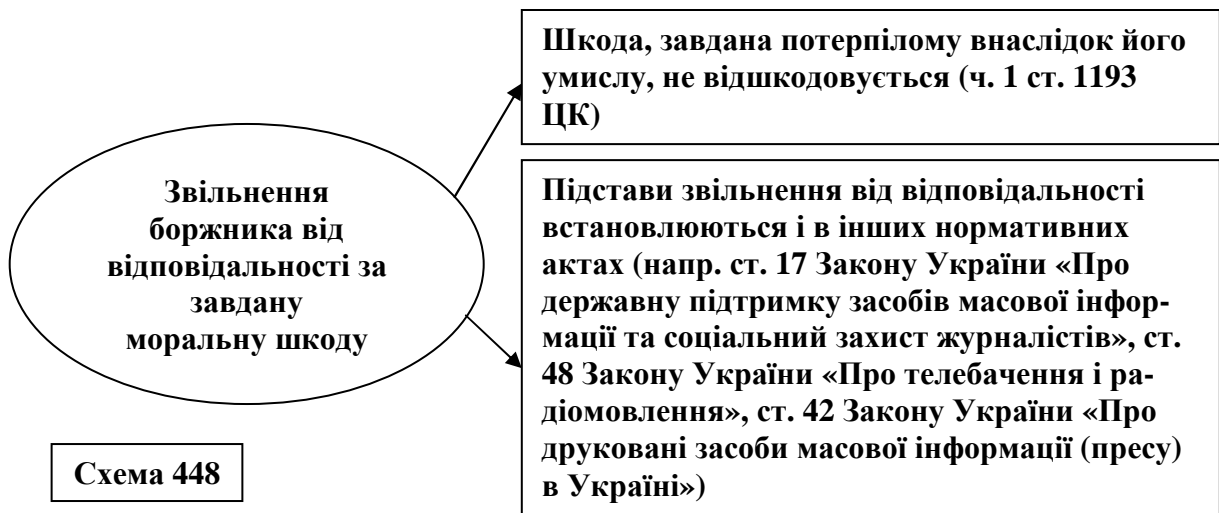
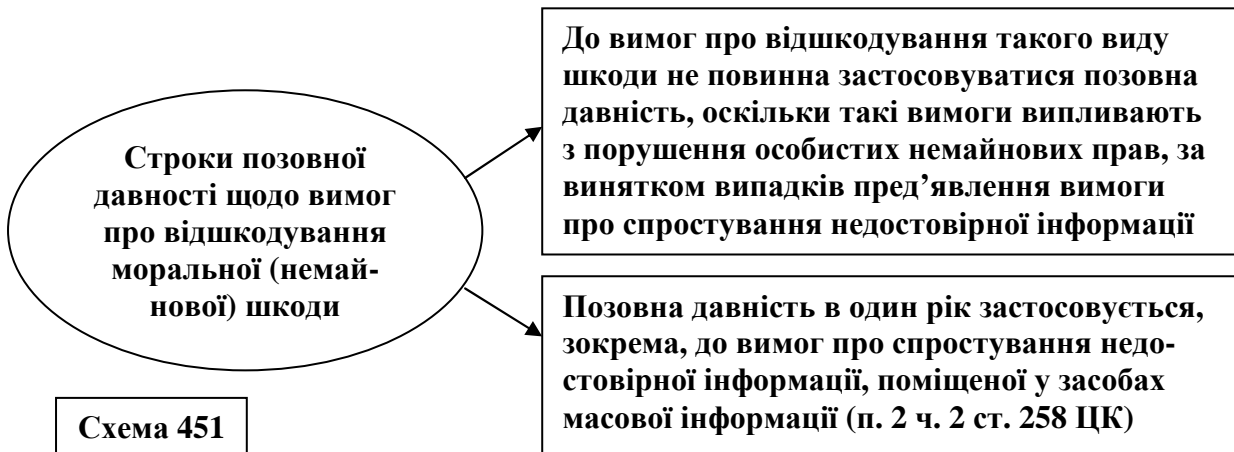
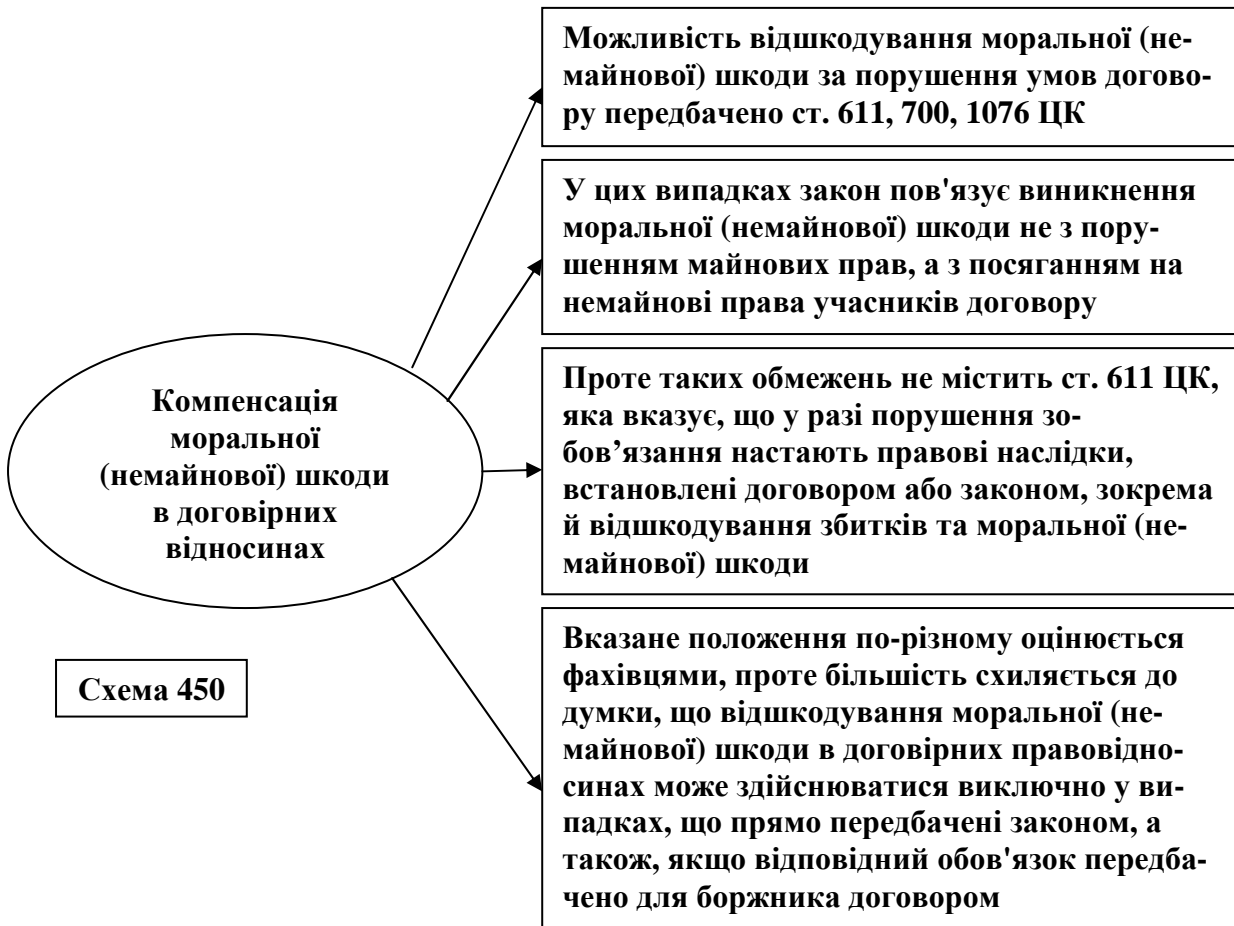
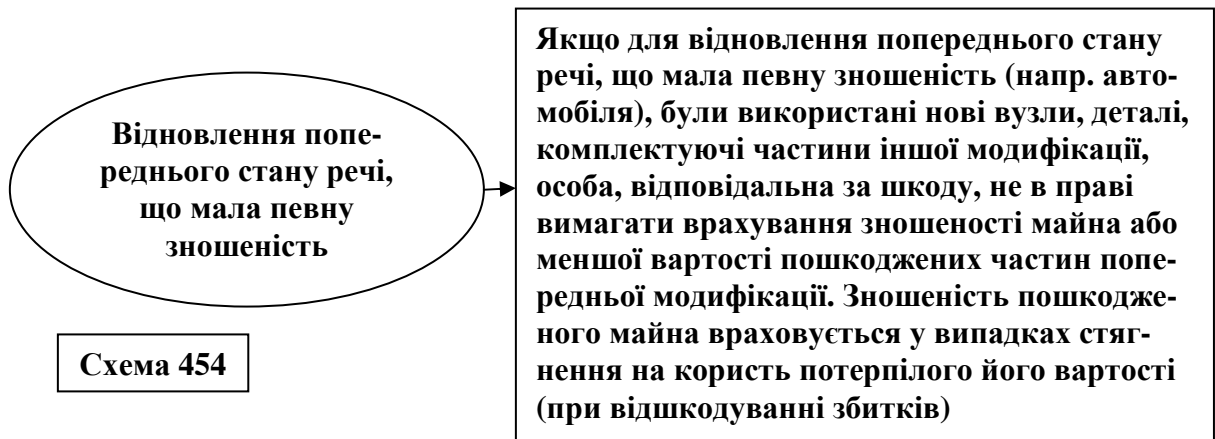
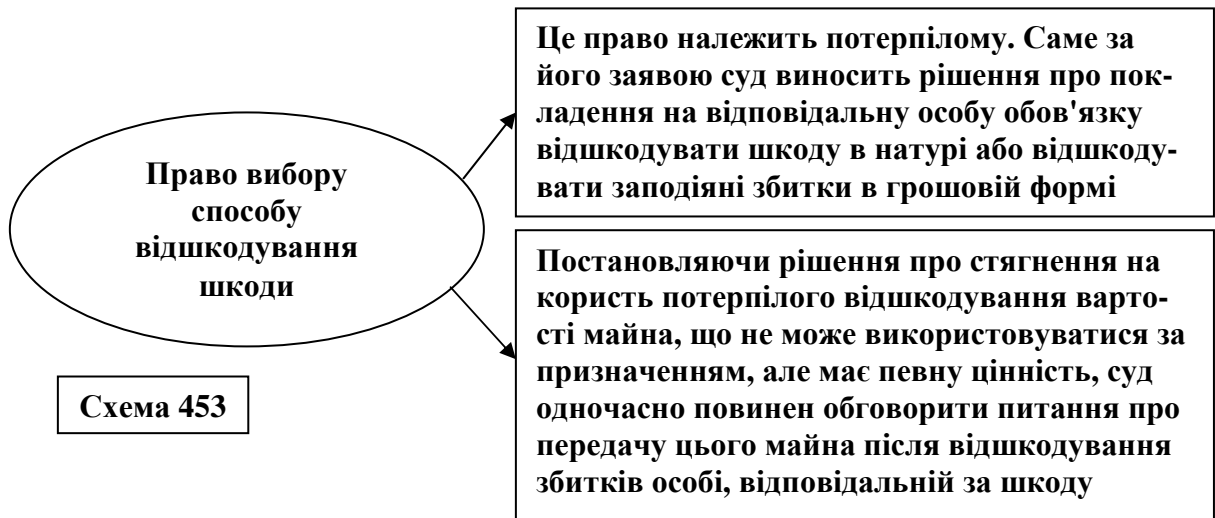
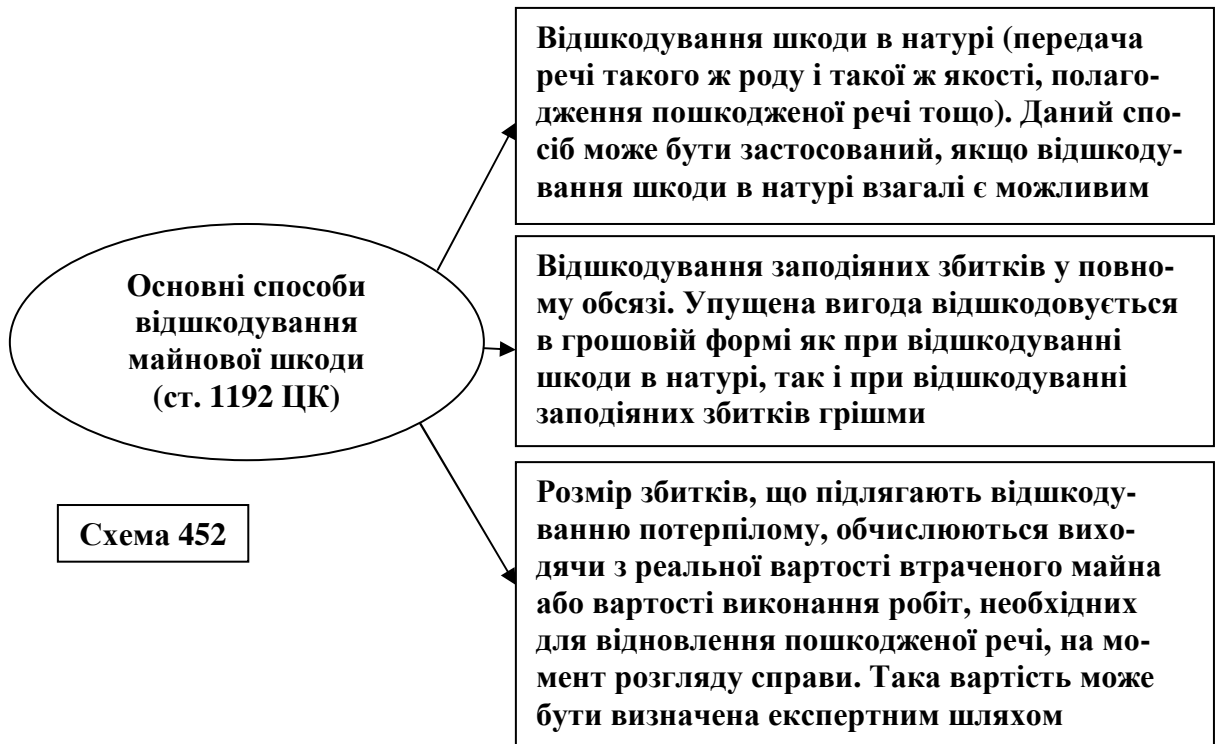

Схема 447

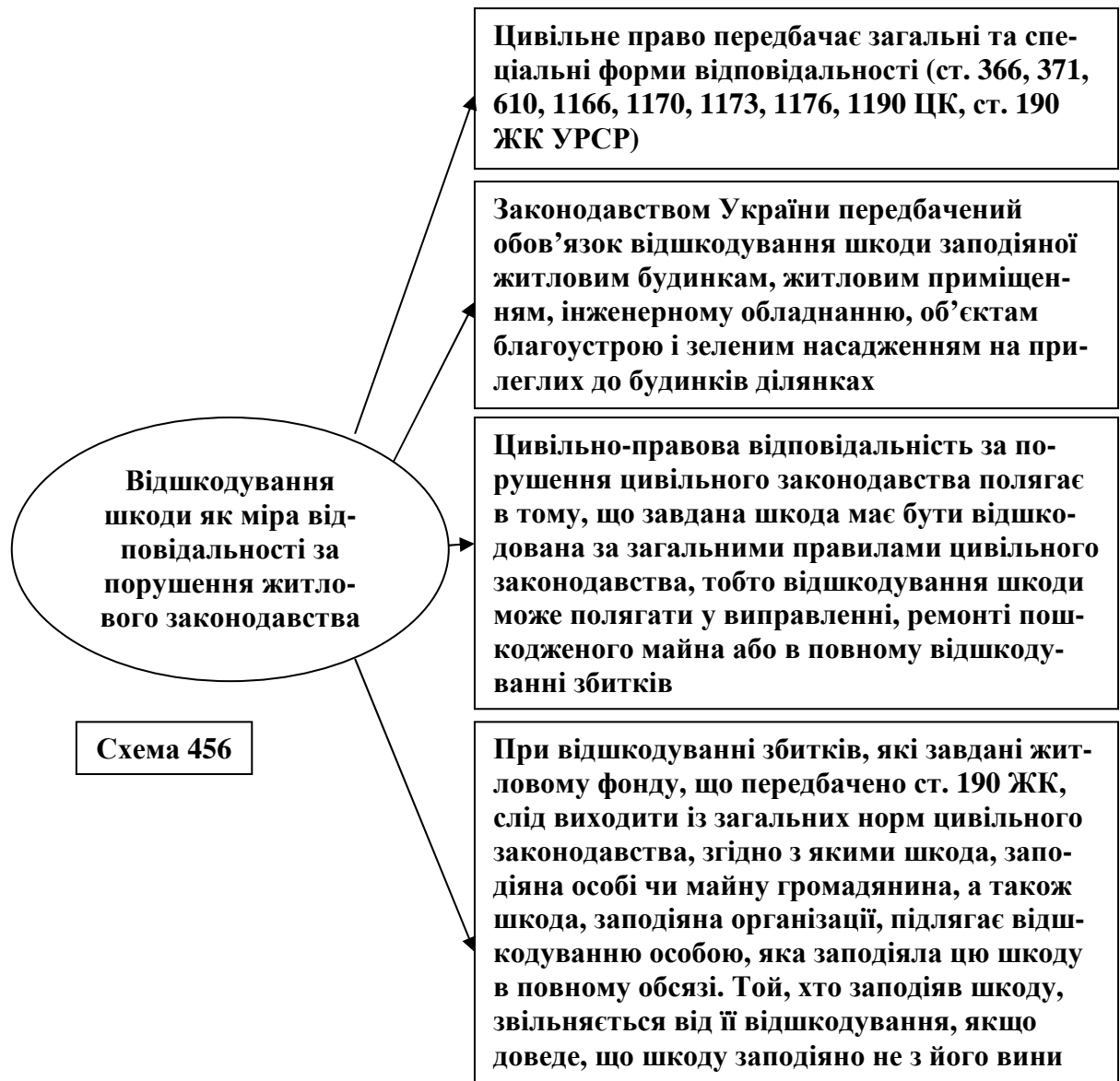

Відшкодування шкоди, завданої майну особи

Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи

Загальне правило
вказаного делікту
(ст. 1195 ЦК)

Схема 457

Фізична або юридична особа, яка завдала шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичній особі, зобов'язана відшкодувати потерпілому заробіток (дохід), втрачений ним внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності, а також відшкодувати додаткові витрати, викликані необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків, протезування, стороннього догляду тощо

Підстави для відшкодування шкоди за правилами пар. 2 гл. 82 ЦК

Схема 458

Каліцтво – травма (раптовий одноразовий вплив на організм, внаслідок якого завдається фізичне ушкодження) або професійне захворювання (захворювання, внесені до переліку професійних захворювань, затверджених постановою КМУ від 08.11.2000 р. №1162)

Інше ушкодження здоров'я – будь-яке загальне захворювання або пошкодження здоров'я, не пов'язане з каліцтвом. Для процесу відшкодування шкоди немає значення, чи була вона заподіяна каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я. Правила відшкодування є однаковими для всіх випадків заподіяння шкоди здоров'ю

Складові, на які
поділяється шкода,
яка підлягає
відшкодуванню за
правилами
ст. 1195 ЦК

Схема 459

Заробіток (дохід), втрачений потерпілим внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності. Визначається з урахуванням таких факторів: 1) середньомісячний заробіток (дохід) потерпілого до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я; 2) ступінь втрати потерпілим професійної працездатності, а за її відсутності – загальної працездатності

Додаткові витрати, пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю

Визначення розміру середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого (ст. 1197 ЦК)

Схема 460

Для обчислення розміру втраченого фізичною особою внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я заробітку (доходу), що підлягає відшкодуванню, необхідно визначити: 1) середньомісячний заробіток (дохід), який потерпілий мав до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я; 2) ступінь втрати потерпілим професійної працездатності, а за її відсутності – загальної працездатності

Порядок обчислення розміру середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого (ст. 1197 ЦК)

Схема 461

Залежить від того, чи працював потерпілий на момент заподіяння йому шкоди. Якщо потерпілий працював за трудовим договором, його середньомісячний заробіток (дохід) обчислюється за 12 або за 3 календарні місяці роботи, що передували ушкодженню здоров'я чи втраті працездатності внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я

Потерпілий сам в праві обрати період (12 або 3 місяці), який береться для обчислення середньомісячного заробітку. Відповідно, для визначення середньомісячного заробітку сукупний дохід потерпілого за обраний період ділять на 12 або на 3

Якщо середньомісячний заробіток потерпілого є меншим від п'ятикратного розміру м.з.п., розмір втраченого заробітку (доходу) обчислюється виходячи з п'ятикратного розміру м.з.п. Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником місячну, погодинну норму праці (обсяг робіт)

До втраченого заробітку (доходу) потерпілого включаються

Схема 462

Всі види оплати праці за трудовим договором за місцем основної роботи і за сумісництвом, з яких сплачується податок на доходи громадян. Доходи, які включаються у склад загального місячного оподаткованого доходу фізичної особи, визначаються Податковим кодексом України. Для визначення розміру втраченого заробітку (доходу) беруться доходи потерпілого у розмірі до вирахування податку

До втраченого заробітку (доходу) потерпілого не включаються

Одноразові виплати, компенсація за невикористану відпустку, вихідна допомога, допомога по вагітності та пологах тощо. Одноразовими вважаються виплати, які надаються підприємством окремим працівникам у зв'язку із сімейними обставинами, на оплату лікування, оздоровлення дітей, поховання (п. 3.31 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстатистики України від 13.01.2004 р. №5)

Схема 463

Обчислення середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого, який на момент заподіяння йому шкоди не працював

Його середньомісячний заробіток (дохід) обчислюється, за його бажанням, виходячи з його заробітку до звільнення (за 3 або 12 останніх календарних місяців до звільнення) або виходячи із звичайного розміру заробітної плати працівника його кваліфікації у цій місцевості. Середня заробітна плата штатних працівників за видами діяльності та середня заробітна плата за регіонами є статистичними показниками та щомісячно публікуються Держкомстатом

Схема 464

Розмір втраченого доходу, що підлягає відшкодуванню (за О. Отрадноюю)

Визначається у відсотках середнього місячного заробітку (доходу), який потерпілий мав до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я з урахуванням ступеня втрати потерпілим професійної працездатності, а за її відсутності – загальної працездатності. Так, наприклад, якщо розмір заробітної плати особи за останні три місяці перед заподіянням шкоди становив 2000, 2300 та 2500 грн., а внаслідок заподіяння їй шкоди має місце втрата професійної працездатності на 30%, то розмір втраченого доходу обчислюється таким чином: $(2000+2300+2500):3 \times 30\% = 680$ грн. щомісячно

Схема 465

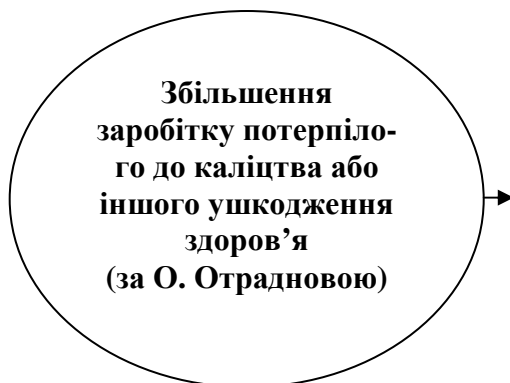

Схема 466

Якщо до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я заробіток потерпілого збільшився в результаті зміни ним місця роботи, або переведення на вище оплачувану роботу, або підвищення йому заробітної плати тощо, то при розрахунку середньомісячного заробітку (доходу) треба виходити тільки з розміру такого збільшеного заробітку, незалежно від того, що підвищений заробіток потерпілий отримував менш ніж 3 місяці або взагалі не встиг отримати. Так, наприклад, якщо потерпілий отримував заробітну плату 2000, 2300 чи 2500 грн., але за три дні до моменту заподіяння шкоди йому підвищили заробітну плату до 3500 грн., розмір втраченого доходу обчислюється тільки виходячи з розміру доходу в 3500 грн.

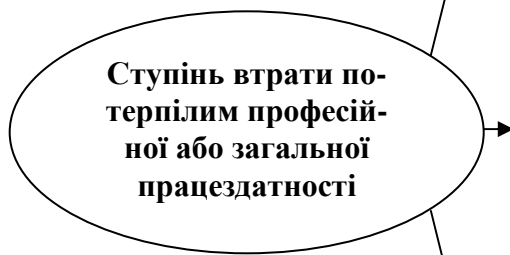
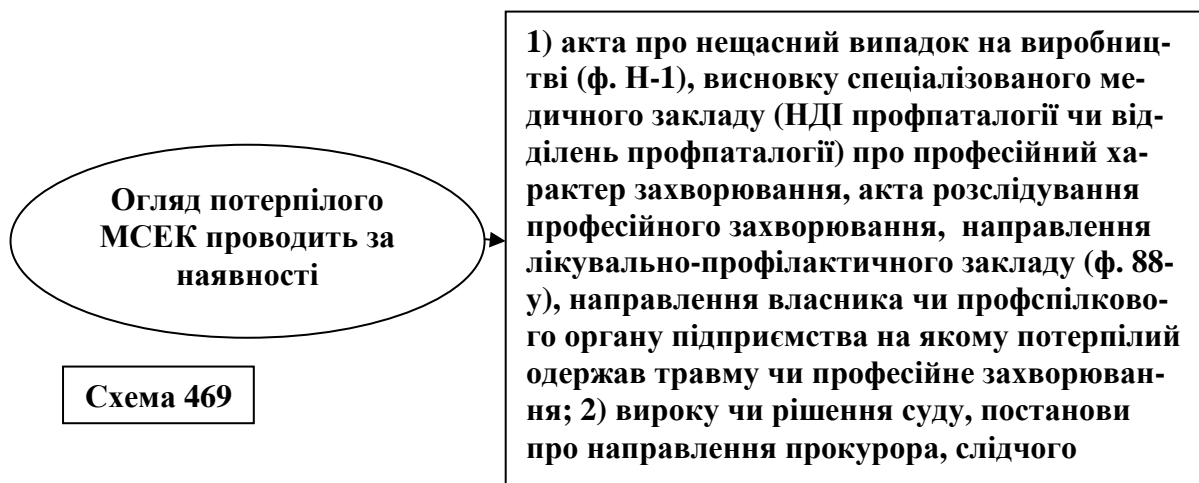
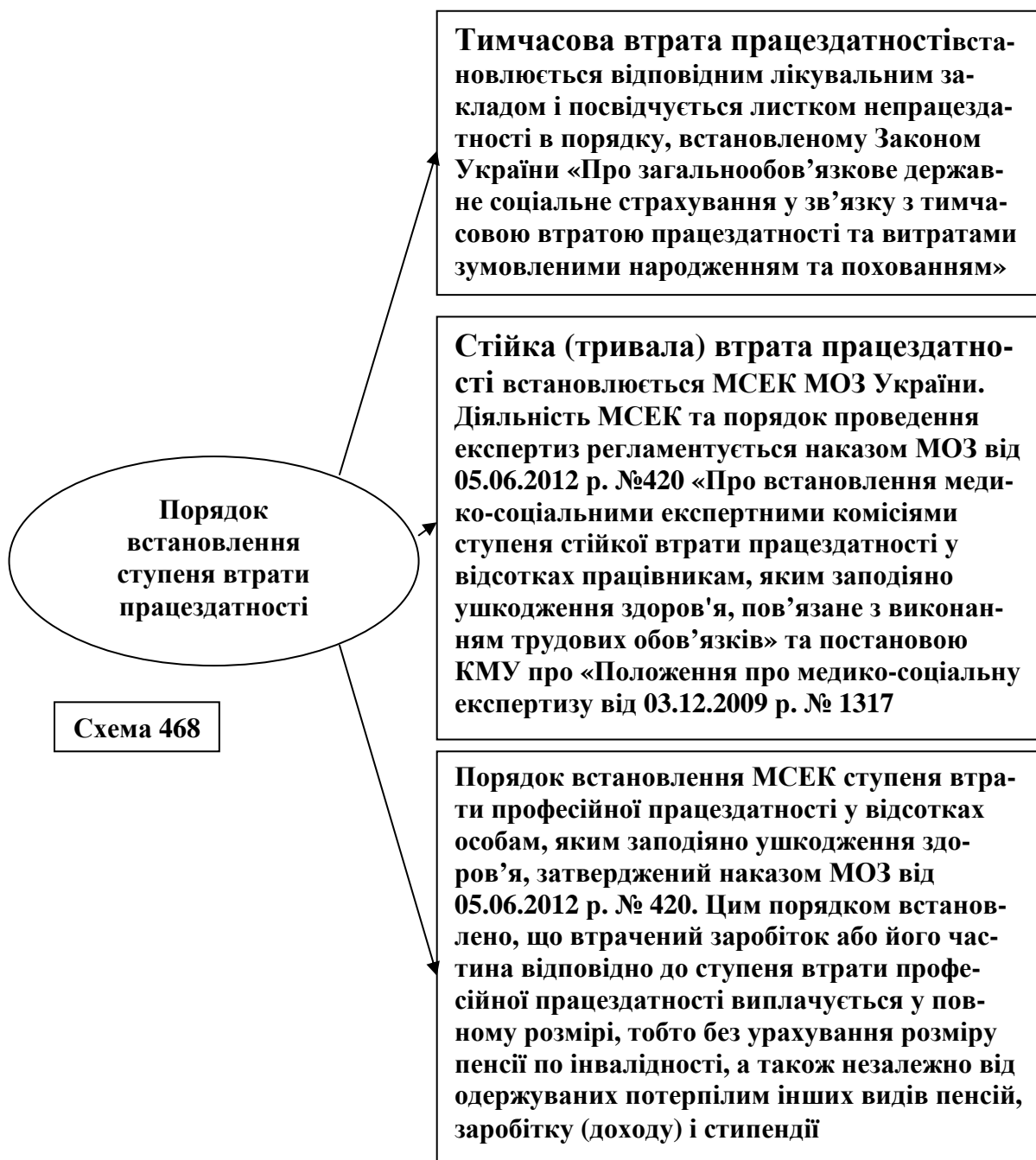

Схема 467

Працездатність – здатність людини до активної діяльності, що характеризується можливістю виконання роботи і функціональним станом організму в процесі роботи («фізіологічною ціною» роботи) (ГОСТ 12.4.061-88) (методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджені постановою Мінпраці від 01.09.1992 р. №41)

Професійна працездатність – здатність людини якісно виконувати роботу, що передбачена конкретною професією і дозволяє реалізувати трудову зайнятість у певній сфері виробництва згідно з вимогами змісту й обсягу виробничого навантаження, устанавленого режиму роботи та умов виробничого середовища (Інструкція про встановлення груп інвалідності, затверджена наказом МОЗ від 05.09.2011 р. № 561)

Встановлення групи інвалідності потерпілих, причини і часу її виникнення проводиться в усіх випадках медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК). Ступінь втрати професійної працездатності (у відсотках), потребу в додаткових видах допомоги визначають: МСЕК – якщо шкода була заподіяна у зв'язку з виконанням працівником трудових обов'язків; судово-медична експертиза – в решті випадків

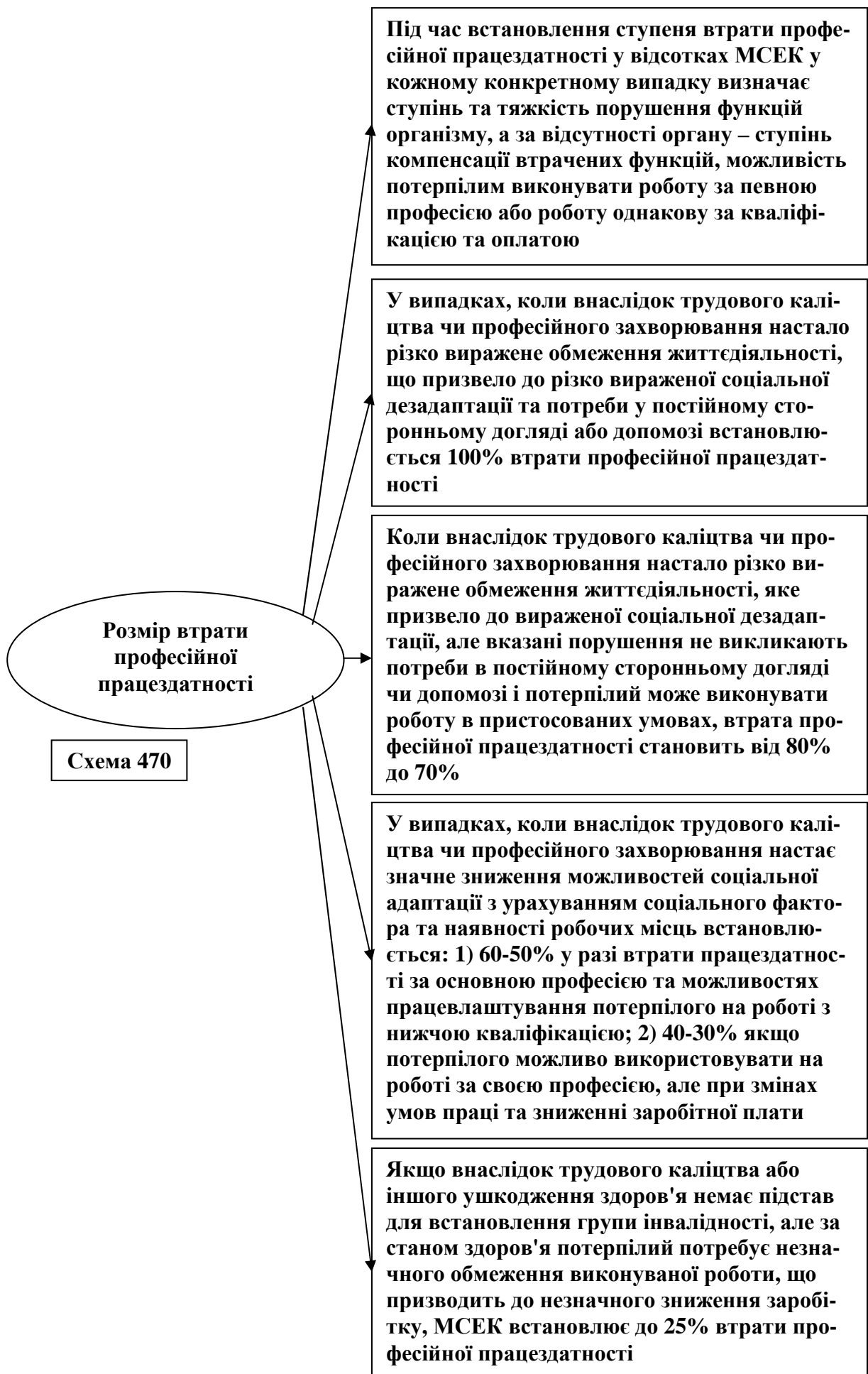
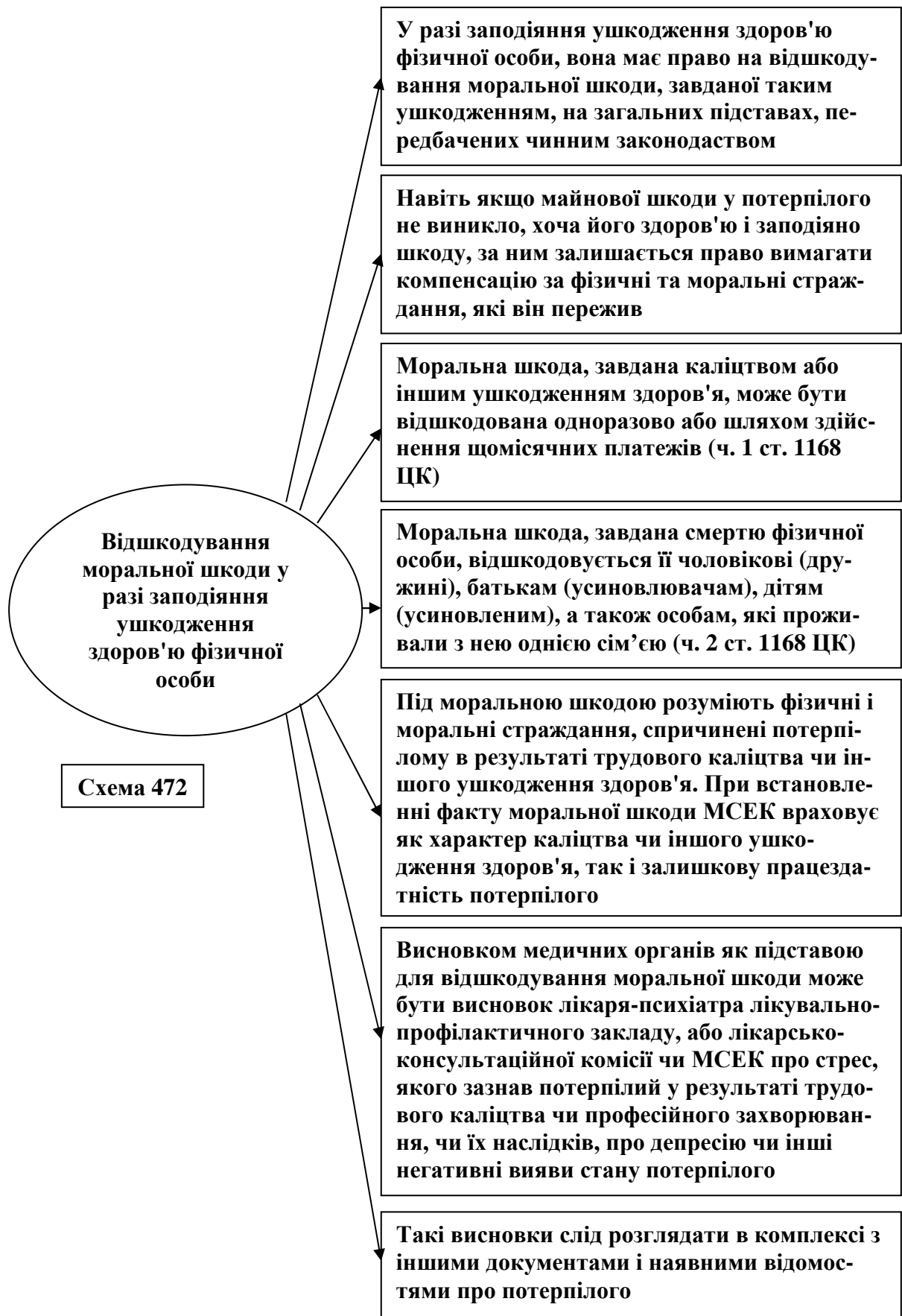

Схема 471

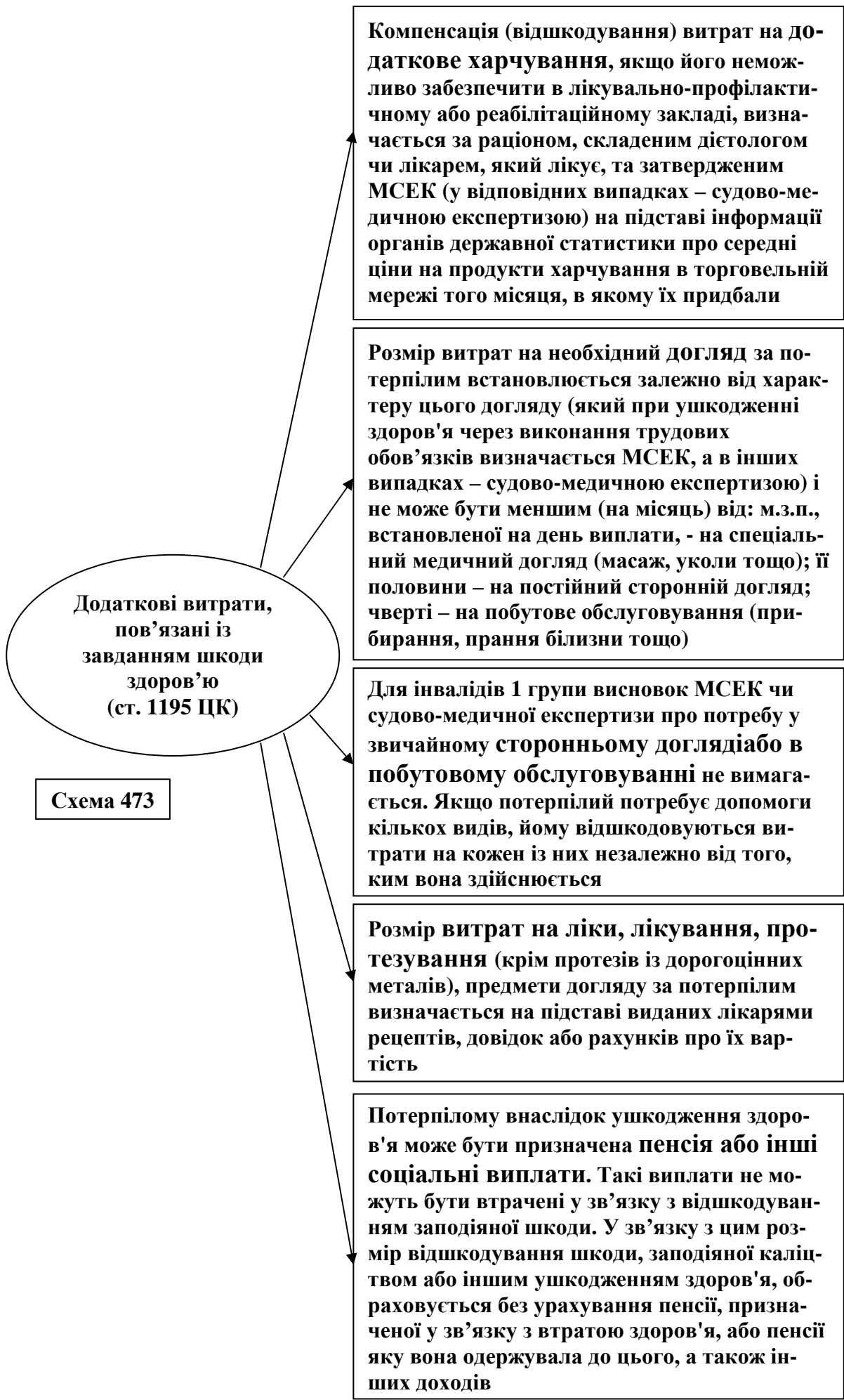
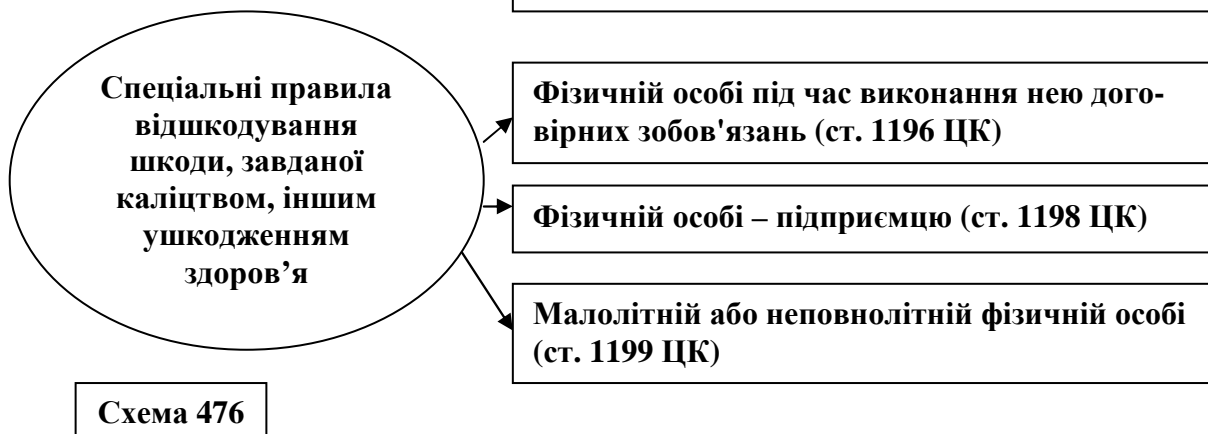
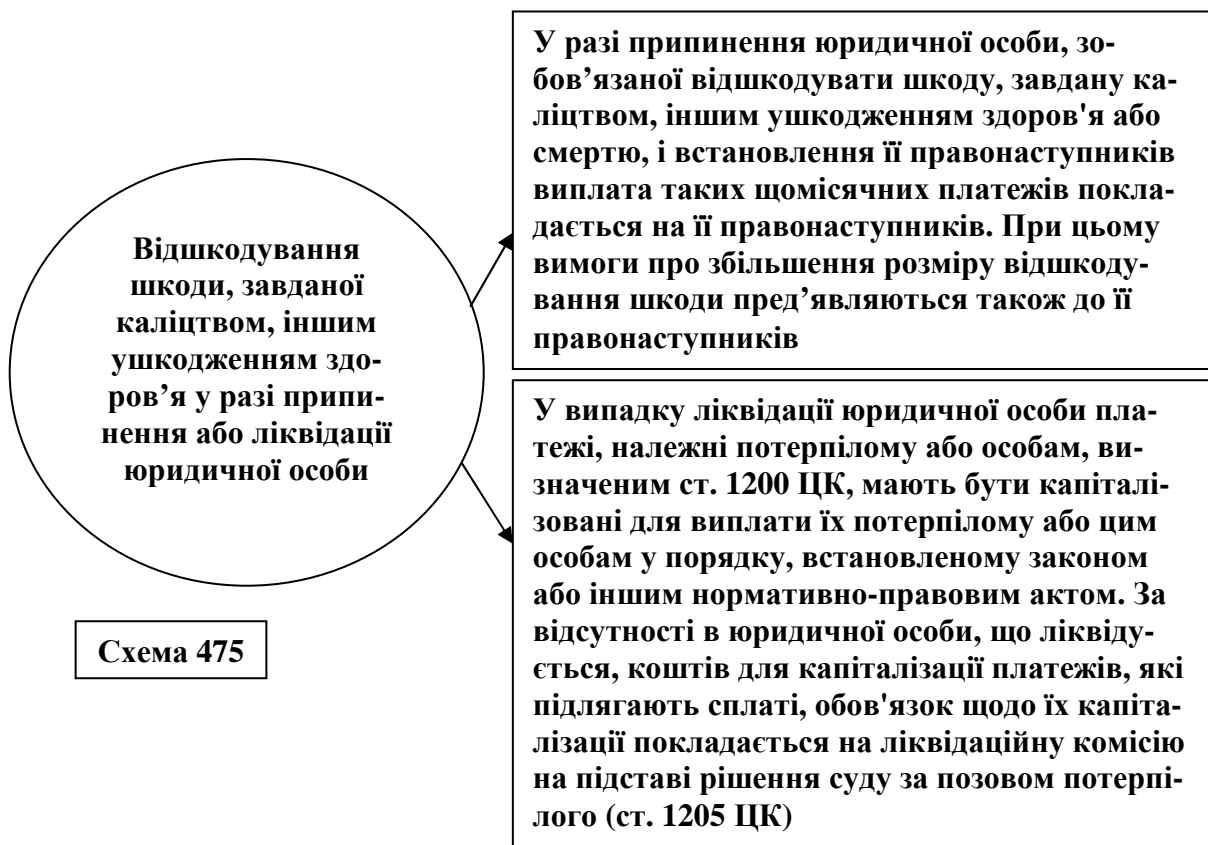
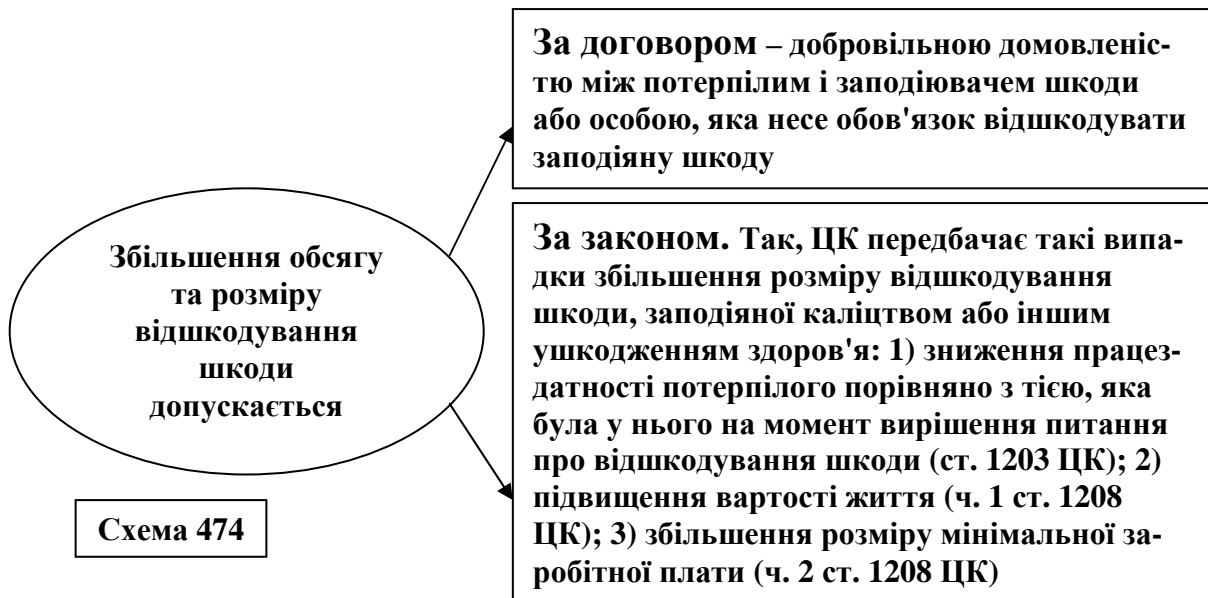

Схема 473

Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи – підприємця (ст. 1198 ЦК)

Схема 477

Розмір втрачених фізичною особою - підприємцем доходів визначається за правилами ст. 1197 ЦК. Розмір доходу фізичної особи підприємця, втраченого фізичною особою внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, що підлягає відшкодуванню, визначається з її річного доходу, одержаного в попередньому господарському році, поділеного на 12. Якщо ця особа отримувала дохід менш як 12 місяців, розмір її втраченого доходу визначається шляхом визначення сукупної суми доходу за відповідну кількість місяців

Розмір доходу фізичної особи – підприємця визначається на підставі даних ДПС. Він визначається без урахування податків. Тобто до уваги береться загальний дохід фізичної особи, який фіксується у звітних документах

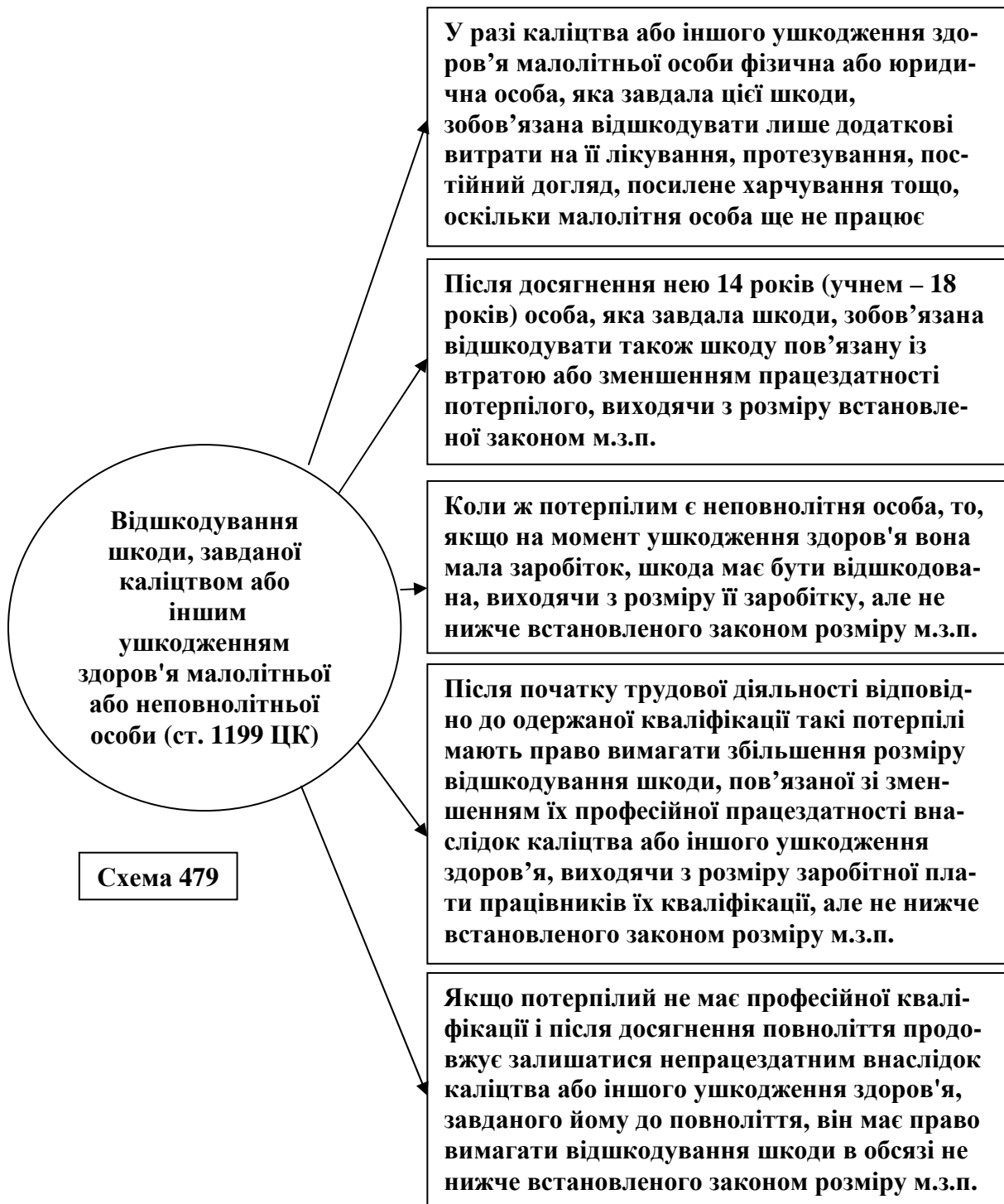
Розмір доходу, втраченого фізичною особою, яка самостійно забезпечує себе роботою (адвокатом, особою, зайнятою творчою діяльністю, та ін.) визначається в такому самому порядку, що і дохід фізичної особи - підприємця

Перерахунок суми відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи у бік збільшення або зменшення

Схема 478

Потерпілий має право на збільшення розміру відшкодування: 1) якщо працездатність знизилася порівняно з тією, яка була у нього на момент вирішення питання про відшкодування шкоди (ст. 1203 ЦК); 2) у разі підвищення вартості життя (прожиткового мінімуму) (ч. 1 ст. 1208 ЦК); 3) у випадку збільшення розміру м.з.п. (ч. 2 ст. 1208 ЦК); 4) в інших випадках, передбачених договором або законом (ч. 4 ст. 1195 ЦК)

Розмір відшкодування може бути зменшено: 1) якщо груба необережність потерпілого сприяла виникненню або збільшенню шкоди (ч. 2 ст. 1193 ЦК); 2) залежно від матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди, крім випадків завдання шкоди вчиненням злочину (ч. 4 ст. 1193 ЦК)

Відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи

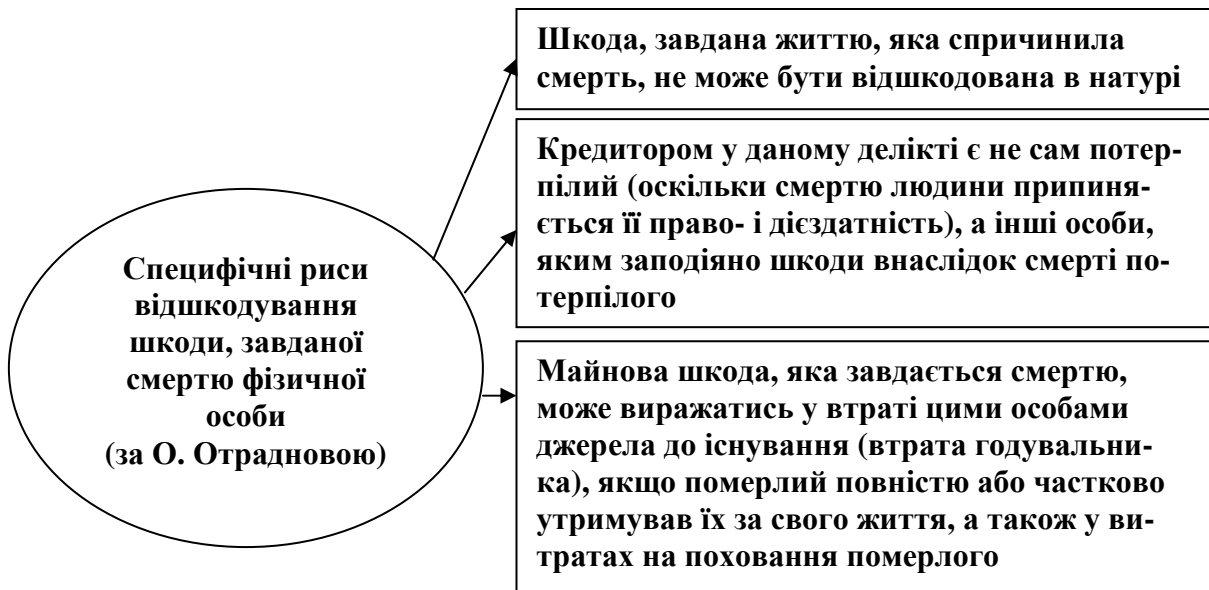

Схема 480

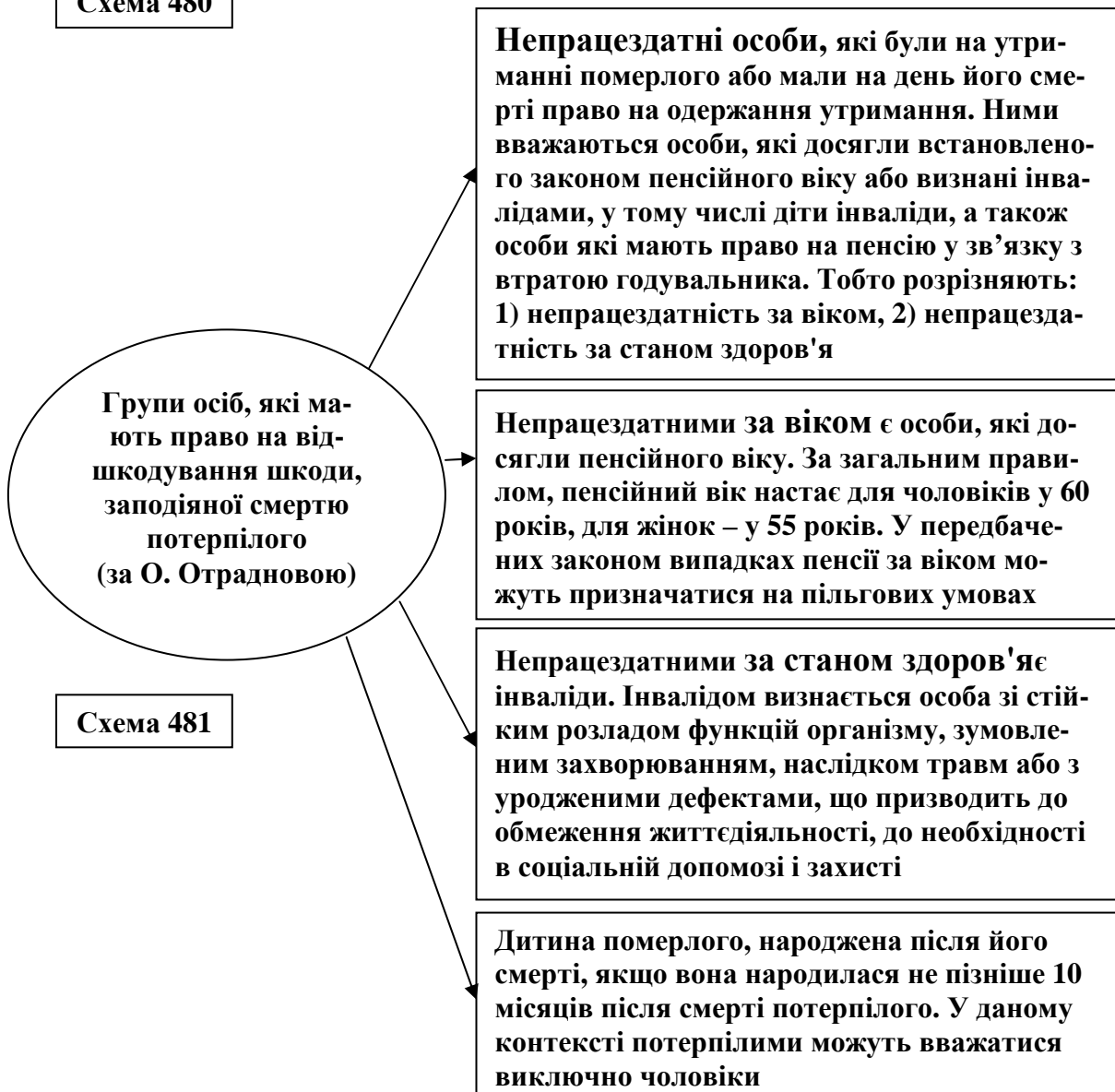

Схема 481

Схема 482

Порядок та розмір відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого (ч. 2,3 ст. 1200 ЦК)

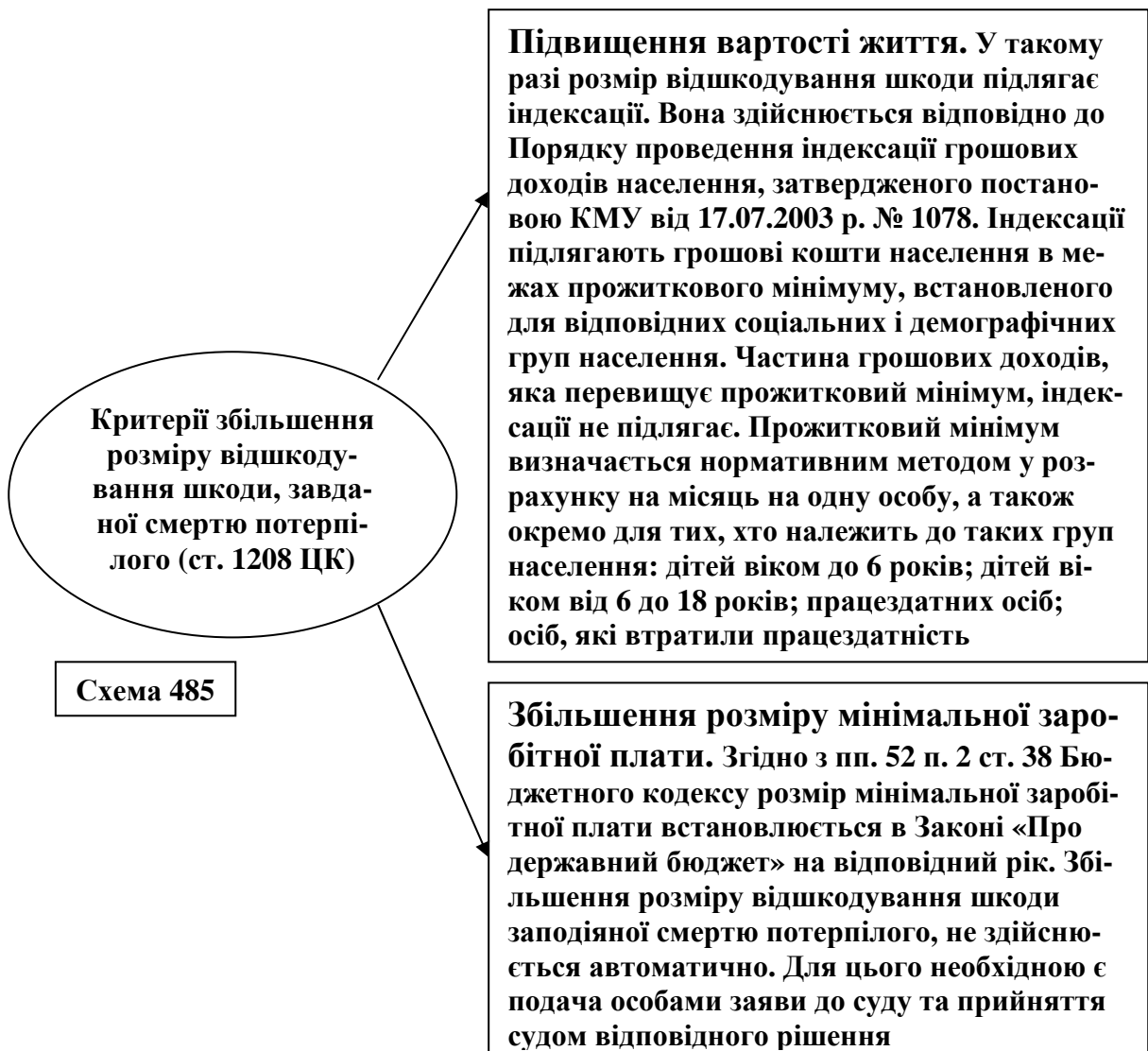
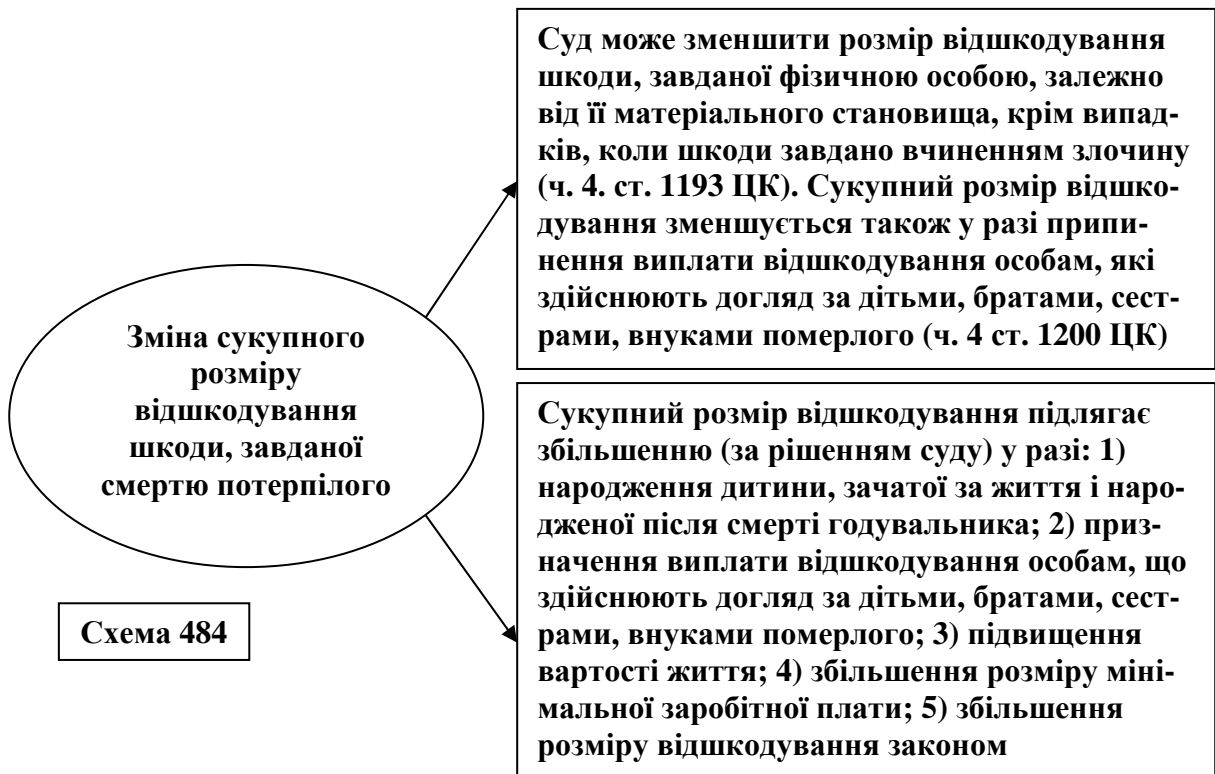
Схема 483

Непрацездатним особам, які перебували на утриманні померлого і мають право на відшкодування шкоди у зв'язку з його смертю, відшкодування визначається у розмірі середньомісячного заробітку померлого (при одночасній смерті кількох потерпілих, які разом їх утримували, - в розмірі загальної суми заробітку померлих) за відрахуванням частки, що припадала на самого померлого і працездатних осіб, які були на його утриманні, але не мають права на відшкодування шкоди. Наприклад, середній заробіток потерпілого становив 2000 грн. На його утриманні перебували: працездатна дружина, яка не працювала, та двоє дітей віком 10 і 12 років. Для визначення розміру відшкодування необхідно провести такі розрахунки: 1) визначити частину заробітку, що припадала на кожного члена сім'ї: $2000 : 4 = 500$ грн; 2) визначити частину заробітку потерпілого, що припадала на його працездатну дружину: $500 \times 2 = 1000$ грн; 3) із загальної суми середнього заробітку необхідно виключити частину заробітку, що припадала на потерпілого і його непрацездатну дружину: $2000 - 1000 = 1000$ грн. У цьому випадку право на відшкодування мають двоє дітей в розмірі 1000 грн. щомісяця

До складу доходів потерпілого також включаються пенсія, суми, що належали йому за договором довічного утримання (догляду), та інші аналогічні виплати, які він одержував

Якщо особам, що мають право на відшкодування шкоди, заподіяної смертю потерпілого, призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника, шкода відшкодовується в повному обсязі без урахування пенсії. Якщо такі особи мають інші доходи це також не враховується при визначенні розміру відшкодування що їм належить

Непрацездатні члени сім'ї померлого, які мали самостійний заробіток або одержували пенсію на час його смерті, можуть бути визнані утриманцями потерпілого, якщо частка заробітку останнього, що припадала на кожного з них була основним і постійним джерелом їх існування.

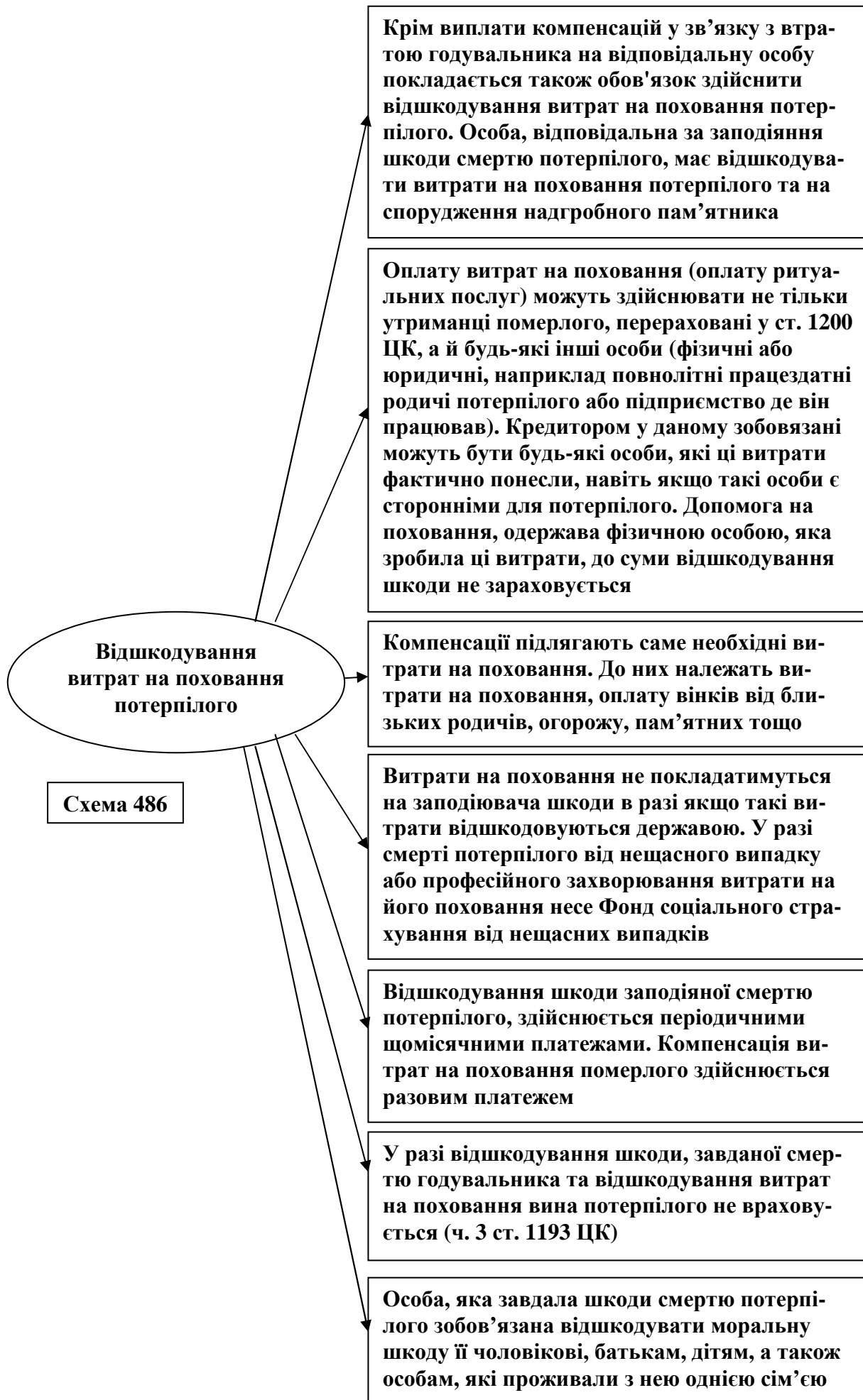
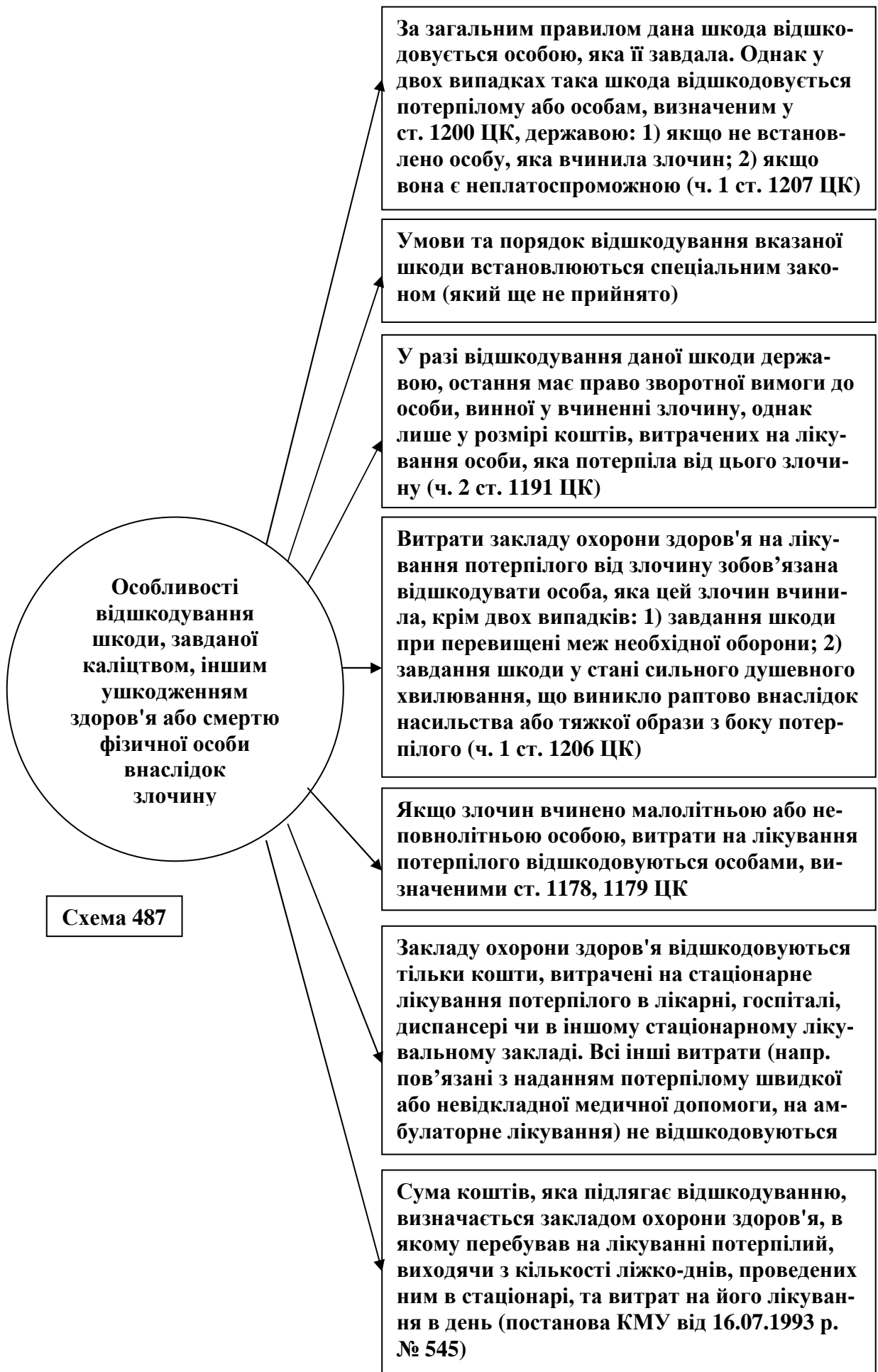
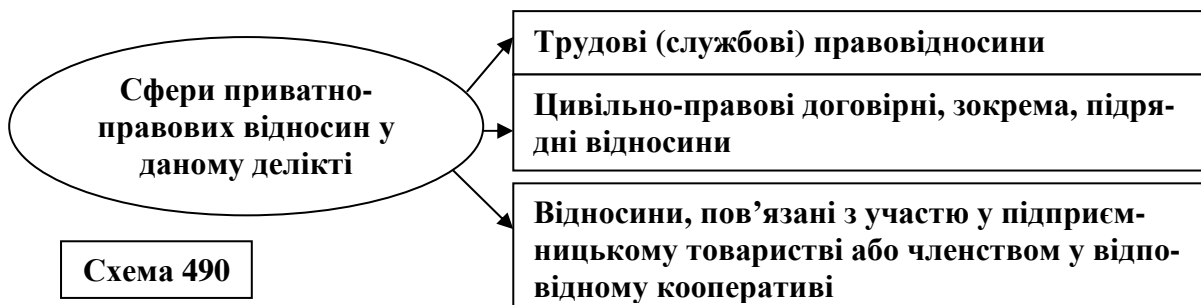
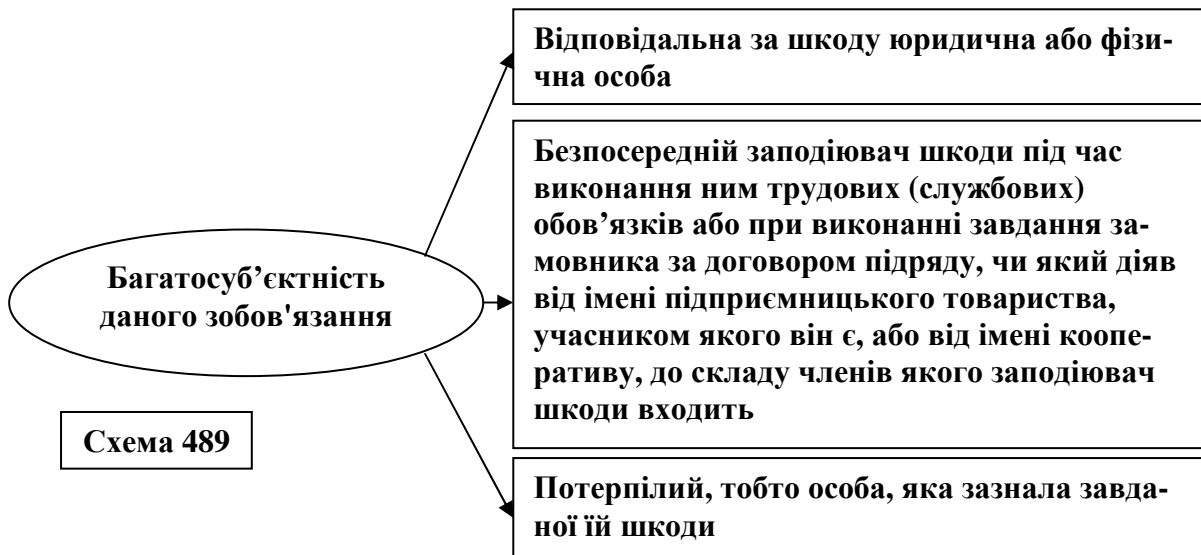
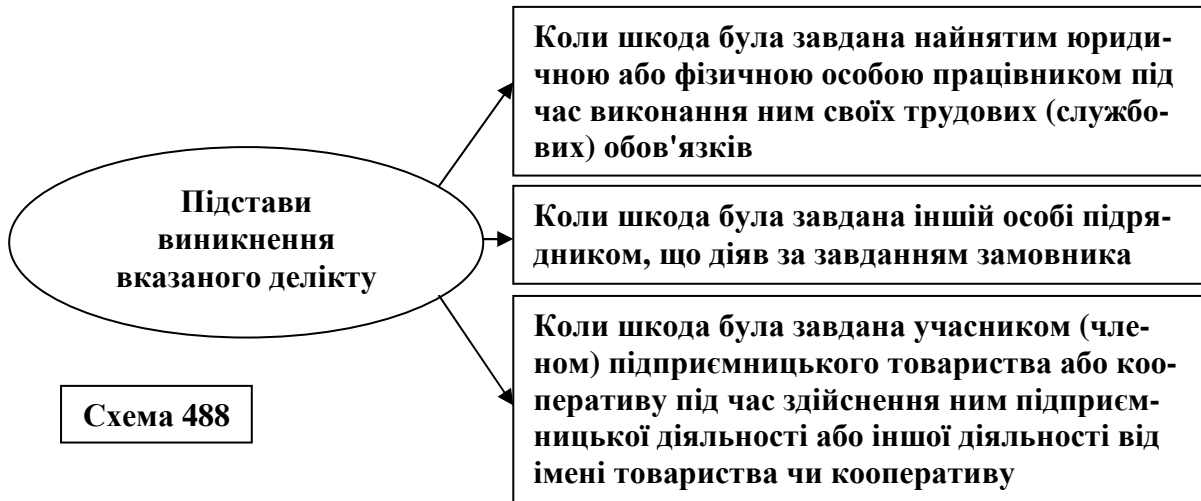
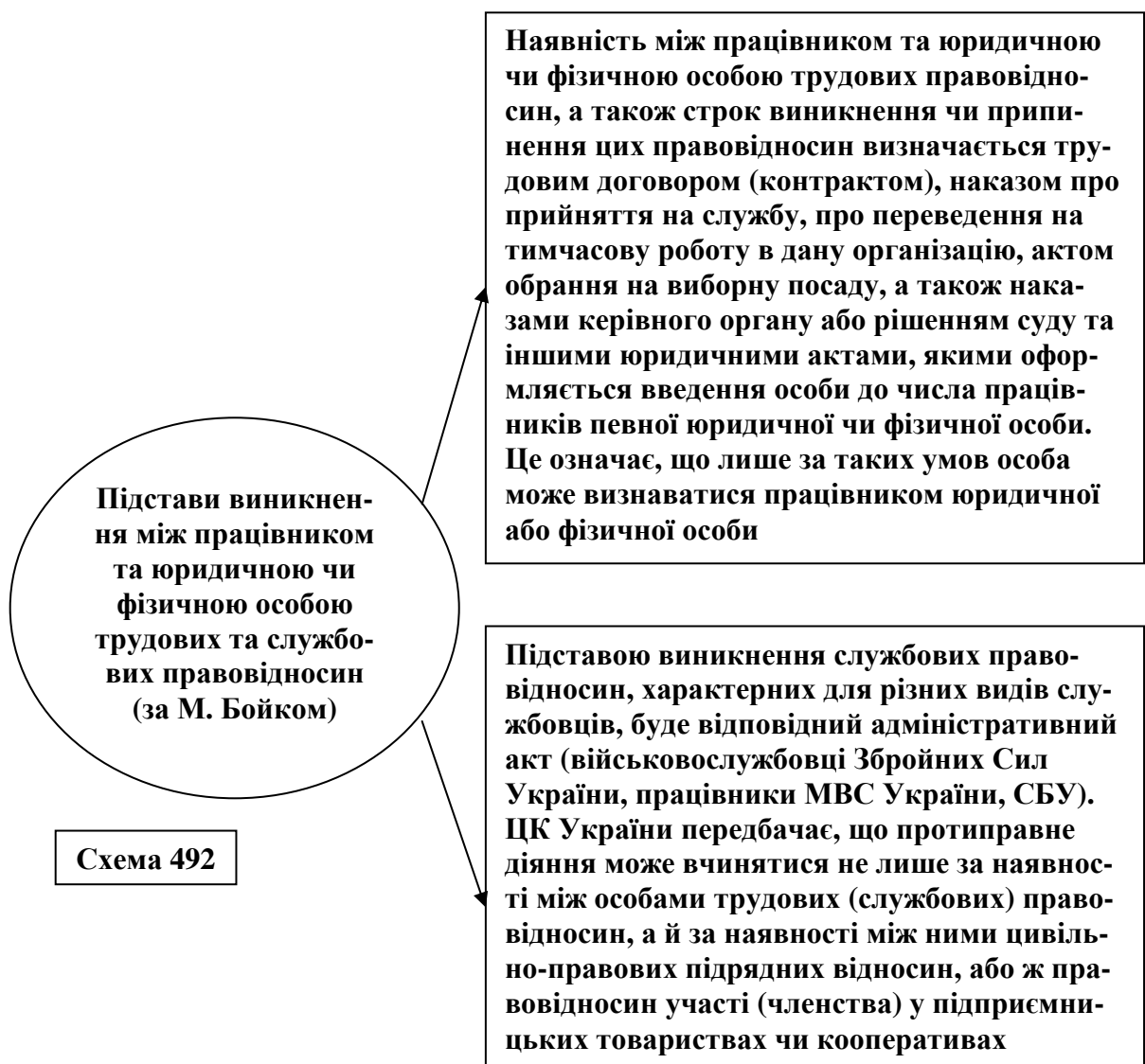
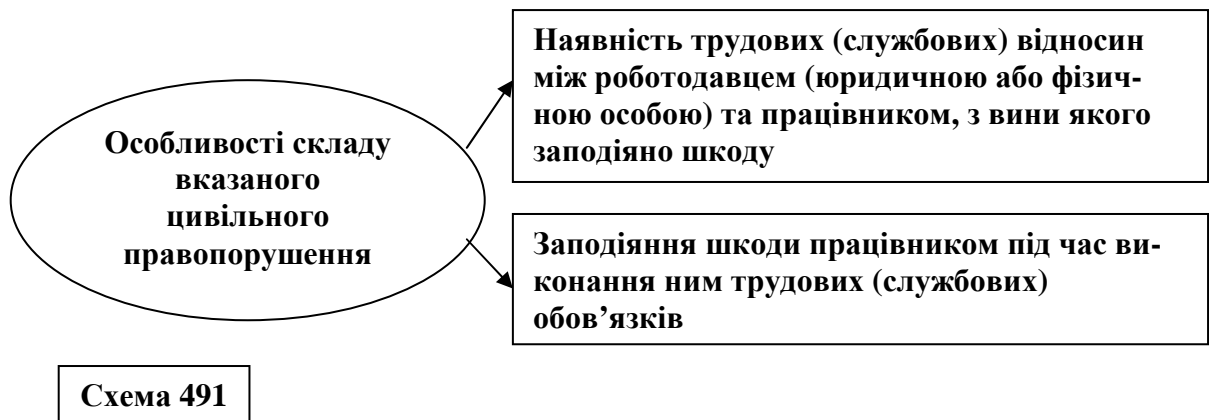

Схема 486

Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою

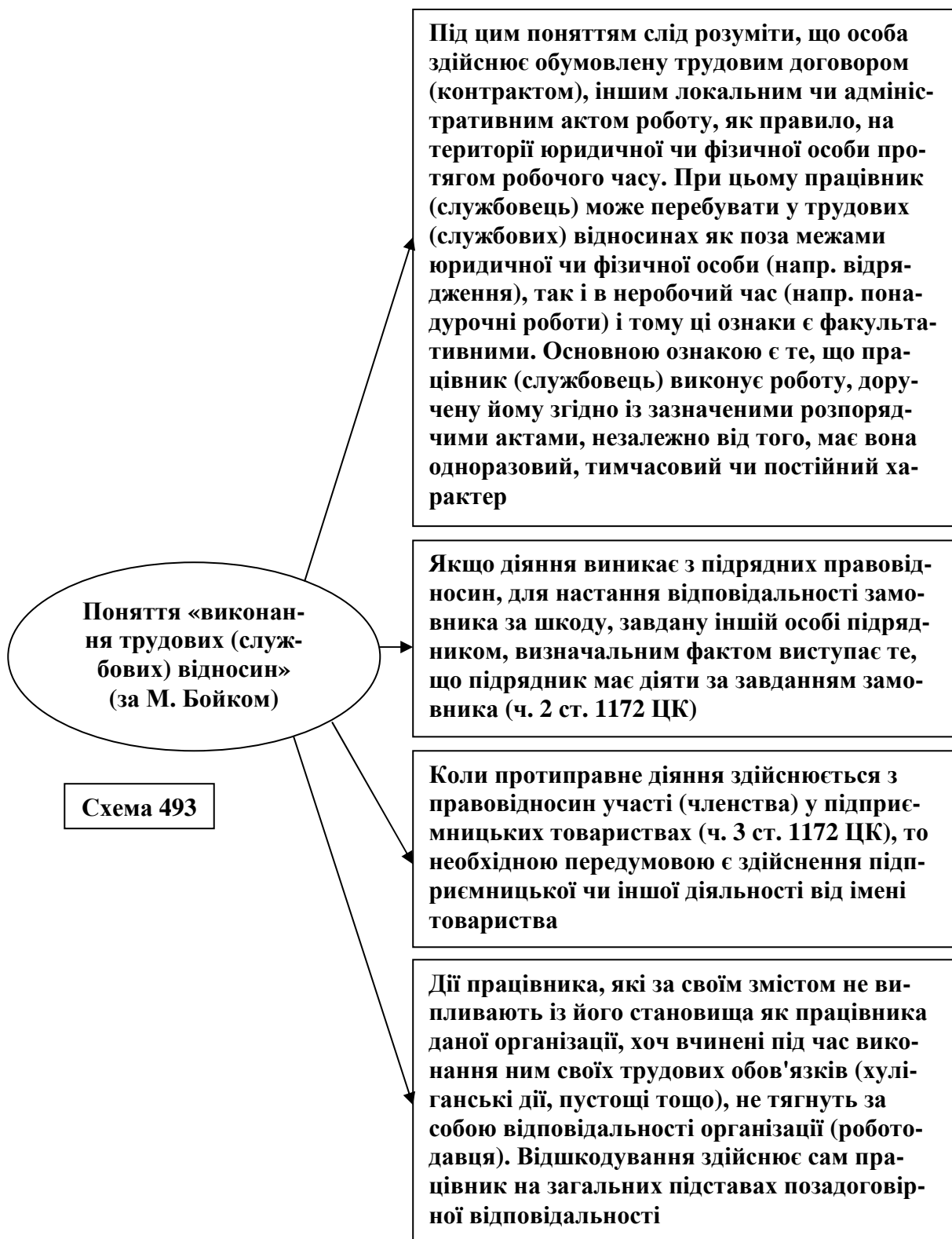
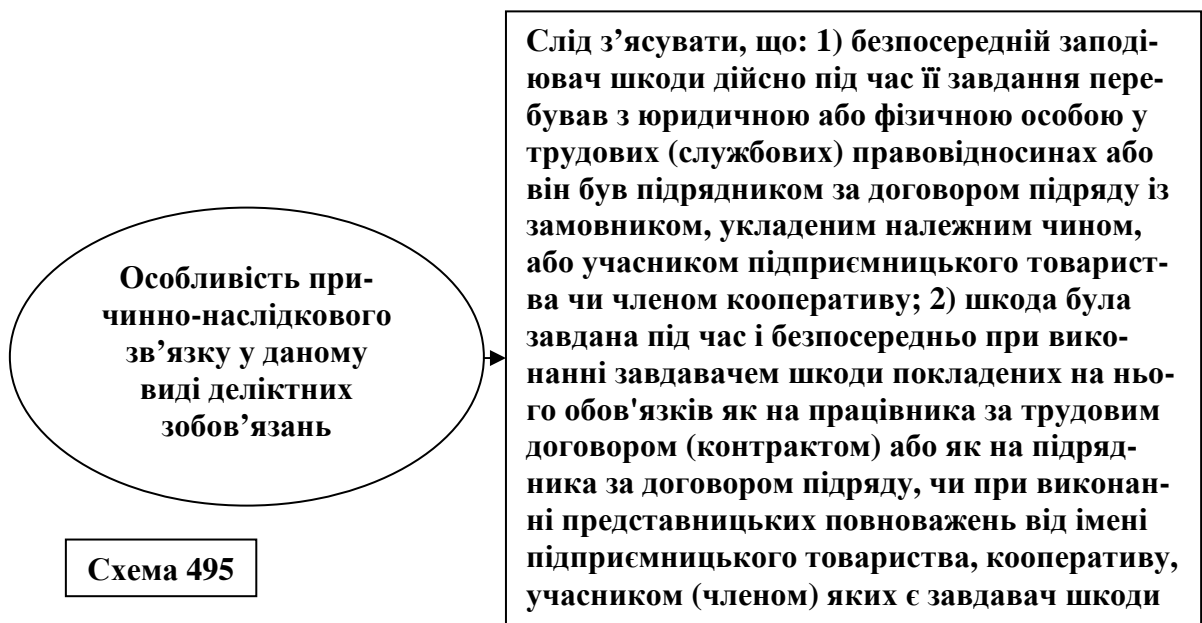
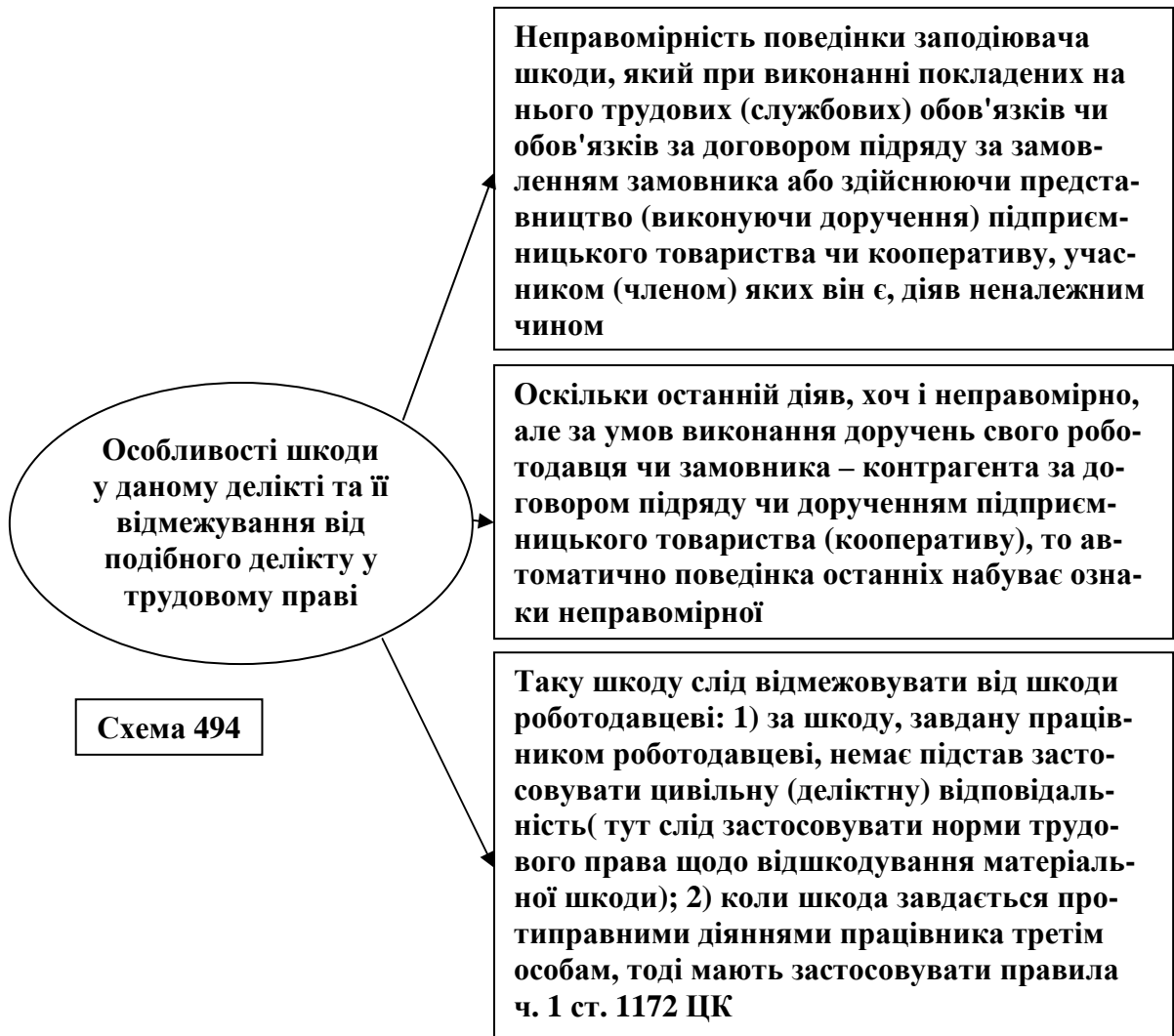
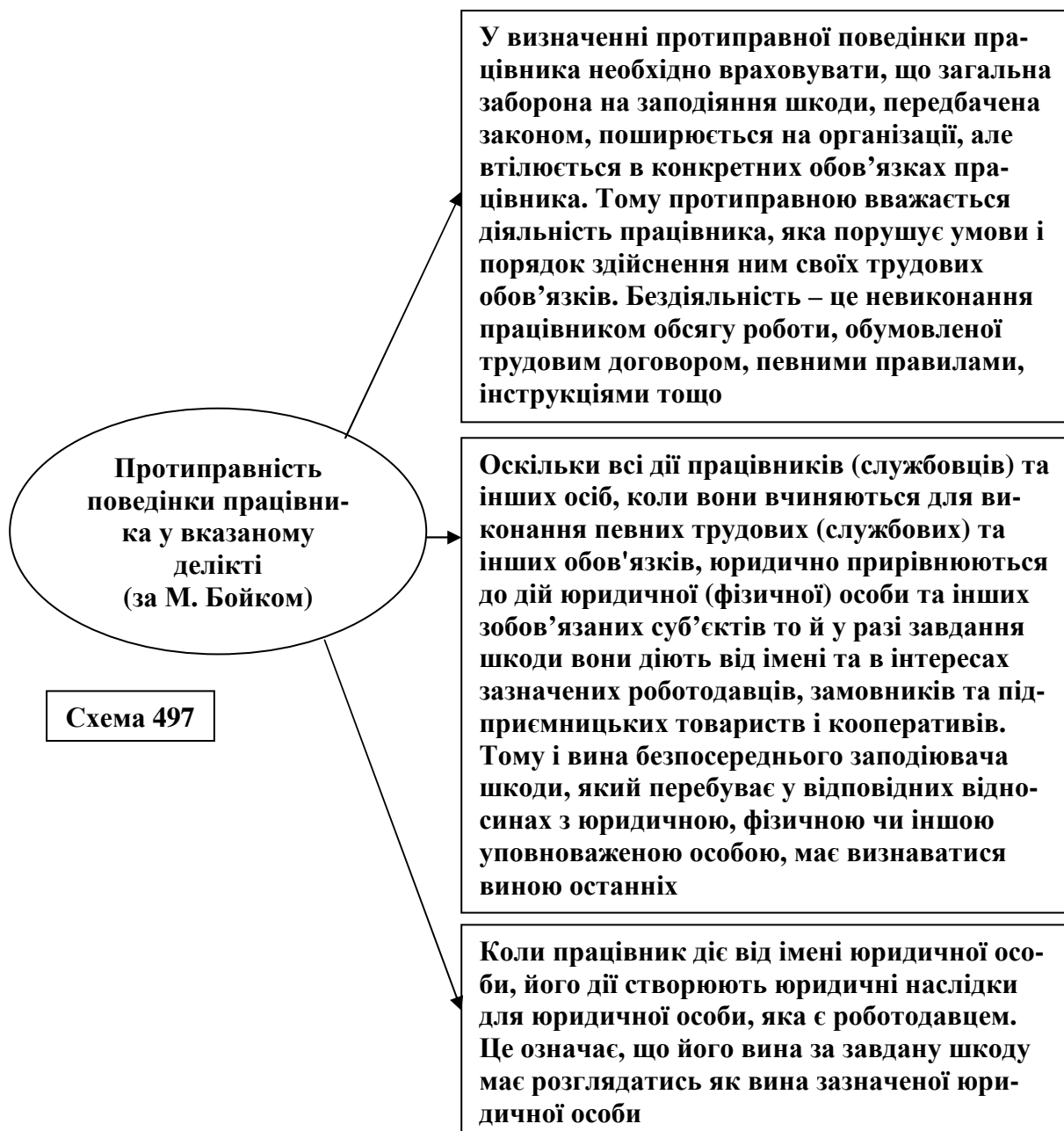
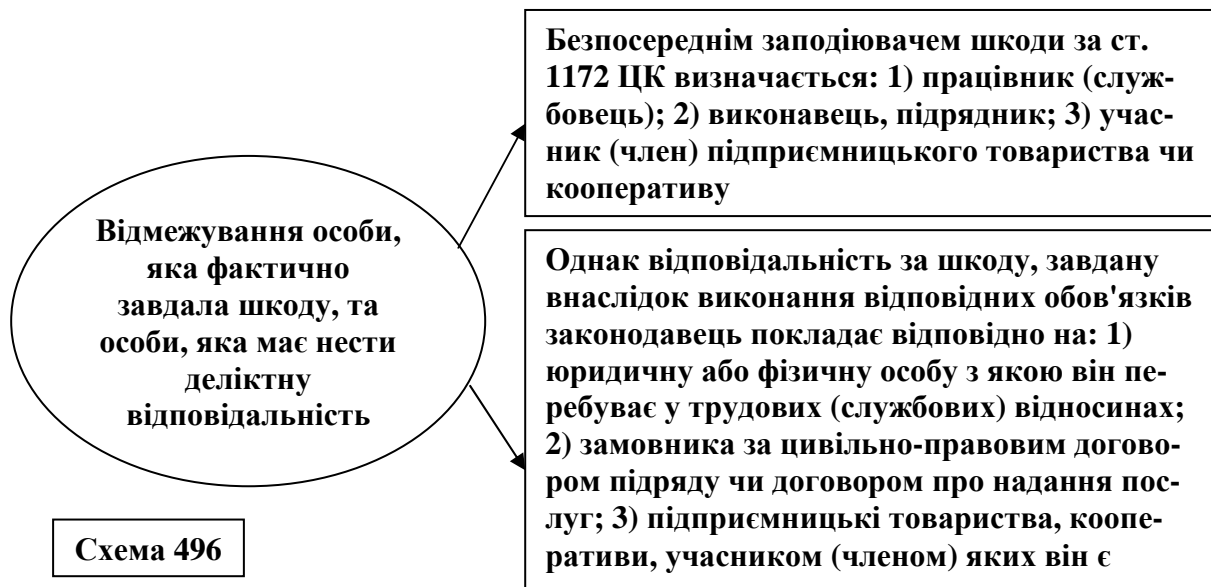
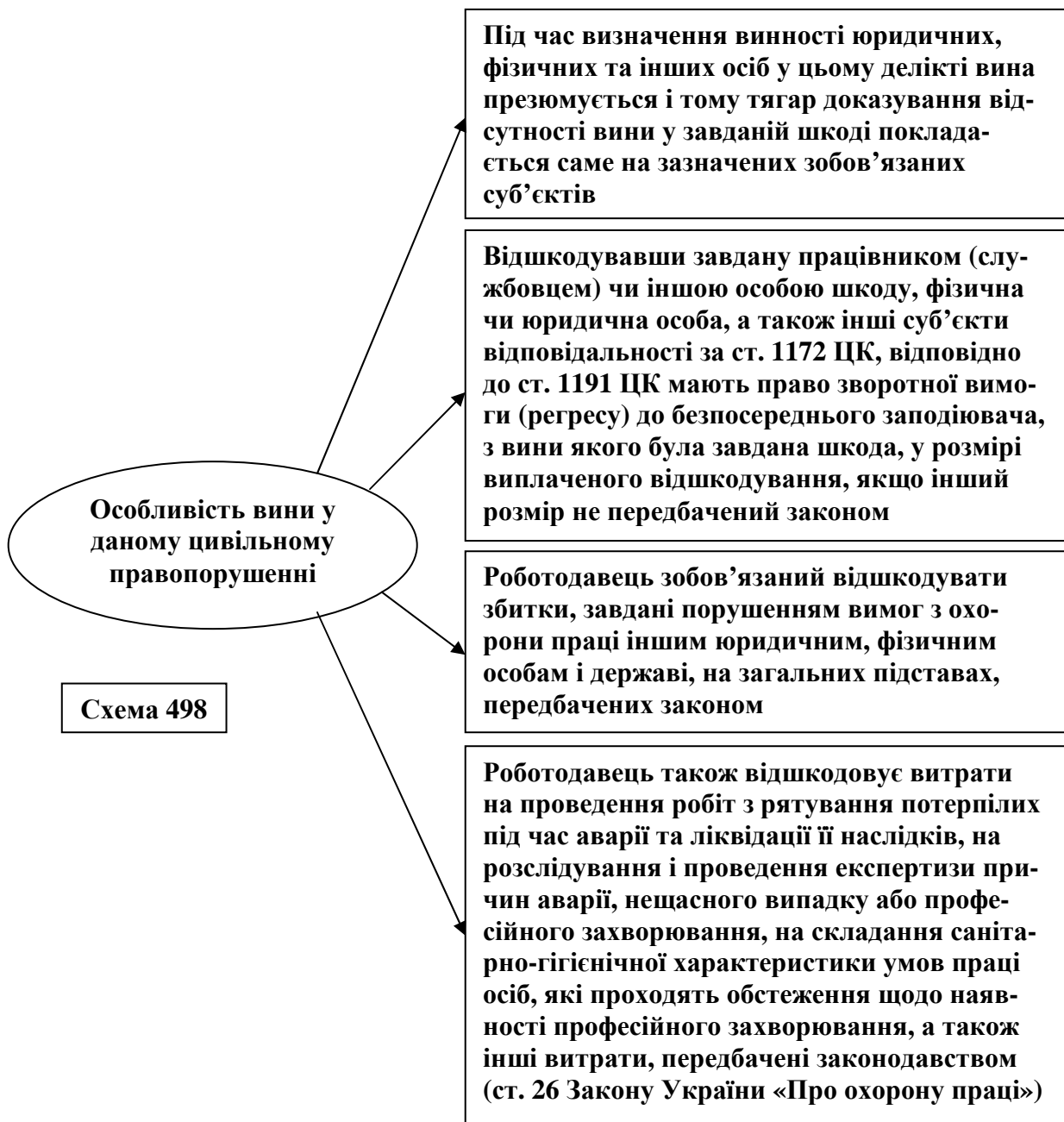

Схема 493

Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади АРК, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами

Схема 499

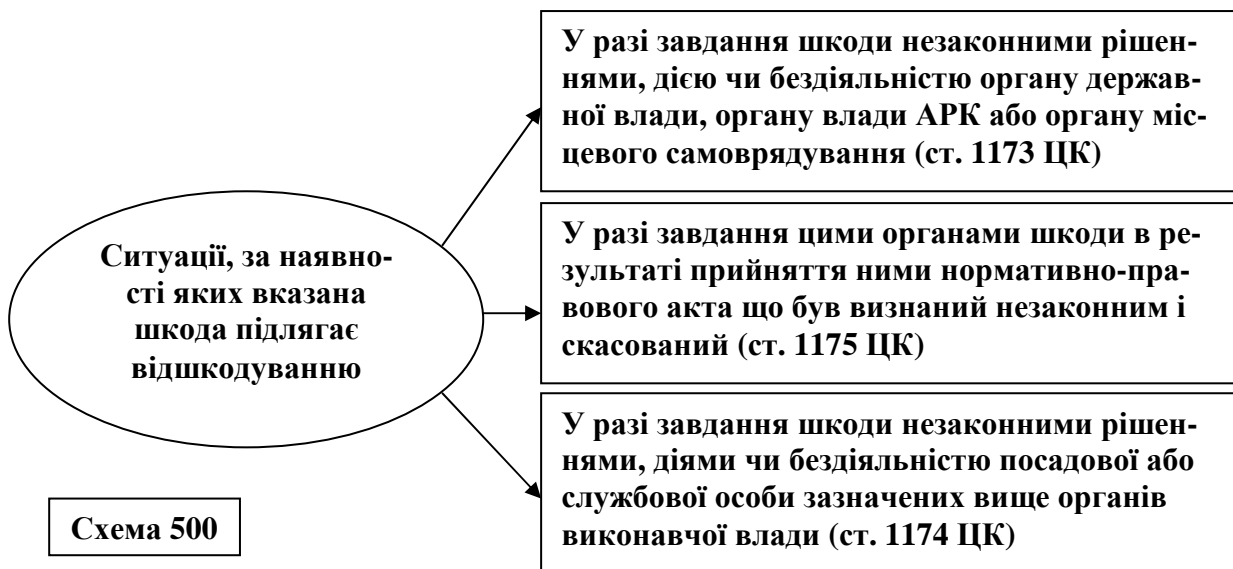

Схема 500

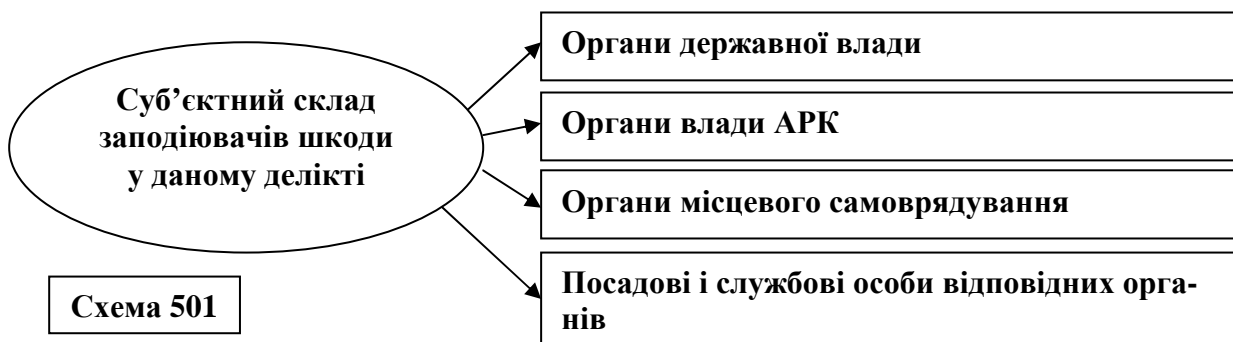

Схема 501

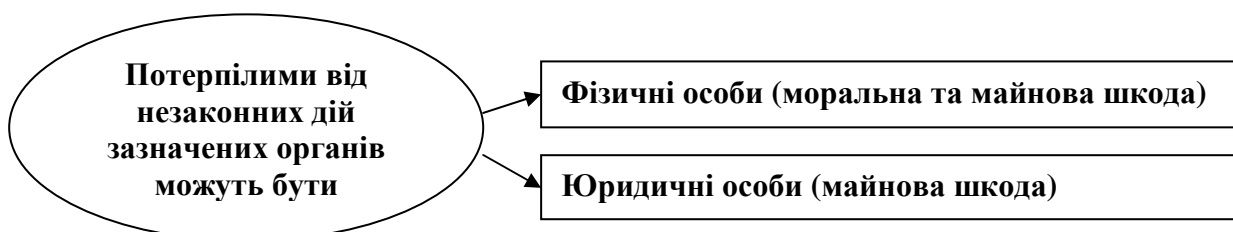
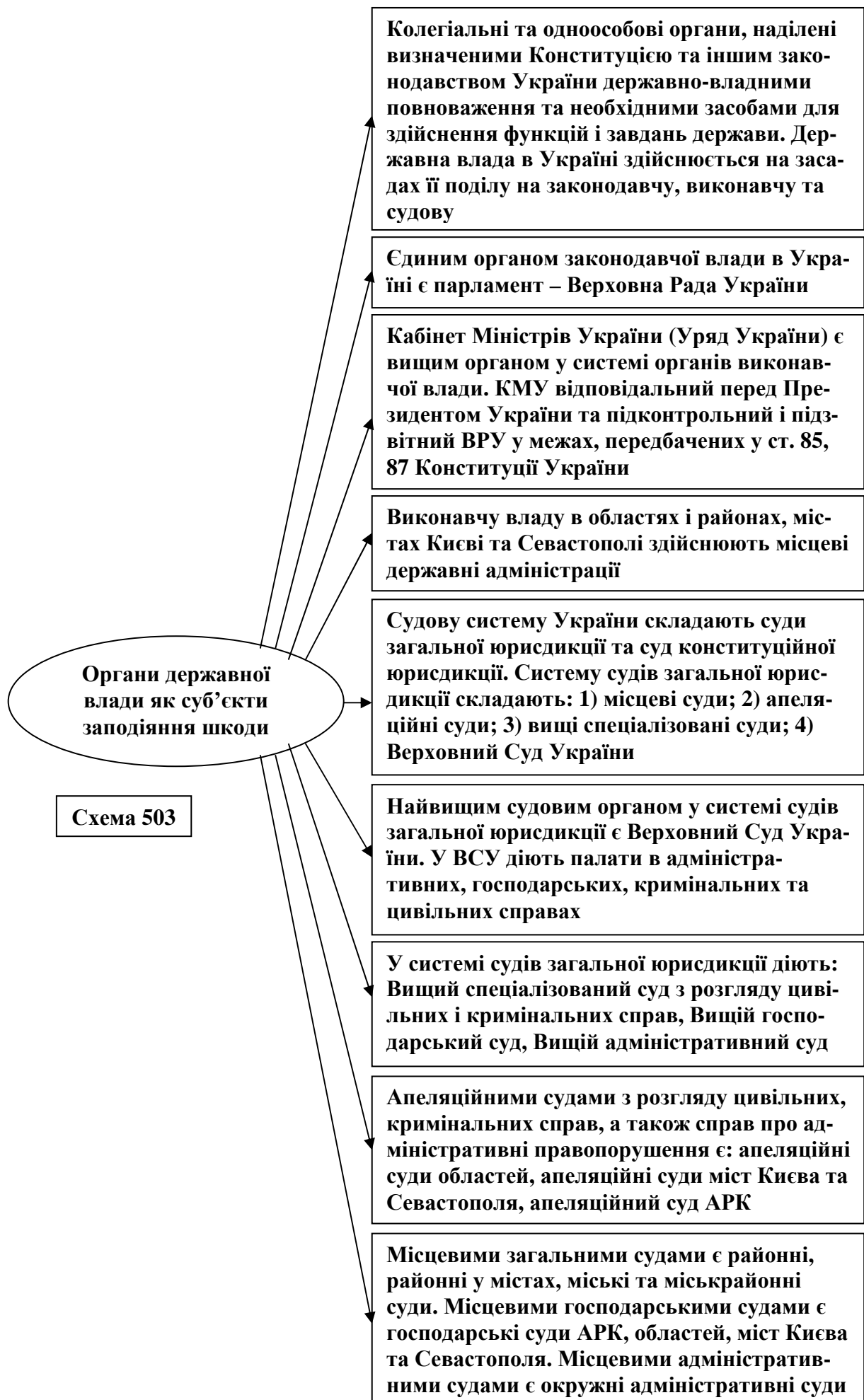
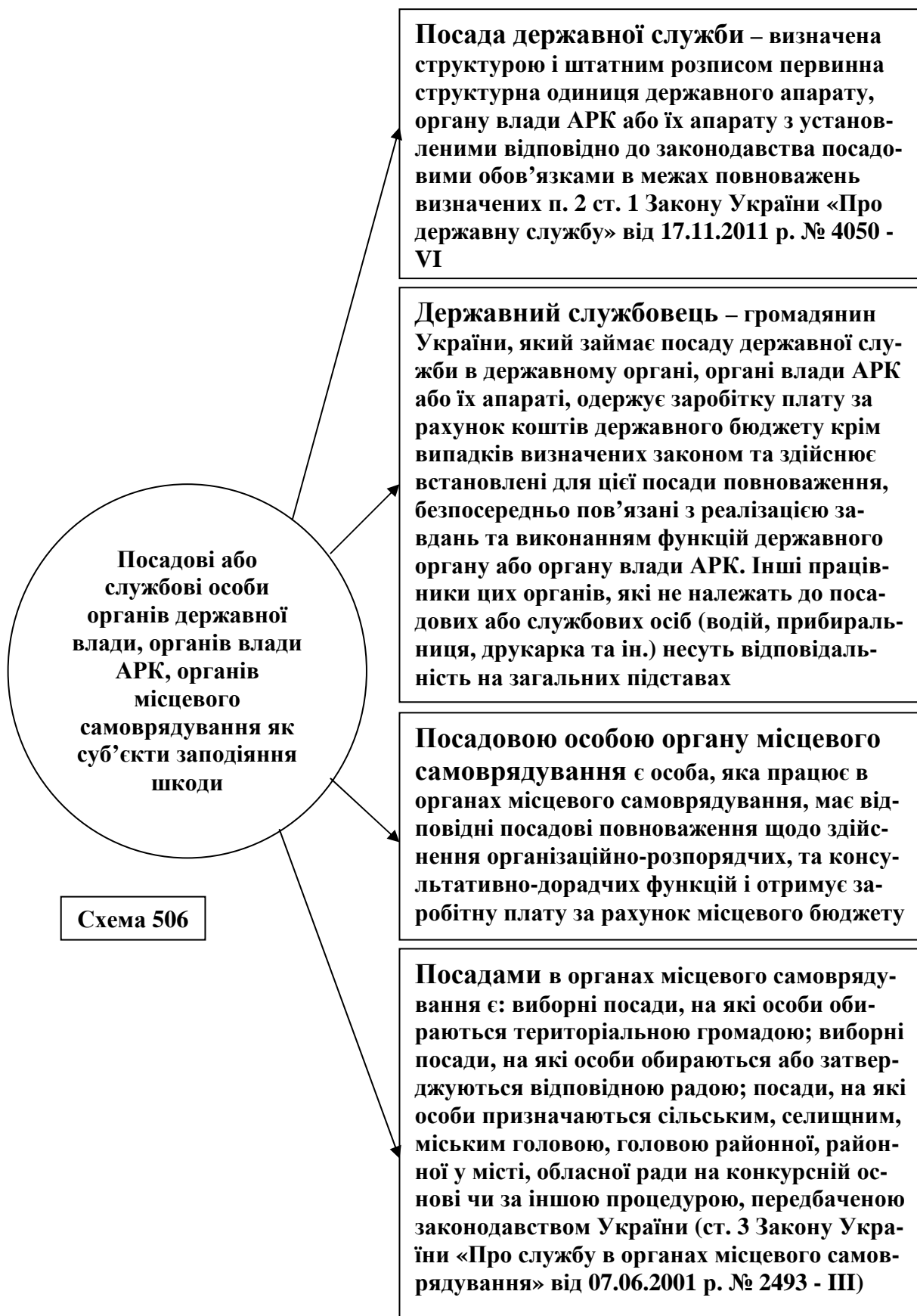
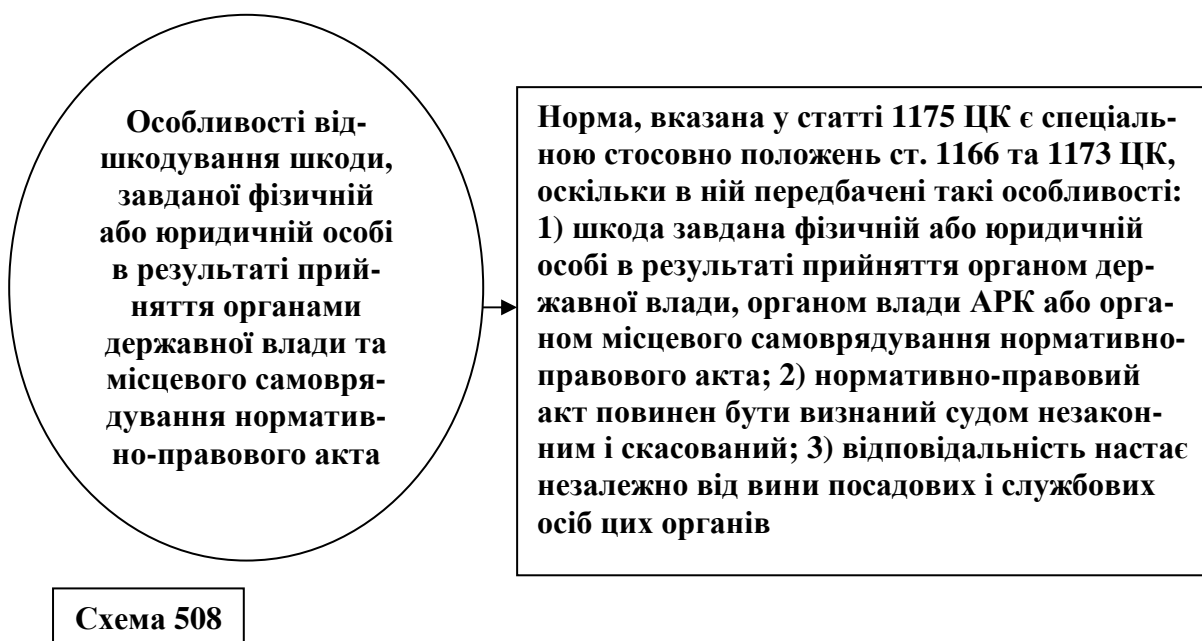
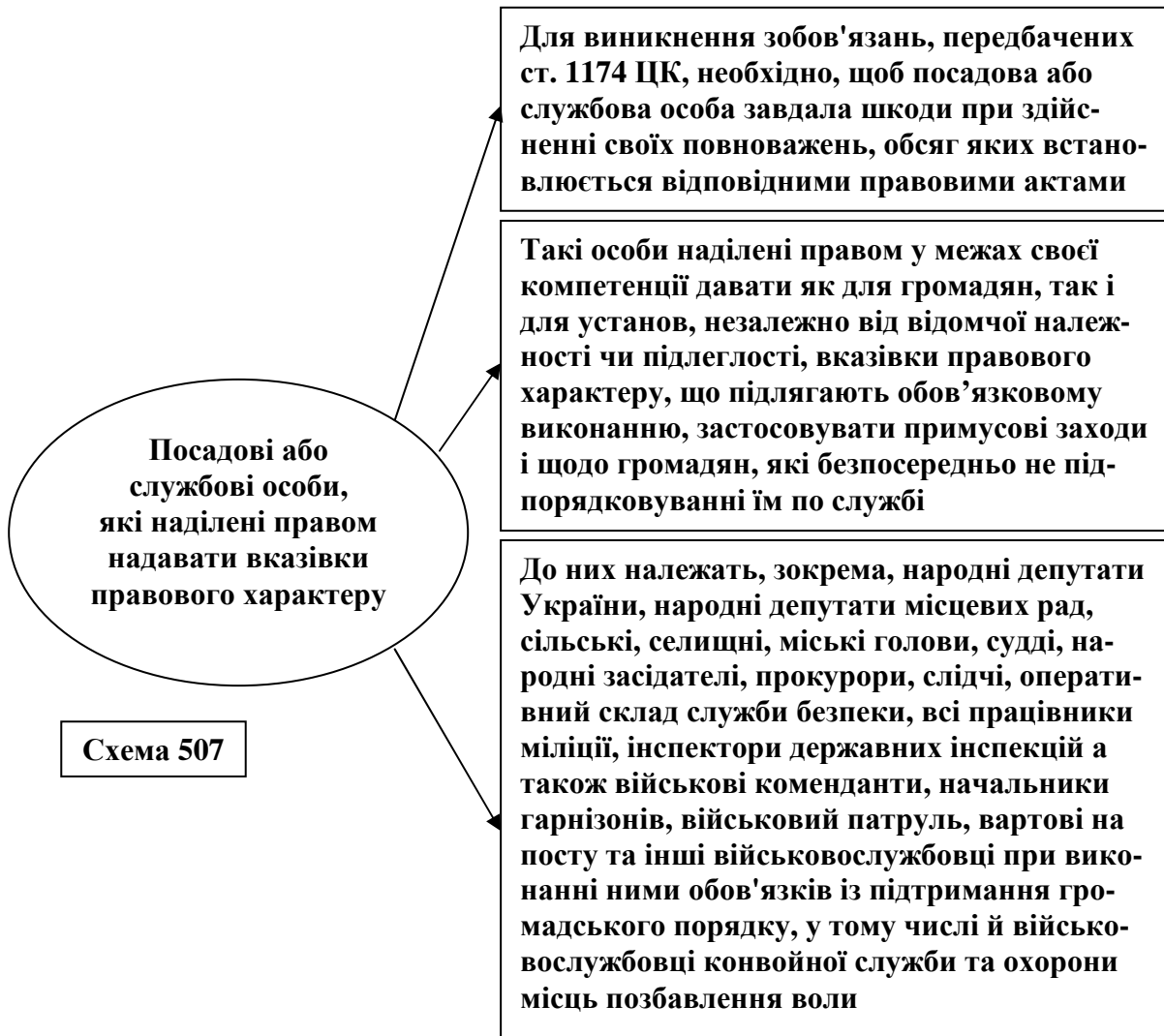

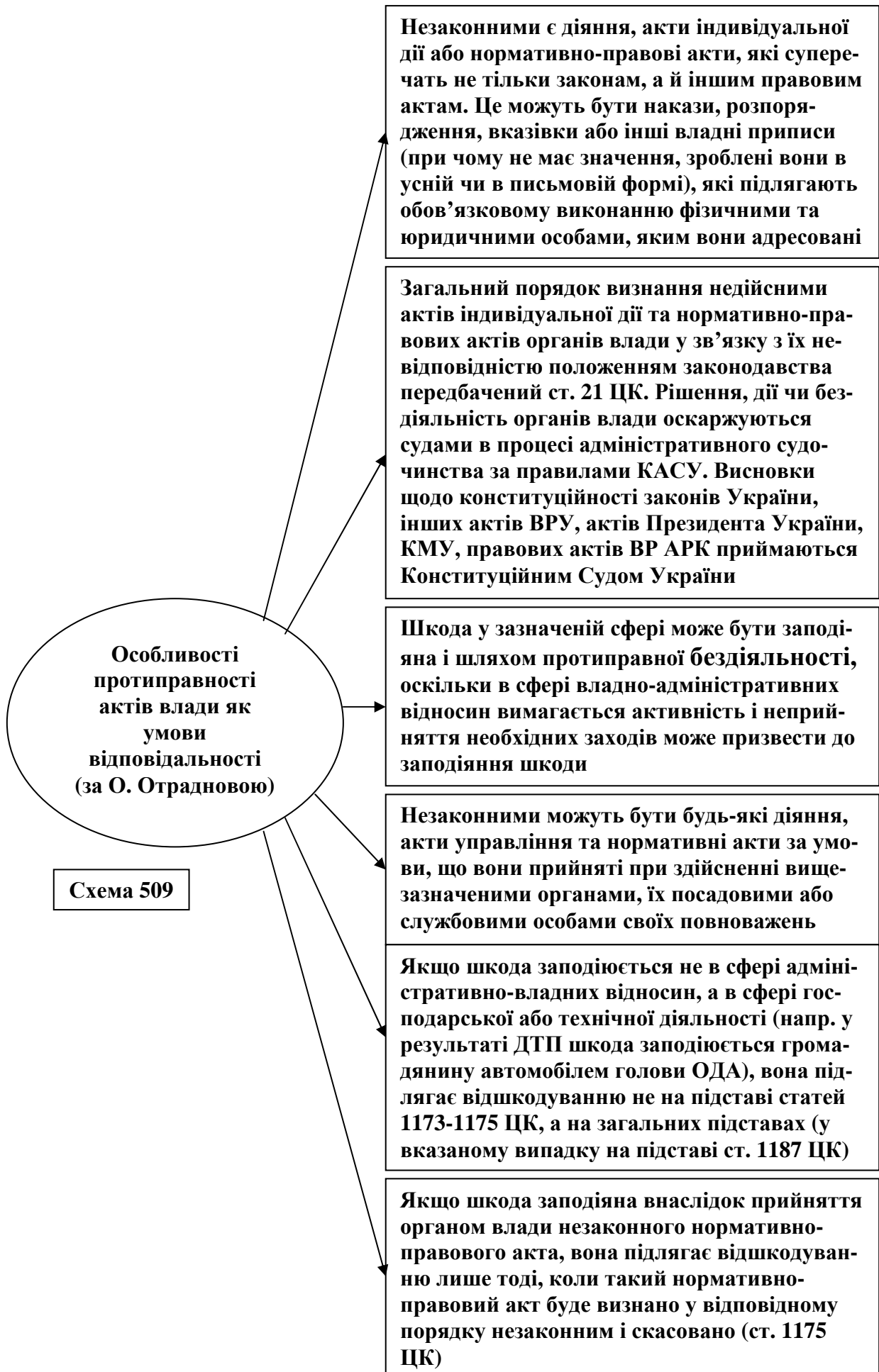
Схема 502

Специфіка
причинного зв'язку
у даному делікті

Схема 510

У зазначеній сфері шкода частіше, ніж в інших сферах, завдається нероздільними діями кількох органів влади, їх посадових і службових осіб, що пояснюється існуючою системою побудови державної влади та управління. Часто виникає ситуація, коли важко встановити, чия конкретно поведінка призвела до заподіяння шкоди

Специфіка
суб'єктивної умови
відповідальності за
вказану шкоду

Схема 511

Органи державної влади, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування здійснюють покладені на них функції від імені та в інтересах держави Україна, АРК, чи відповідної територіальної громади. Саме тому за шкоду, завдану цими суб'єктами відповідальність покладається на державу, АРК або орган місцевого самоврядування **НЕЗАЛЕЖНО ВІД ВИНИ**. Тобто заподіювач шкоди та відповідач за завдану шкоду у цьому деліктному зобов'язанні не збігаються

Порядок
відшкодування
шкоди, завданої
органами державної
влади, місцевого
самоврядування, їх
посадовими та
службовими особами

Схема 512

Держава Україна, АРК та територіальна громада будуть нести відповідальність за шкоду, завдану їхніми органами та посадовими чи службовими особами за рахунок власного майна у тому числі грошових коштів, які належать їм на праві власності

Відповідно до ст. 326-327 ЦК від імені та в інтересах держави України право власності здійснюють відповідно органи державної влади, а управління майном, що є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування

Розпорядження цим майном відбувається через відповідні фінансові органи, тобто державне казначейство, фінансові управління, районні фінансові відділи тощо. Саме тому зазначені фінансові органи слід притягувати відповідачами за позовами, що випливають з цього делікту

Після відшкодування завданої шкоди держава Україна, АРК, орган місцевого самоврядування відповідно до ч. 1 ст. 1191 ЦК мають право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інше не встановлено законом

Відповідальність за шкоду, завдану правоохоронними органами та судом

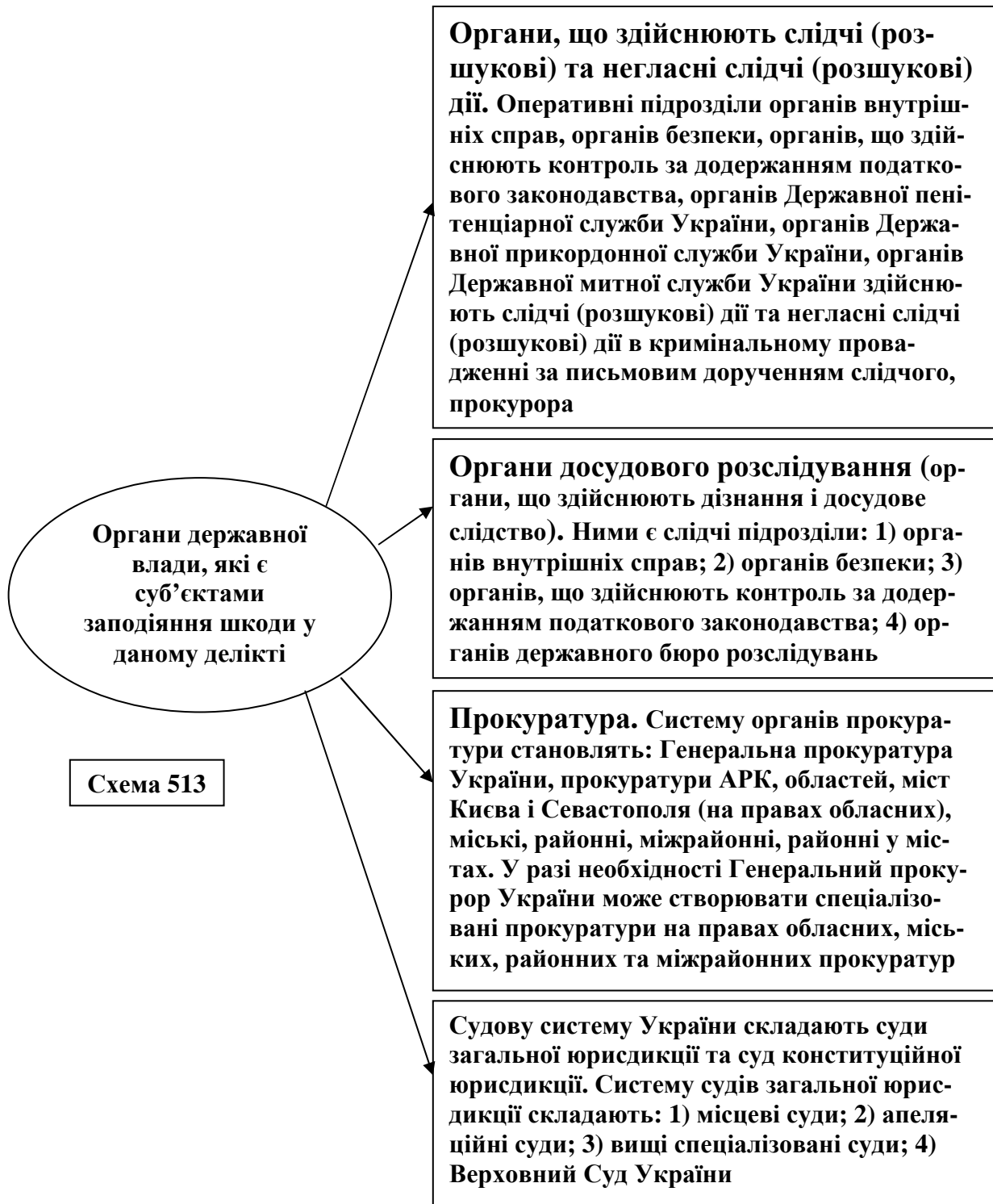
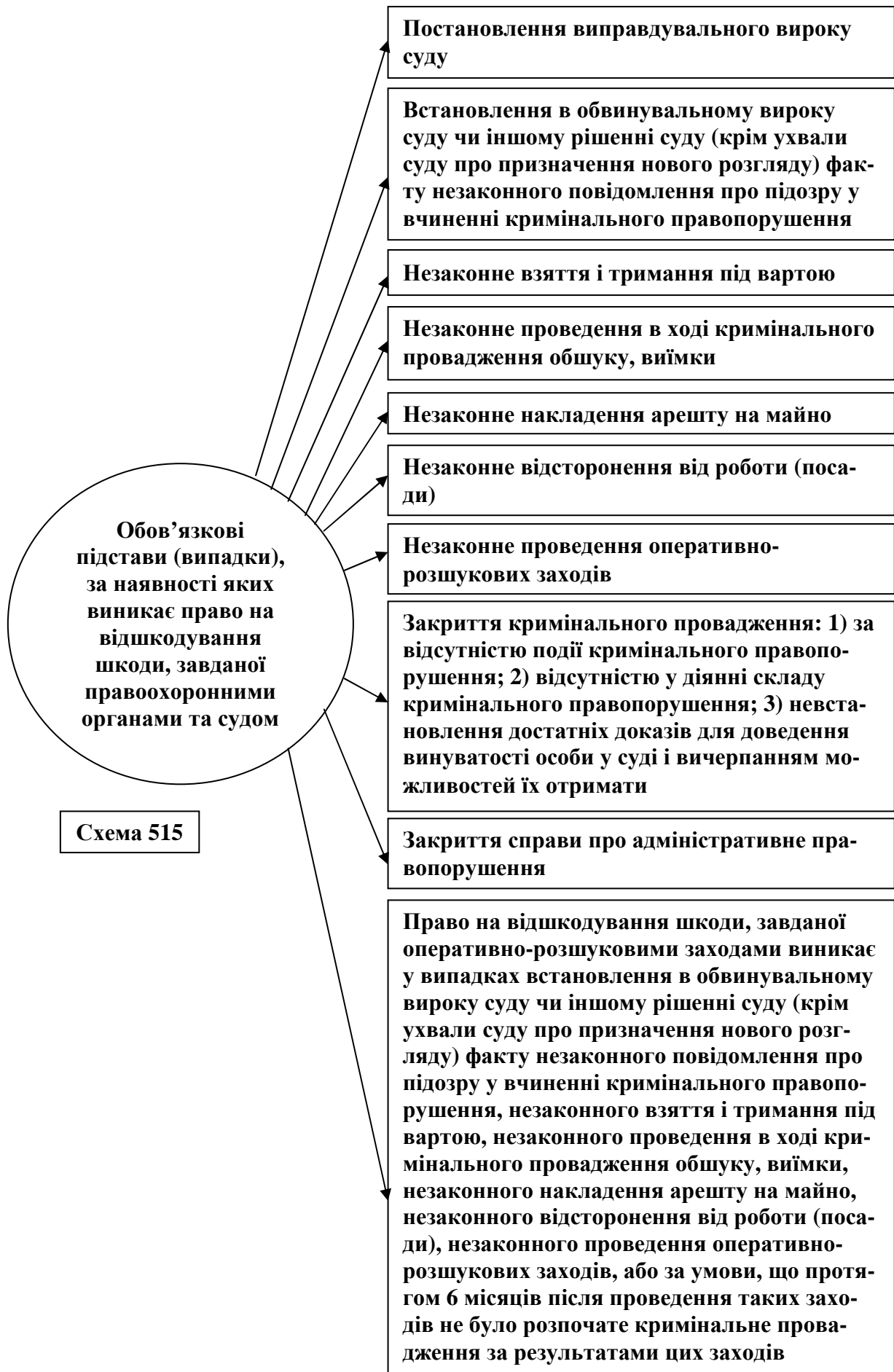

Схема 514

Особливість вини у даному делікті (ч. 1 ст. 1176 ЦК)

Схема 516

Шкода, завдана фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування запобіжного заходу, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, відшкодовується державою у повному обсязі незалежно від вини посадових і службових осіб органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду

Випадки, коли відсутні підстави для відшкодування шкоди у вказаному делікті

Схема 517

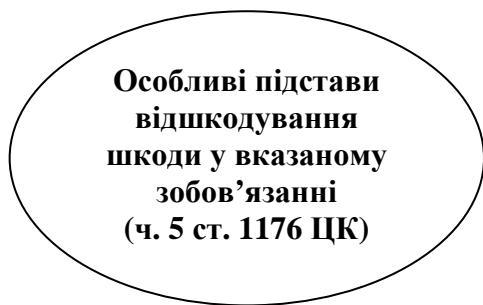
Припинення справи на підставі nereабілітуючих обставин: амністія або акт про помилування не дає права на відшкодування шкоди (ч. 3 ст. 1176 ЦК). Прийняття закону про амністію належить до компетенції ВРУ (ч. 3 ст. 92 Конституції України). Амністія проводиться згідно Закону «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 р. Порядок здійснення помилування встановлений указом президента України від 16.09.2010 р.

Відсутні підстави для відшкодування шкоди у сфері правосуддя також у таких випадках: у разі дійового каяття (ст. 45 КК); примирення винного з потерпілим (ст. 46 КК); передачі особи на поруки (ст. 47 КК), у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48 КК) та при наявності обставин що виключають злочинність діяння (розділ VIII КК) та пом'якшують покарання (ст. 66 КК)

Підстави, за яких фізична особа втрачає право на відшкодування шкоди (ч. 4 ст. 1176 ЦК)

Схема 518

Фізична особа, яка у процесі досудового розслідування або судового провадження шляхом самообмови перешкоджала з'ясуванню істини і цим сприяла незаконному засудженню, незаконному притягненню до кримінальної відповідальності, незаконному застосуванню запобіжного заходу, незаконному затриманню, незаконному накладенню адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, не має права на відшкодування шкоди

Шкода, завдана фізичній або юридичній особі внаслідок постановлення судом незаконного рішення в цивільній справі, відшкодовується державою в повному обсязі в разі встановлення в діях судді (суддів), які вплинули на постановлення незаконно рішення, складу злочину за обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили

Схема 519

Боржником у вказаному зобов'язанні є держава. Враховуючи свою безпосередню участь у створенні зазначених органів і беручи на себе відповідальність за дії їх службових осіб, держава тим самим усвідомлює свою вину за порушення ними конституційних прав громадян і зобов'язується відшкодувати заподіяну потерпілому шкоду

Держава, відшкодувавши шкоду, завдану посадовою особою органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, має право зворотної вимоги до цієї особи тільки у разі встановлення у їх діях складу злочину за обвинувальним вироком суду щодо неї, який набрав законної сили

У випадку незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виймки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян завдана шкода відшкодовується в повному обсязі незалежно від вини посадових осіб органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду

Схема 520

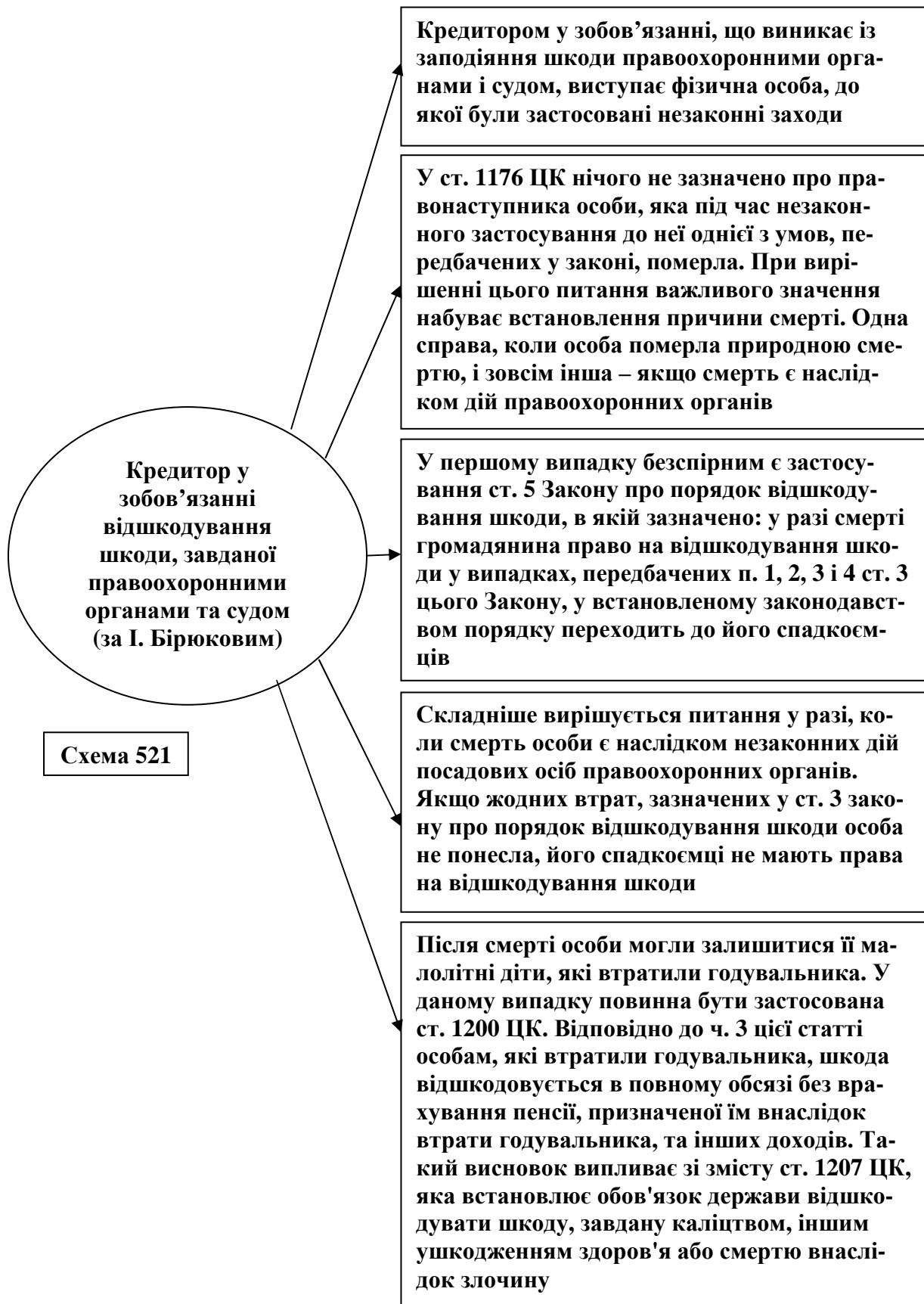
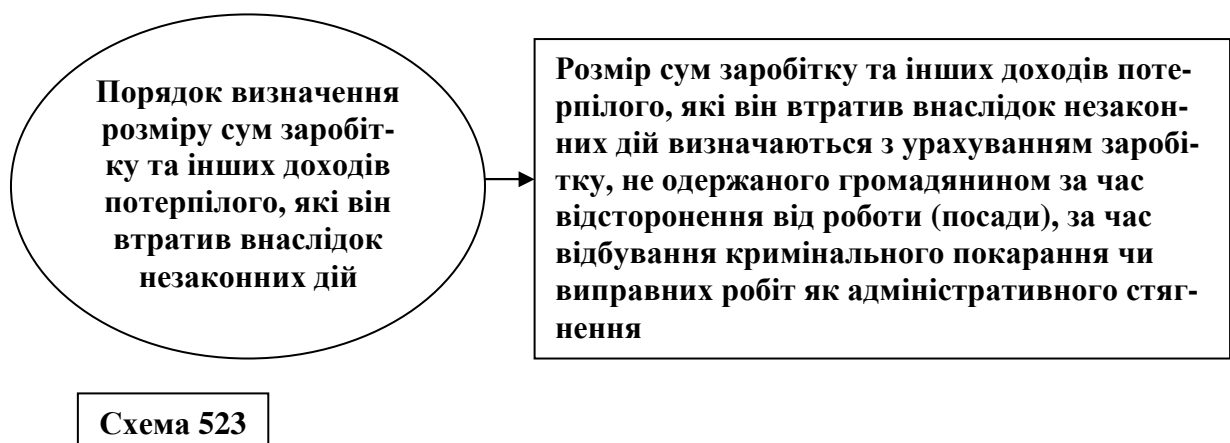
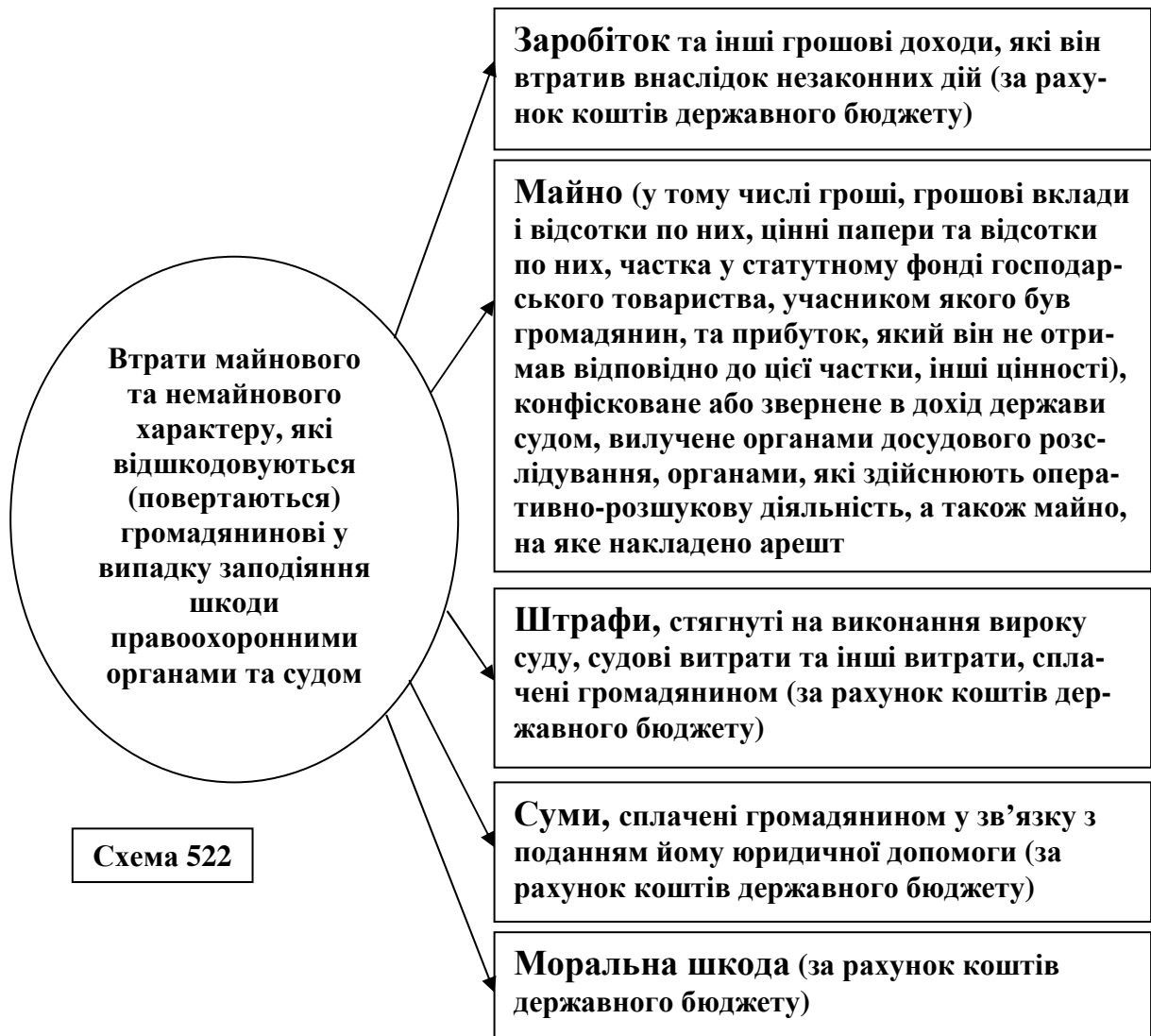

Схема 521

Порядок повернення майна, житла, інших споруд у разі відшкодування шкоди у вказаному зобов'язанні

Схема 524

Майно, визначене в п. 2 ст. 3 закону про відшкодування шкоди, повертається в натурі, а в разі неможливості повернення в натурі його вартість відшкодовується за рахунок тих підприємств, установ, організацій, яким воно передано безоплатно. Вартість жилих будинків, квартир, інших споруд відшкодовується лише у разі, якщо зазначене майно не збереглося в натурі і громадянин відмовився від надання йому рівноцінного жилого приміщення з безоплатною передачею у його власність або у разі згоди на це громадянина. Вартість втраченого житла відшкодовується виходячи з ринкових цін, що діють на момент звернення громадянина про відшкодування шкоди

У разі ліквідації підприємств, установ, організацій, яким майно було передано безоплатно, або недостатності у них коштів для відшкодування шкоди вартість майна (частина вартості) відшкодовується за рахунок державного бюджету

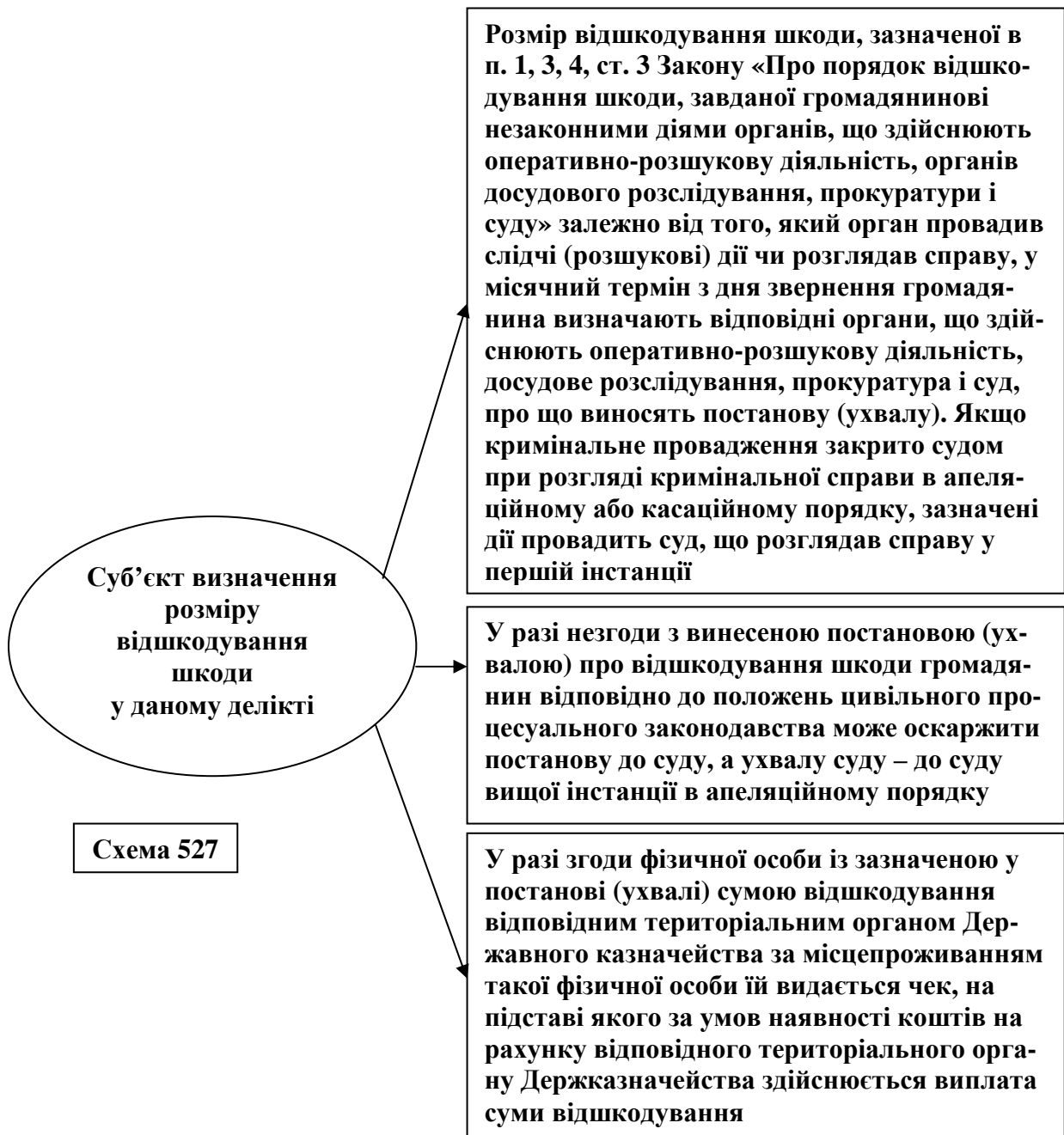
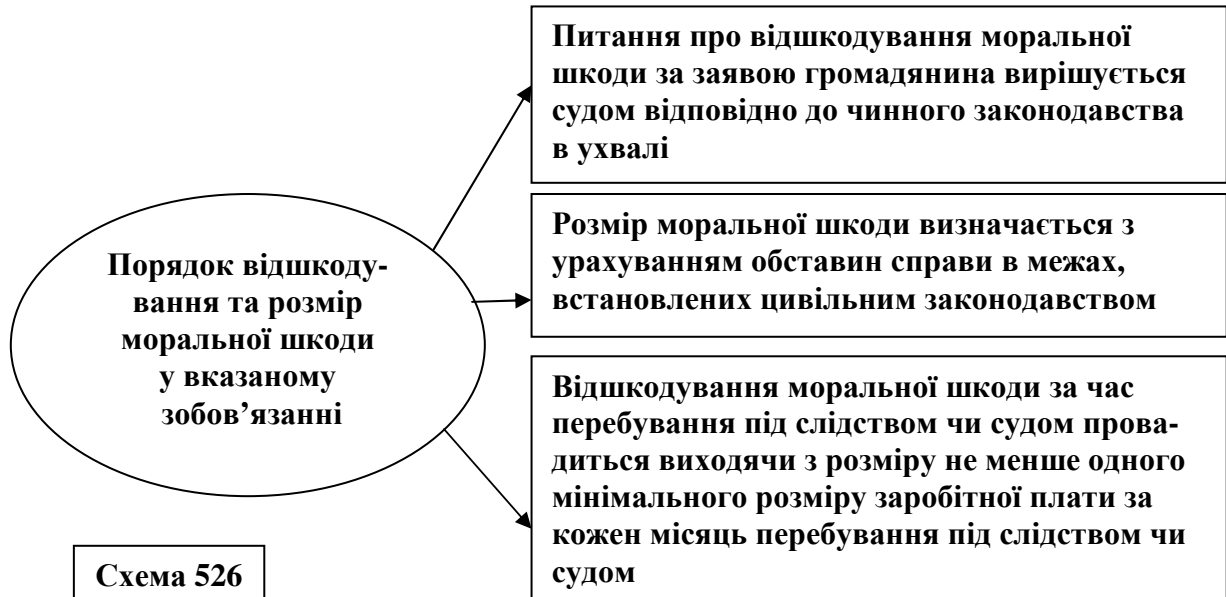
Вартість майна визначається за цінами, що діють на момент прийняття рішення про відшкодування шкоди. У разі пошкодження майна завдана шкода відшкодовується повністю

Поняття моральної шкоди та випадки її відшкодування у даному делікті

Схема 525

Моральною шкодою визнаються страждання, заподіяні громадянинові внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру

Відшкодування моральної шкоди проводиться у разі, коли незаконні дії органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду завдали моральної втрати громадянинові, призвели до порушення його нормальних життєвих зв'язків, вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя

Поновлення на колишній роботі (посаді) громадянина, звільненого з неї у зв'язку з незаконним засудженням чи притягненням до кримінальної відповідальності

Схема 528

Вказаний громадянин має бути поновлений на колишній роботі (посаді), а в разі неможливості цього – йому має бути надано державною службою зайнятості іншу підходящу роботу. Робота (посада) надається громадянину не пізніше ніж через 1 місяць з дня звернення, якщо воно надійшло протягом трьох місяців з дня набрання законної сили виправдовувальним вироком або винесення постанови (ухвали) про закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або не встановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей її отримати

Порядок надання житла громадянину, який втратив право користування жилим приміщенням внаслідок незаконного засудження

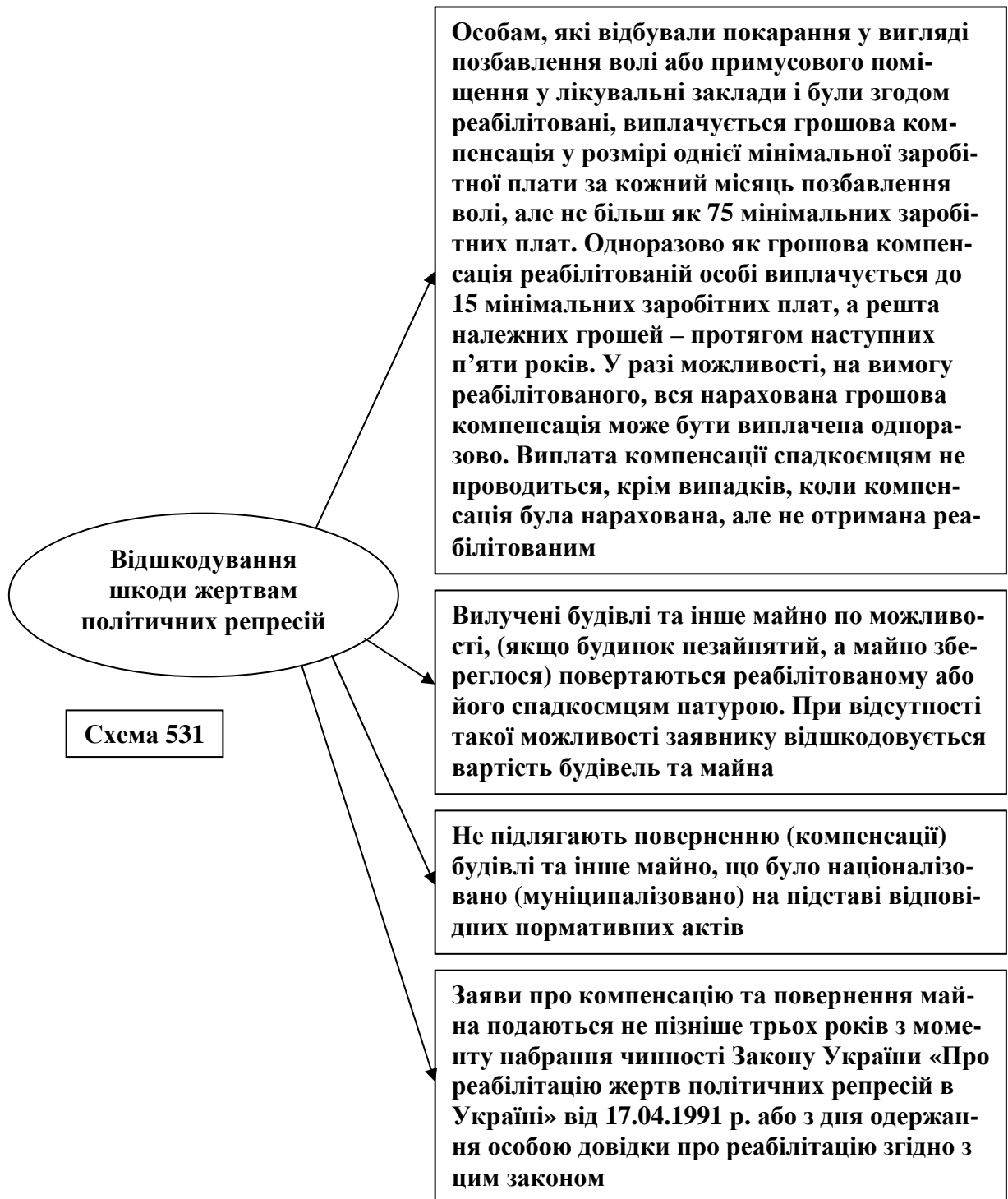
Схема 529

Місцеві органи влади і самоврядування протягом місяця з дня звернення повертають громадянину, який втратив право користування жилим приміщенням внаслідок незаконного засудження жила приміщення, яке він займав раніше, а якщо воно не збереглося в натурі, протягом 6-ти місяців з дня звернення громадянина позачергово надають йому в тому ж населеному пункті рівноцінне впорядковане жила приміщення в урахуванням складу сім'ї та діючих норм жилої площі

Випадки повідомлення слідчим, прокурором або судом трудового колективу, в якому працює особа про прийняті акти

Схема 530

У разі постановлення виправдовувального вироку, закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або не встановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати, а також у разі закриття справи про адміністративне правопорушення слідчий, прокурор або суд зобов'язані на прохання особи письмово повідомити у місячний строк про своє рішення трудовий колектив, в якому працює особа, або за її місцем проживання

Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними

А. Відшкодування шкоди завданої малолітньою особою

Схема 532

Схема 533

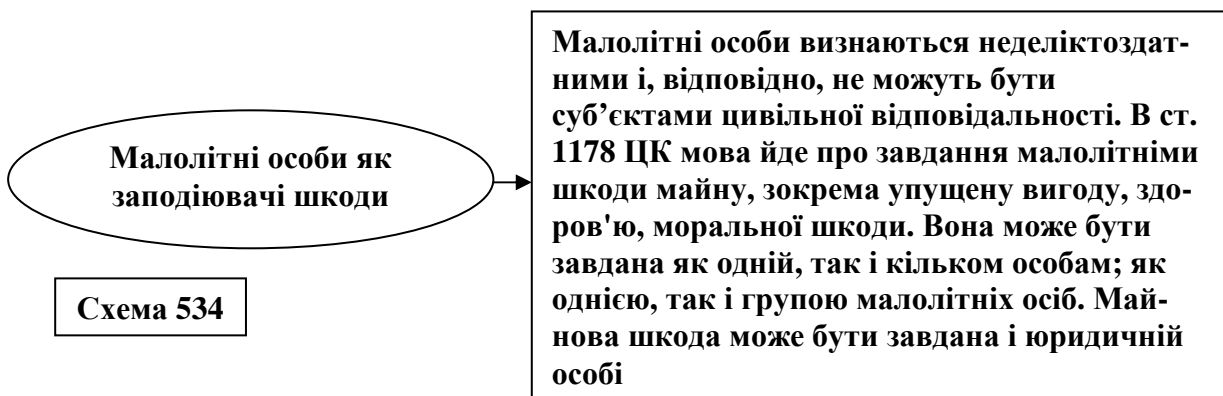
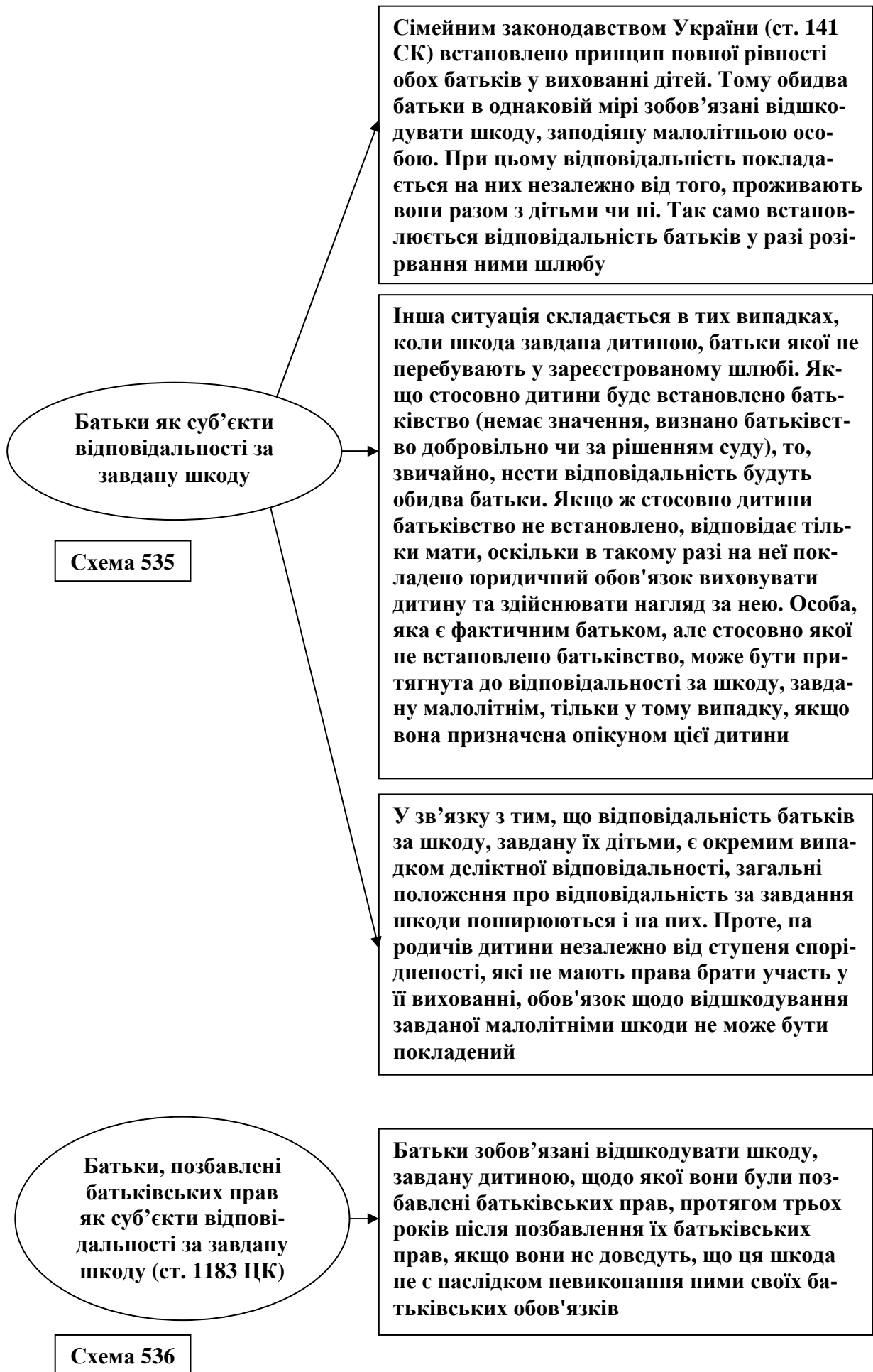

Схема 534

Усиновлювачі як суб'єкти відповідальності за заподіяну шкоду

Обов'язок відшкодувати завдану шкоду малолітнім може покладатися також на усиновлювачів, оскільки, згідно ст. 207 СК, вони після усиновлення набувають батьківських прав і обов'язків у повному обсязі незалежно від наявності запису їх як батьків у свідоцтві про народження

Схема 537

Опікун як суб'єкт відповідальності за завдану шкоду

Правила ст. 243 СК та ст. 58 ЦК передбачають можливість встановлення над дітьми, які залишилися без батьківського піклування, опіки. Права та обов'язки опікуна щодо малолітнього повністю збігаються з правами і обов'язками батьків (ст. 249 СК), тому на них покладається обов'язок відшкодувати завдану малолітнім шкоду. Проте у разі встановлення опіки за життя батьків, не позбавлених батьківських прав, відповідальність за завдану підопічним шкоду можуть нести солідарно як батьки малолітнього, так і його опікун

Схема 538

Протиправність поведінки батьків у даному делікті

Полягає в невиконанні покладених на них обов'язків з виховання дітей. В такому випадку протиправність поведінки батьків буде виступати у формі бездіяльності

Протиправність поведінки дітей виражається у завданні шкоди, а протиправність поведінки батьків – у невиконанні обов'язку з виховання дітей та здійснення за ними нагляду

Бездіяльність батьків у вихованні та здійсненні нагляду за дітьми сама по собі майнової шкоди завдати не може. Вона причинно пов'язана зі шкодою тільки через дії дітей. Цей зв'язок полягає в тому, що невиконання чи неналежне виконання батьками обов'язків з виховання призводить до негідної поведінки дитини, яка у свою чергу і викликає шкоду. Таким чином, хоча шкода виникає безпосередньо від дій дітей, але оскільки самі дії – результат бездіяльності батьків, то і завдана дітьми шкода є результатом бездіяльності батьків

Схема 539

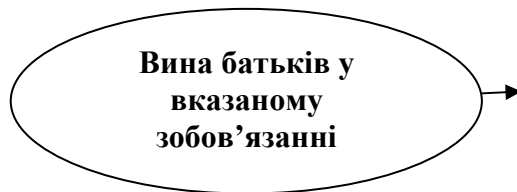

Схема 540

**Вина батьків є необережною. Намір у нена-
лежному вихованні та здійсненні нагляду як
форма вини в ЦК повністю виключається.
Якщо навіть припустити, що батьки умисно
залишали своїх дітей без виховання і будь-
якого нагляду, то і тоді неможливо було б
притягти їх до відповідальності за навмисну
вину, оскільки їх намір було спрямовано не
на завдання шкоди**

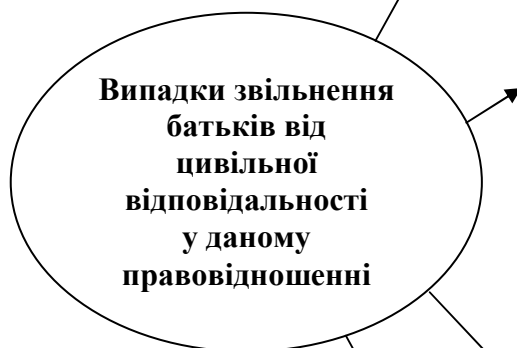

Схема 541

Батьки можуть бути звільнені від відповідальності якщо: 1) не порушували обов'язку щодо виховання та нагляду за дитиною; 2) відсутня їх вина за порушення цього обов'язку; 3) порушення обов'язку виховання та нагляду за дітьми причинно не пов'язане з поведінкою дітей, внаслідок якої настала шкода

Такі випадки можуть мати місце, наприклад, у разі перебування одного з батьків на тривалому лікуванні, в місцях позбавлення волі, тобто коли між ним і малолітнім було припинено фактичний зв'язок. Наявність таких об'єктивних обставин повинна бути підтверджена документально

Відповідальні особи не можуть звільнитися від відповідальності, посилаючись на такі обставини, як відсутність у момент завдання дитиною шкоди, тривале окреме проживання подружжя, розірваний шлюб тощо

Якщо малолітня особа завдала шкоди під час перебування під наглядом відповідного закладу, що зобов'язаний здійснювати нагляд за нею, а також під наглядом особи, яка здійснює нагляд за малолітньою особою на підставі договору, ці заклади та особа зобов'язані відшкодувати шкоду, якщо вони не доведуть, що шкоду було завдано не з їх вини

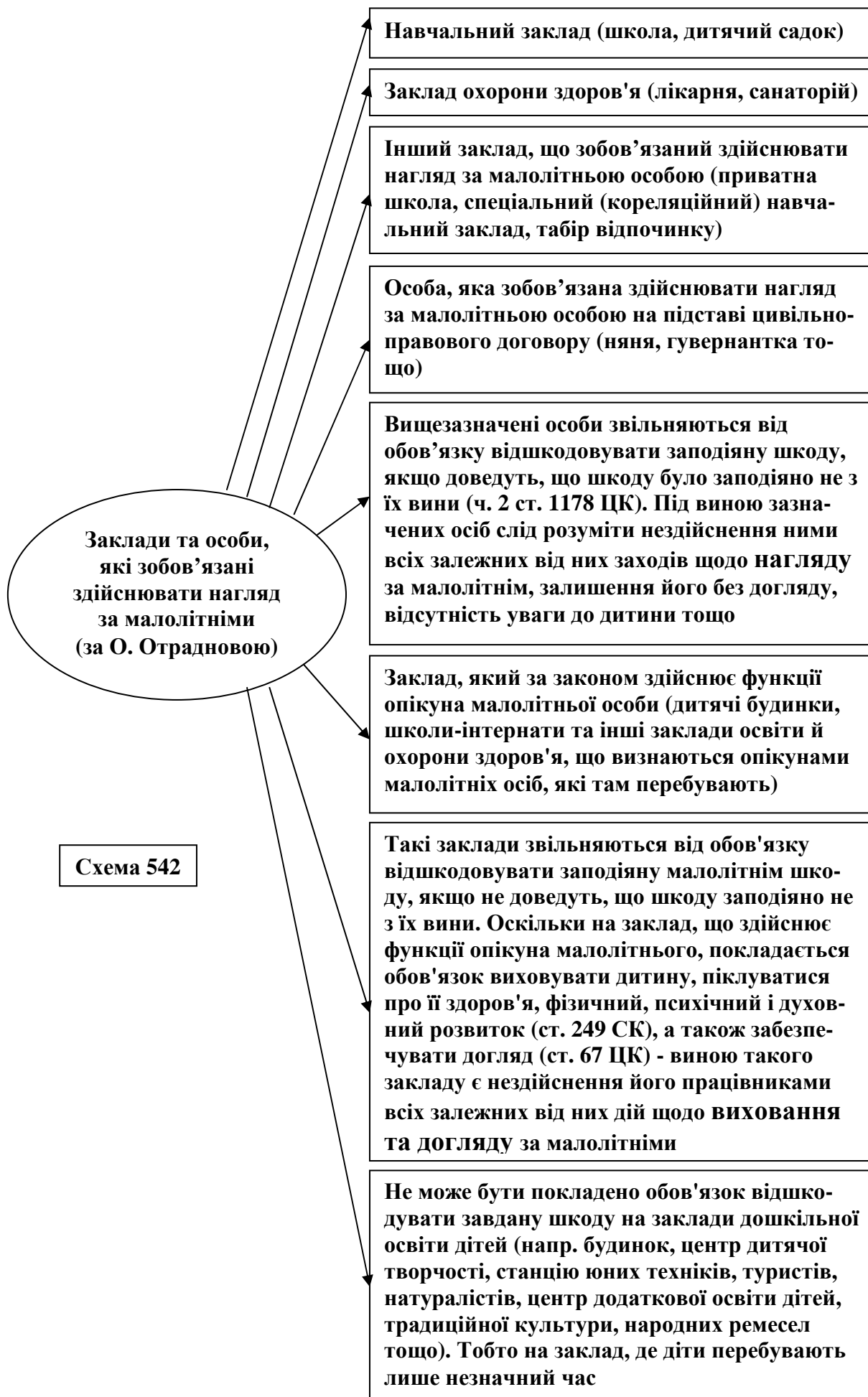
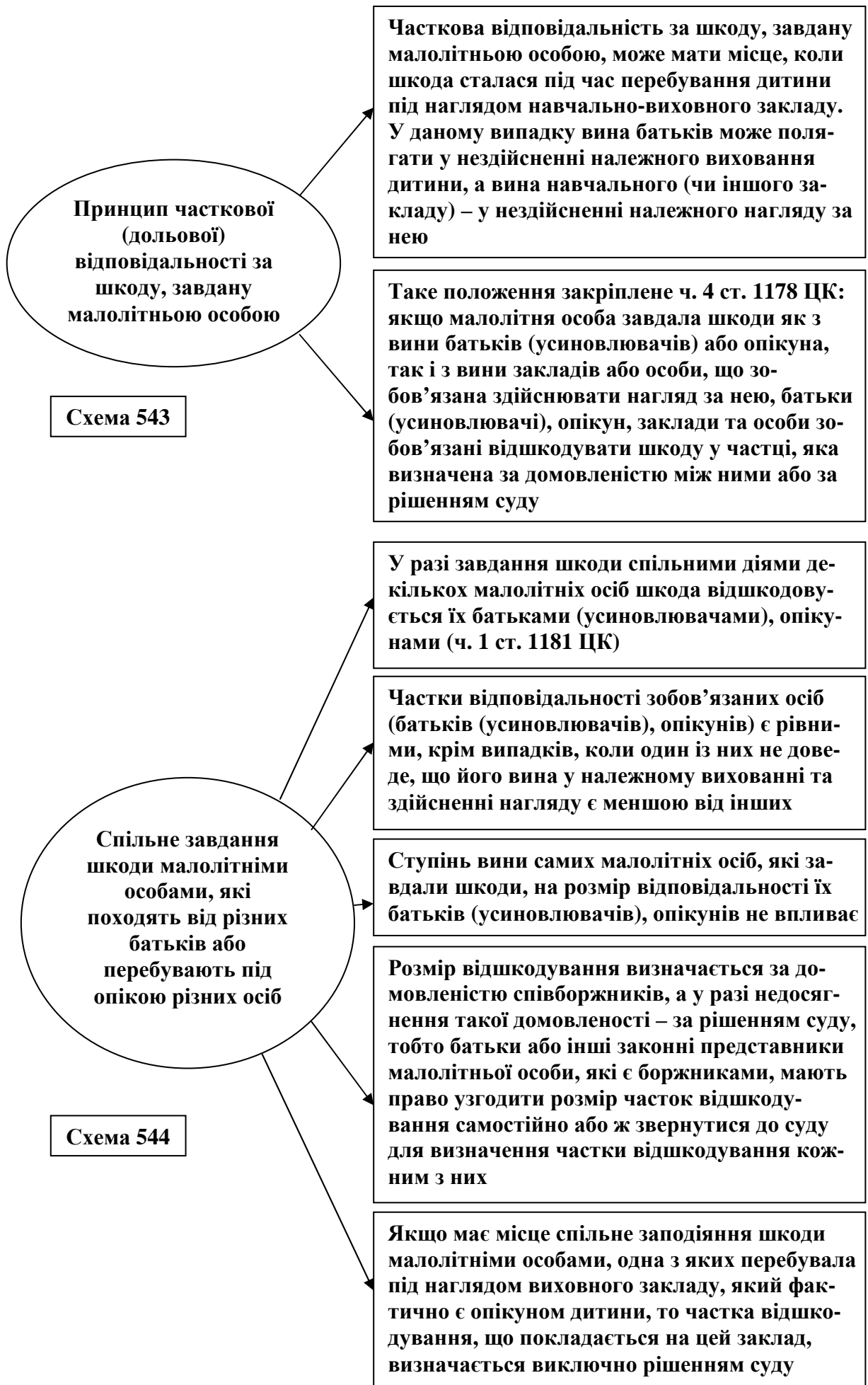
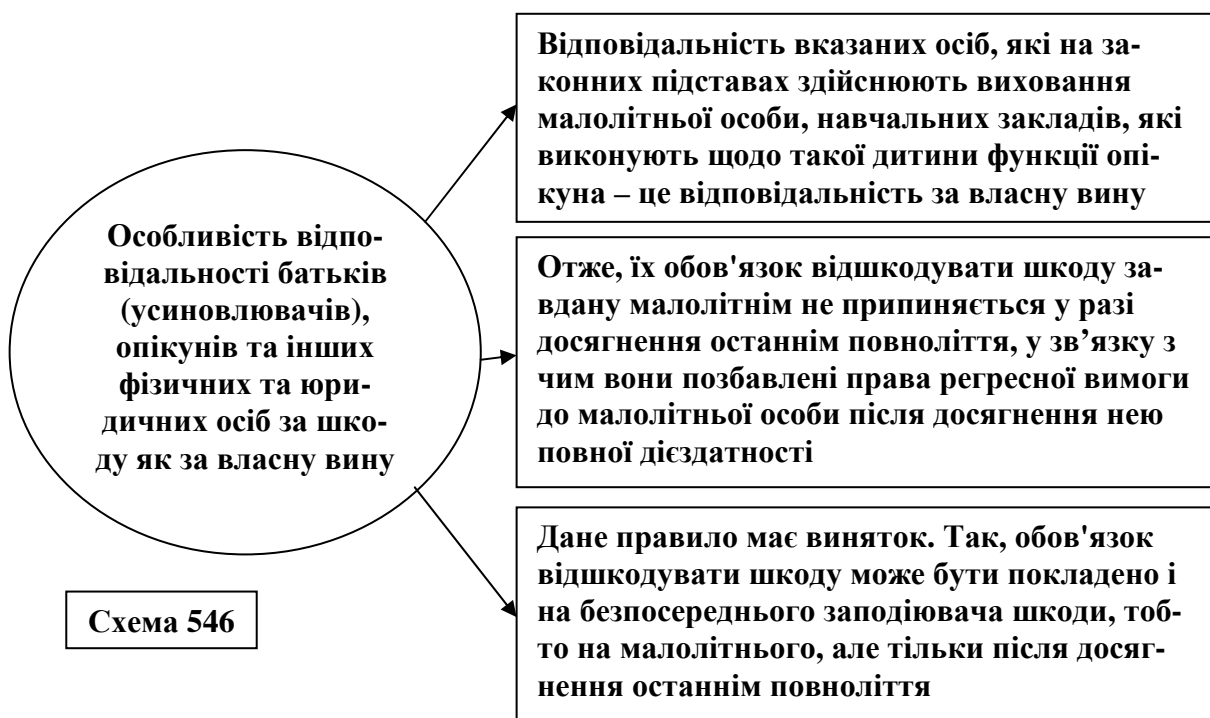
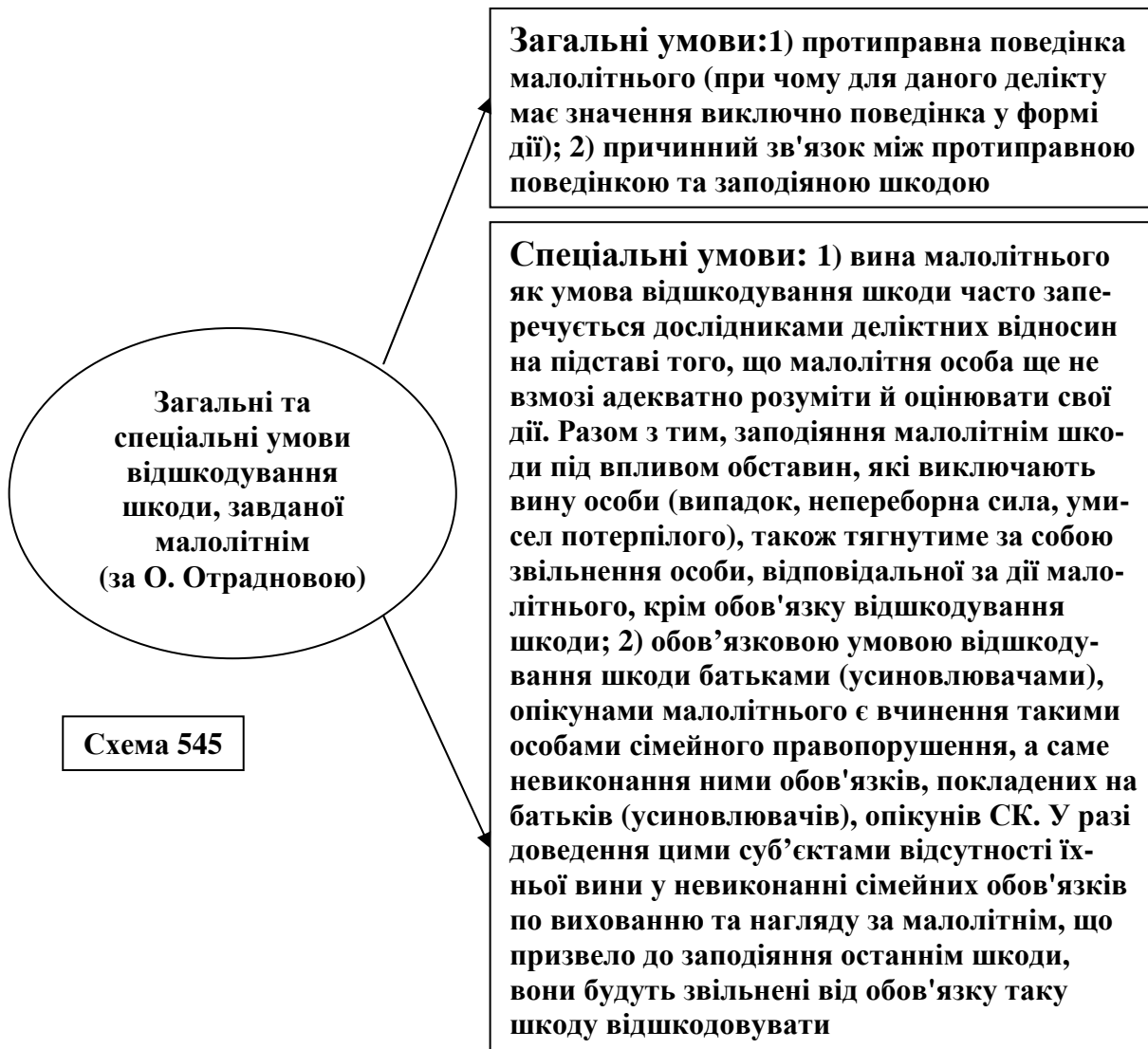
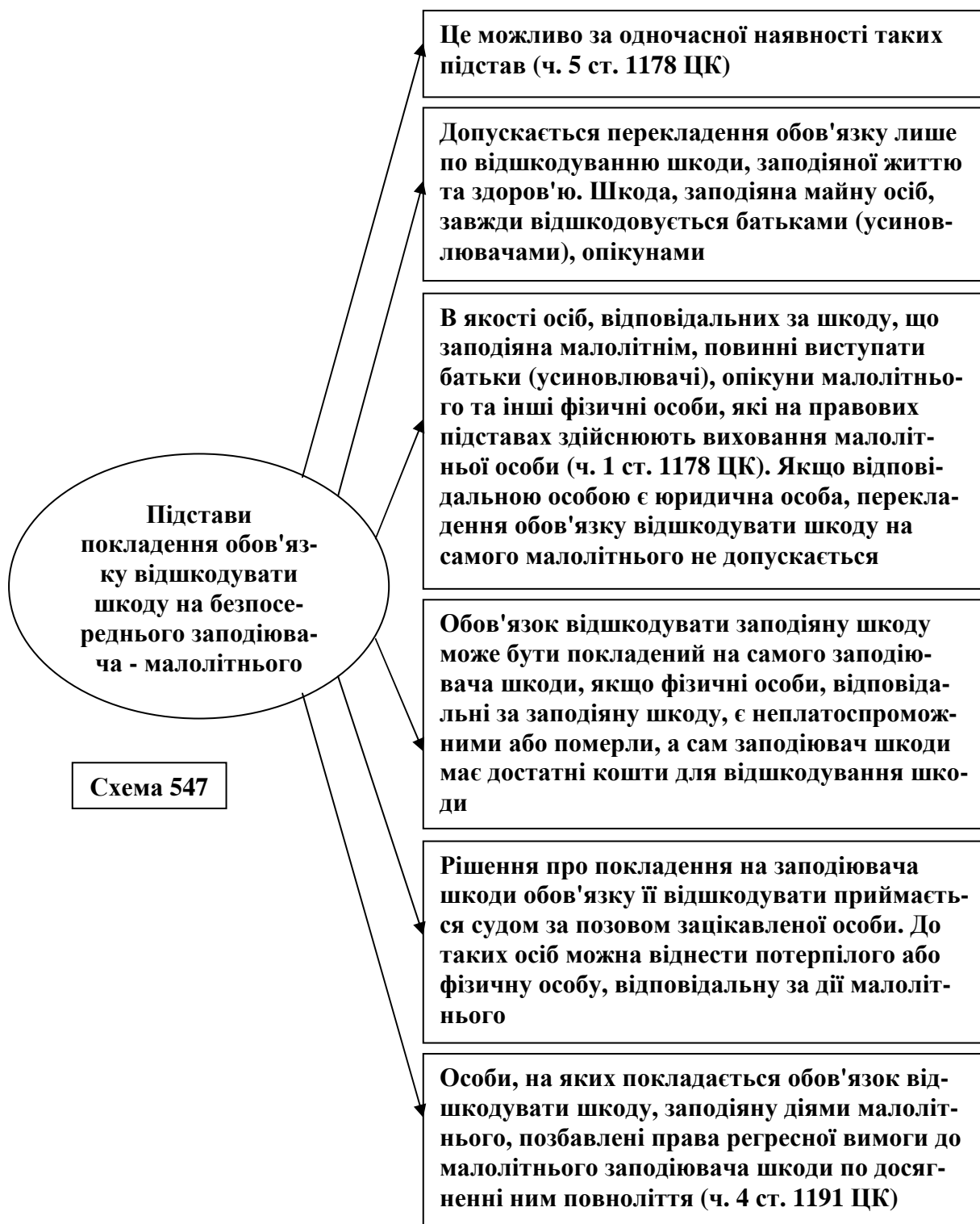

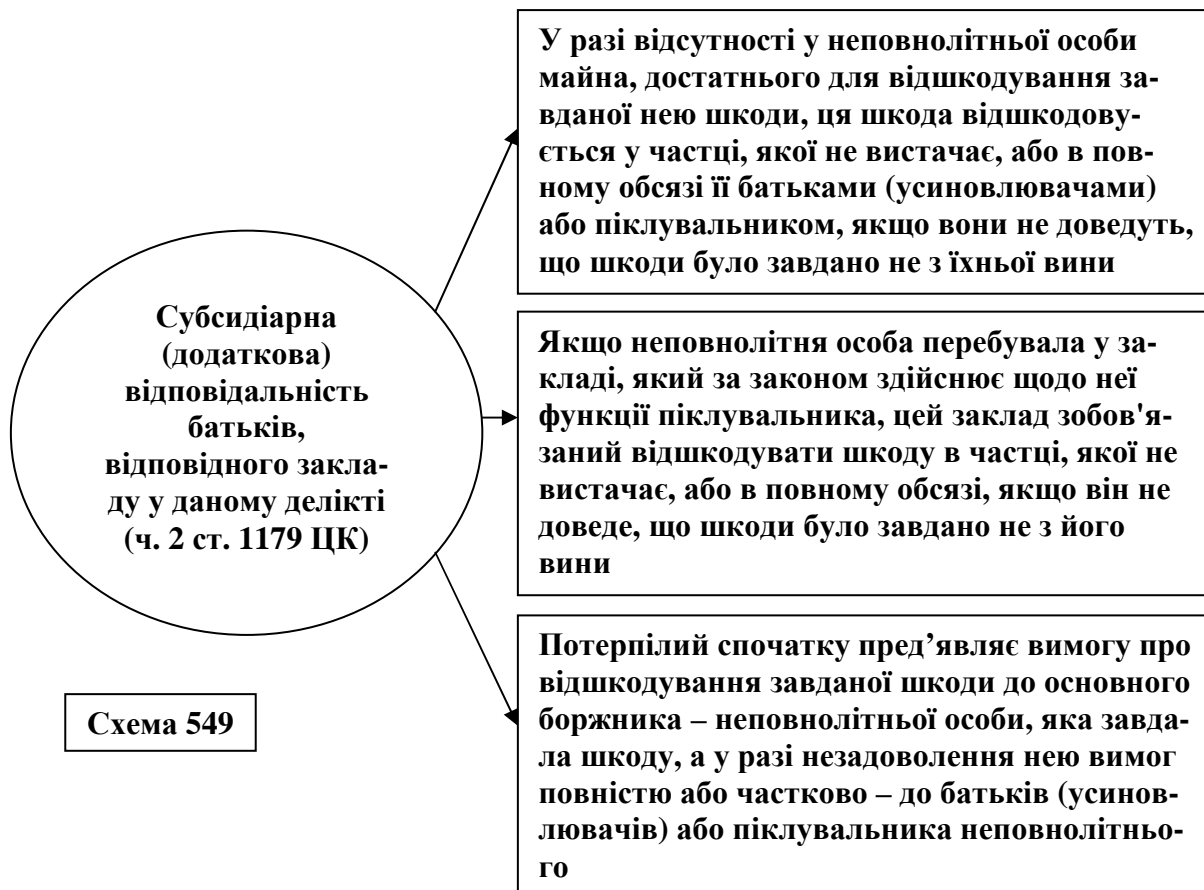
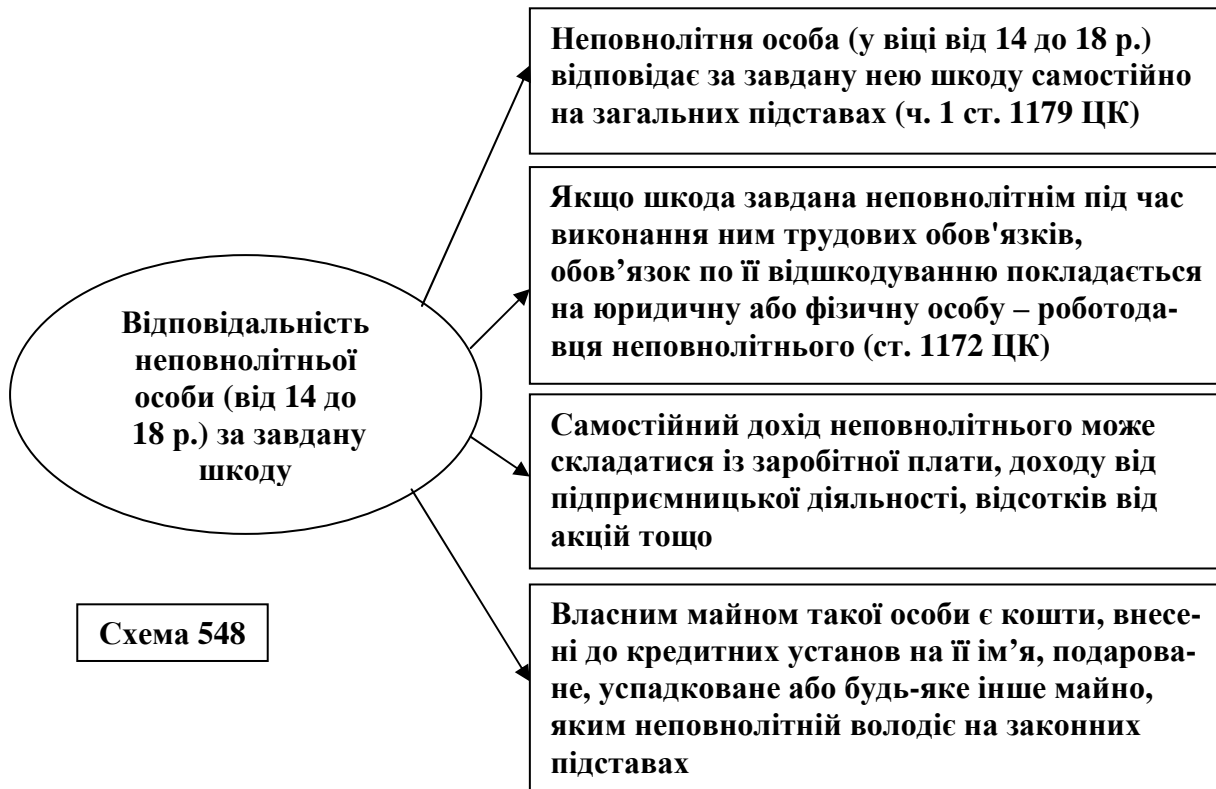
Схема 542

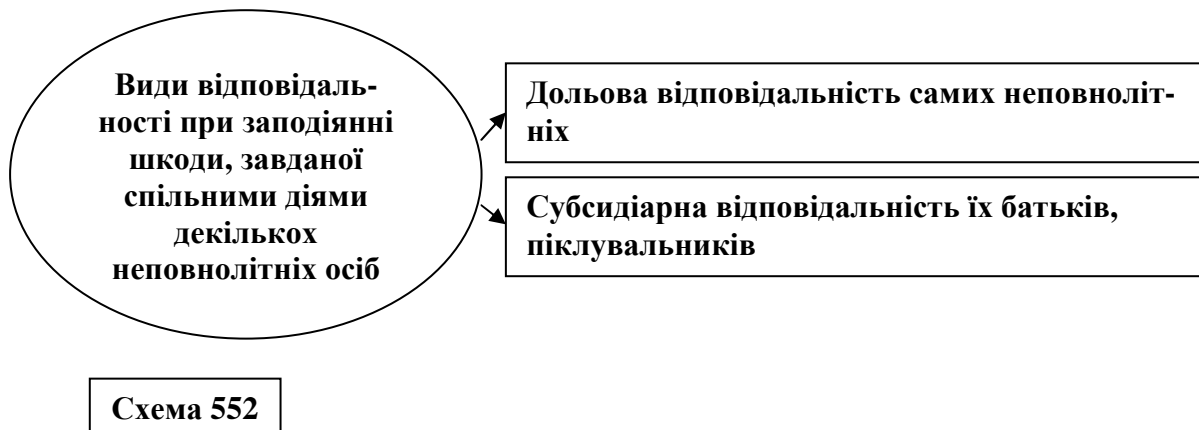
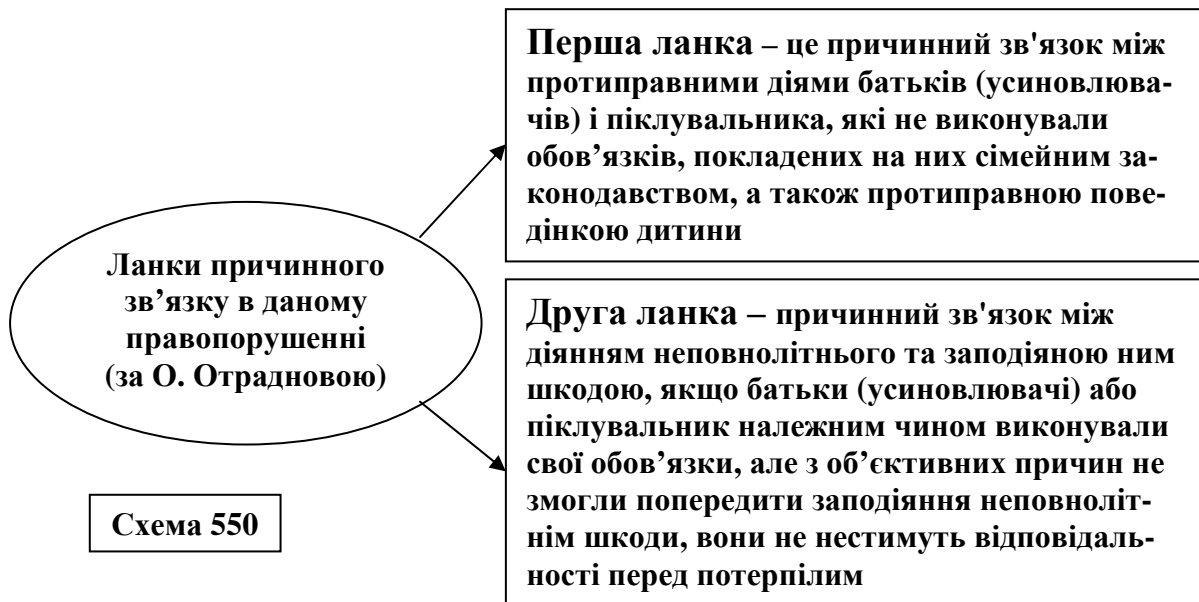

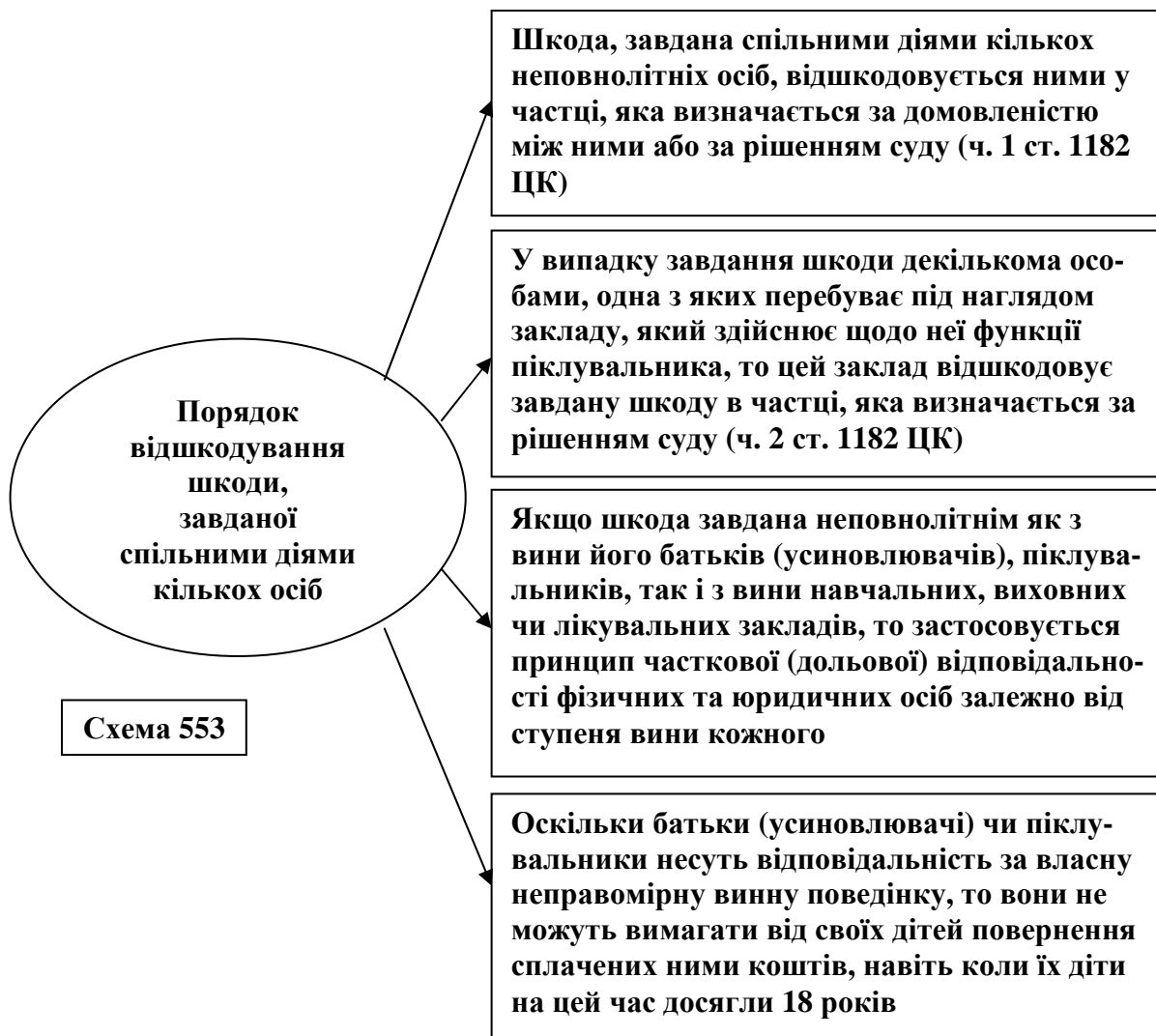

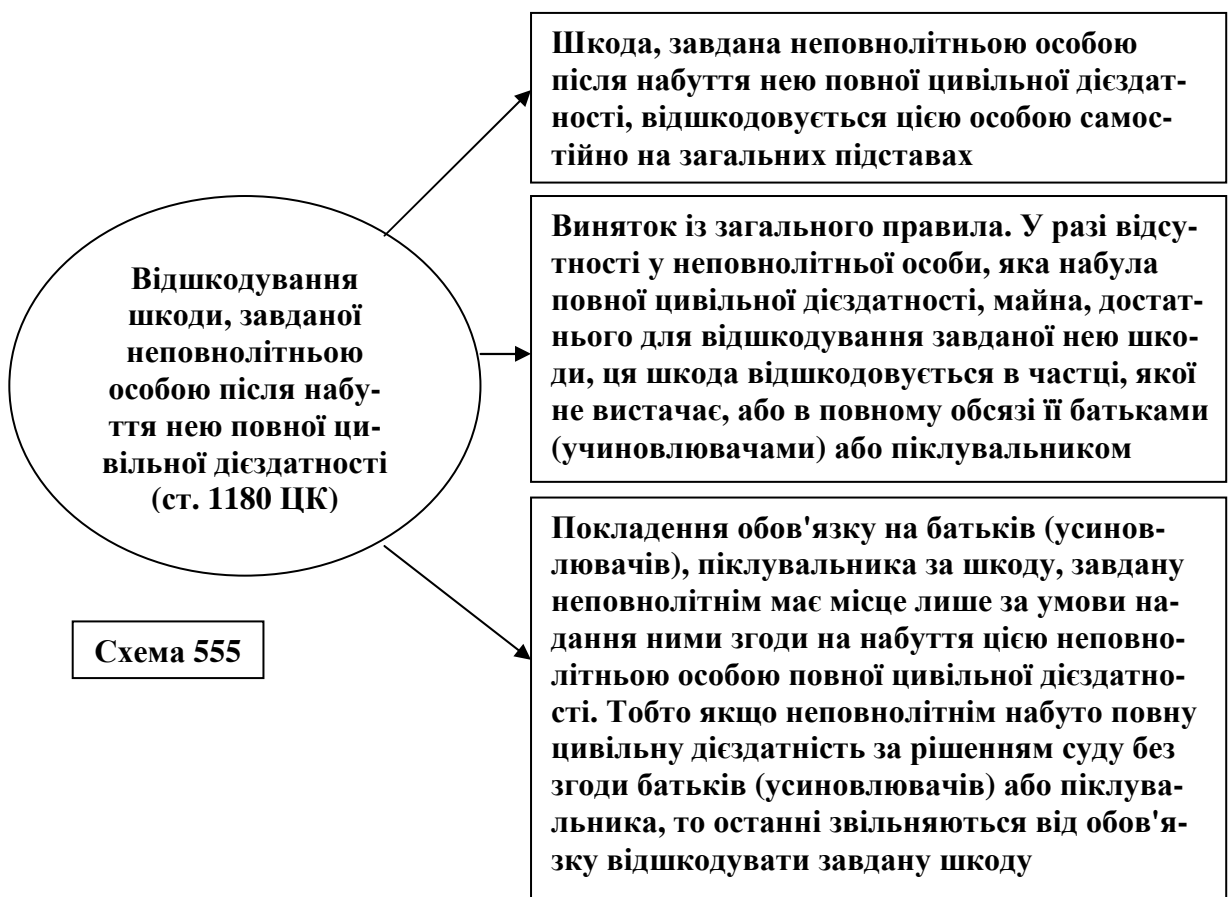
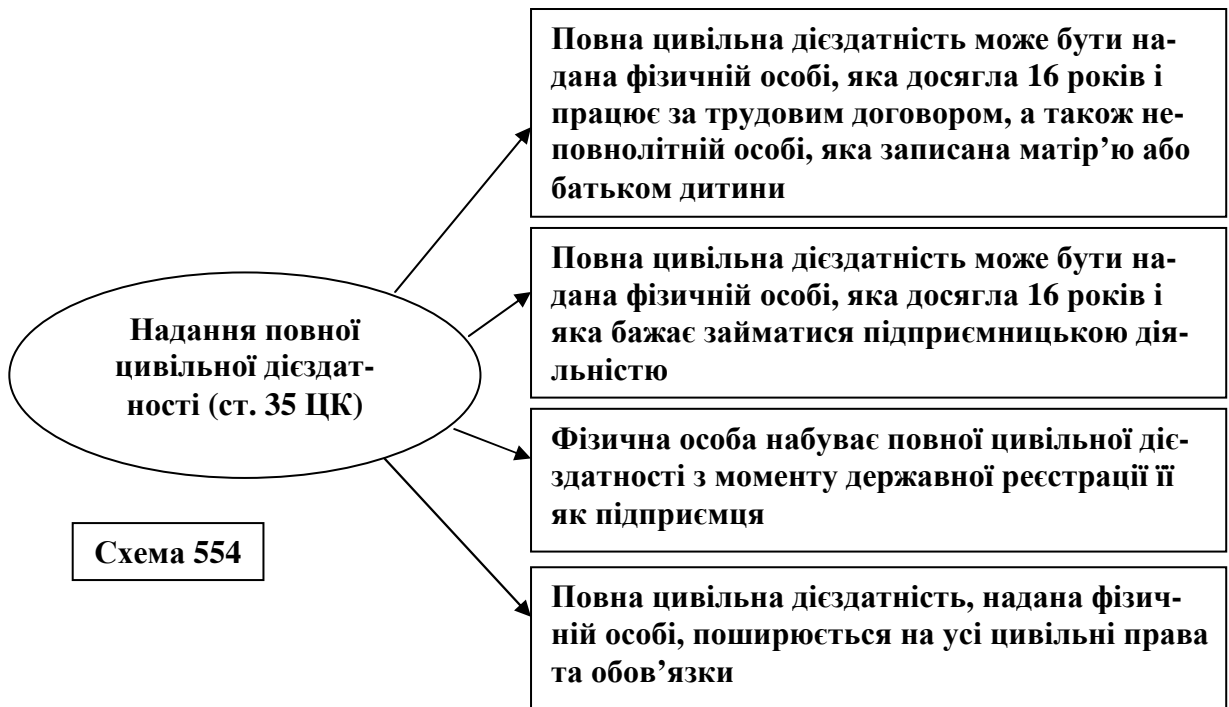
Б. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою

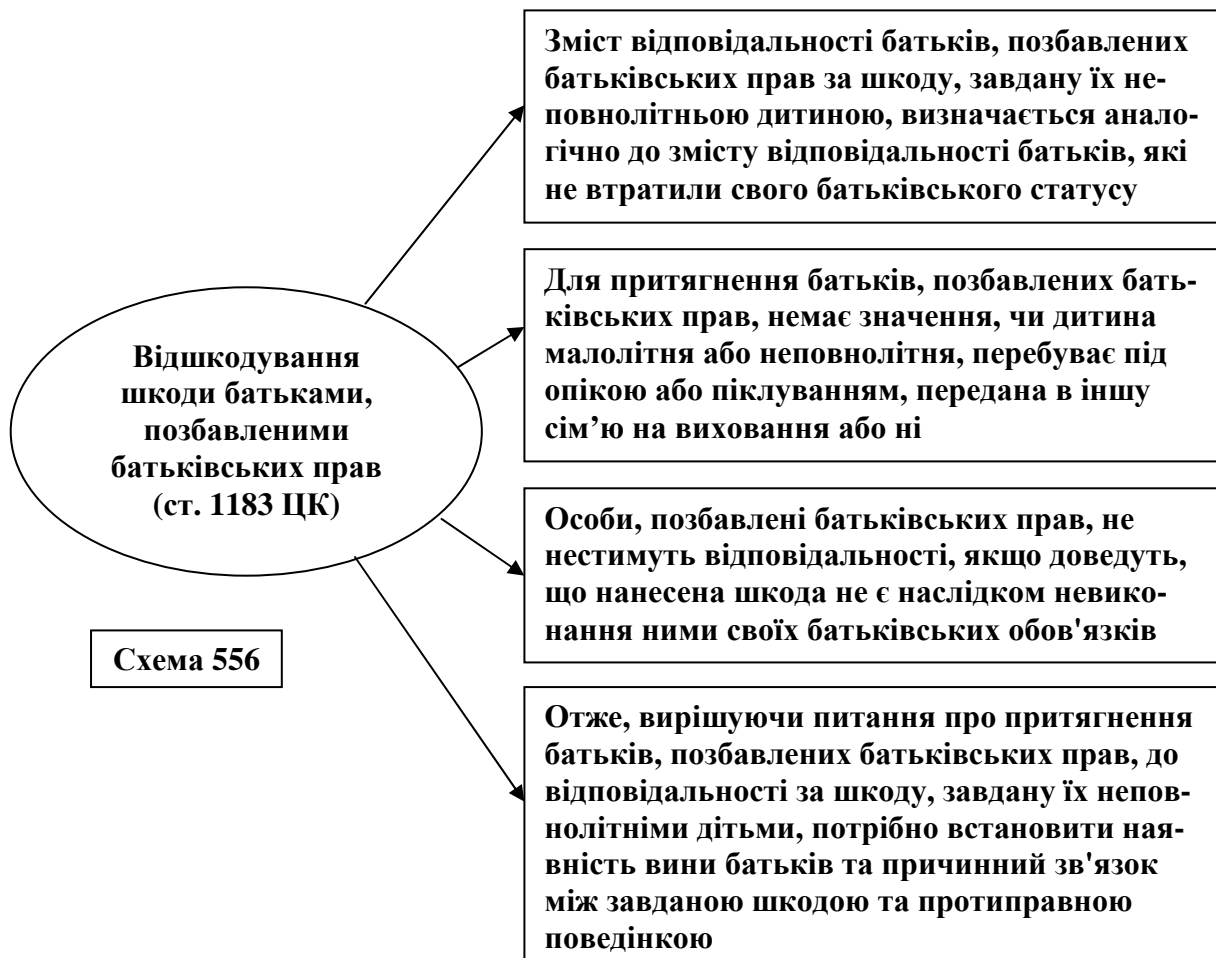

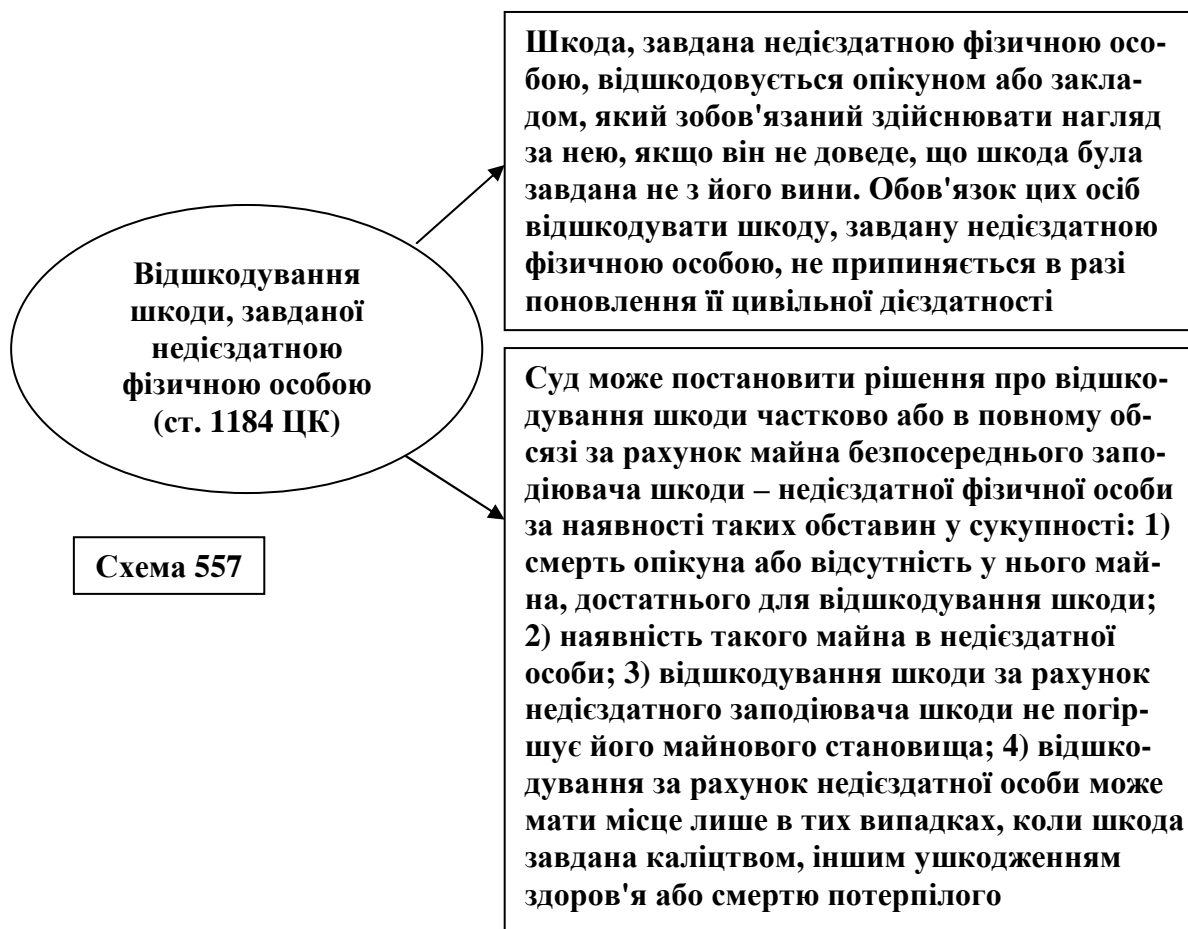
В. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності

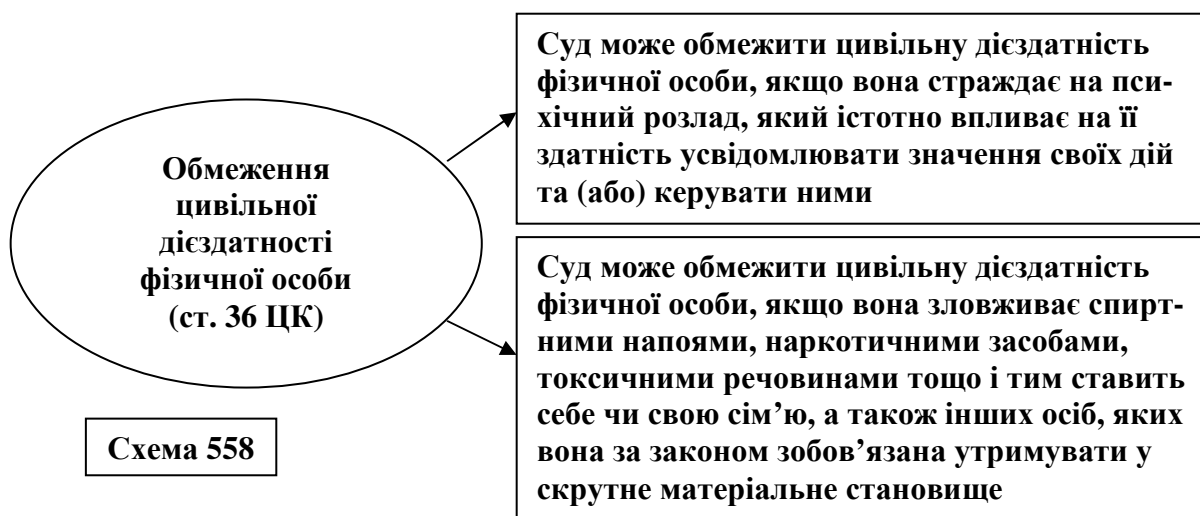
Г. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав

Д. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою

Е. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена

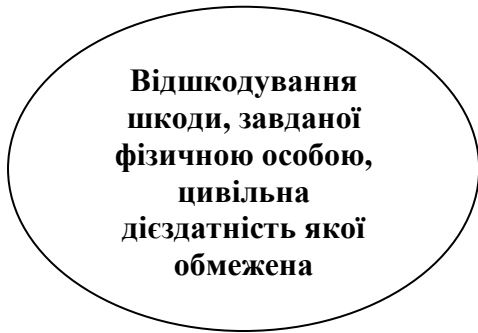

Схема 559

Обмеження цивільної дієздатності особи стосується здійснення правочинів щодо розпорядження майном, самостійного отримання заробітної плати, пенсії, стипендії, інших видів доходів і не впливає на її здатність відповідати за завдану іншим особам шкоду. Тому, обмежено дієздатні особи несуть відповідальність за завдану шкоду на рівні з іншими суб'єктами (учасниками) цивільно-правових відносин. Це закріплено ст. 1185 ЦК, в якій зазначено, що шкода, завдана фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, відшкодовується нею на загальних підставах

Є. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними (адієздатною особою)

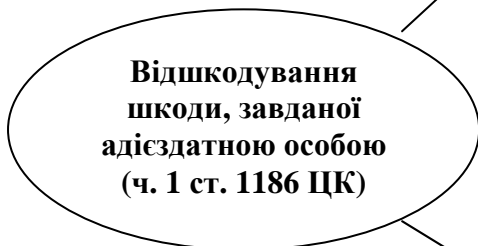
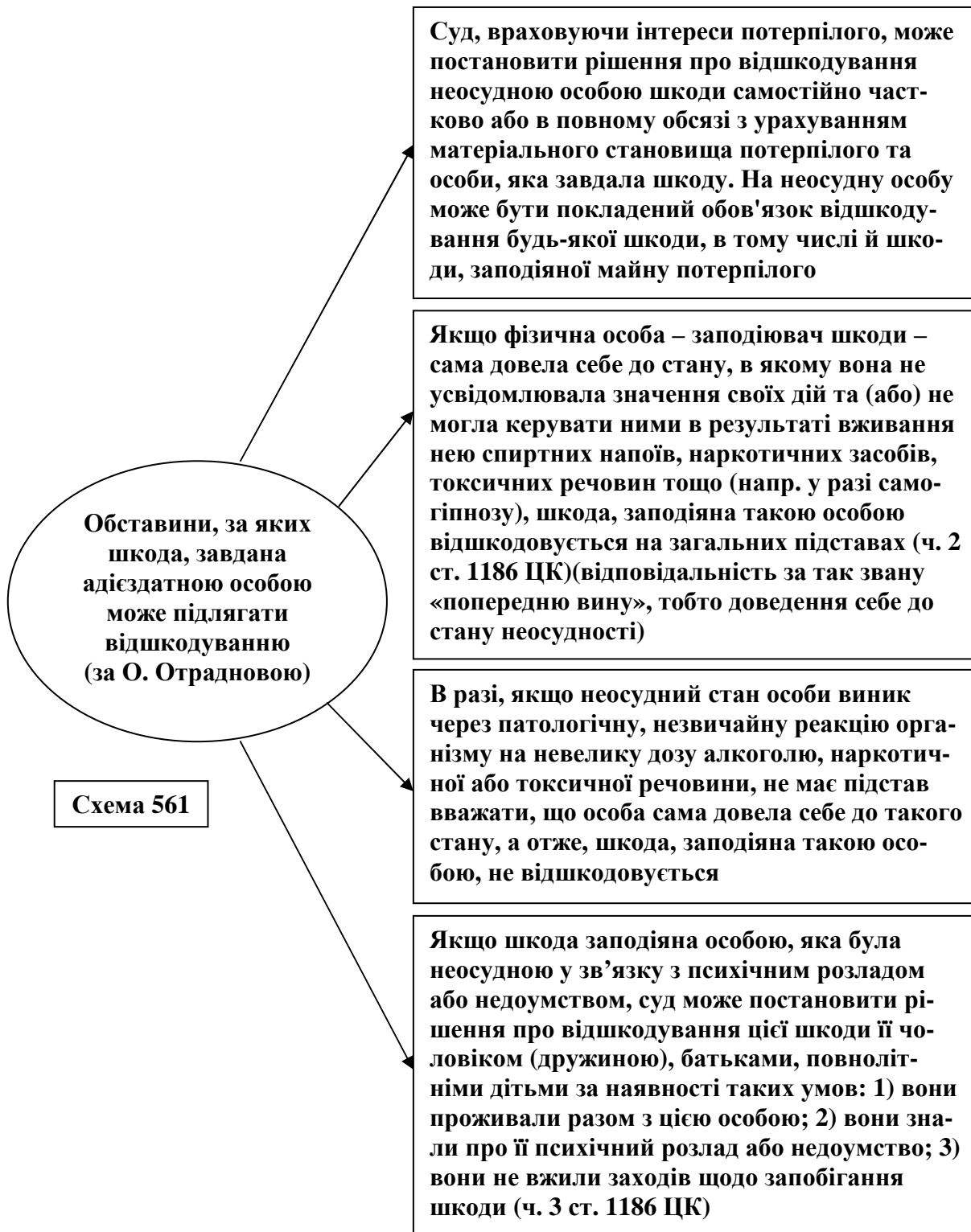

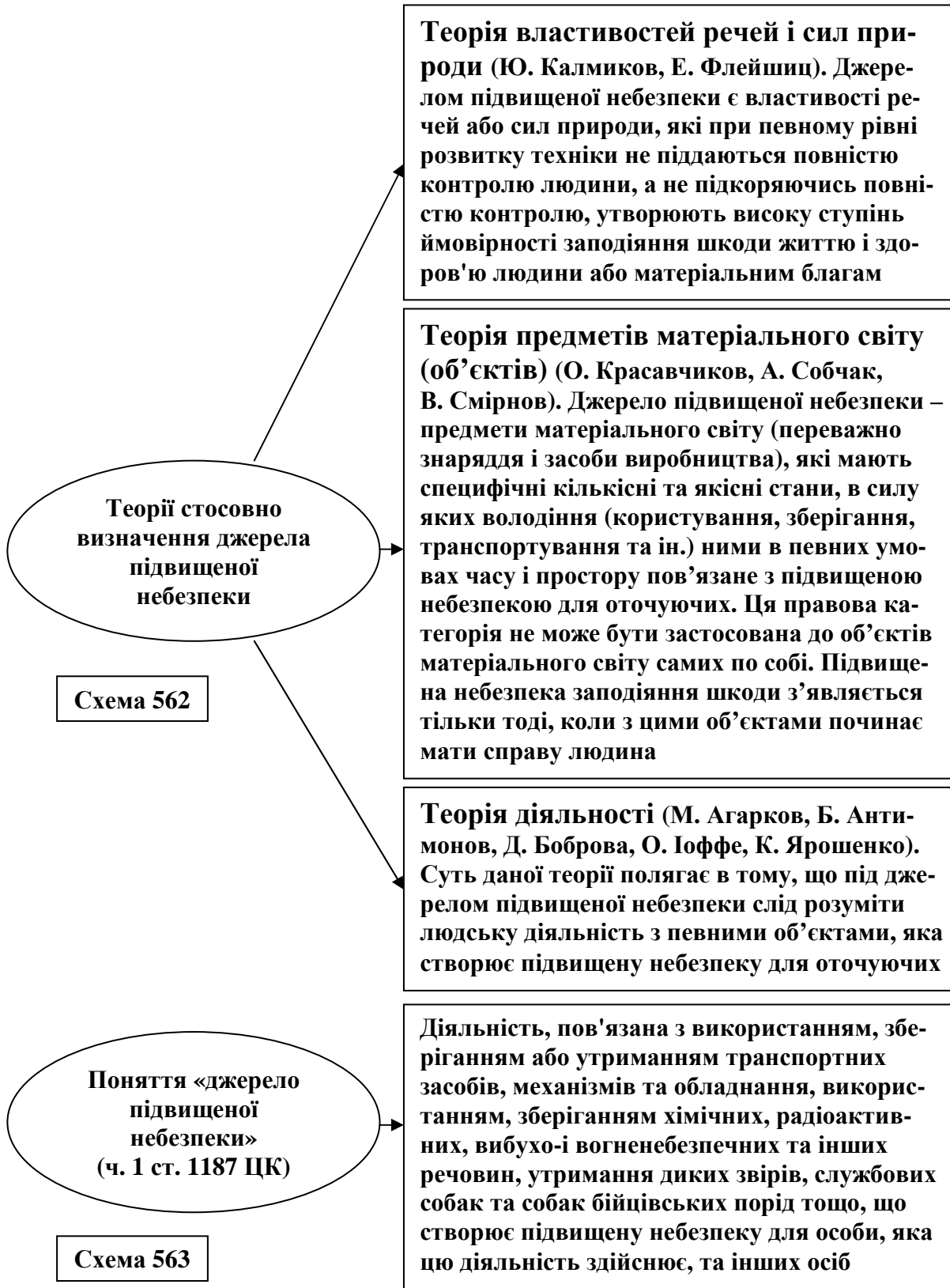
Схема 560

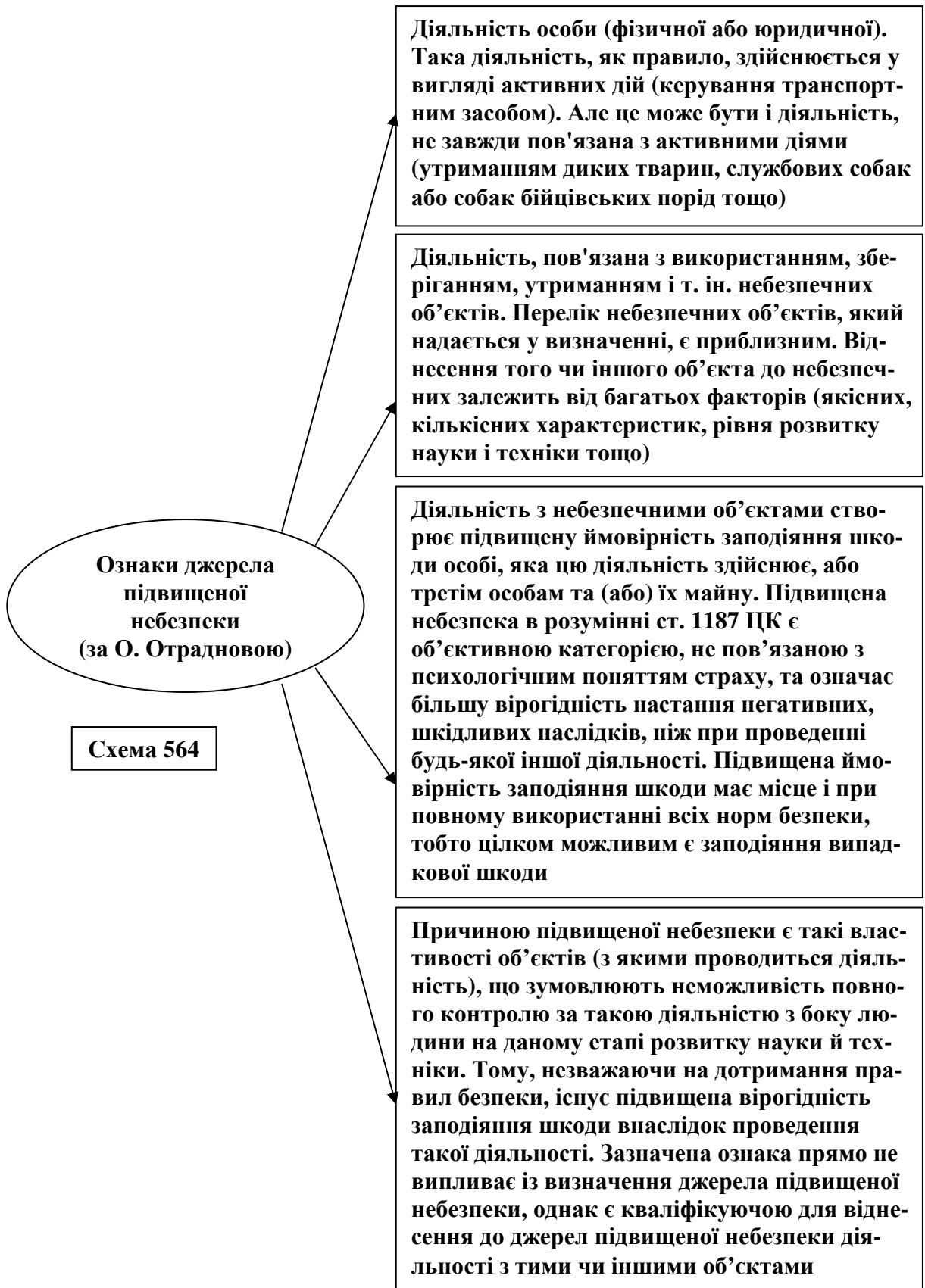
Шкода, завдана фізичною особою, яка в момент її завдання не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, не відшкодовується. Цей стан може бути наслідком раптової втрати свідомості, стану афекту, знаходження особи під гіпнозом, психічної чи іншої хвороби, сп'яніння тощо

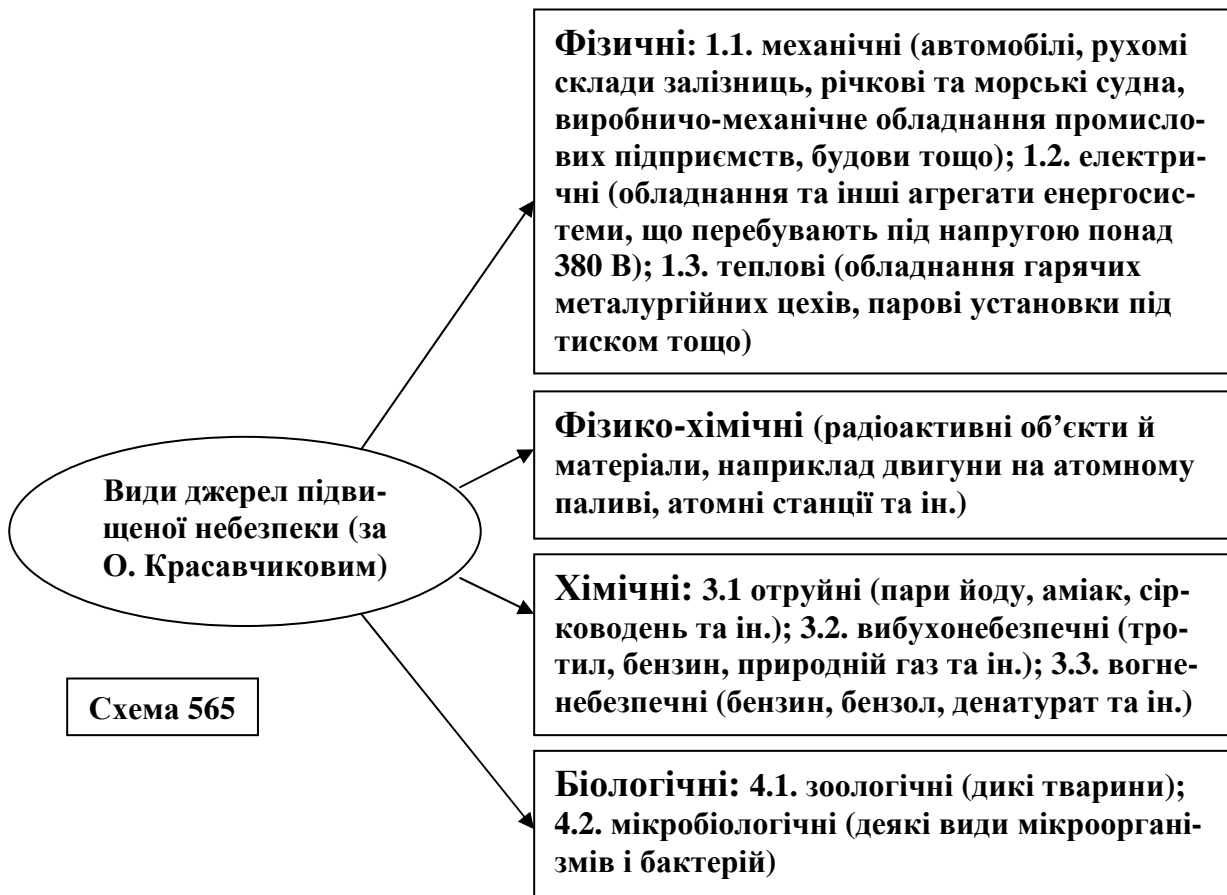
У кримінальному праві подібний стан, який виключає відповідальність, називають неосудністю (ст. 19 КК). Стан неосудності виключає винність заподіювача шкоди, тому шкода, заподіяна особою в такому стані, юридично кваліфікується як така, що виникла внаслідок випадку, а отже, за загальним правилом ст. 1186 ЦК не відшкодовується

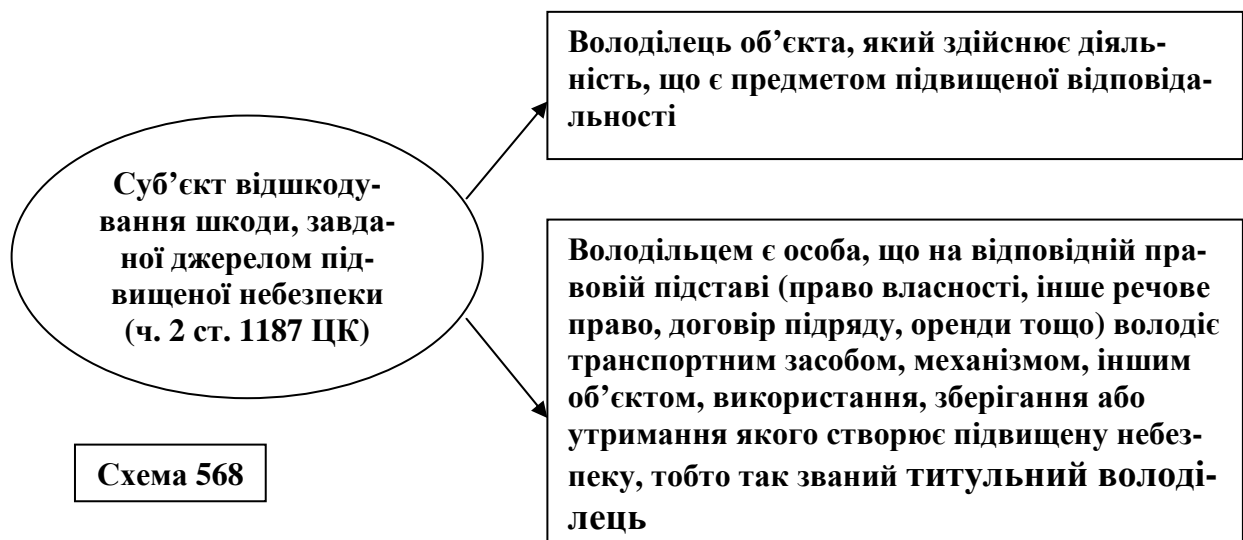
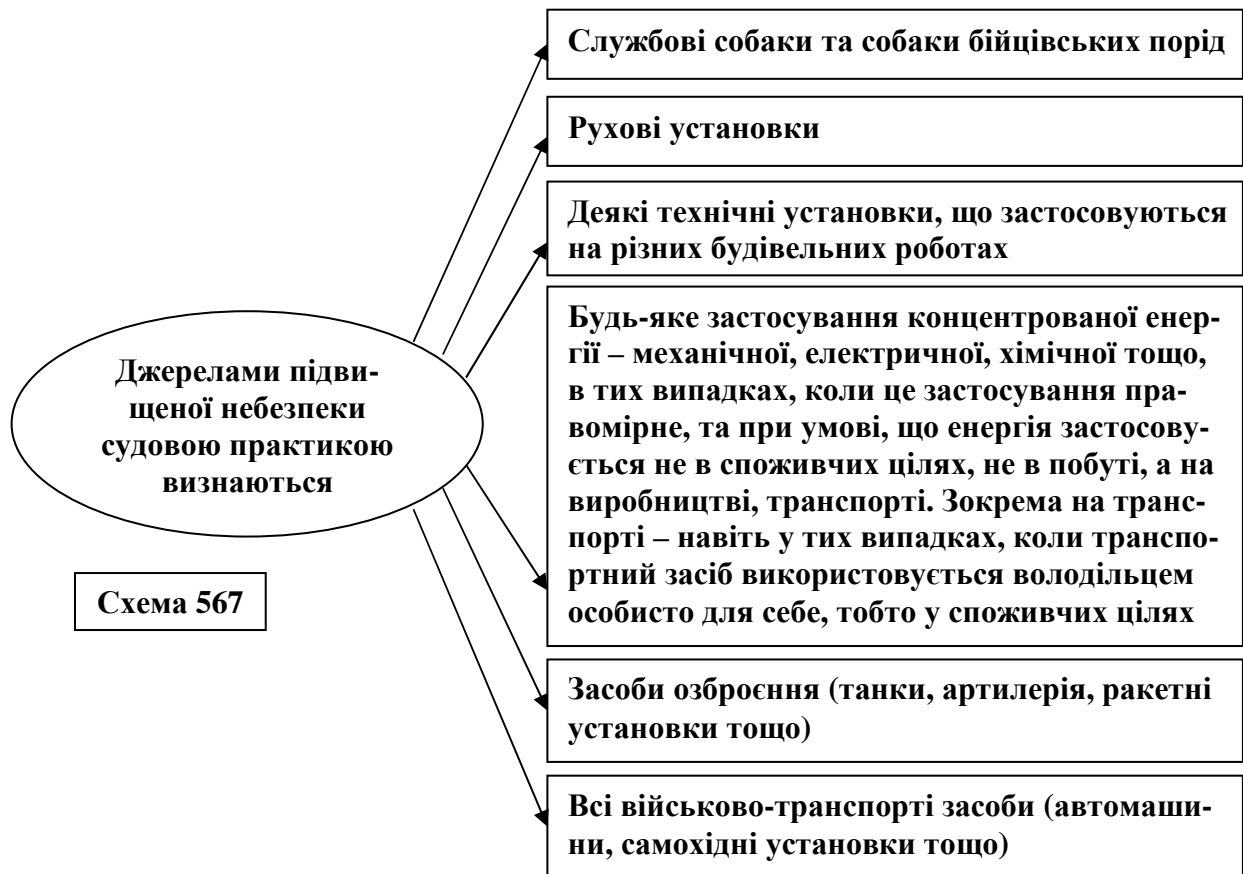

Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки

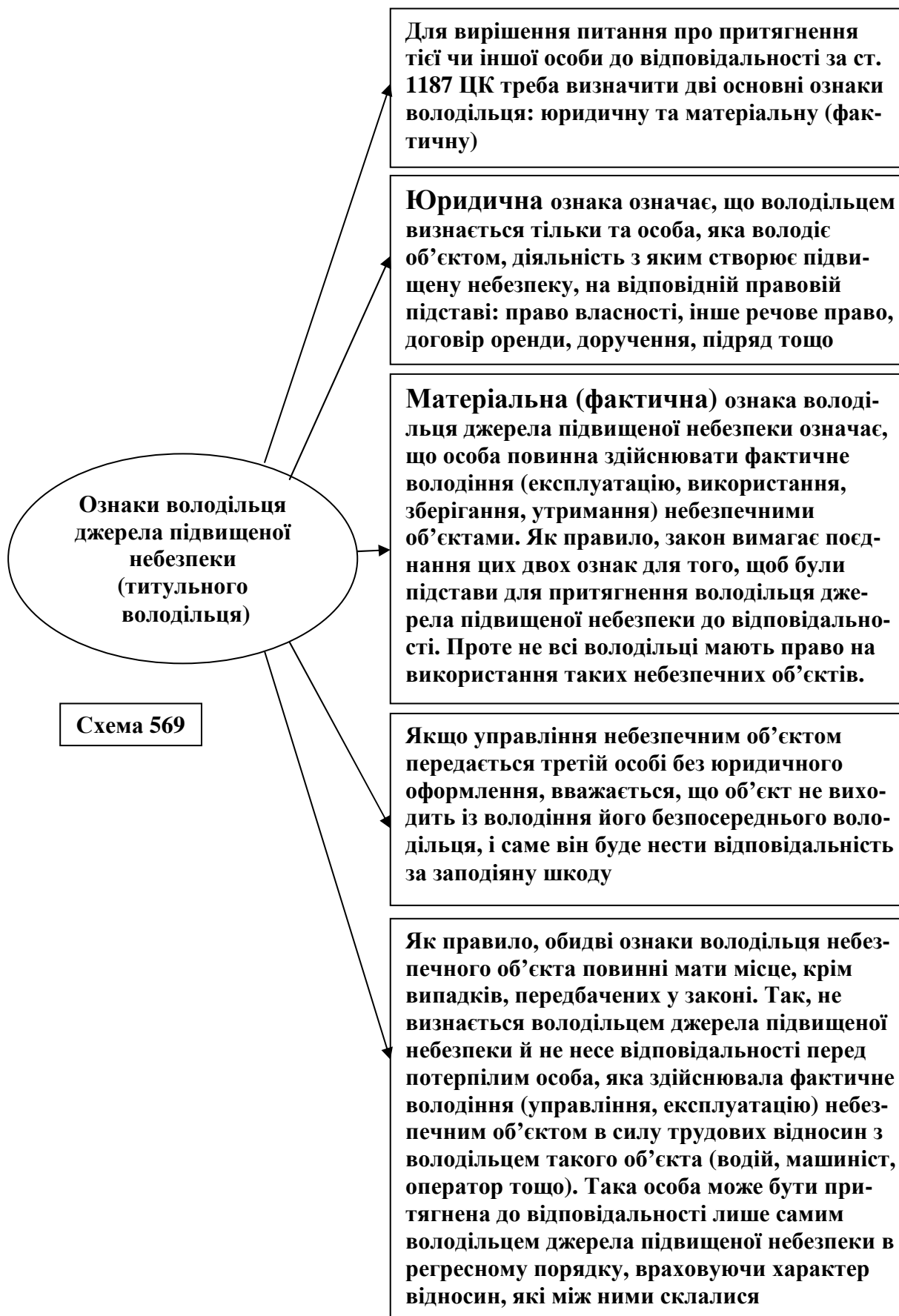
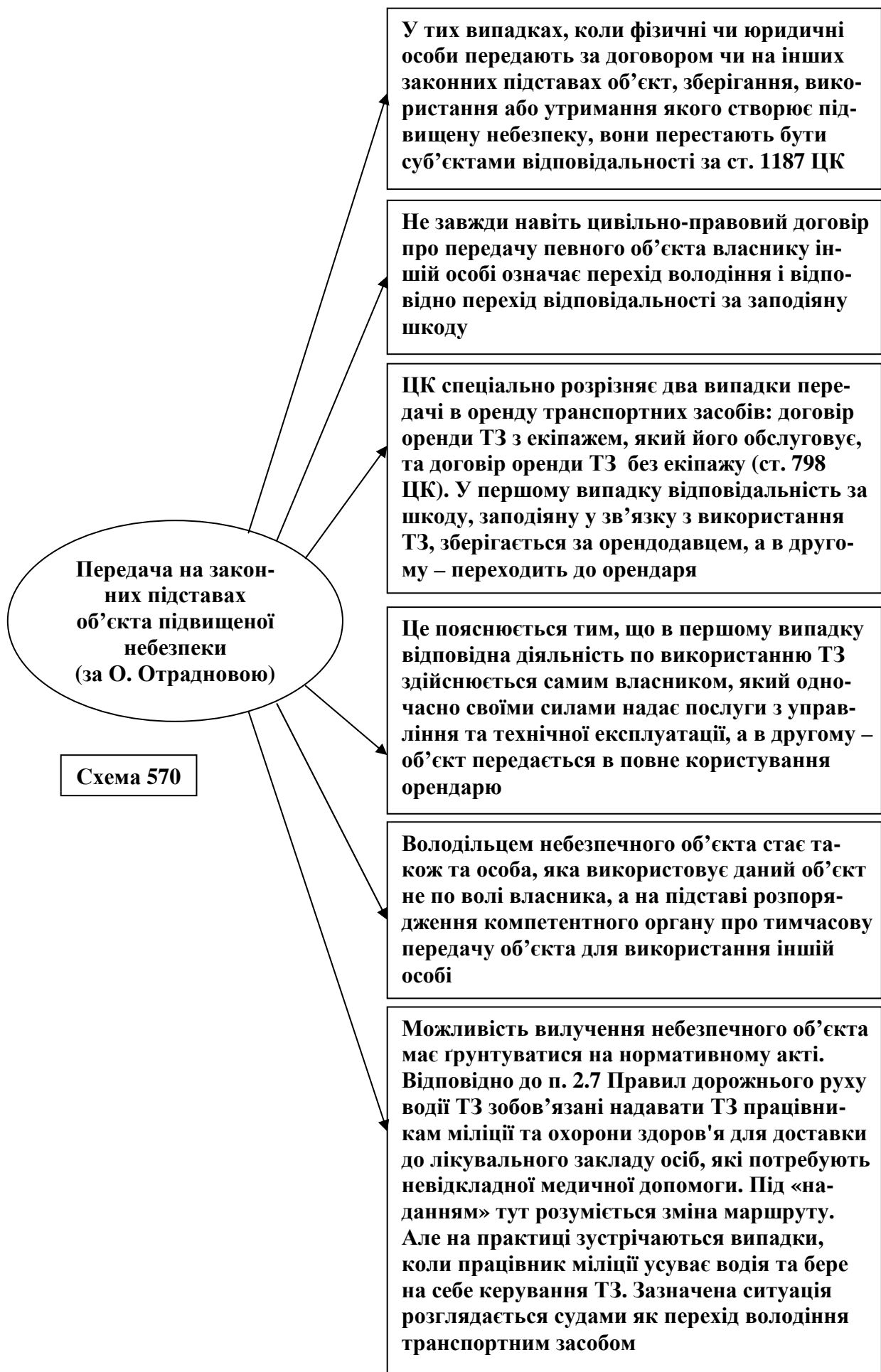
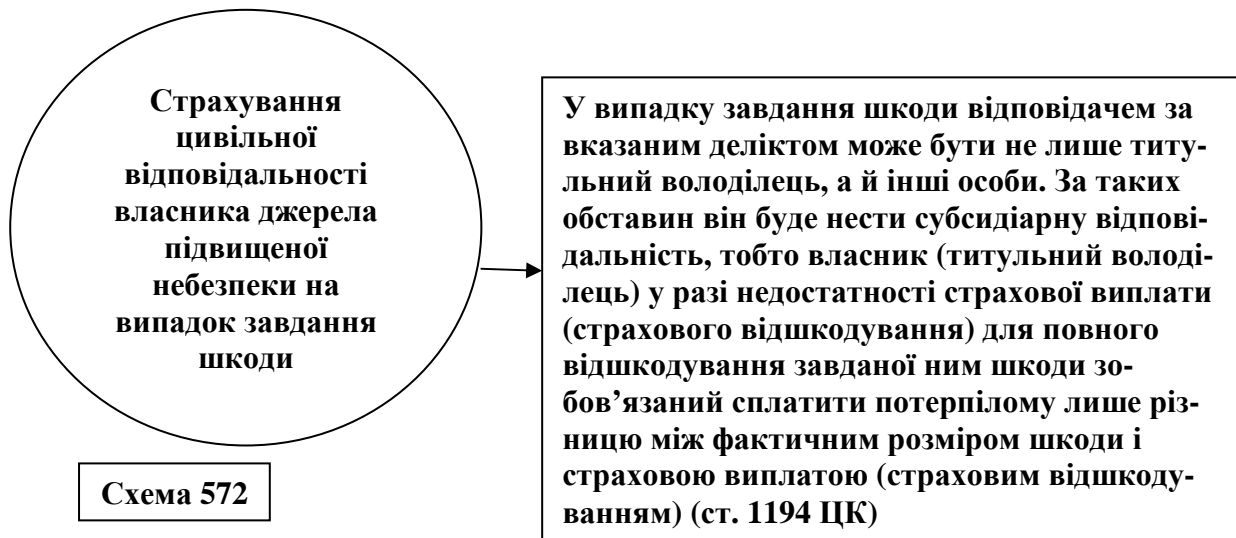
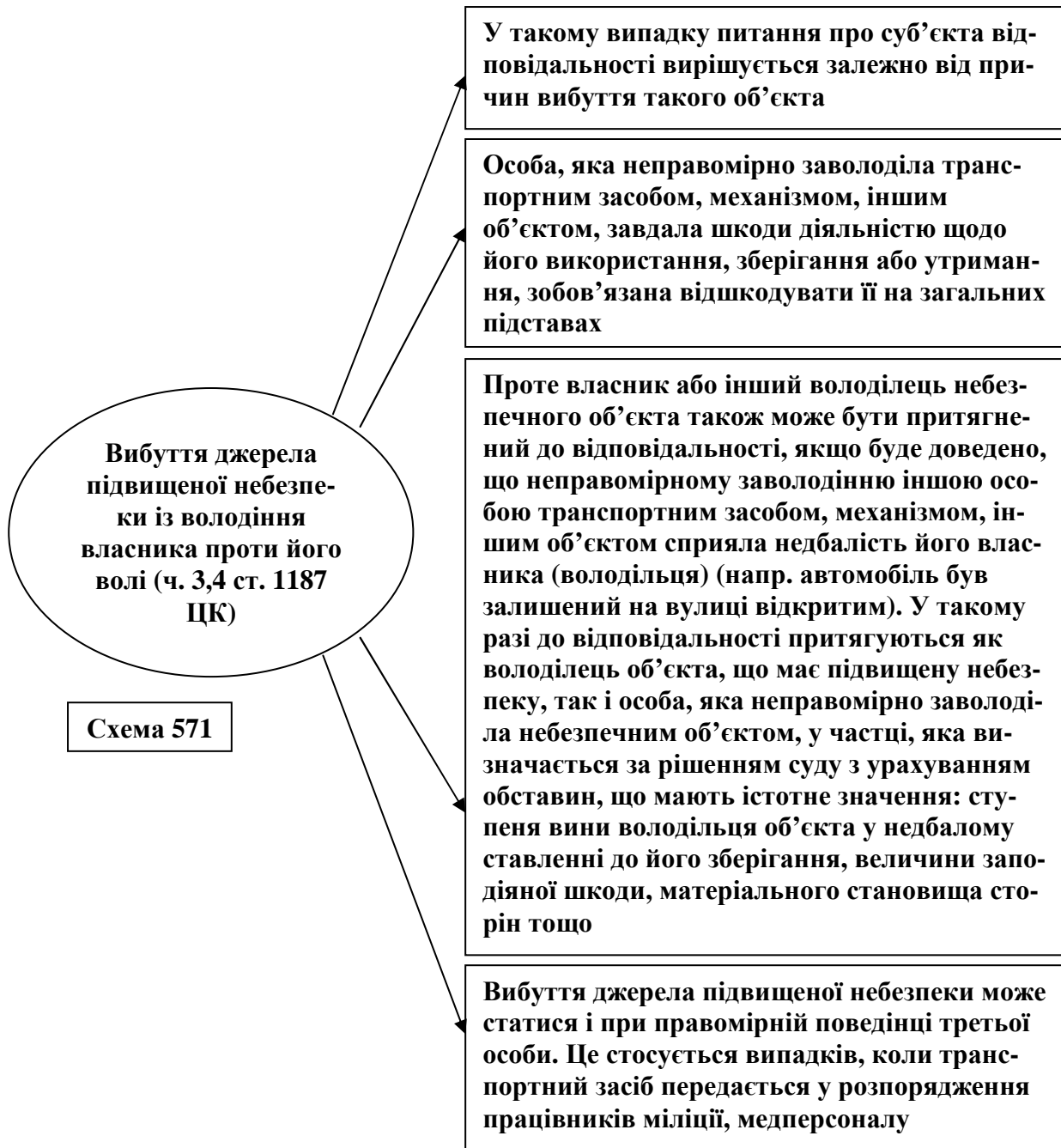

Схема 569

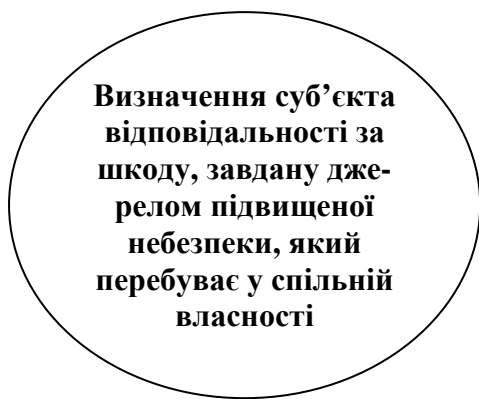

Схема 573

Нерідко виникає проблема щодо визначення суб'єкта відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, коли такий об'єкт перебуває у спільній власності, напр., подружжя. Судова практика не має єдиної точки зору з цього питання. Видається правильною думка, що суб'єктом даного зобов'язання має бути той із подружжя, хто фактично заподіяв шкоду. Інший повинен нести відповідальність лише у випадку загибелі заподіювача, але як спадкоємець – у частині отриманої спадщини

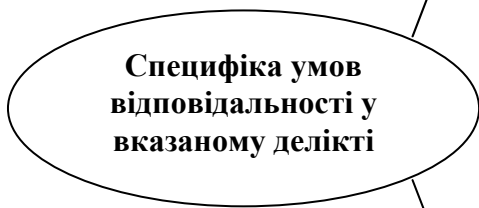
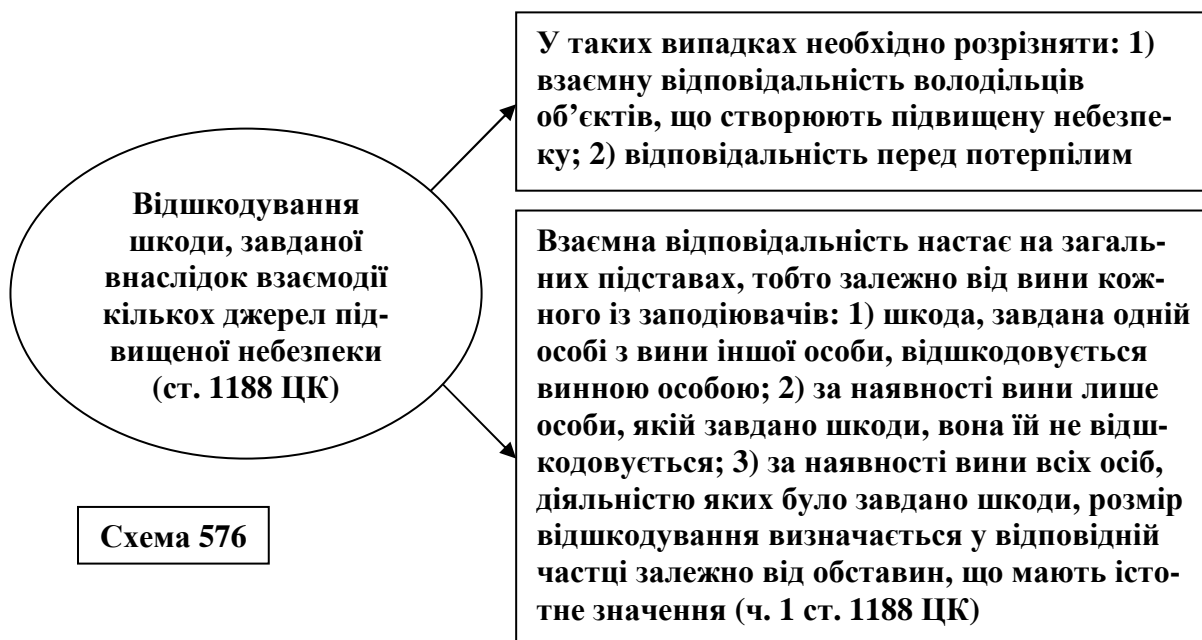
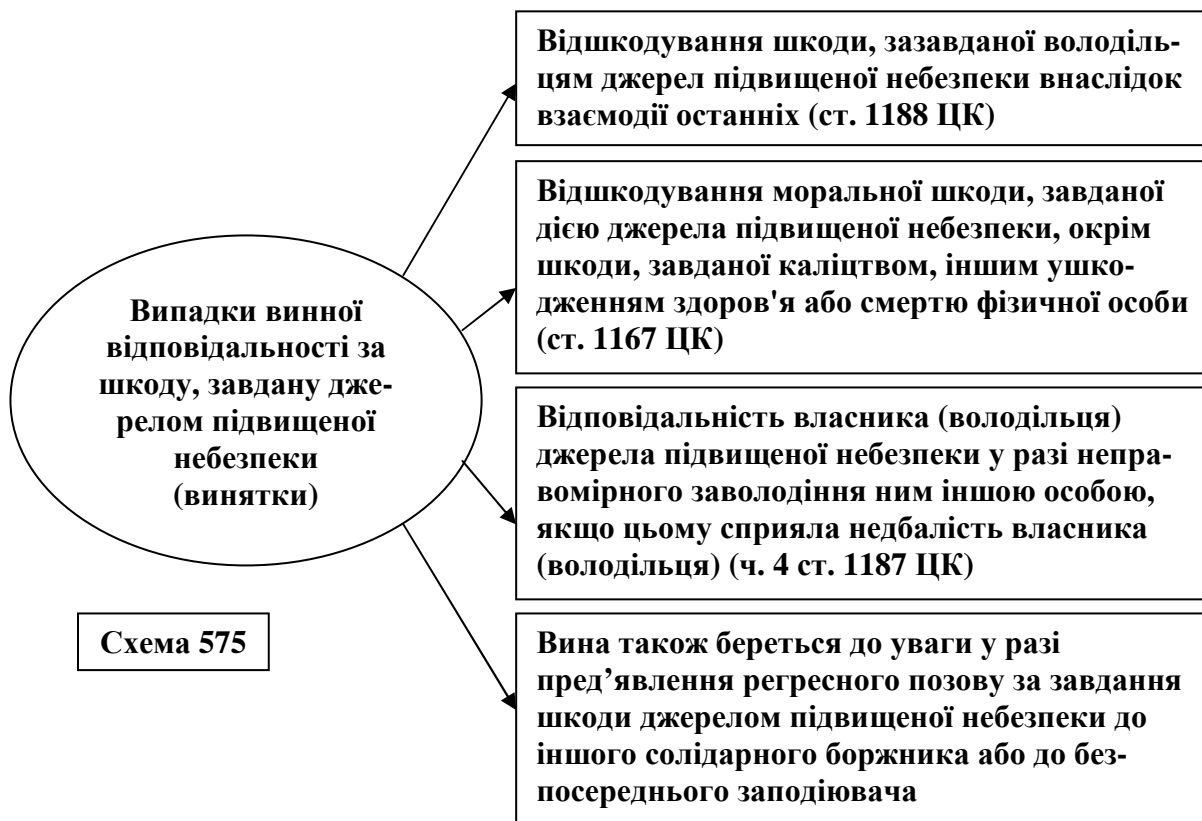

Схема 574

Протиправність діяння у цьому випадку презюмується. Однак це не означає, що діяльність щодо використання певних об'єктів є неправомірною. Неправомірним є заподіяння шкоди внаслідок експлуатації цих об'єктів.

Особливі правила ст. 1187 ЦК діють тоді, коли шкода заподіяна такими шкідливими властивостями об'єкта, через які діяльність з ним визнається джерелом підвищеної небезпеки (особливість причинного зв'язку). Так, шкода, заподіяна автомобілем, відшкодуватиметься за правилами ст. 1187 ЦК тільки тоді, коли автомобіль рухався, а не тоді, коли він стояв у гаражі або на стоянці

Основна особливість відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки, полягає в тому, що володілець небезпечного об'єкта буде зобов'язаний відшкодувати шкоду незалежно від своєї вини. Перед потерпілим несуть однаковий обов'язок відшкодувати заподіяну шкоду як винні, так і невинні володільці об'єктів, діяльність з якими являє собою джерело підвищеної небезпеки. Таку відповідальність у науці цивільного права часто називають підвищеною

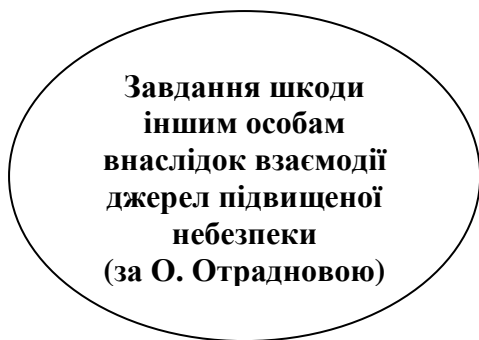

Схема 577

Нерідко мають місце ситуації, коли шкода завдається кількома об'єктами, діяльність з якими пов'язана з підвищеною небезпекою, напр. в результаті зіткнення кількох автомобілів постраждалим є пасажир або пішохід. У такій ситуації обов'язок відшкодувати потерпілому шкоду покладається на всіх володільців небезпечних об'єктів солідарно, незалежно від їх вини (ч. 2 ст. 1188 ЦК). У подальшому особа, яка відшкодувала шкоду потерпілому, може звернутися до інших заповнювачів шкоди з регресними вимогами

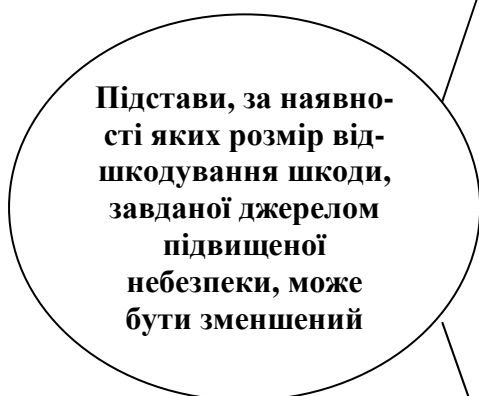

Схема 578

Груба необережність потерпілого, яка сприяла виникненню або збільшенню шкоди (перебування у нетверезому стані, нехтування правилами безпеки руху тощо). Ні законодавець, ні судова практика не визначають чітких ознак грубої необережності, що давали б можливість відрізнити її від простої необачності

Виняток із цього правила складають випадки, передбачені законом. Наприклад, вина потерпілого не враховується у разі відшкодування додаткових витрат, викликаних необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків тощо (ч. 1 ст. 1195 ЦК), а також у разі відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника, або у разі відшкодування витрат на поховання (ч. 3 ст. 1193 ЦК). Не враховується вина також малолітньої фізичної особи (ч. 3 ст. 31 ЦК) та фізичної особи визнаної недієздатною (ч. 4 ст. 41 ЦК)

Майнове становище відповідальної за шкоду фізичної особи. Відбувається це у виняткових випадках, коли стягнення шкоди у повному обсязі неможливе або поставить відповідача в дуже тяжке становище. При цьому необхідно враховувати: 1) зменшення розміру відшкодування шкоди можливе залежно від матеріального становища тільки фізичної особи; 2) рішення про зменшення розміру відшкодування завданої шкоди приймає тільки суд; 3) не може бути зменшений розмір відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, у разі злочину (ч. 4 ст. 1193 ЦК)

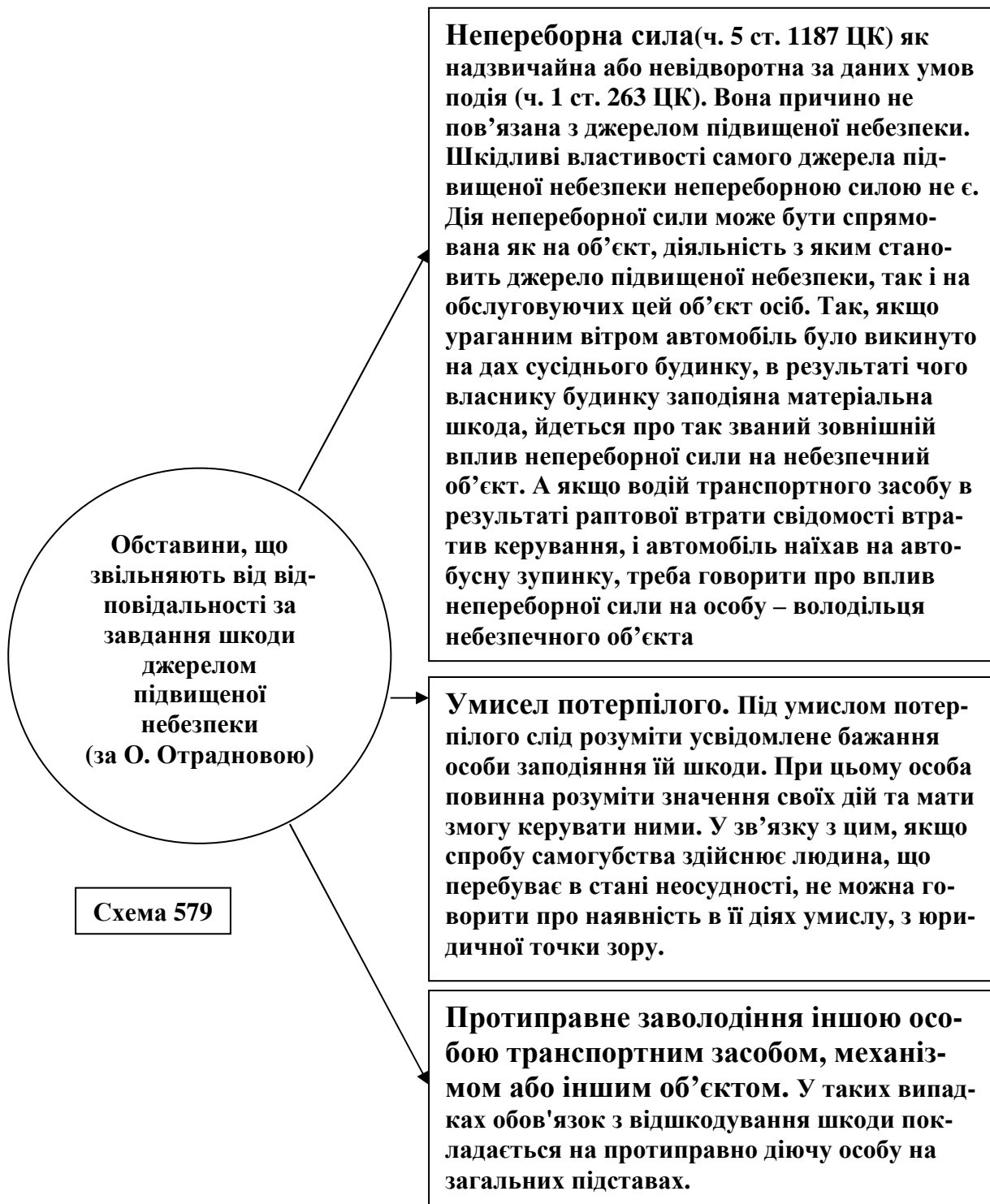
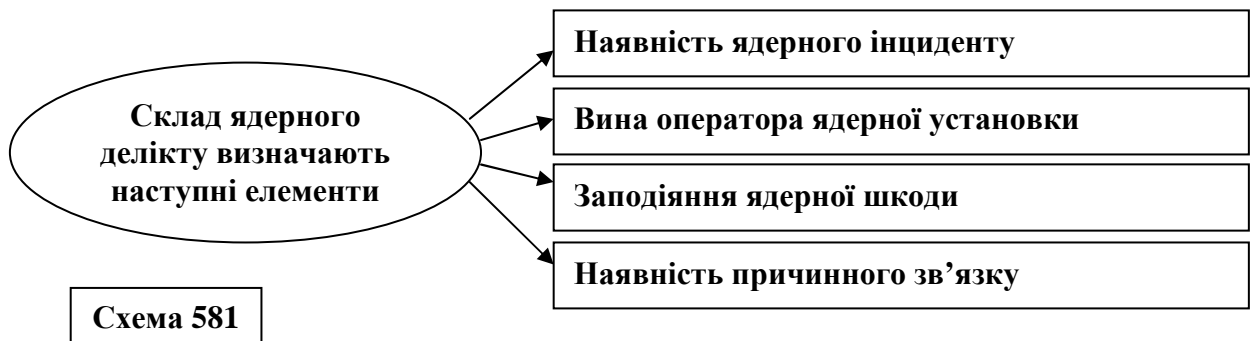
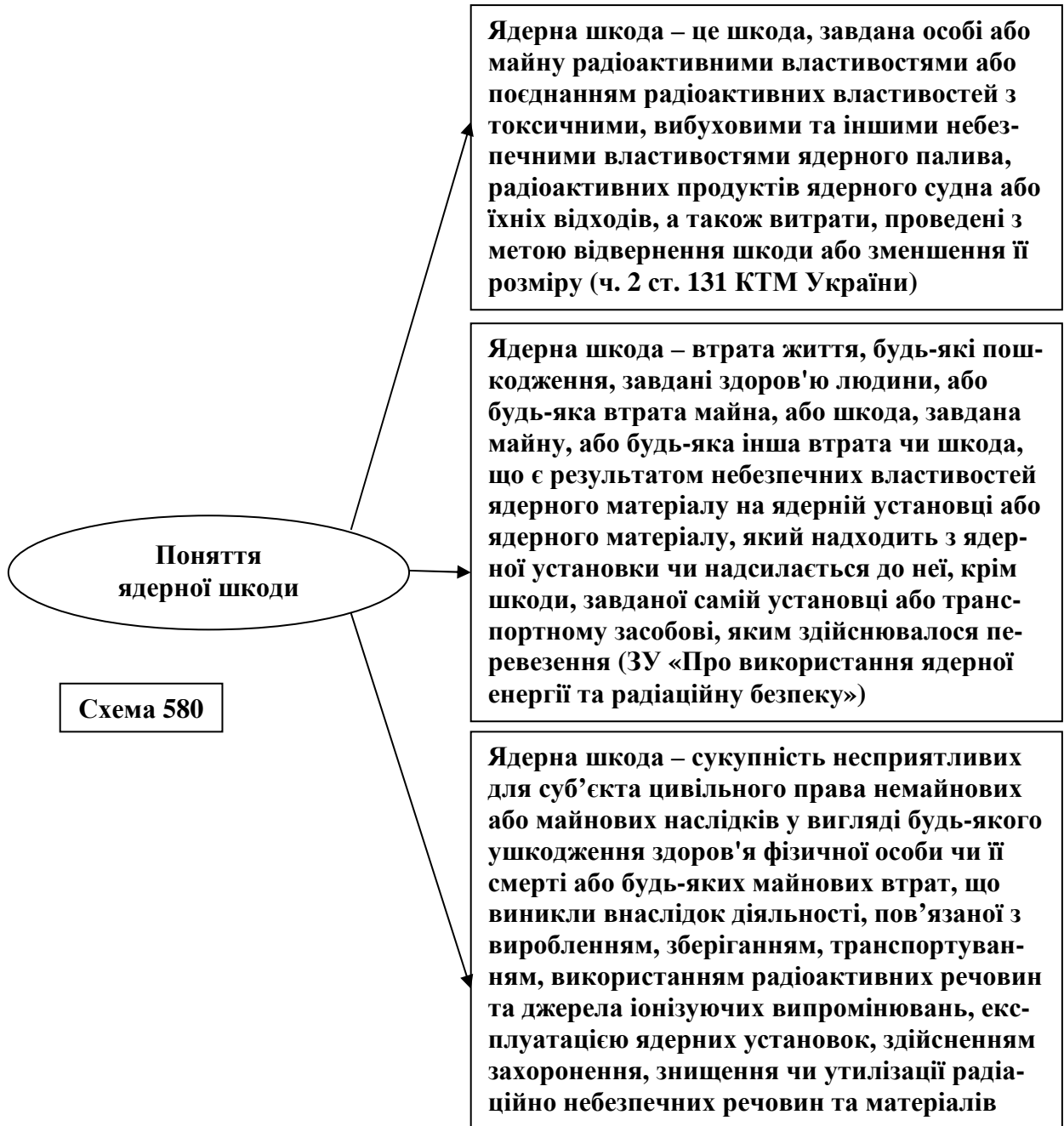
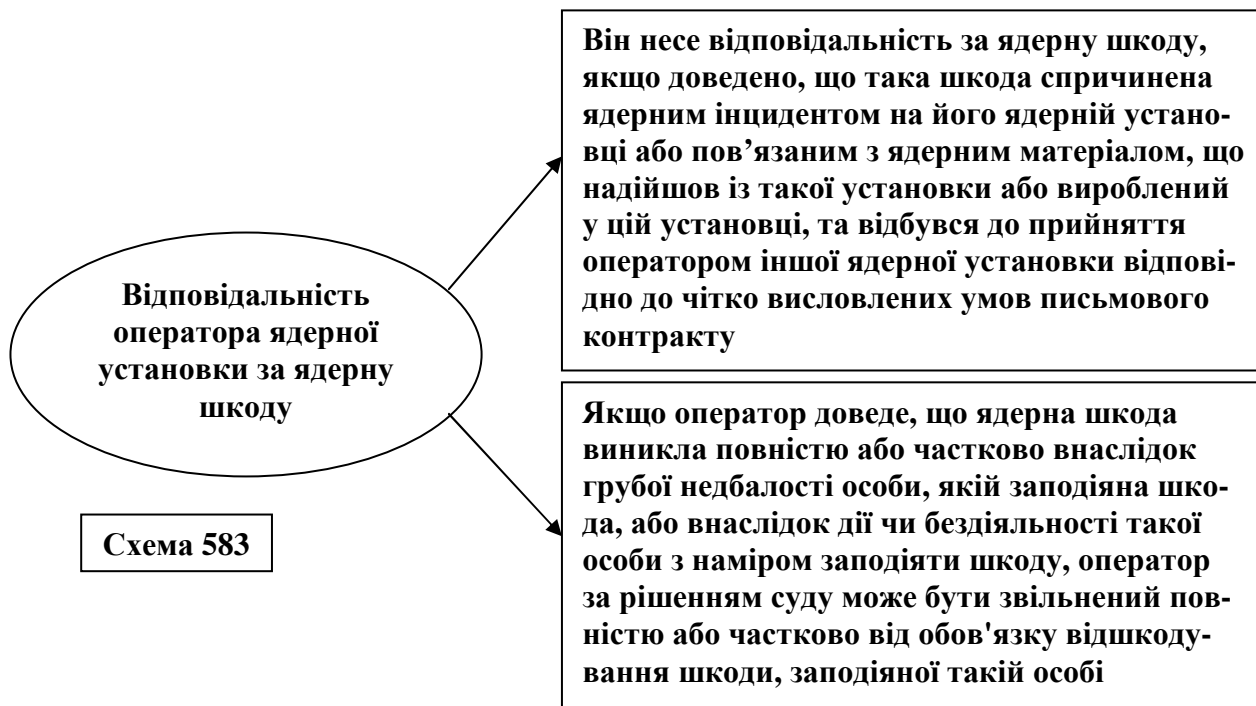
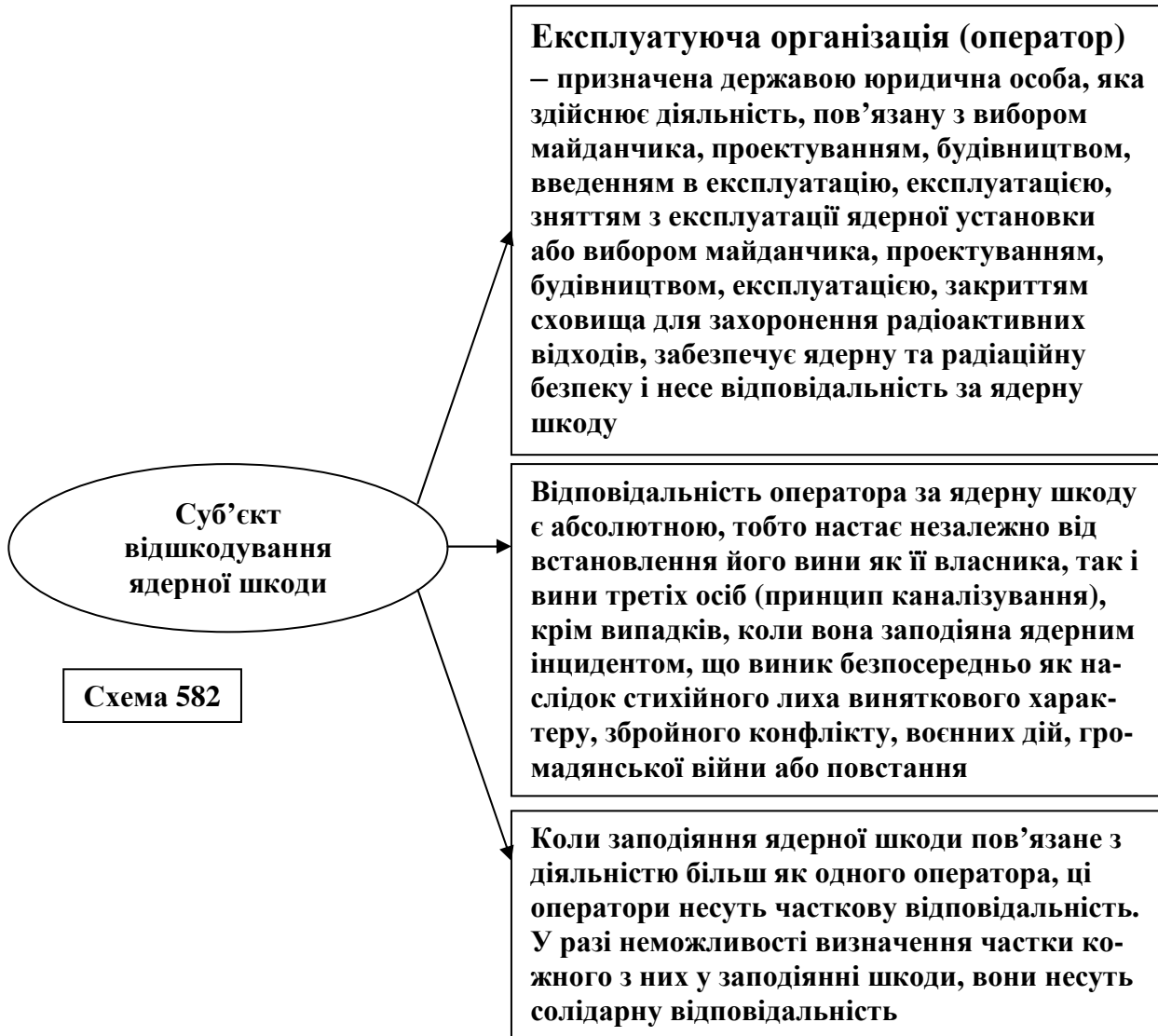
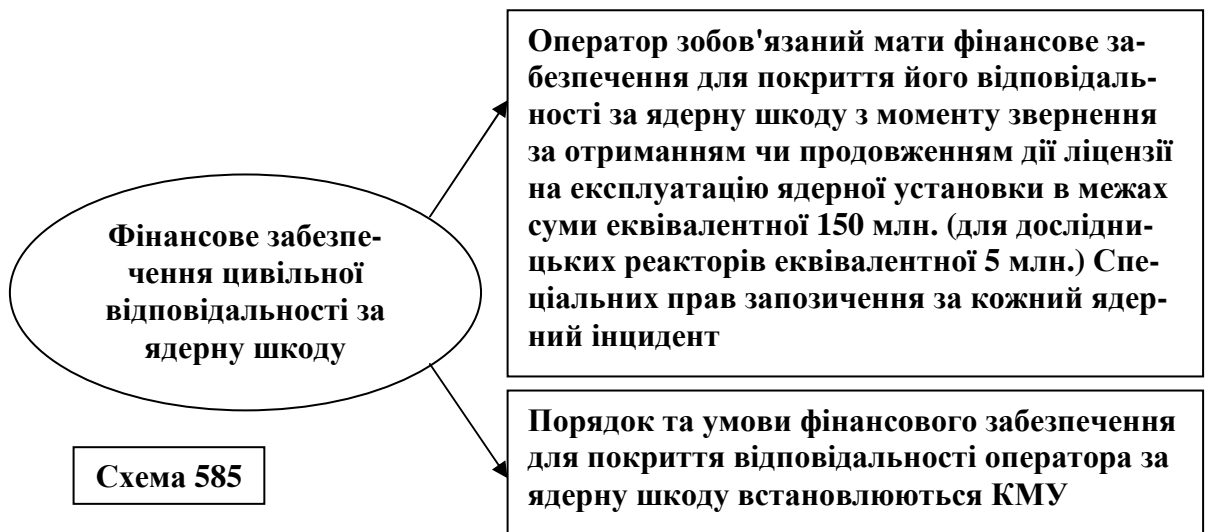
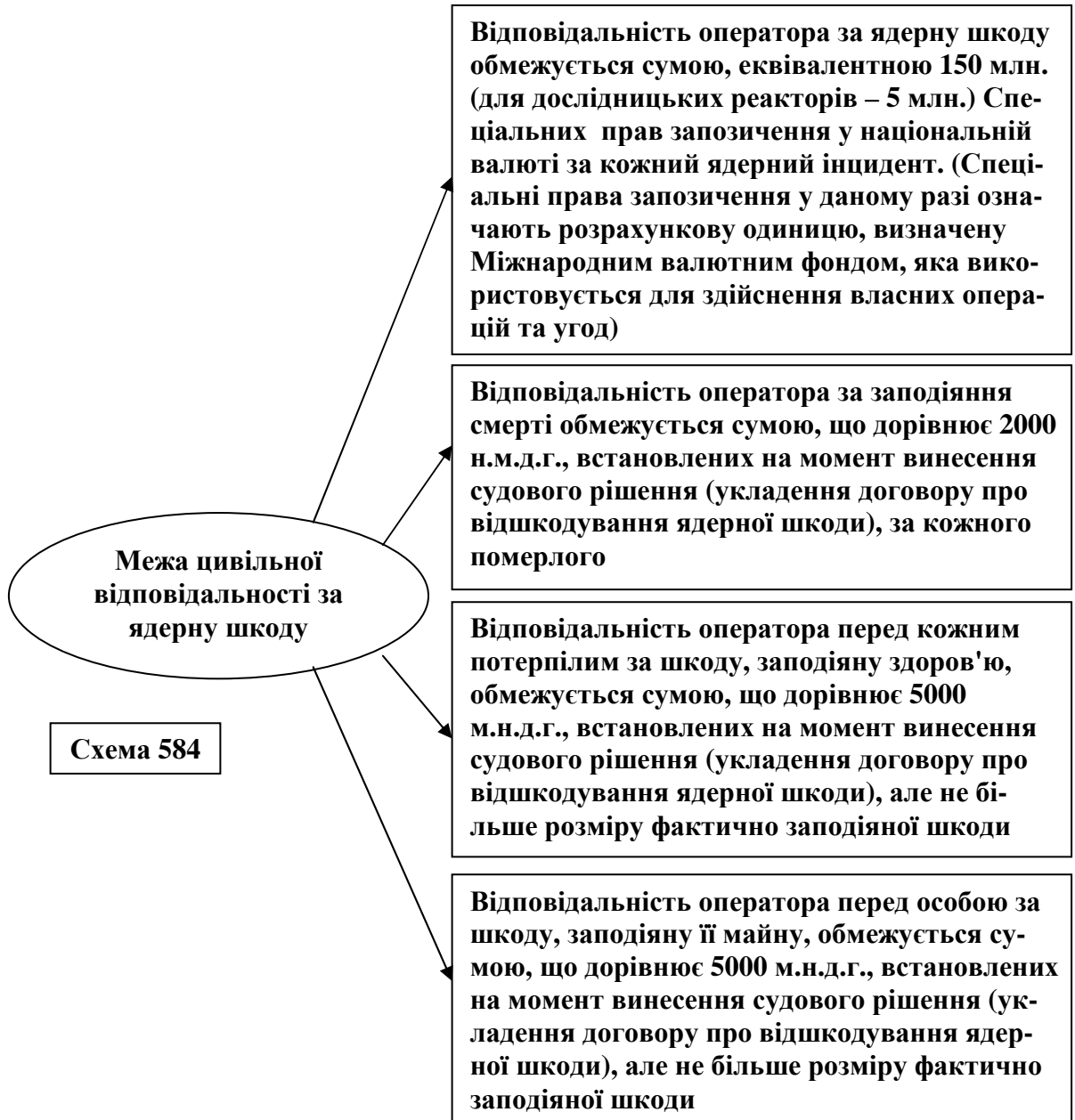

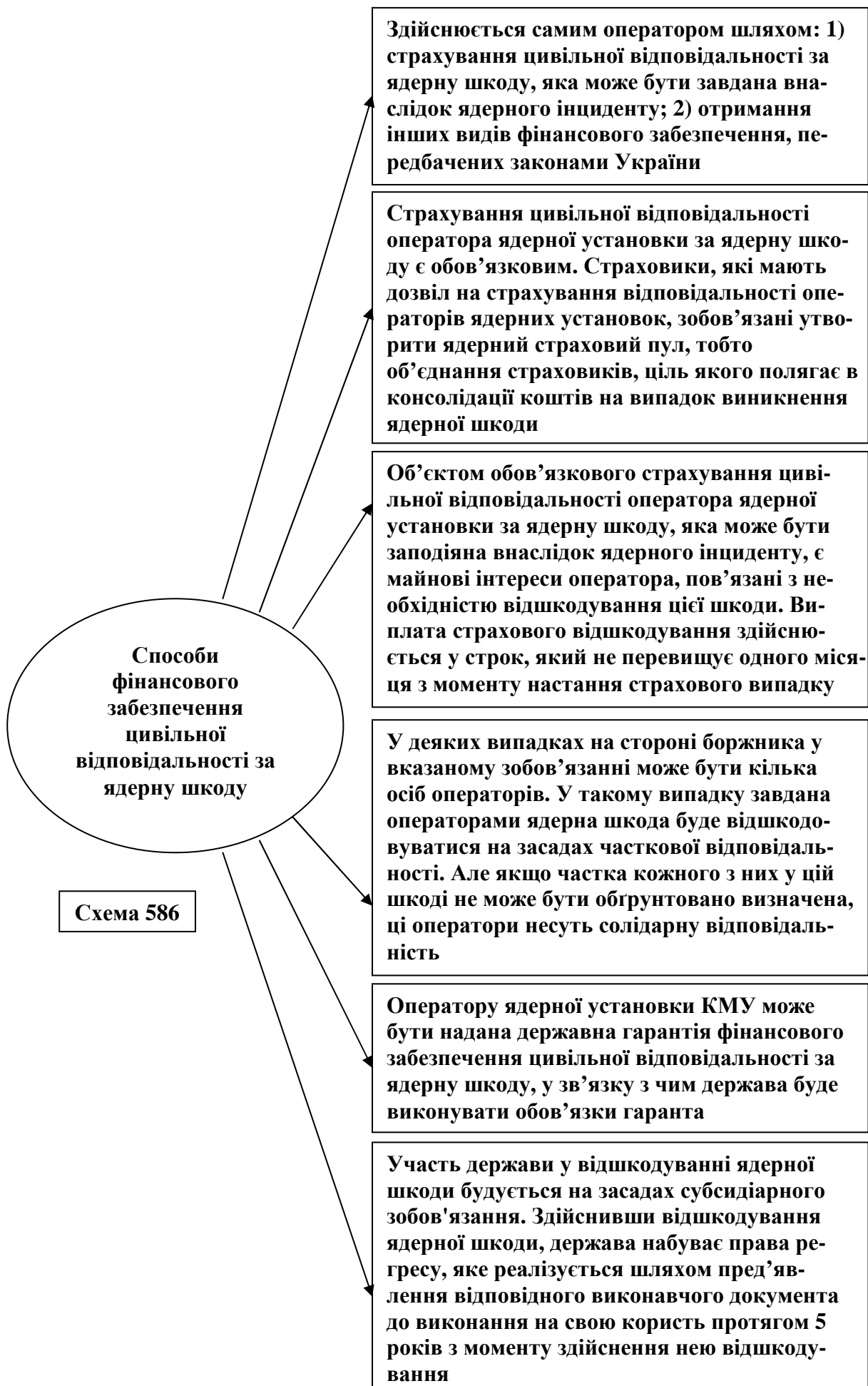
Схема 579

Відшкодування ядерної шкоди

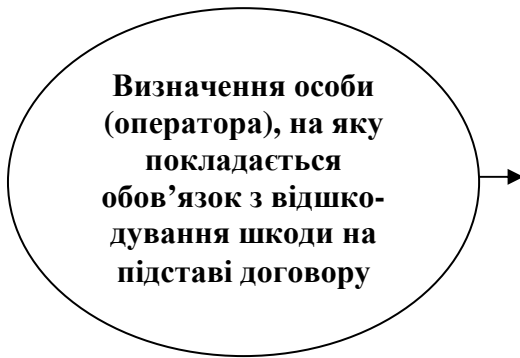

Схема 587

Якщо ядерна шкода була завдана під час транзиту ядерного матеріалу через територію України, відповідальність за ядерну шкоду несе оператор, що є вантажовідправником чи є його одержувачем. Момент переходу відповідальності визначається угодою між вантажовідправником і вантажоодержувачем. У разі відсутності чіткого визначення настання цього моменту вантажовідправник несе відповідальність до моменту передачі вантажу уповноваженій особі на кордоні держави, до якої відправлено вантаж, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, учасницею яких є Україна

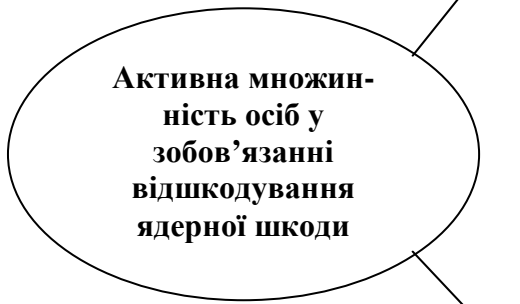

Схема 588

Зазначену множинність складають переважно фізичні особи, правовому захисту яких законодавство надає пріоритет. Оператор зобов'язаний відшкодувати завдану ядерну шкоду кожному потерпілому, здоров'ю якого ця шкода була завдана. У разі смерті потерпілого право на відшкодування ядерної шкоди переходить до його спадкоємців

Коло осіб на стороні кредитора у даному зобов'язанні визначається відповідно до п. 1 ст. 1 Віденської конвенції, де «особа» означає будь-яку фізичну особу, товариство, будь-який приватний чи державний орган незалежно від того, є він юридичною особою, чи ні, будь-яку міжнародну організацію, що є юридичною особою згідно із законодавством держави, що відповідає за установку, та будь-яку державу чи будь-яке з державних утворень, що входять до неї

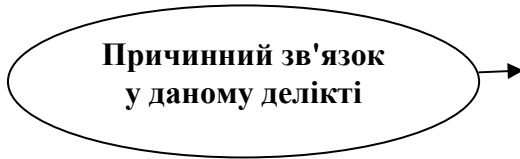

Схема 589

Тут йдеться про ядерну шкоду, завдану ядерним інцидентом. З точки зору причинного зв'язку, останній має значення безпосередньої причини настання ядерної шкоди. Ядерним інцидентом при цьому визнається будь-яка подія чи серія подій одного і того ж самого походження, які спричинили ядерну шкоду

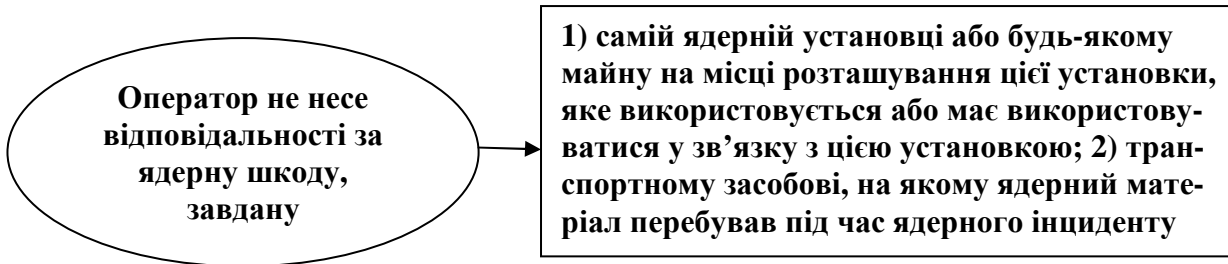

Схема 590

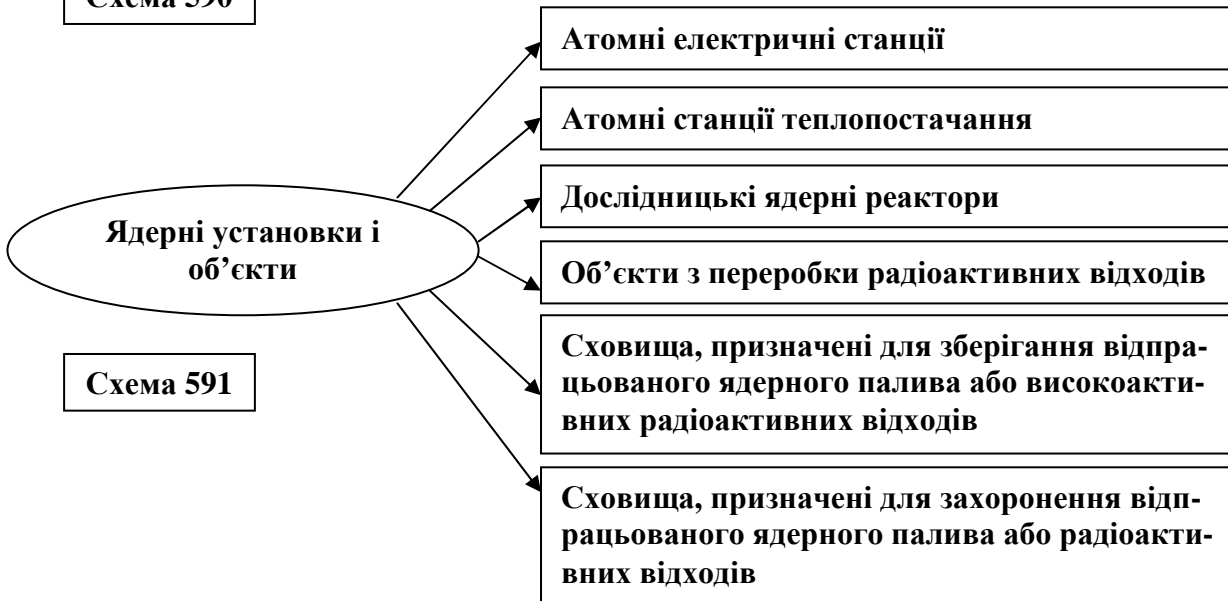

Схема 591

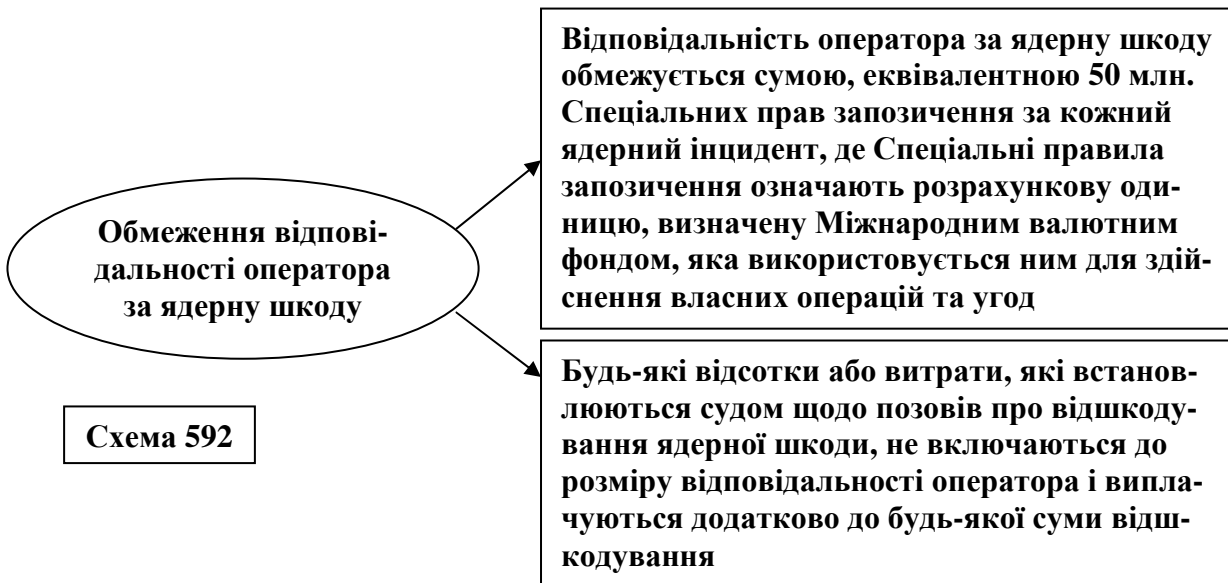
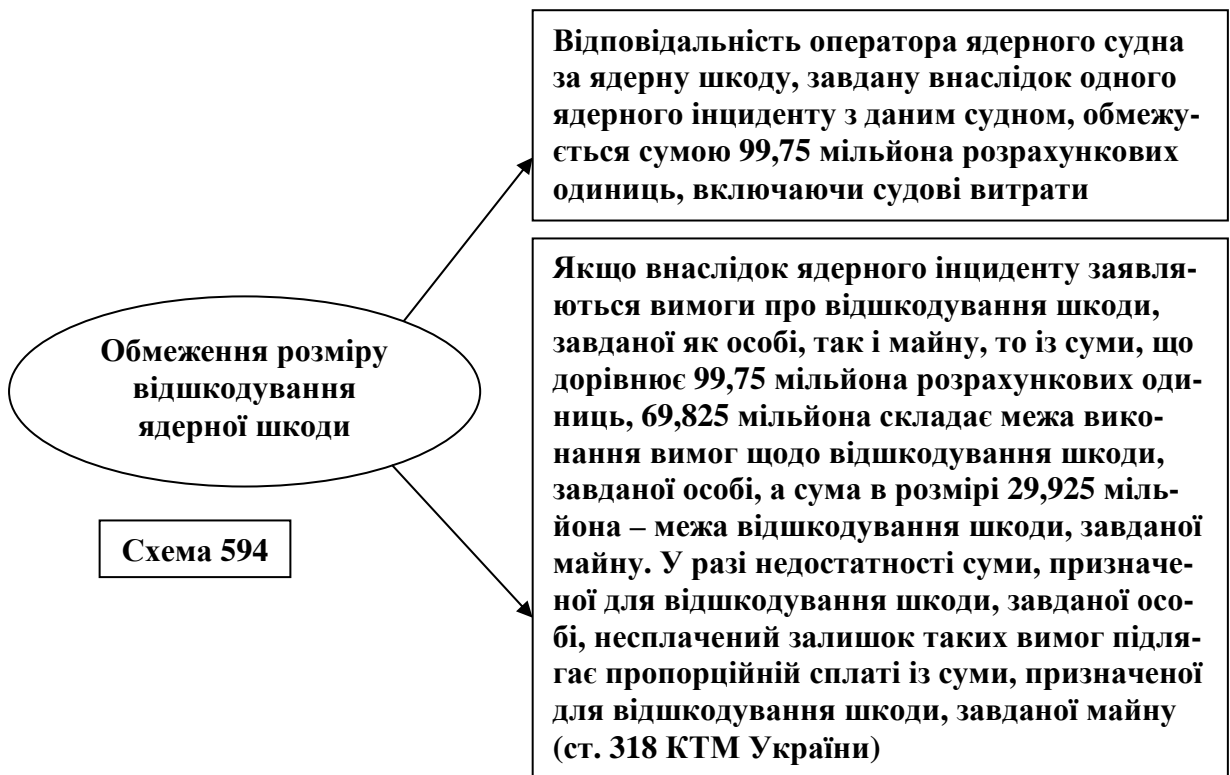
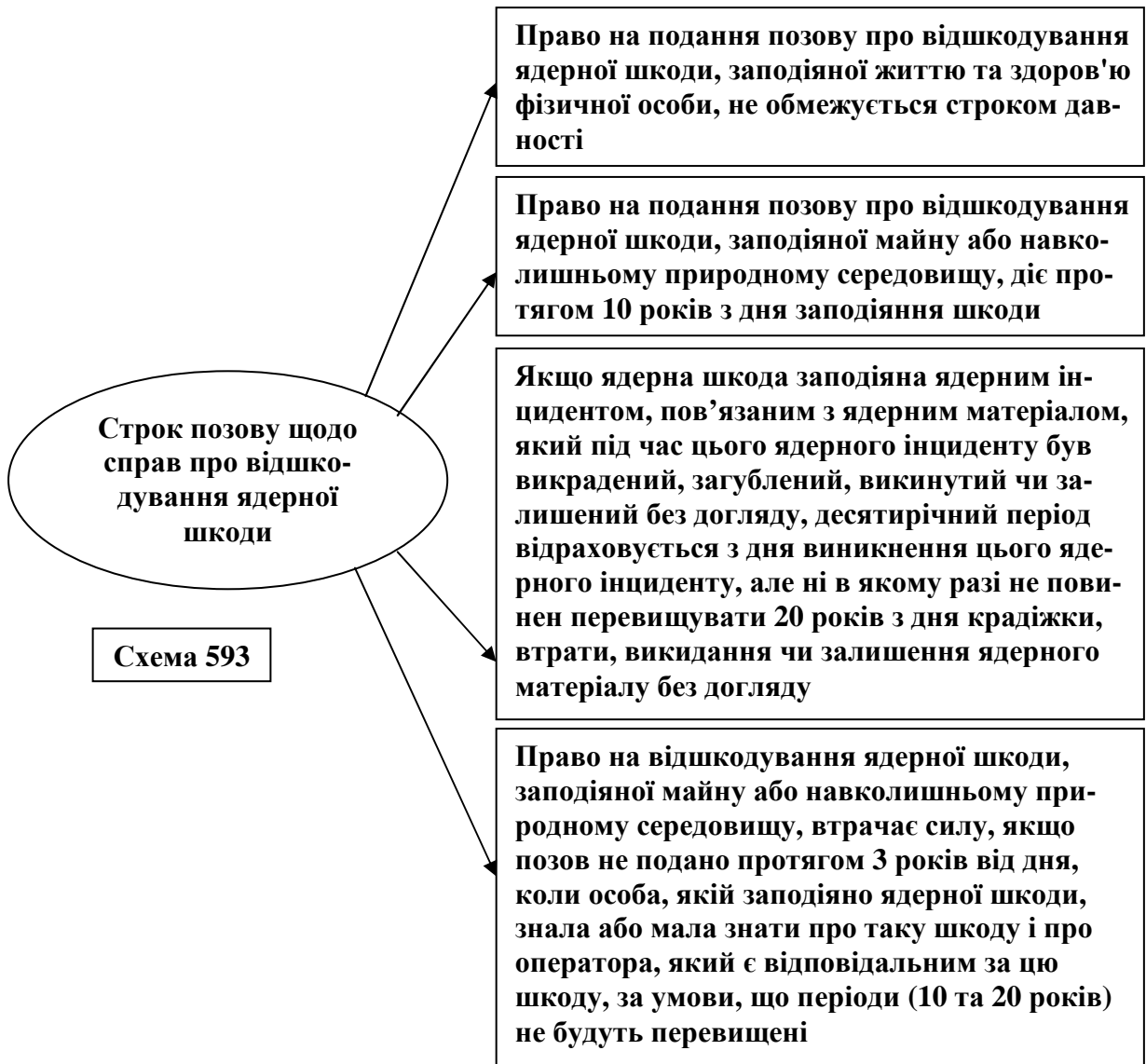
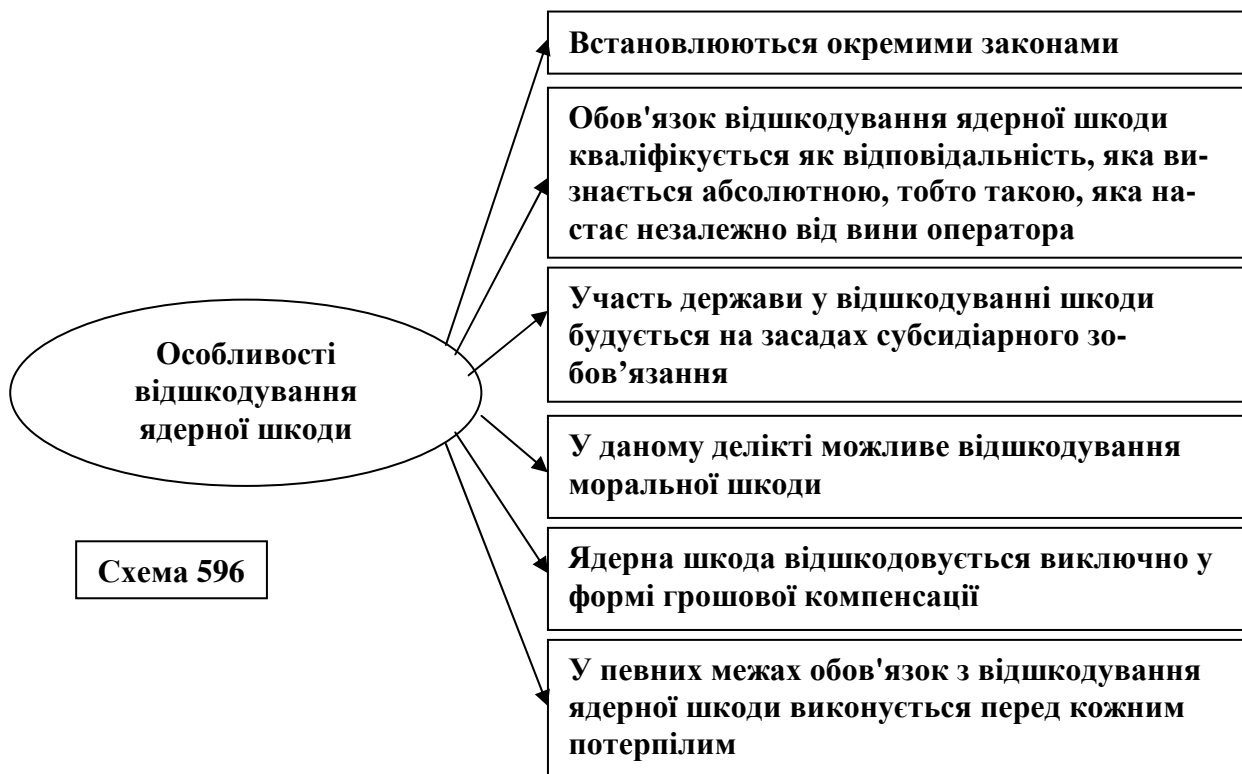
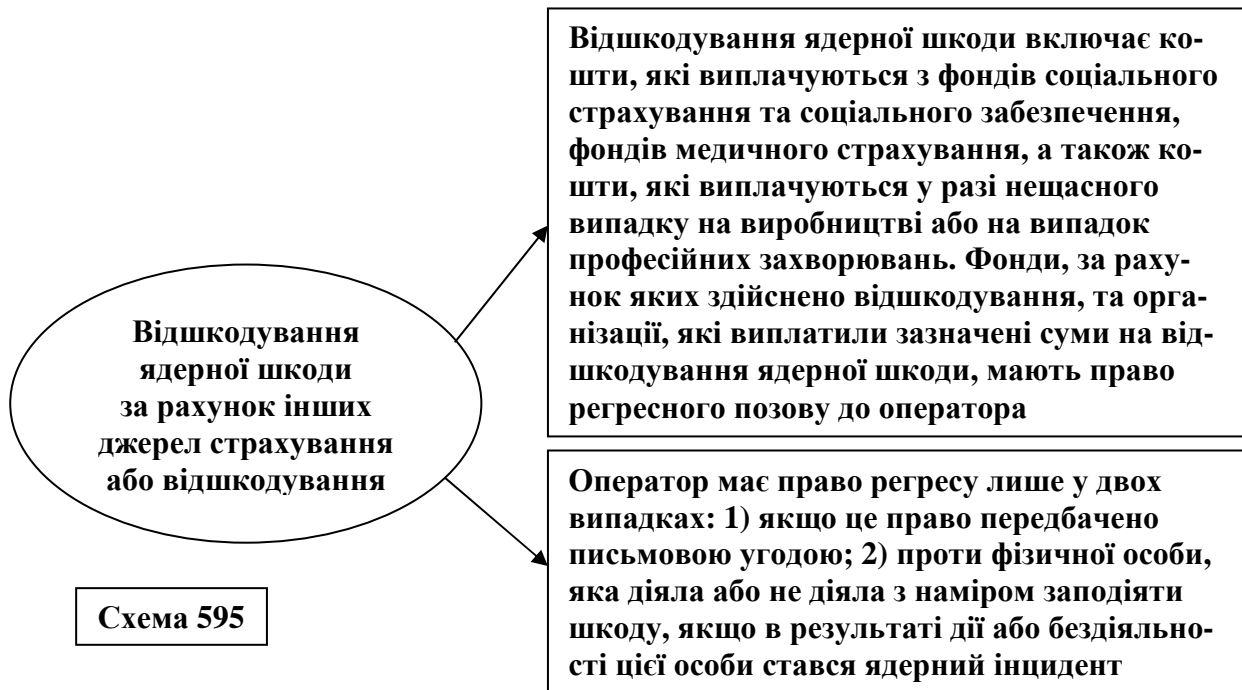

Схема 592

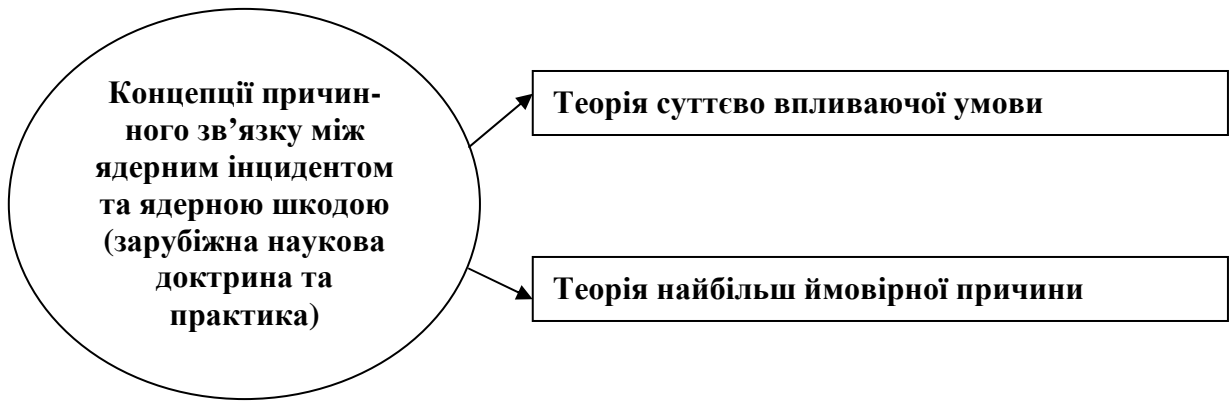

Схема 597

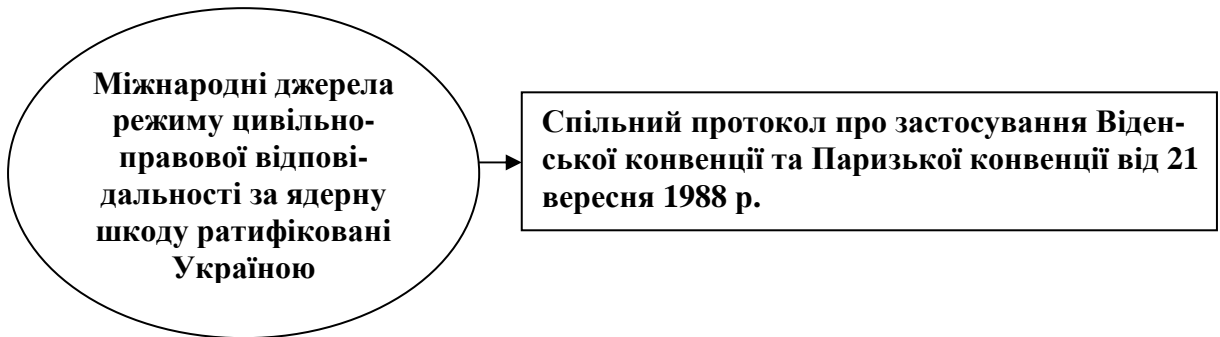

Схема 598

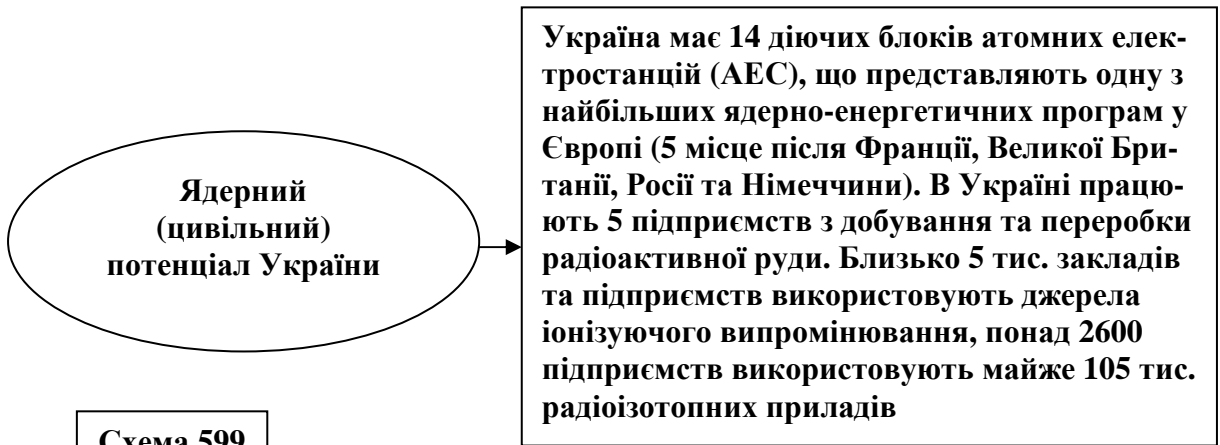
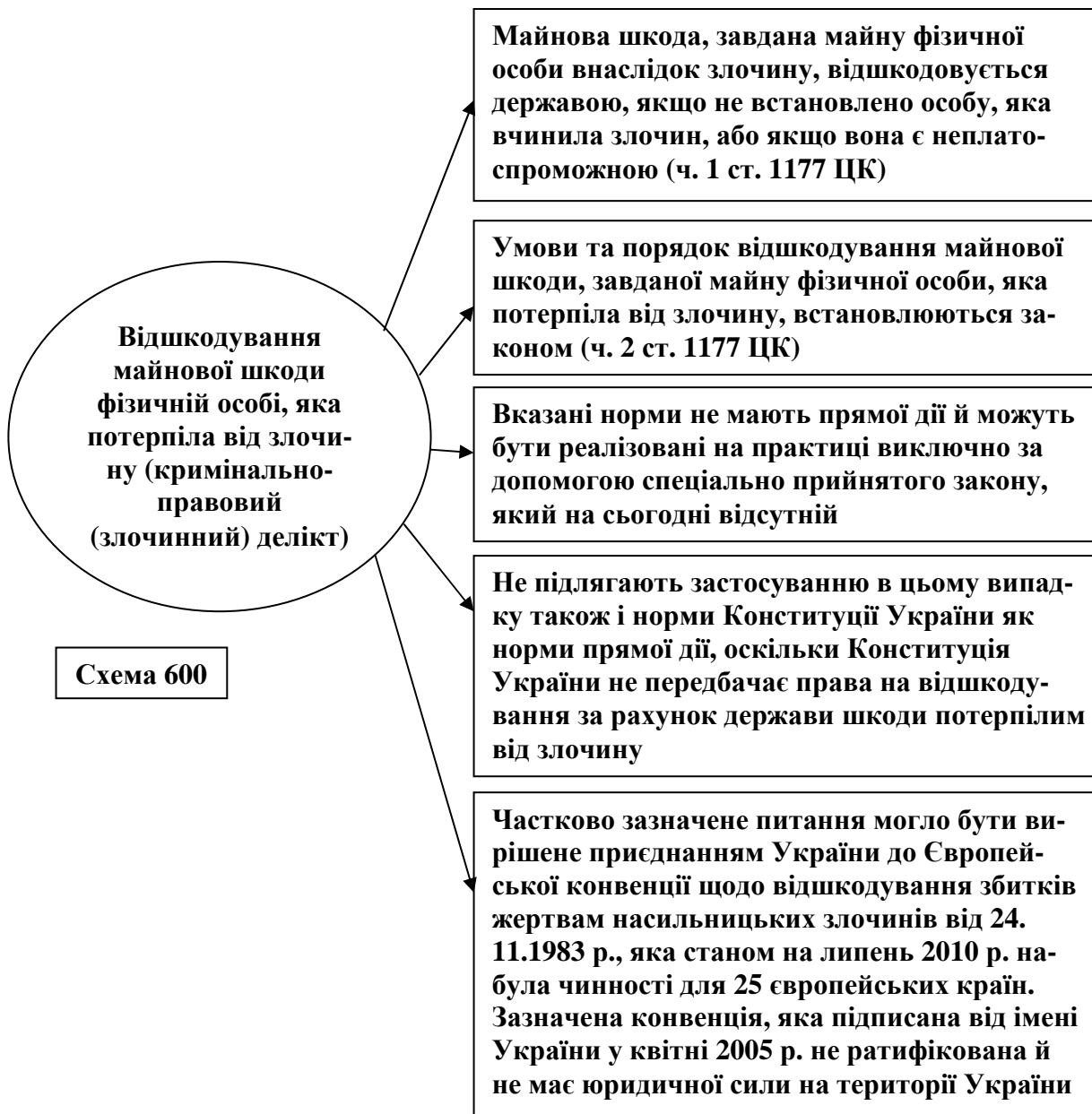
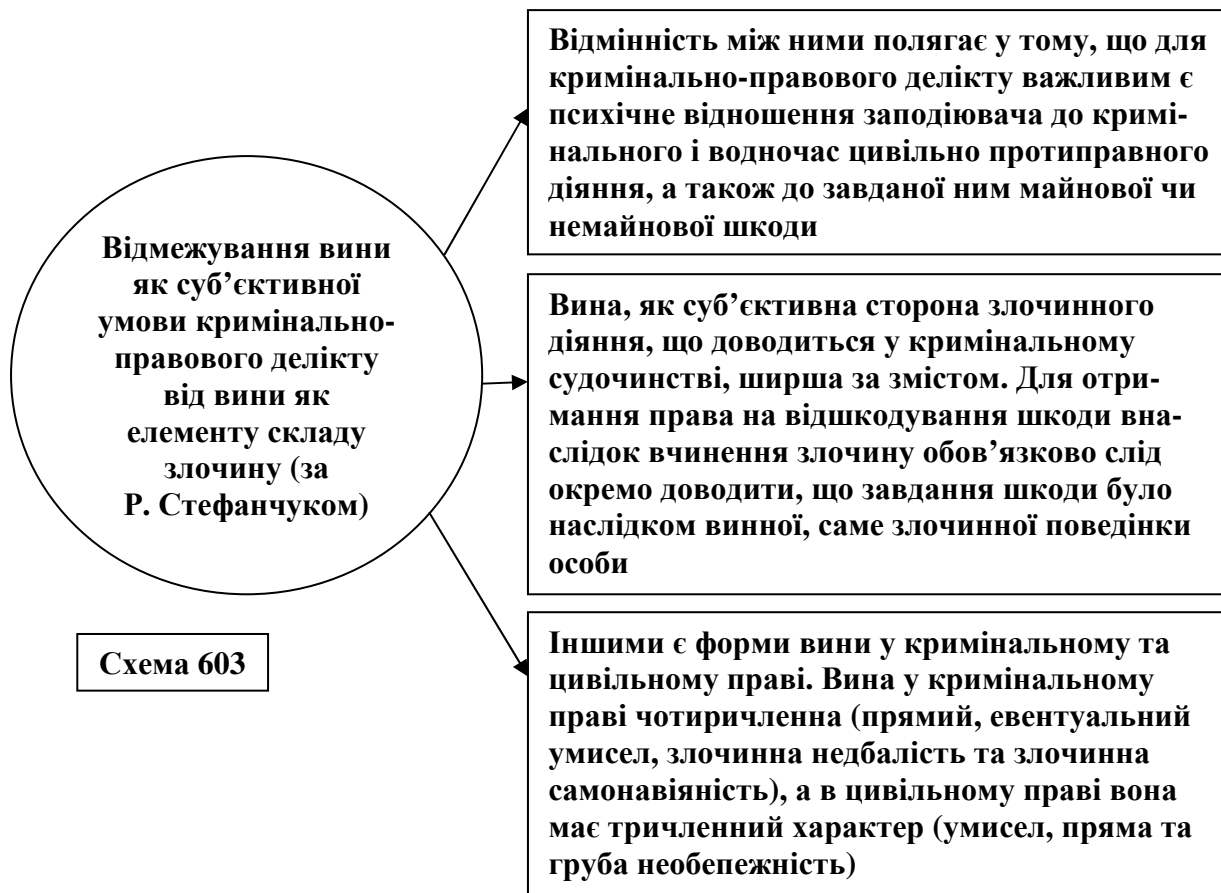
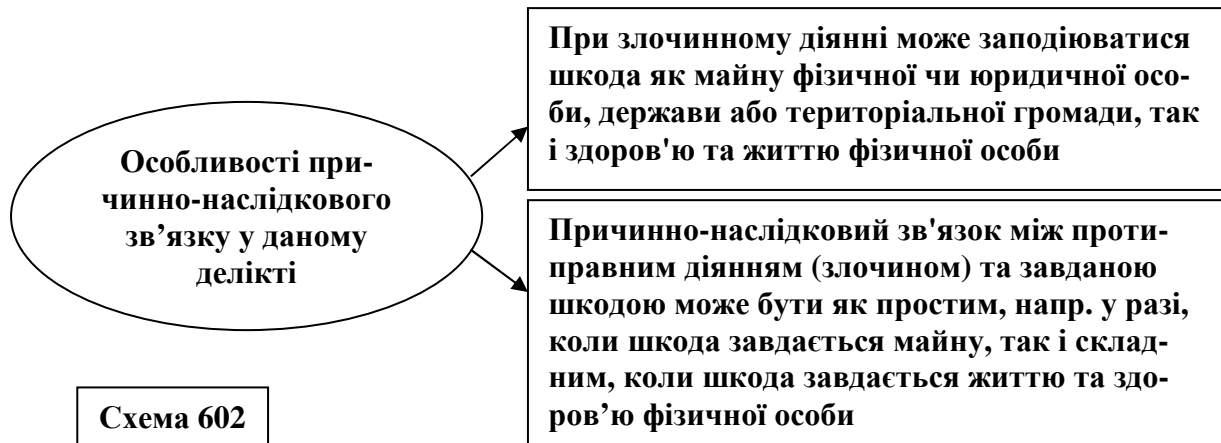
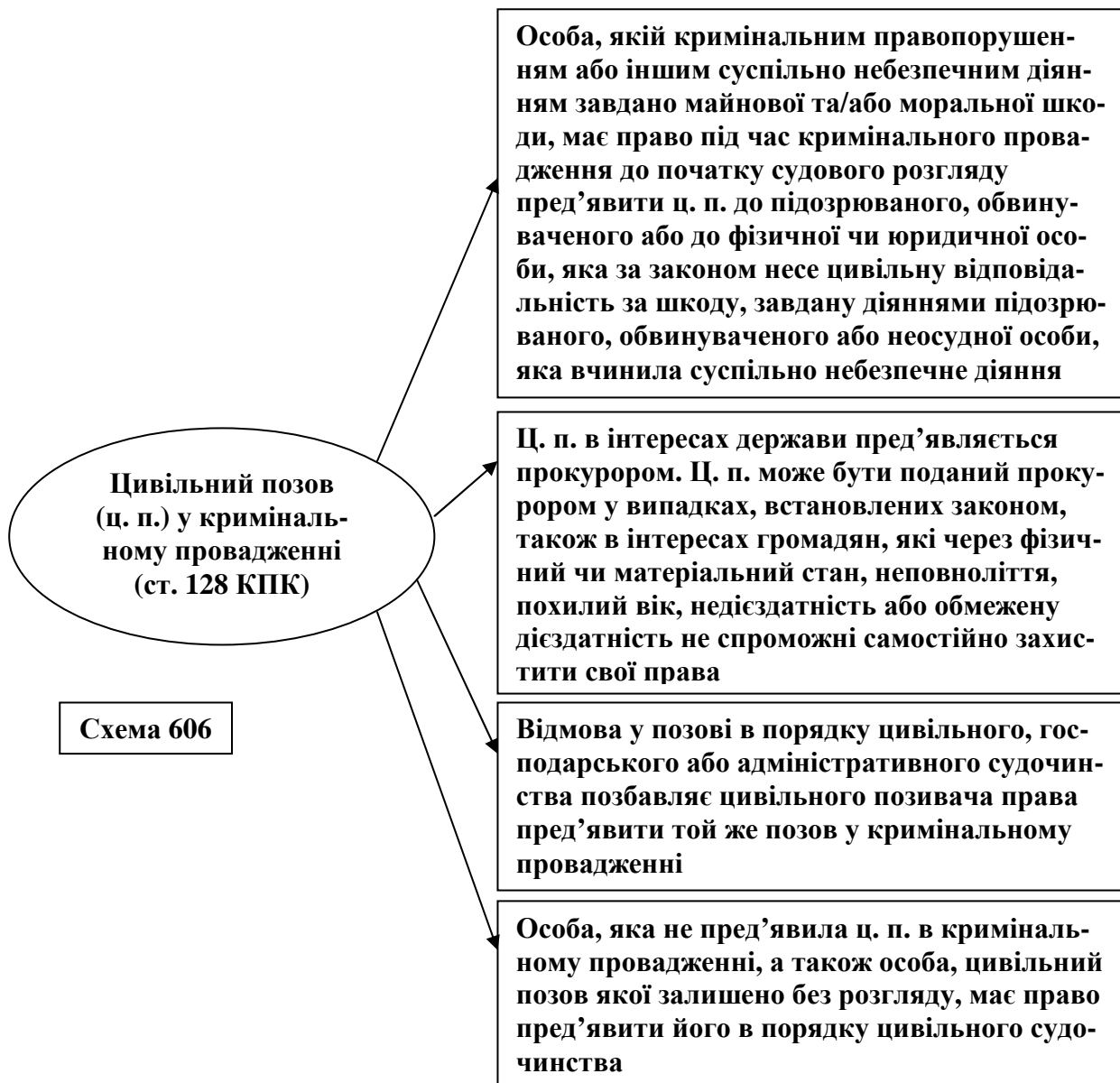
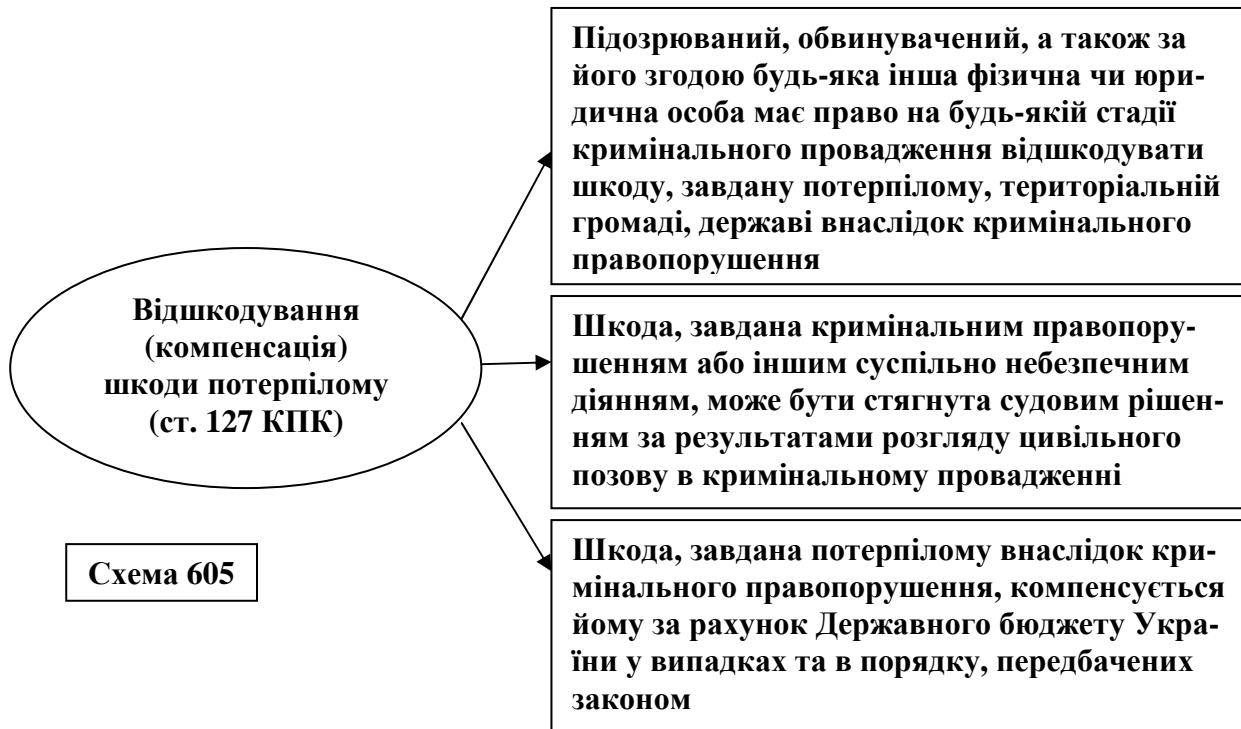

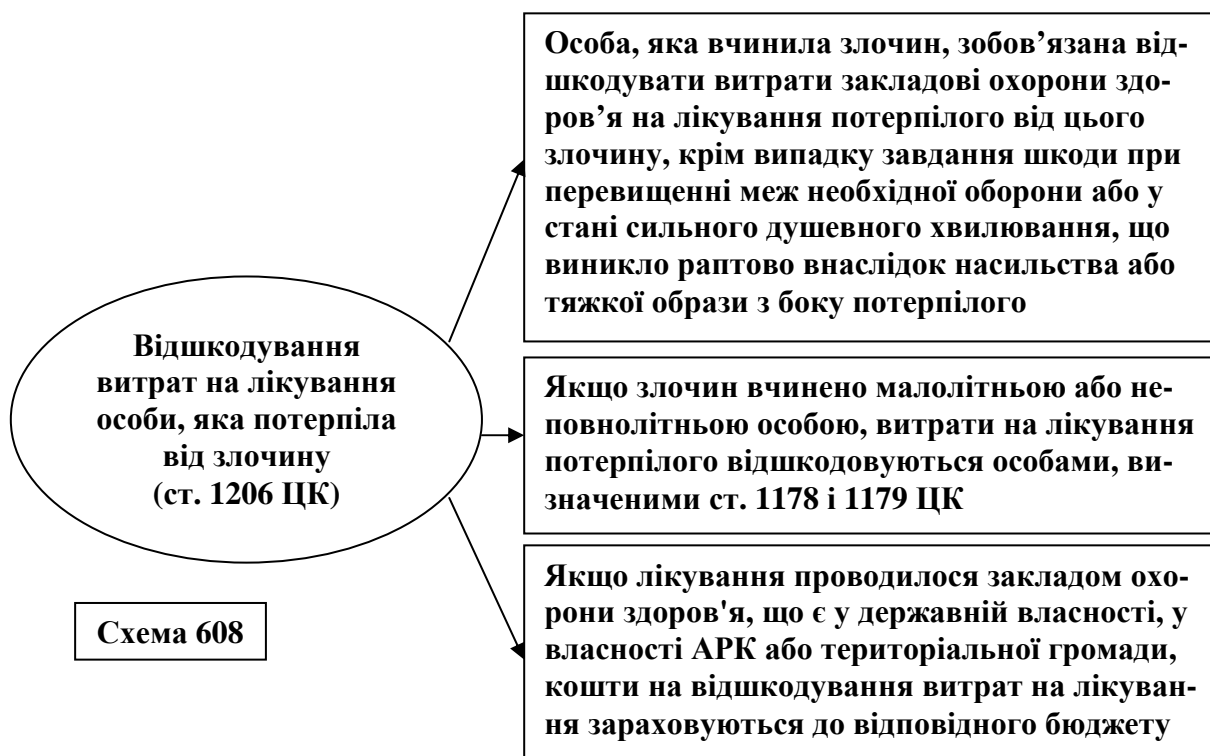
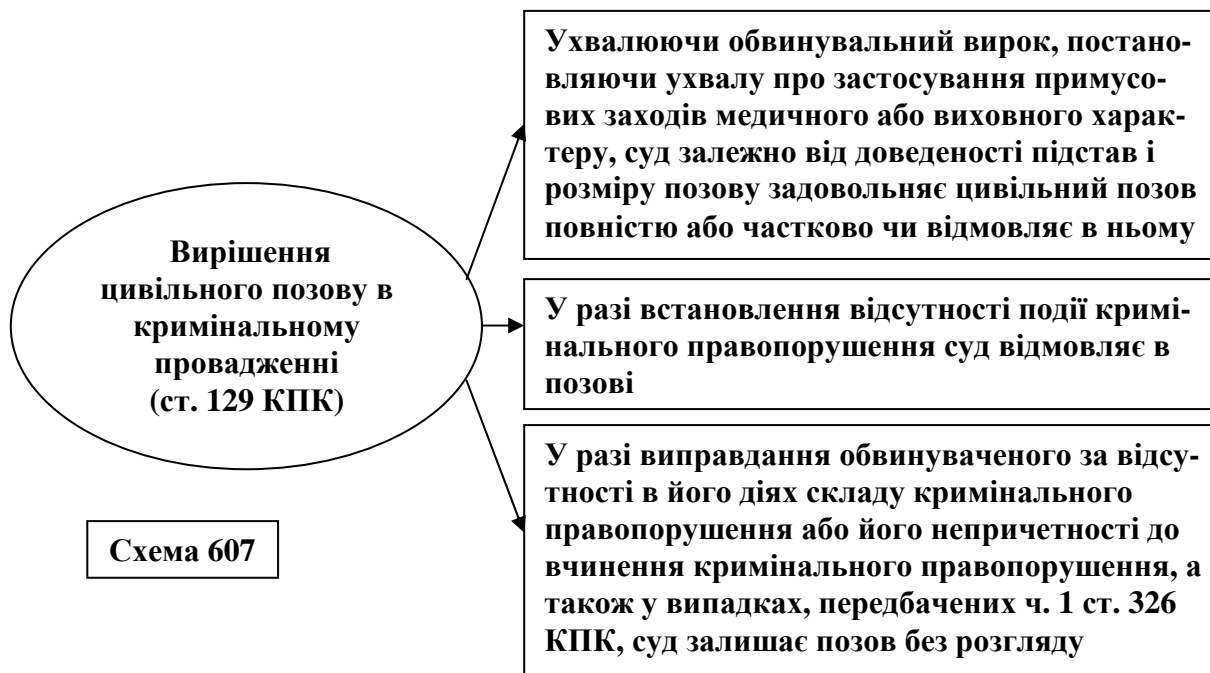
Схема 599

Відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину

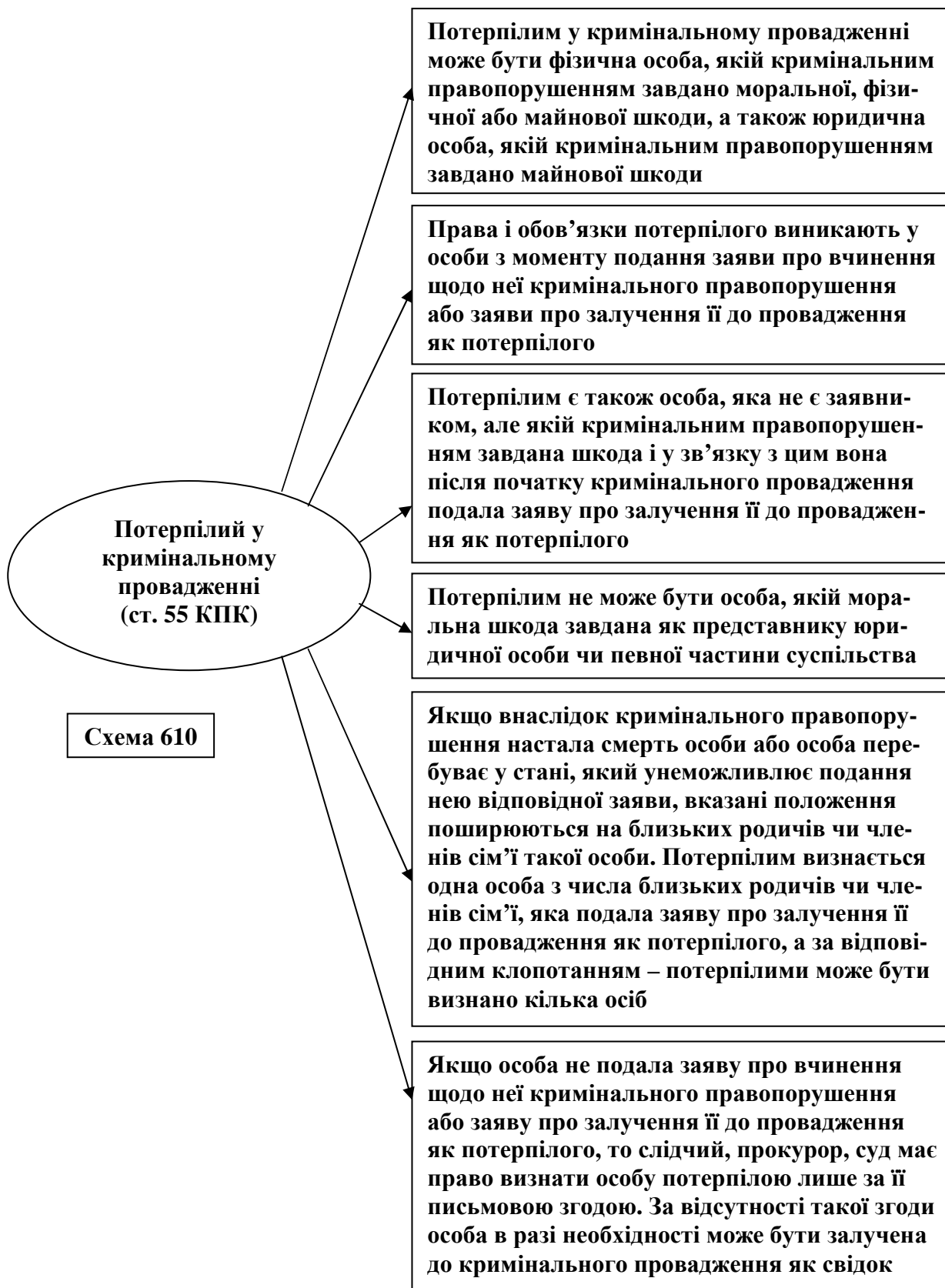
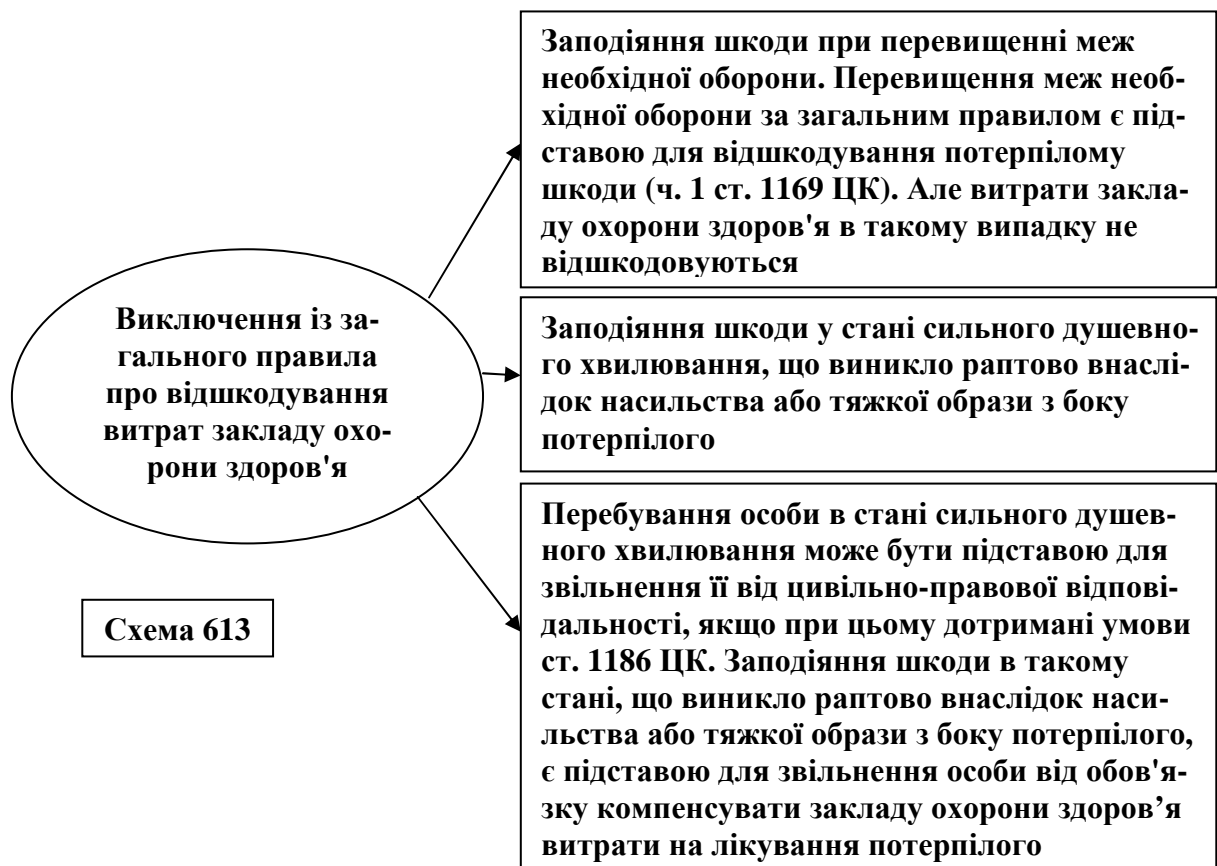
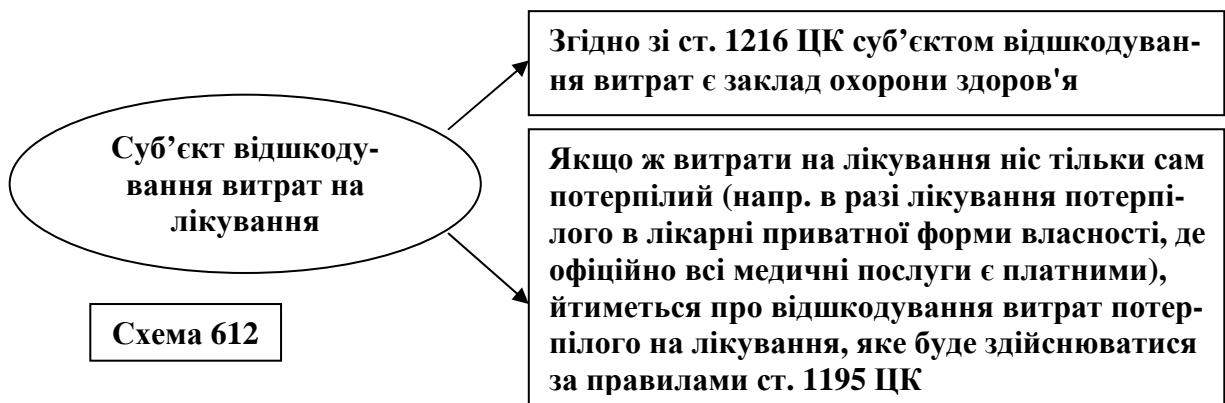
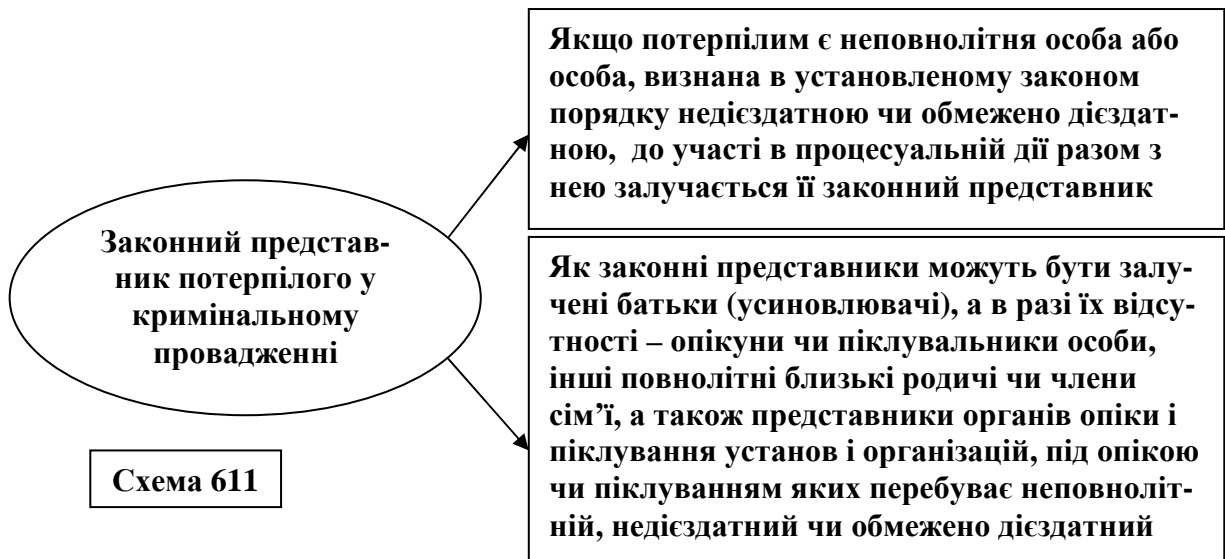
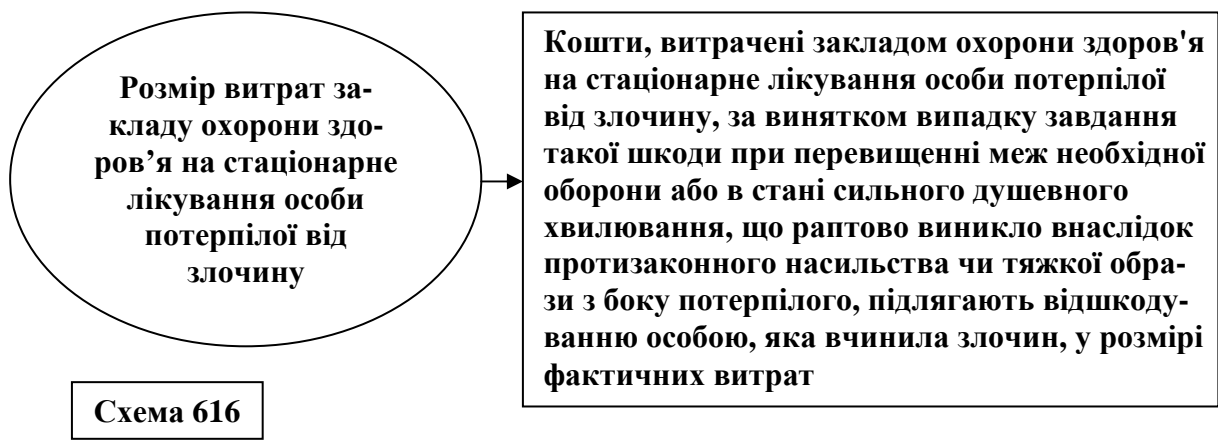
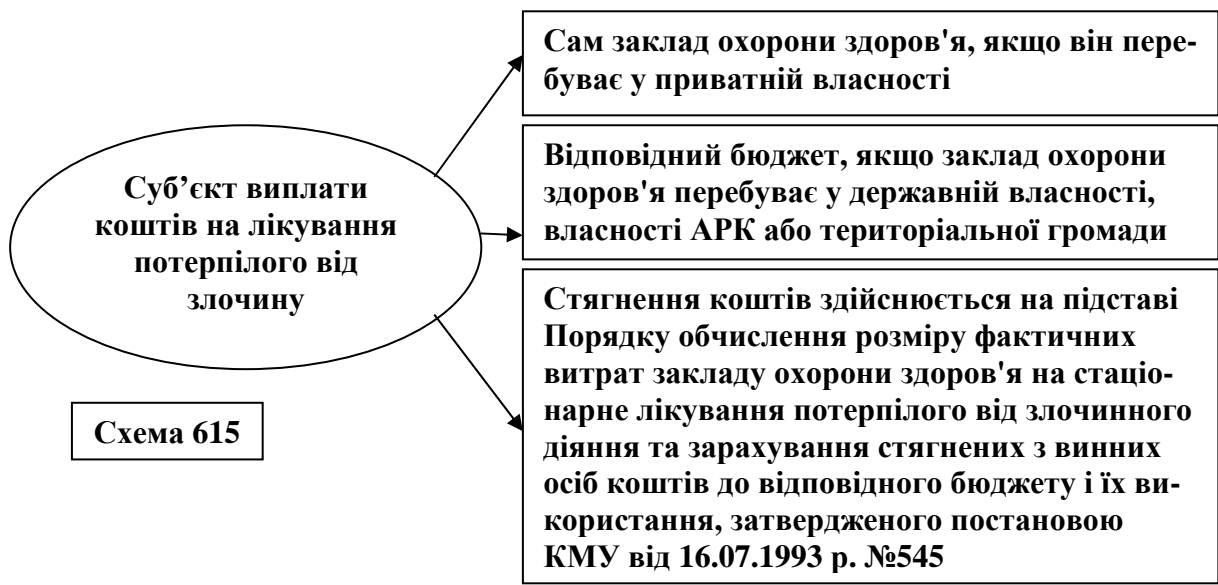
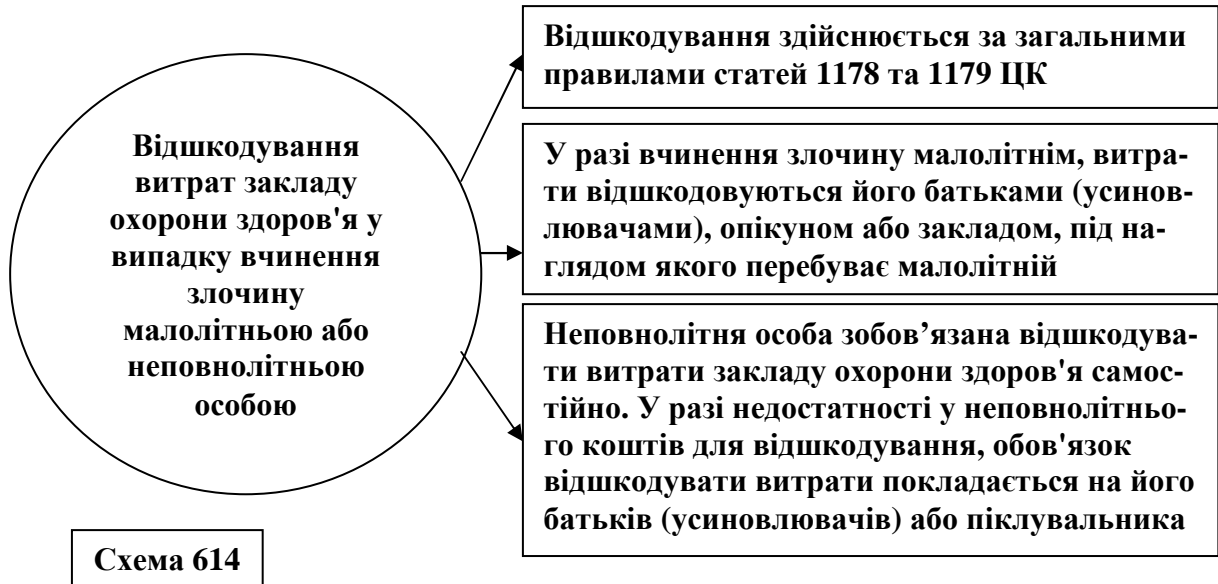
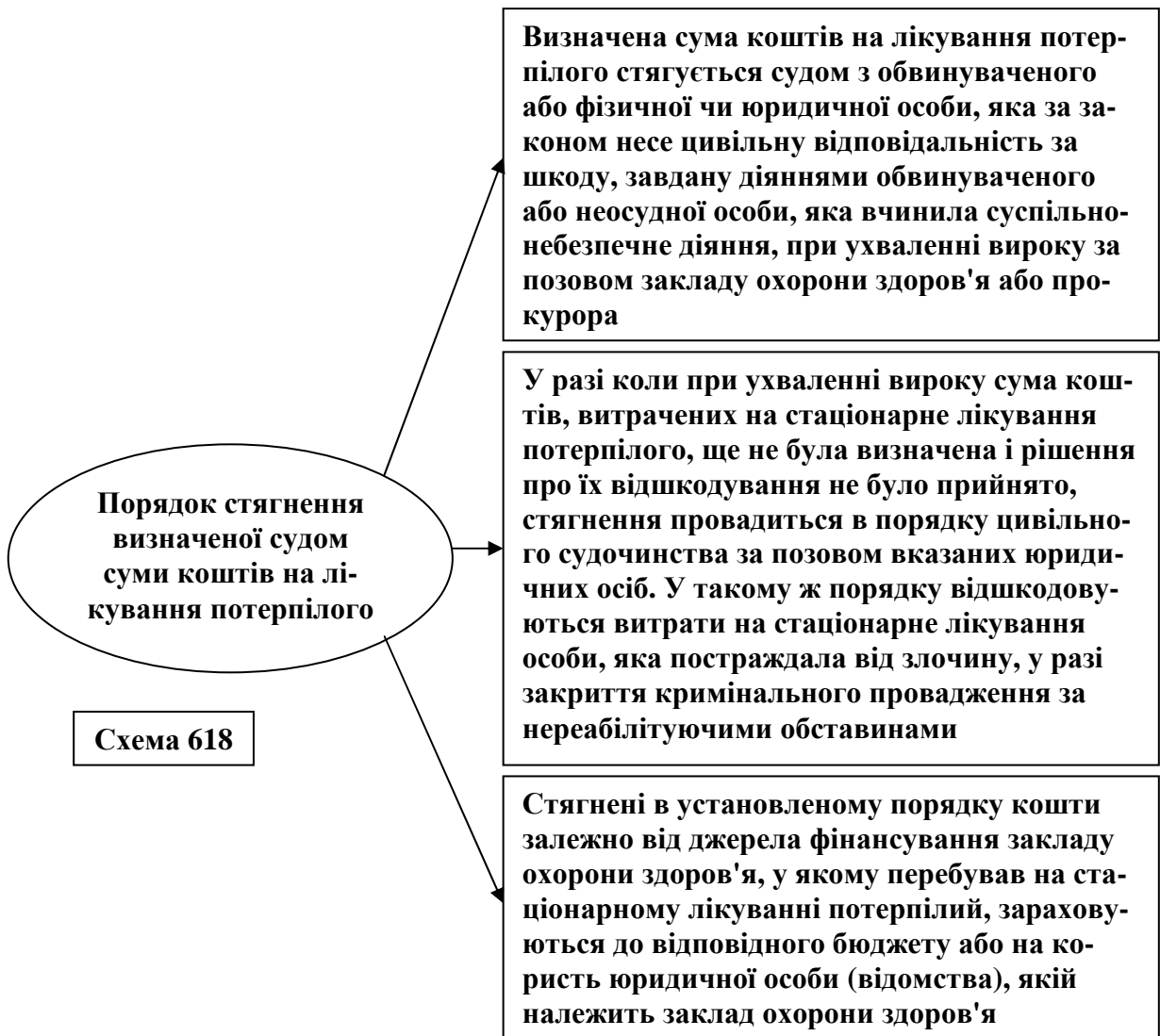
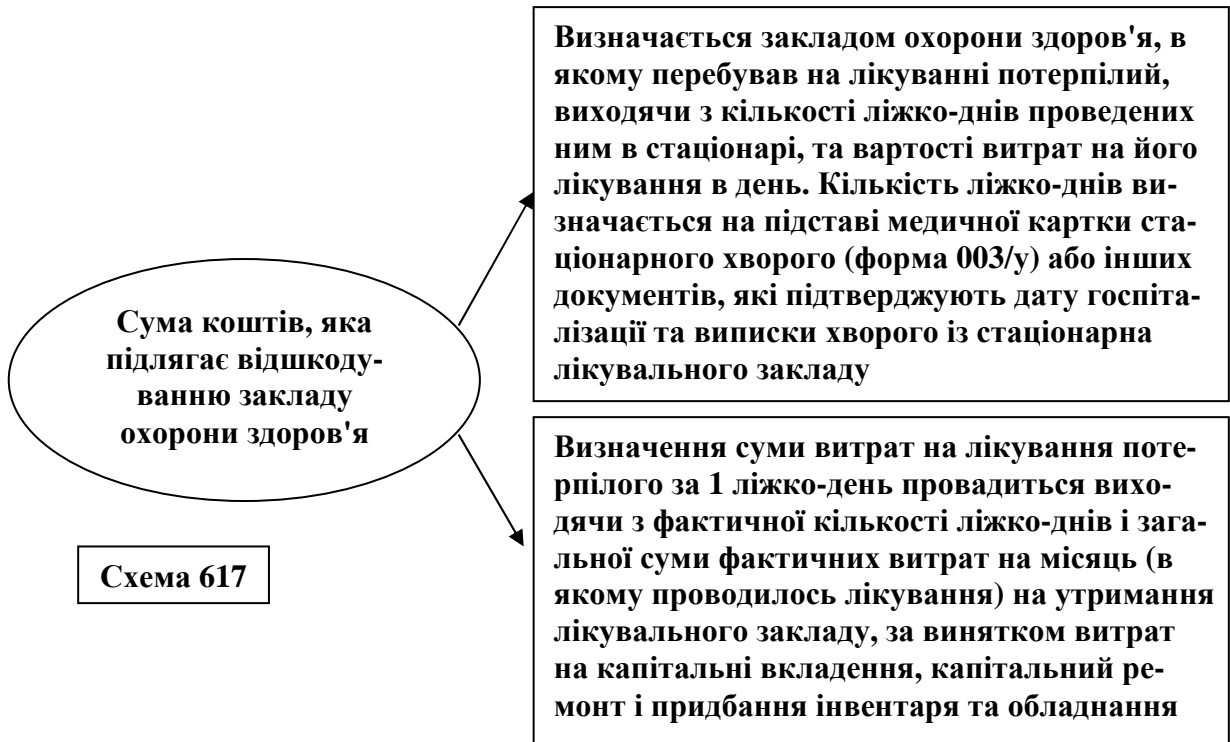
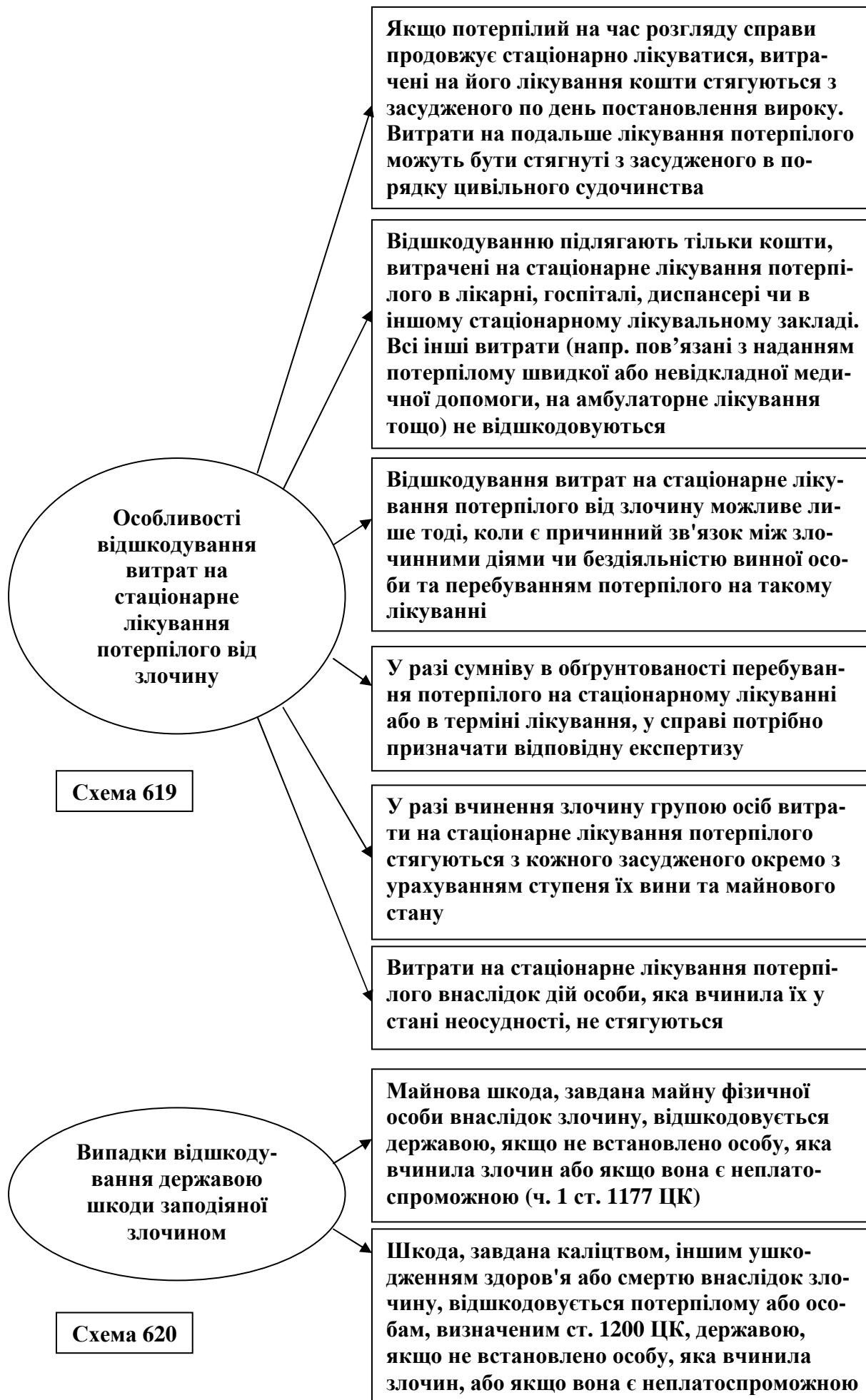

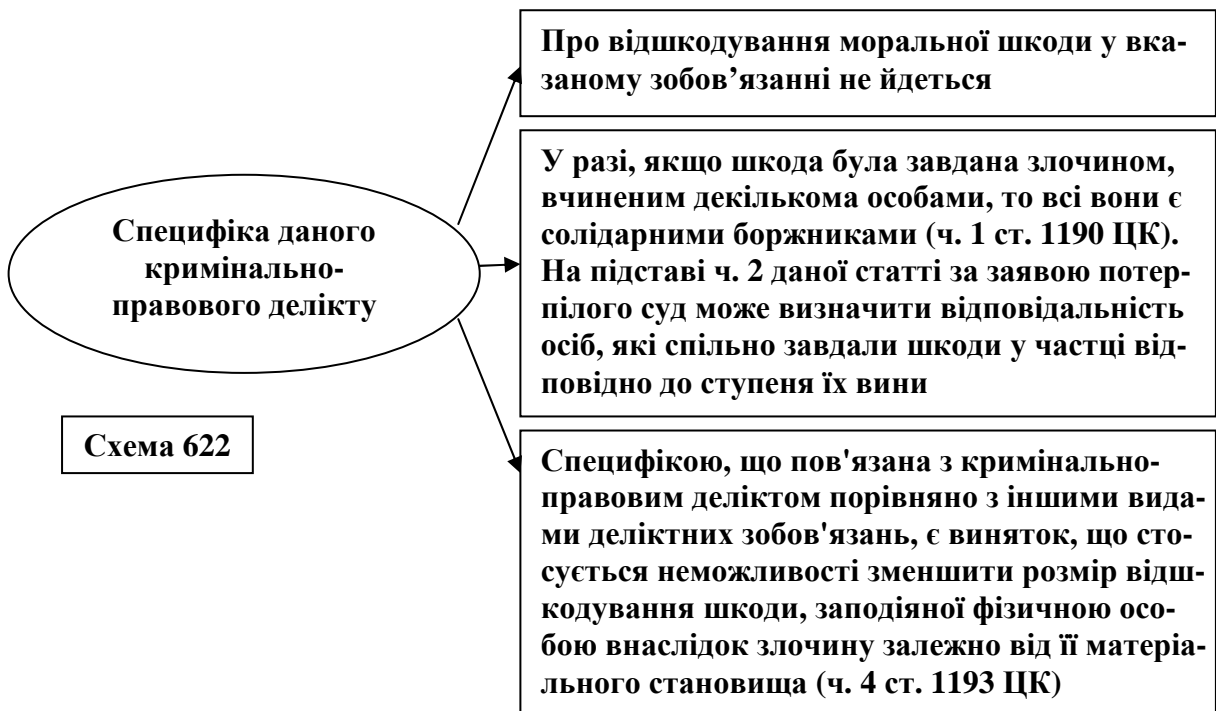
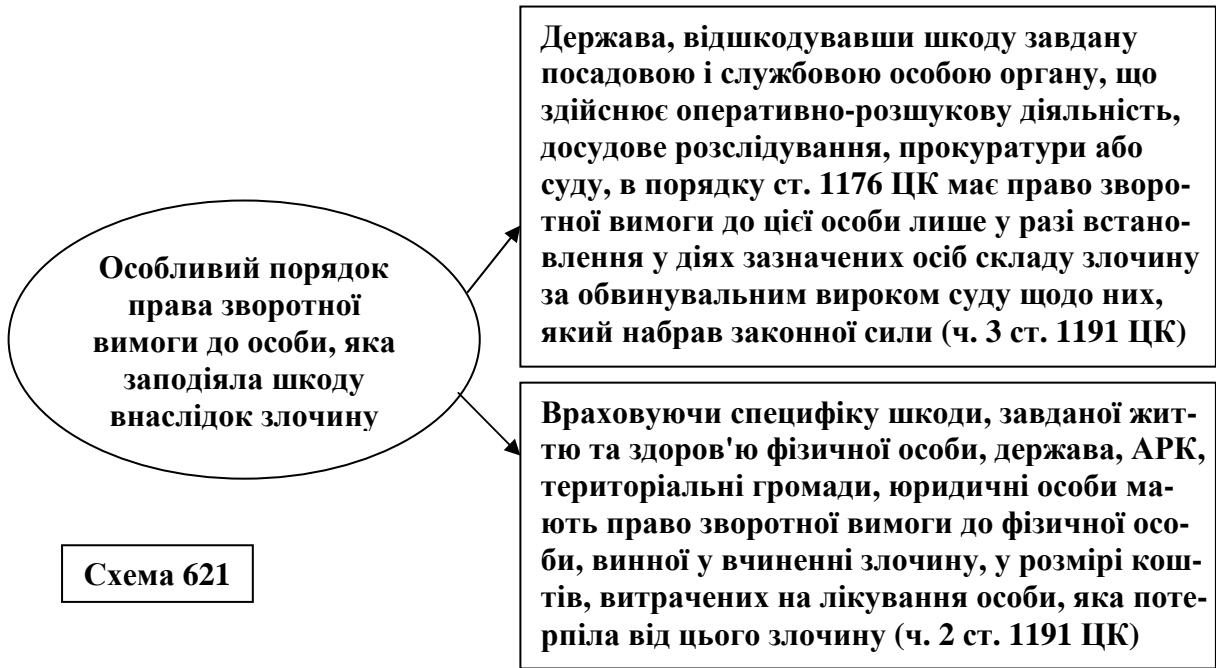
Схема 610

Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист

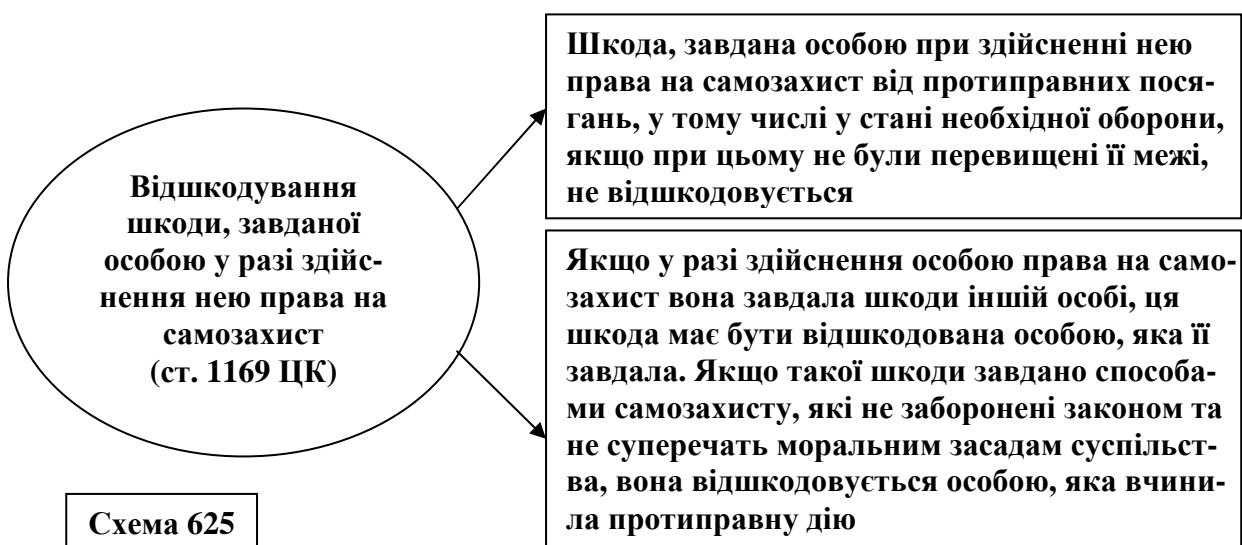
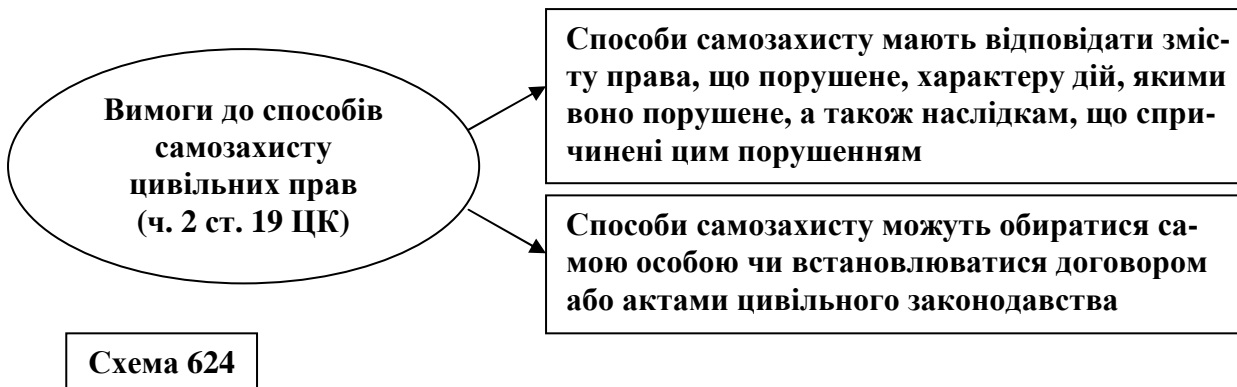
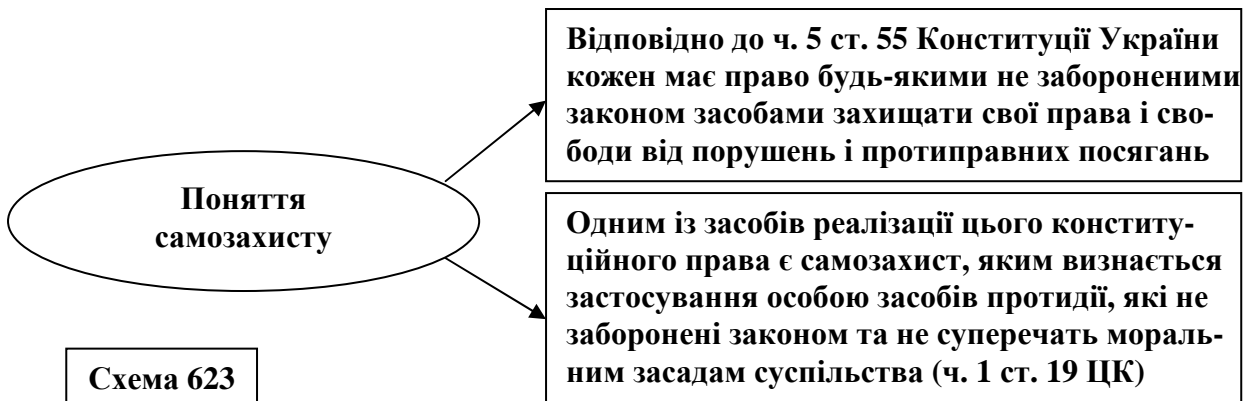

Схема 626

Особливості застосування поняття необхідної оборони у приватно-правовій та публічно-правовій сферах

Схема 627

Якщо кримінальне законодавство визнає необхідною обороною протидію суспільно небезпечному посяганням (ч. 1 ст. 36 КК), тобто посяганням, що має ознаку злочину (ч. 1 ст. 11 КК), то з цивільно-правової точки зору необхідною буде також оборона від будь-яких інших протиправних посягань на охоронювані законом суб'єктивні права та інтереси особи, що обороняється, які до складу передбачених КК злочинів не належать (напр. протидія самовільному будівництву споруди на земельній ділянці, належній особі, що обороняється)

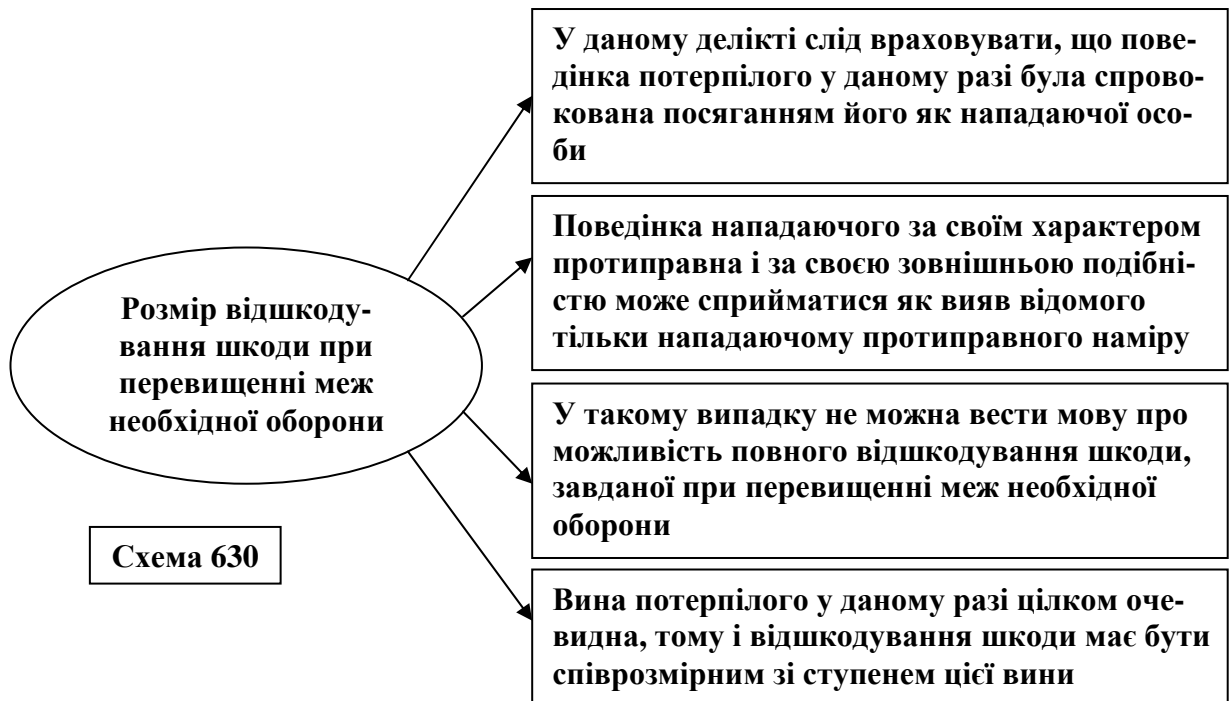
Якщо кримінальна відповідальність особи, яка обороняється, настає лише за умисне вбивство та за умисне завдання тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони (ч. 3 ст. 36, статті 118, 124 КК), то цивільно-правовий обов'язок відшкодувати завдану шкоду настане будь-коли, якщо обрана особою, що захищалася від протиправного посягання, протидія виходила за межі необхідної оборони

Поняття «перевищення меж необхідної оборони»

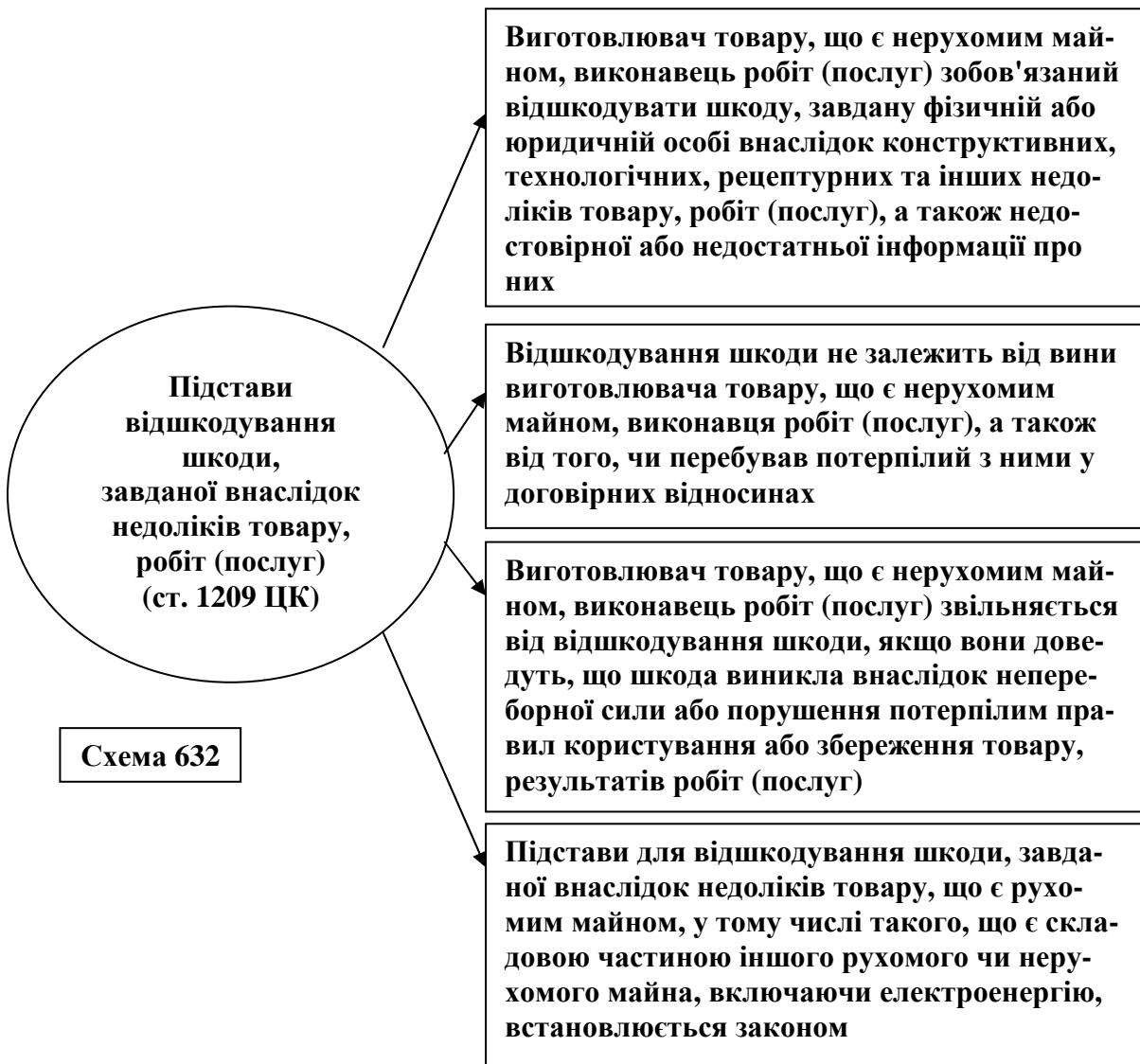
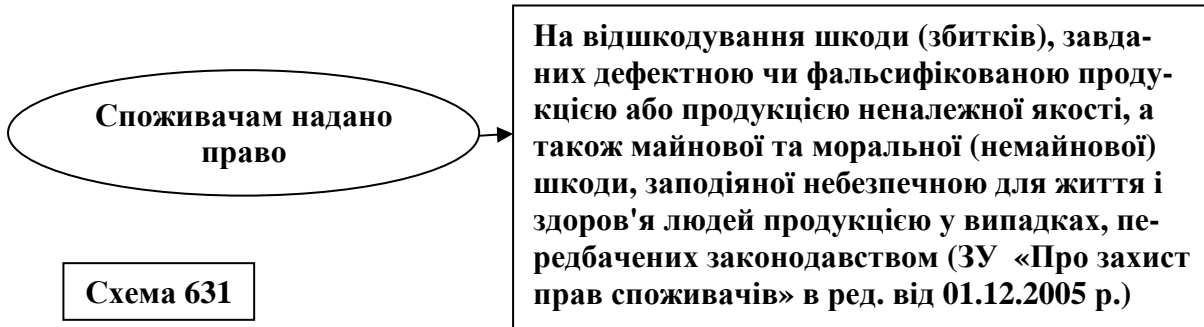
Схема 628

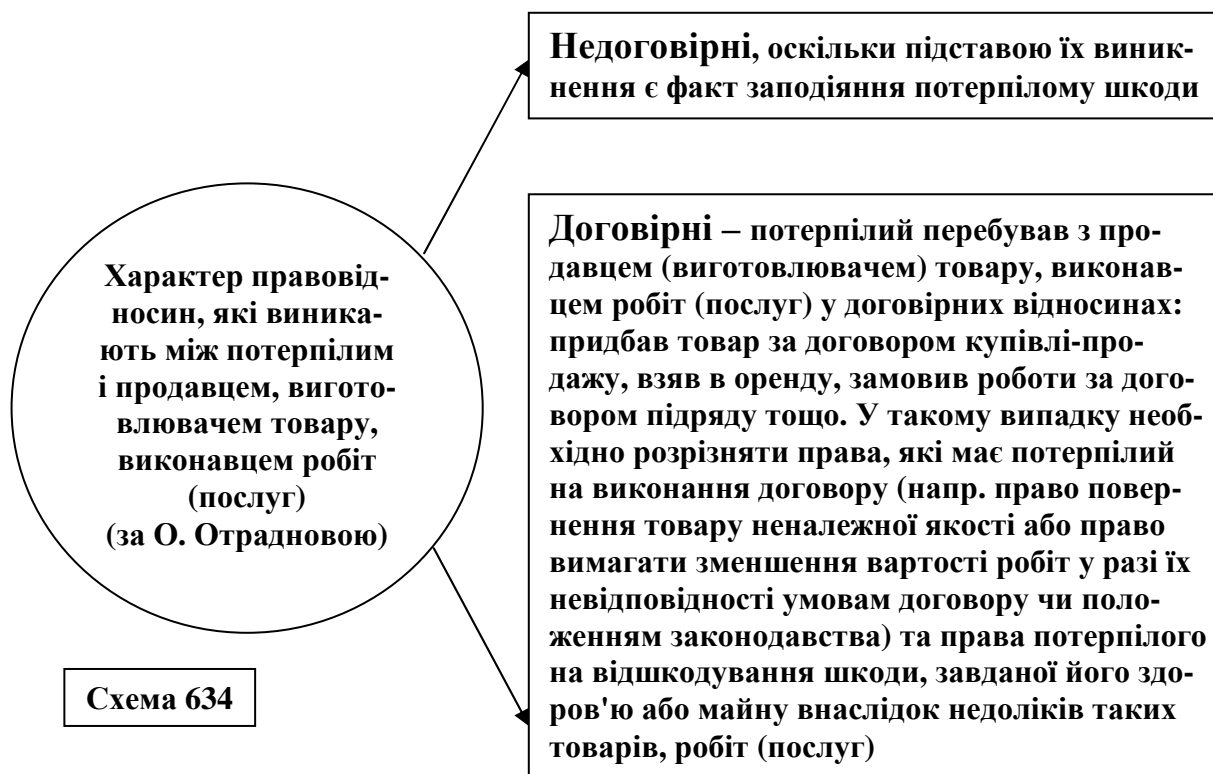
Перевищенням меж необхідної оборони можуть бути визнані такі дії особи, яка обороняється, що розпочалися як адекватна протидія протиправному посяганням з боку іншої особи і не були призупинені в момент припинення посягання або коли така протидія була ще більш небезпечною, ніж саме посягання

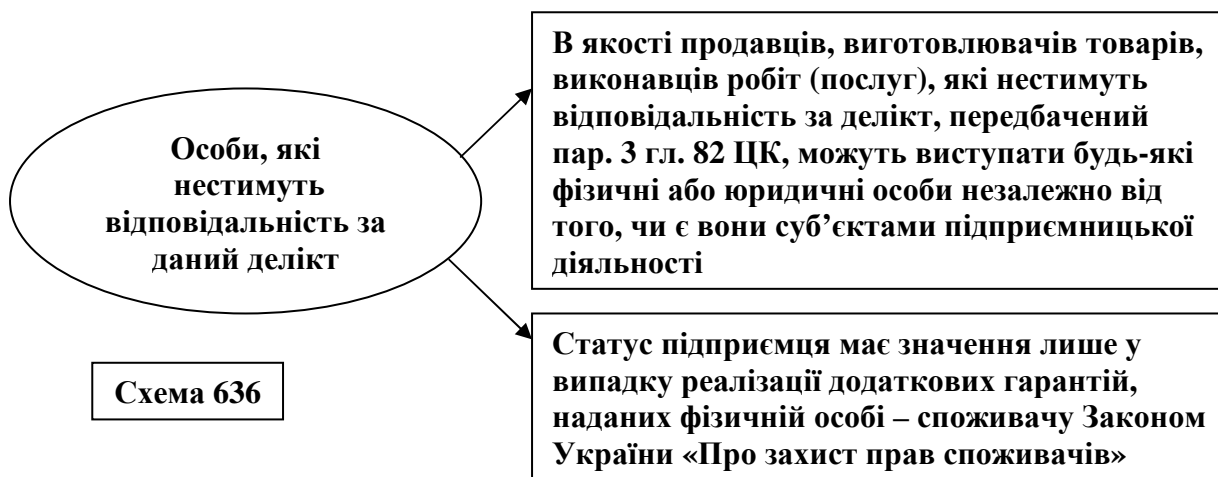
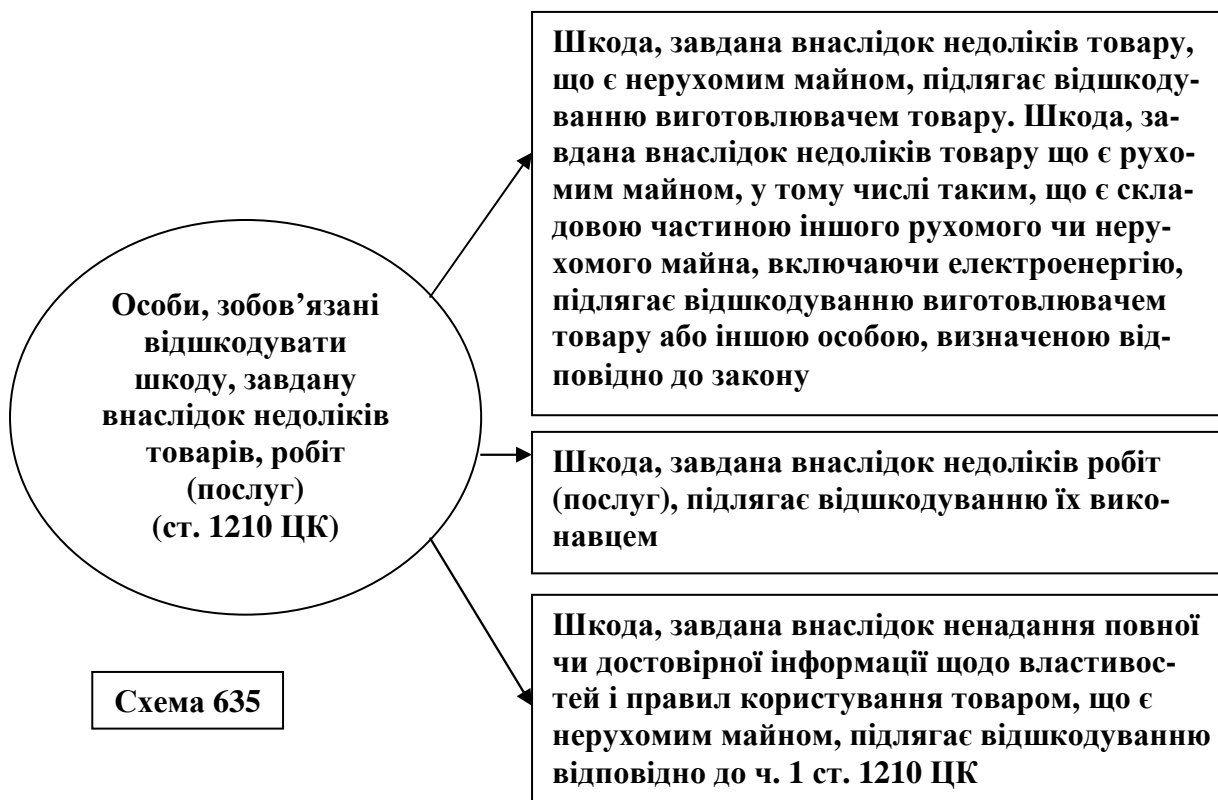
Ним може бути визнане також завдання особи, яка нападає, шкоди, явно не співрозмірної з небезпечністю посягання (напр. завдання шкоди смертю особи, яка вчинила замах на крадіжку чужого майна). У деяких випадках матиме значення відповідність завдання шкоди нападаючому тій обстановці, в якій напад був вчинений (напр. вбивство особи, яка проникла на охоронюваний об'єкт, пострілом охоронця без попередження)

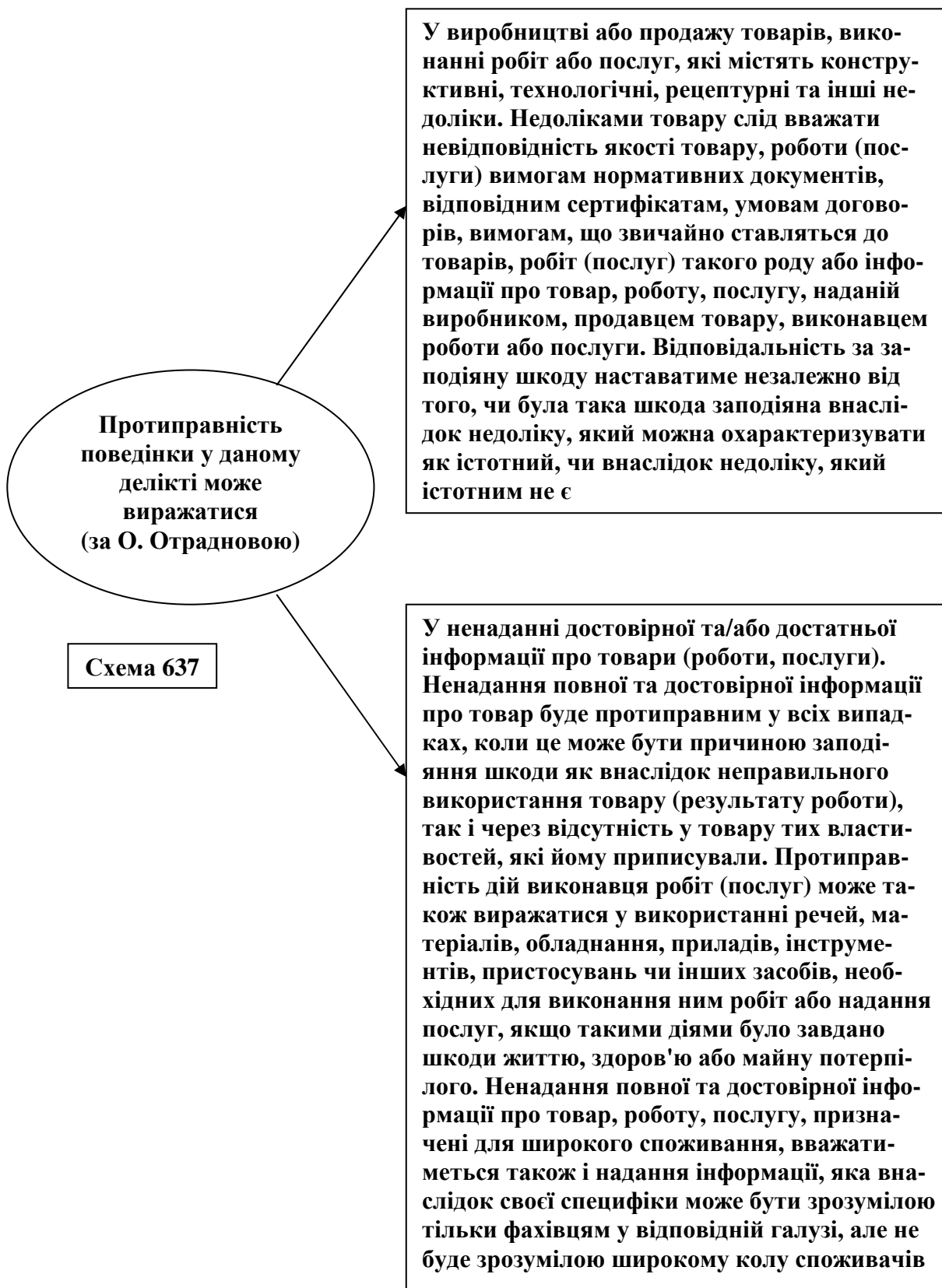

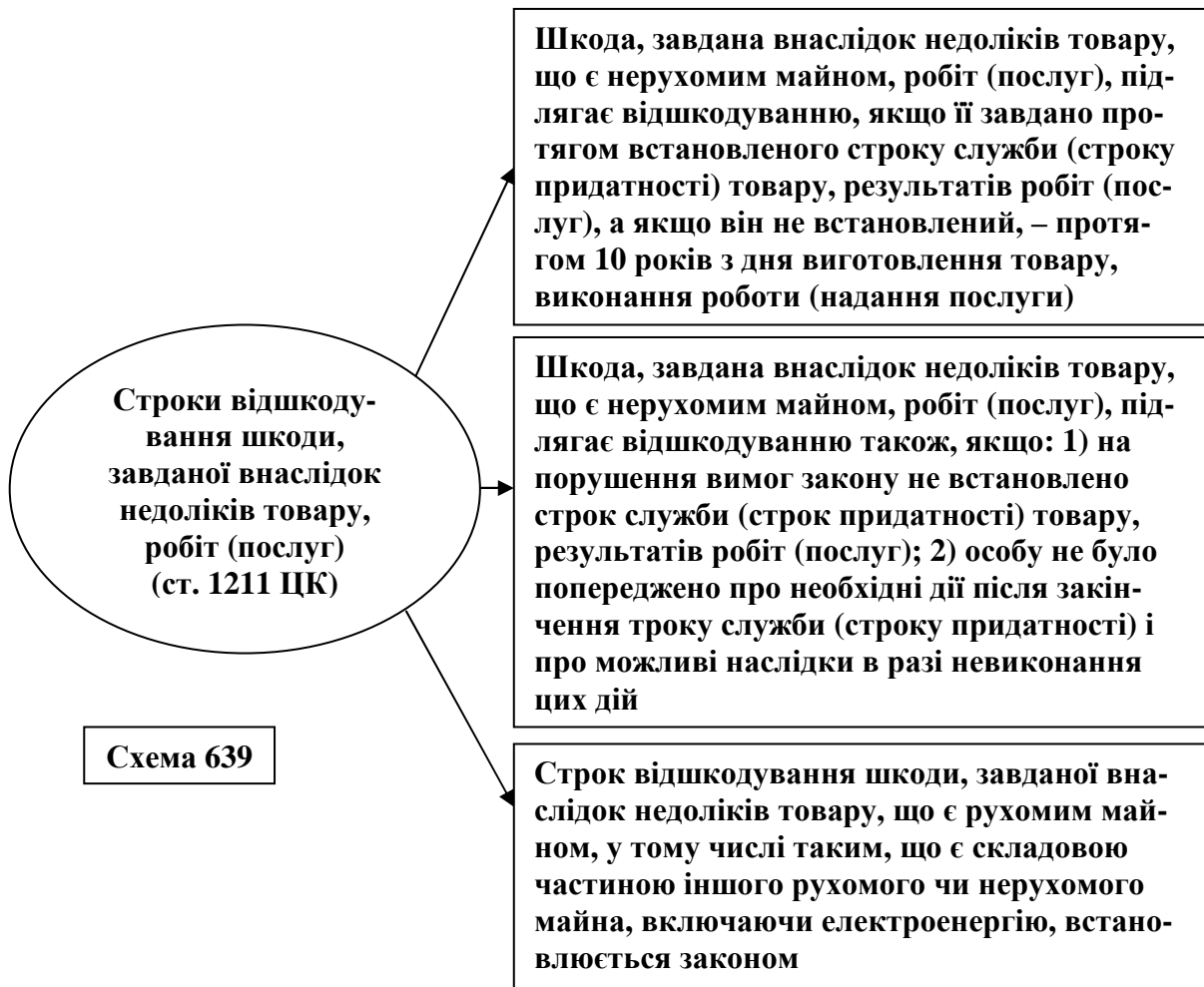
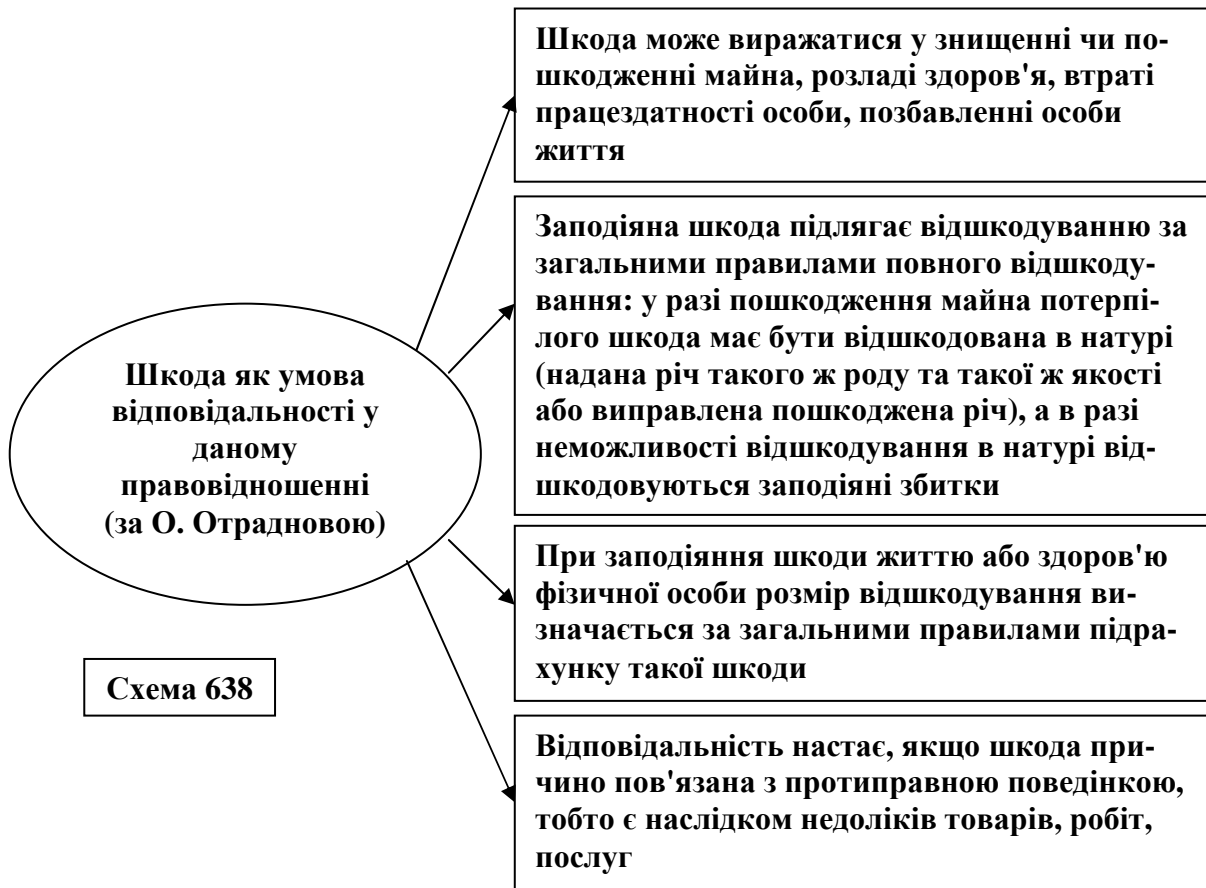
Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)

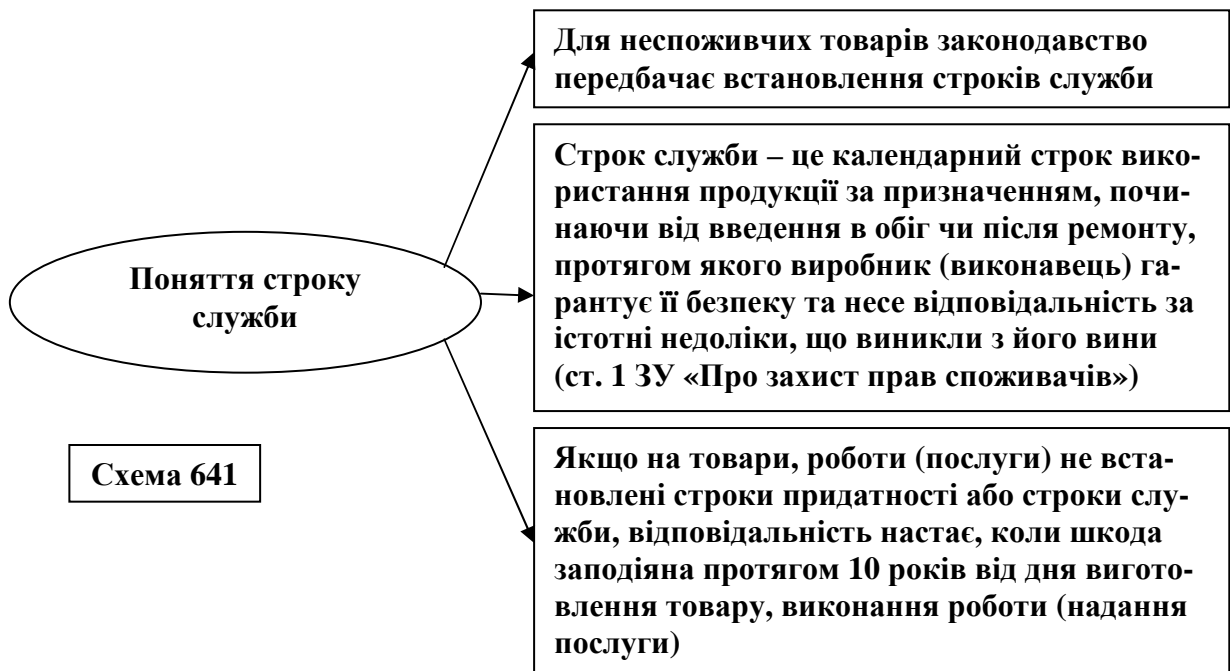
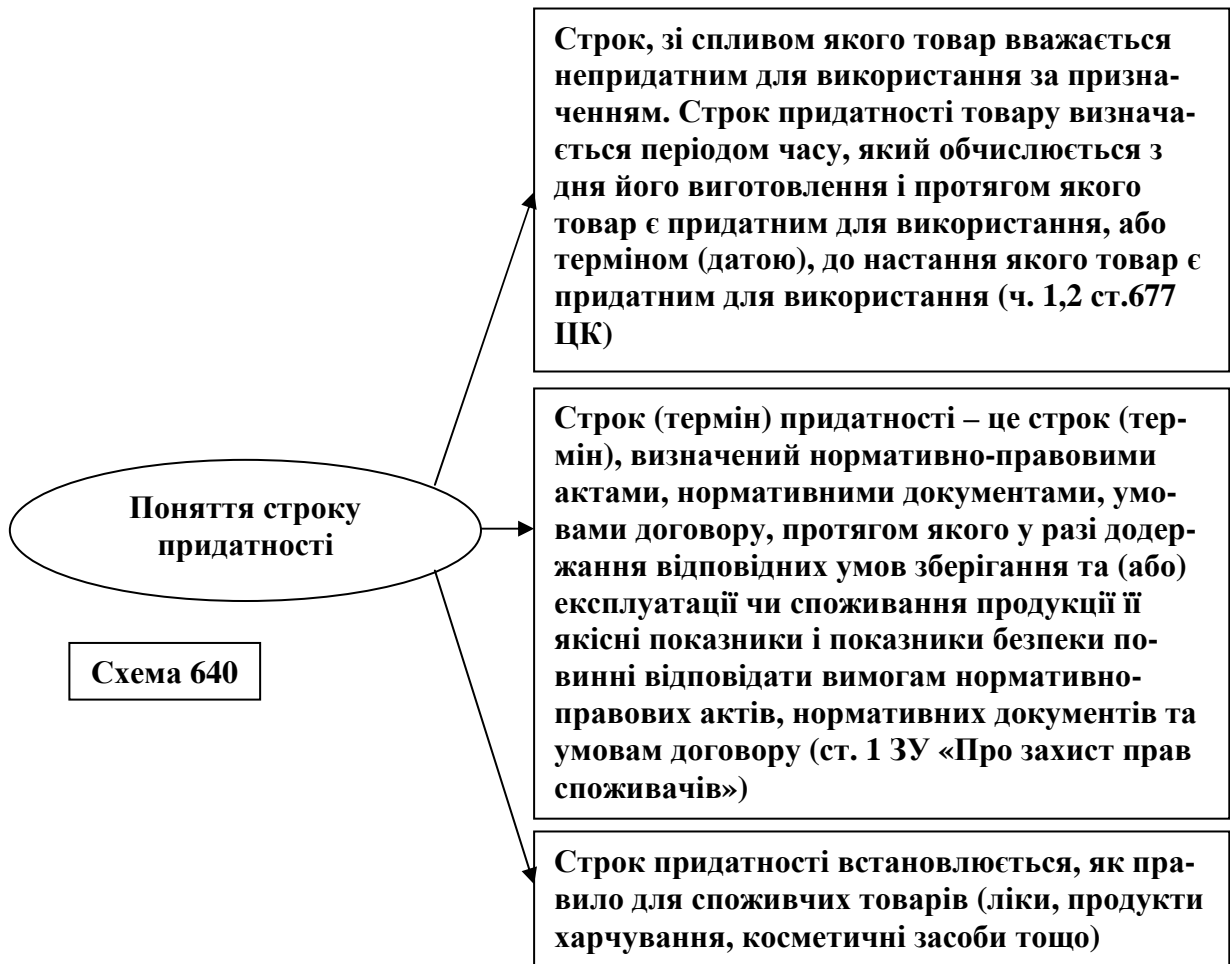

Особливість вини у даному делікті

Схема 642

Особливістю вказаного делікту є покладення на продавця або виготовлювача товару, виконавця робіт (послуг) обов'язку відшкодувати заподіяну потерпілому шкоду незалежно від вини. При цьому не має значення, чи знав сам продавець або виготовлювач товарів про наявні недоліки

Виробник (виконавець) несе відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або майну споживача, що виникла у зв'язку з використанням речей, матеріалів, обладнання, приладів, інструментів, пристосувань чи інших засобів, необхідних для виробництва товарів, виконання робіт або надання послуг, незалежно від рівня його наукових і технічних знань (ч. 4 ст. 16 ЗУ «Про захист прав споживачів»)

Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном (ст. 1211¹ ЦК)

Схема 643

Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію, встановлюються законом

Право вибору боржника, до якого буде звернено вимогу про відшкодування шкоди

Схема 644

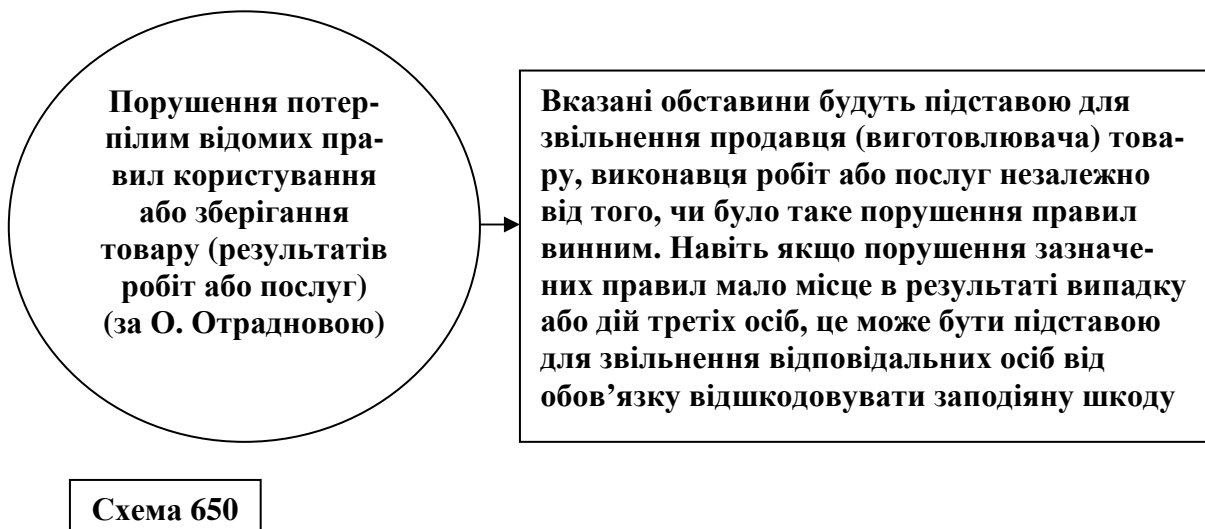
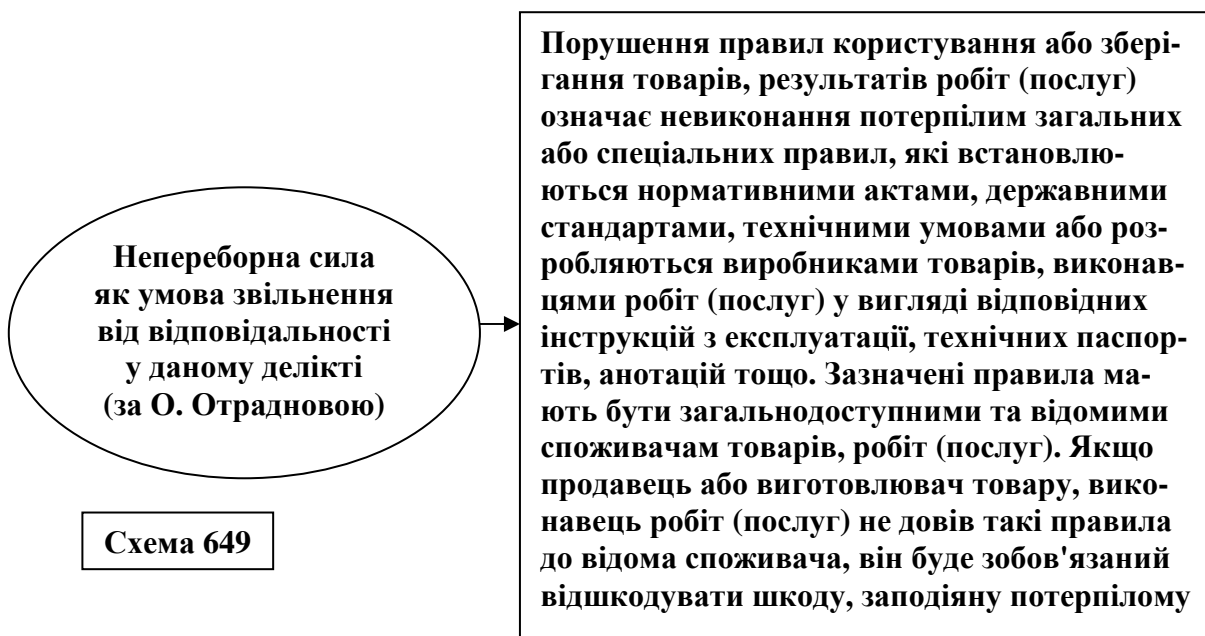
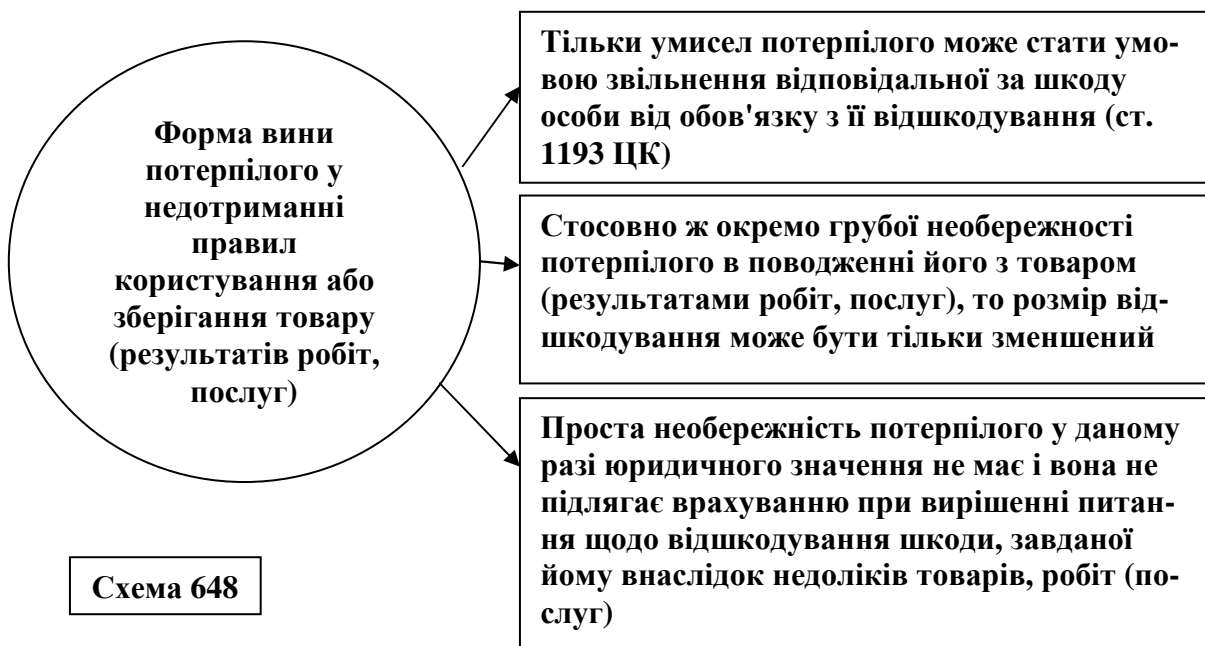
Належить потерпілому. Якщо потерпілих декілька, кожен з них самостійно вирішує, до кого саме він буде звертатися з вимогою про відшкодування шкоди

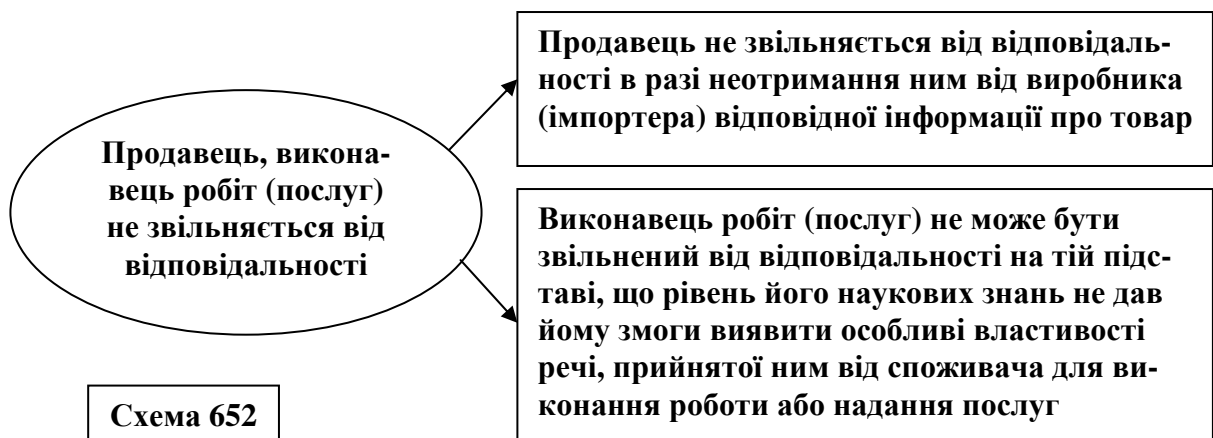
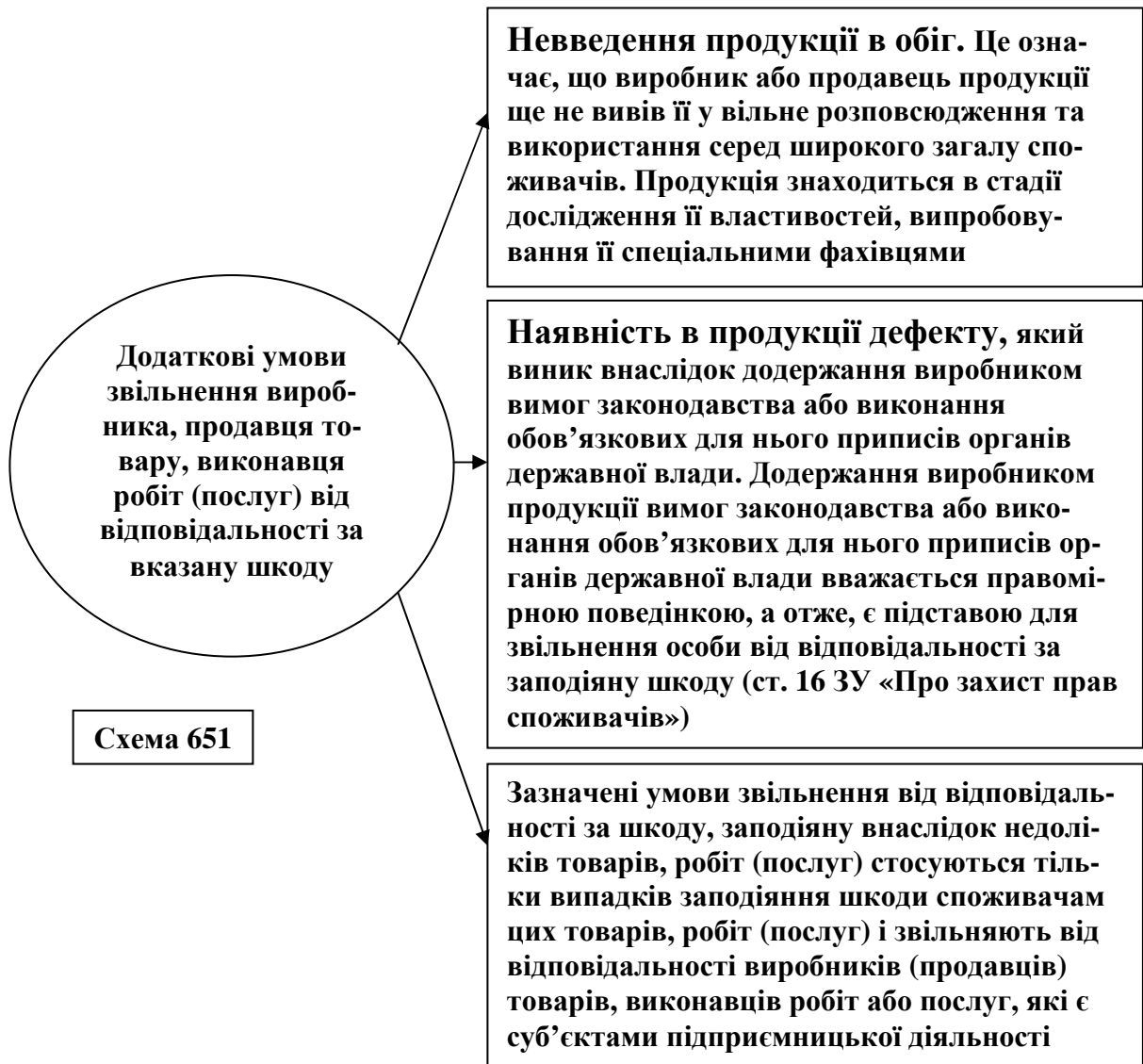
Факт продажу товару або здійснення робіт (послуг) доводиться

Схема 645

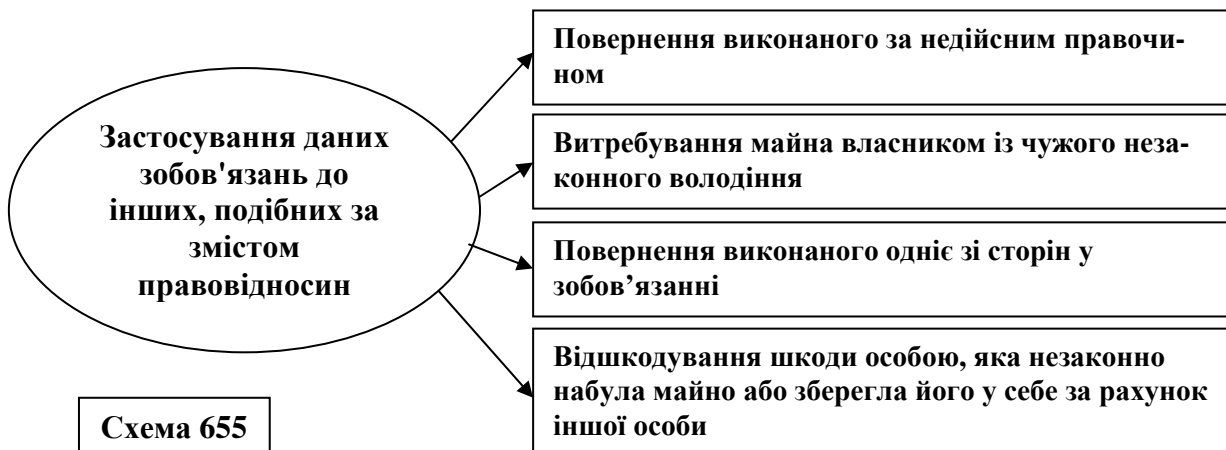
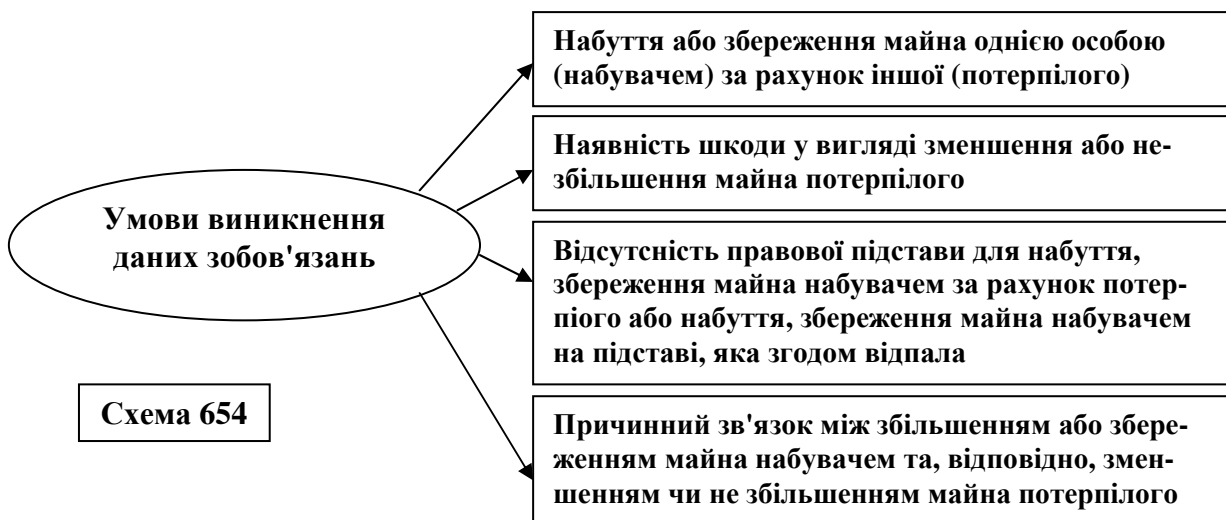
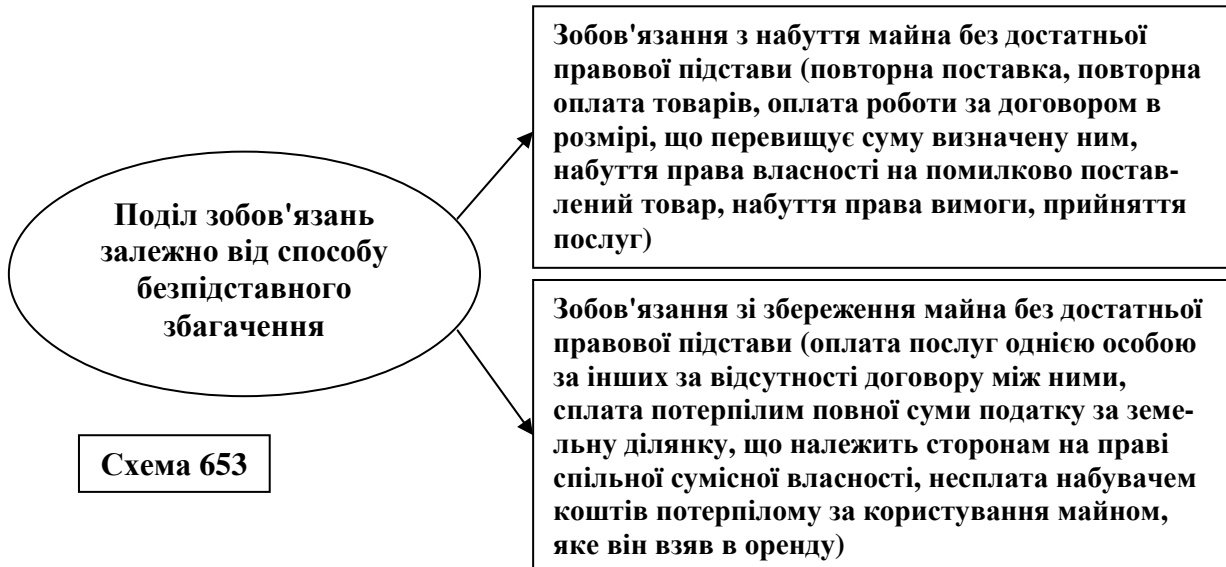
Потерпілим шляхом надання квитанцій на товари, товарних чи касових чеків, квитків, путівок, талонів або інших письмових документів, а щодо товарів, на які встановлено гарантійні терміни, – технічних паспортів чи документів, що їх замінюють. Правила договору купівлі-продажу в роздрібній торгівлі не передбачають обов'язкової письмової форми, тому в разі втрати таких документів, недержанні їх при придбанні товару або неможливості їх поновлення споживач має право доводити факт купівлі-продажу за допомогою свідків

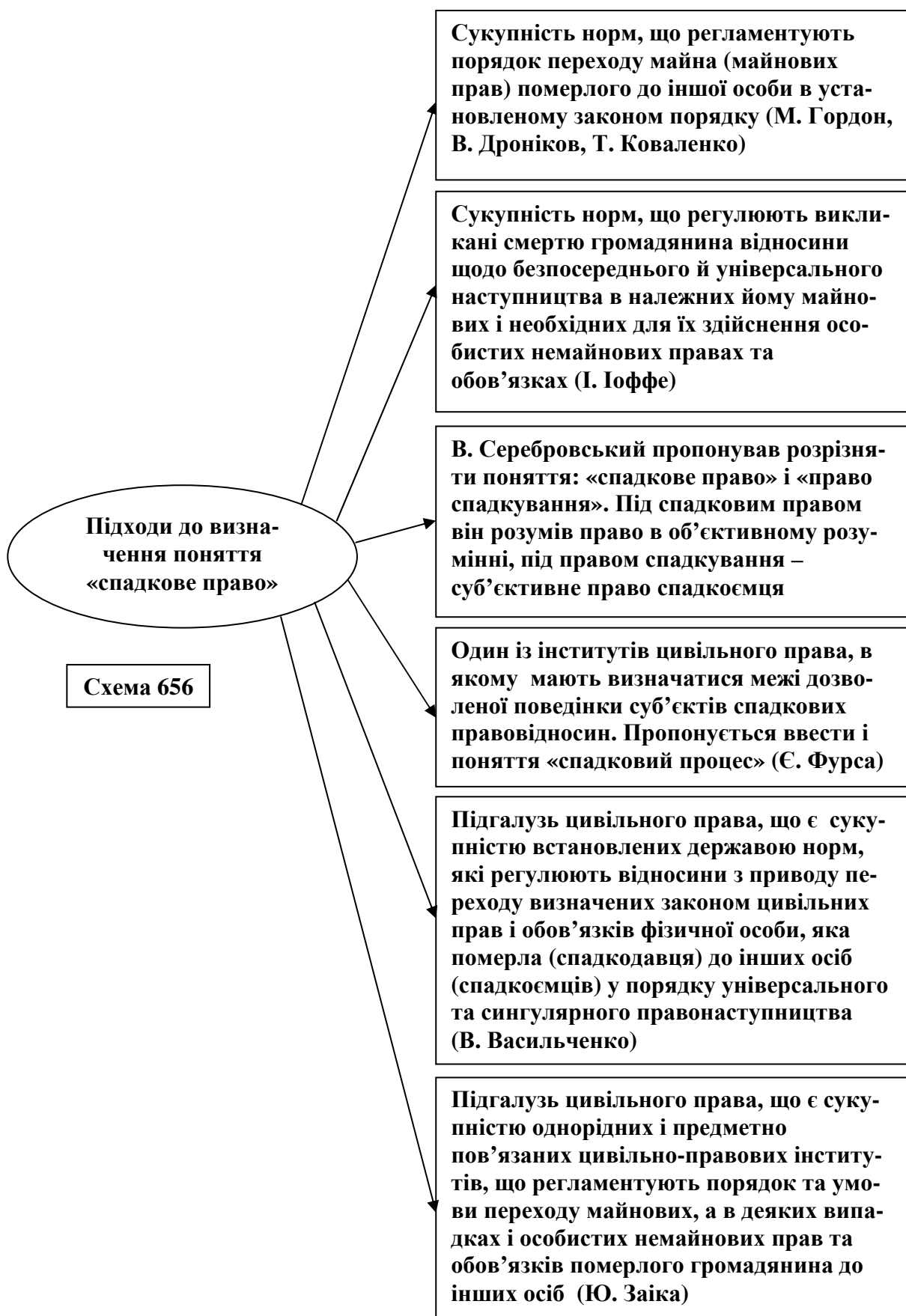

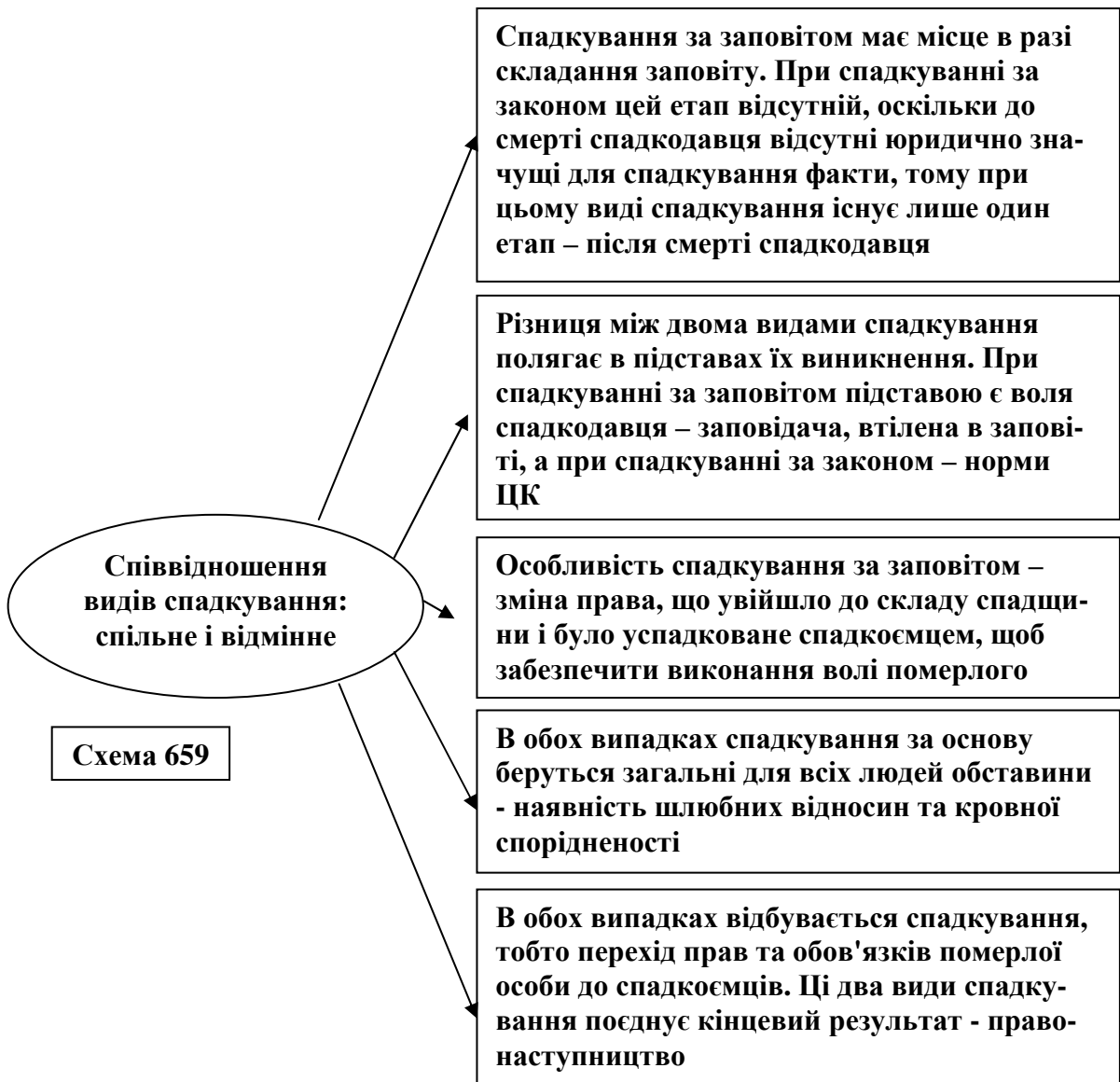
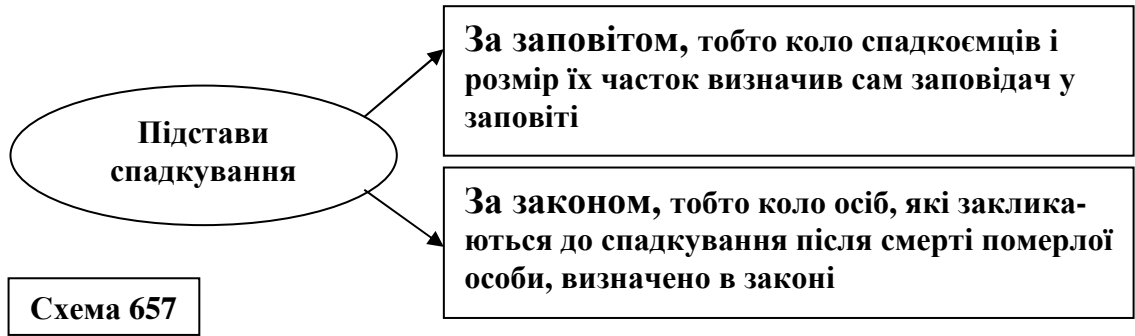

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави

Основні поняття спадкового права

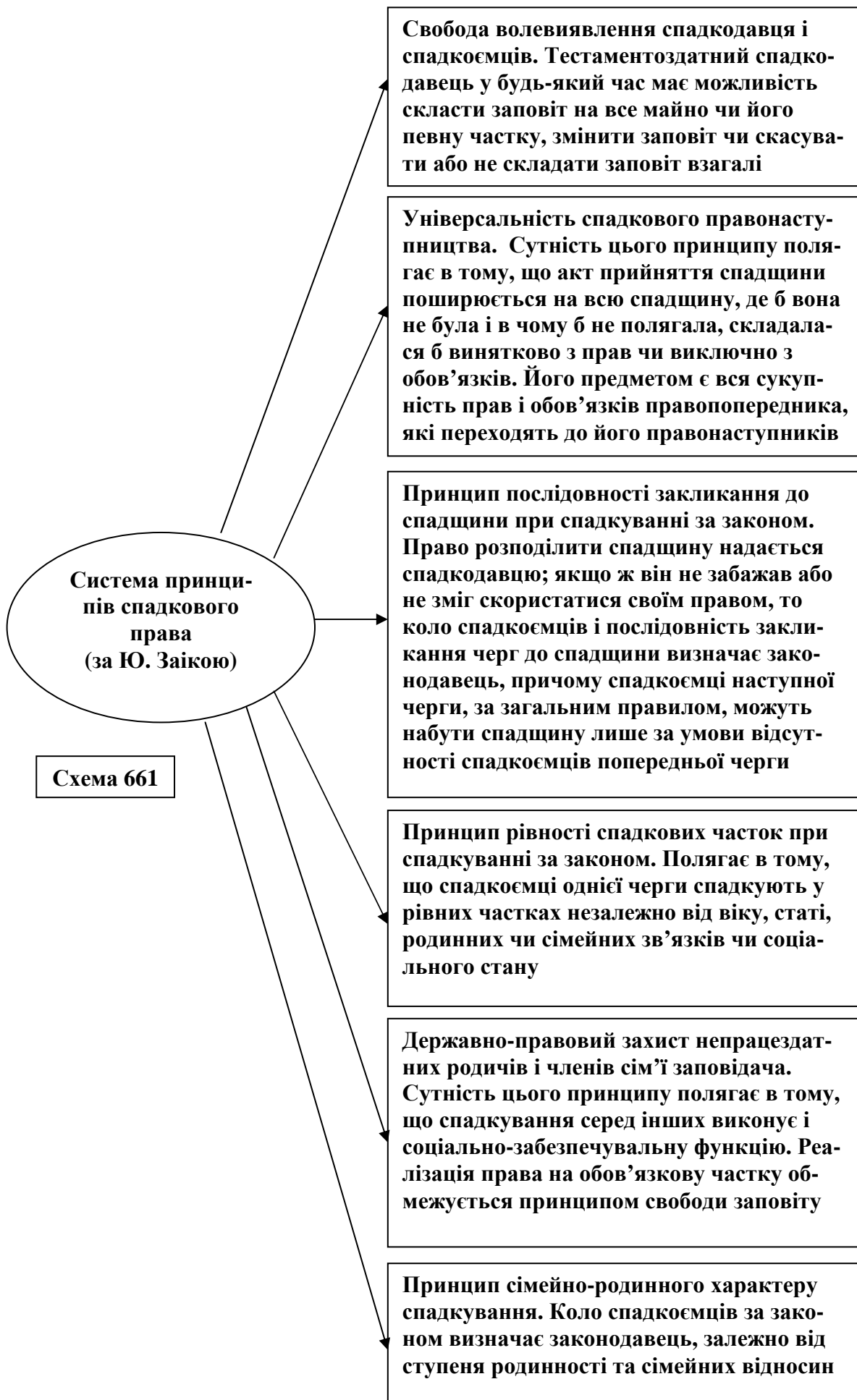
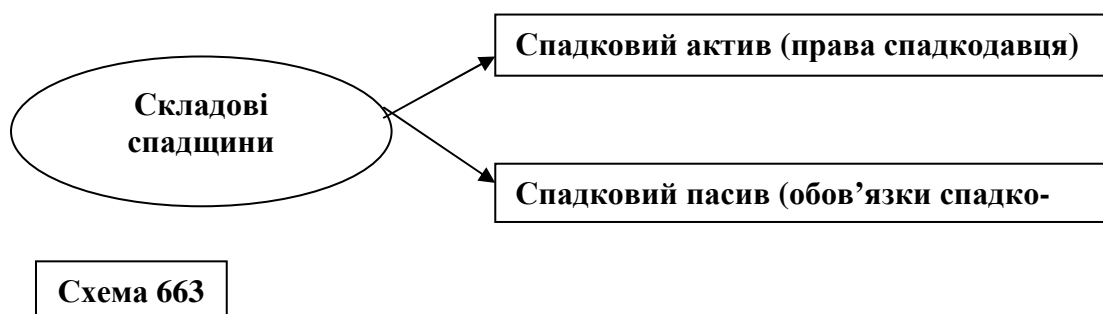
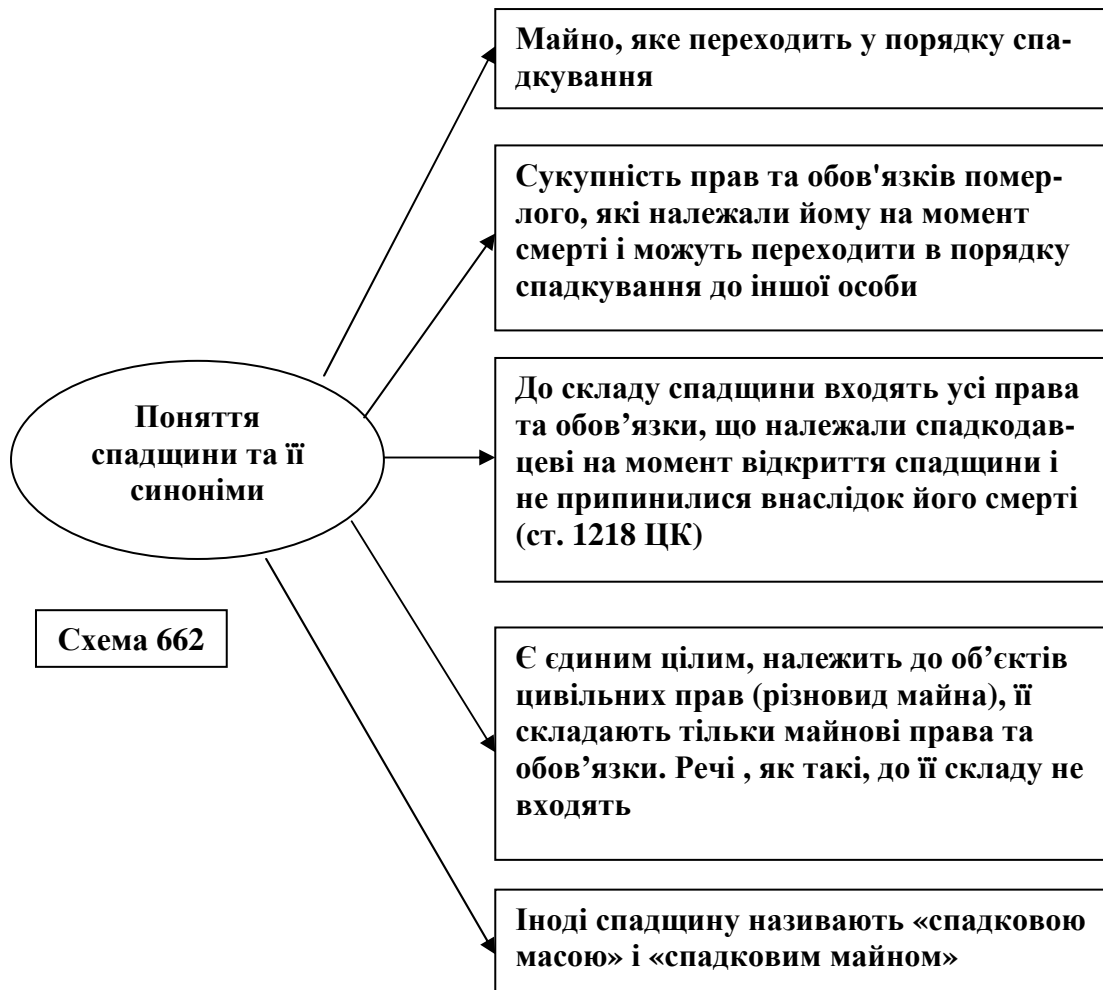

Схема 661

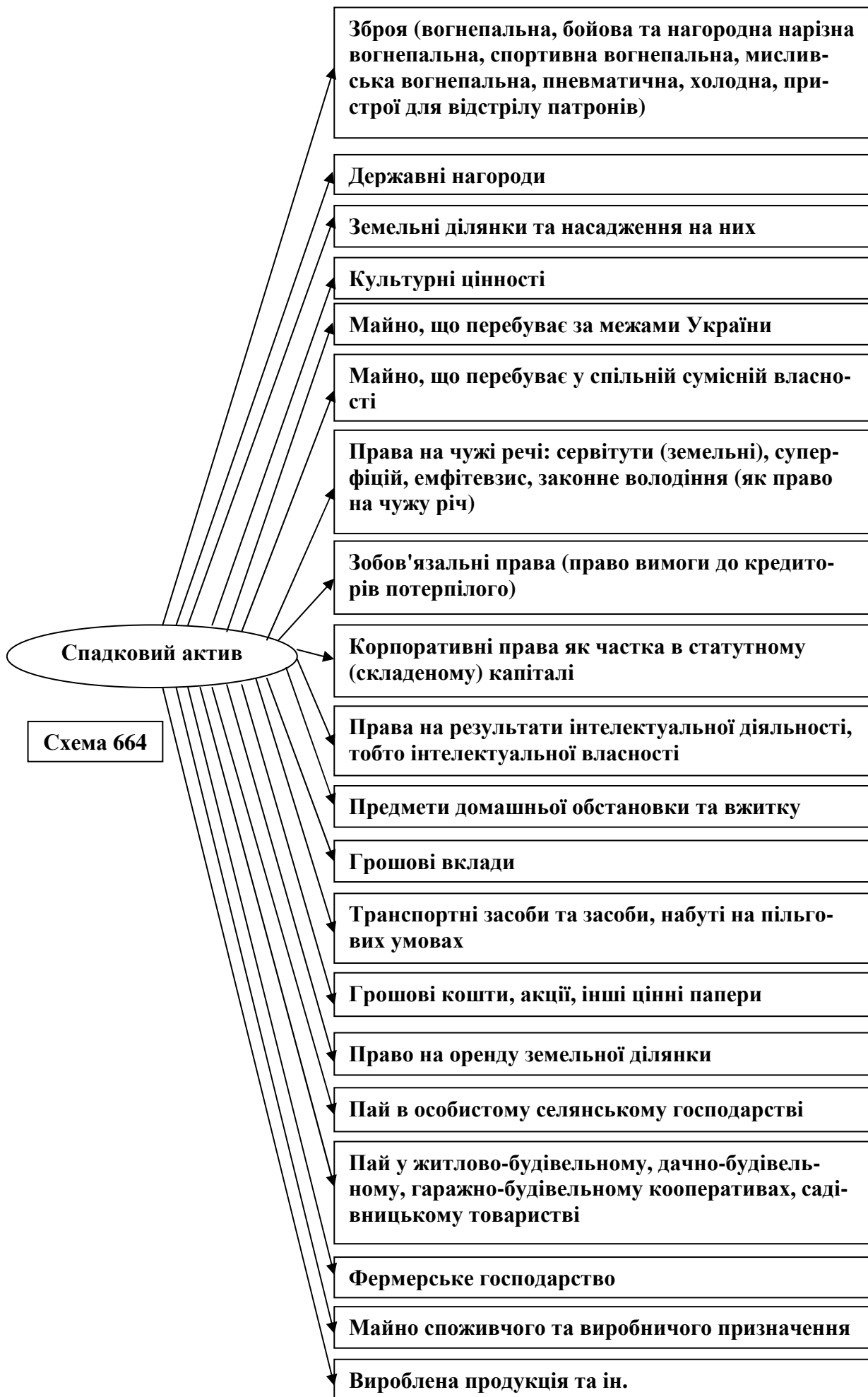
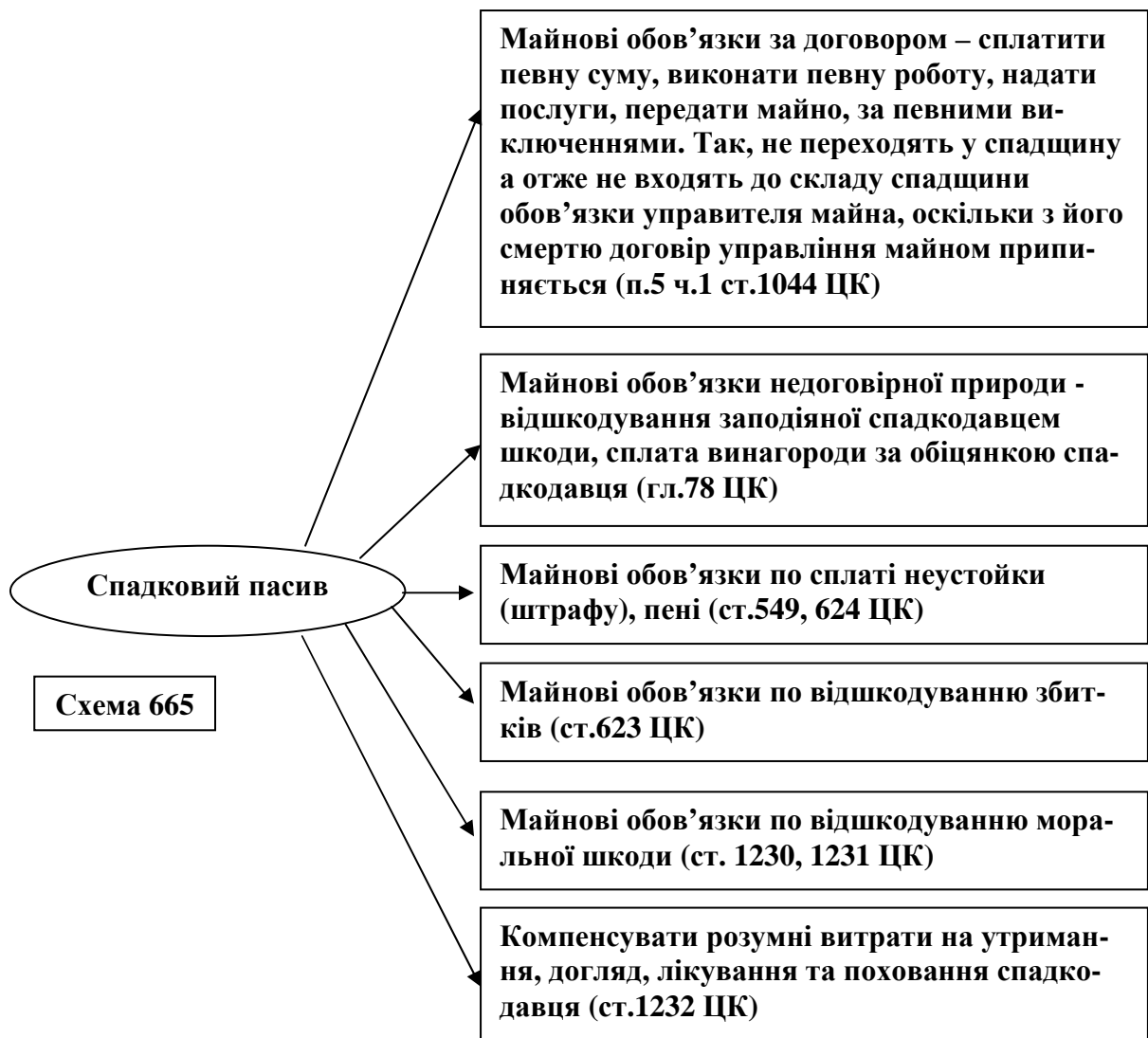
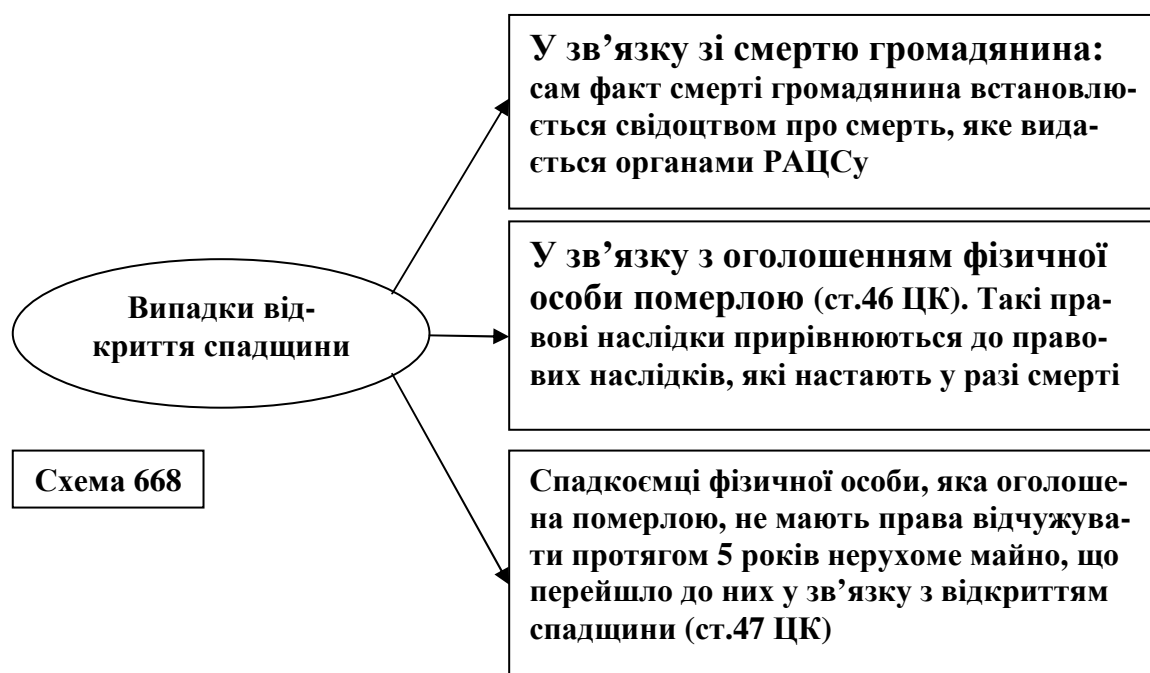
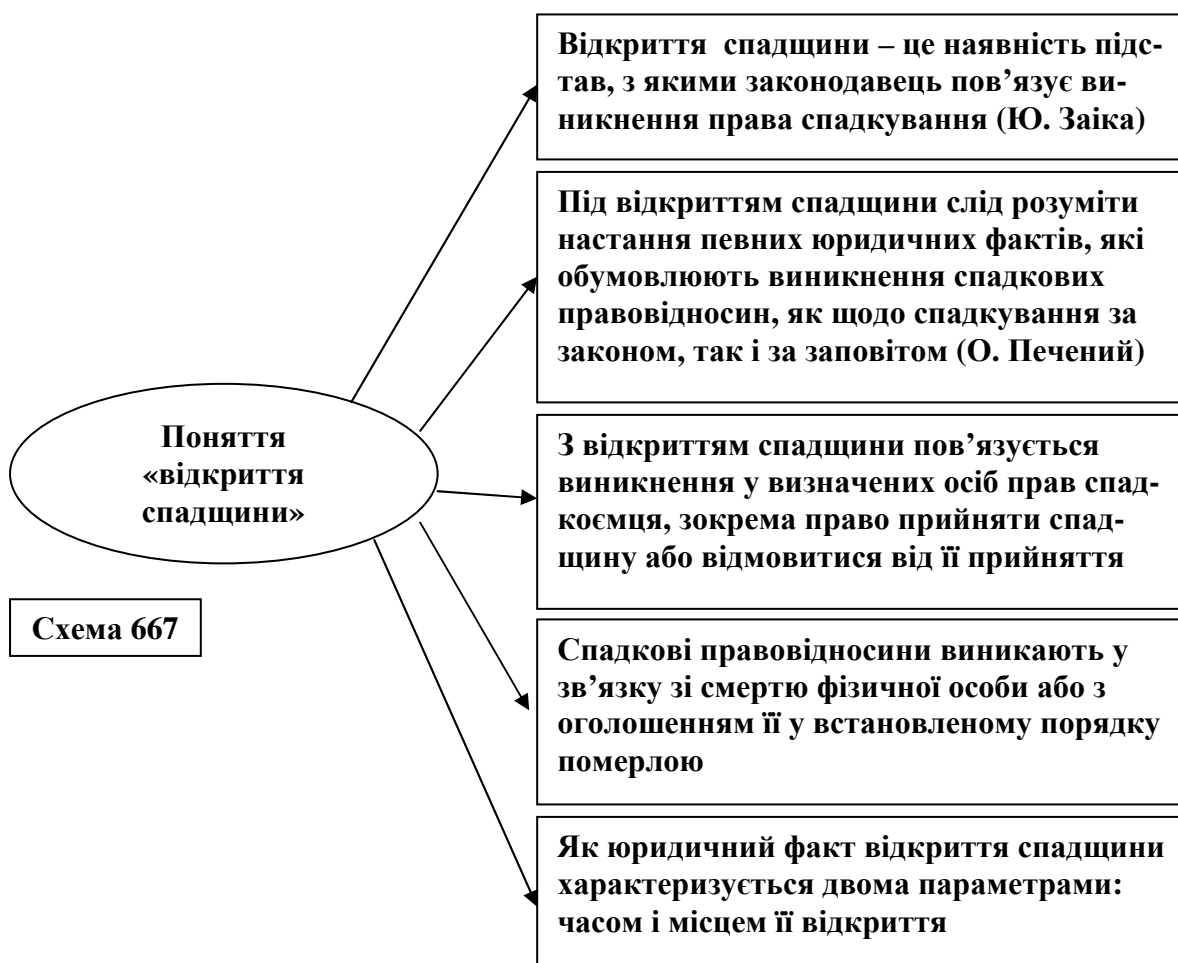
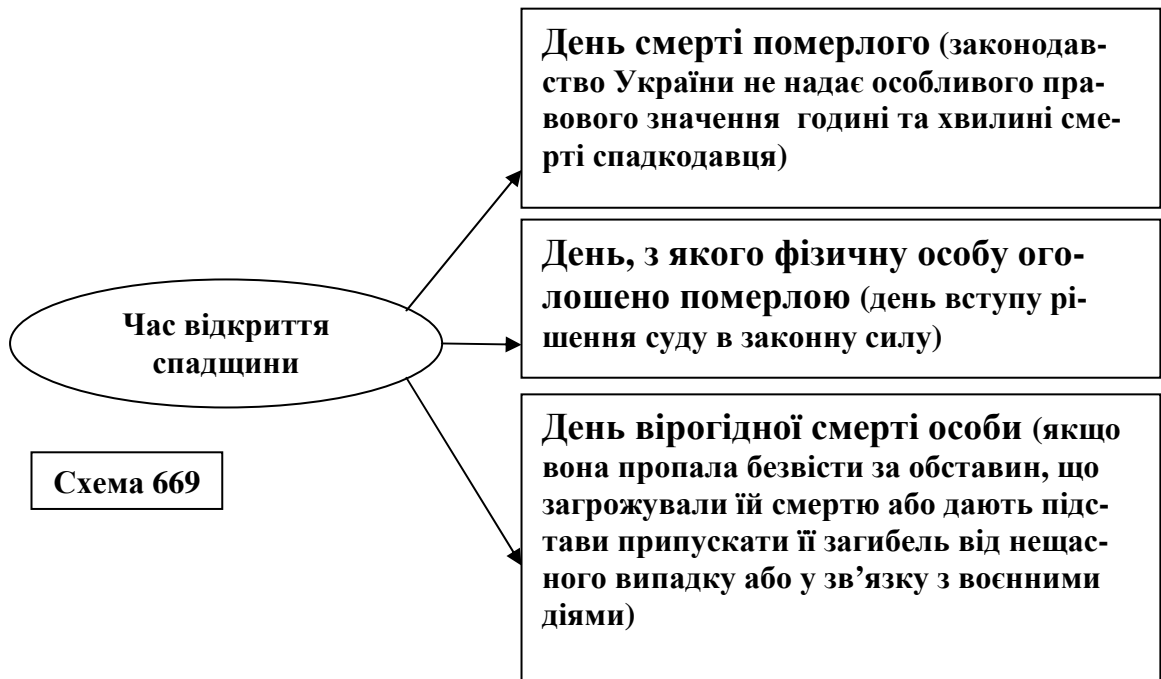

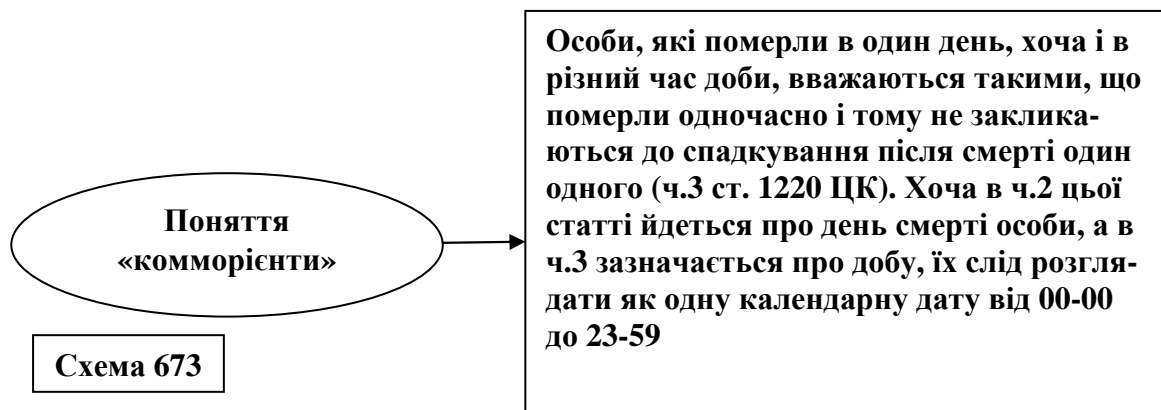
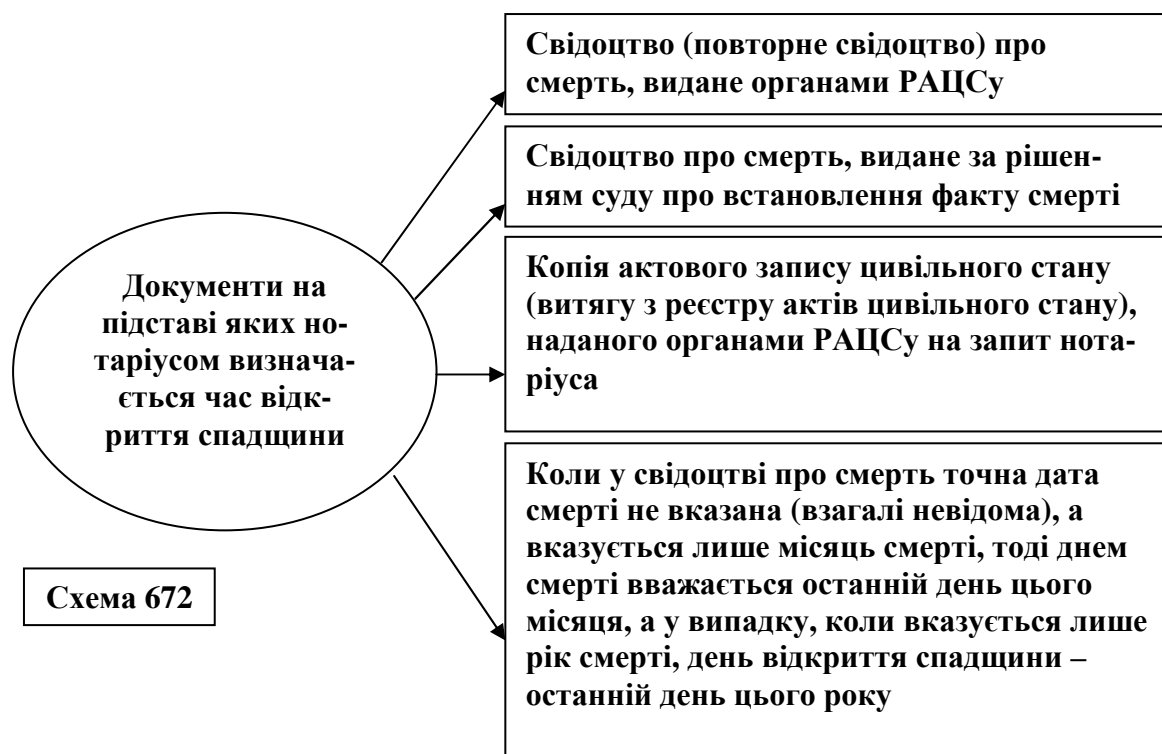
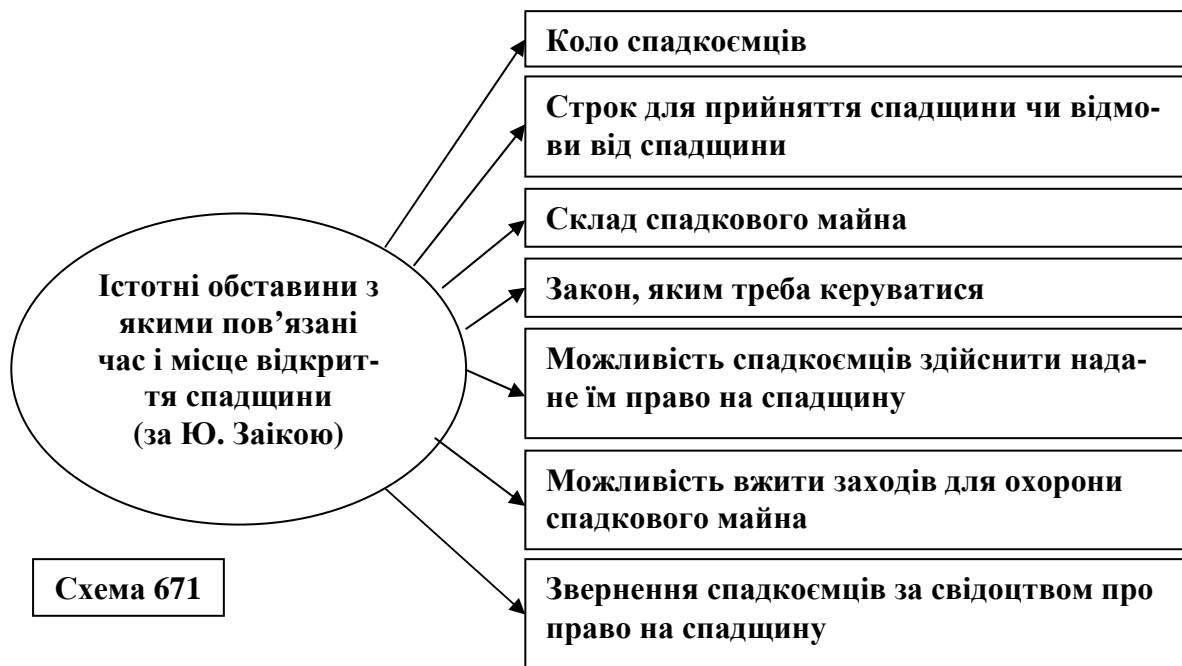
Схема 664

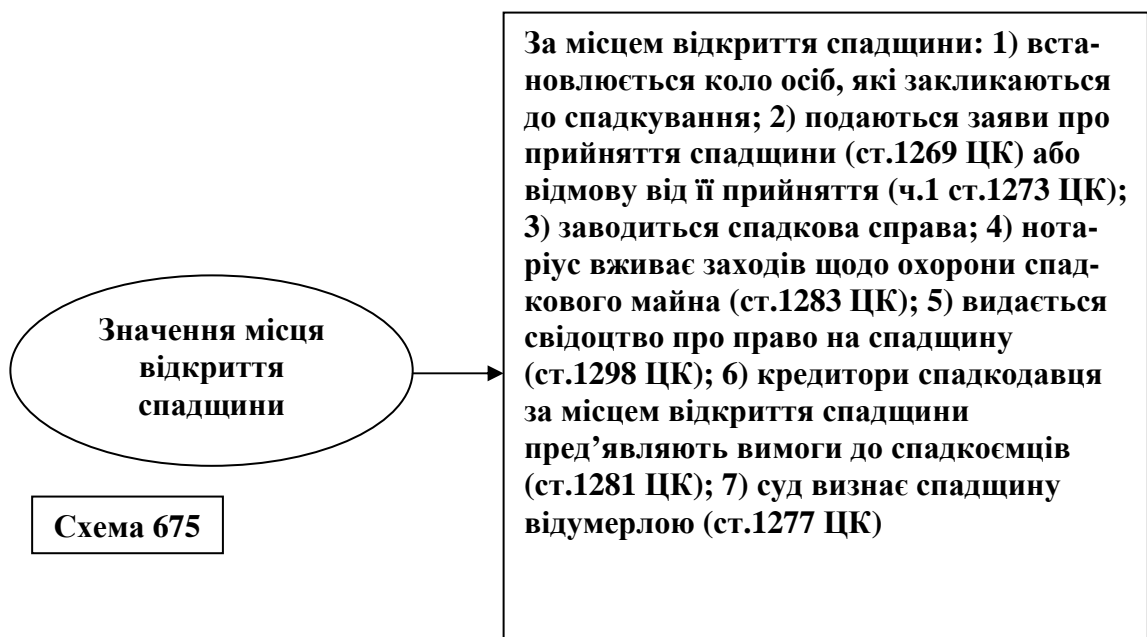
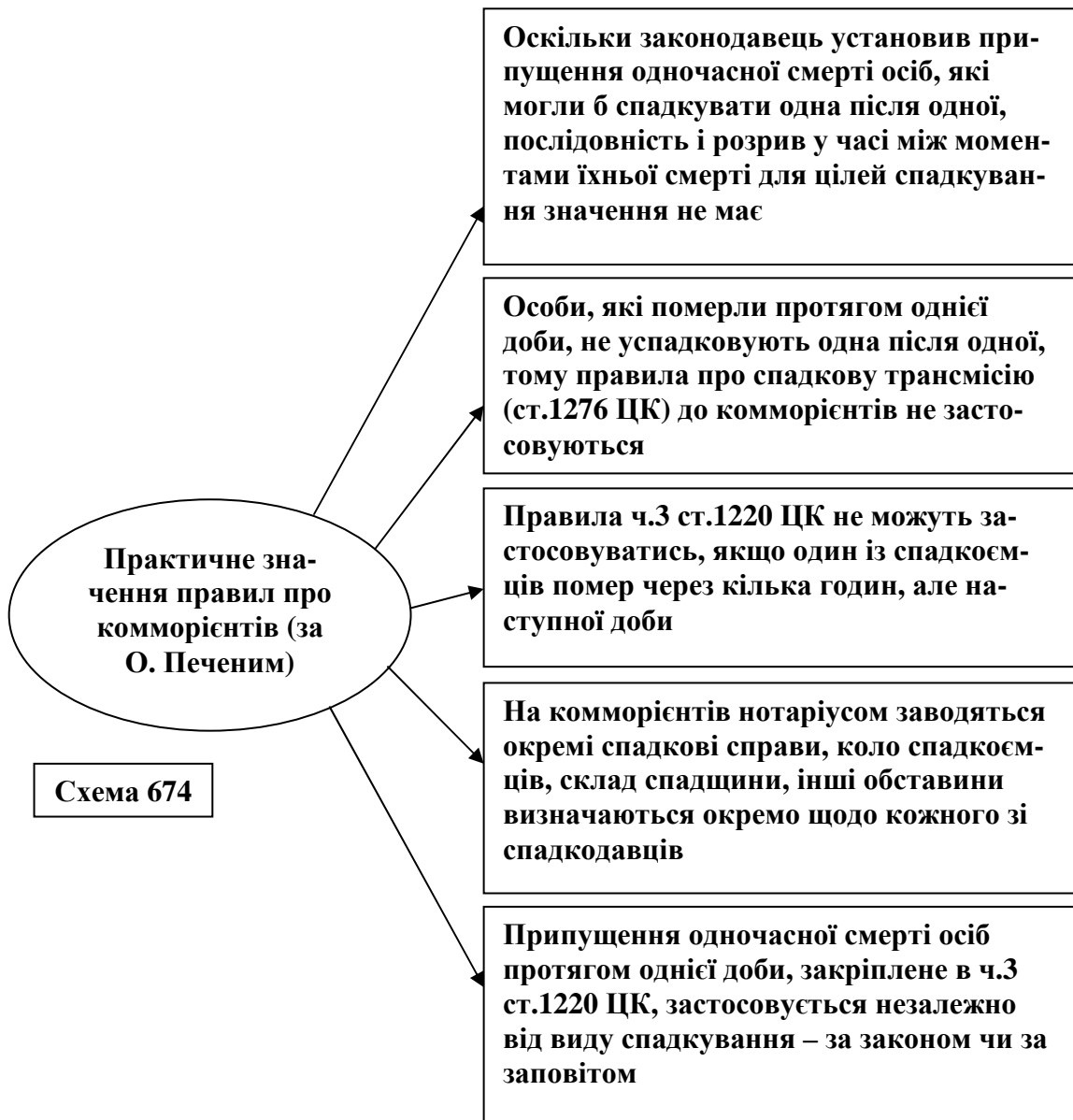

Час і місце відкриття спадщини

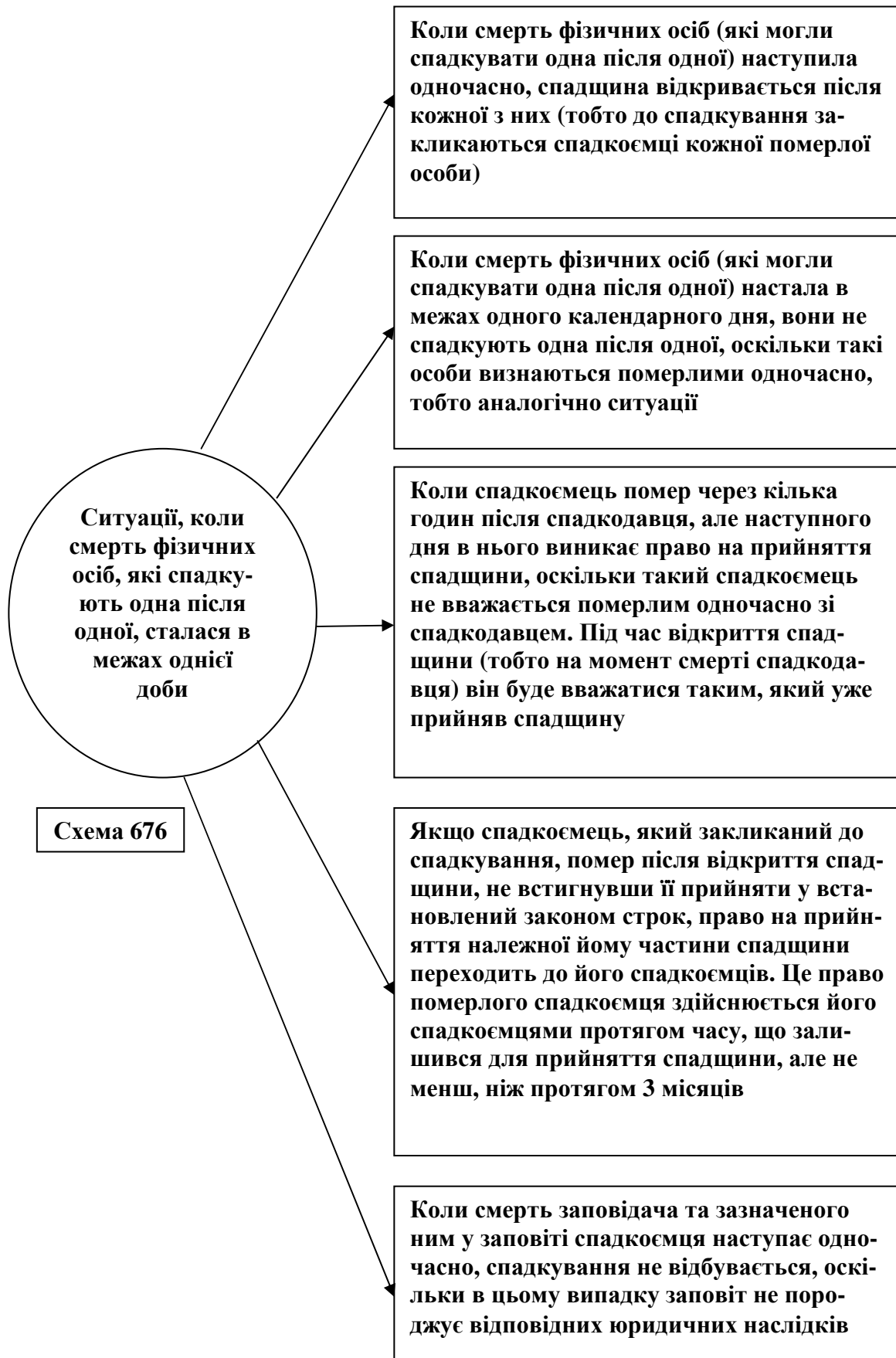
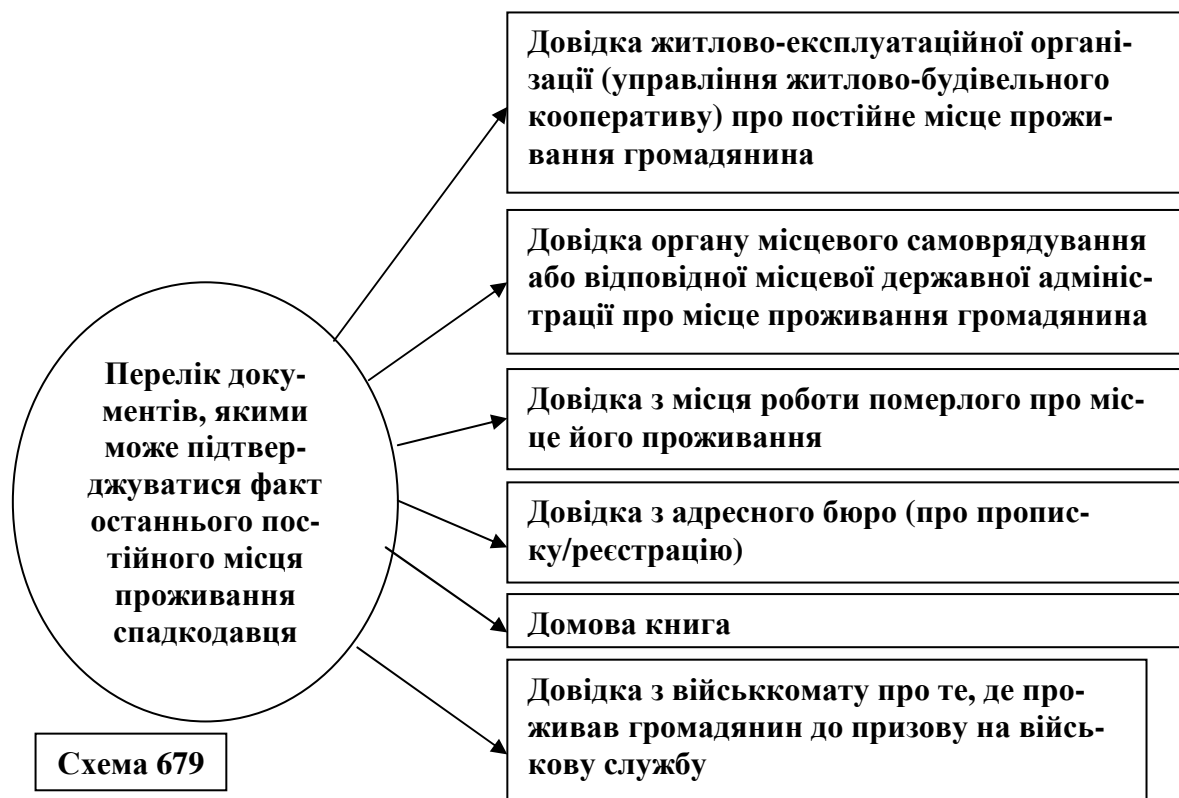
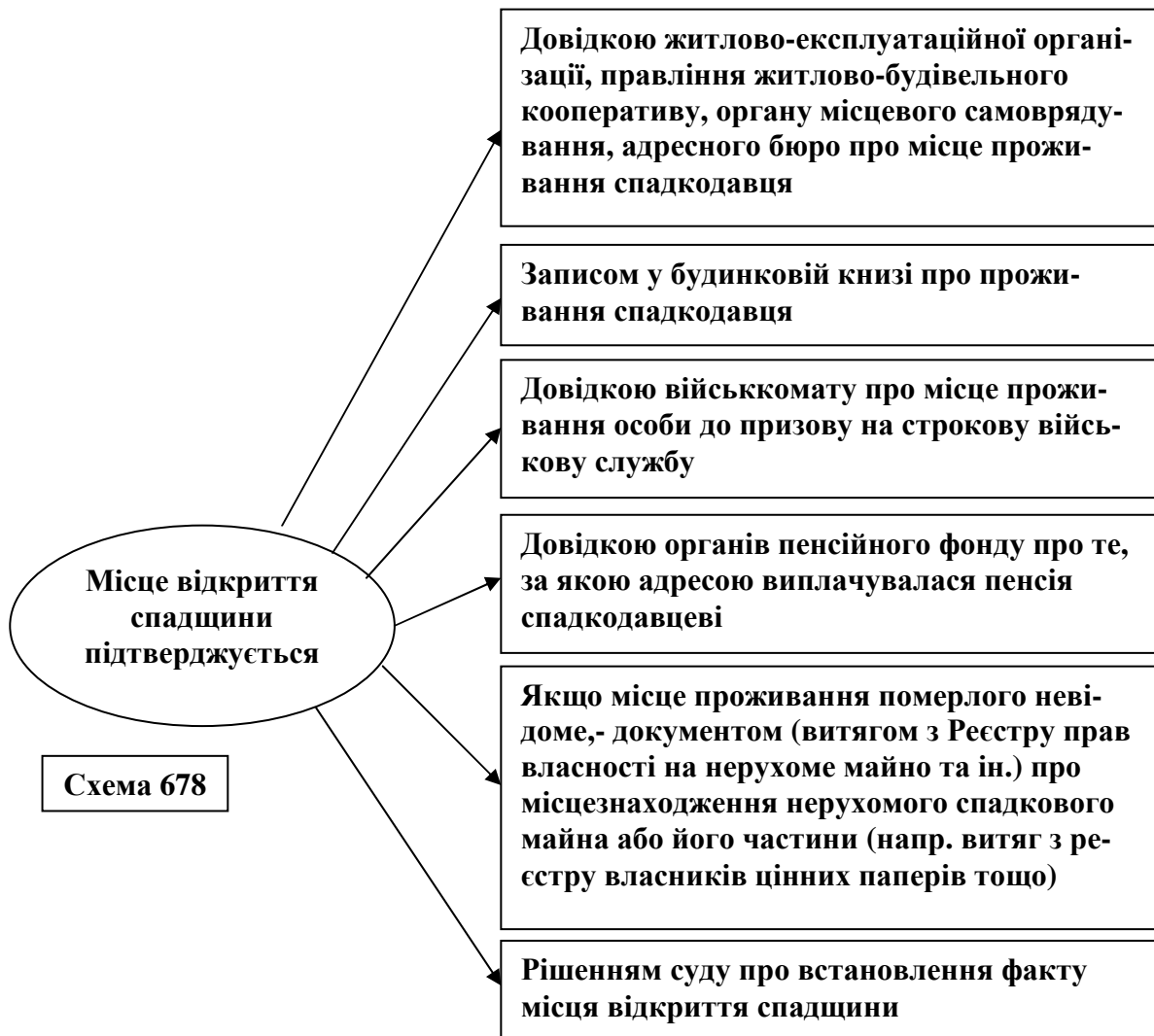
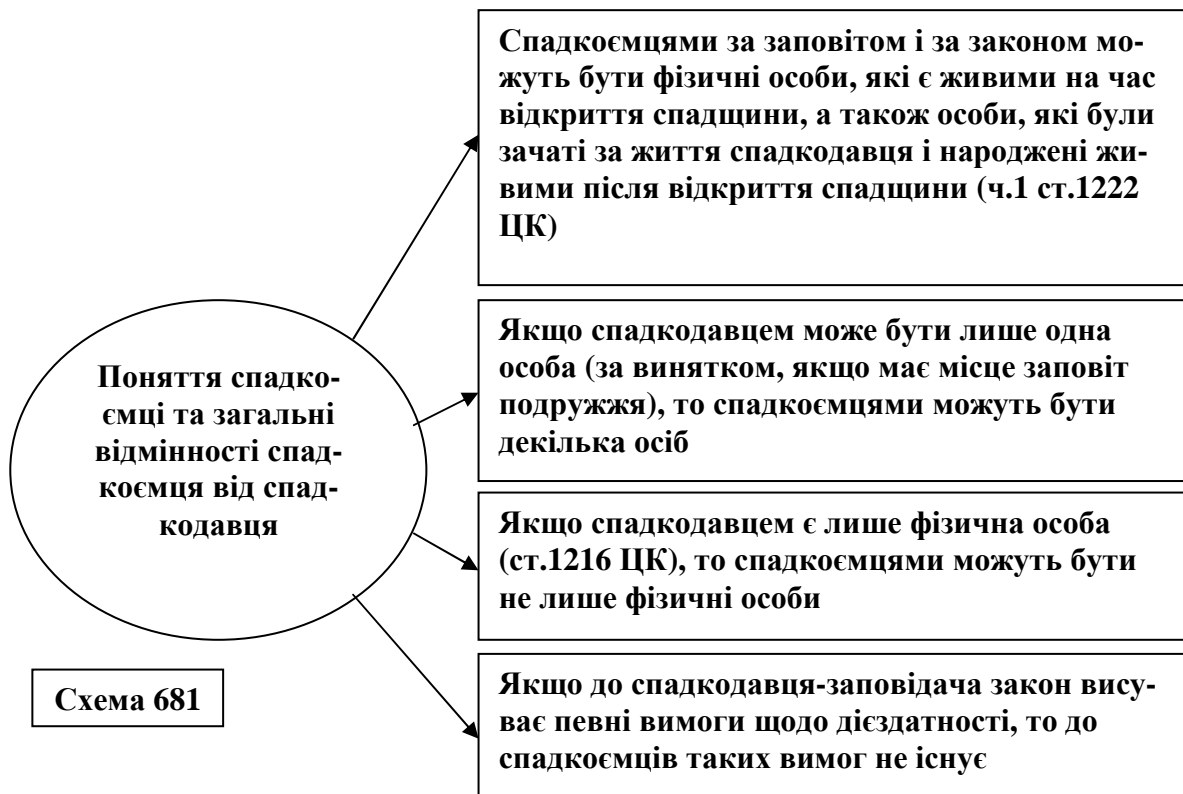
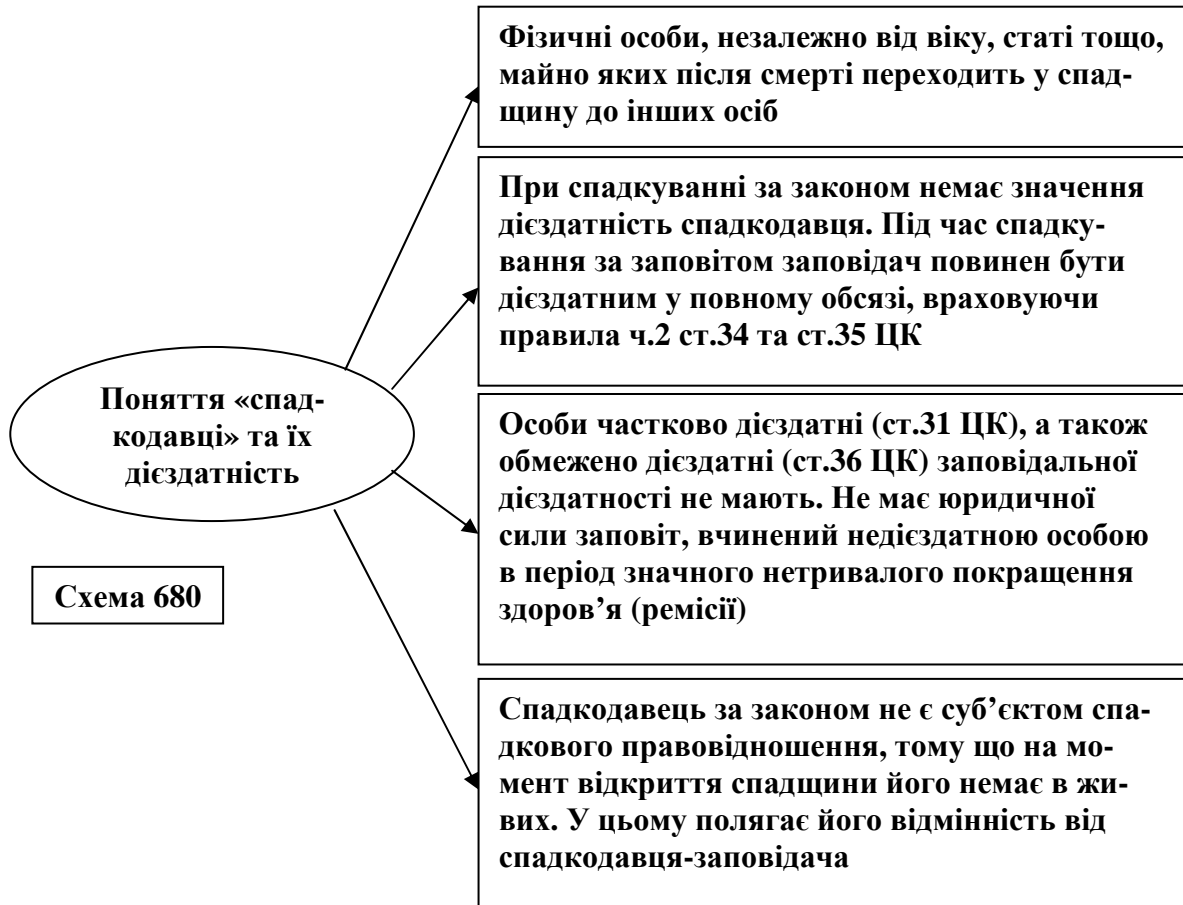

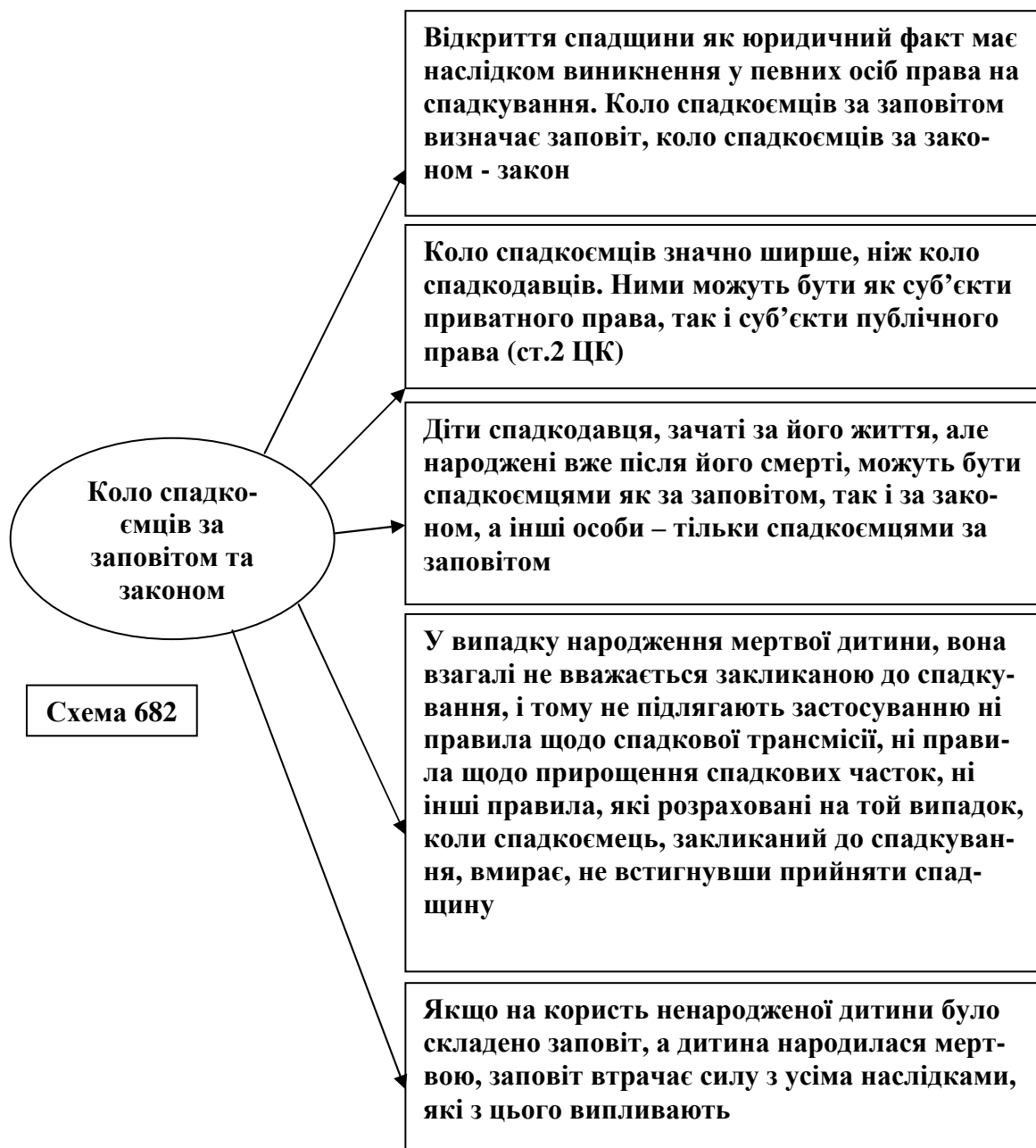
Схема 676

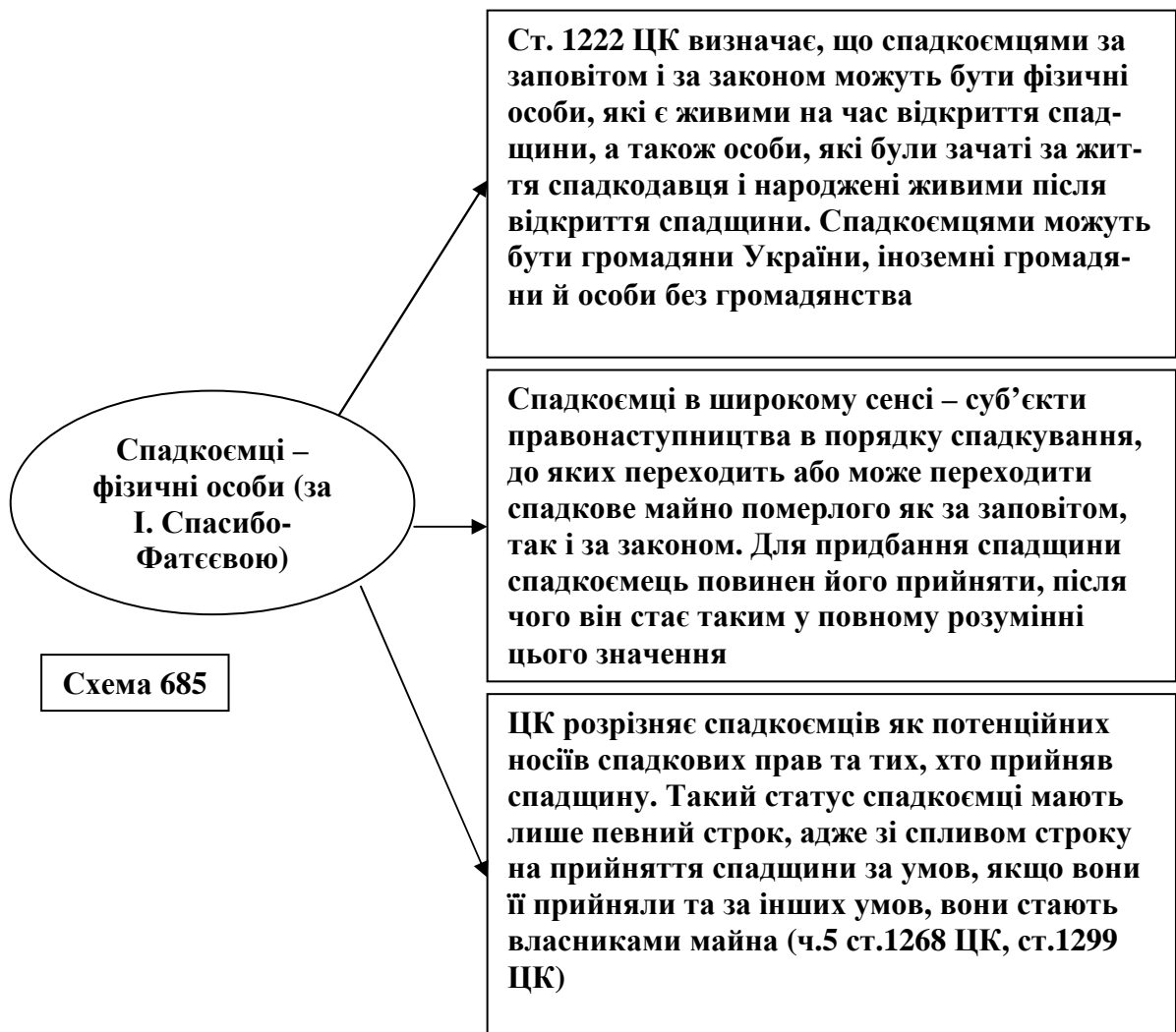
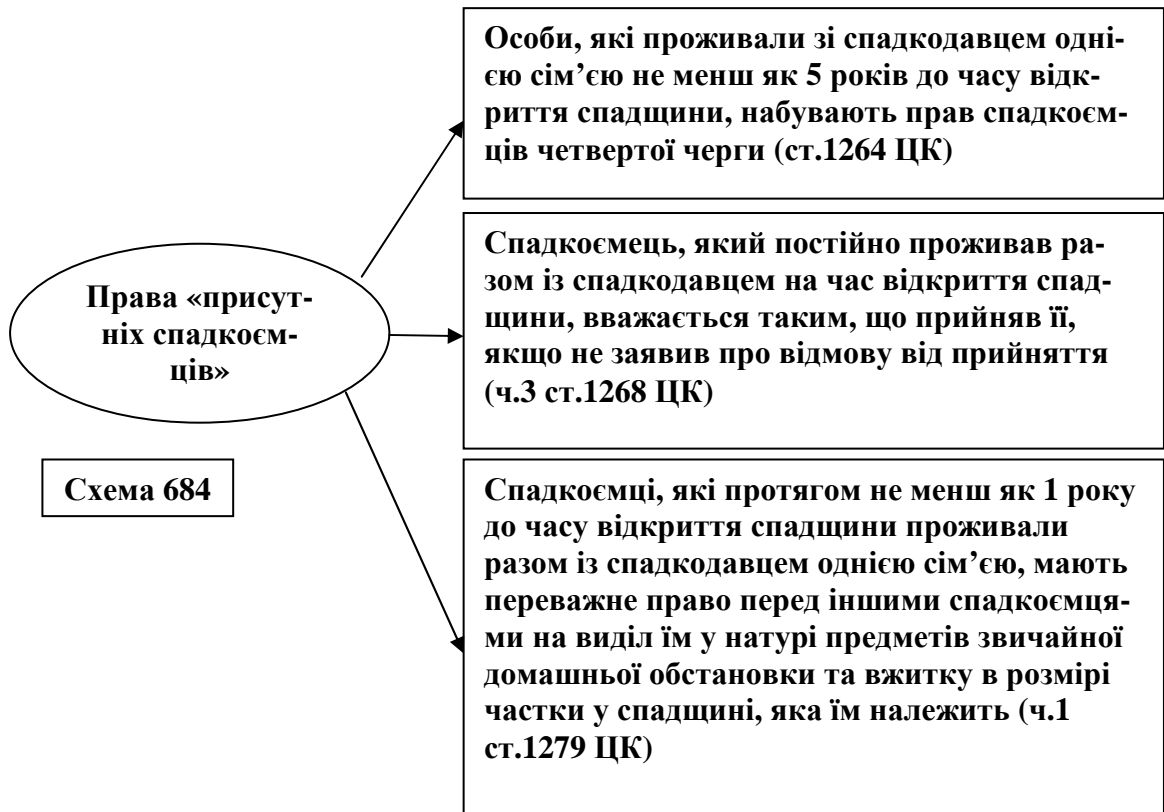

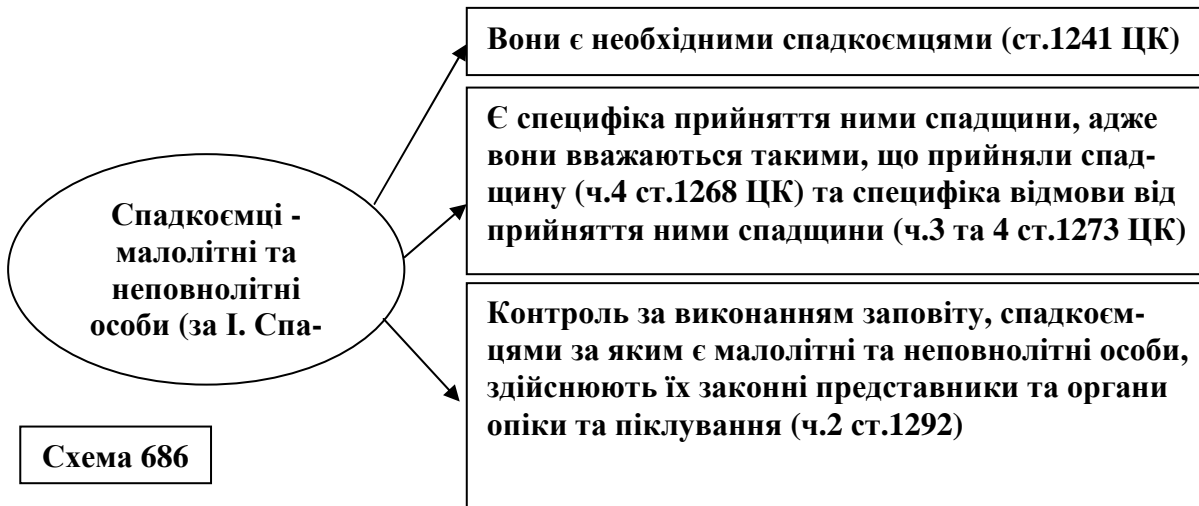

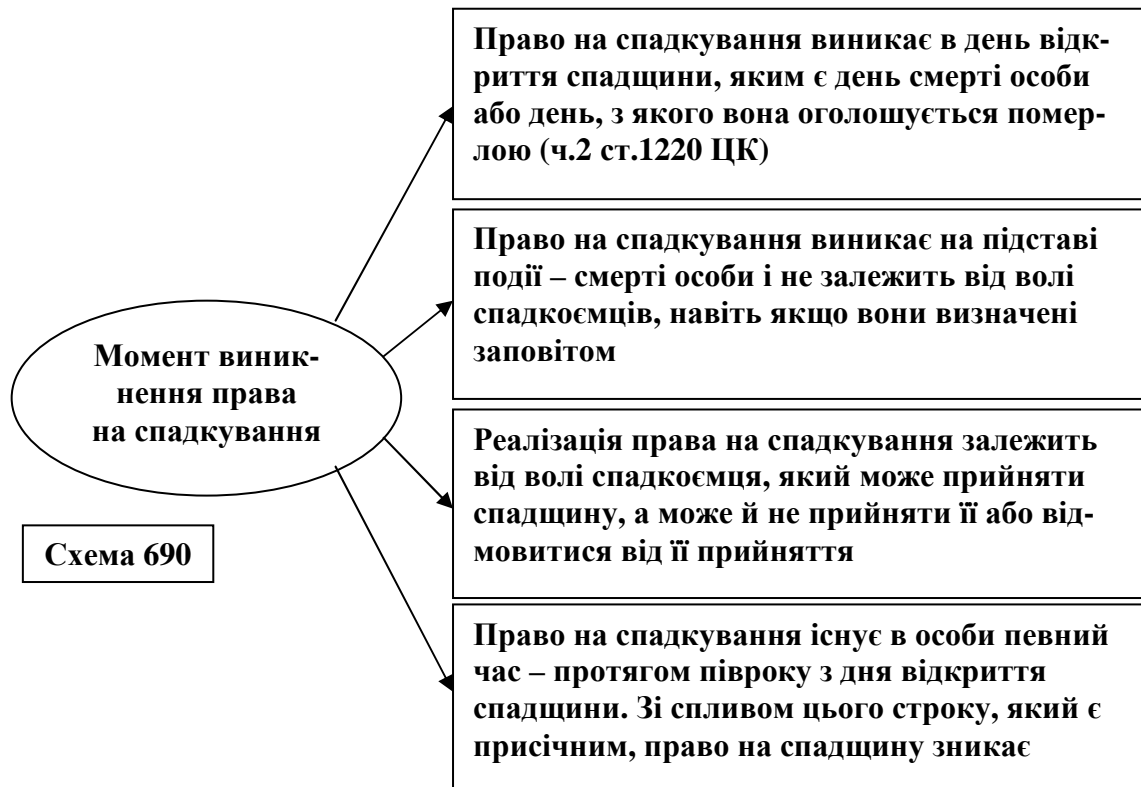
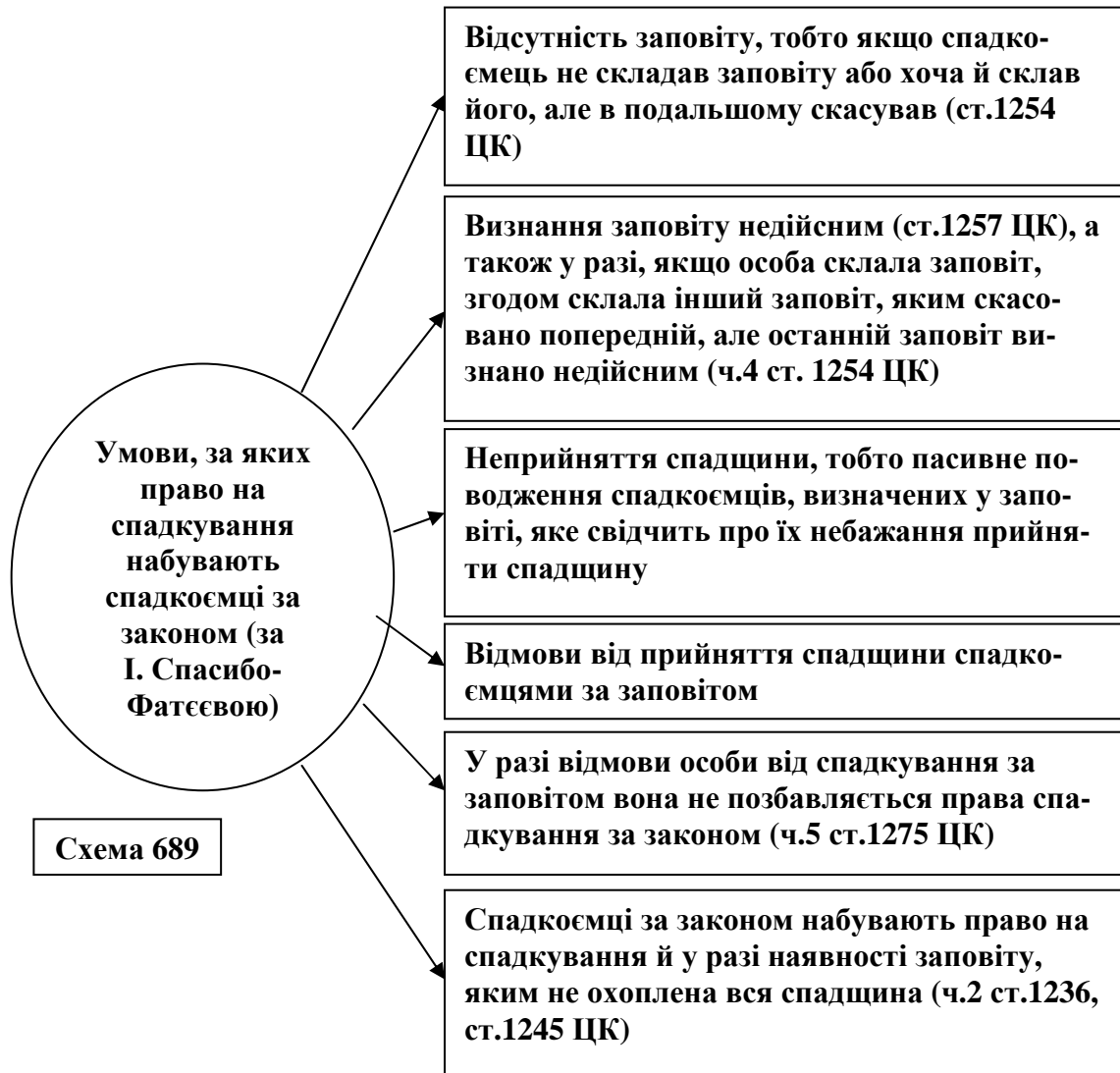
Суб'єкти спадкових правовідносин

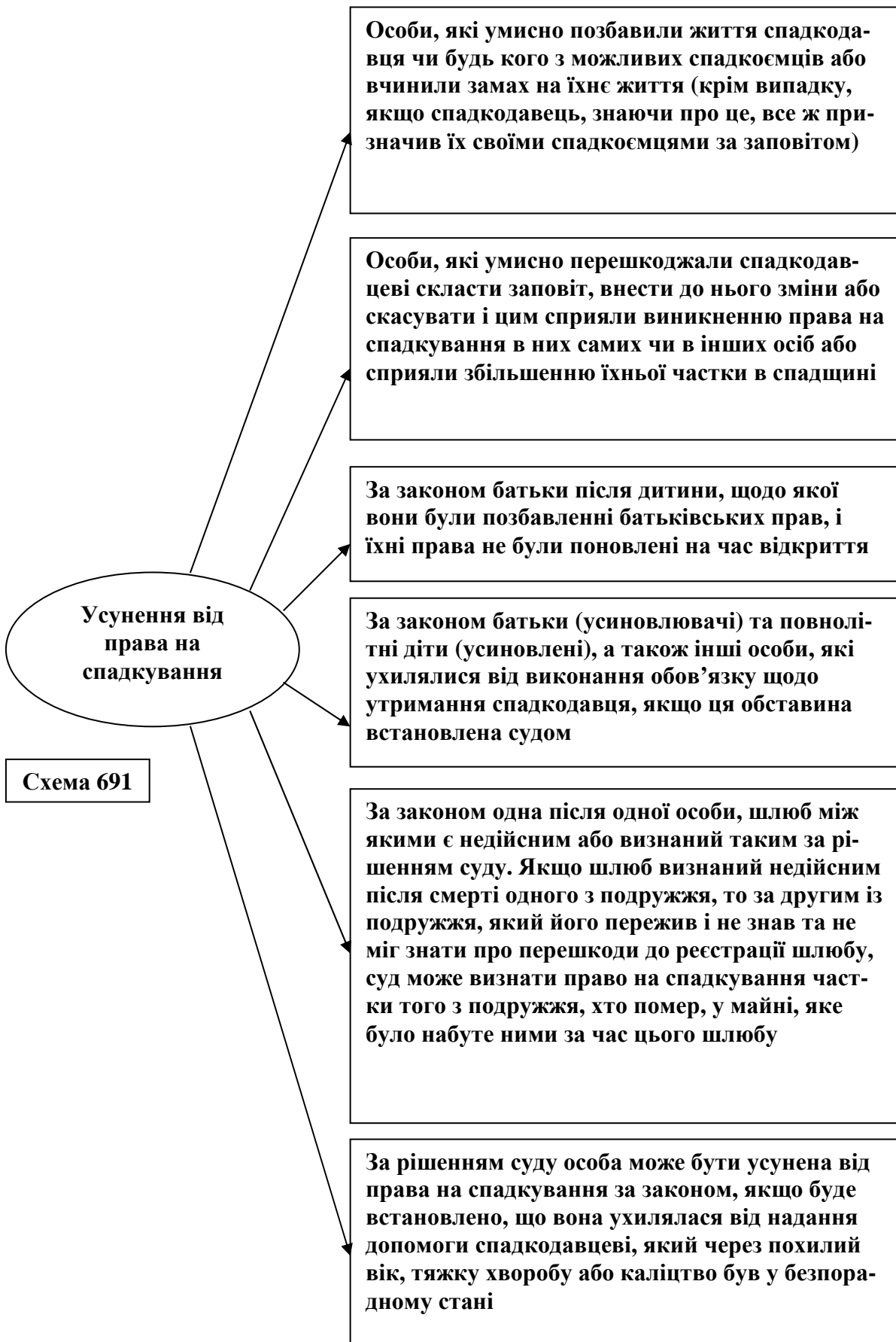

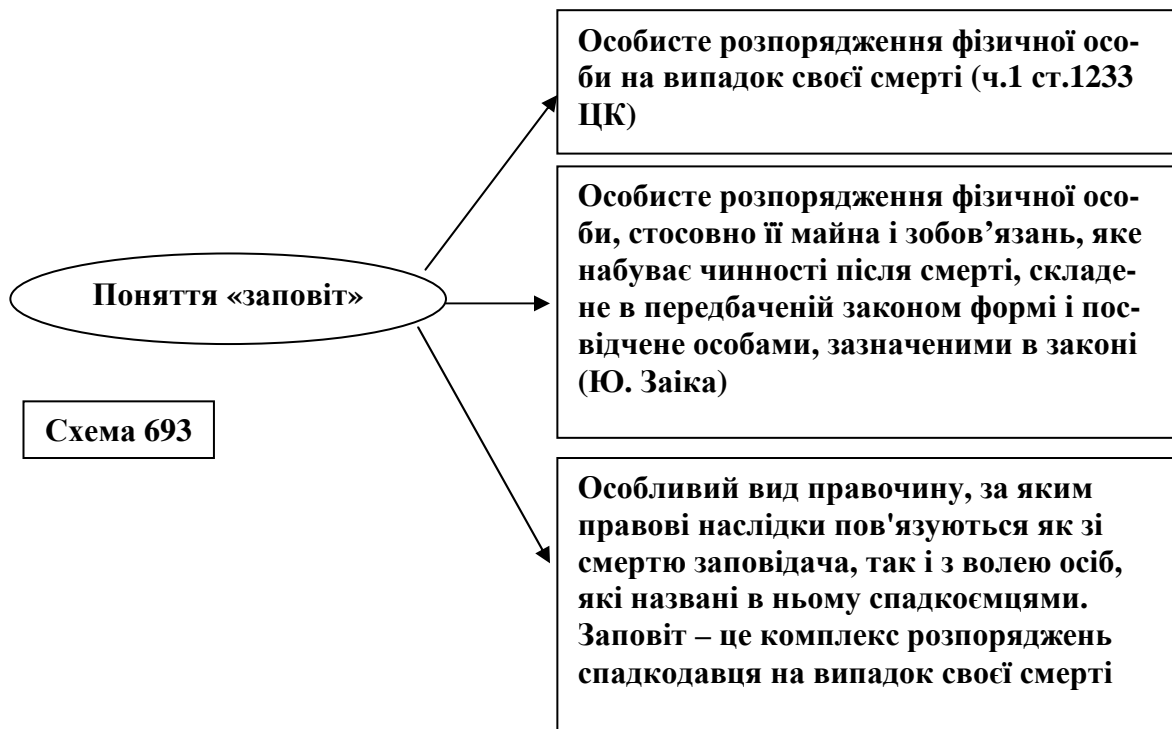
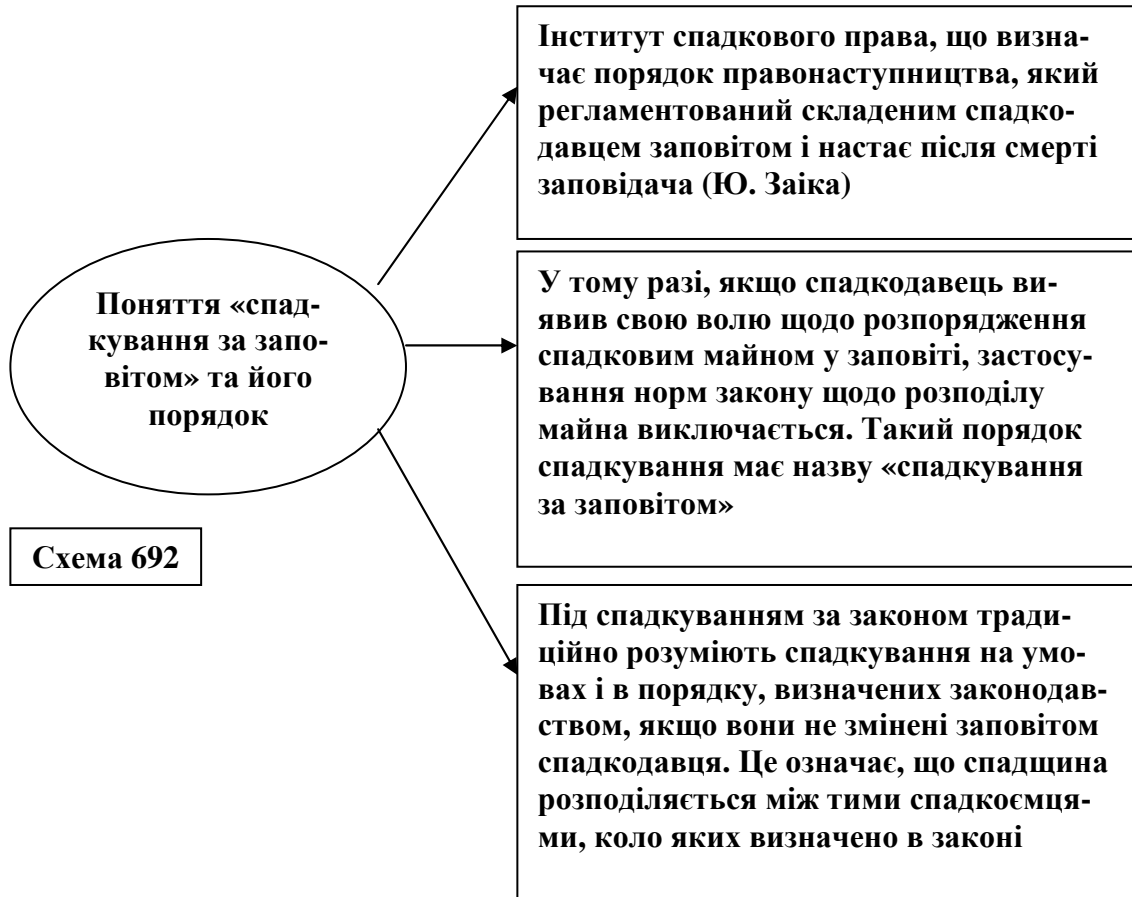

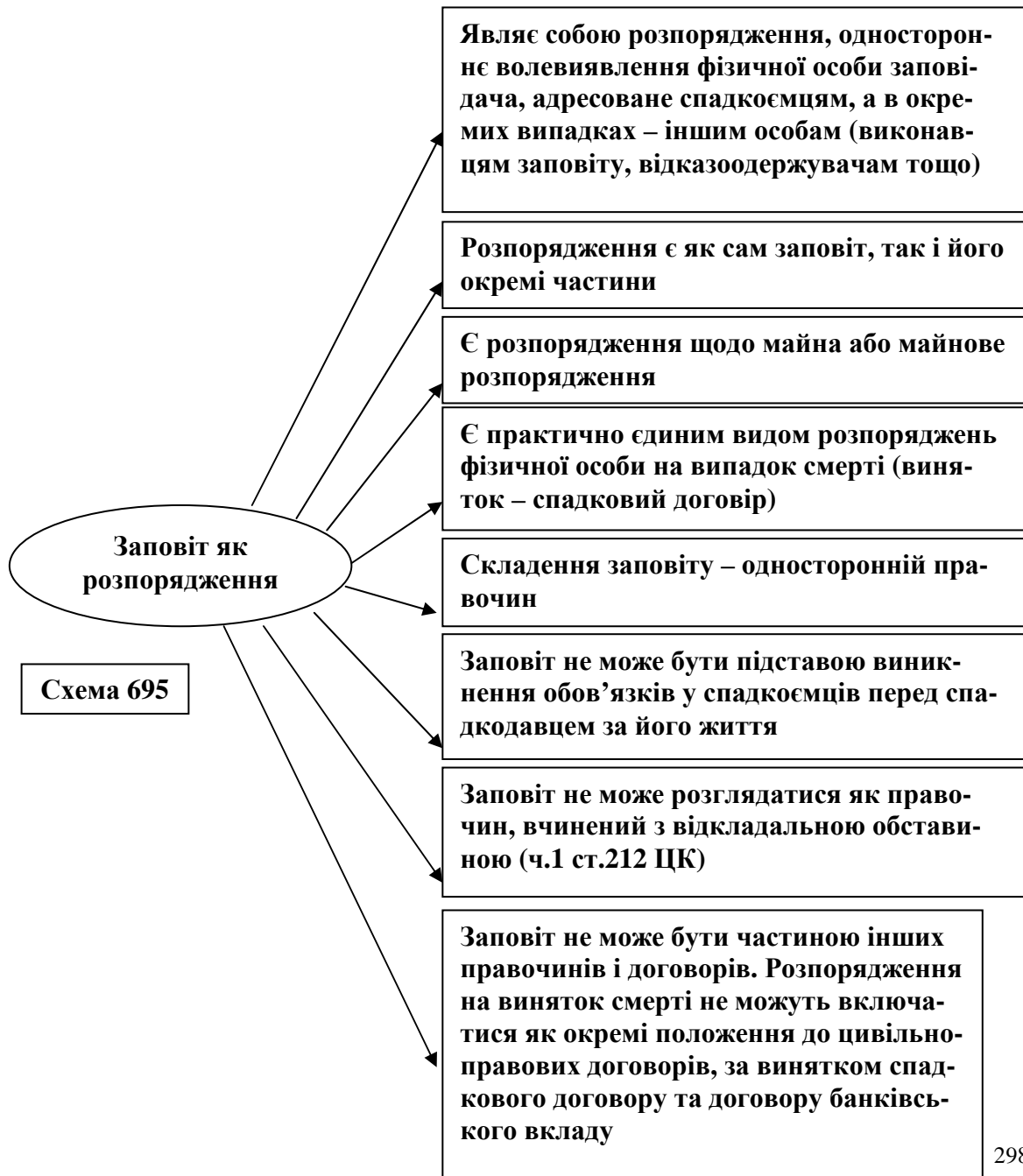
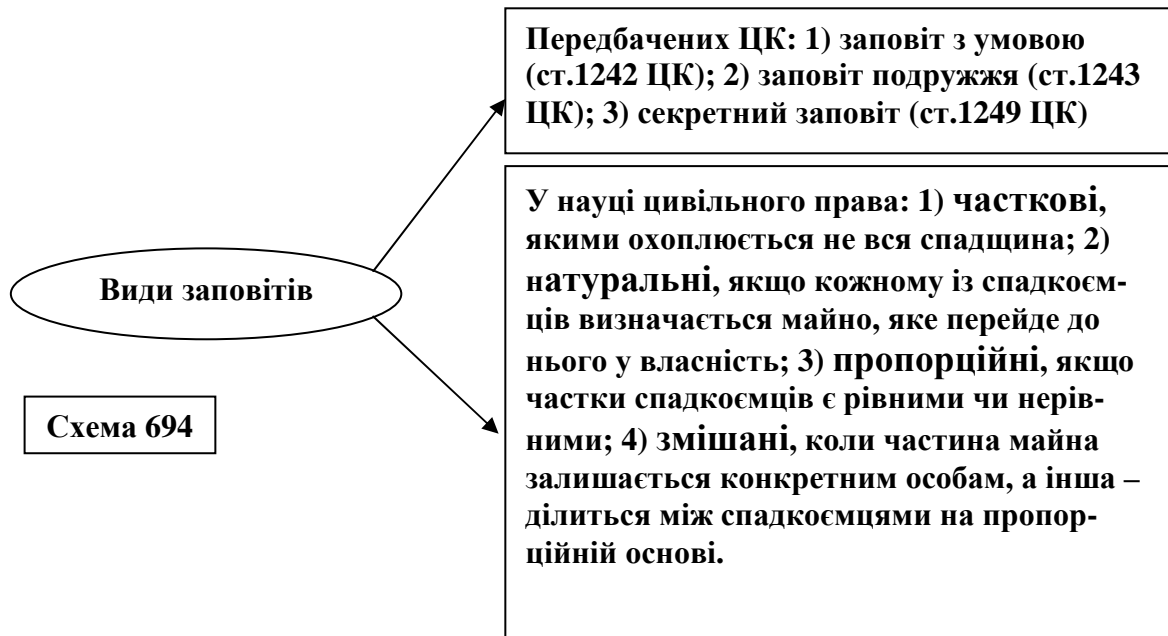

Спадкування за заповітом

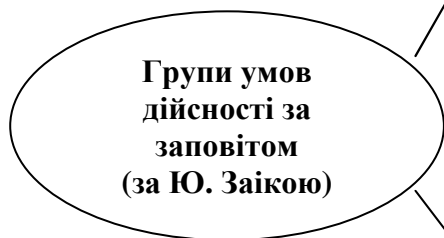

Схема 696

І група. Оскільки заповіт є різновидом правочину, він має відповідати загальним умовам дійсності правочину, що передбачені у ст.203 ЦК, а саме: 1) заповідач має бути дієздатним на момент укладання заповіту; 2) зміст заповіту не повинен суперечити закону; 3) він має відображати дійсну волю заповідача; 4) заповіт повинен бути вчинений у визначеній законом формі; 5) умови заповіту мають бути здійсненними

ІІ група. Умови, необхідність яких зумовлена особливою правовою природою заповіту, а саме – між моментом укладання заповіту і настанням правових наслідків, які пов'язані з ним, проходить певний проміжок часу. Тому, за наявності певних обставин заповіт повністю або в певній частині може бути визнано недійсним і він, відповідно, не буде підлягати виконанню

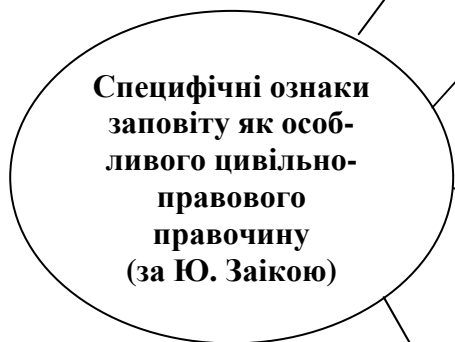

Схема 697

Це односторонній правочин, який вважається дійсним після того, як заповідач в установленому порядку і в належній формі виявить свою волю

Особливість заповіту полягає в тому, що цей правочин настільки тісно пов'язаний з особистістю заповідача, що виключає його складання за допомогою представника чи довіреної особи

Це розпорядчий правочин, оскільки шляхом складання заповіту особа розпоряджається своїми правами та обов'язками, наділяючи спадкоємців окремими з них чи позбавляючи їх

Заповіт – це розпорядження на випадок смерті заповідача, тобто безпосередньо правові наслідки, пов'язані з реалізацією волі заповідача, що настануть лише за настання неодмінної умови – його смерті. Заповіт не є умовним правочинном. Та обставина, що він набирає силу лише при наявності певного складу юридичних фактів, є основним положенням такого правочину, а не додаткова обставина, від якої він буде залежати

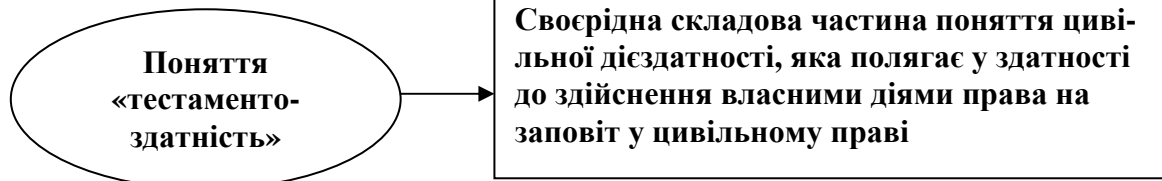

Схема 698

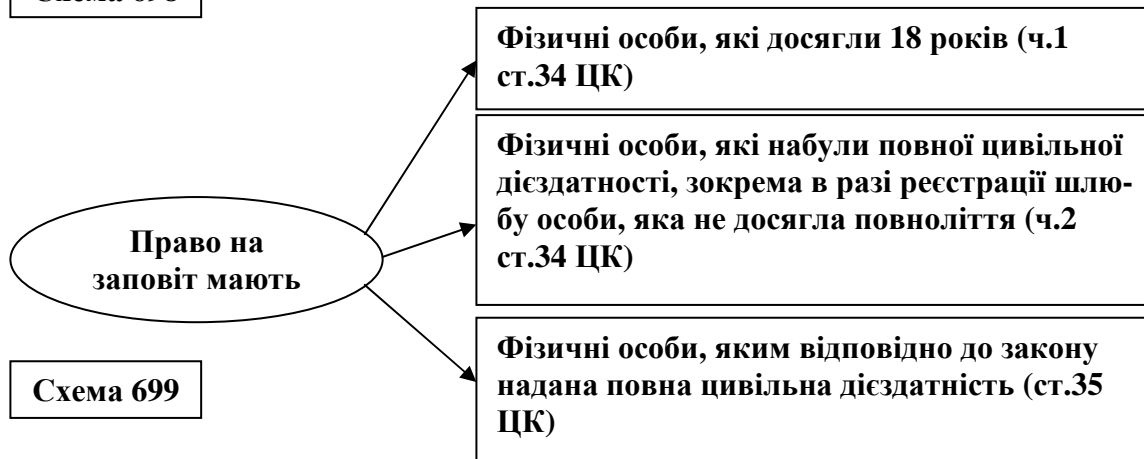

Схема 699

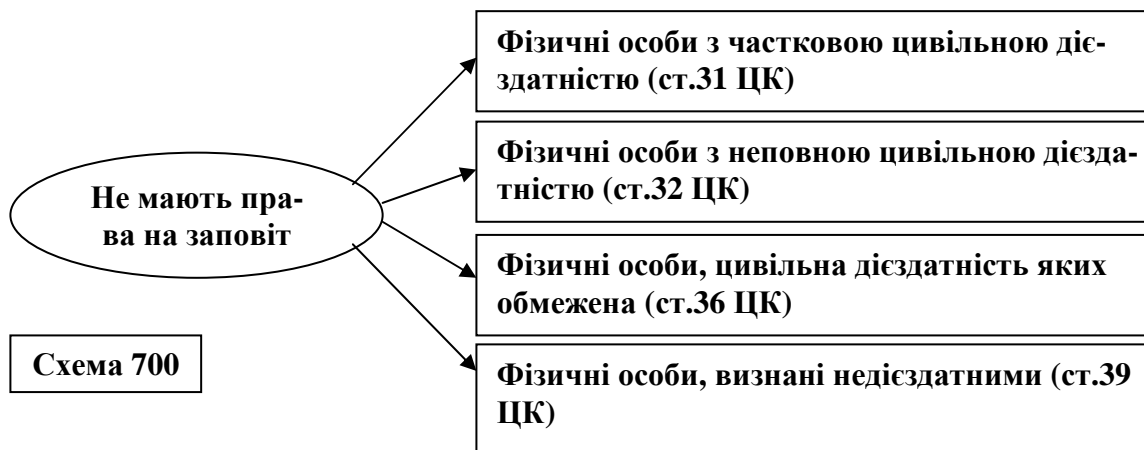

Схема 700

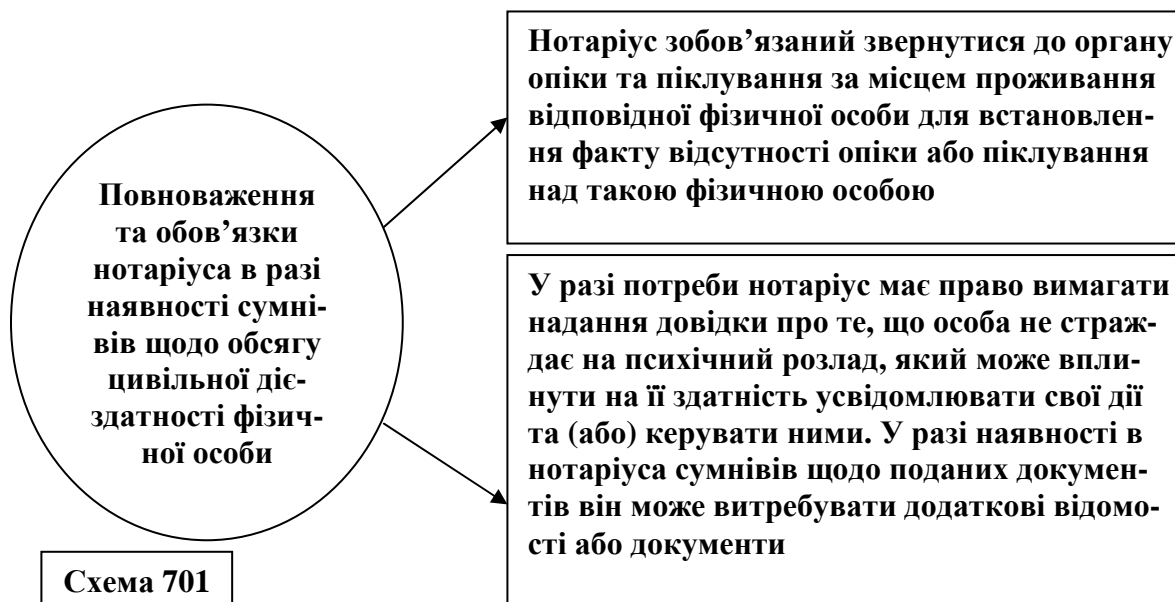
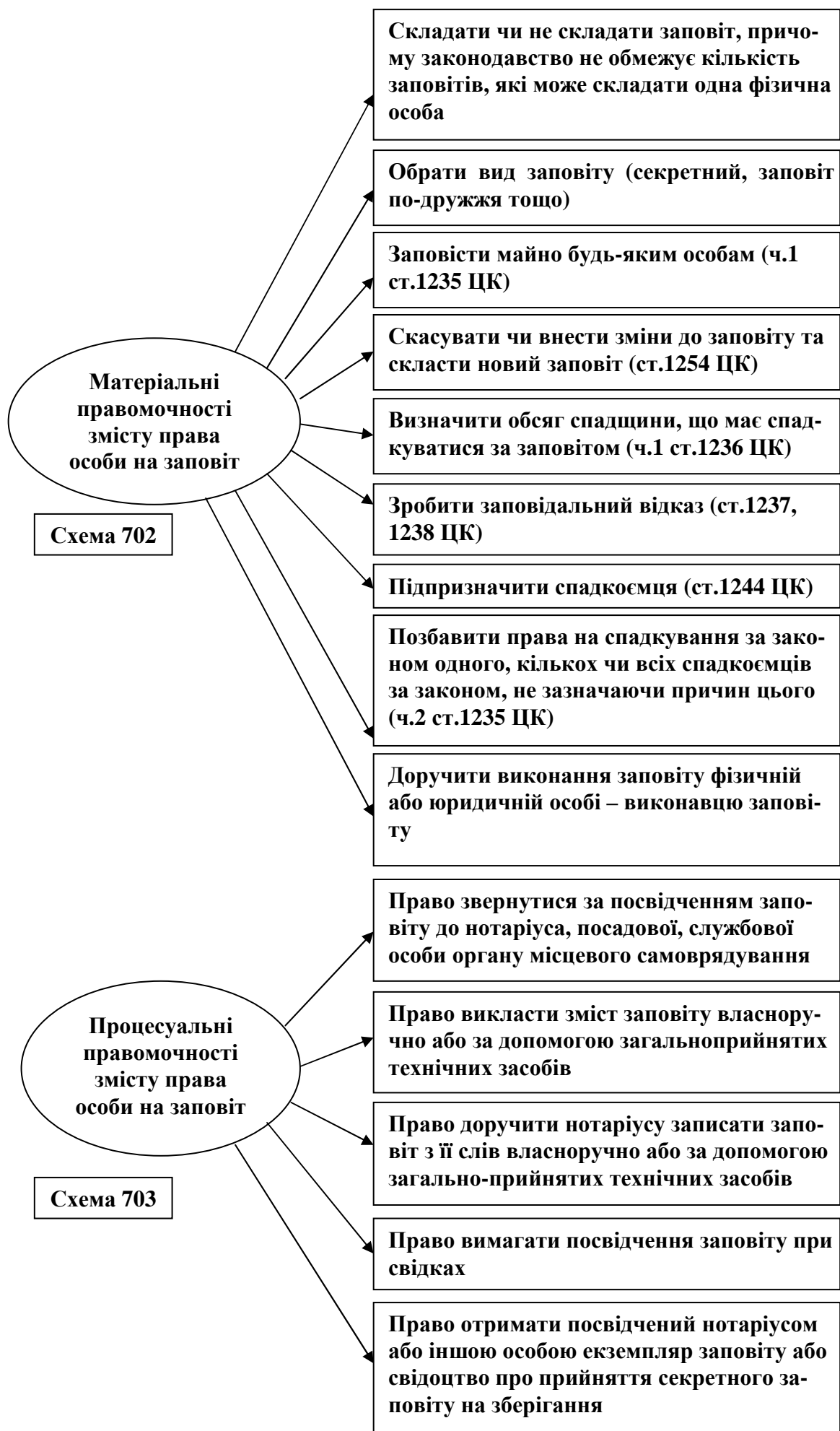
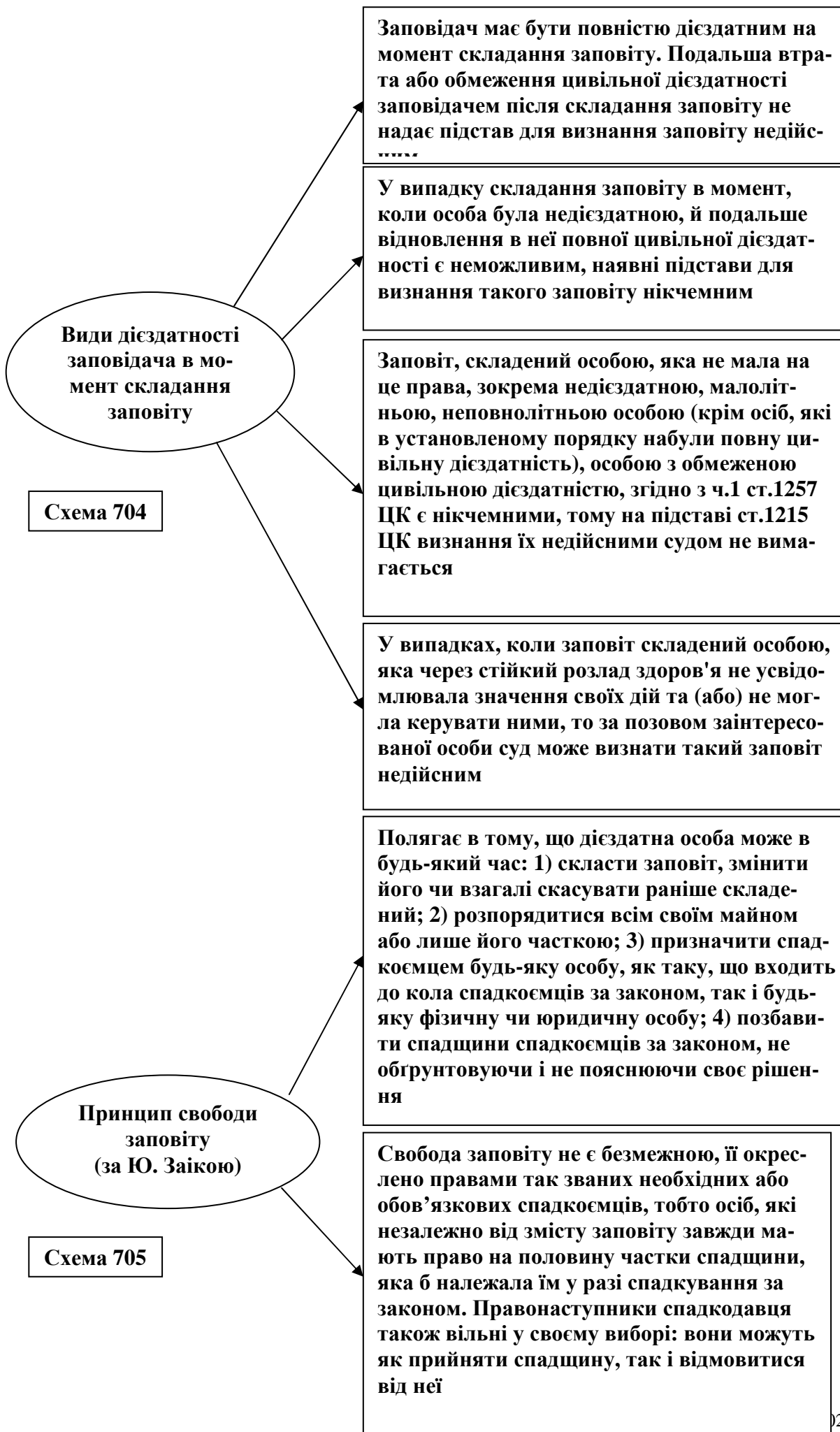
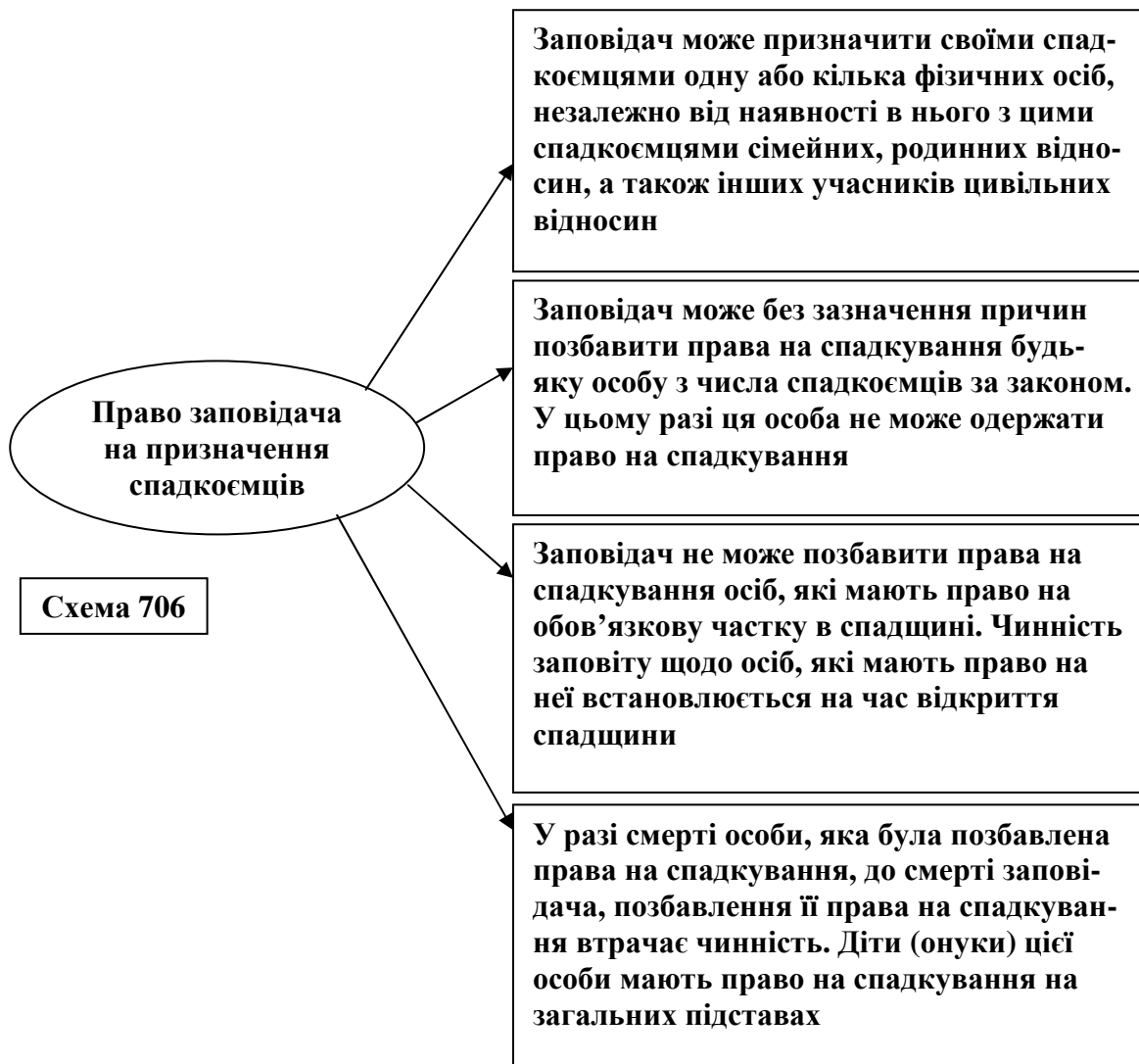

Схема 701

Варіанти призначення спадкоємців у заповіті (за Ю. Заікою)

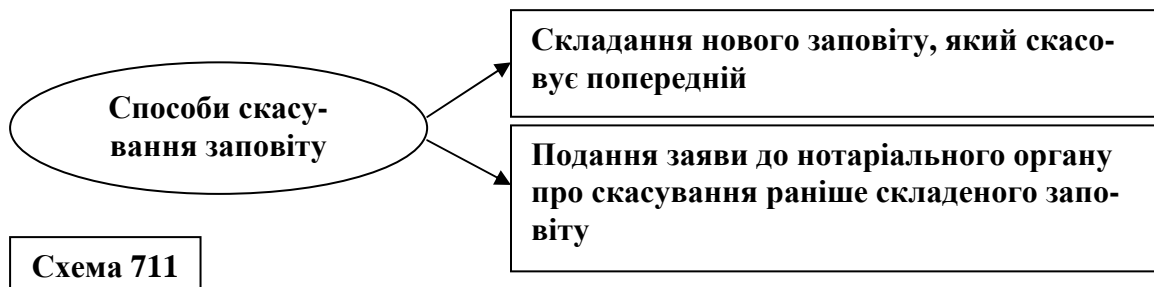
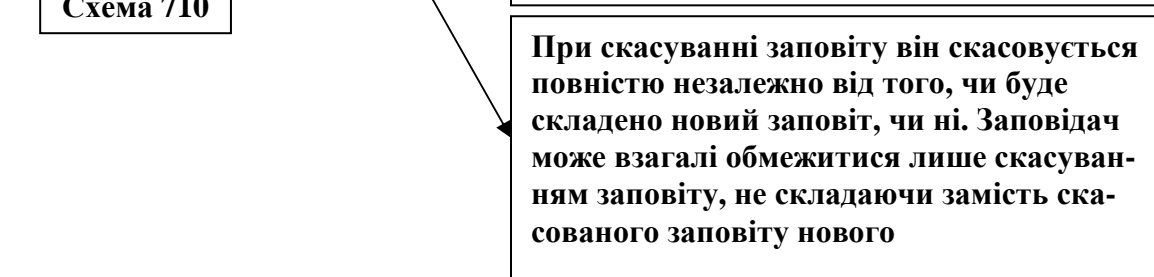
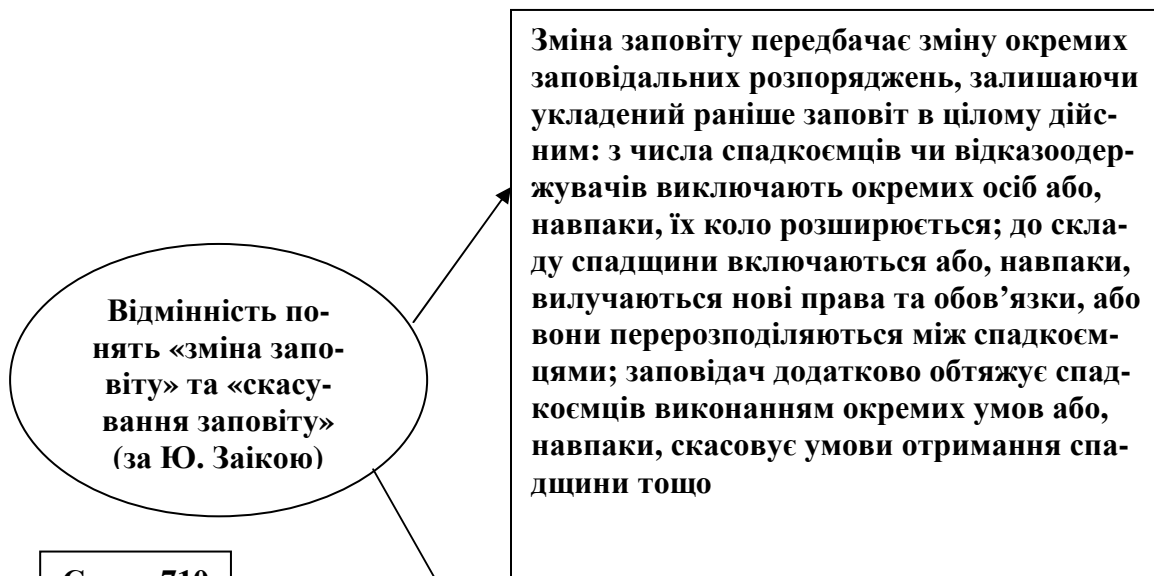
Схема 708

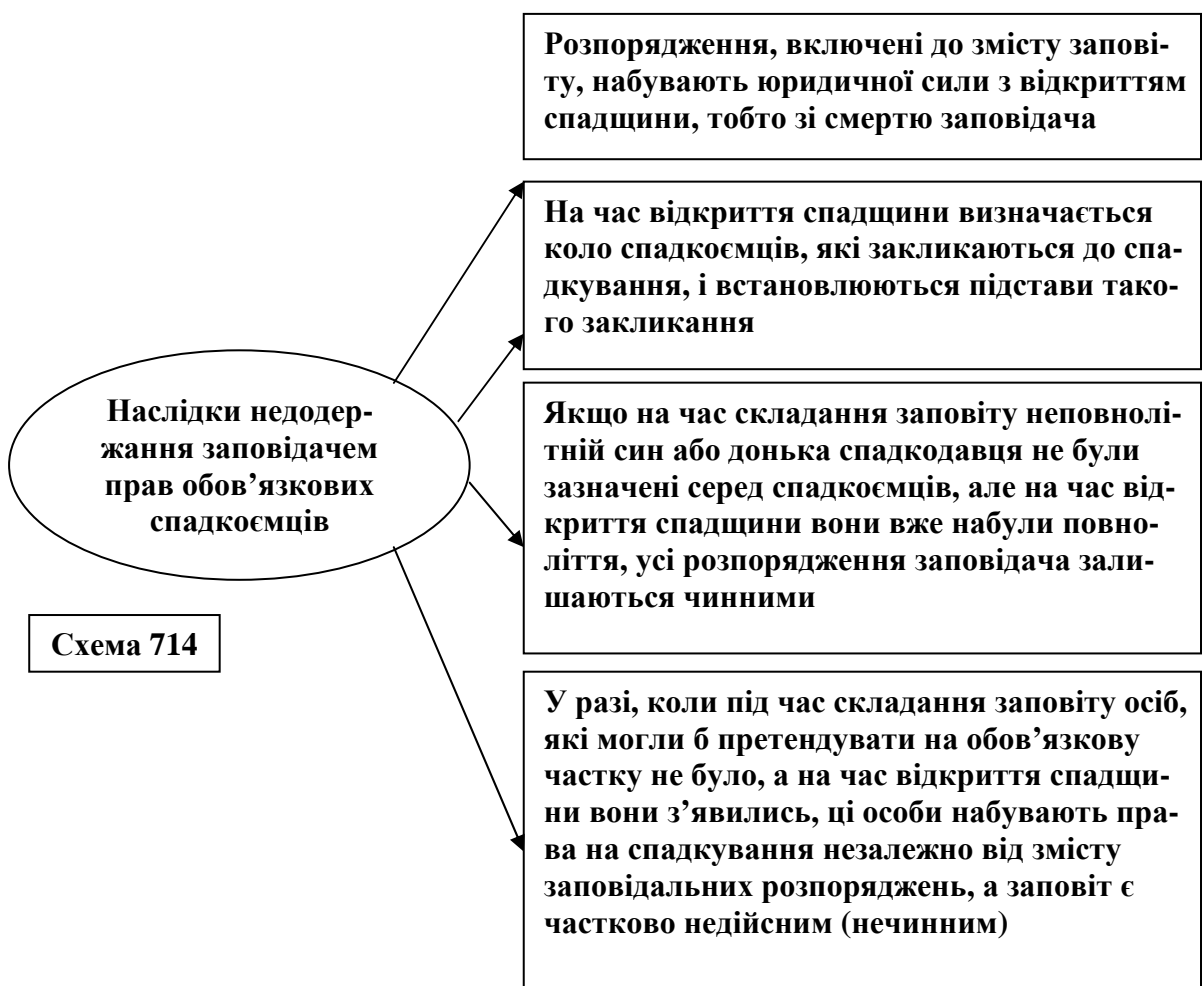
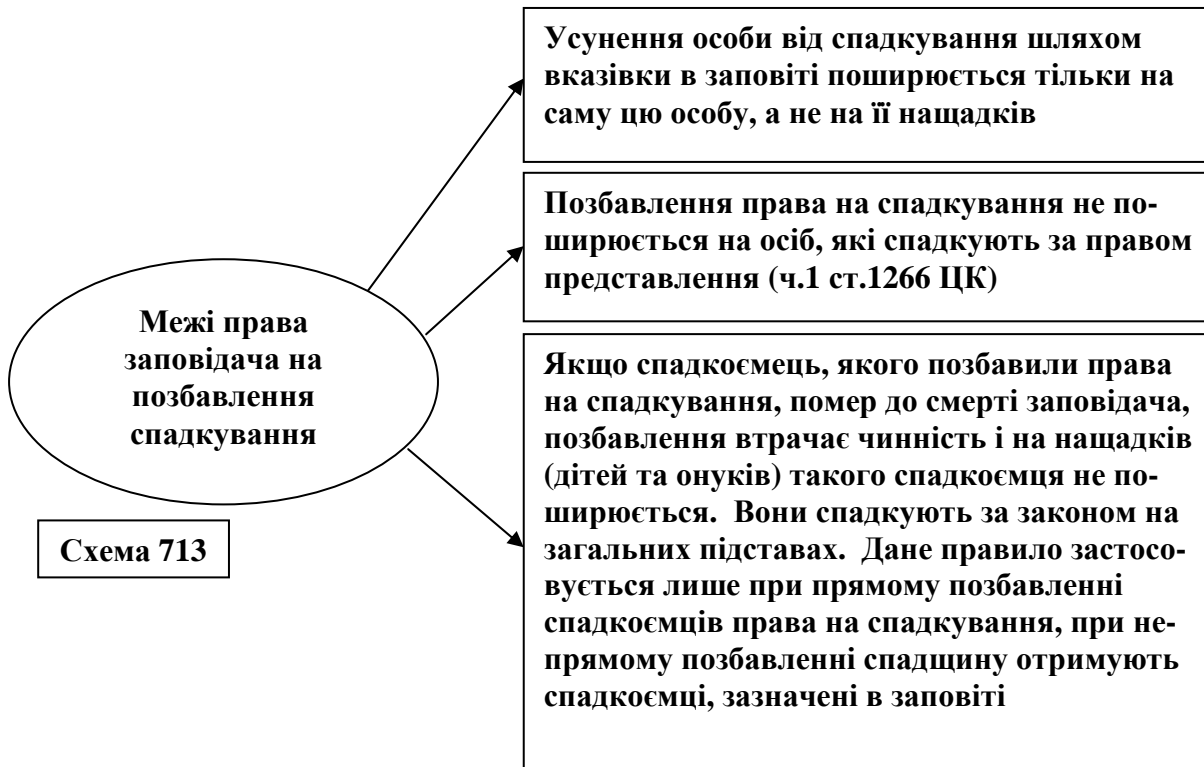
- Заповідач може призначити одну особу своїм спадкоємцем, заповівши їй усе майно, «де б воно не було та з чого б воно не складалося». Він може скласти заповіт шляхом перерахування певних речей, які бажає залишити спадкоємцям
- Заповідач може призначити кілька спадкоємців, поділивши між ними своє майно, включити в заповіт будь-які розпорядження, але в кожному заповіті має бути зазначене: 1) коло осіб, яким має перейти майно заповідача в разі його смерті (або, відповідно, осіб, які позбавляються права на спадщину); 2) яким чином слід поділити майно серед спадкоємців (або права, на яке майно вони позбавляються);
- Спадкоємці в заповіті мають бути перераховані поіменно або зазначені настільки ясно, що їх коло не викликало б сумніву при розподілі спадщини
- Коло спадкоємців визначається на час відкриття спадщини, а не на день складання заповіту

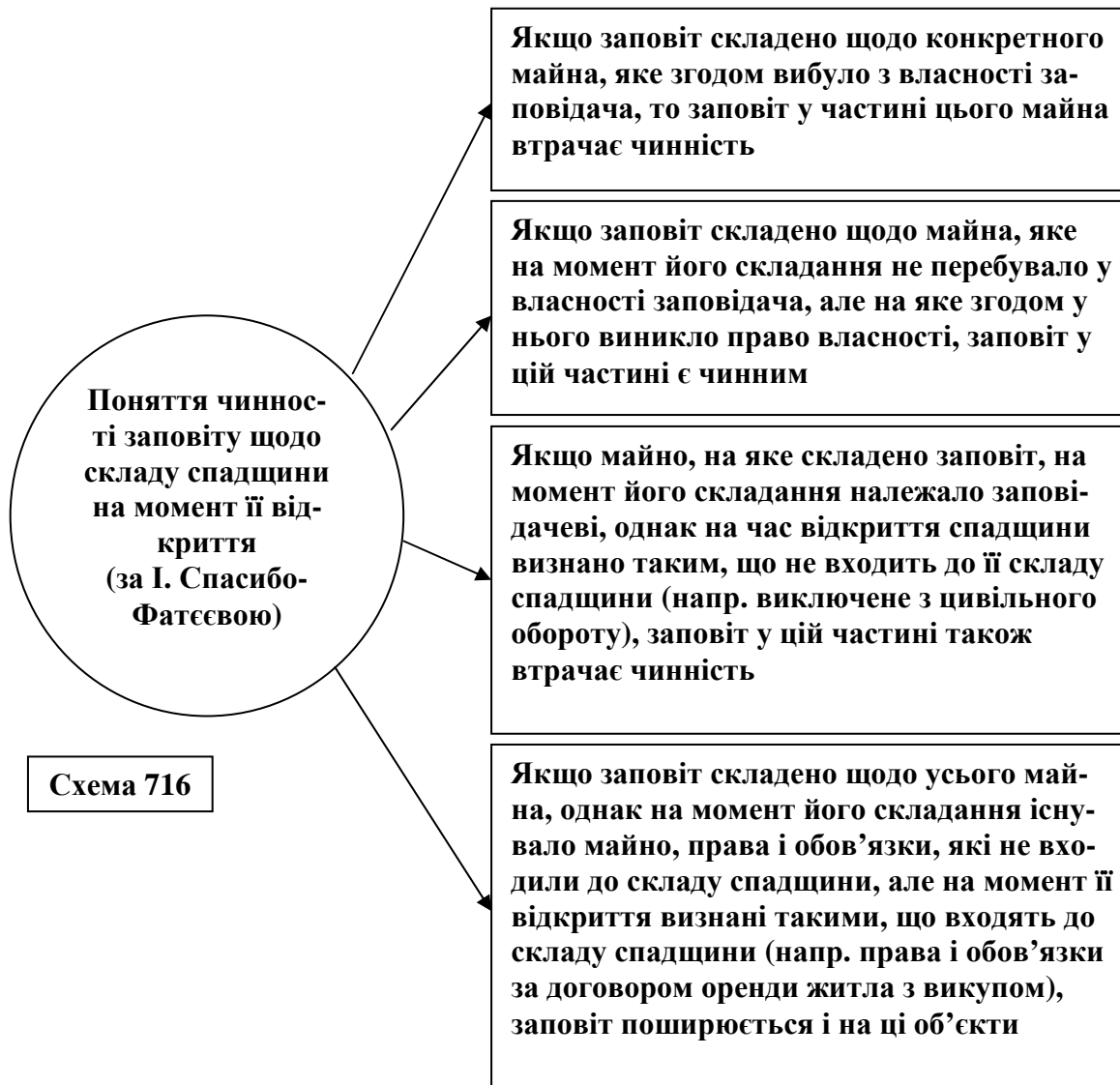
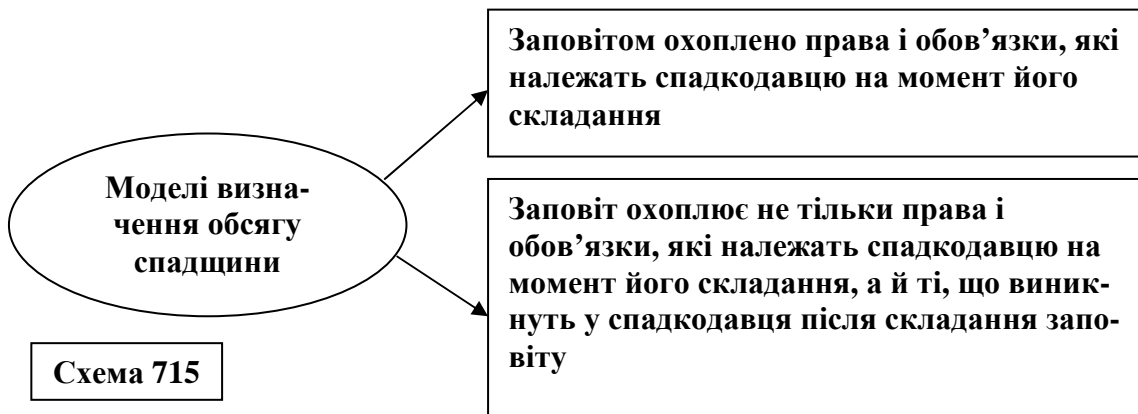
Розподіл заповідачем майна серед спадкоємців (за Ю. Заікою)

Схема 709

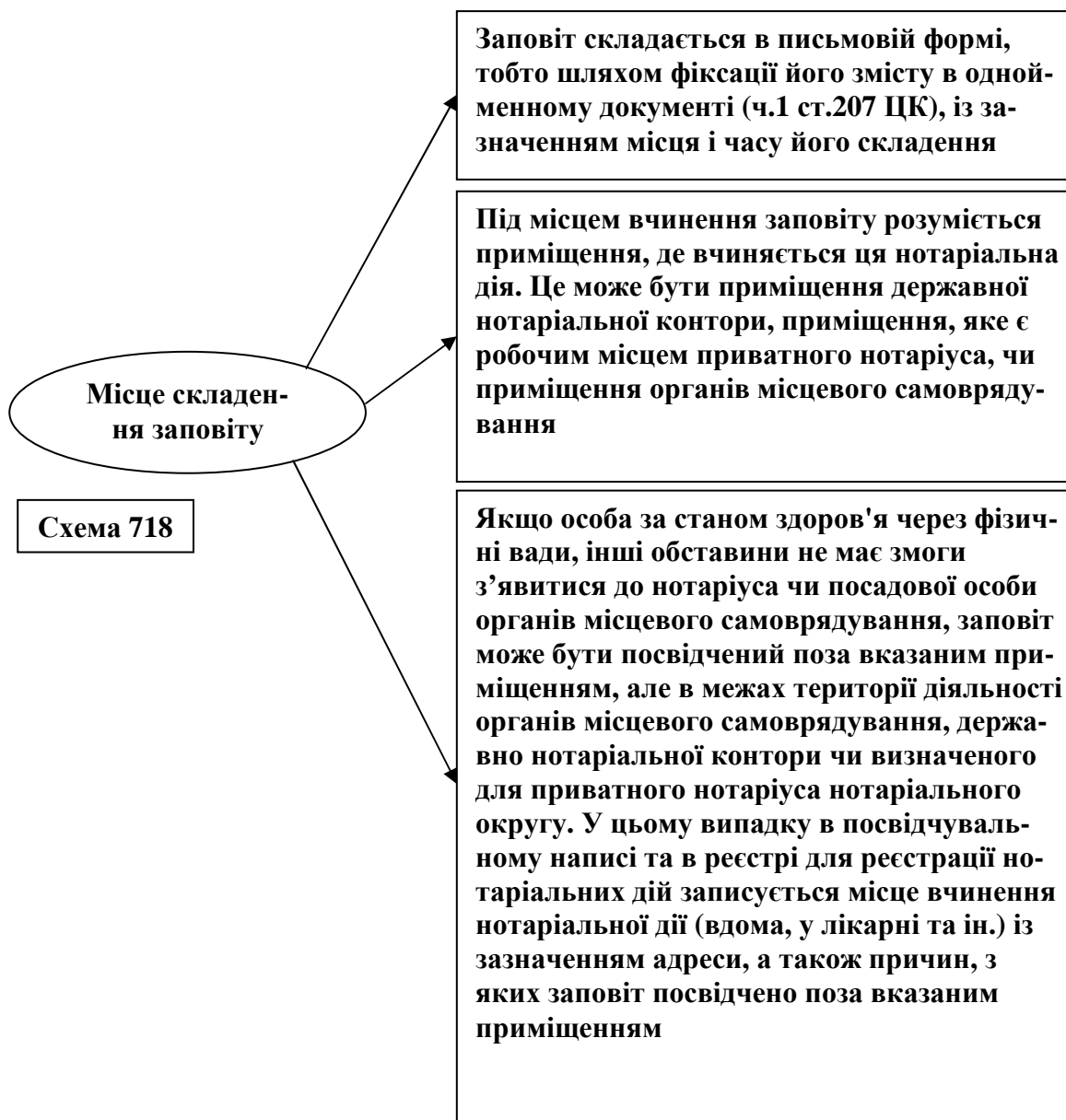
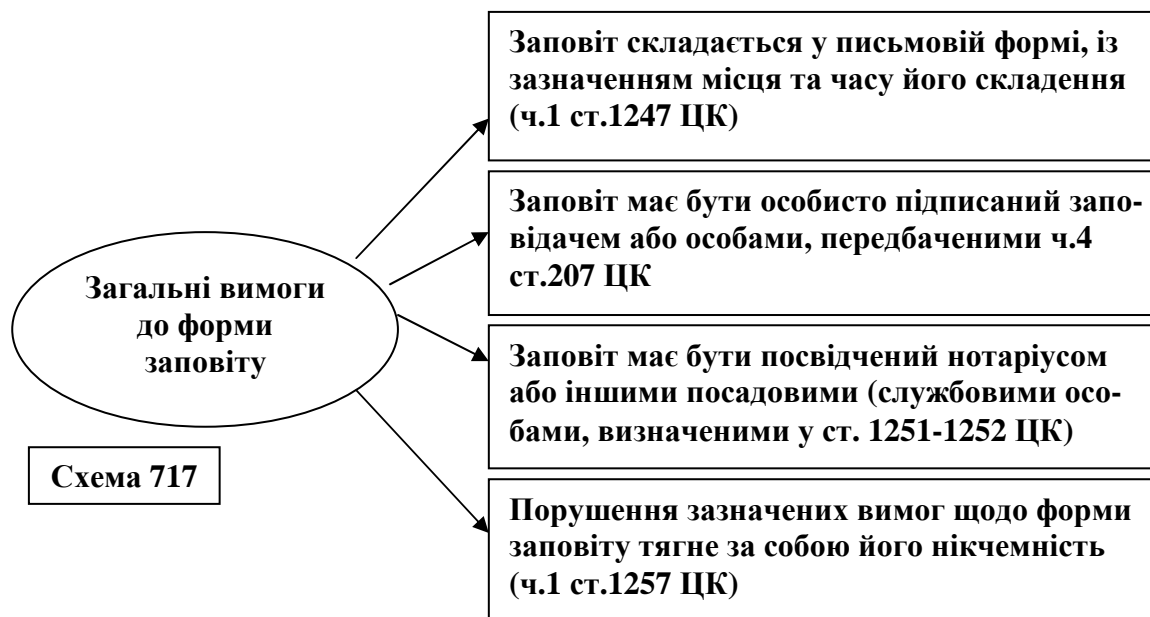
- Заповідач може заповісти все своє майно або лише його частку
- Заповісти спадкоємцю той чи інший вид майна
- Визначити зазначеним у заповіті спадкоємцям будь-який розмір часток спадкового майна. Він не може зменшити розмір обов'язкової частки необхідного спадкоємця або взагалі позбавити його неї
- Заповісти майно спадкоємцям різних черг або особі, яка взагалі не належить до числа спадкоємців за законом

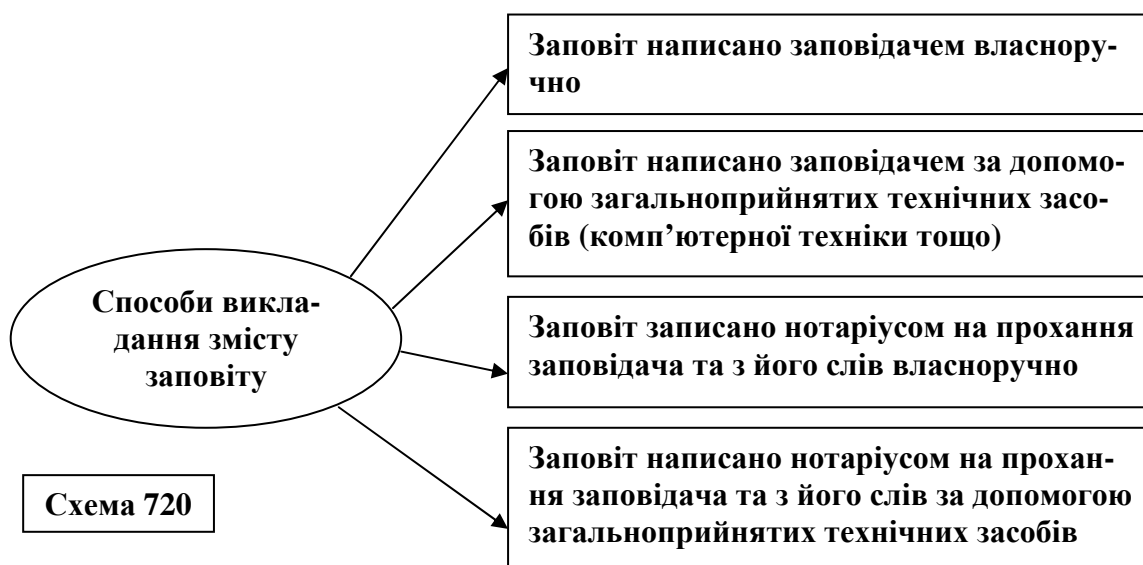
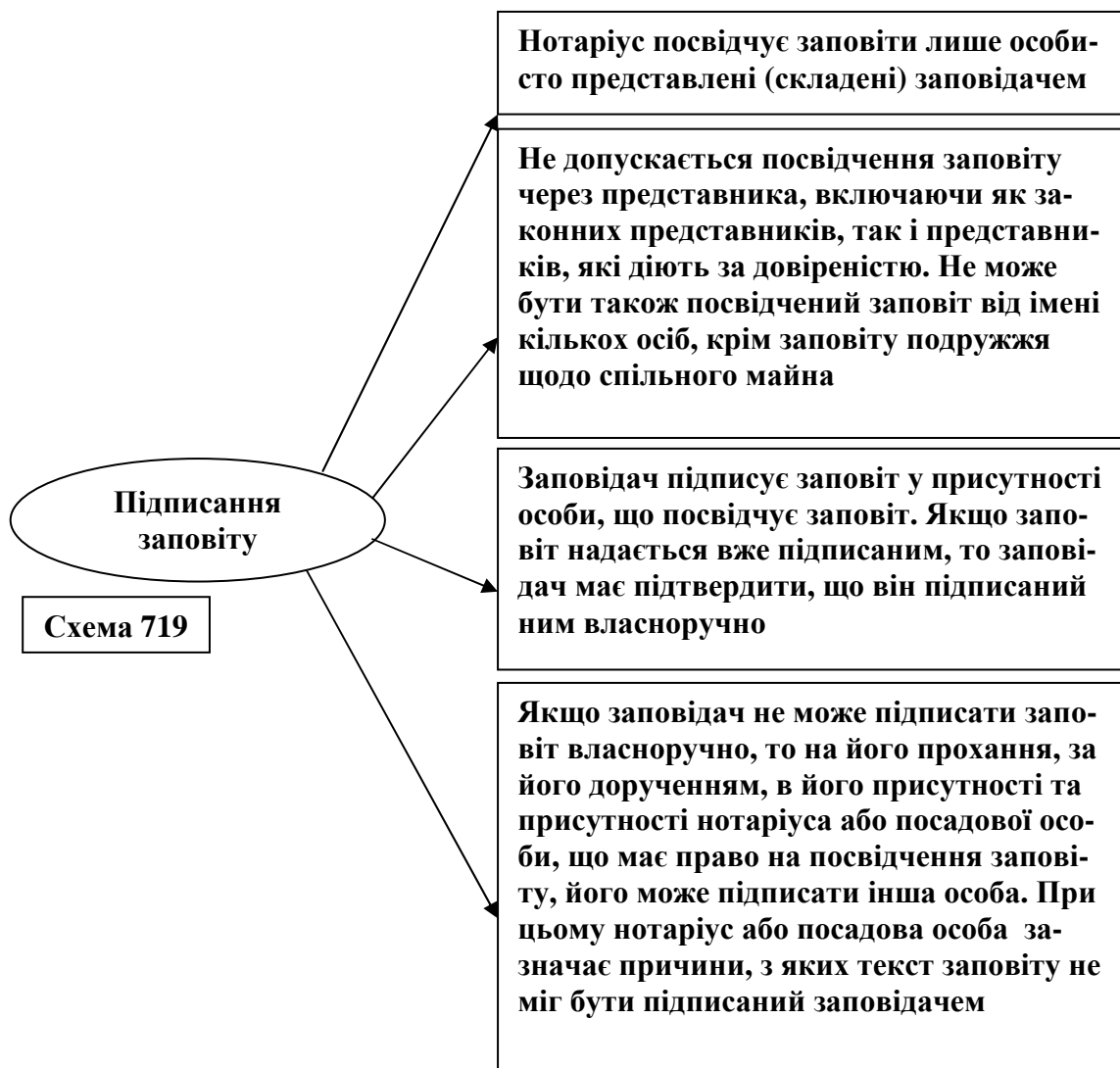

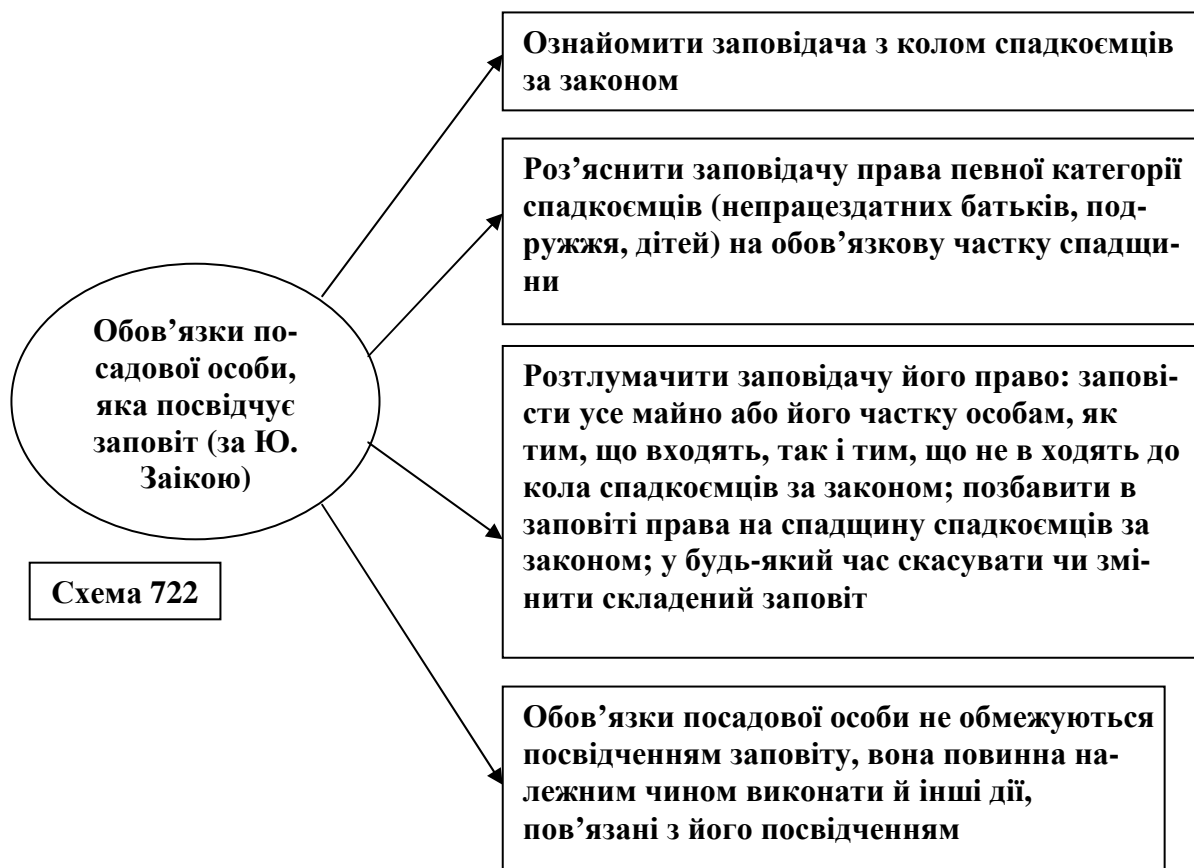

Форма заповіту

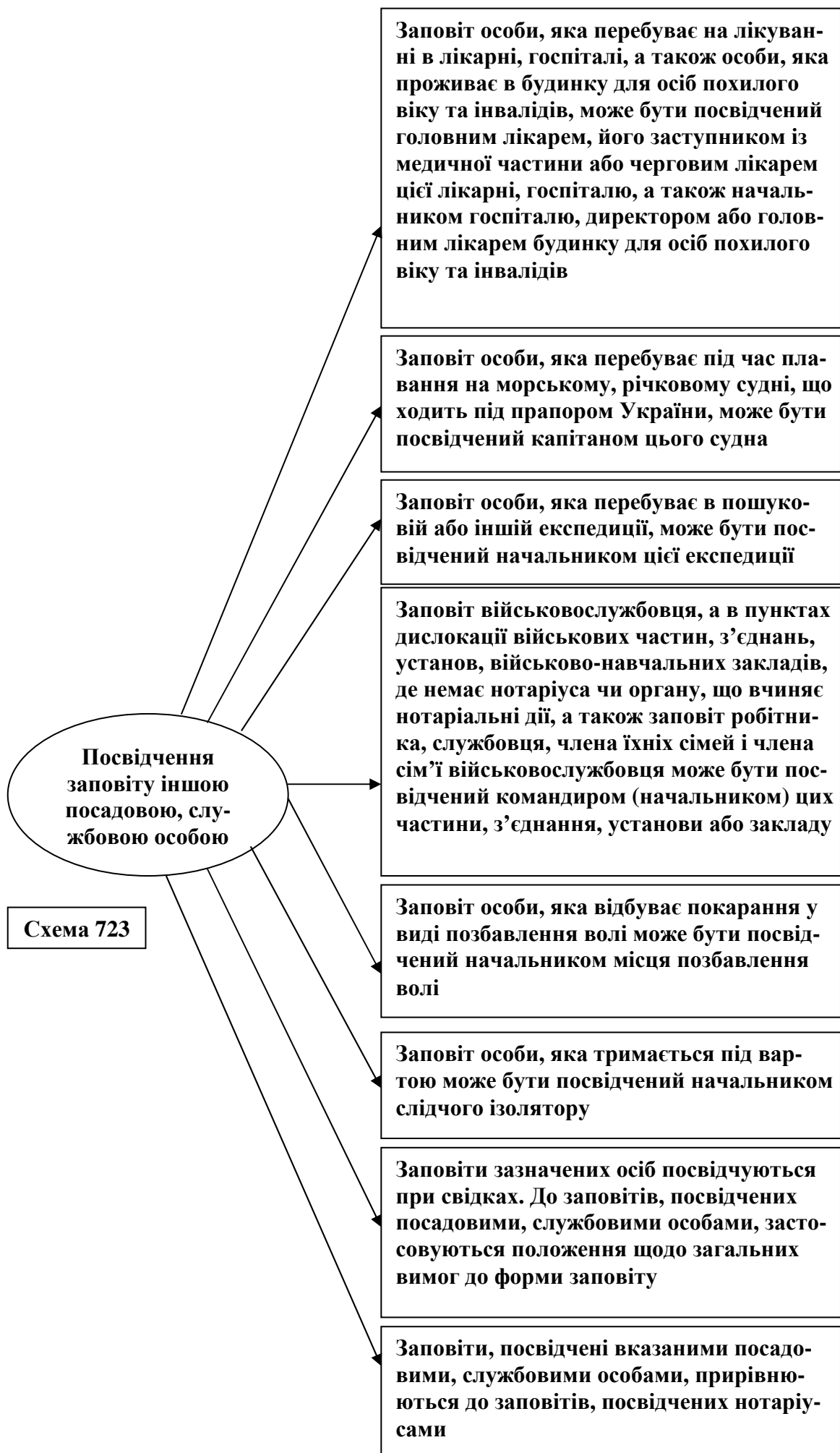
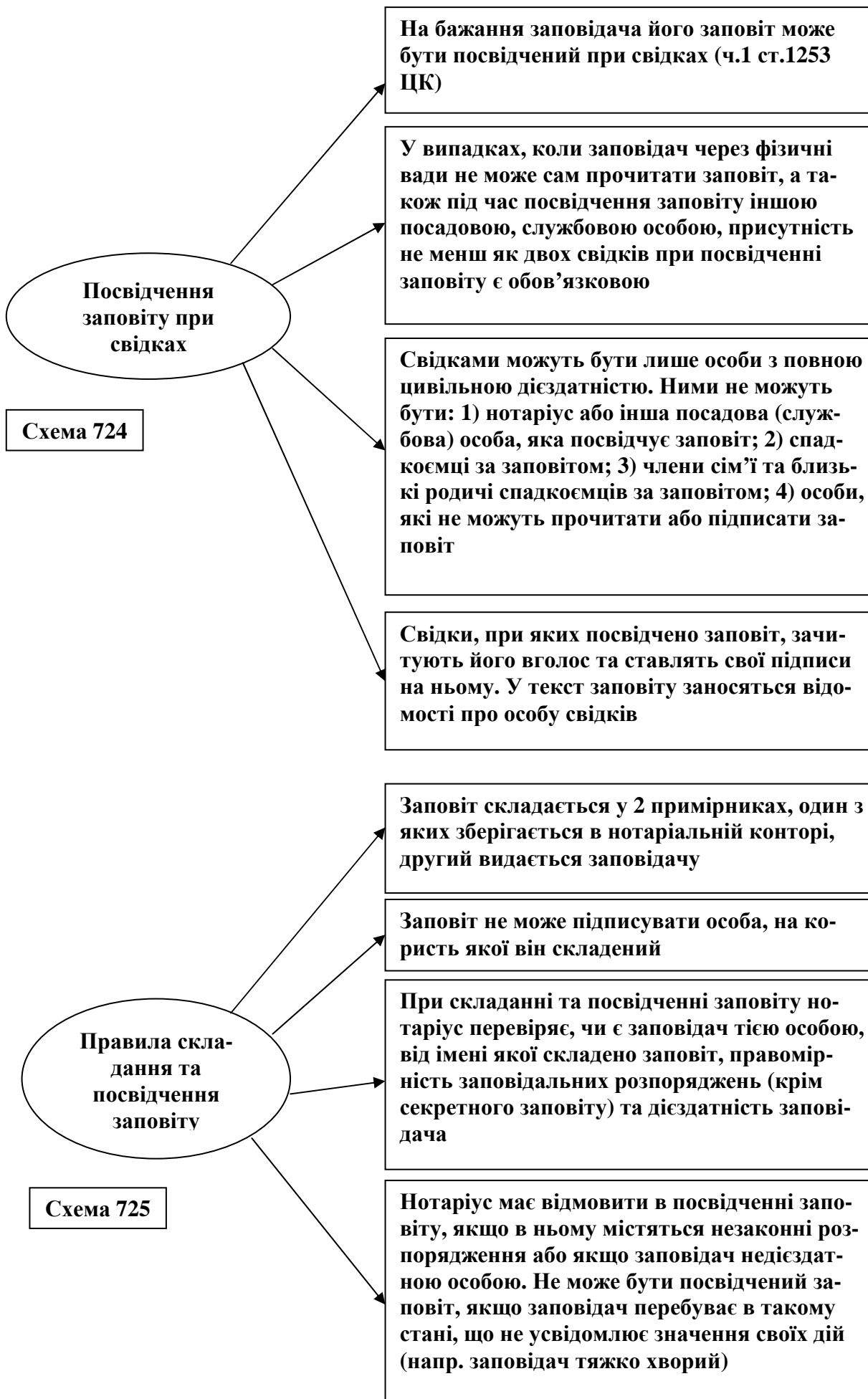

Схема 723

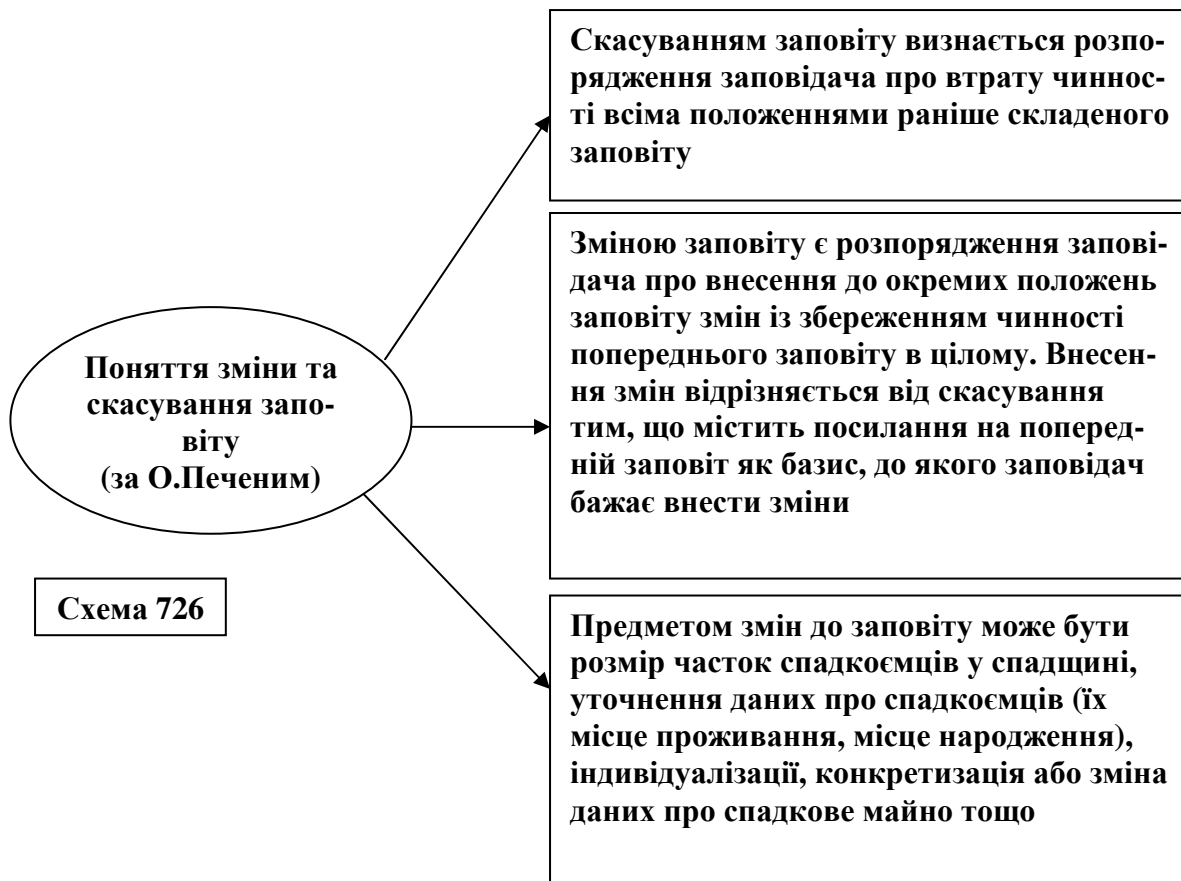

Схема 726

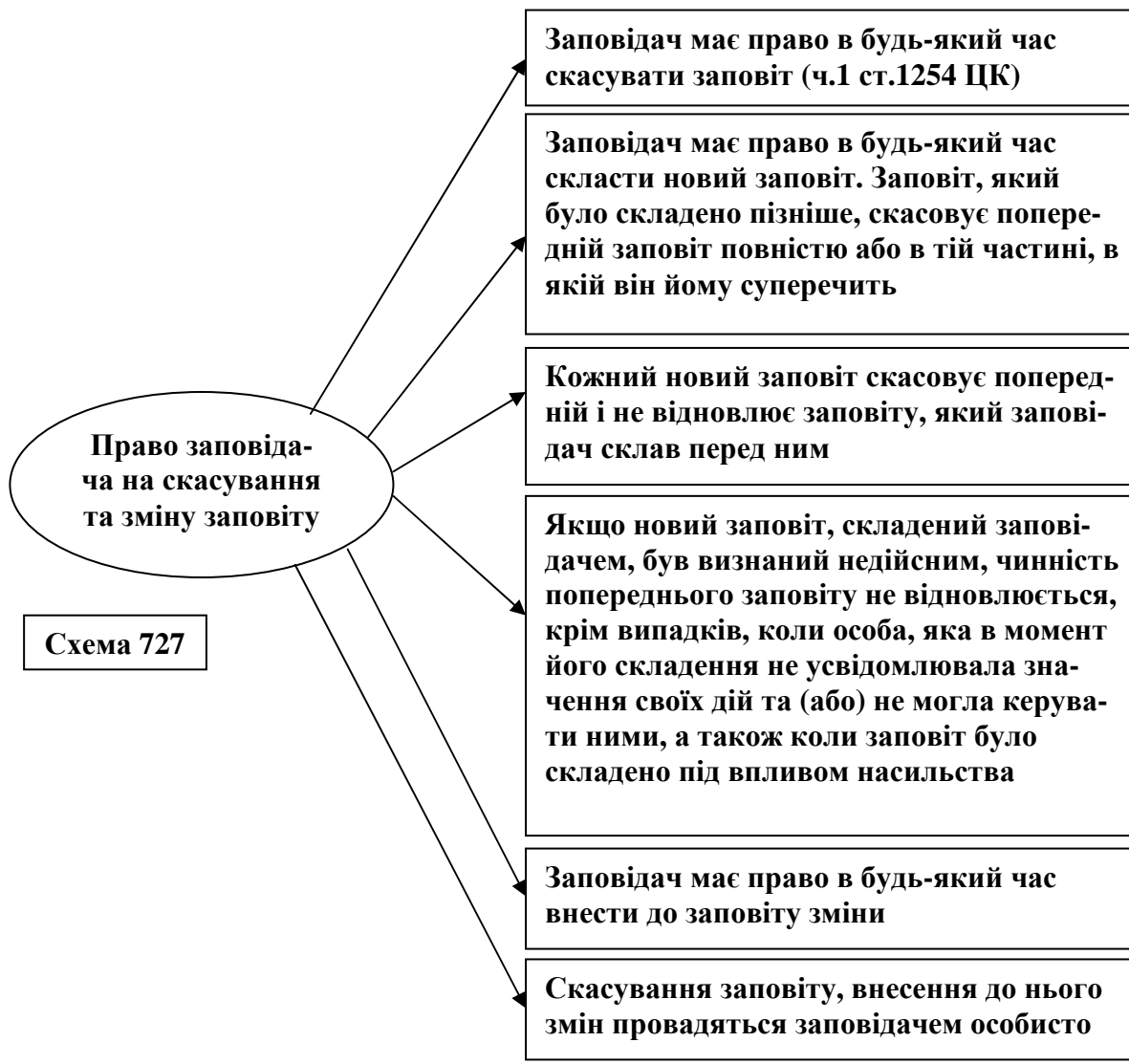
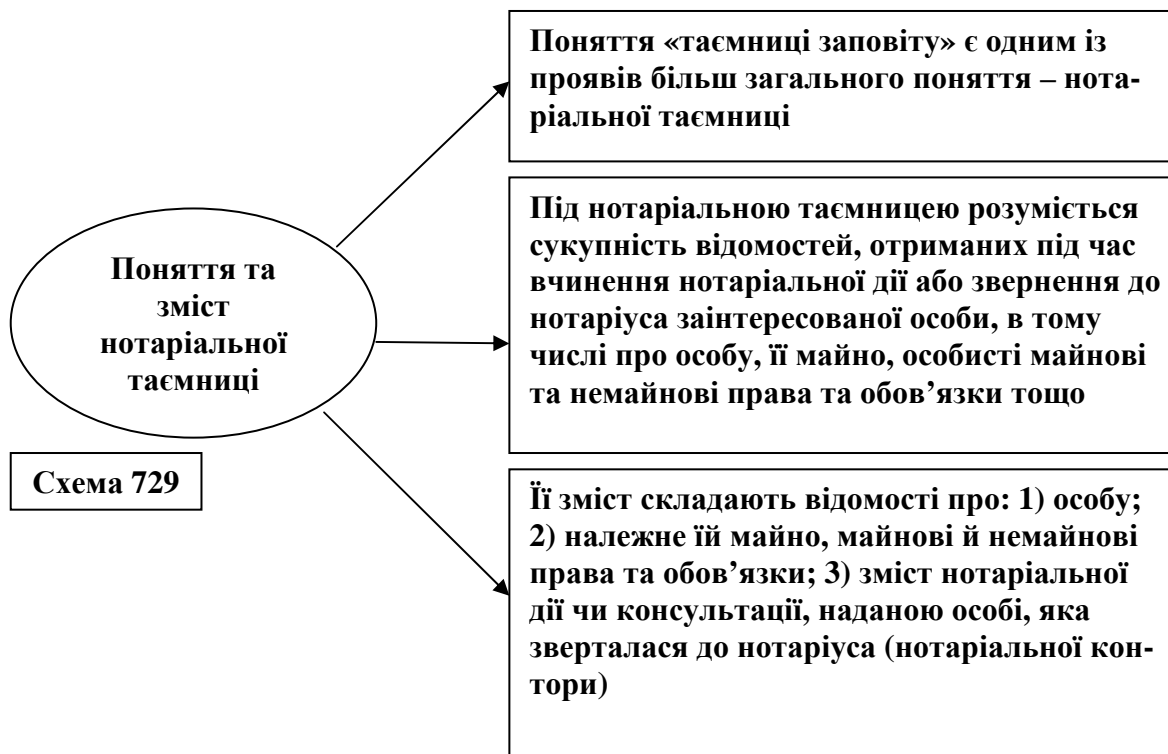
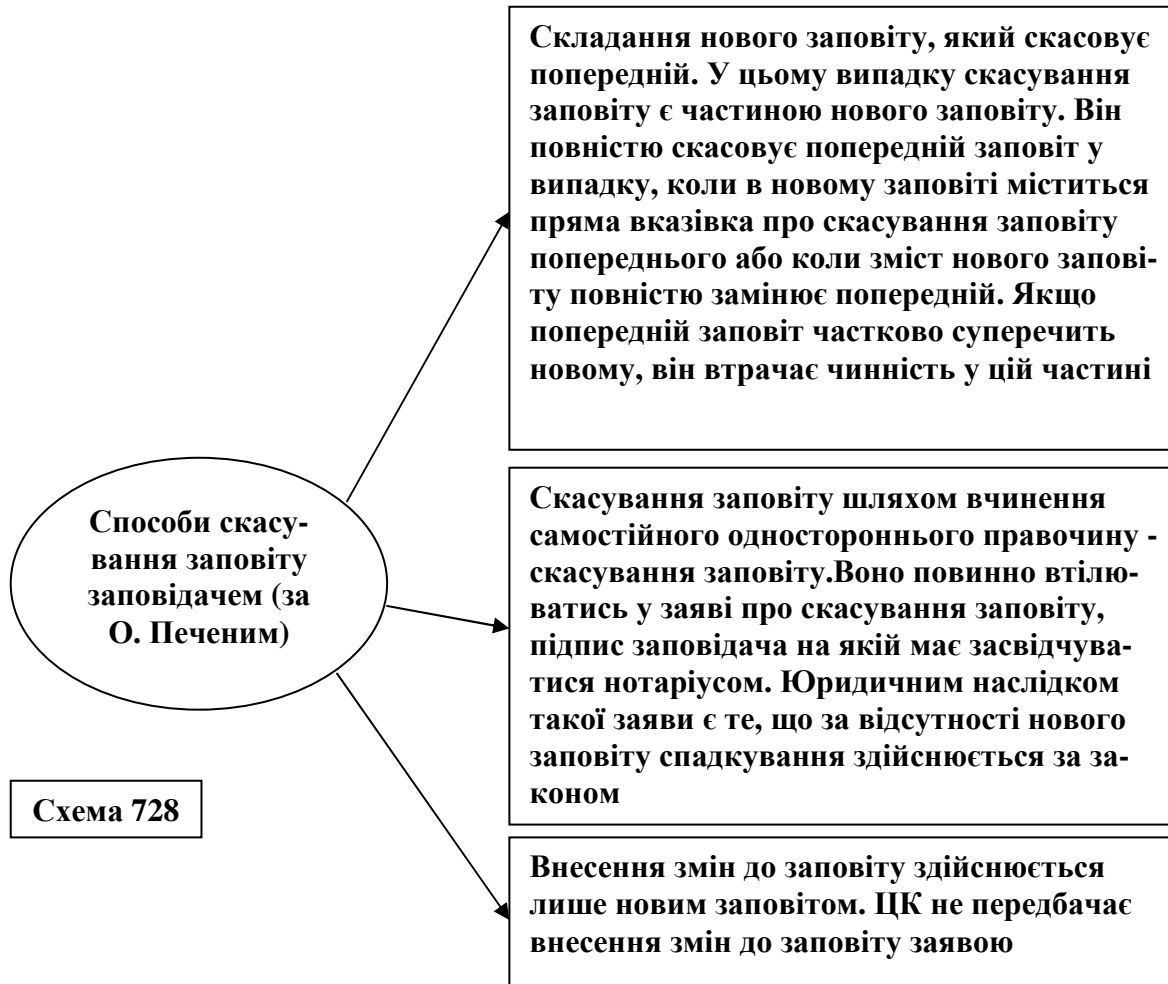
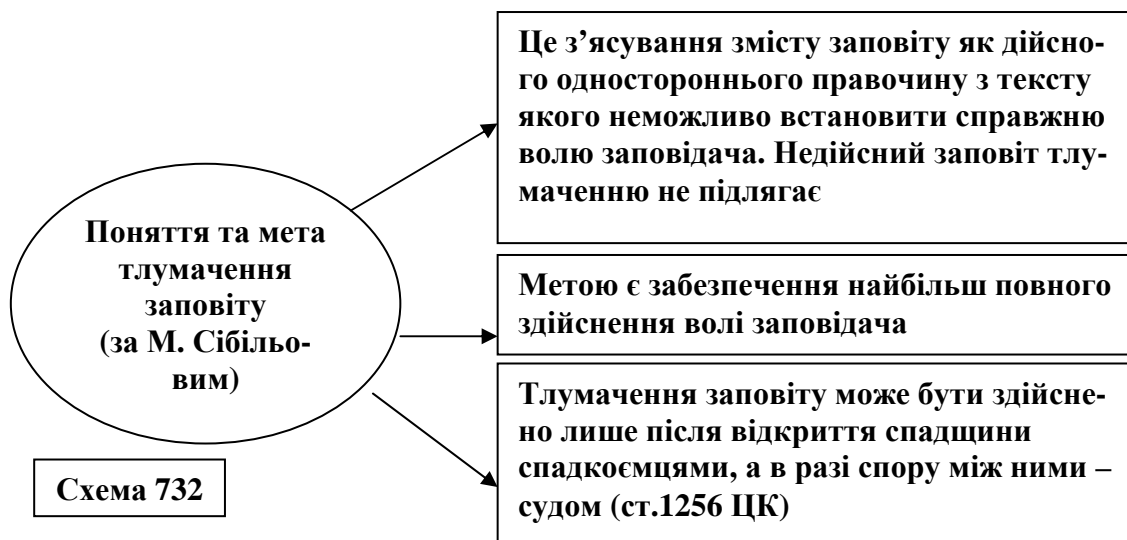
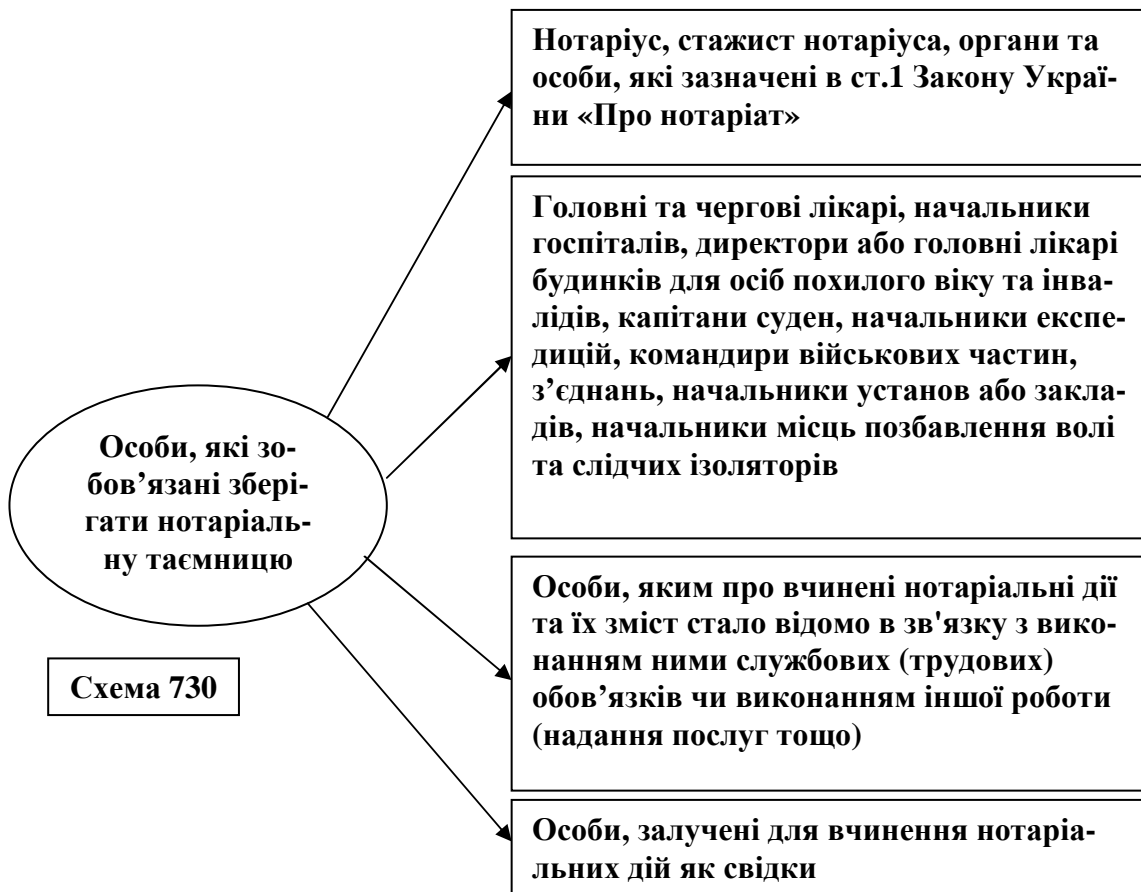
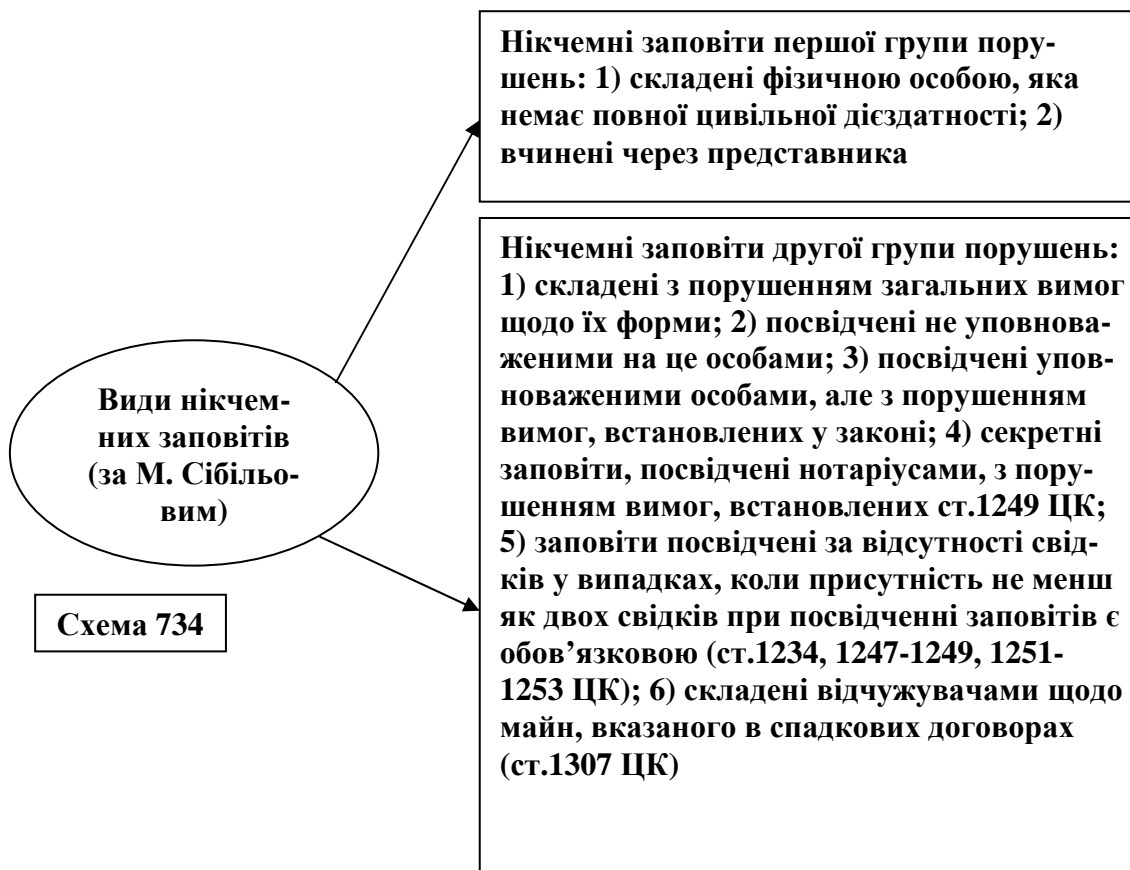
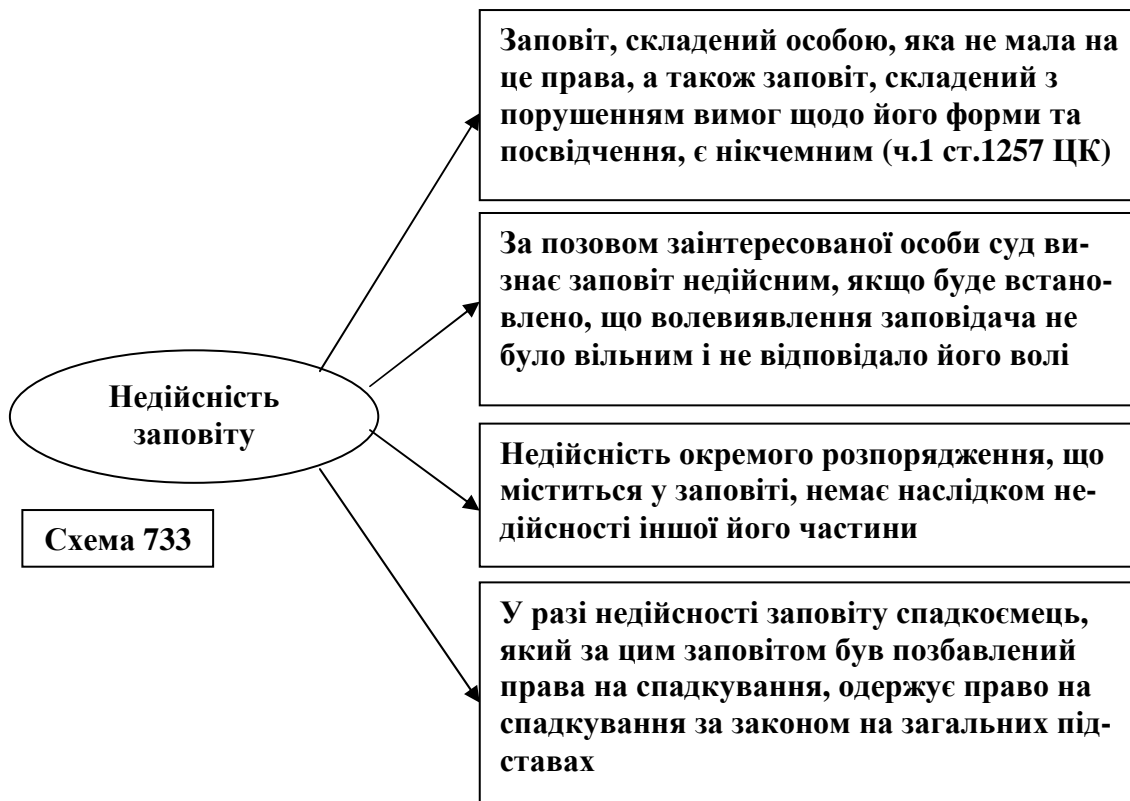
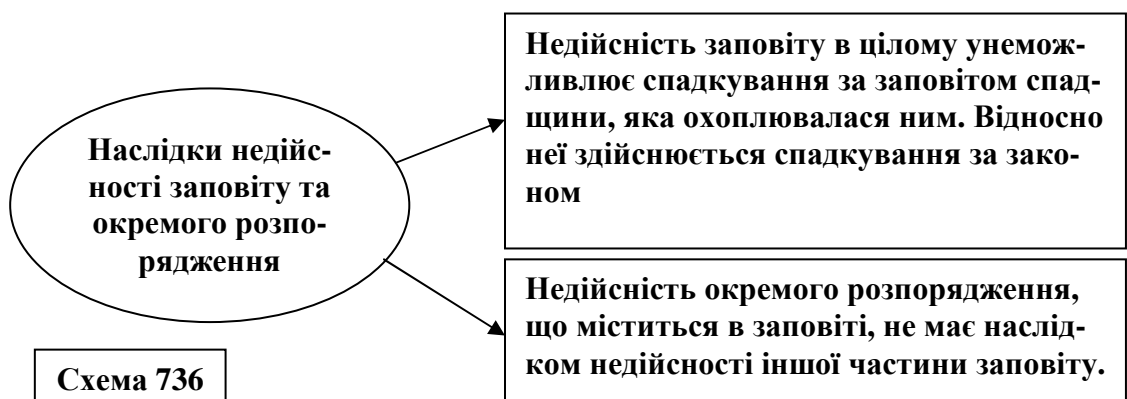
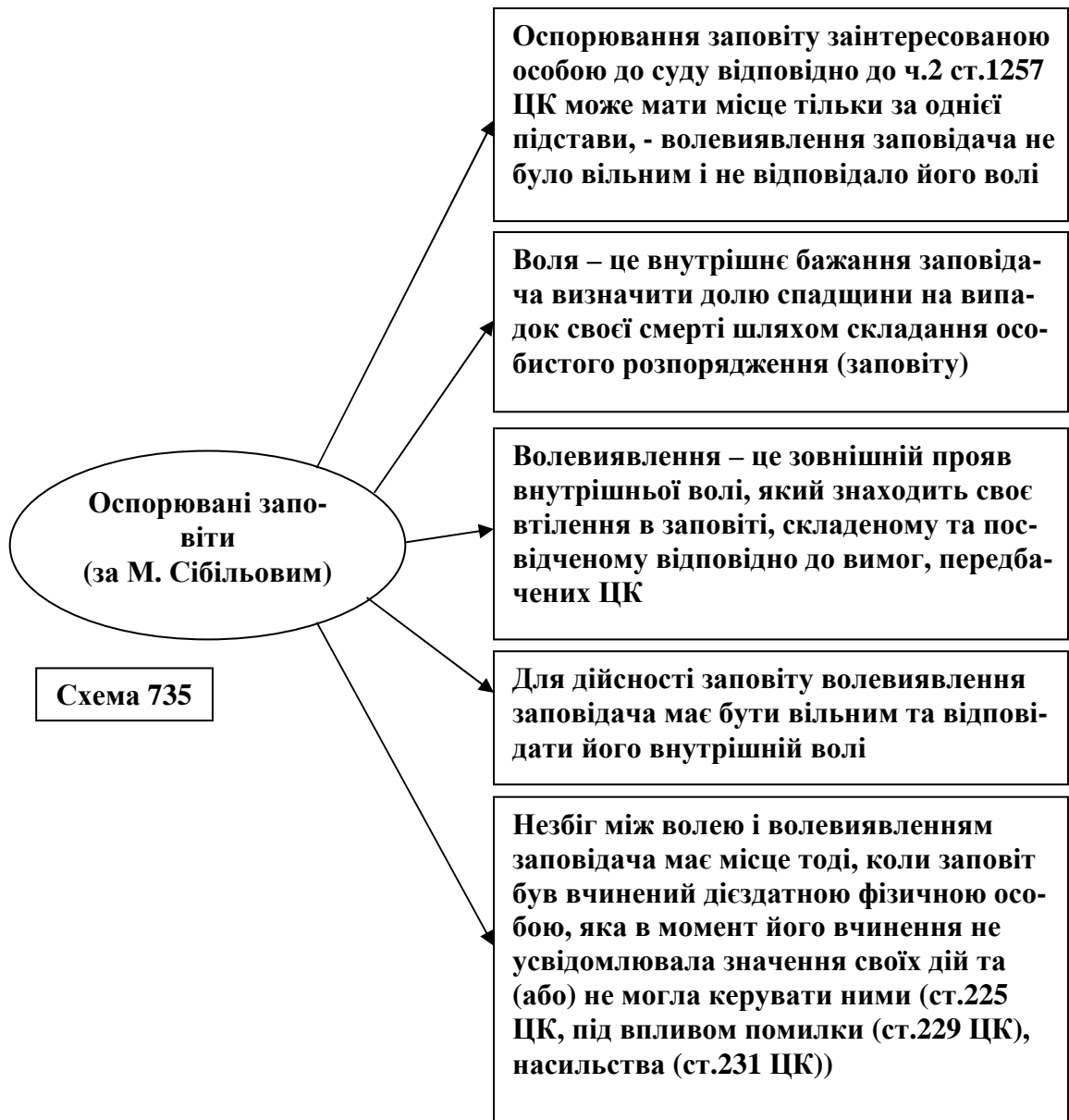

Схема 727

Види заповітів

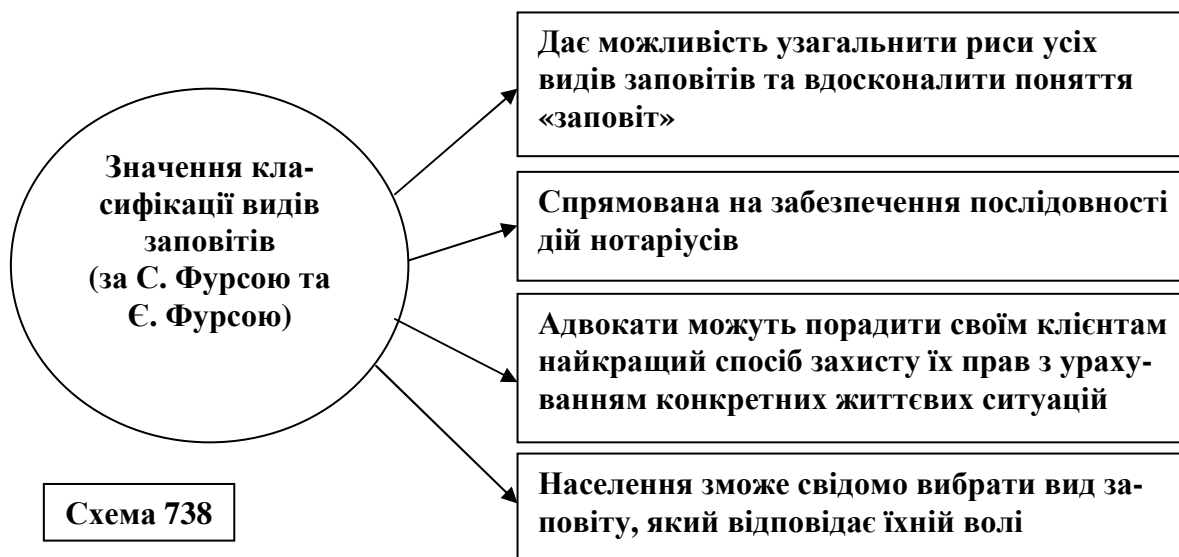
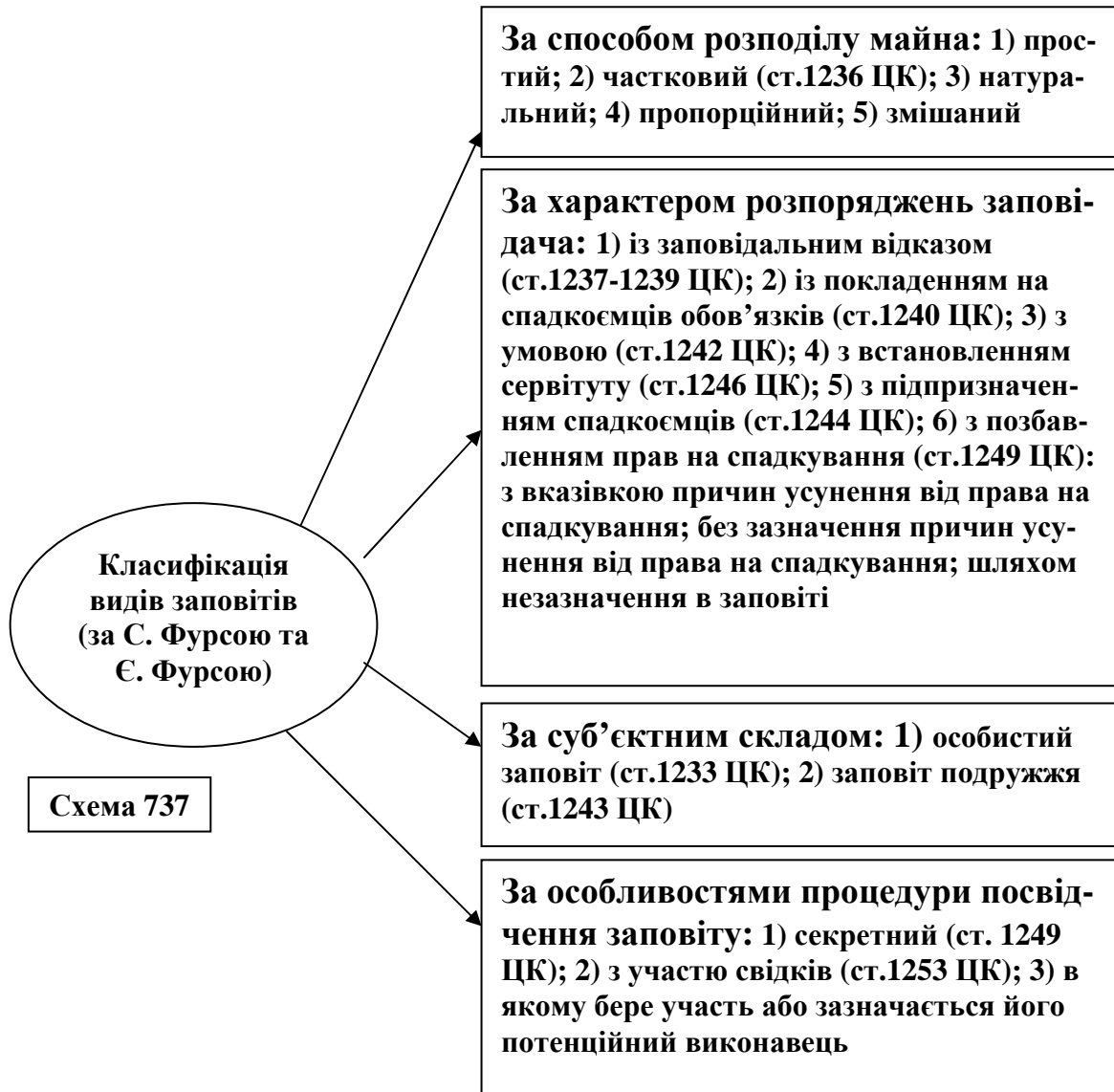

Схема 739

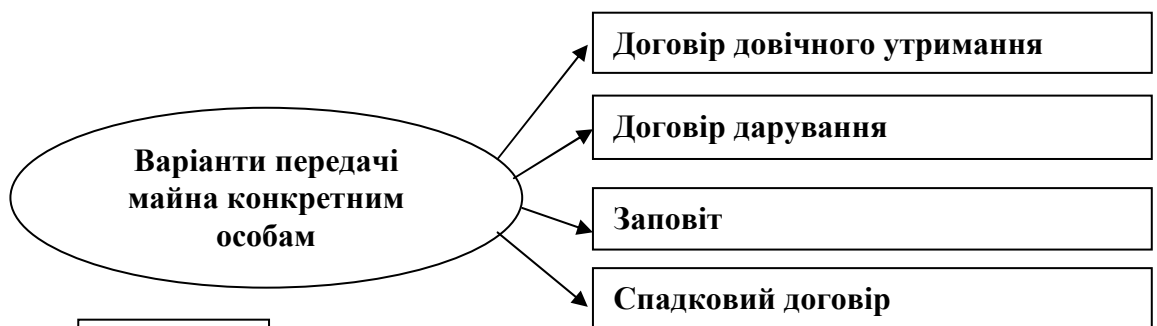
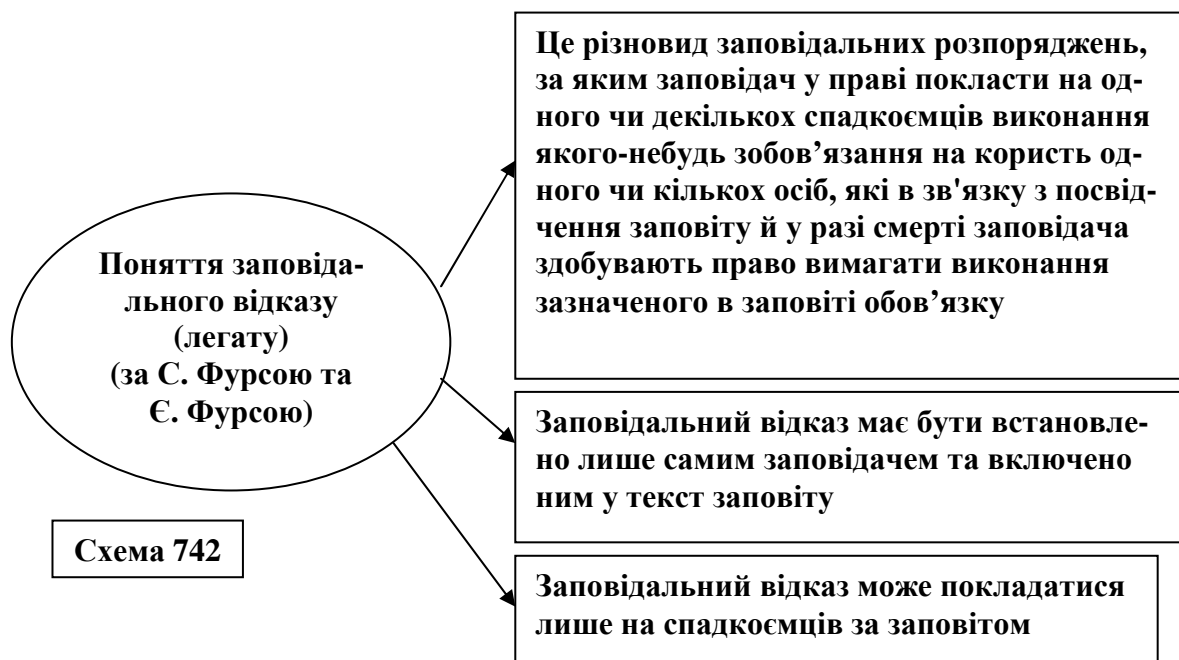
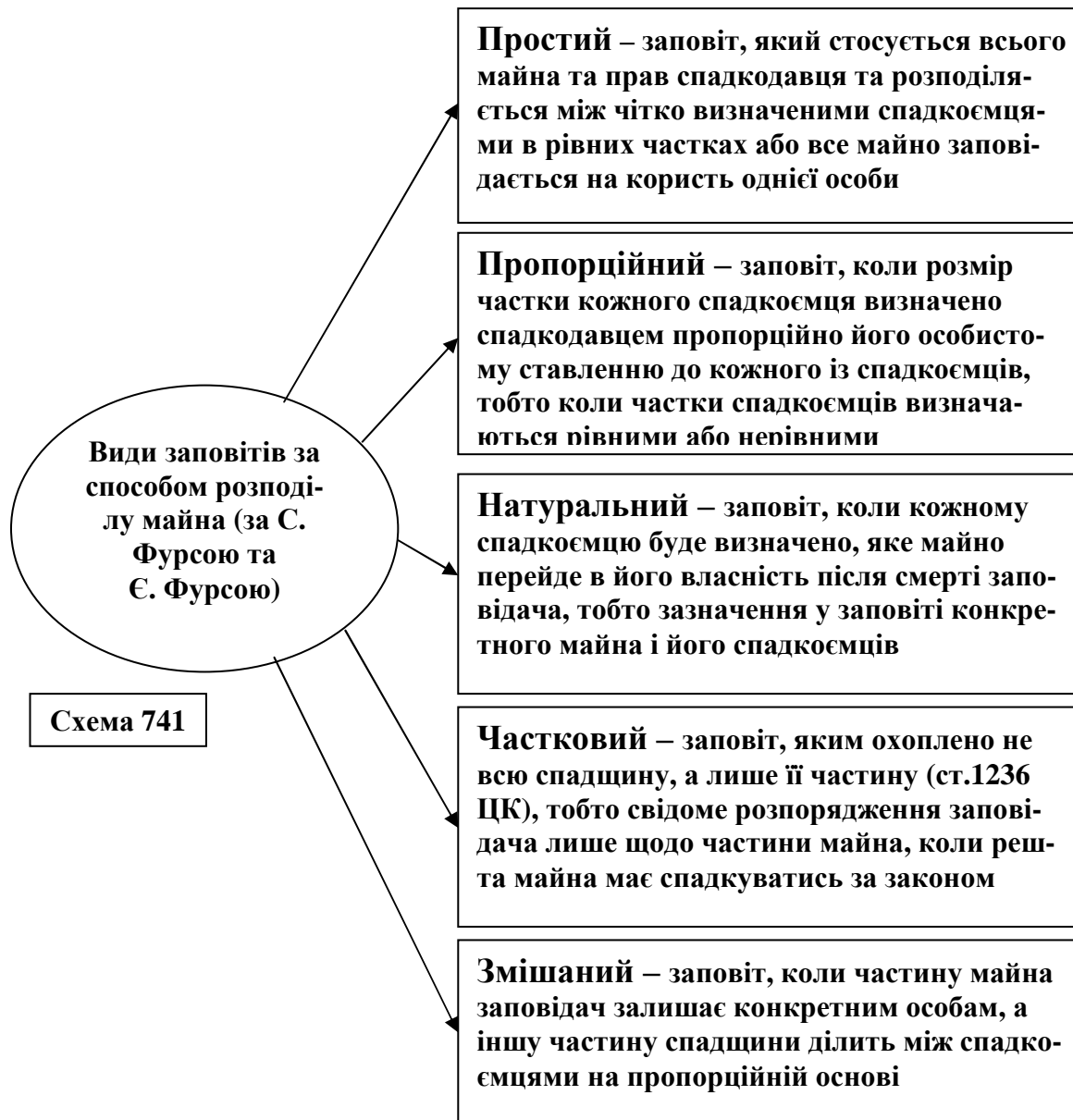

Схема 740

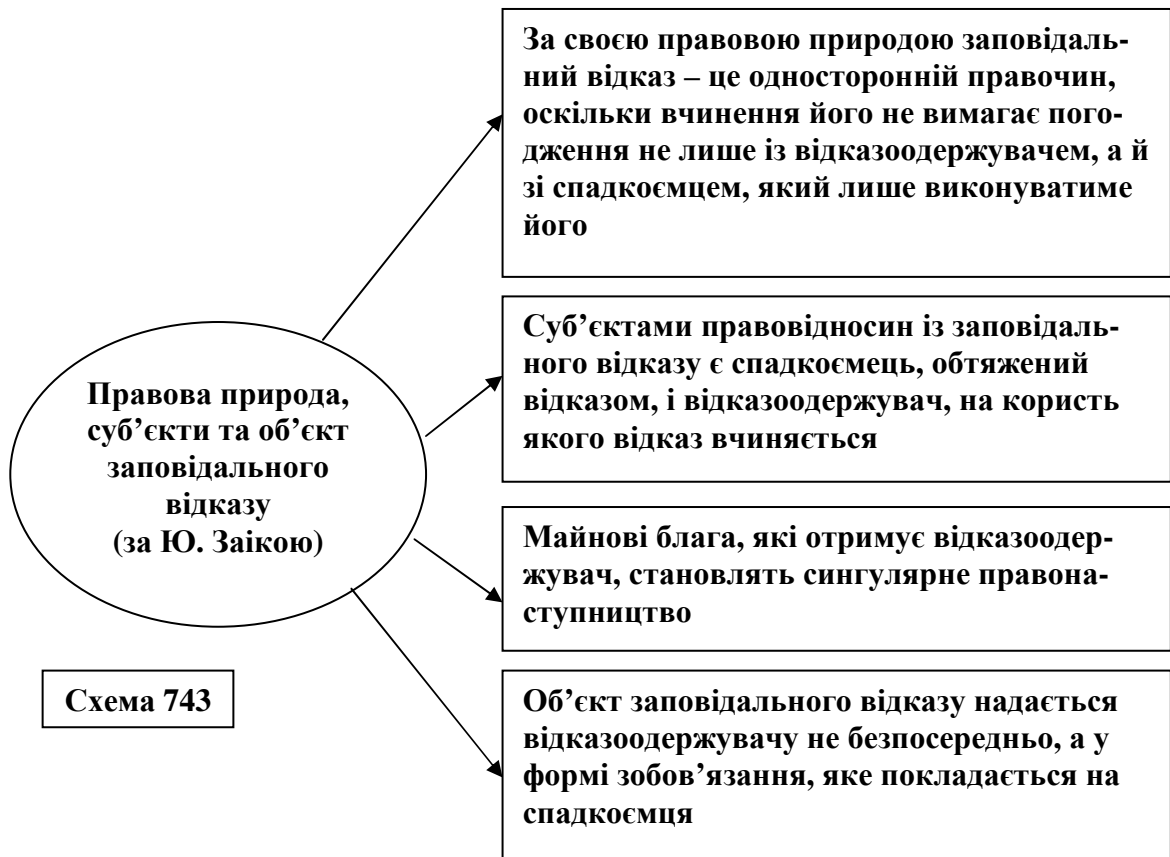

Схема 745

- Спадкоємець (боржник), на якого покладено виконання відказу (або спадкоємці)
- Відказоодержувач (легатарій), який має право вимагати виконання відказу (кредитор). Ним може бути особа, яка входить, а також та, яка не входить до числа спадкоємців за законом
- Легатарій набуває право вимоги, проте в нього внаслідок легату виникає речове право. З моменту набуття ним цього права він не перебуватиме зі спадкоємцем у зобов'язальних правовідносинах

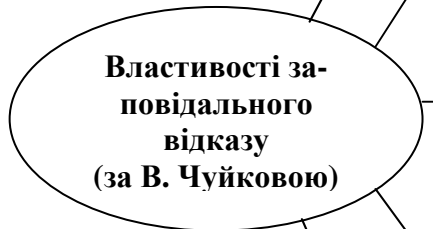

Схема 746

- Хоча основоположним для виникнення цих правовідносин є смерть заповідача, що дає підстави віднести їх до спадкових правовідносин, але вони виникають між спадкоємцями (з одного боку) та відказоодержувачами (з іншого)
- Зазначені правовідносини мають зобов'язальну природу, але існують до набуття відказоодержувачем речового права
- Відносини, що складаються, пов'язані із сингулярним правонаступництвом, тобто переходом до відказоодержувача лише прав заповідача без супроводження цих прав пропорційно обов'язками як це має місце за загальним правилом у разі універсального правонаступництва
- Відсутність механізму передачі легатарію обов'язків заповідача не означає звільнення його взагалі від будь-яких обов'язків щодо набутого ним майна або тих, що супроводжують набуте ним право
- Легатарії виступають особливими суб'єктами спадкування: обсяг їх прав певною мірою є ширшим внаслідок відсутності передачі пропорційних обов'язків заповідача, а певною мірою – вузьчим, оскільки на них не поширюється правило щодо прирощення спадкових часток, не мають вони права й на підпризначення відказоодержувача

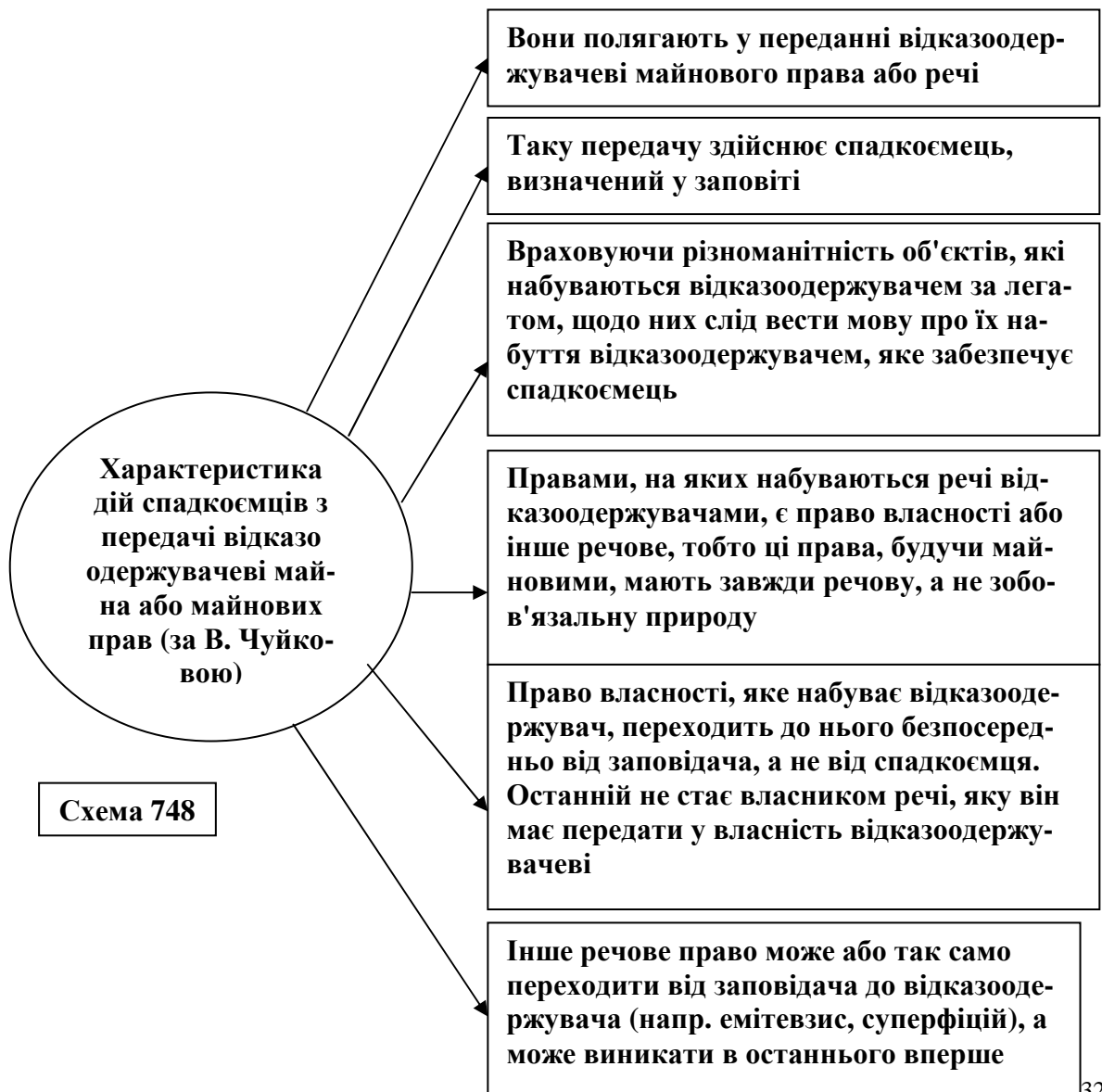
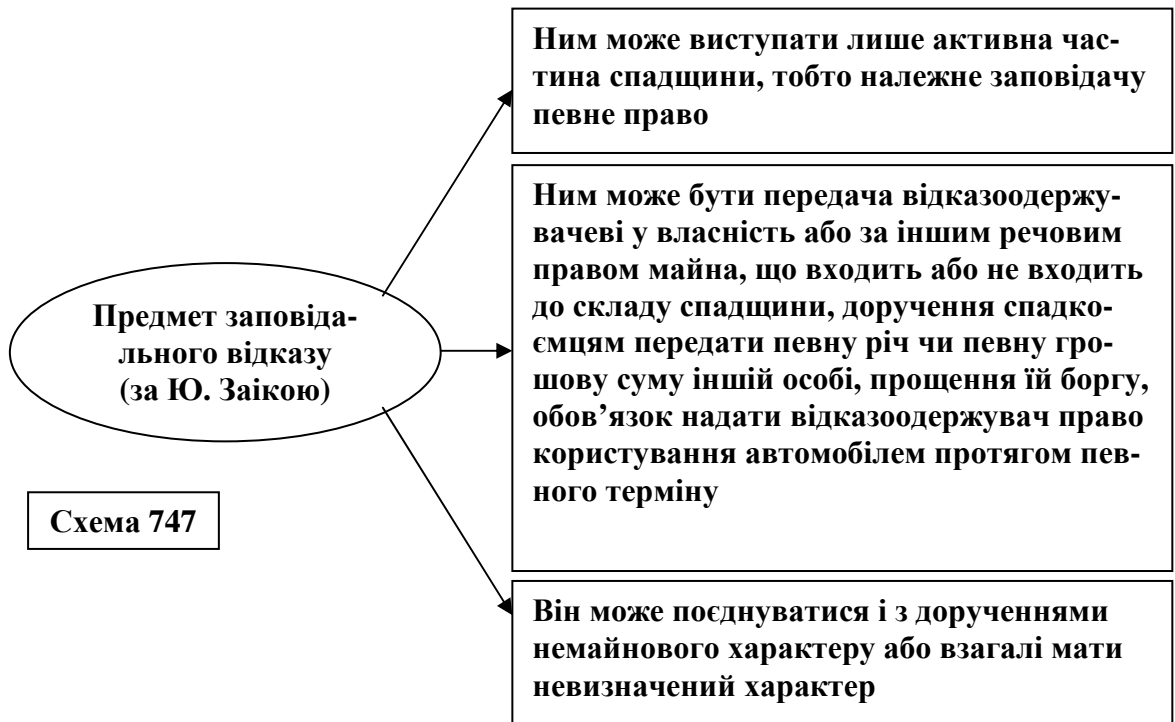

Схема 749

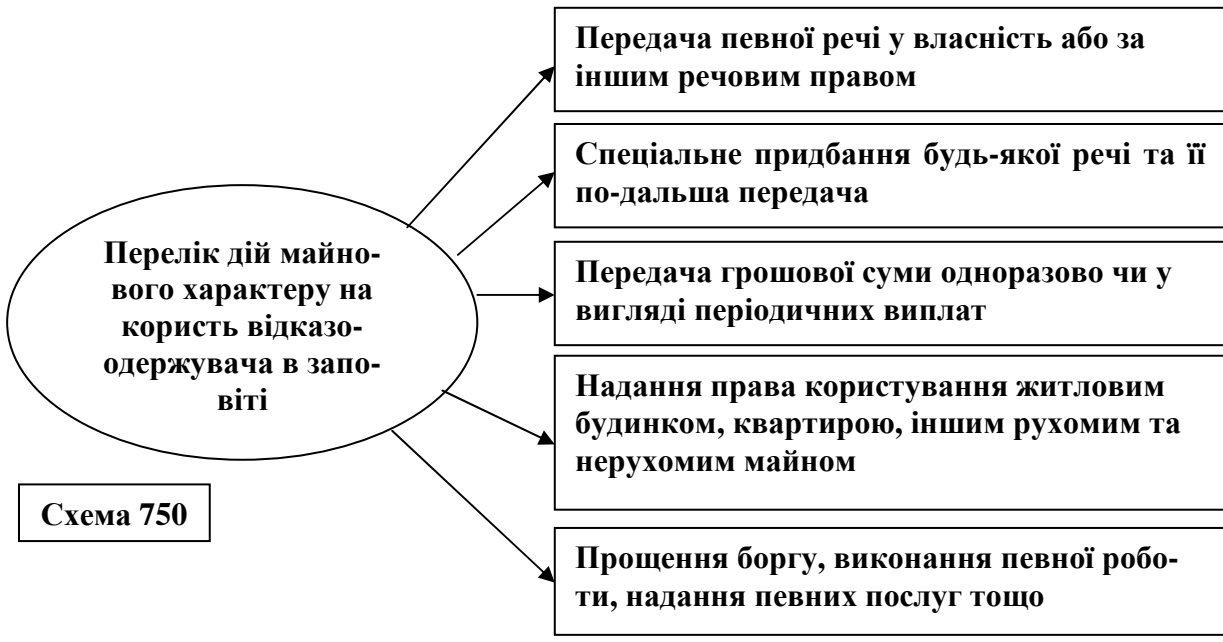

Схема 750

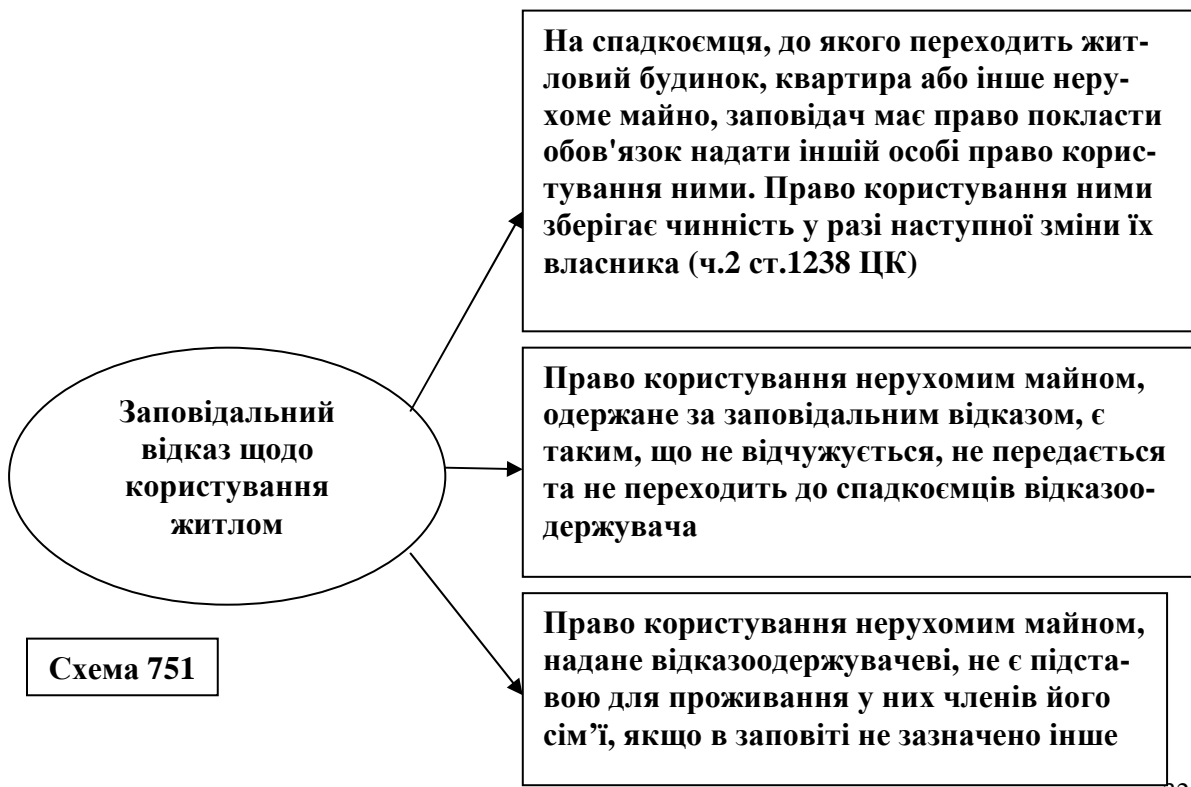

Схема 751

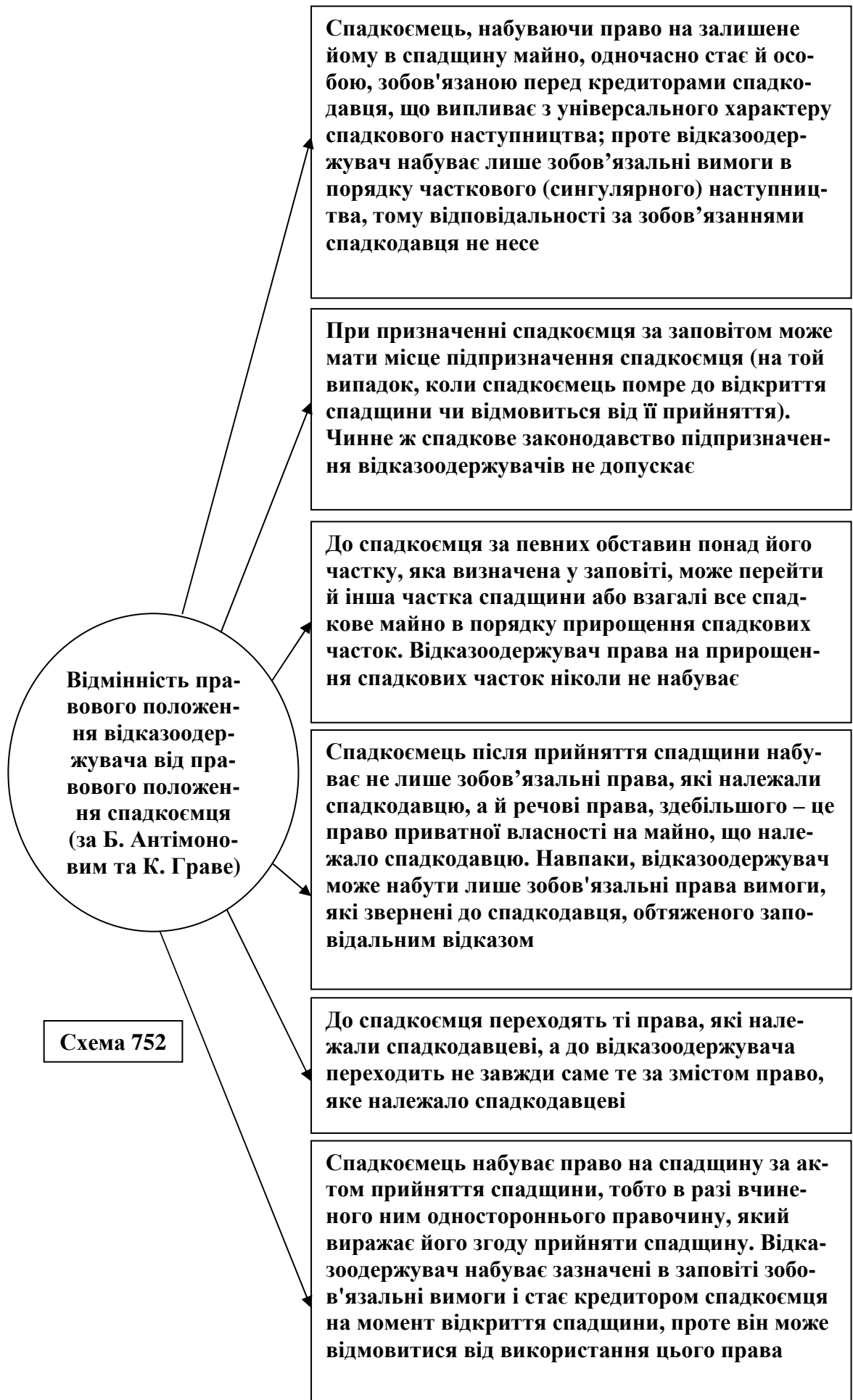
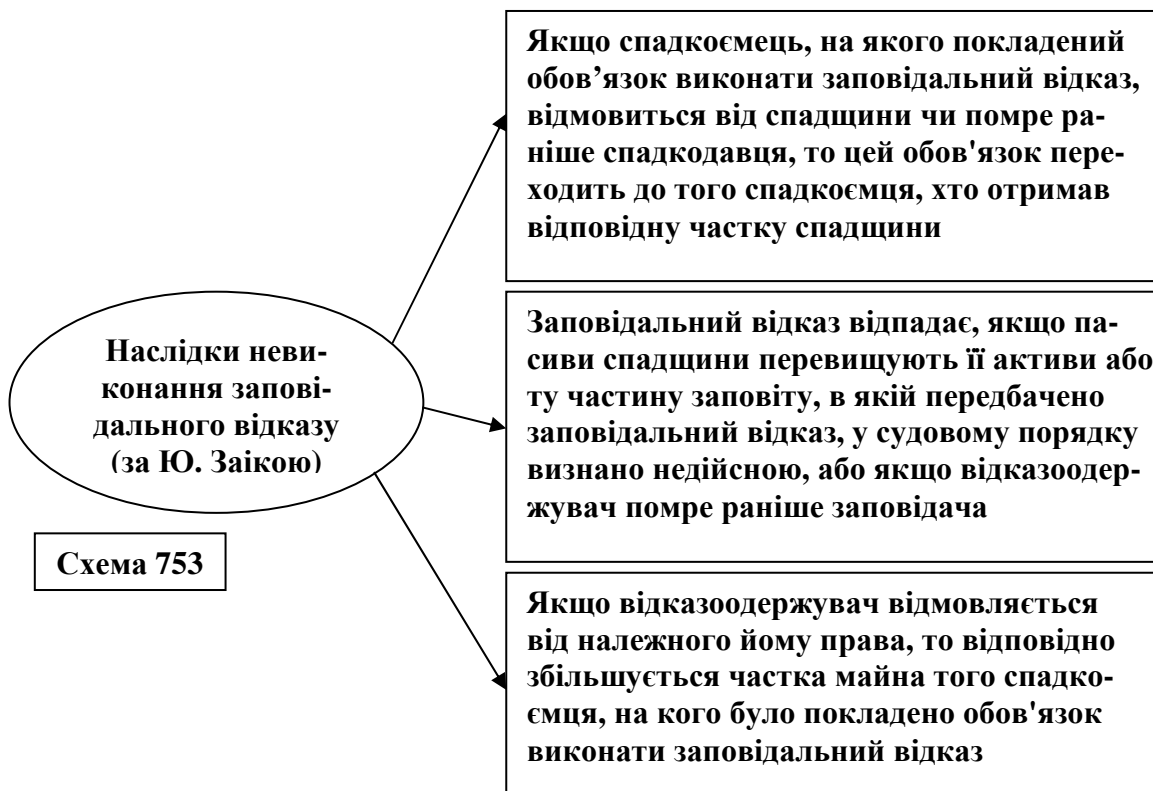
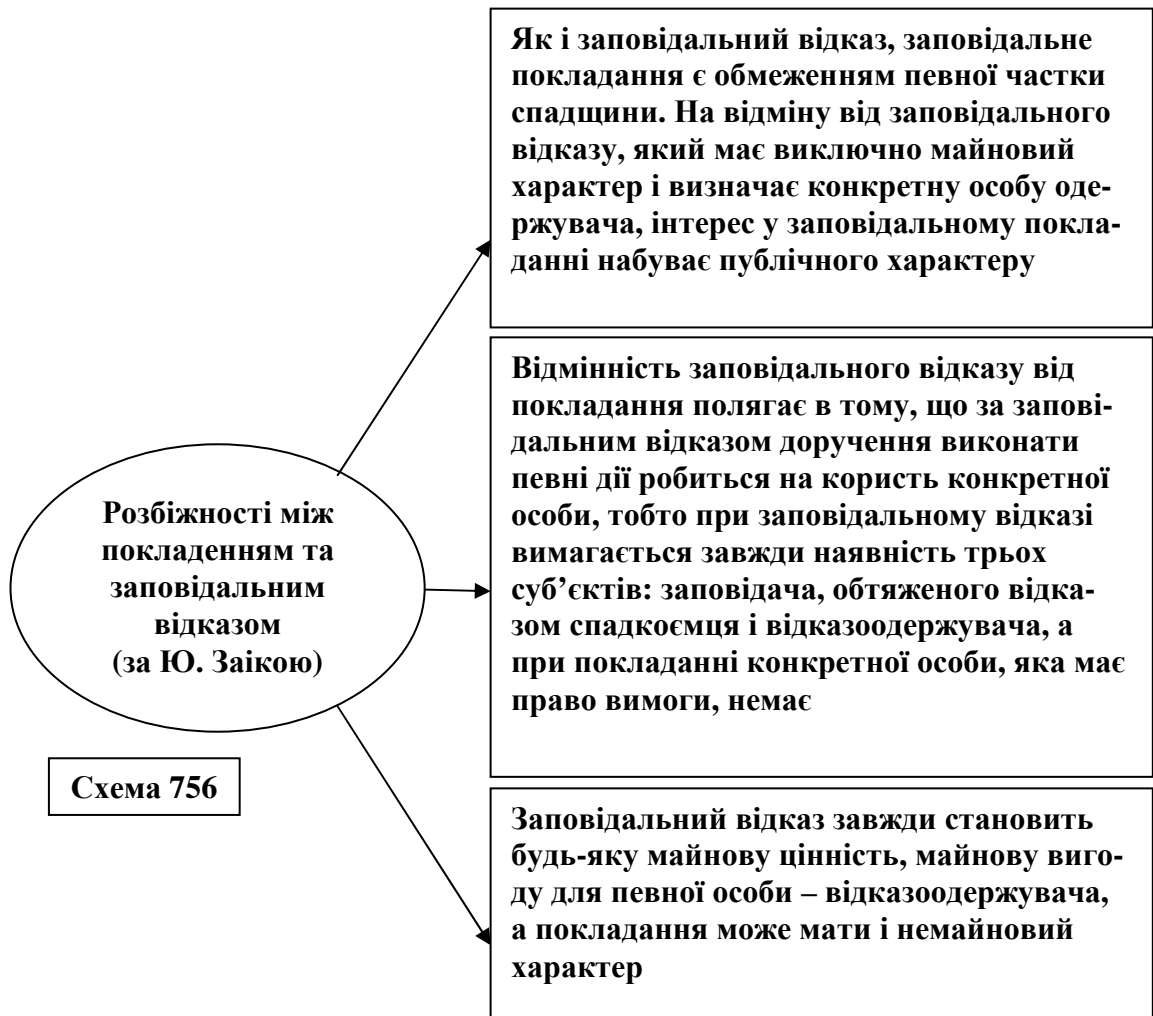
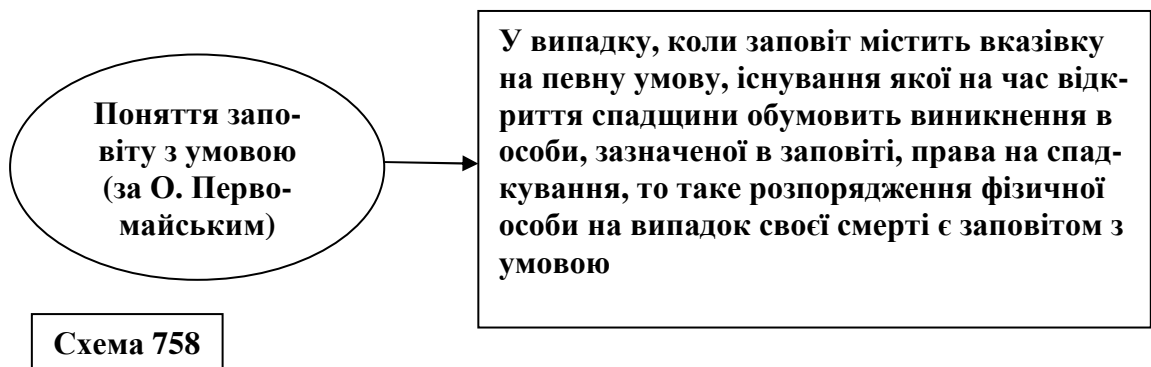
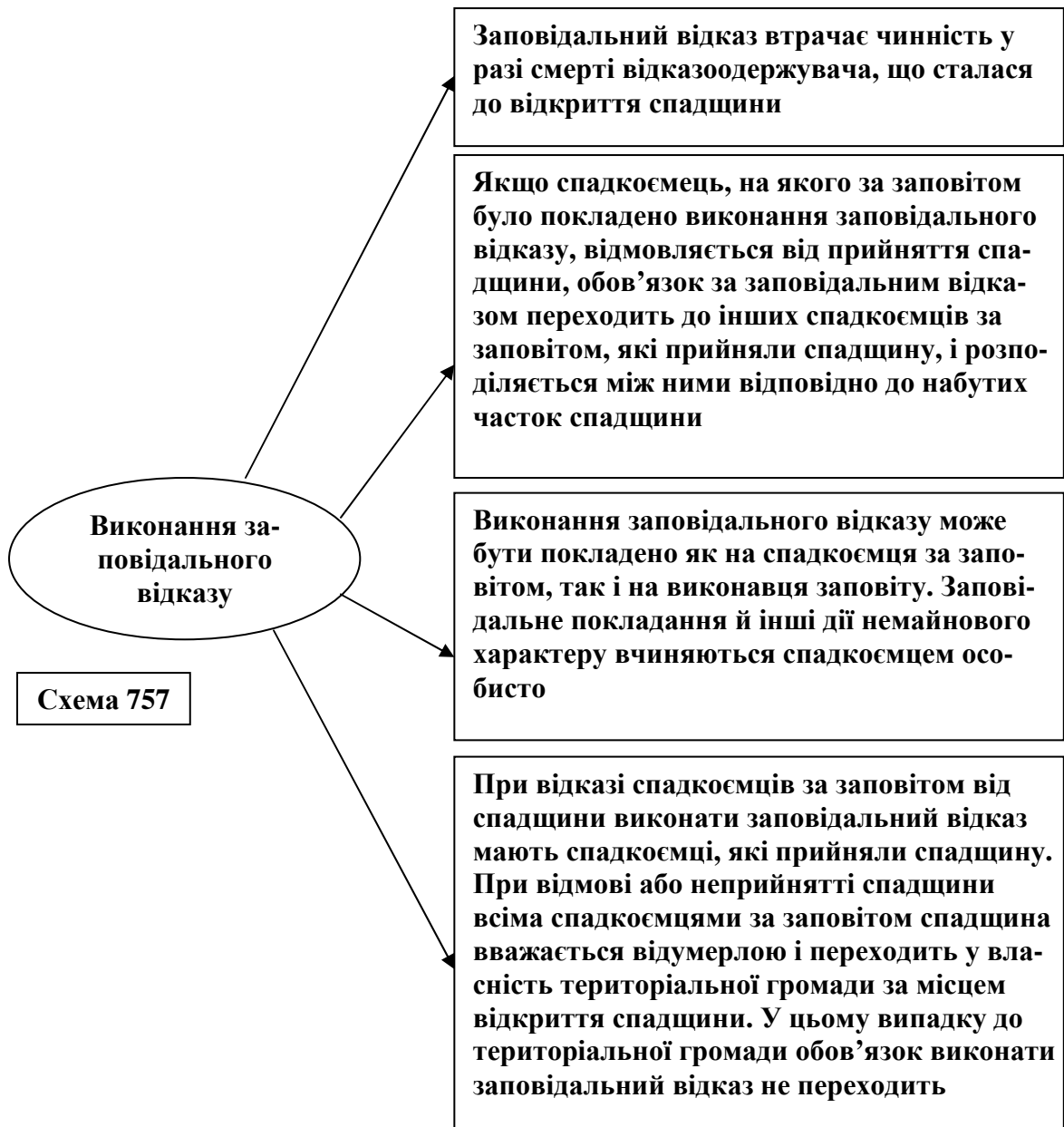
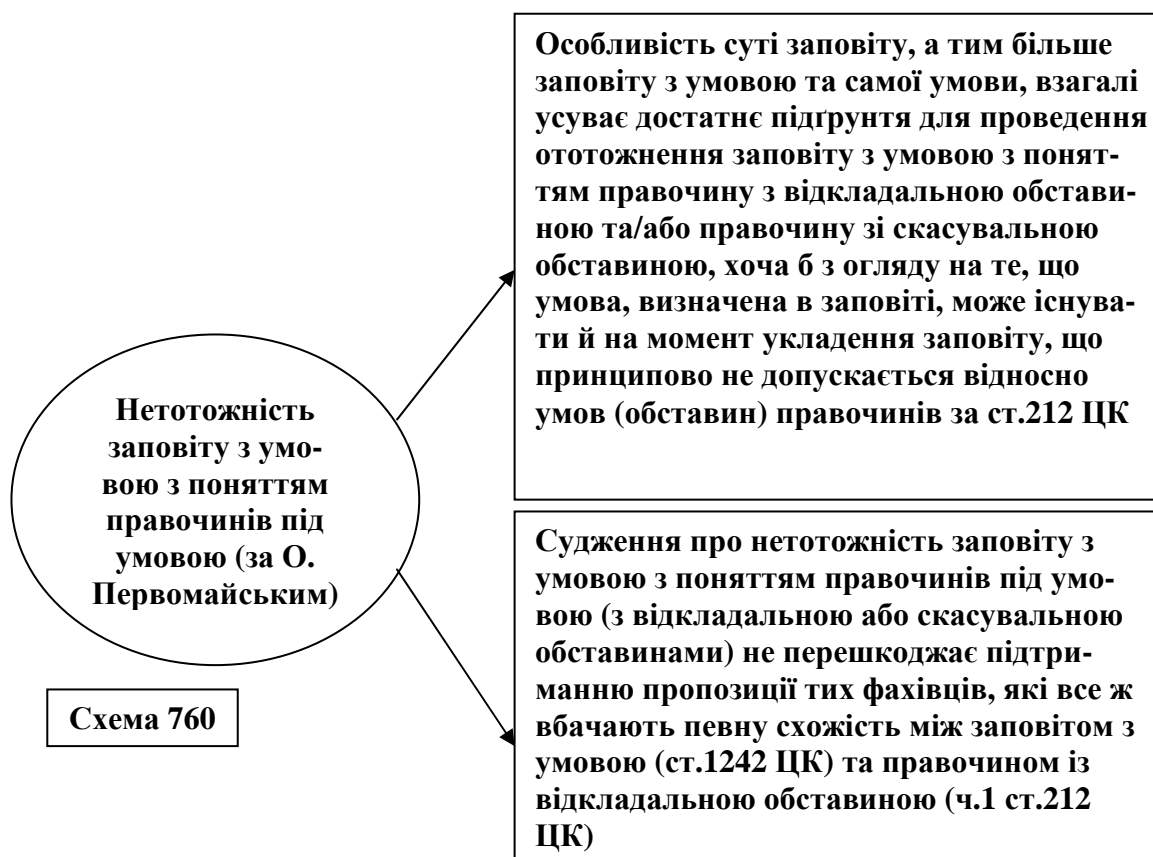
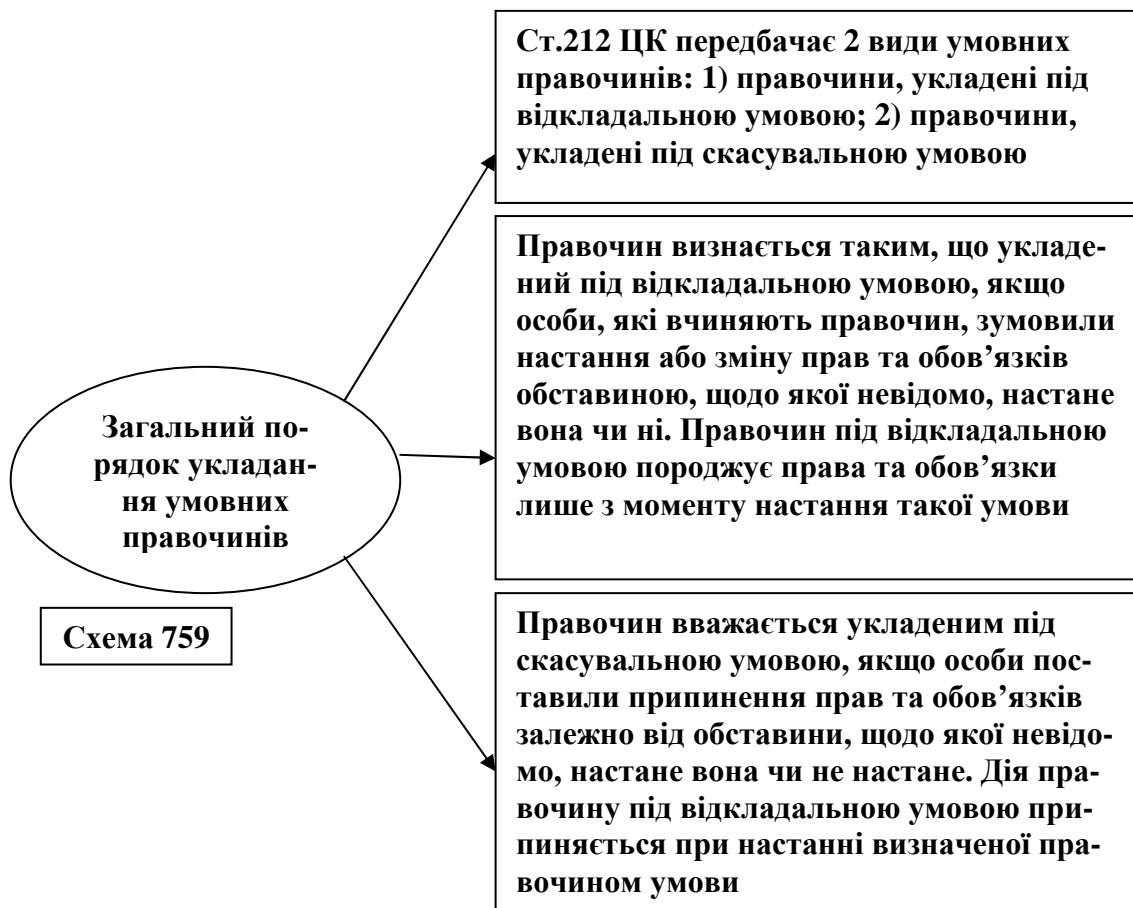

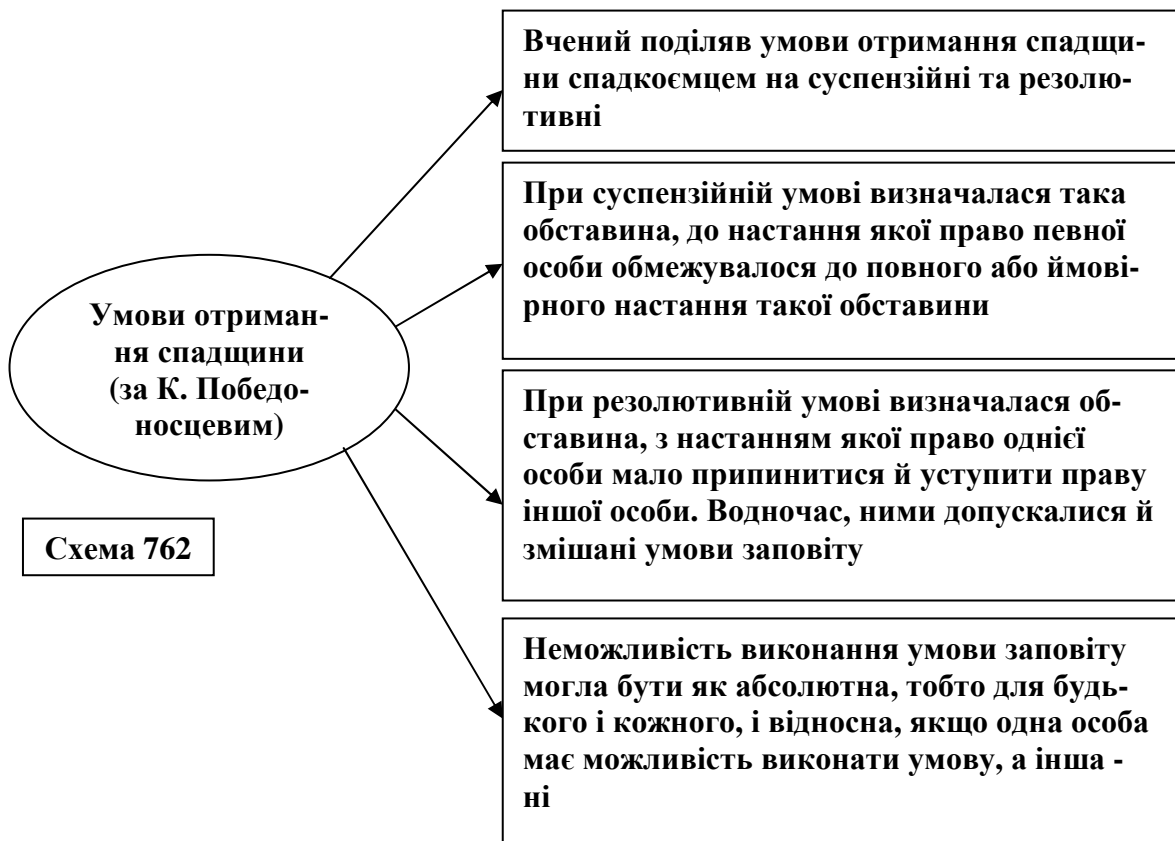
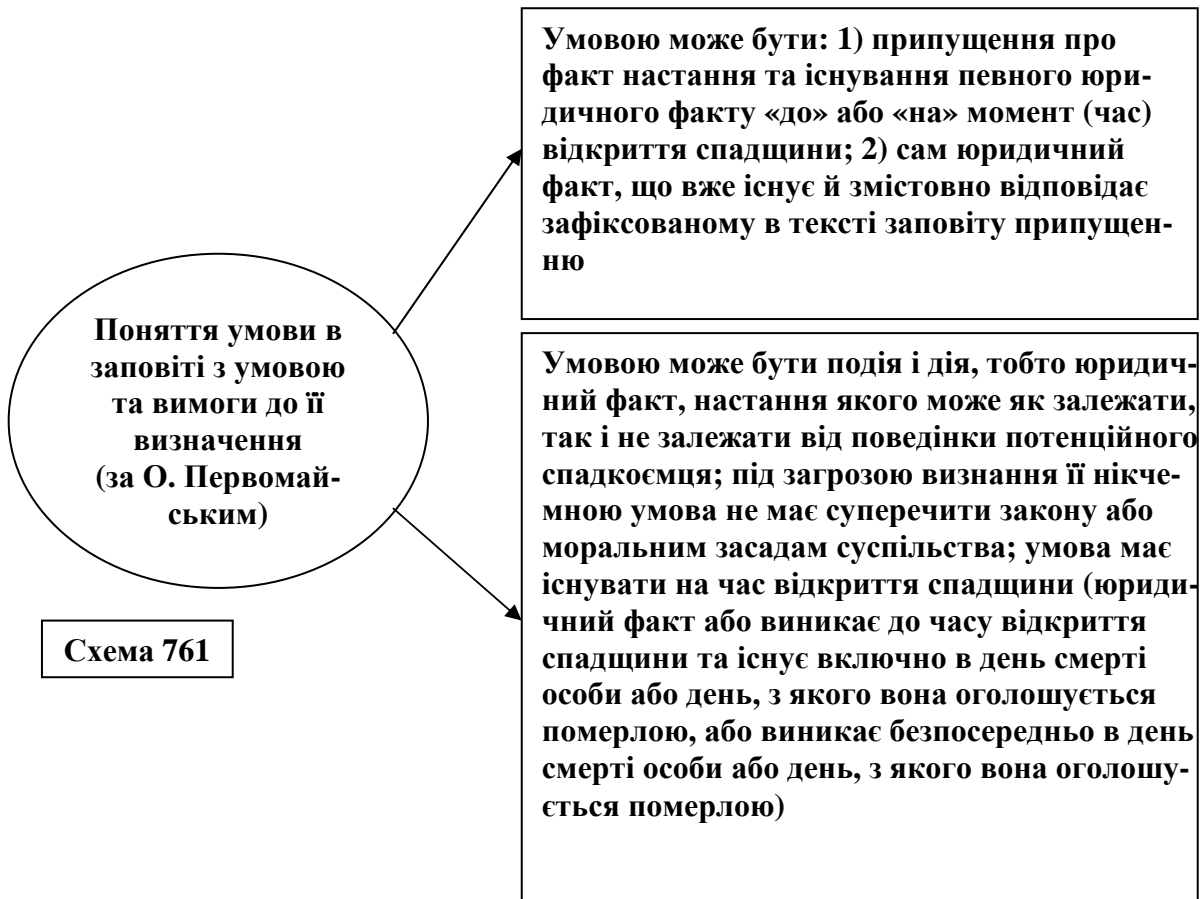
Схема 752

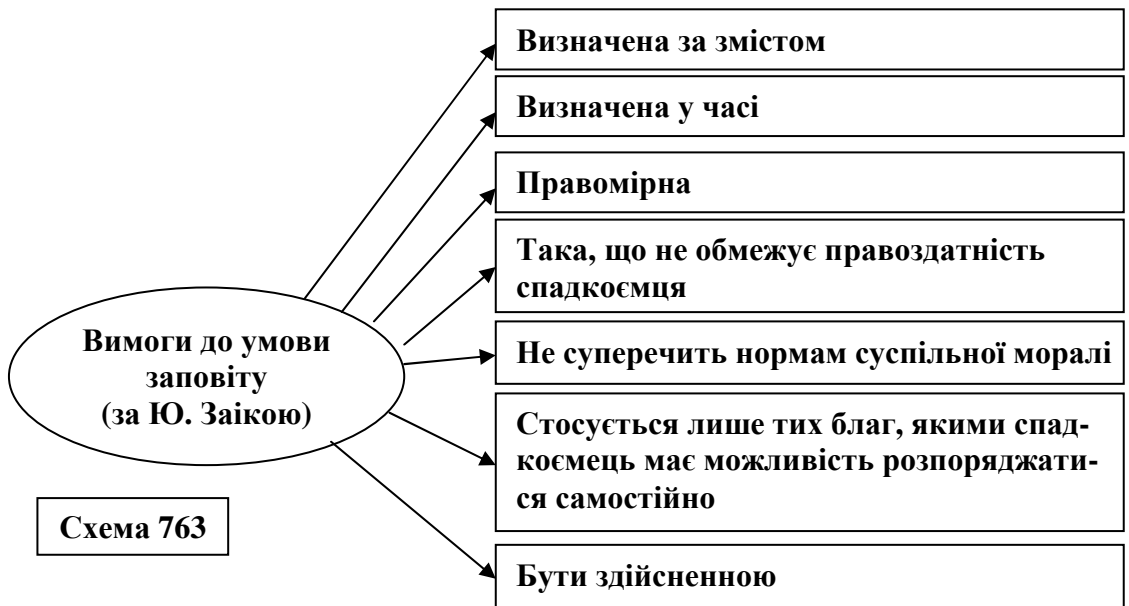

Поняття заповіту подружжя (за О. Первомайським та Ю. Мицею)

Схема 765

Заповіт подружжя є спільним розпорядженням подружжя на випадок їх смерті відносно належного їм на праві спільної сумісної власності майна. Незважаючи на це, заповіт подружжя, як і будь-який заповіт, є одностороннім правочином і в розумінні положень ч.3 ст.202 ЦК є дією (розпорядженням щодо майна) двох фізичних осіб, які обидва виступають як одна сторона - спадкодавець

Порядок виконання заповіту подружжя

Схема 766

У разі складення спільного заповіту частка в праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до іншого з подружжя, який його пережив

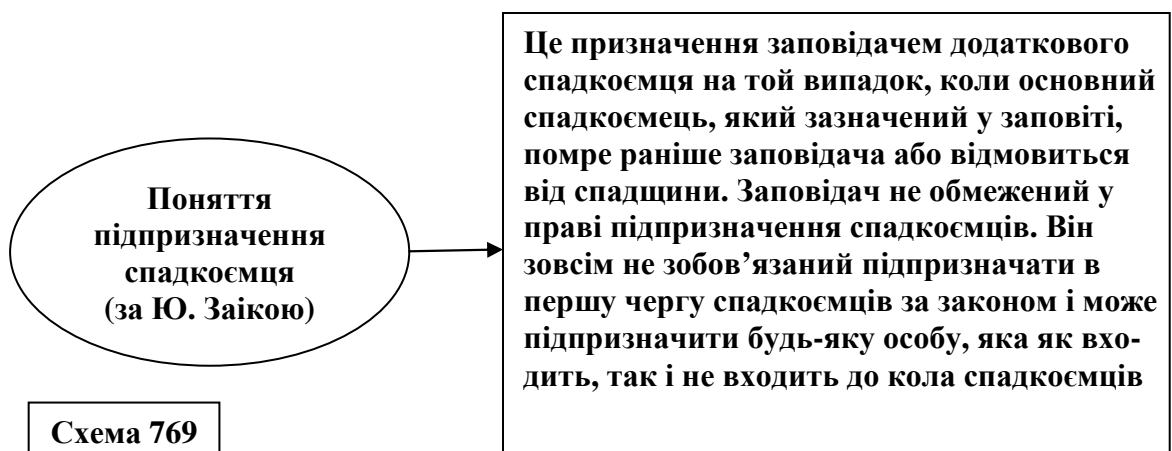
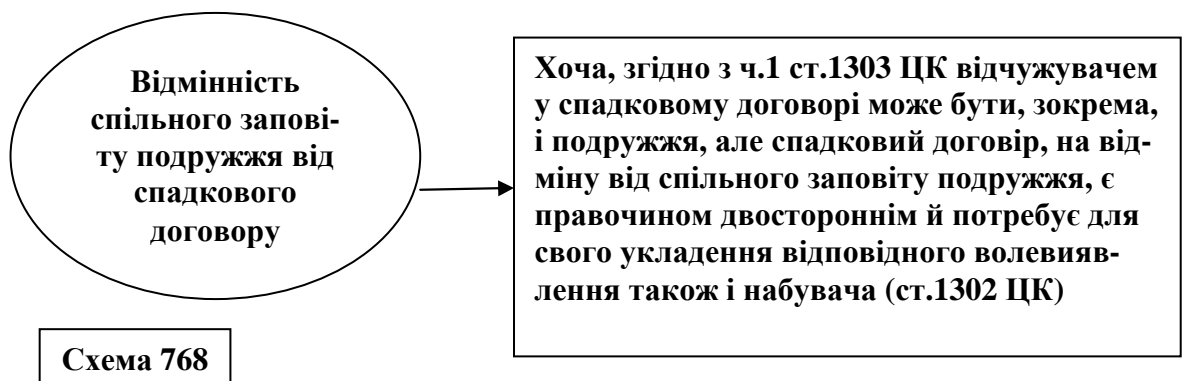
Після смерті одного з подружжя нотаріус накладає заборону відчуження майна, зазначеного в заповіті подружжя

У разі смерті останнього право на спадкування мають особи, визначені подружжям у заповіті. Відповідно, заповіт не може поширюватися на майно, яке є особистою приватною власністю дружини, чоловіка відповідно до ст. 57 СК України. Під цю категорію підпадає майно, набуте подружжям до шлюбу, подароване, успадковане, речі індивідуального користування, премії та нагороди за особисті заслуги та інше

На майно, що перебувало в спільній сумісній власності подружжя й стало предметом їх спільного заповіту не поширюються приписи щодо спадкування за законом після померлого подружжя, включаючи приписи щодо обов'язкової частки в спадщині

Неможливим є встановлення в заповіті подружжя податкових до передбачених законом наслідків смерті одного з подружжя, зокрема, неможливе встановлення легатів на такий випадок

За життя кожен із подружжя має право відмовитися від спільного заповіту

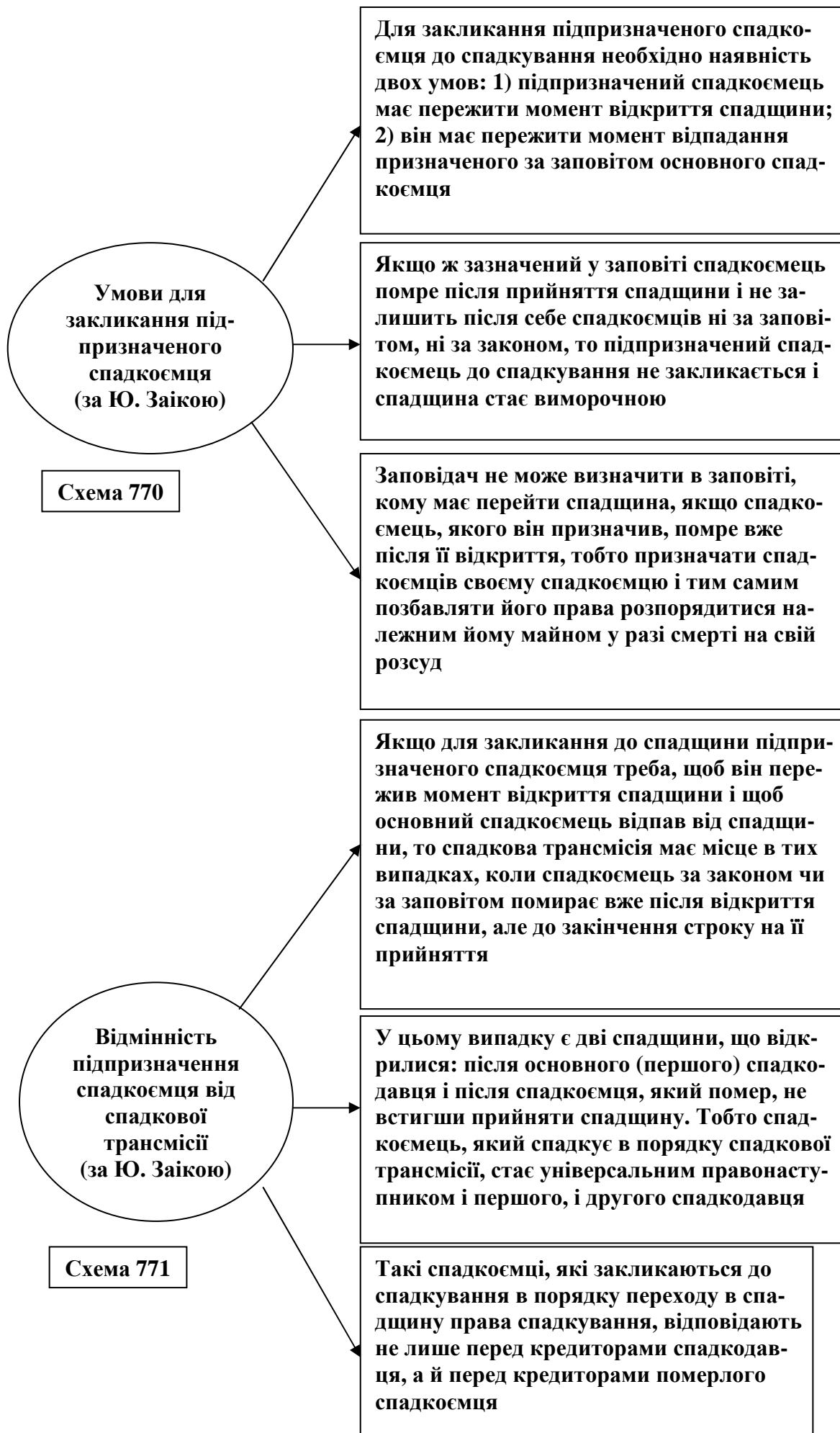
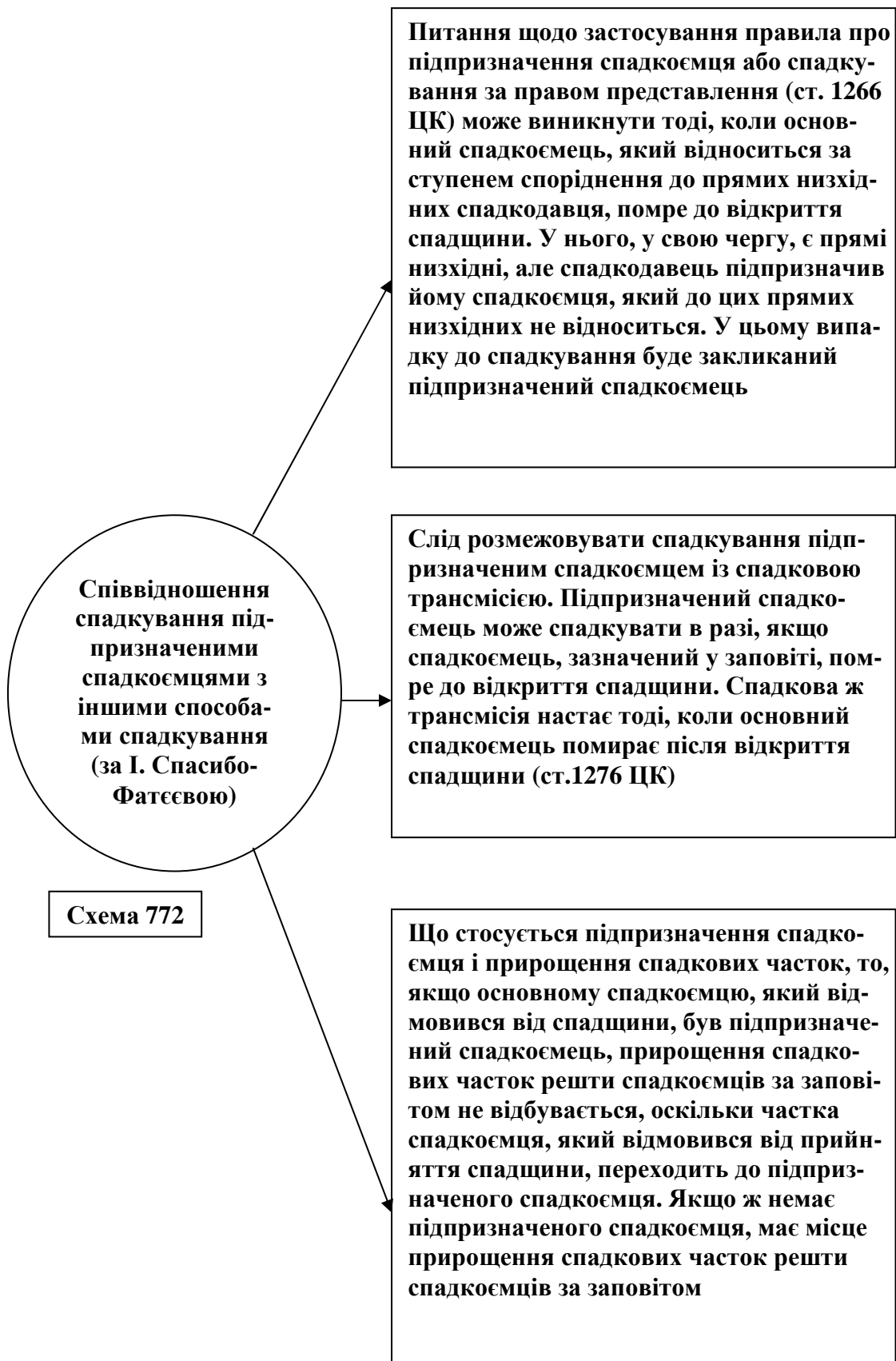

Схема 770

Схема 771

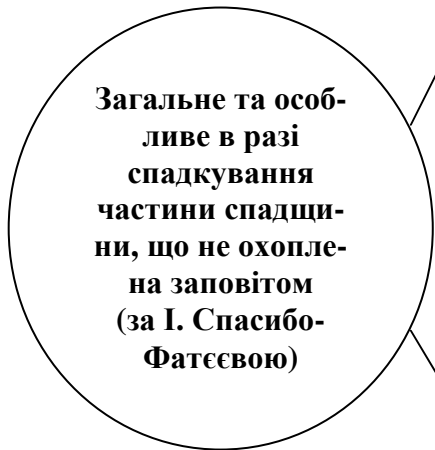

Схема 773

Свобода заповіту полягає в тому, щоб заповісти як все своє майно, так і його частку. Єдність прав та обов'язків спадкодавця не заважає окремому спадкуванню певного майна за заповітом, а певного за законом. При цьому частка спадщини, що залишається незаповіданою, спадкується за законом. Настає одночасне спадкування за законом та за заповітом

При цьому слід мати на увазі таке: 1) спадщина, залишаючись єдиним комплексом прав та обов'язків спадкодавця, немовби поділяється на дві частки – ту, що спадкується за законом, і ту, що спадкується за заповітом; 2) у цих випадках застосовуються вимоги, що стосуються спадкування за заповітом та спадкування за законом; 3) кожен вид спадкування виникає одночасно – з моменту відкриття спадщини; 4) місце відкриття спадщини не залежить від того, що одна частина спадщини спадкується за заповітом, а інша – за законом

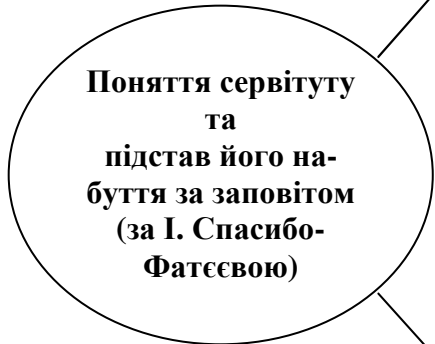
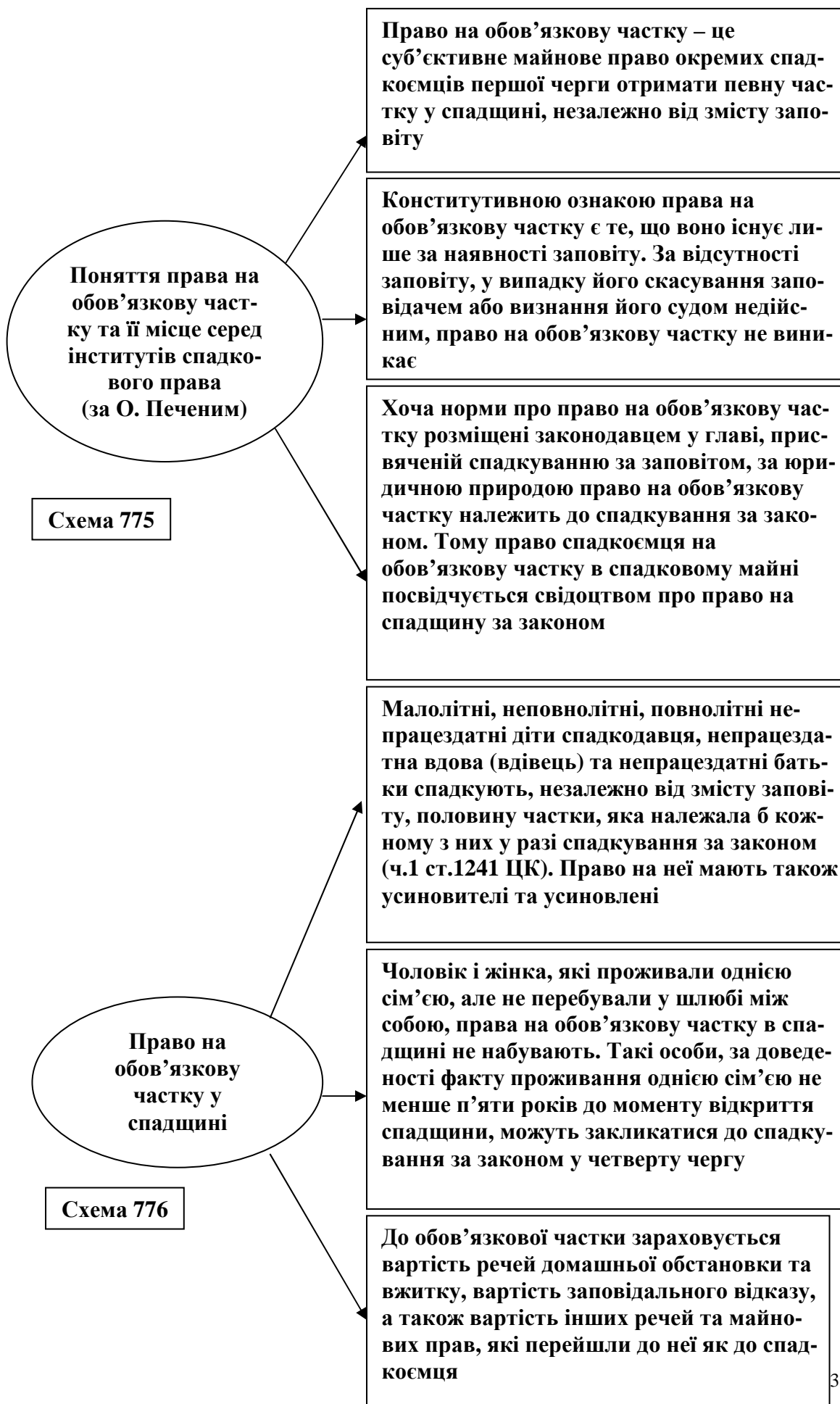

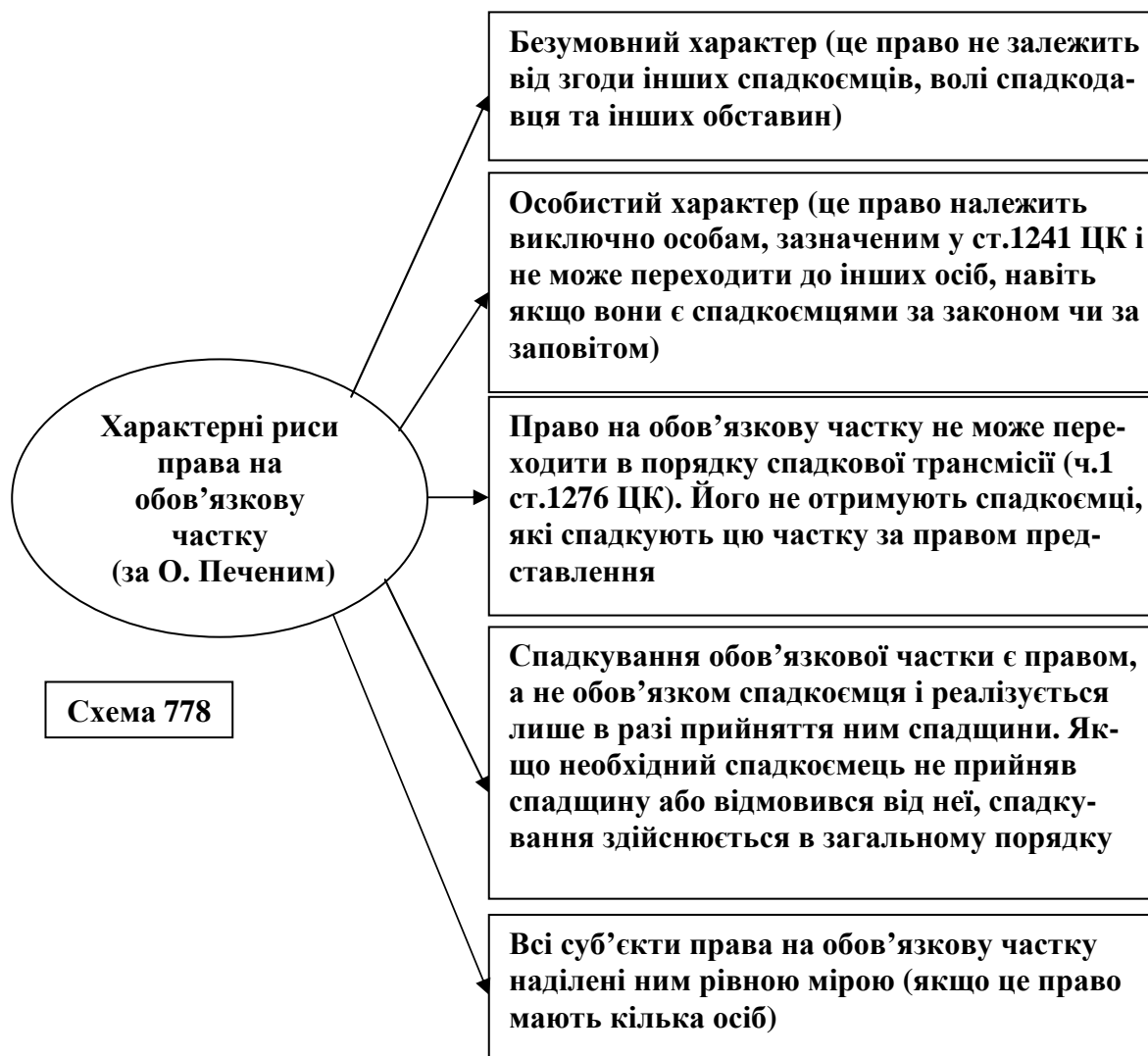
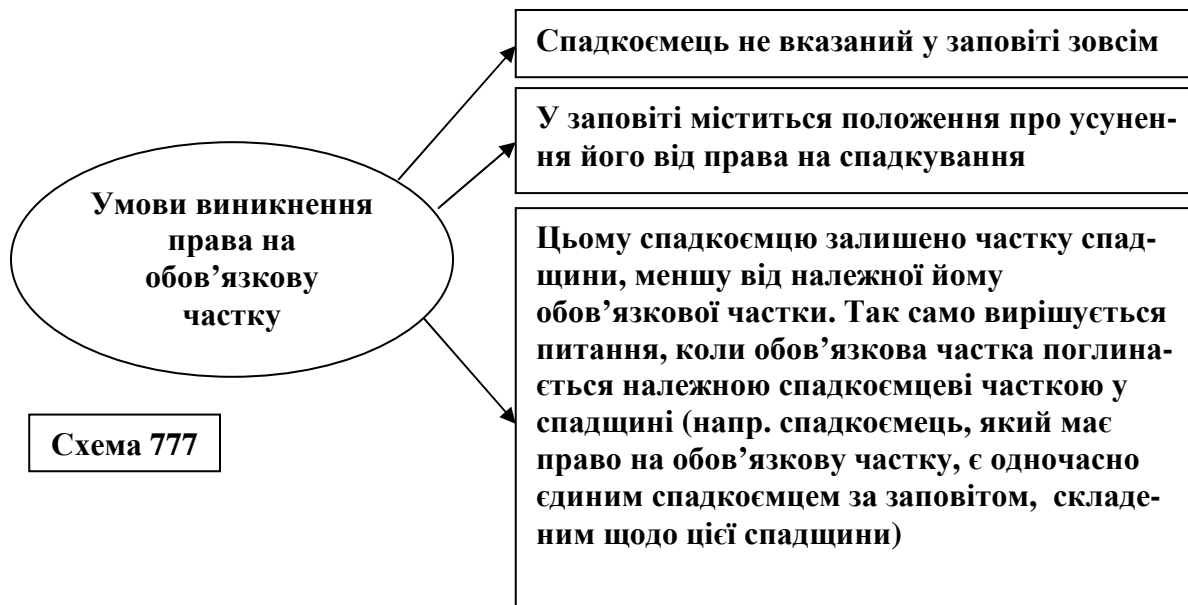
Схема 774

Сервітут являє собою речове право на чуже майно (або право користування чужим майном) - земельною ділянкою, іншими природними ресурсами або іншим нерухомим майном. Умова встановлення сервіту – задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом

Із цього випливає, що: 1) як і ст.401 ЦК, ст.1246 ЦК визначає встановлення сервіту щодо певного майна, яке є нерухомістю; 2) сервітут встановлюється для задоволення потреб інших осіб, які не визначаються як спадкоємці, і цим ст. 1246 ЦК відрізняється від ст. 1238 ЦК; 3) встановлення сервіту має слугувати не тільки певній меті (можливості використання майна іншими особами або задоволення їх власних потреб у використанні майна заповідача), а й застосуванням цього способу використання чужого майна за залишковим принципом, тобто в разі якщо потреби сторонніх для спадкоємців осіб не можуть бути задоволені іншим способом

Право на обов'язкову частку у спадщині

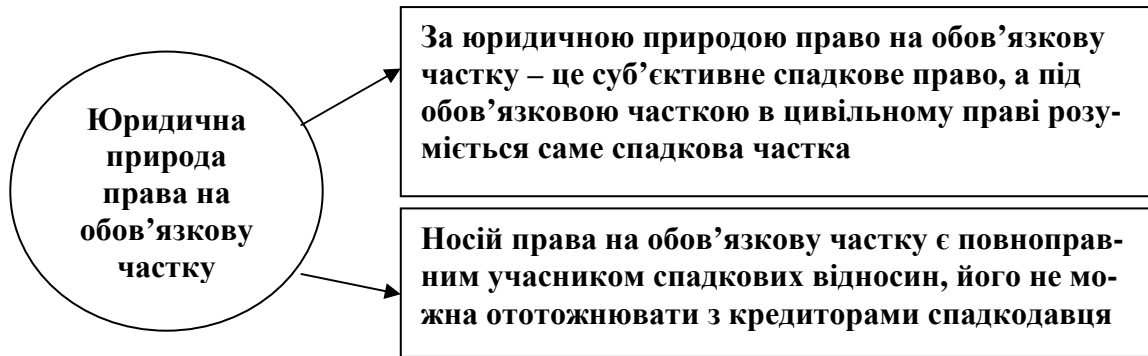

Схема 779

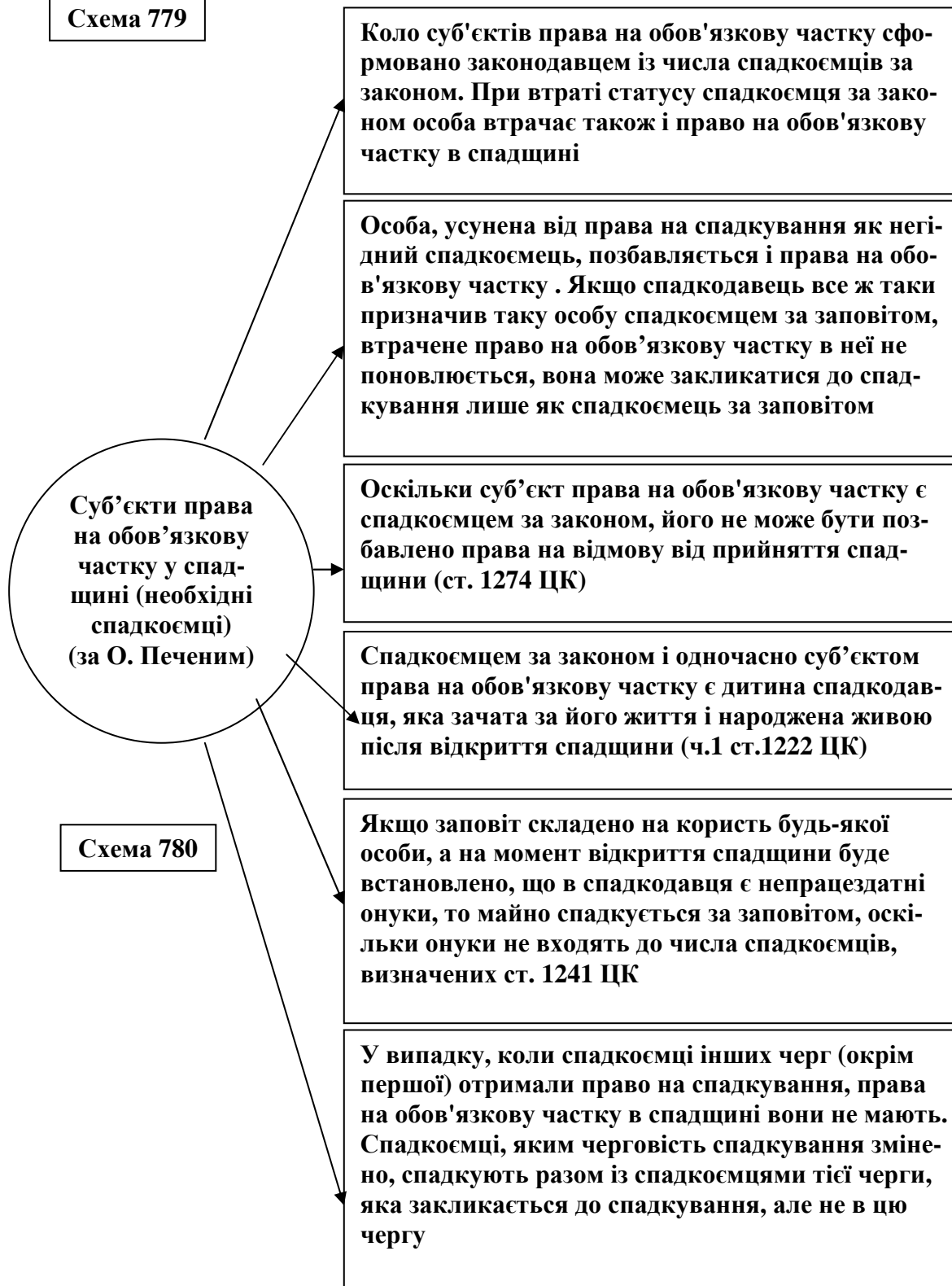

Схема 780

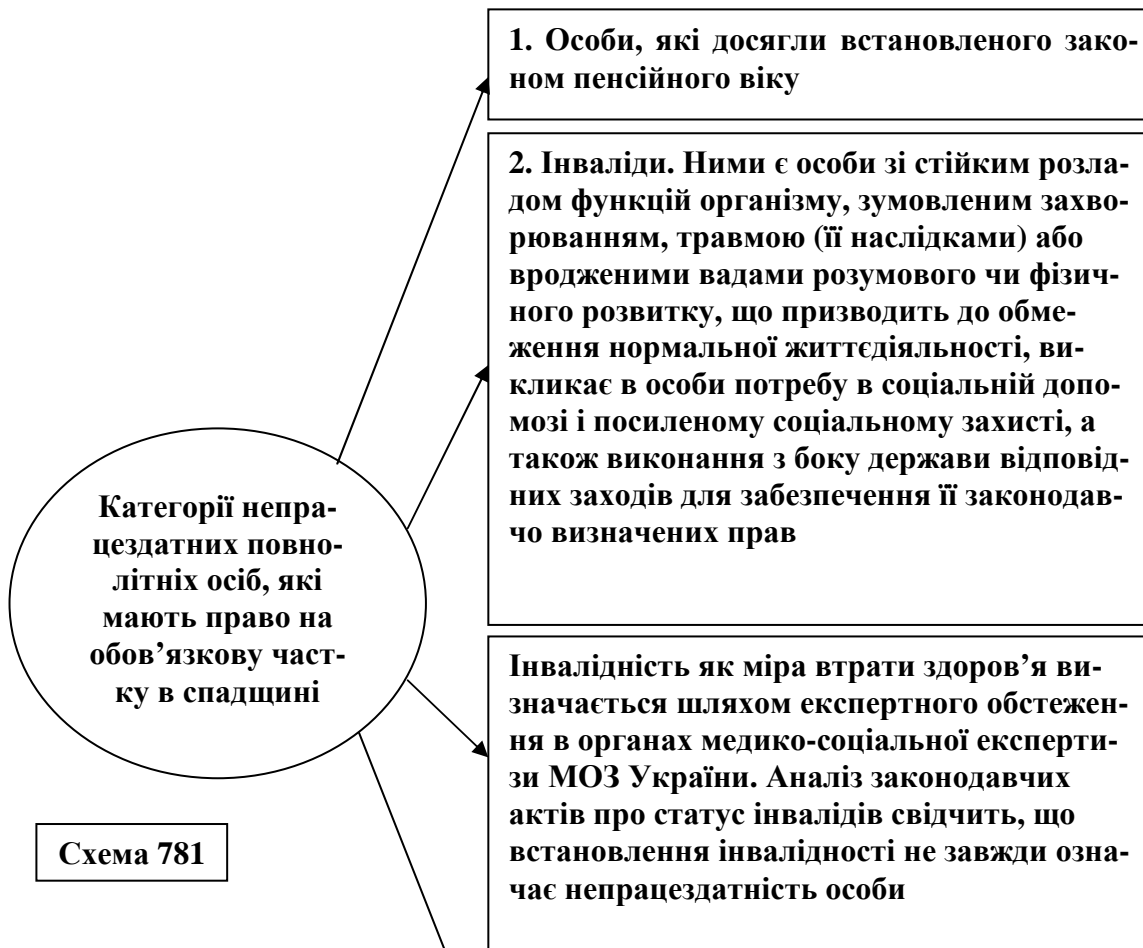

Схема 781

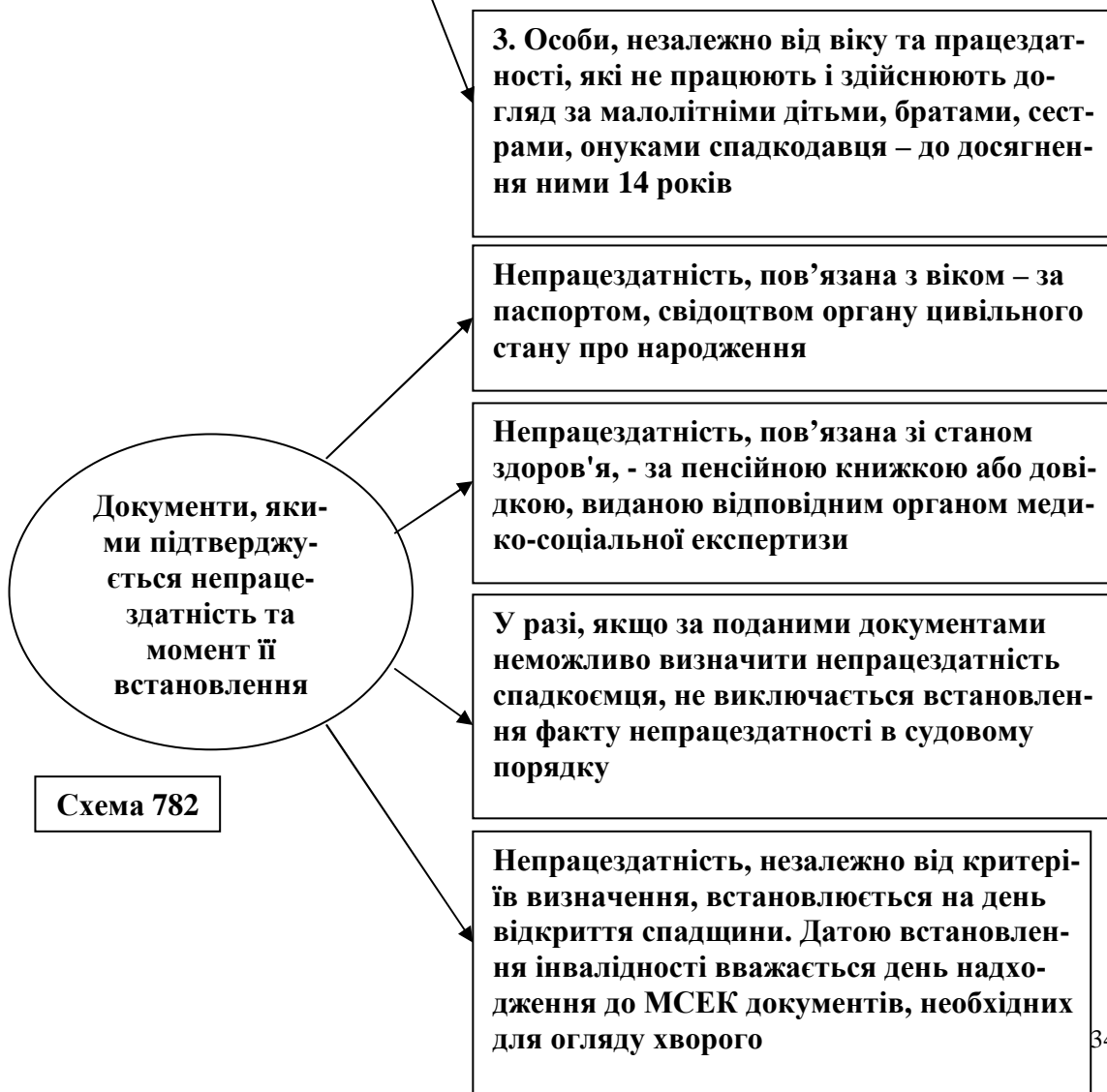

Схема 782

Схема 783

При визначенні розміру обов'язкової частки в спадщині враховуються всі спадкоємці за законом першої черги, до яких слід також віднести спадкоємців, що відмовилися від прийняття спадщини; не прийняли спадщину; усунені від права на спадкування або померли до відкриття спадщини, але в яких є спадкоємці за правом представлення. При обчисленні розміру обов'язкової частки слід враховувати всіх спадкоємців за законом, які могли б спадкувати, якщо порядок спадкування не був би змінений заповітом

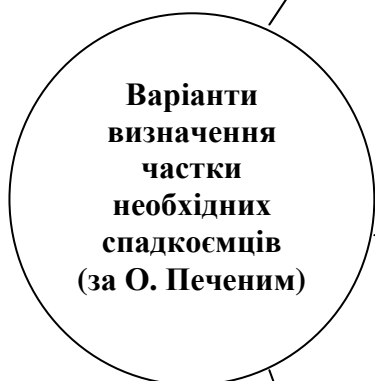

Схема 784

У тому разі, коли спадкодавець у заповіті розпорядився всім своїм майном, не згадуючи при цьому про необхідного спадкоємця, за останнім визнається право на обов'язкову частку у всьому спадковому майні

Якщо спадкодавець склав заповіт на все майно без зазначення часток або конкретного майна, що передавалося б кожному спадкоємцю і, визначивши одним із спадкоємців за заповітом необхідного спадкоємця, частка останнього в спадщині дорівнюватиме частці в спадщині за заповітом та різниці між часткою, вирахованою відповідно до ч.1 ст.1241 ЦК, та часткою, визначеною в заповіті

Якщо заповітом визначено декілька спадкоємців, серед яких є й необхідний спадкоємець, і між ними розділено всю спадщину з визначенням часток кожного, але частка необхідного спадкоємця менше тієї, яку б він набув відповідно до ст.1241 ЦК, формування обов'язкової частки здійснюється таким чином. Необхідний спадкоємець має одержати не тільки свою частку, визначену заповітом, а й збільшену до розміру, визначеного в ст.1241 ЦК. Відтак решту – різницю між обов'язковою часткою і часткою, визначеною заповітом, він має одержати за рахунок майна, охопленого заповітом, тобто того, що призначалося в заповіті іншим спадкоємцям. При цьому частки інших спадкоємців за заповітом мають зменшитися

Схема 785

Визначення розміру обов'язкової частки в спадщині здійснюються шляхом визначення половини від поділу усієї спадщини (яка береться за одиницю) на попередньо визначену кількість спадкоємців

Наступним кроком є визначення осіб, які мають право на обов'язкову частку, далі вираховується розмір їх обов'язкової частки у спадщині

За згодою особи, яка має право на обов'язкову частку у спадщині, належна їй частка визначається з майна, неохопленого заповітом. У разі незгоди ця частка визначається з усього складу спадщини (позиція ВСУ)

На практиці склався такий підхід до формування обов'язкової частки: вона формується за рахунок спадкового майна, неохопленого заповітом, а за недостатності – за рахунок майна, охопленого заповітом

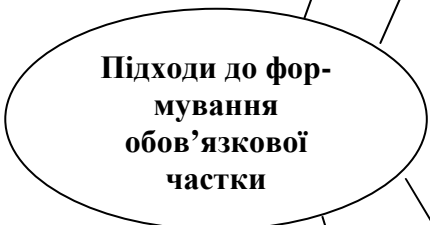
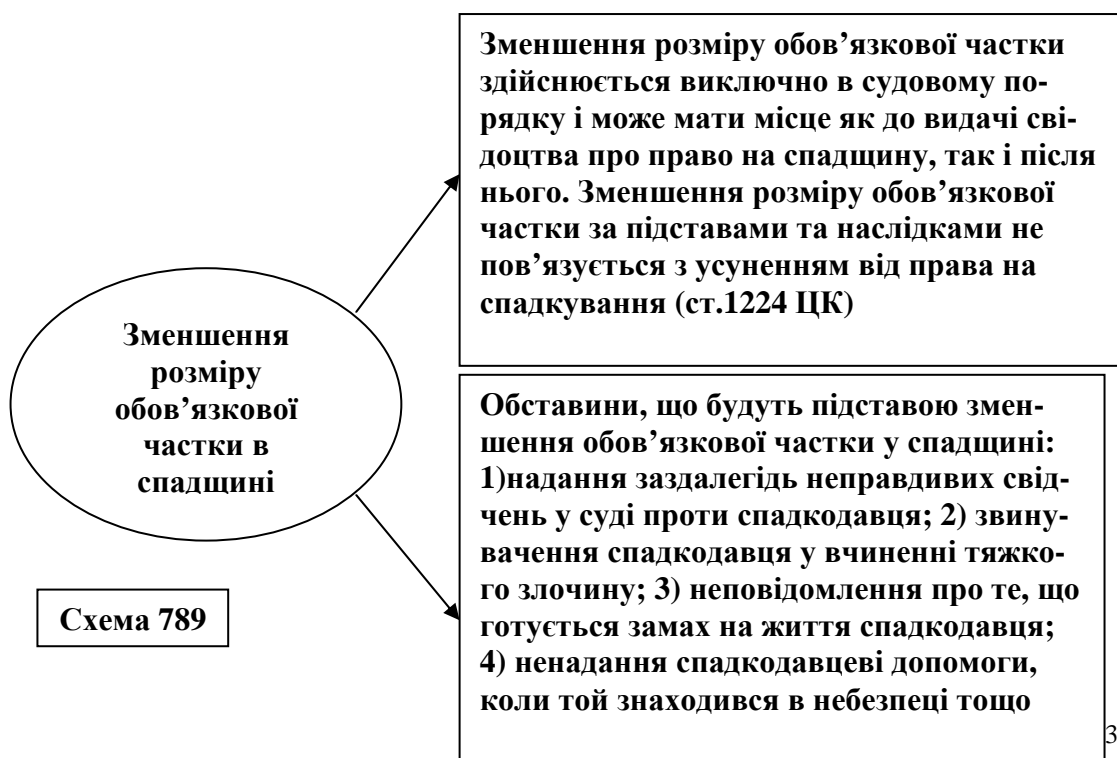
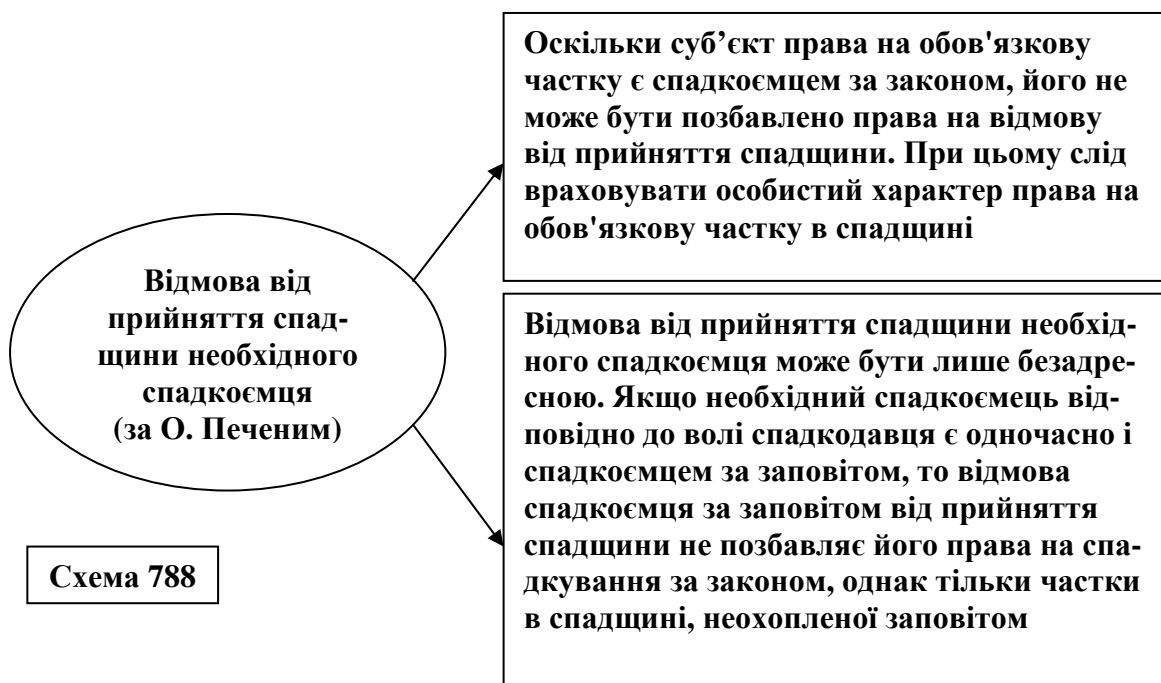
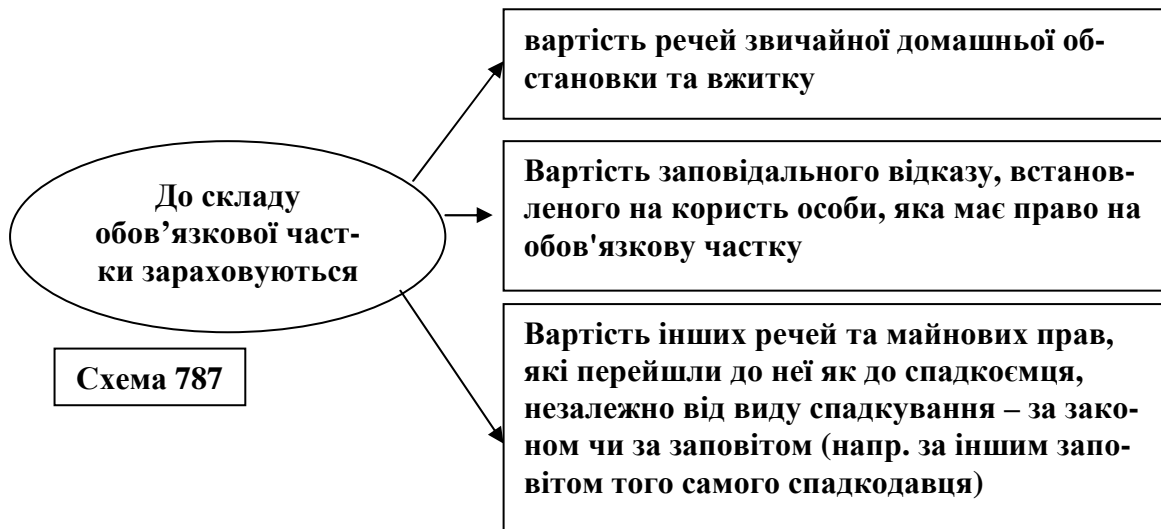

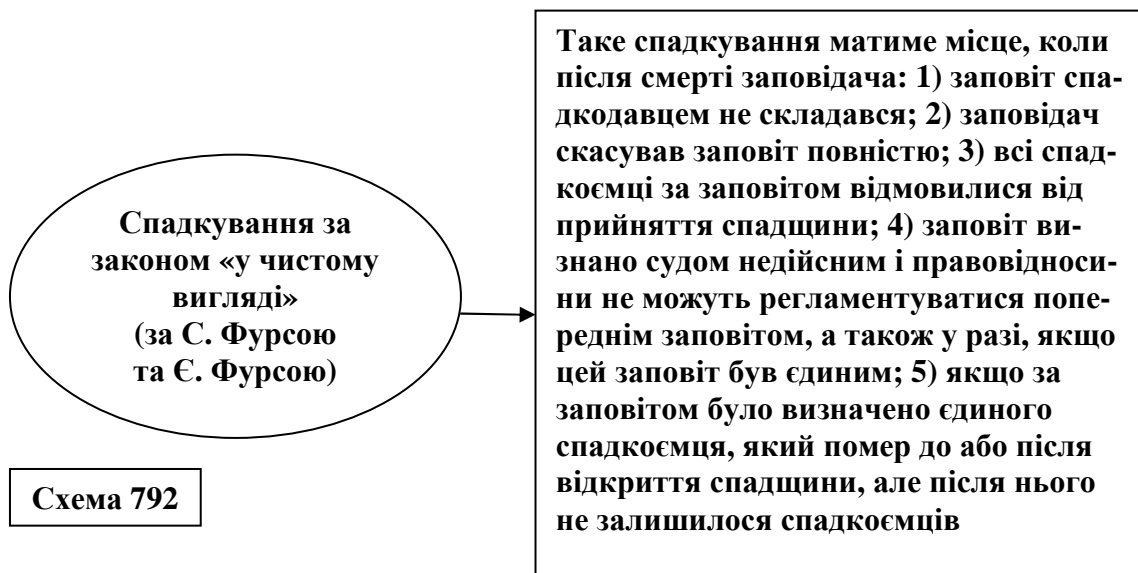
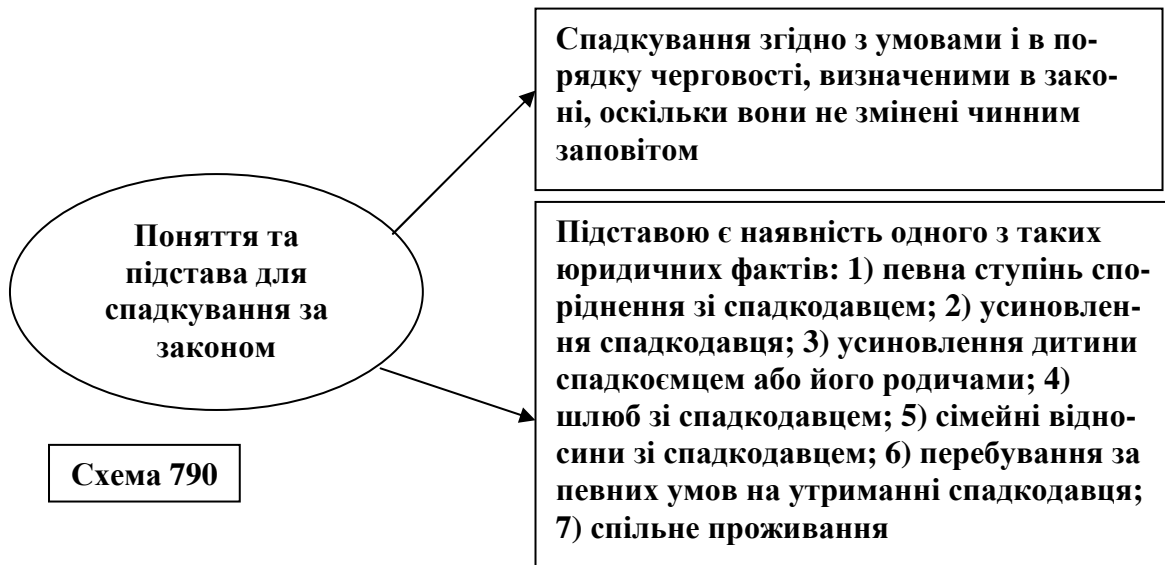
Схема 786

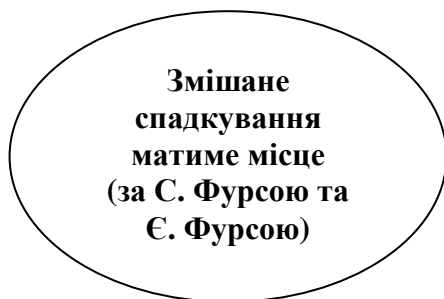
Визначення складу обов'язкової частки в спадщині відбувається насамперед з майна, що залишилося незаповіданим. Водночас це не означає, що розмір частки у спадщині, яка має успадковуватися обов'язковими спадкоємцями визначається з незаповіданої частки. Згідно з ч.2 ст.1241 ЦК обов'язкова частка розраховується з вартості спадкового майна, але виділяється обов'язковому спадкоємцю з тієї частки спадкового майна, що залишилася поза заповітом (не була заповідана)

Якщо частки майна, що залишилася незаповіданою, вистачить для того, щоб сформуванню обов'язкової частки в спадщині, заповідана частка спадщини залишається недоторканою. Якщо ж частка майна, що залишилася незаповіданою, ділиться між іншими спадкоємцями згідно з законом порівну, але цього майна не достатньо, тоді залишок може бути утриманий із заповіданої частини майна

Спадкування за законом

Змішане
спадкування
матиме місце
(за С. Фурсою та
Є. Фурсою)

Схема 793

1) Коли заповідано лише частину майна; 2) якщо спадкоємець відмовився від прийняття спадщини без вказівки на чю користь або помер до відкриття спадщини, підпризначення у заповіті не передбачено, а також заповіт є натуральним, тобто за кожним спадкоємцем закріплено конкретне спадкове майно; 3) коли спадкоємець помер після відкриття спадщини, підпризначення в заповіті не передбачено і після нього не залишилося спадкоємців, а також заповіт є натуральним, тобто за кожним спадкоємцем закріплено конкретне спадкове майно; 4) якщо заповіт було визнано судом частково недійсним

До спадкоємців за
законом законода-
вець відносить

Схема 794

Дітей спадкодавця

Подружжя, яке його пережило

Батьків

Братів і сестер

Бабу та діда

Дядька та тітку

Членів сім'ї спадкодавця

Родичів до шостого ступеня споріднення

Утриманців спадкодавця

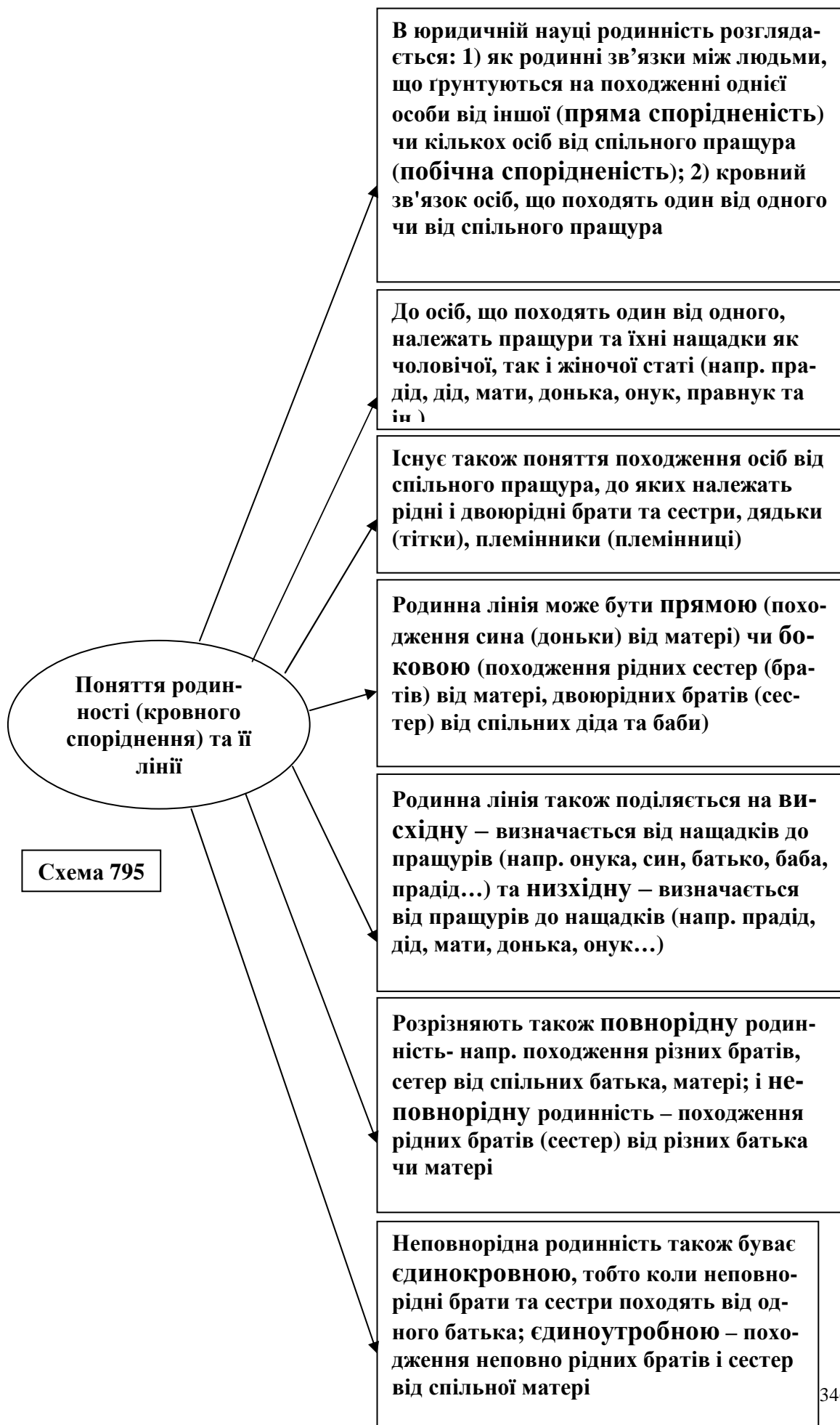
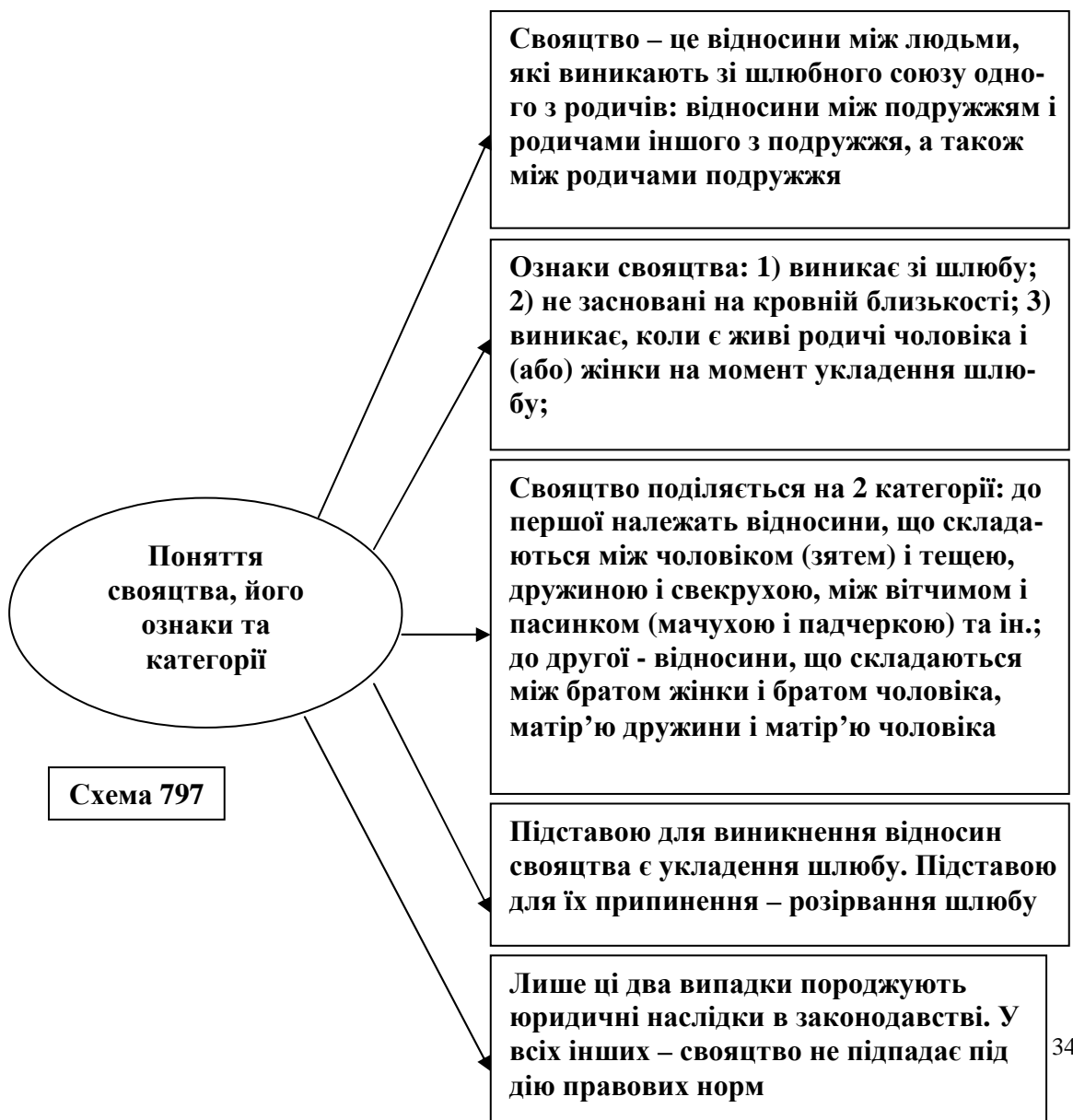
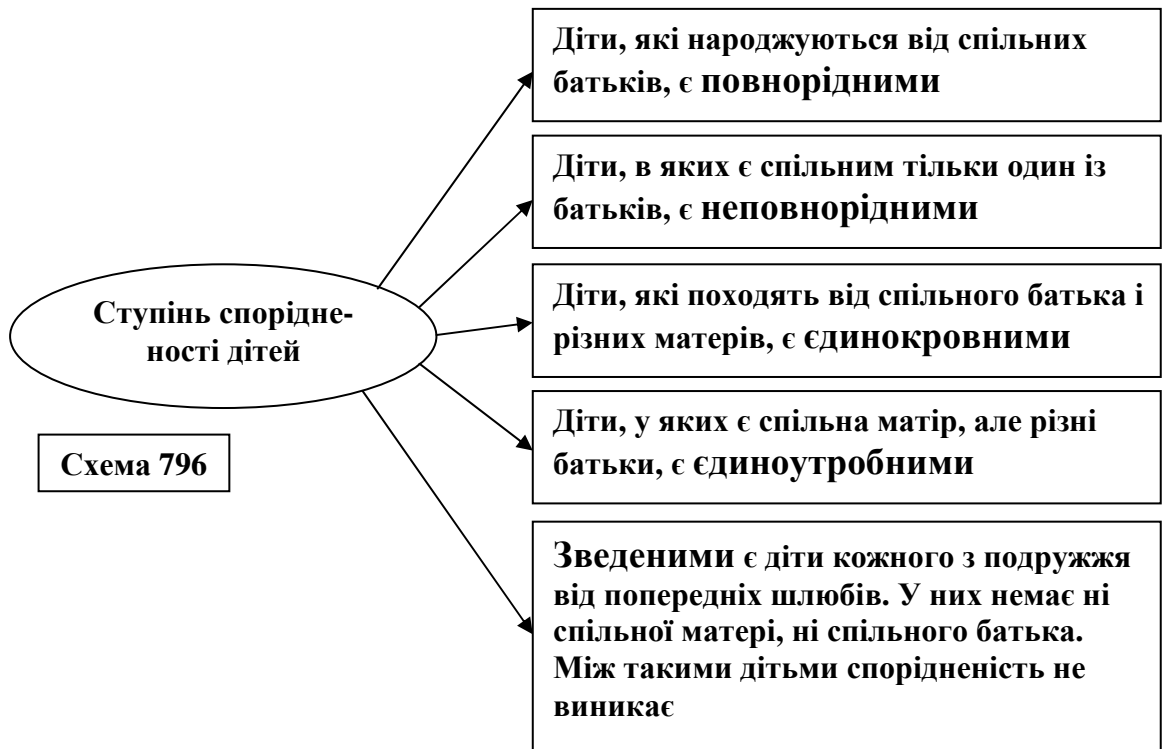

Схема 795

Види свояків

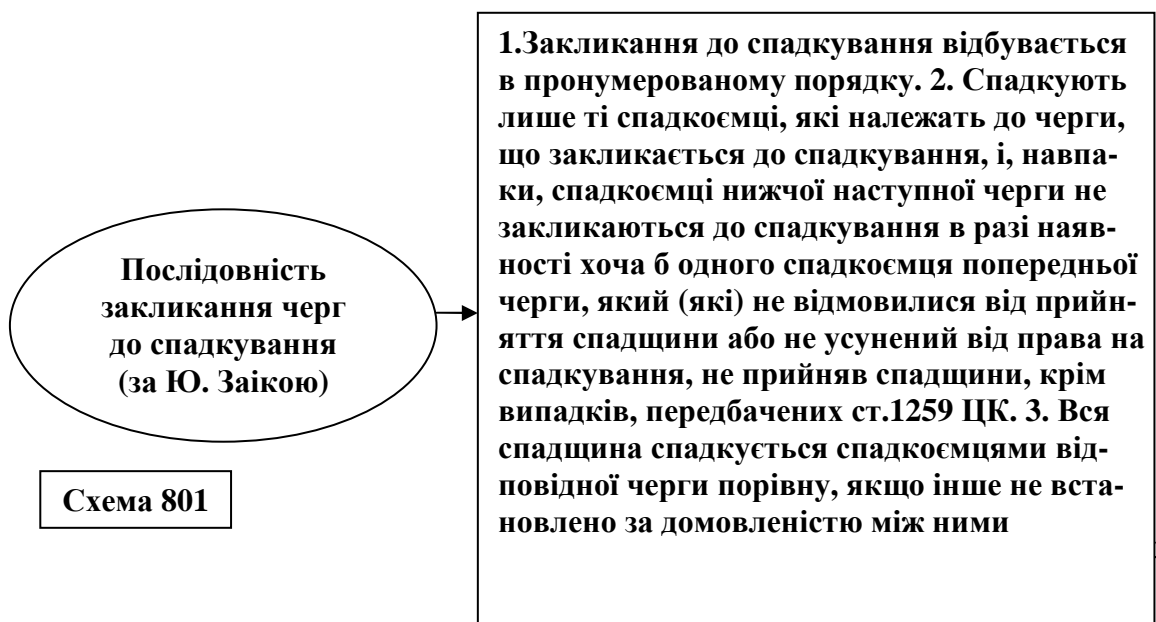
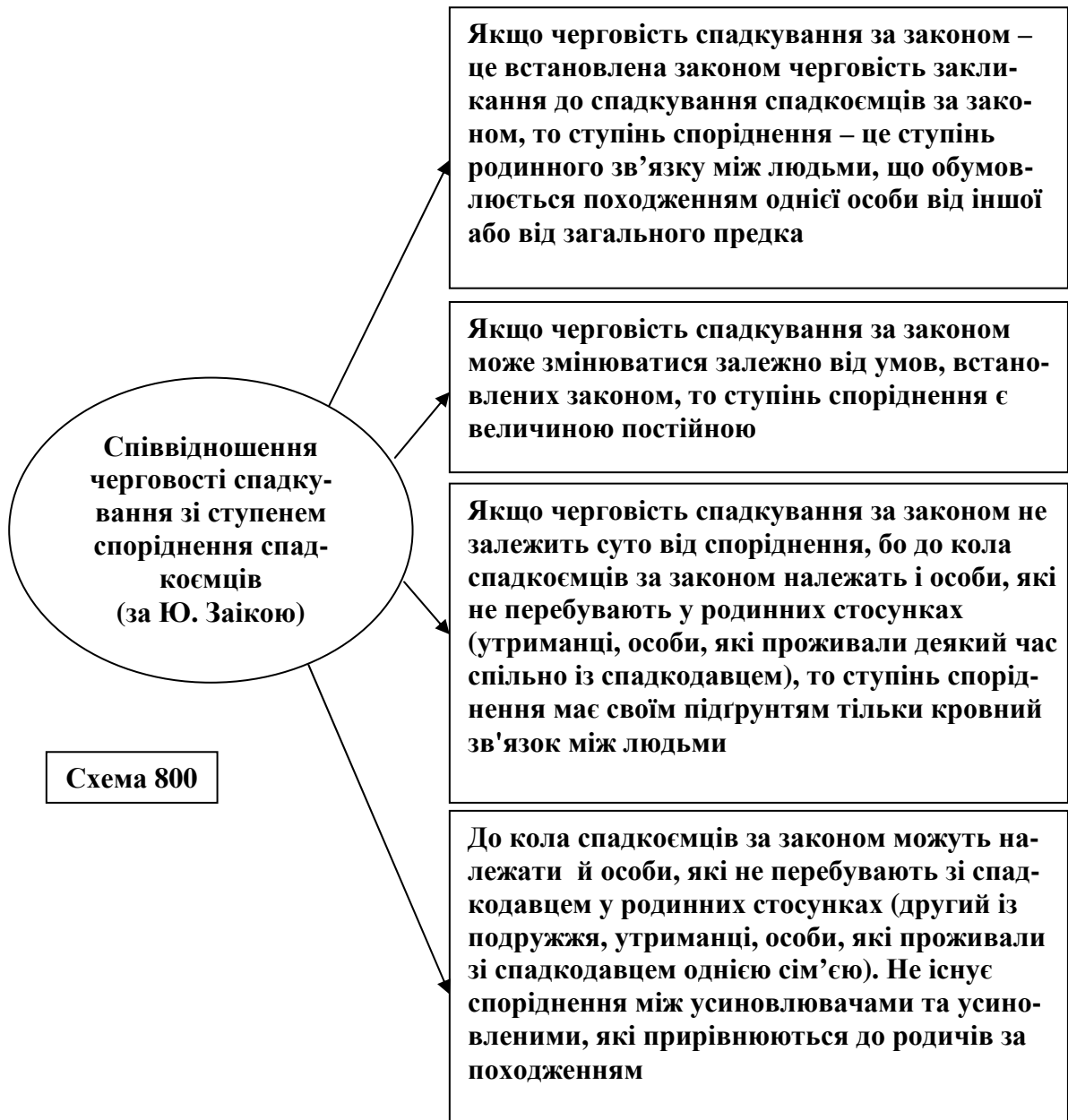
Схема 798

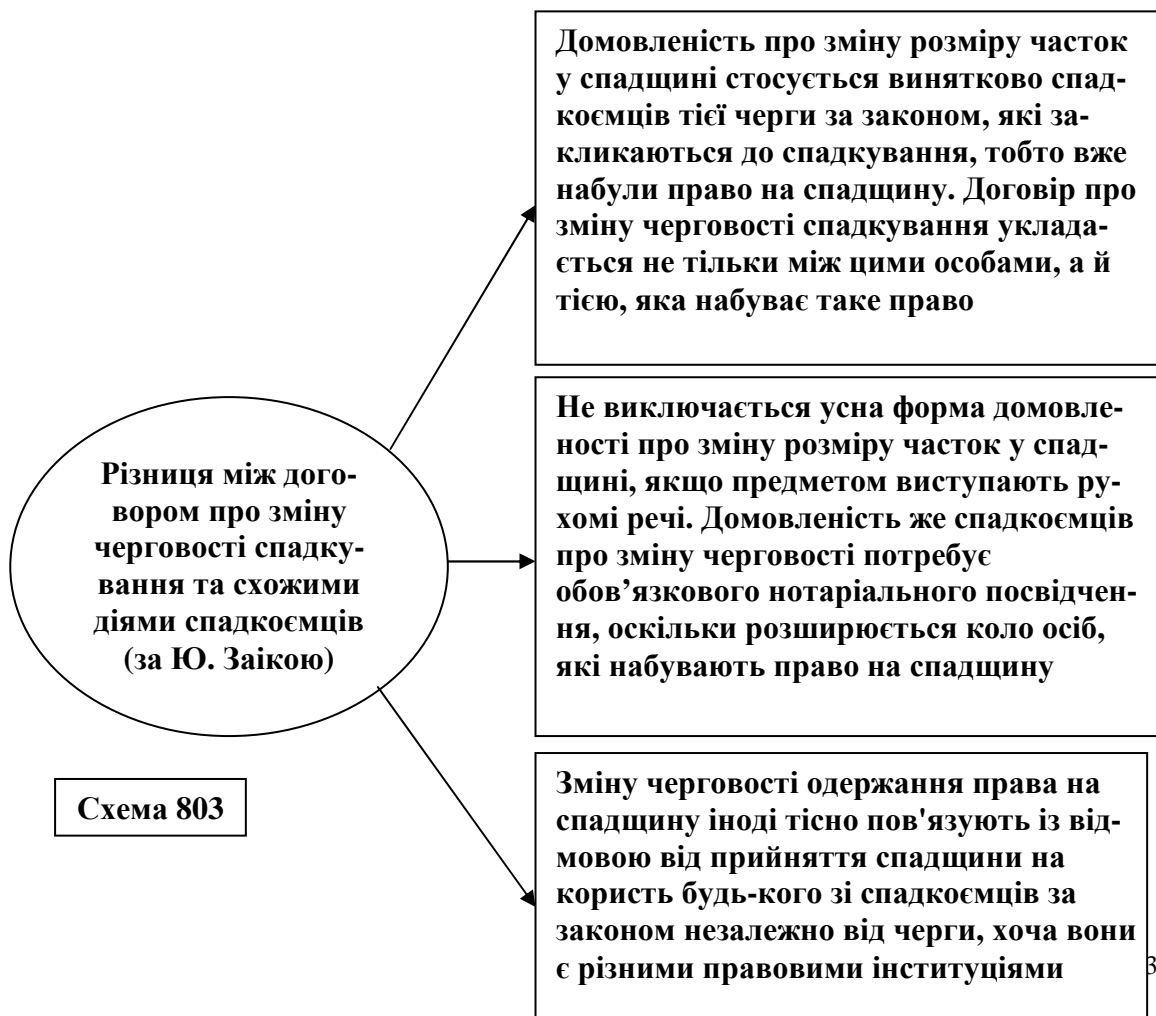
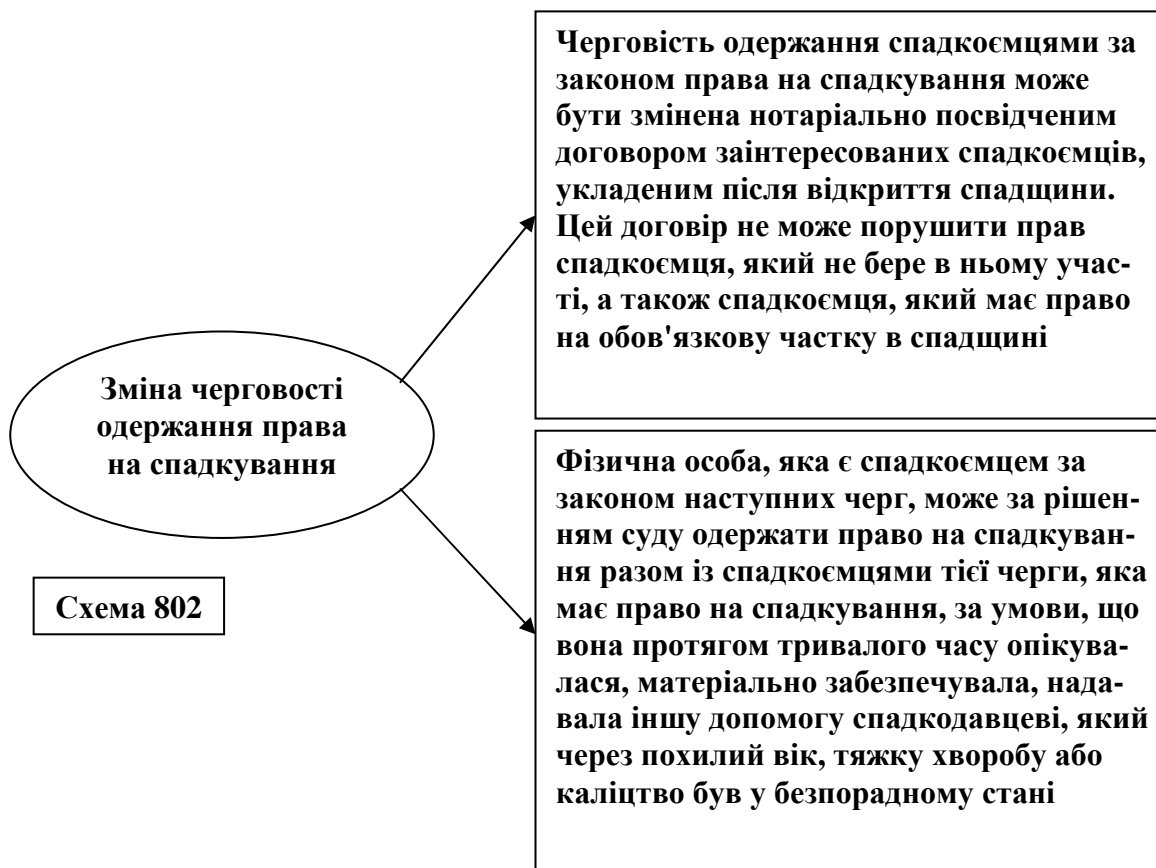
Свекор (свекруха) – батько (мати) чоловіка; сват, сват'я, свати – батьки подружжя; тесть (теща) – батько (мати) жінки; зять – чоловік доньки або сестри; дівер – брат чоловіка; зведені, зведениці – брати та сестри від попередніх шлюбів мачухи або вітчима; невістка – жінка сина; мачуха – жінка батька стосовно його дітей від попередніх шлюбів; вітчим – чоловік матері стосовно її дітей від попередніх шлюбів; пасинок – син одного з подружжя стосовно іншого з подружжя; падчерка – донька одного з подружжя стосовно іншого з подружжя; зовиця – сестра чоловіка; шурина – брат жінки; своячка – сестра жінки; свояк – чоловік своячки; ятрив – жінка дівера;

Поняття ступенів кровного споріднення

Схема 799

- Для родства (кровного споріднення) важливим є поняття ступеня родства, яке визначає близькість кровного споріднення
- Ступінь кровного споріднення – це кількість народжень, що пов'язують між собою двох осіб, які перебувають у родинних зв'язках. При цьому народження нащадка (спільного предка) не враховується
- 1 ступінь споріднення – мати і донька
- 2 ступінь споріднення – рідні брат і сестра (їх пов'язують два народження – брата і сестри); дід і онук (їх пов'язує народження матері онука (доньки діда), а потім і самого онука)
- 3 ступінь споріднення – тітка і племінниця (їх пов'язують: народження тітки, народження батька або матері племінниці, і відповідно, брата або сестри тітки і народження племінниці); дід і правнук

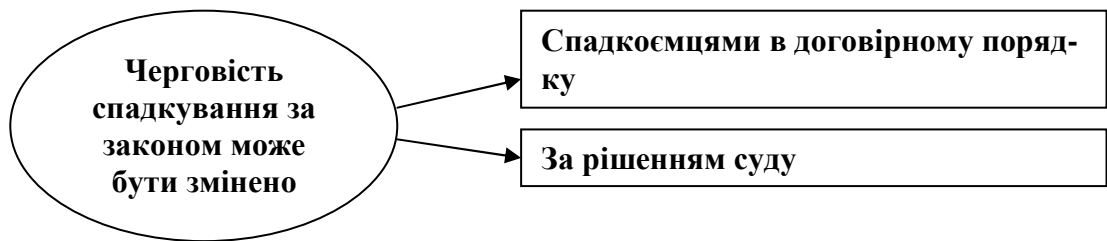

Схема 804

Схема 805

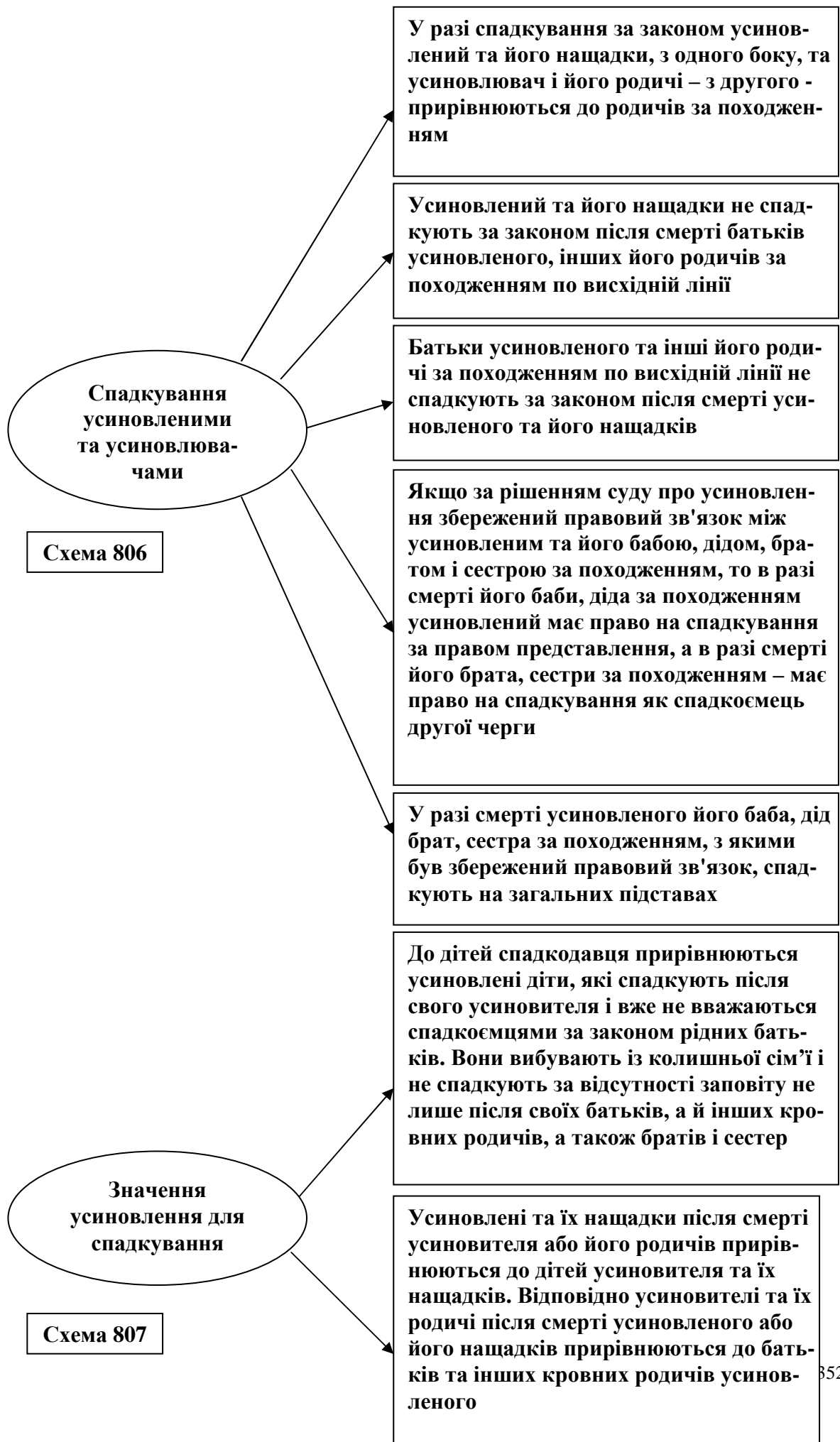
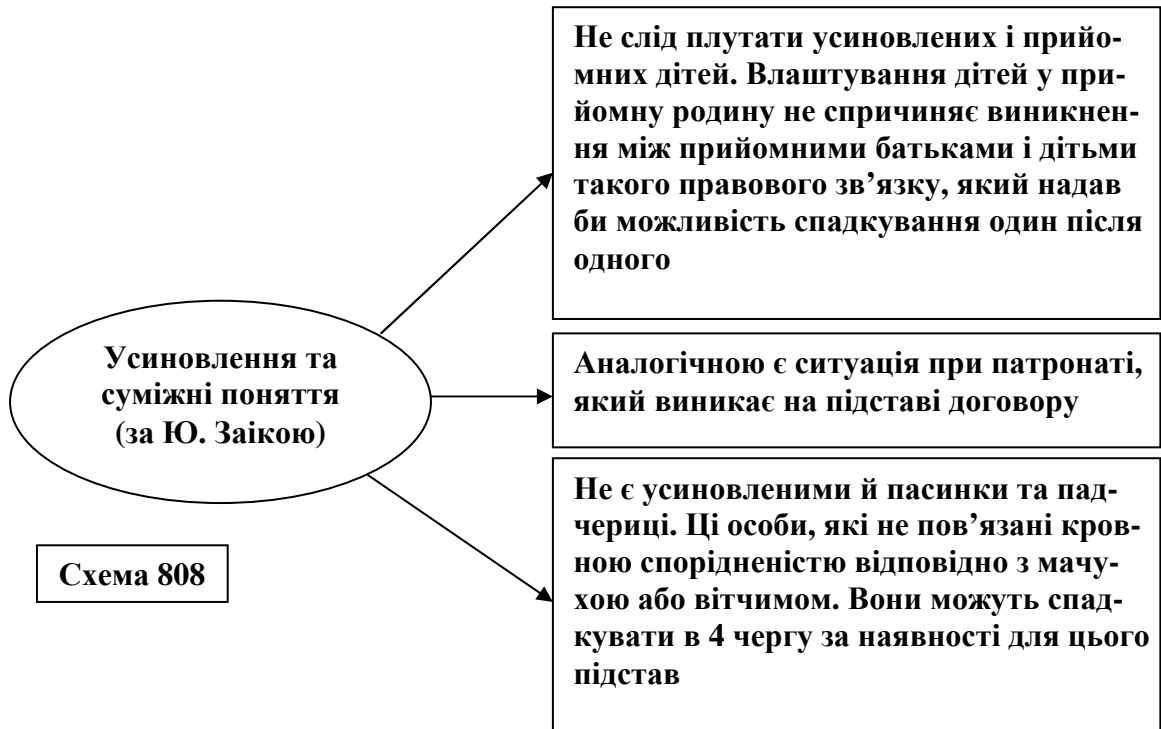
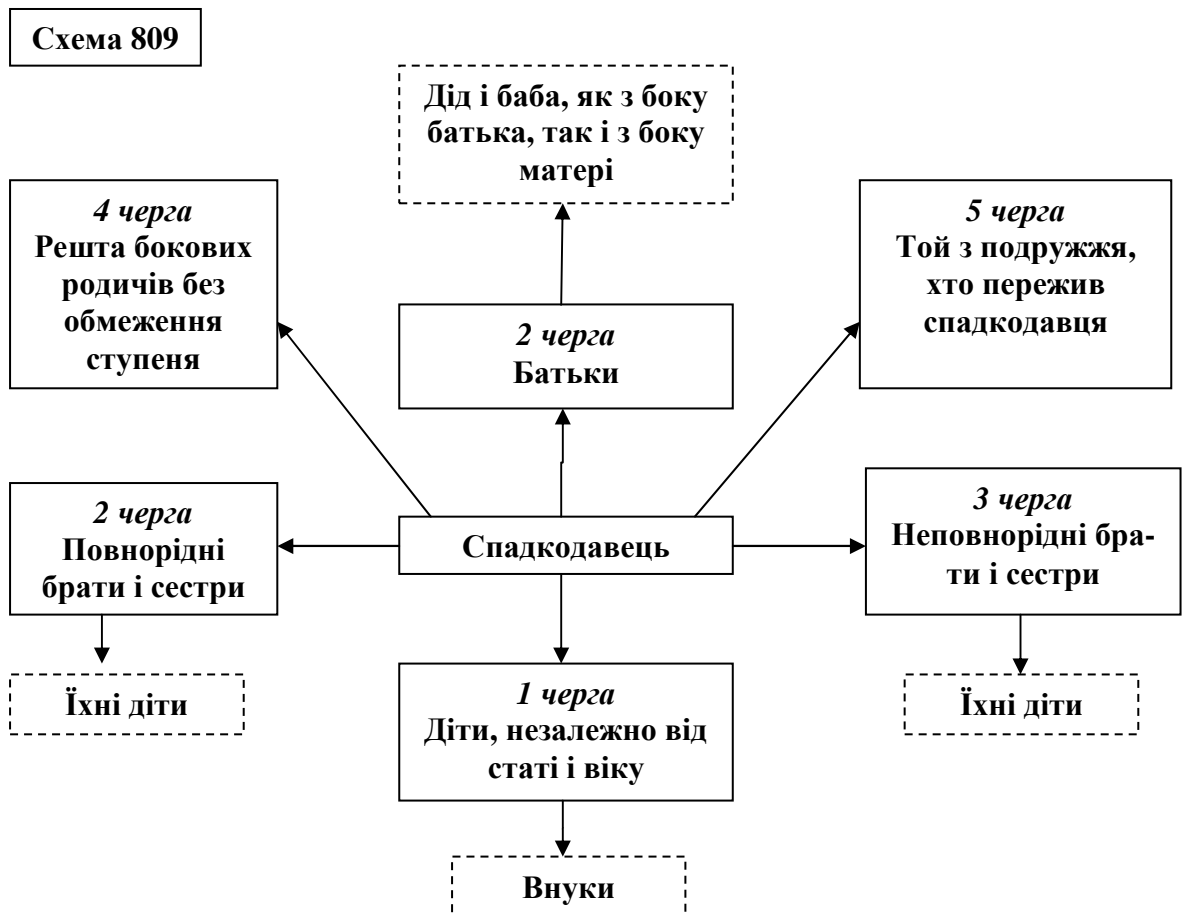

Схема 806

Схема 807

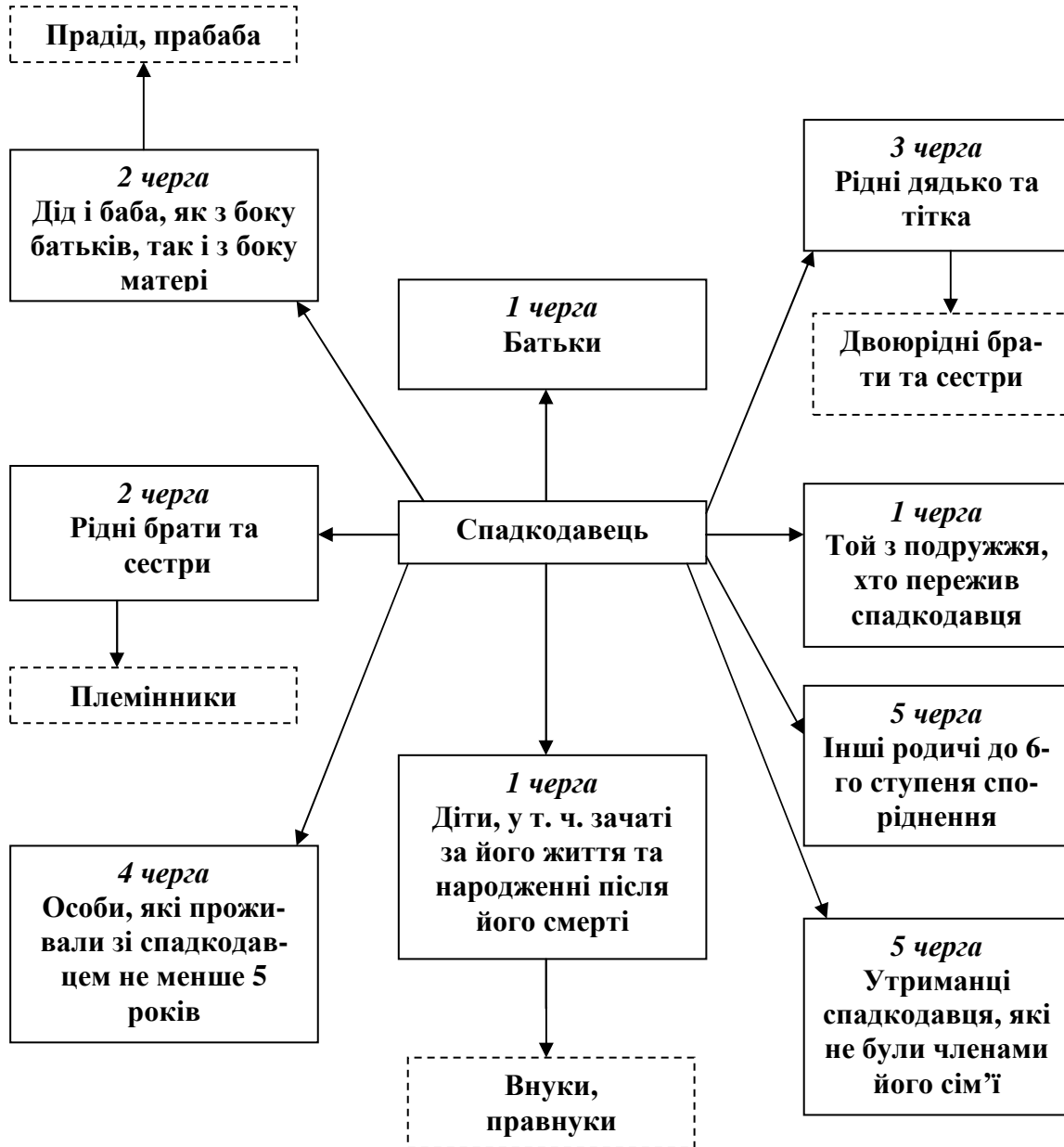
Черги спадкування за Кодексом Юстиніана

----- - спадкування за правом представлення

Черги спадкування за Цивільним кодексом України

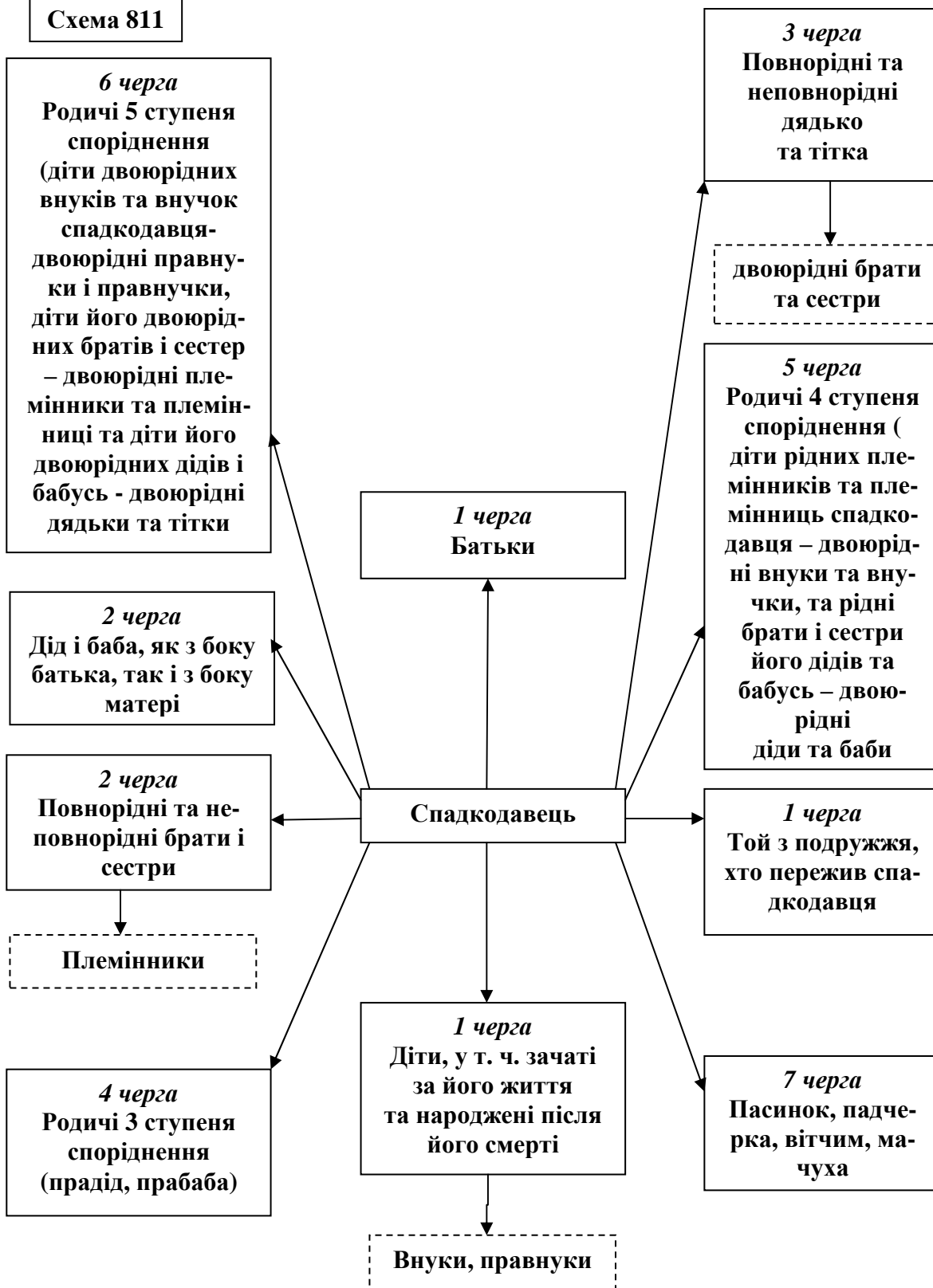
Схема 810

----- - спадкування за правом представлення

Черги спадкування за Цивільним кодексом Російської Федерації

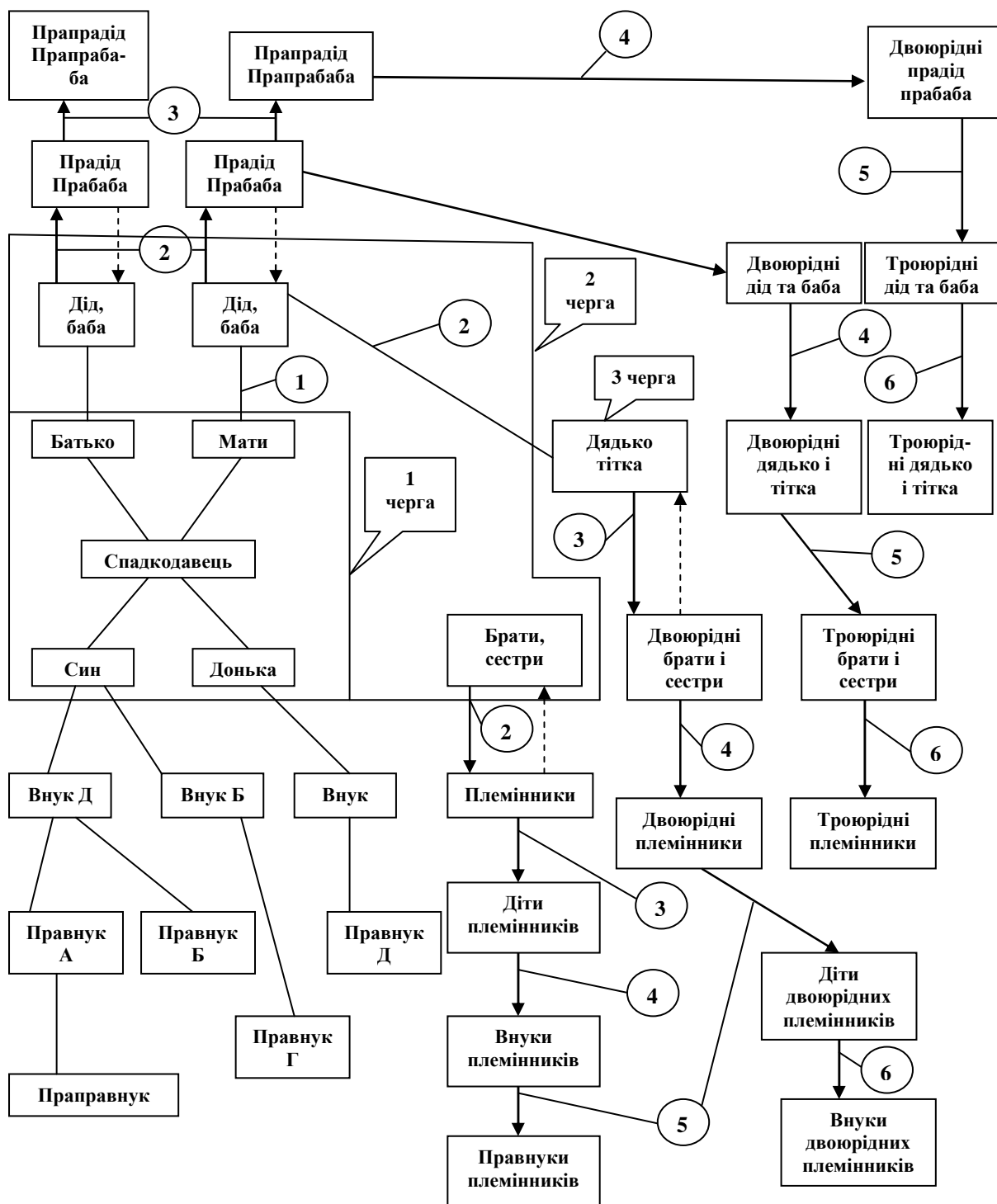
Схема 811

----- - спадкування за правом представлення

Генеалогічне дерево зразкової сім'ї (за С. Фурсою та Є. Фурсою)

Схема 812

Спадкування здійснюватиметься так: батько, мати, син, донька – всі отримують по 1/4 спадщини.

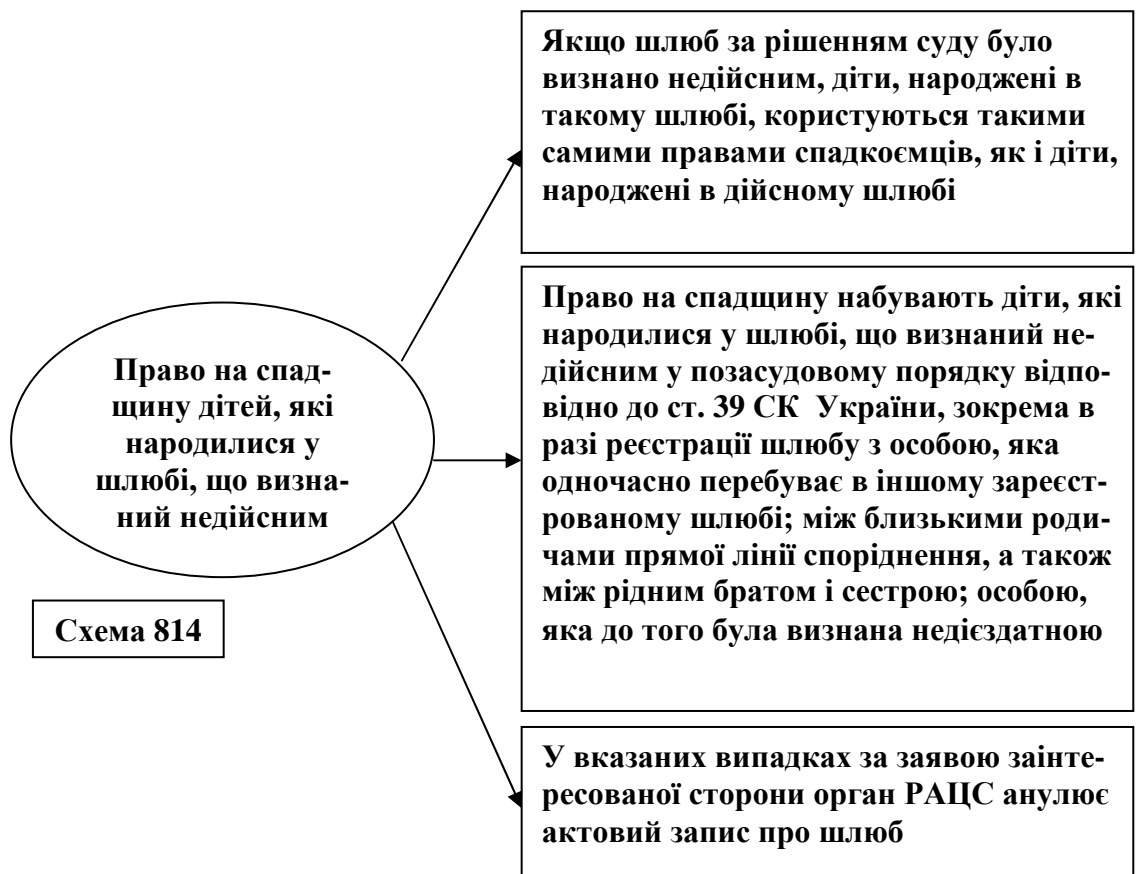
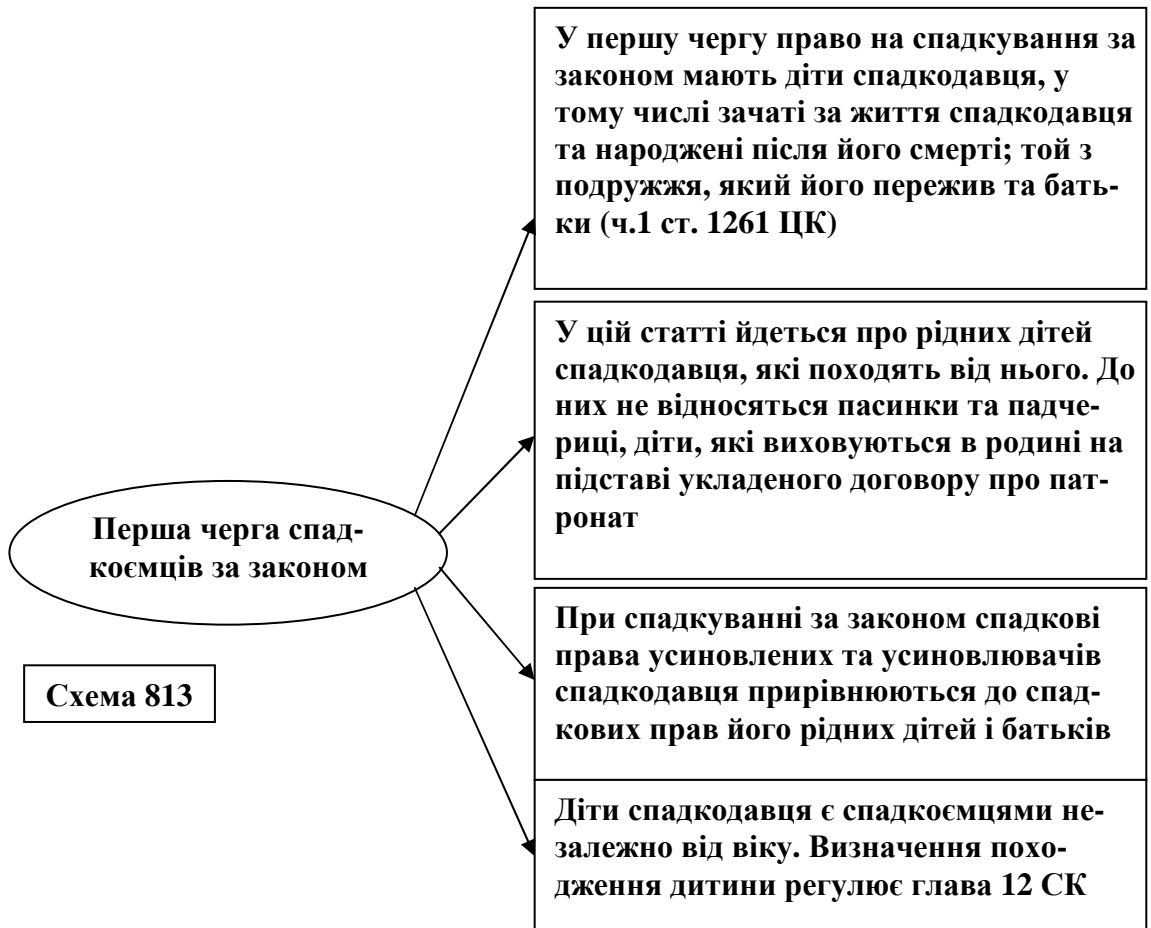
В разі смерті сина, внуки отримують по 1/8 спадщини.

В разі смерті внука Д – правнуки отримують по 1/16 спадщини.

1

- кількість народжень;

----- зв'язок братів та сестер зі спадкодавцем;

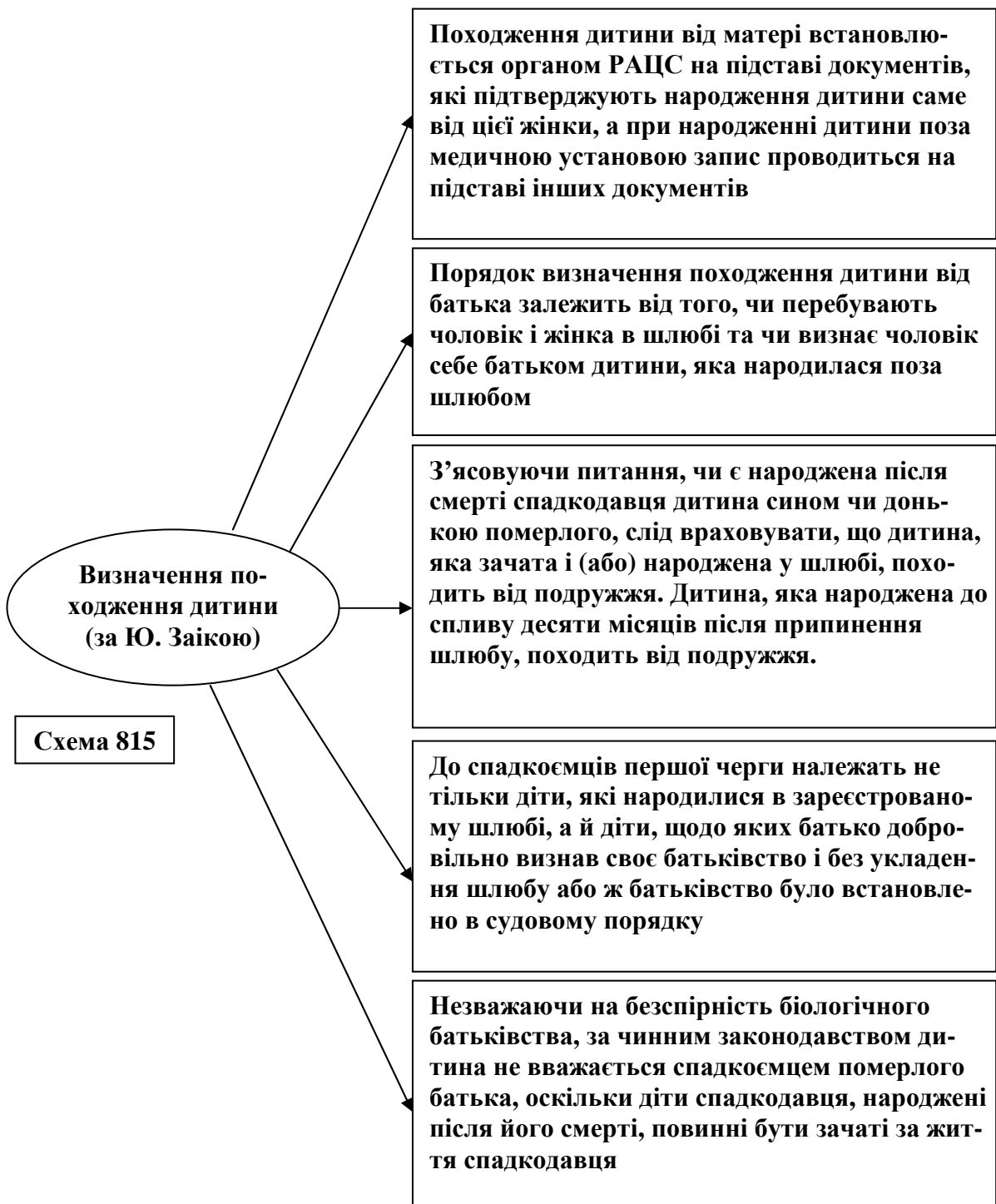

Схема 815

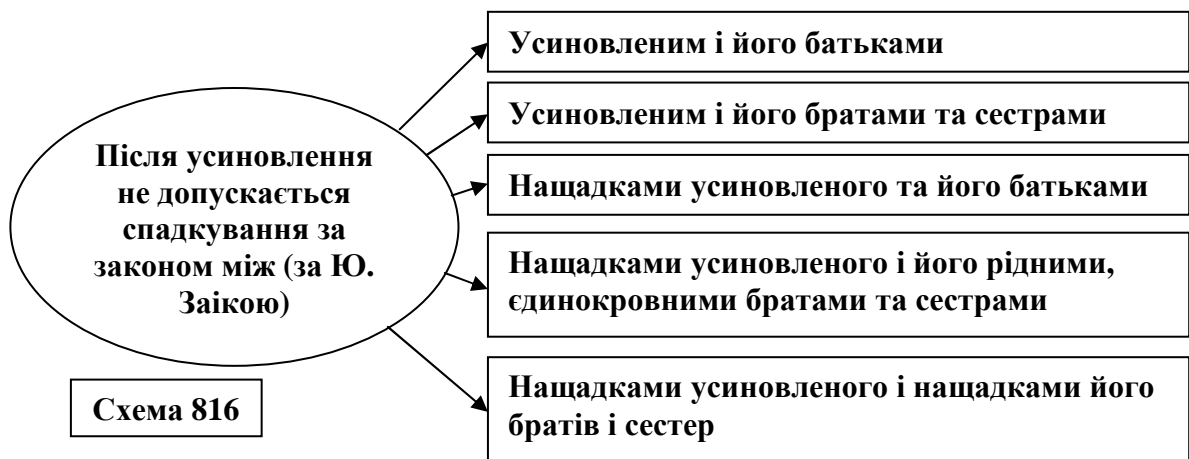

Схема 816

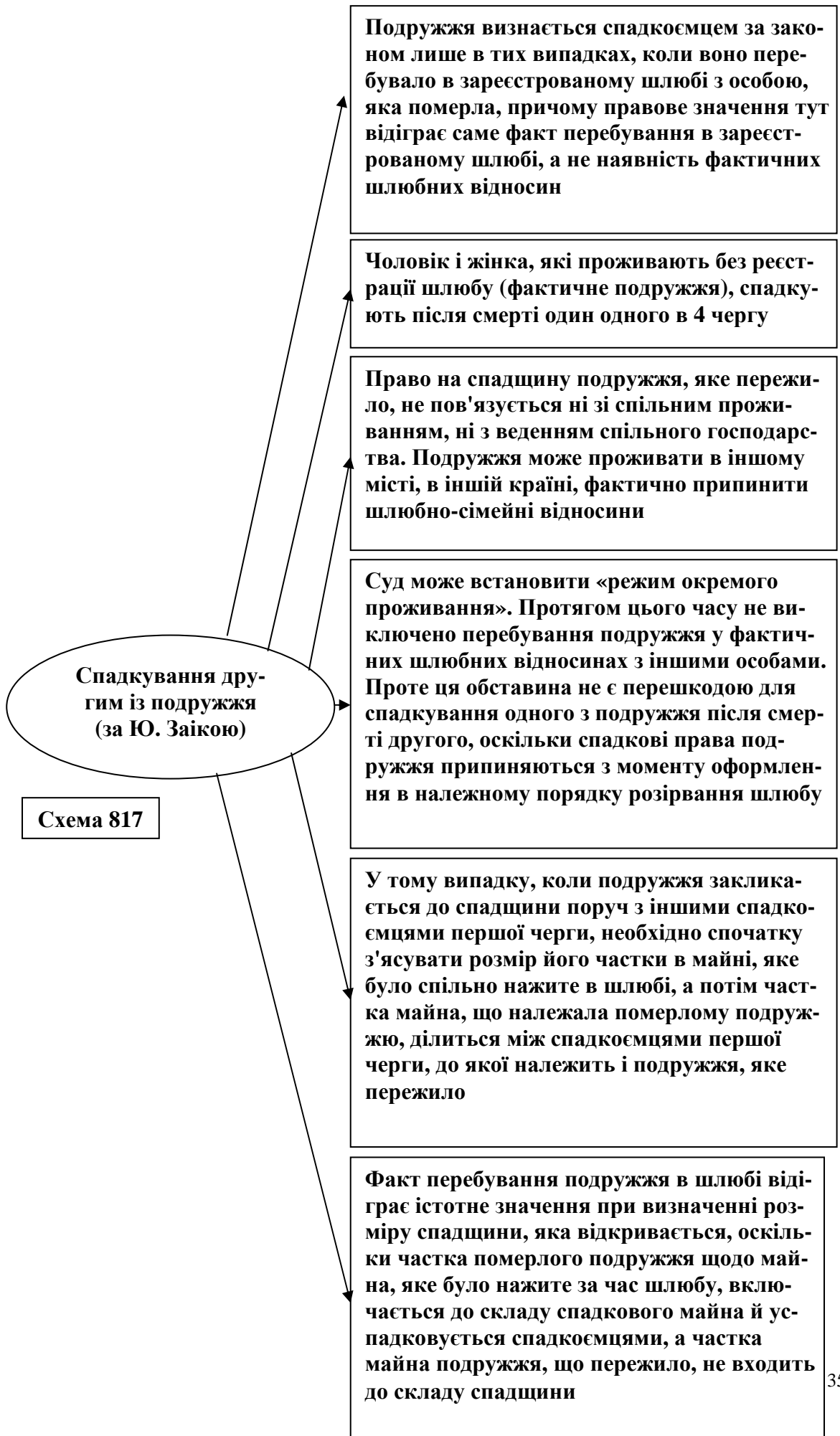

Схема 817

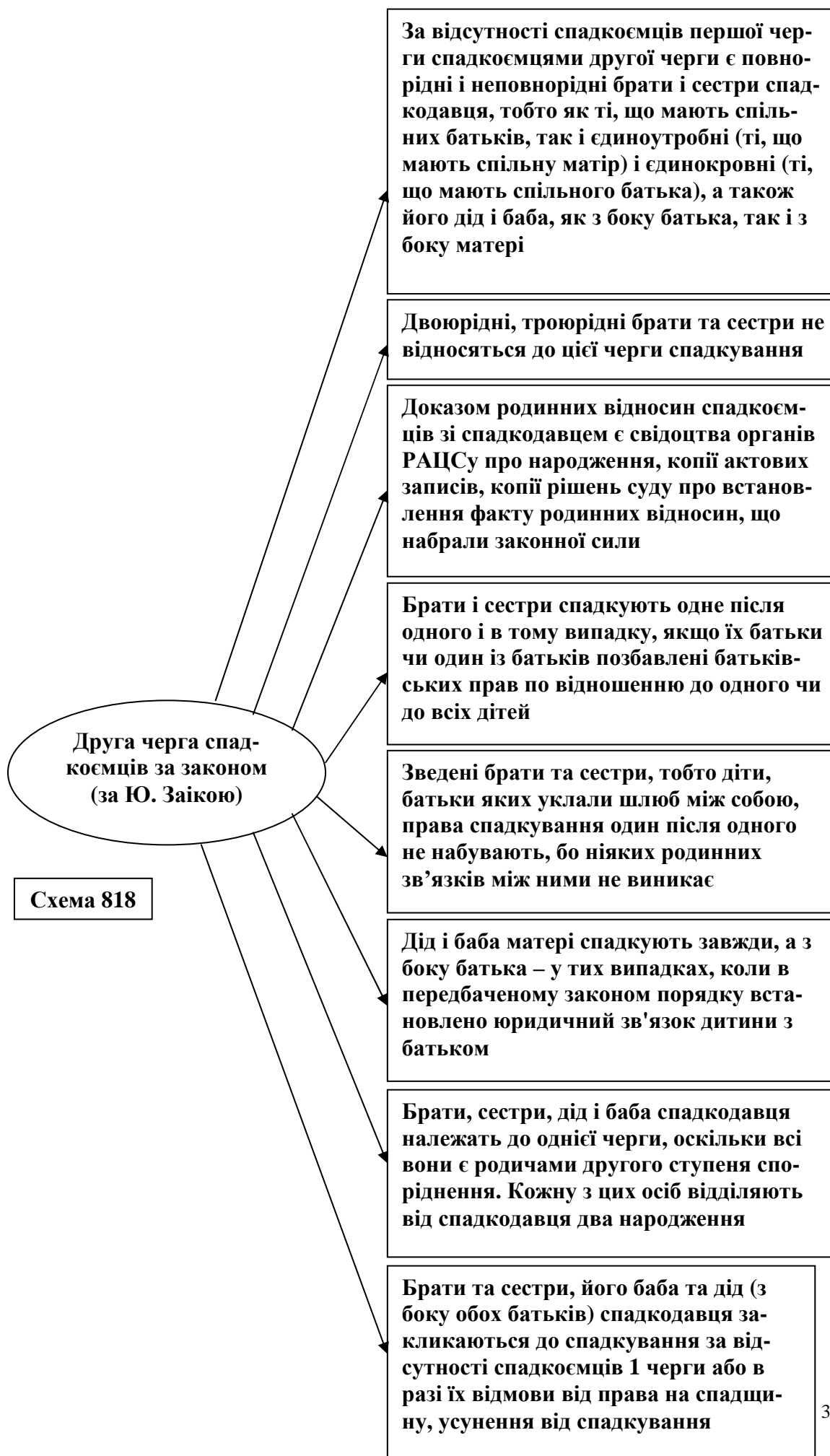
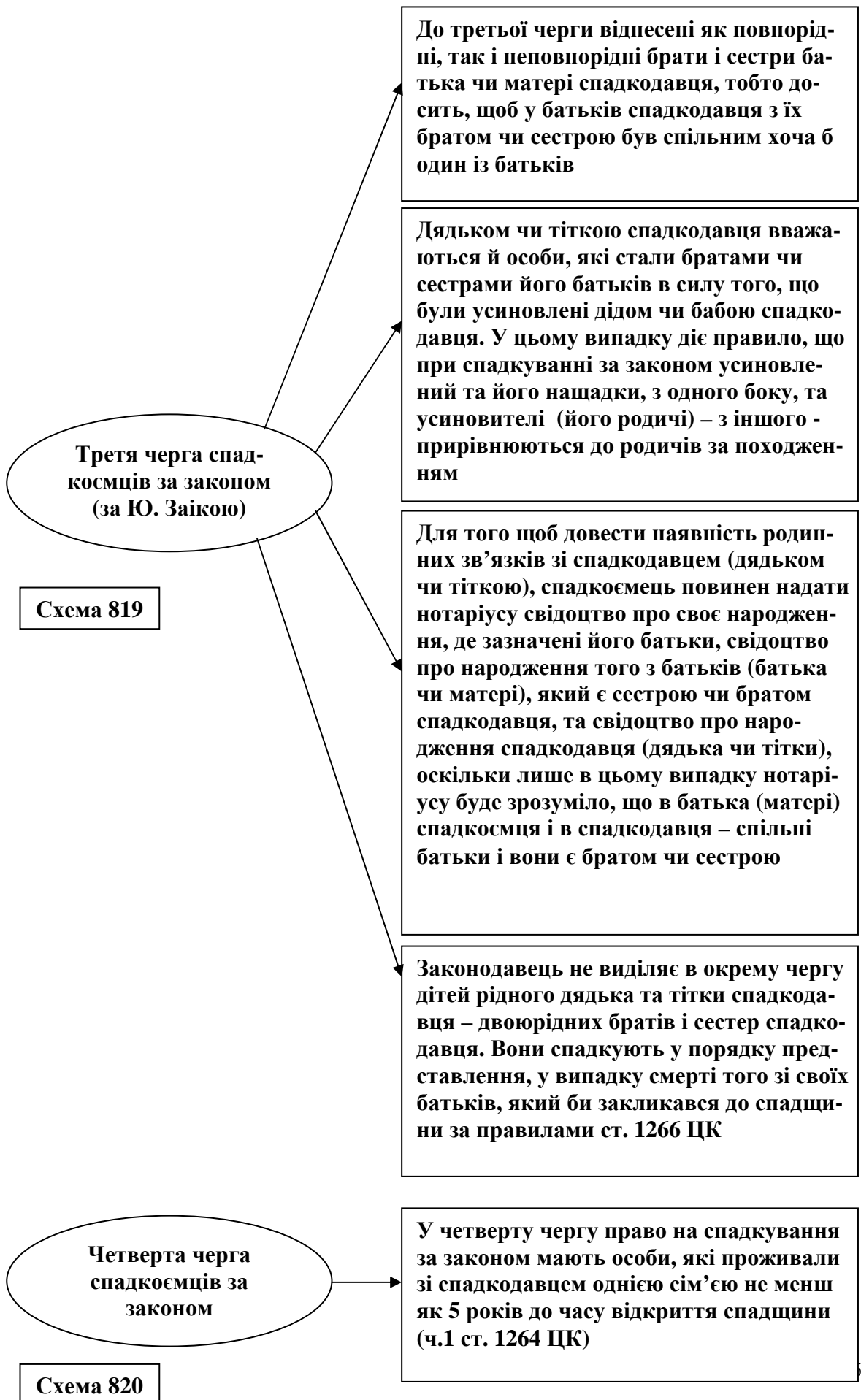

Схема 818

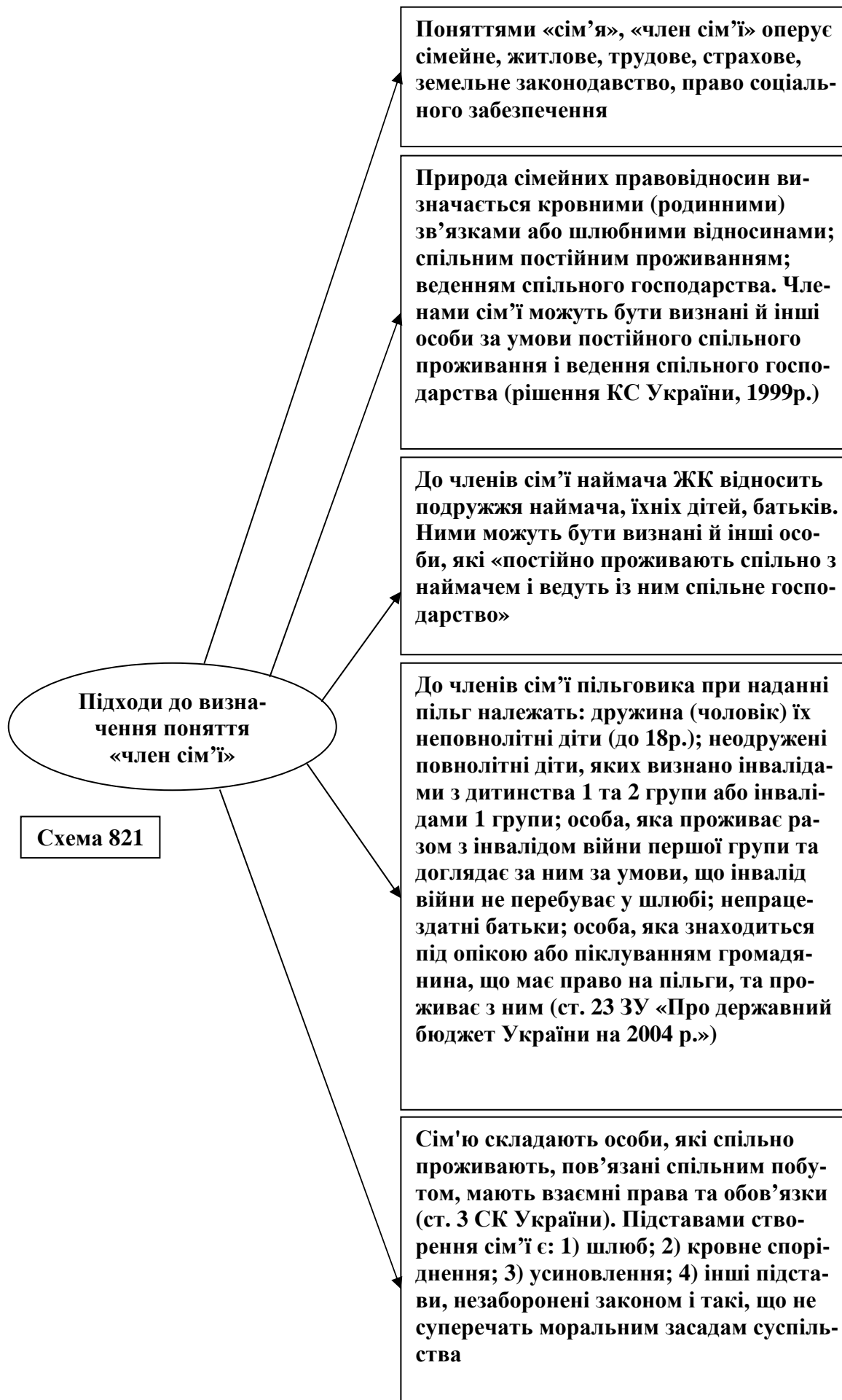

Схема 821

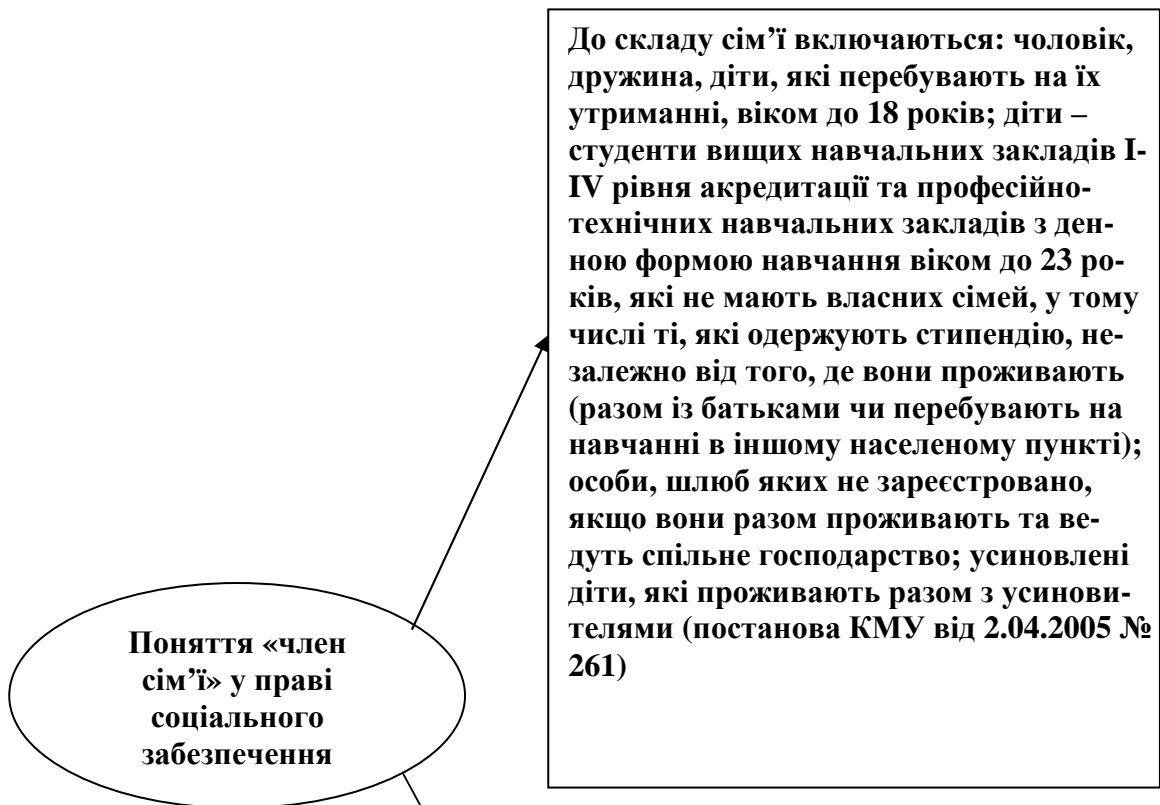

Схема 822

До складу сім'ї не включаються: батьки, дід, баба, брати і сестри; батьки, позбавлені батьківських прав; один із подружжя, з яким розірвано шлюб або коли шлюб не розірвано, але винесене рішення суду про стягнення з батька (матері) аліментів; опікуни, піклувальники та їх сім'ї; діти, які перебувають на повному державному утриманні, та деякі інші категорії осіб

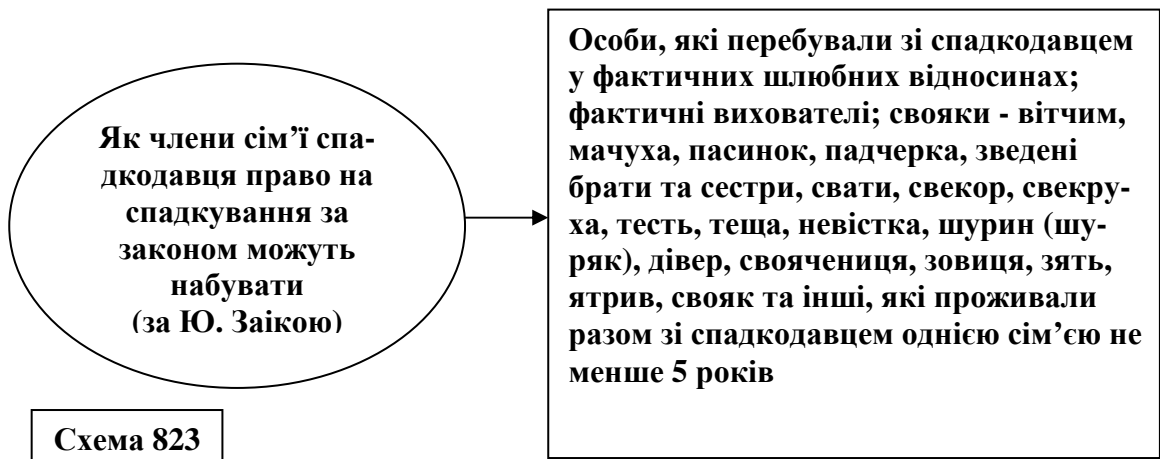
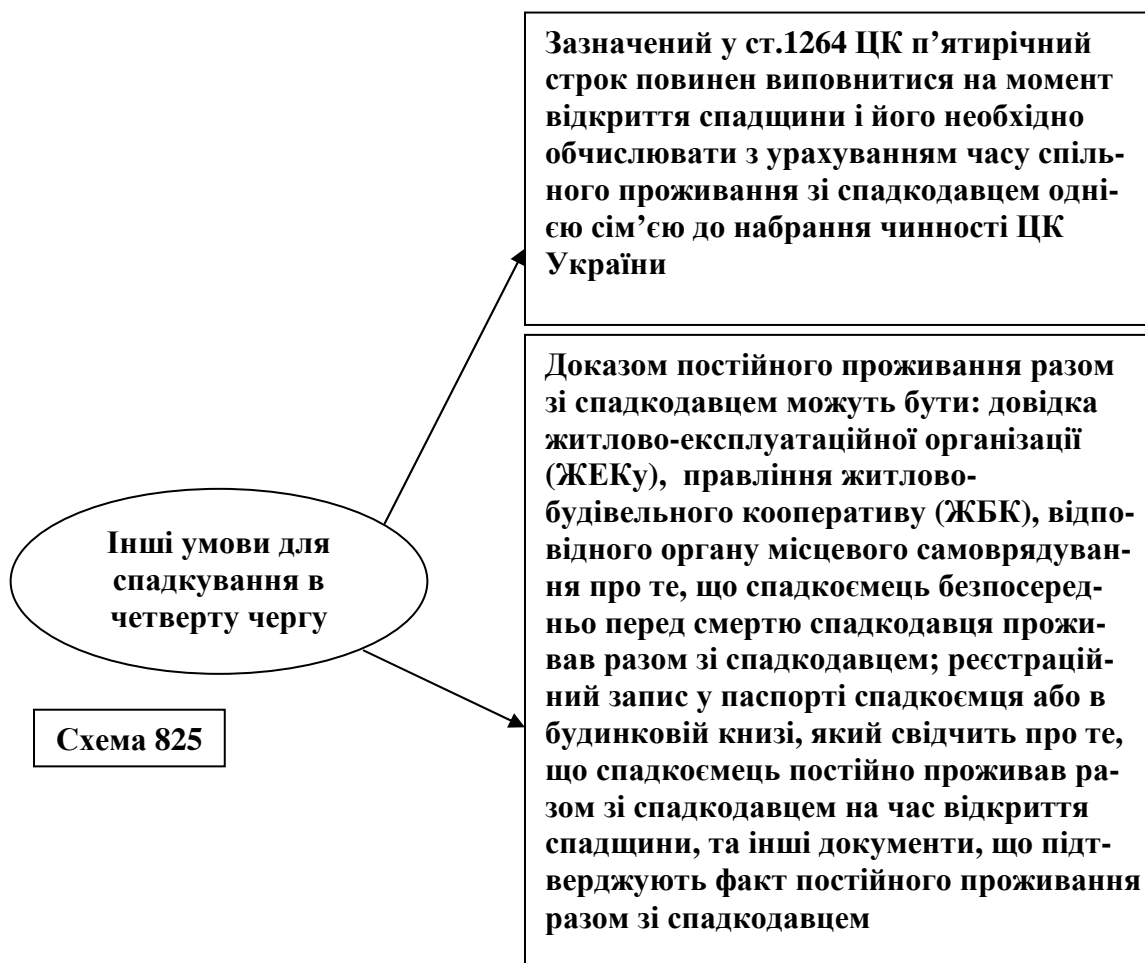
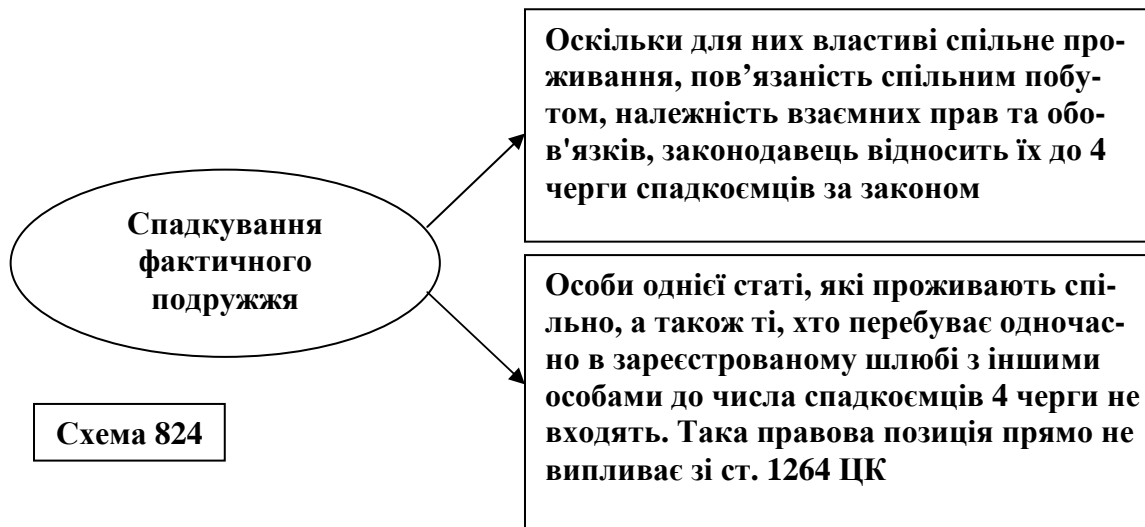

Схема 823

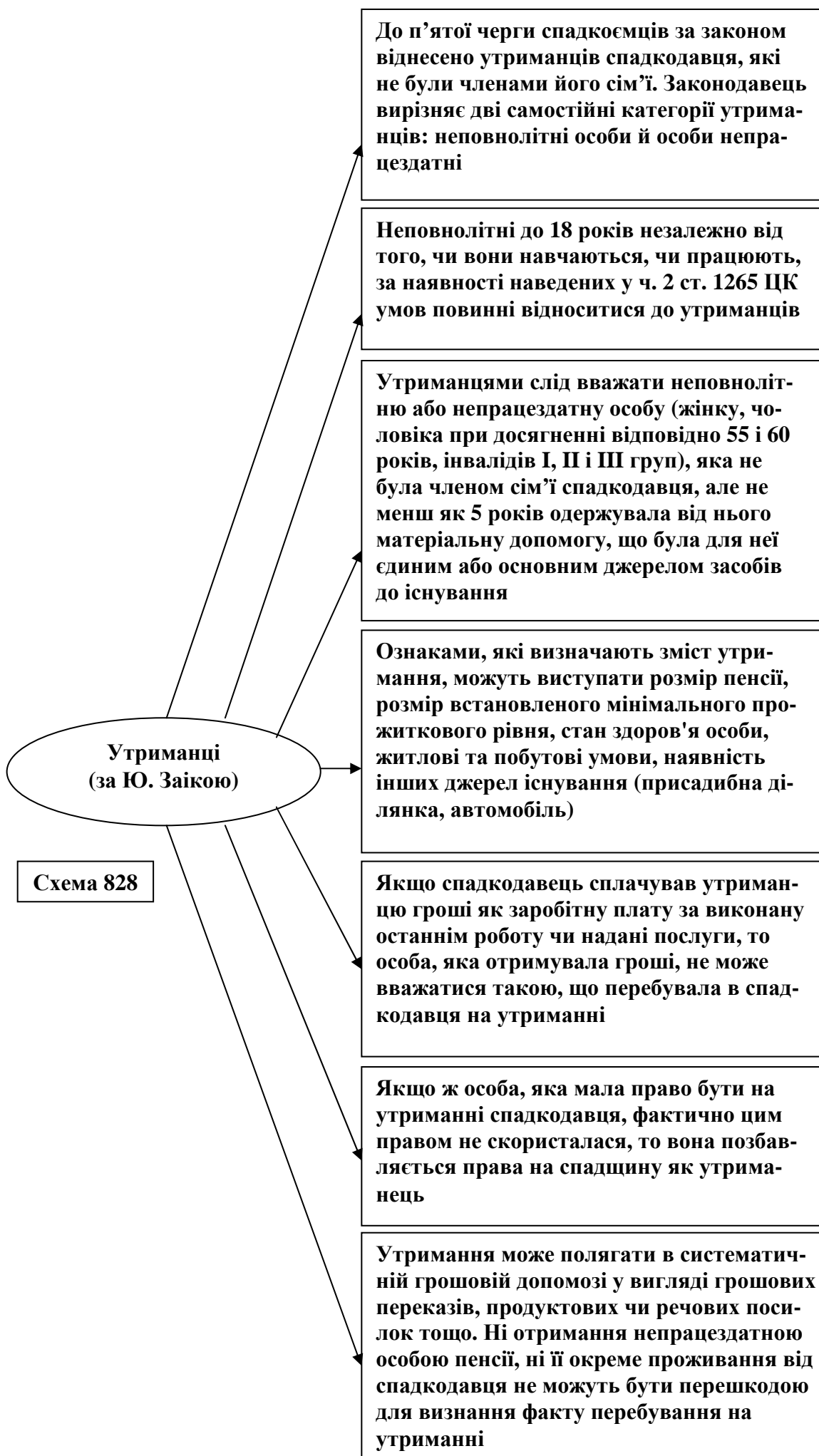
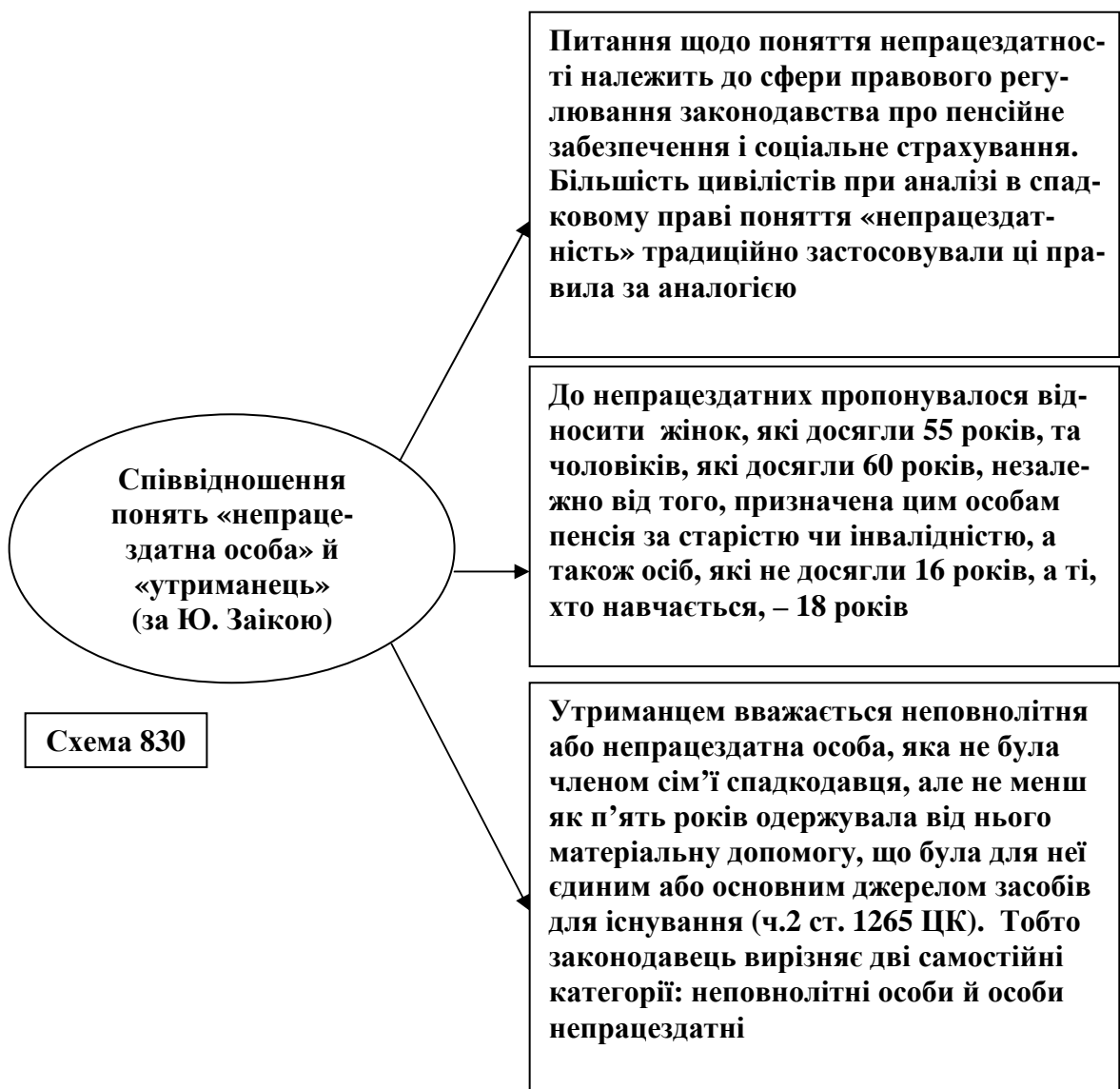
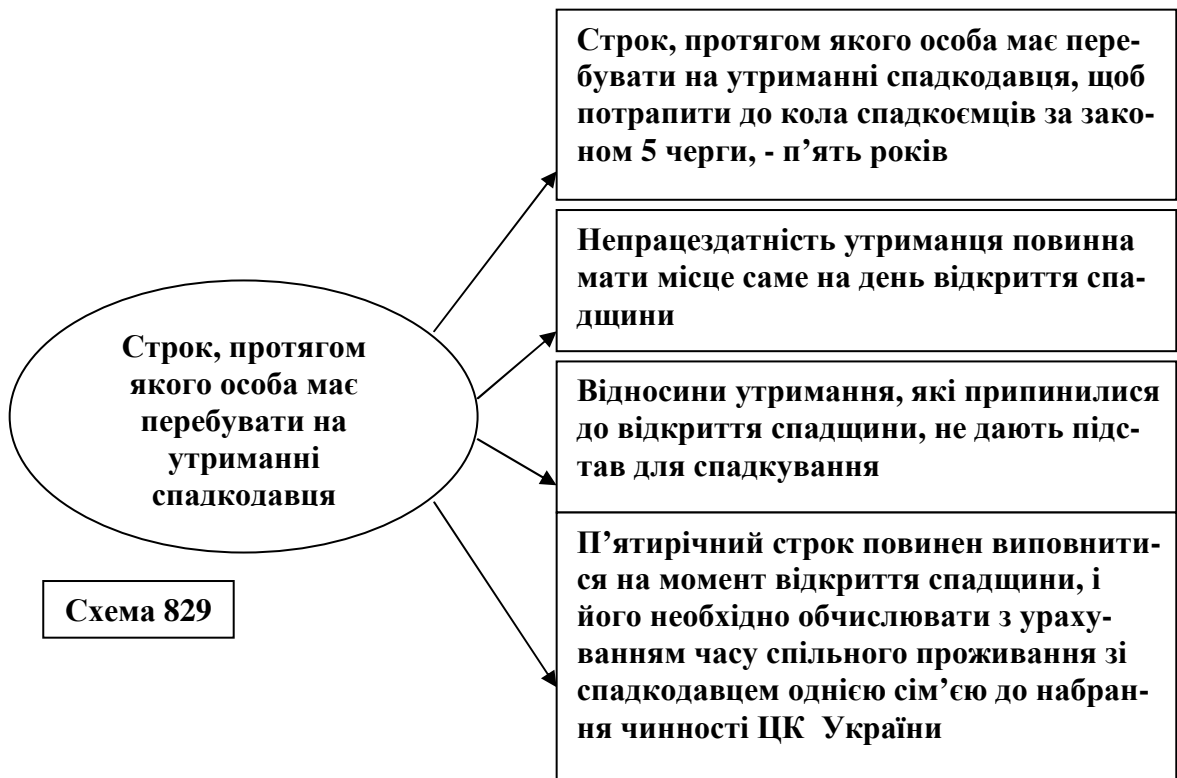
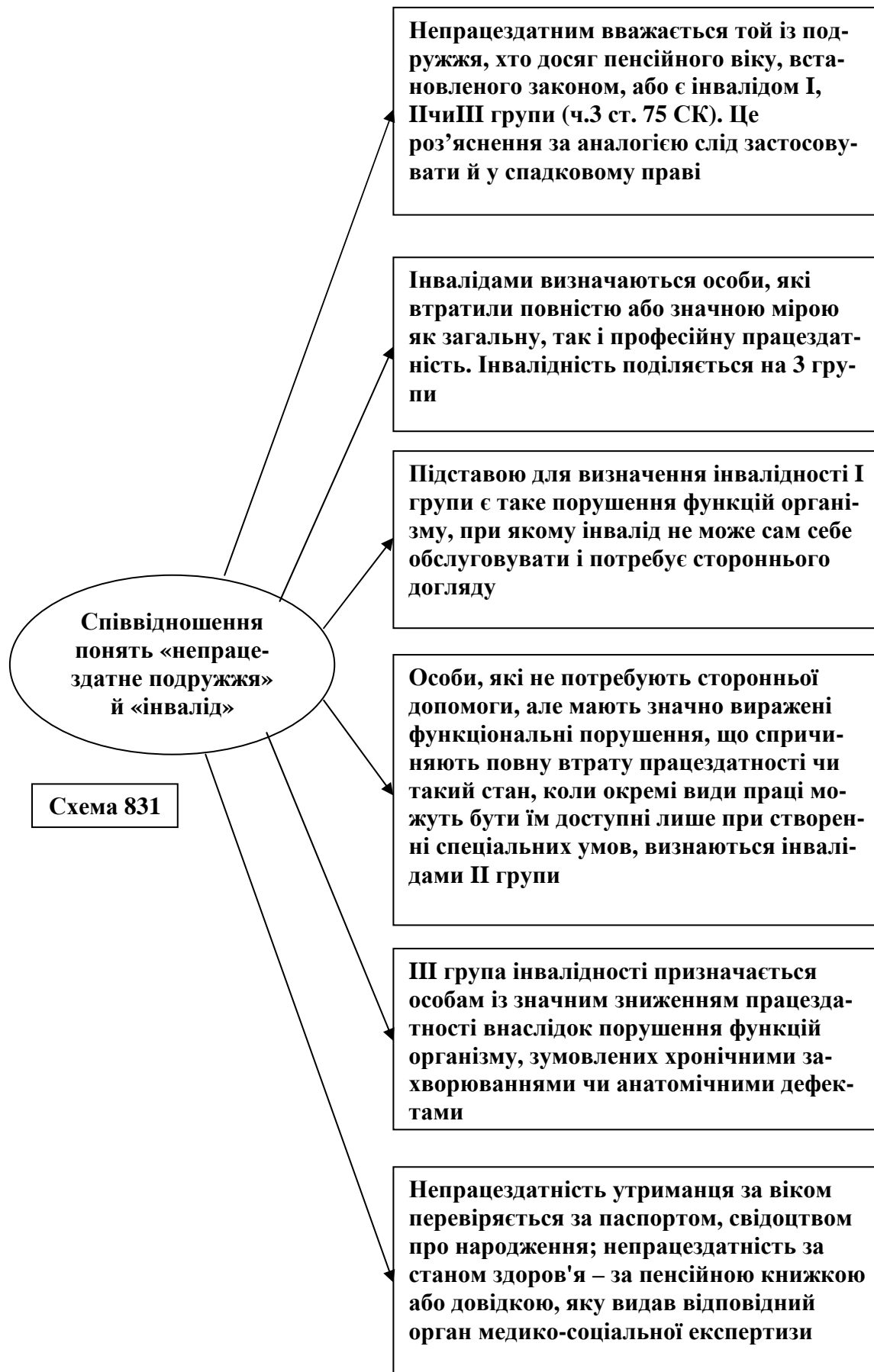
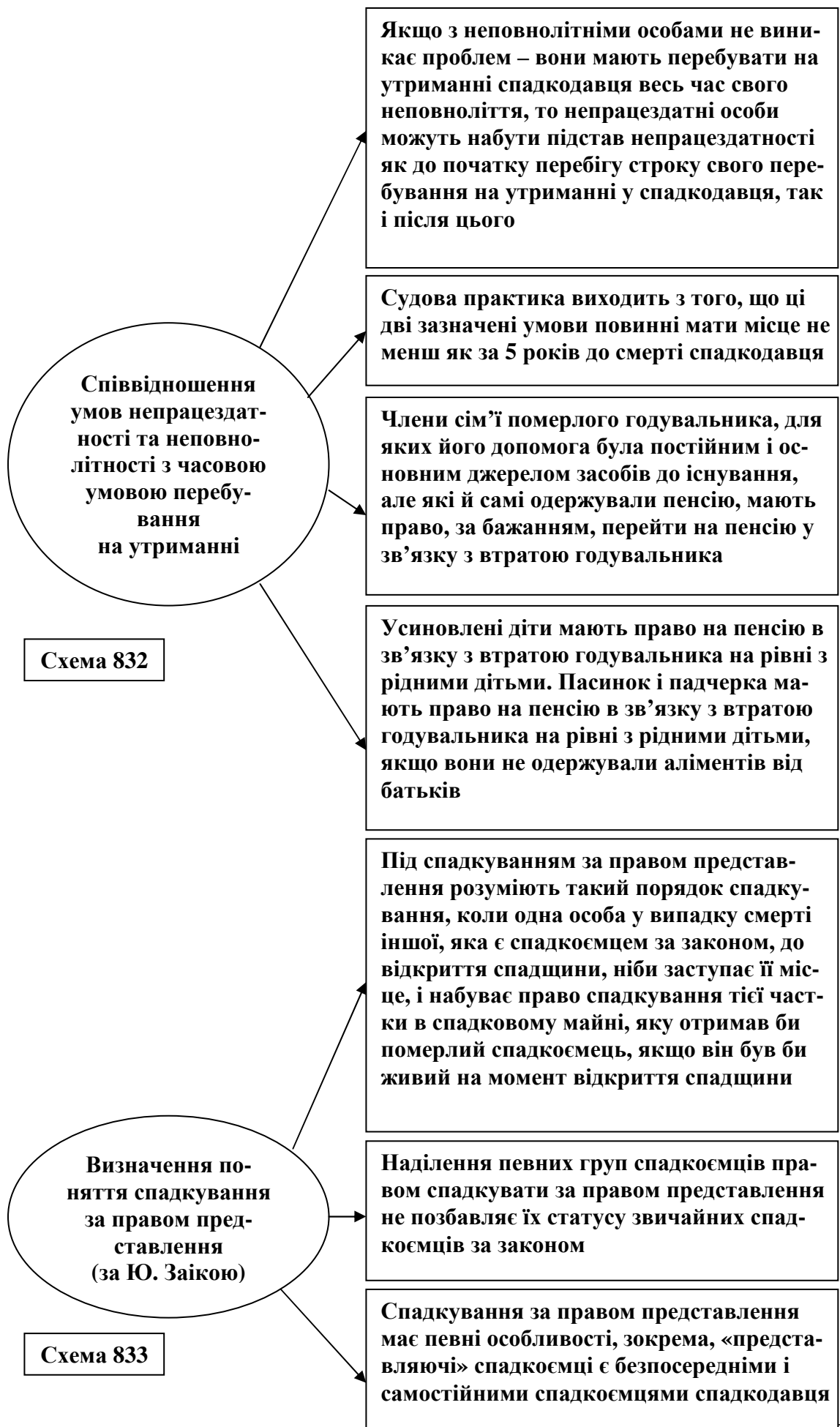
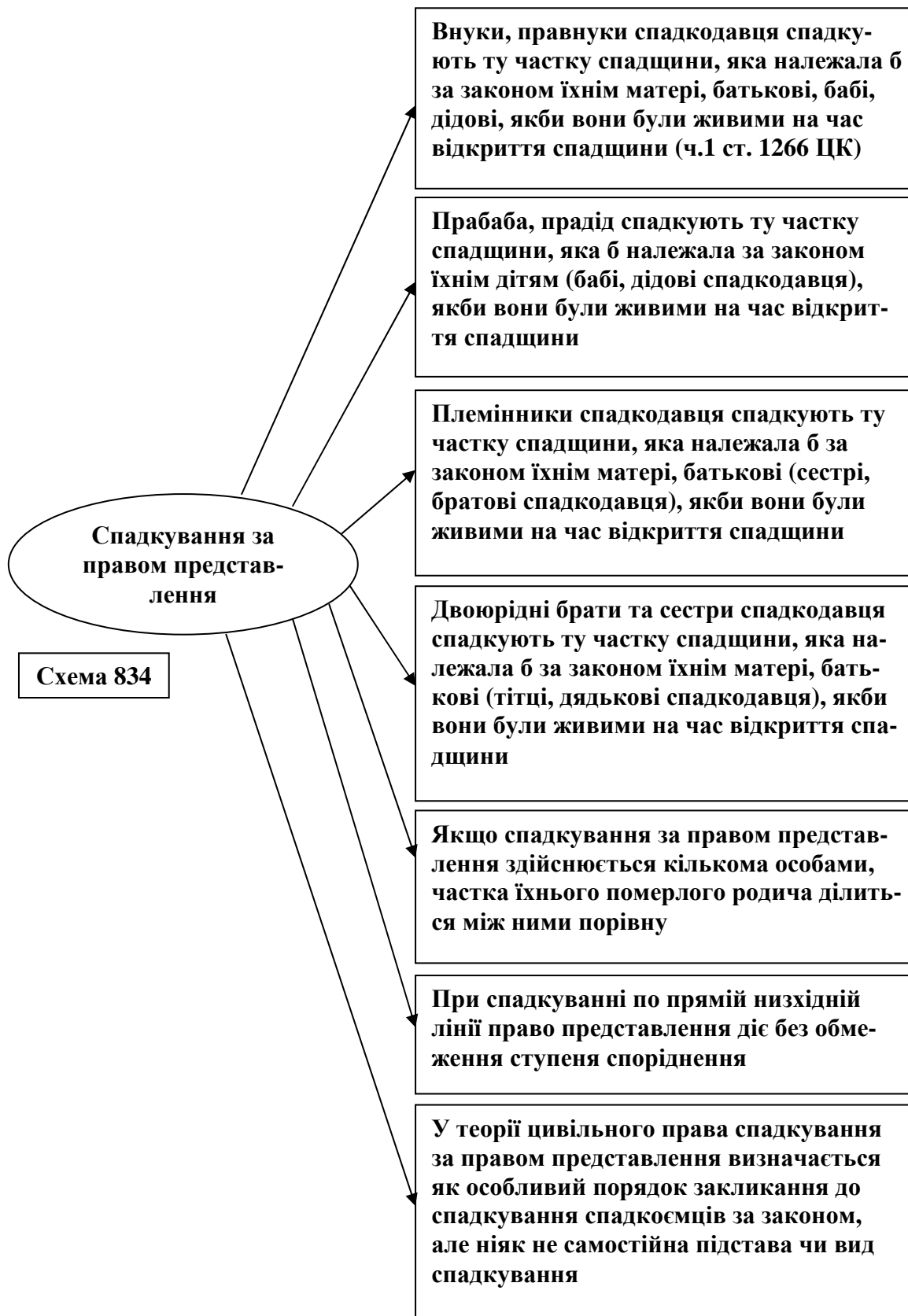

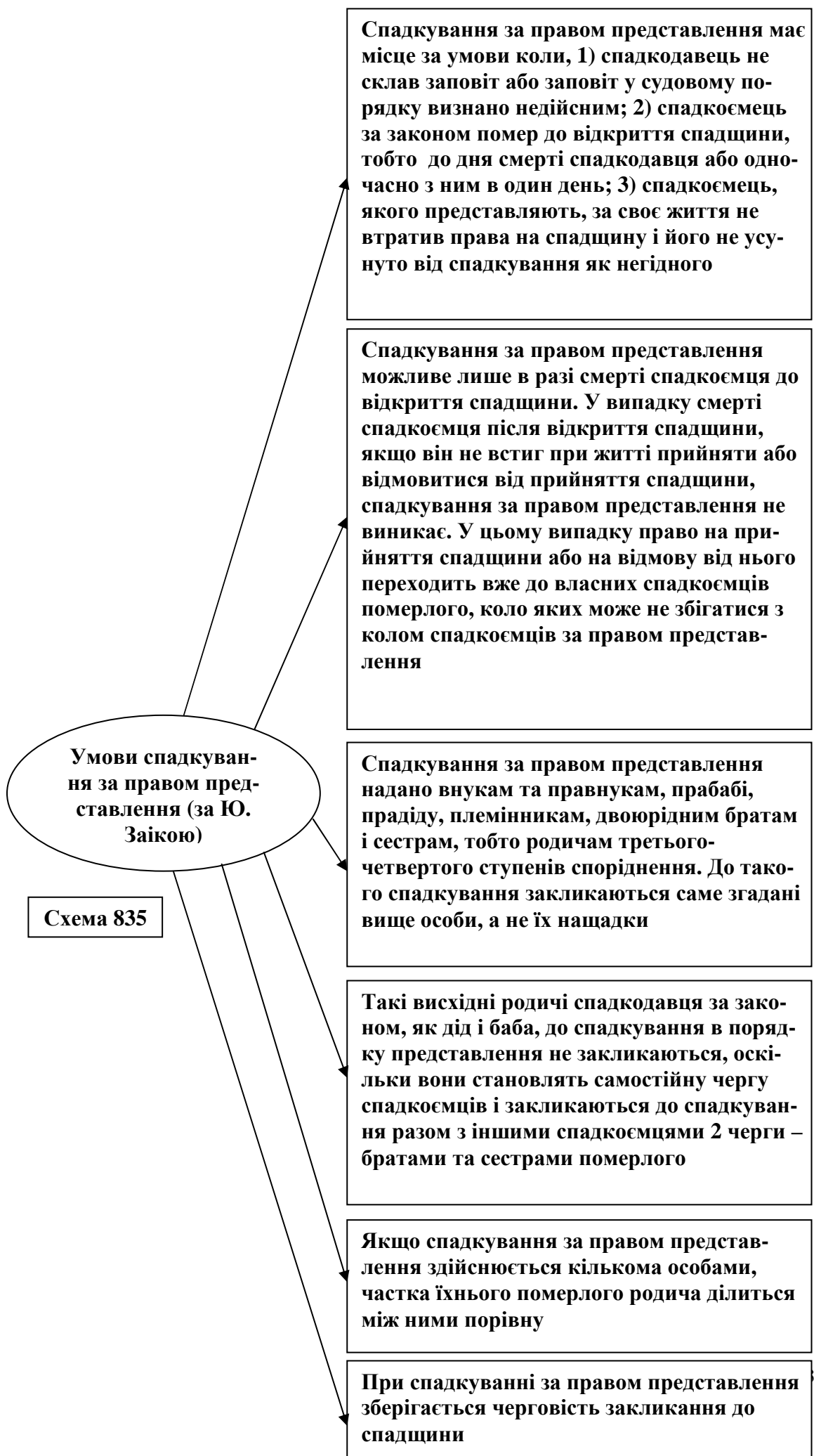
Схема 828

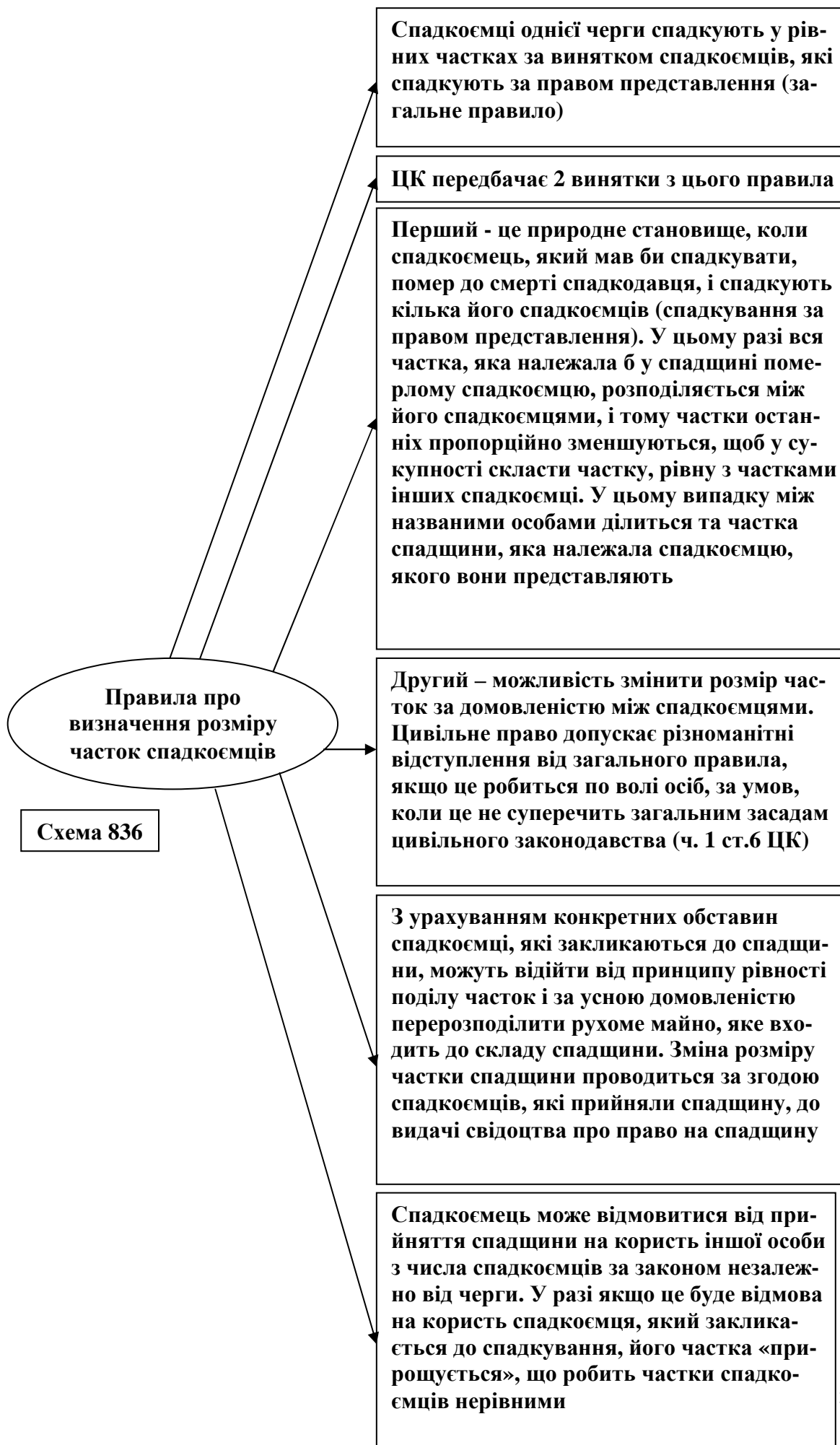

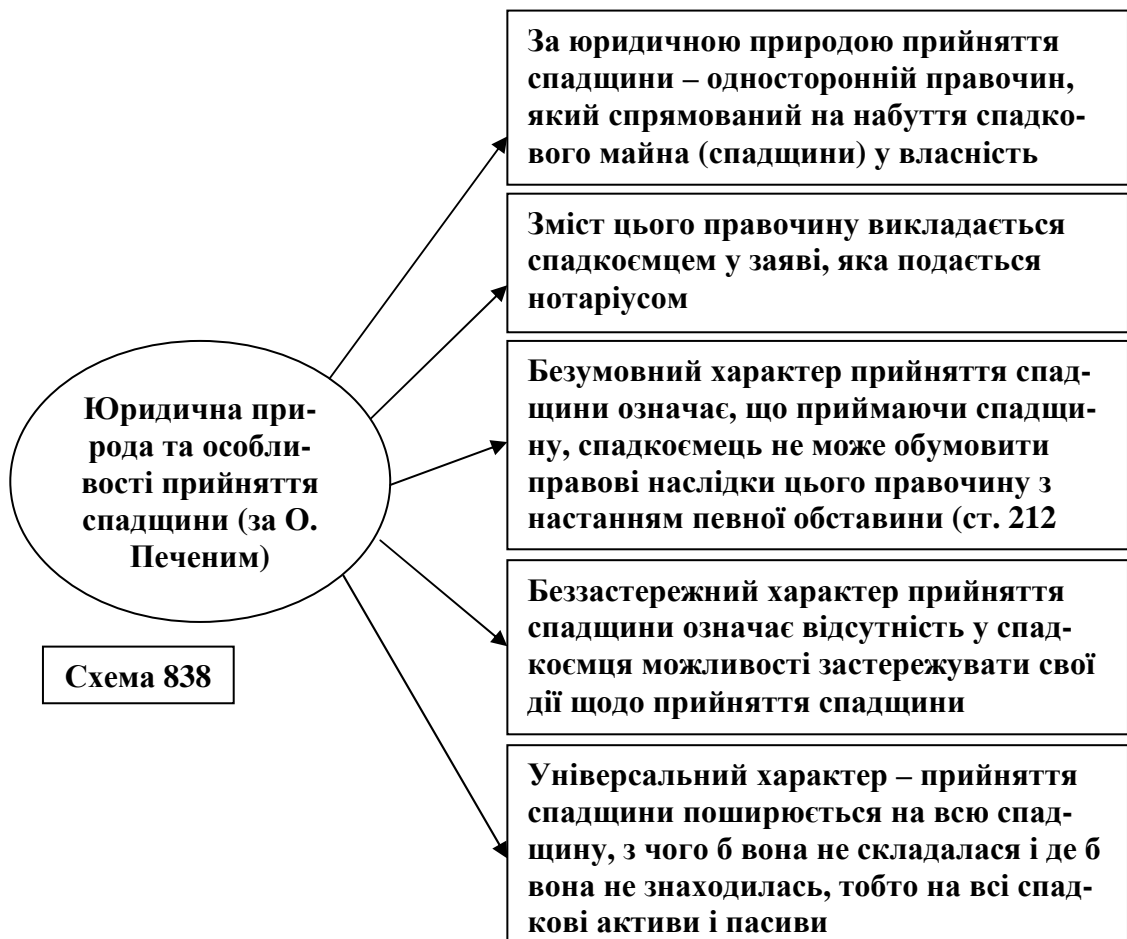
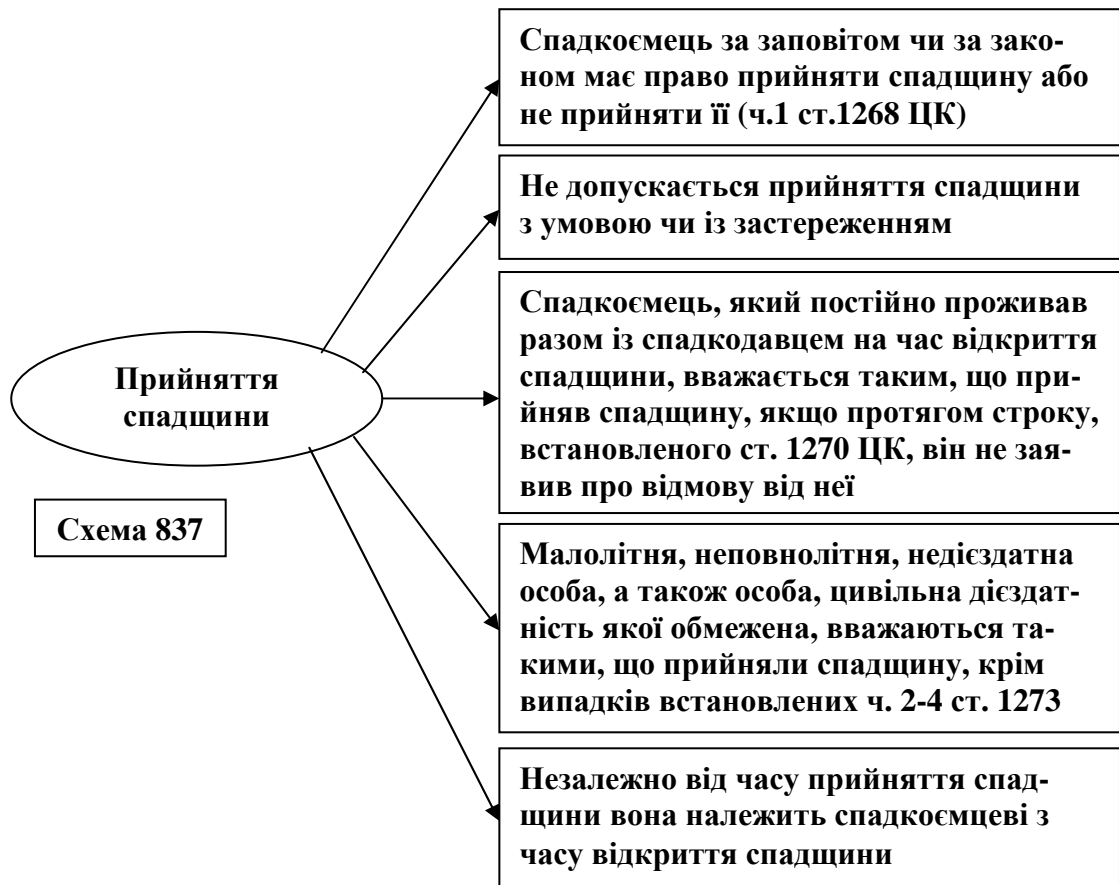

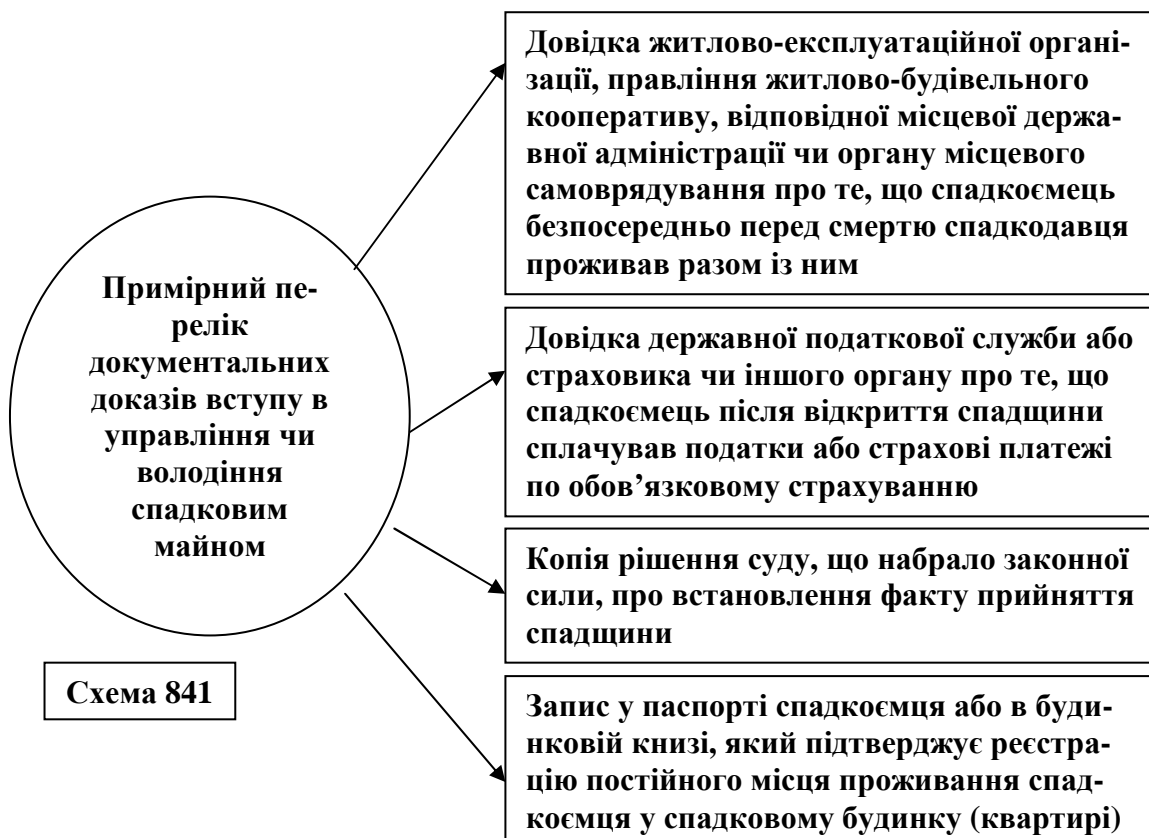
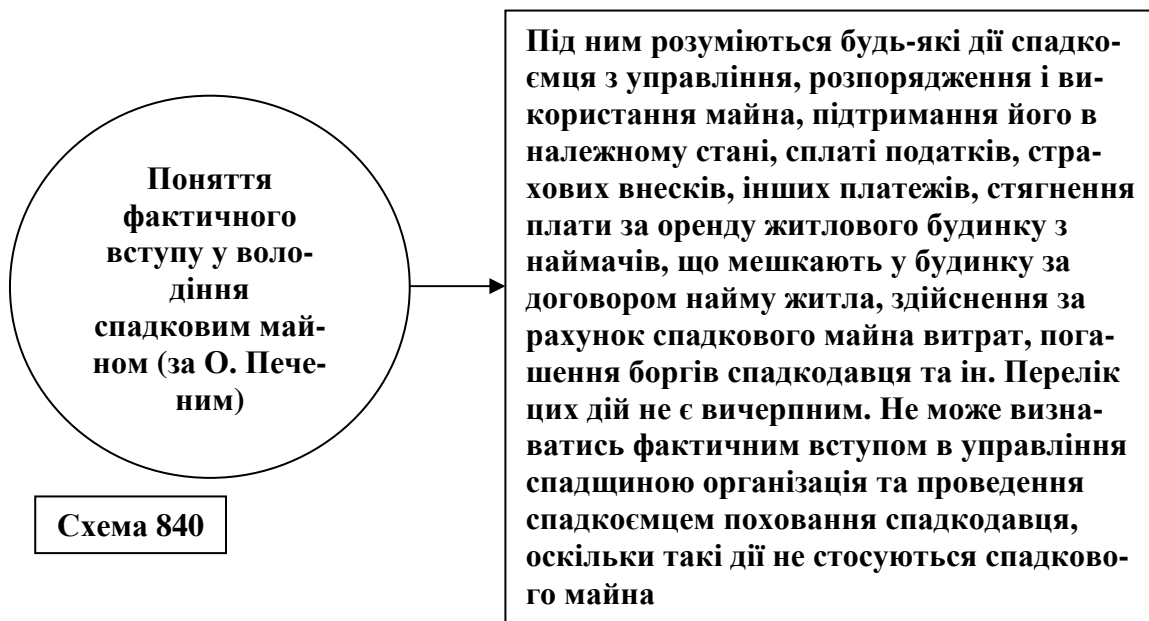

Здійснення права на спадкування

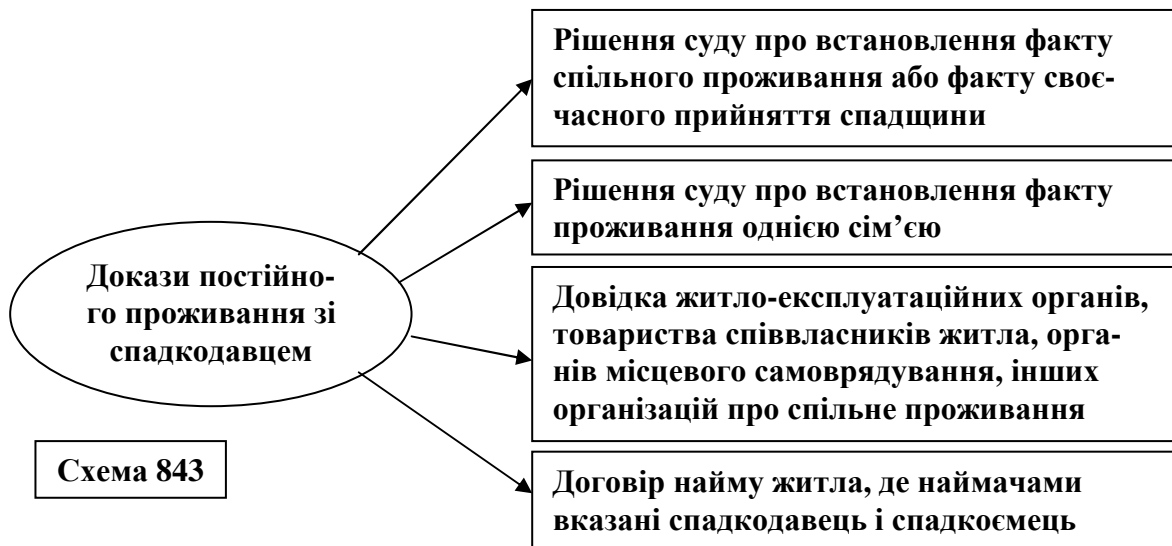
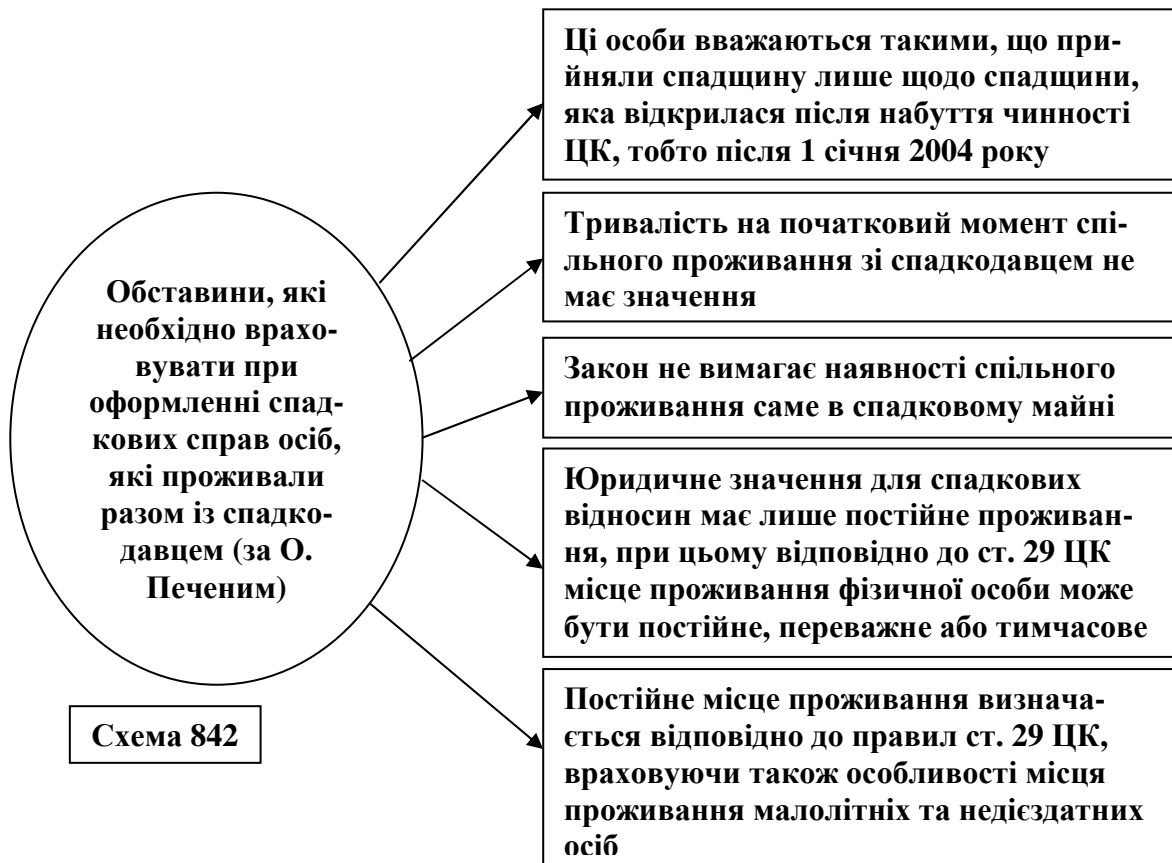

Схема 845

Полягає в тому, що на момент відкриття спадщини визначається склад спадщини (напр. проценти за договором банківського вкладу). З цим моментом пов'язується розмір часток у спадщині, обсяг відповідальності за зобов'язаннями спадкодавця, іншими обов'язками, що обтяжують спадщину. Юридичне значення зворотної сили прийняття спадщини полягає в тому, що «не можна вказати ні на один проміжок у часі, коли спадкова маса існувала як сукупність нікому не належних прав, тобто як безсуб'єктне право» (О. Іоффе)

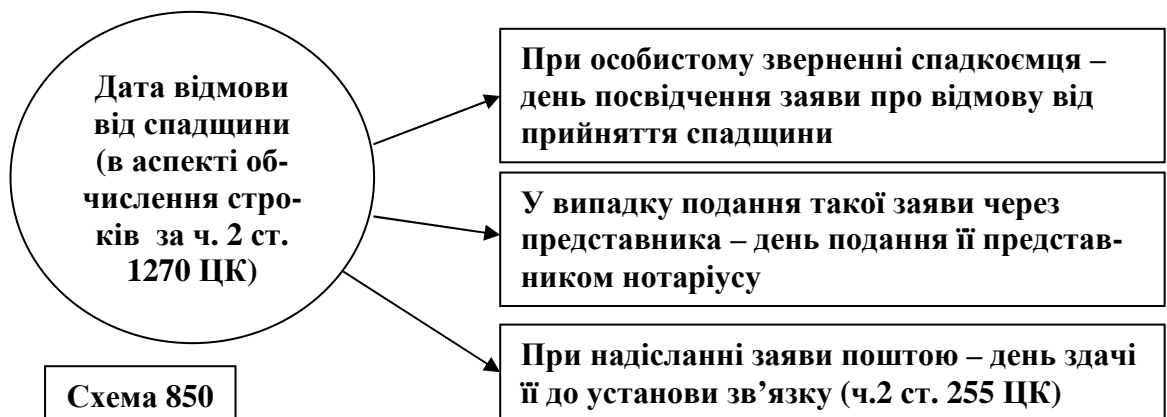
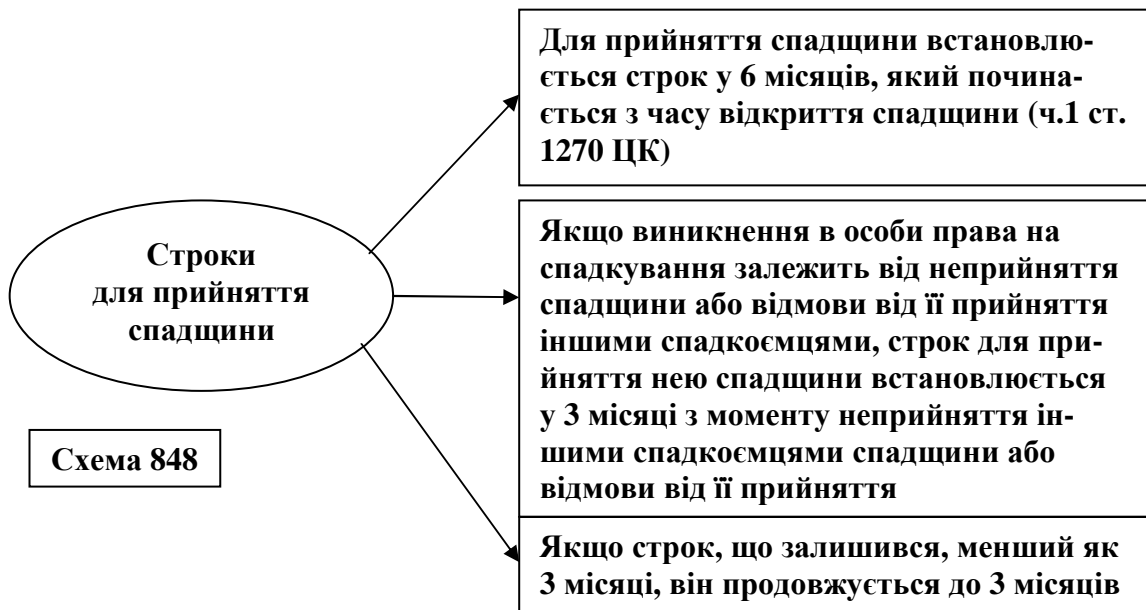
Схема 846

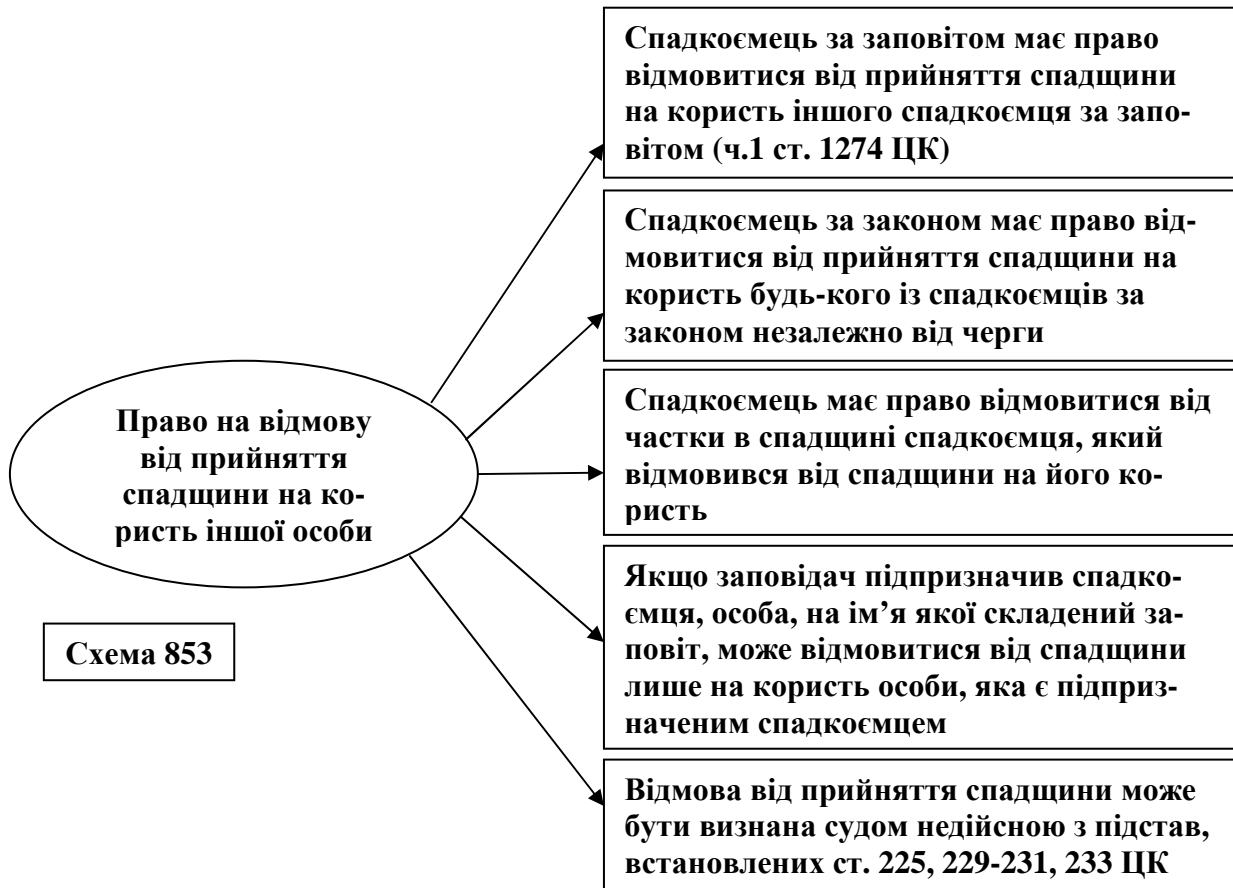
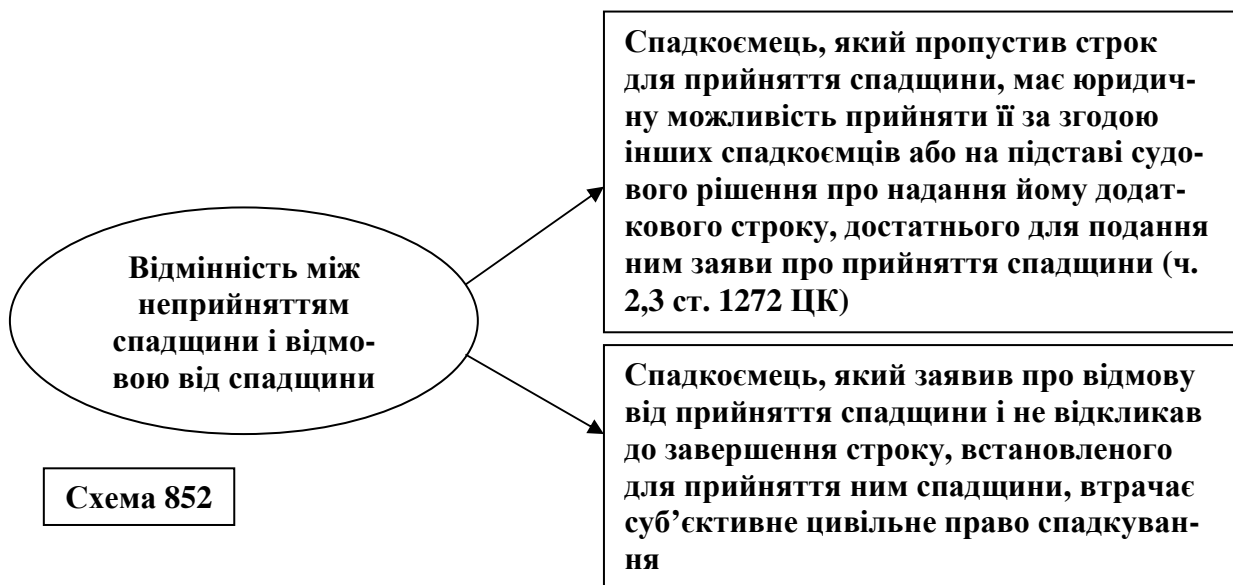
- Особисте подання заяви про прийняття спадщини спадкоємцем нотаріусу за місцем відкриття спадщини
- Надіслання заяви про прийняття спадщини, підпис спадкоємця на якій засвідчено нотаріусом, поштою
- Передача заяви про прийняття спадщини в порядку ст. 84 Закону «Про нотаріат»

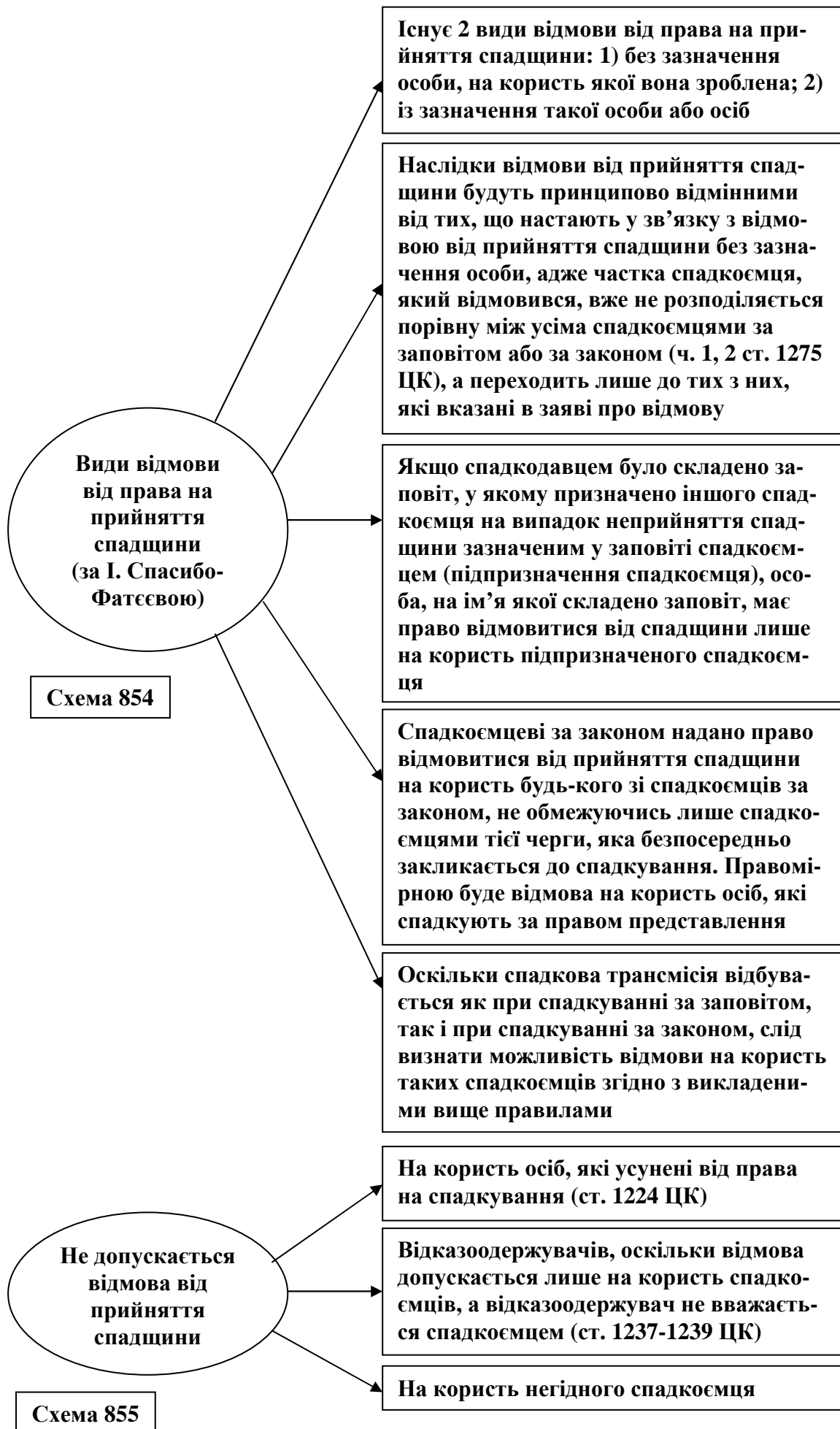

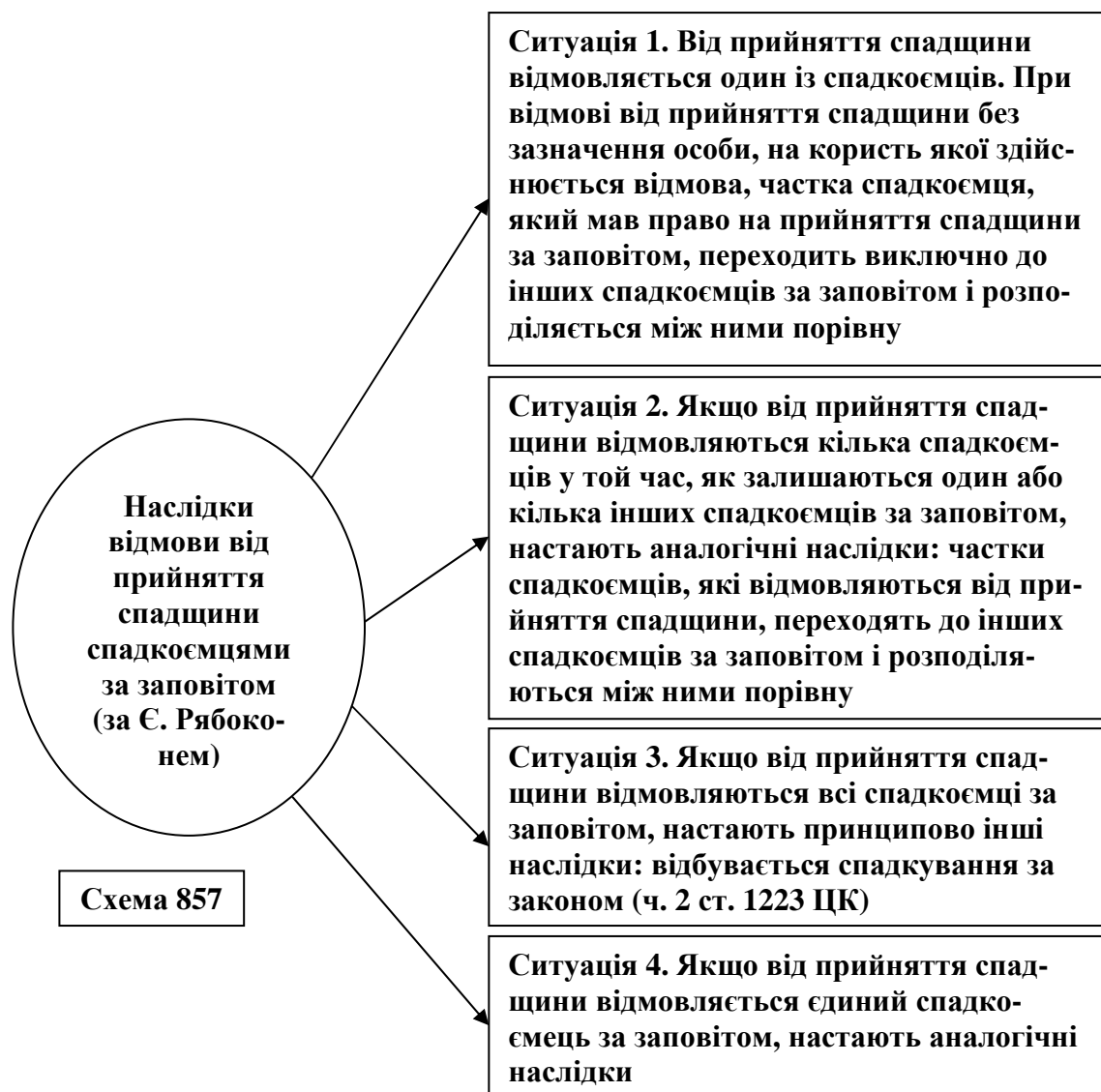
Схема 847

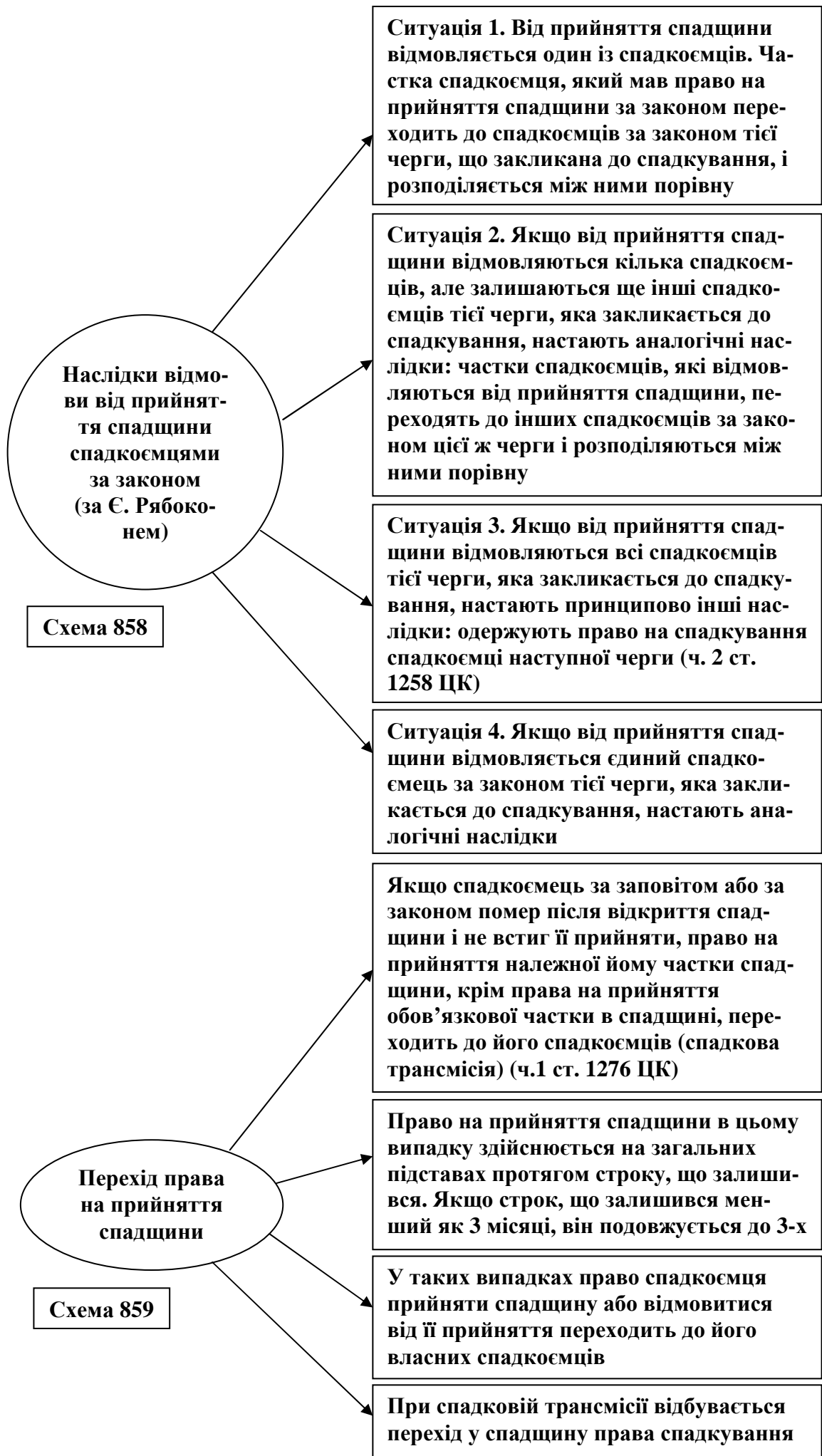
- Особа, яка подала заяву про прийняття спадщини, має право відкликати її протягом строку, встановленого для прийняття спадщини
- Відкликання заяви про прийняття спадщини здійснюється в тій самій формі, що і прийняття спадщини
- Особа, яка подала заяву, вважається такою, що не прийняла спадщину
- Вказана особа протягом строку, що залишився, у праві знову подати заяву про прийняття спадщини або про відмову від спадщини
- Якщо заяву про прийняття спадщини подано опікуном недієздатної особи, то в разі поновлення її цивільної дієздатності подану заяву може бути відкликано цією особою самостійно

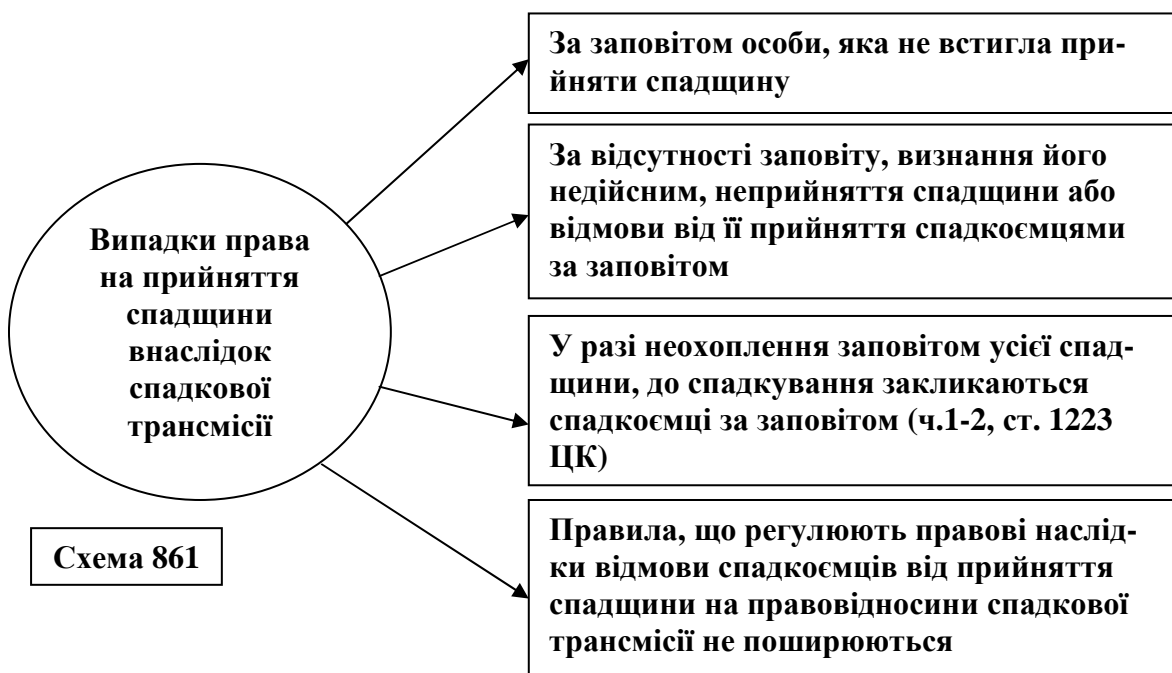
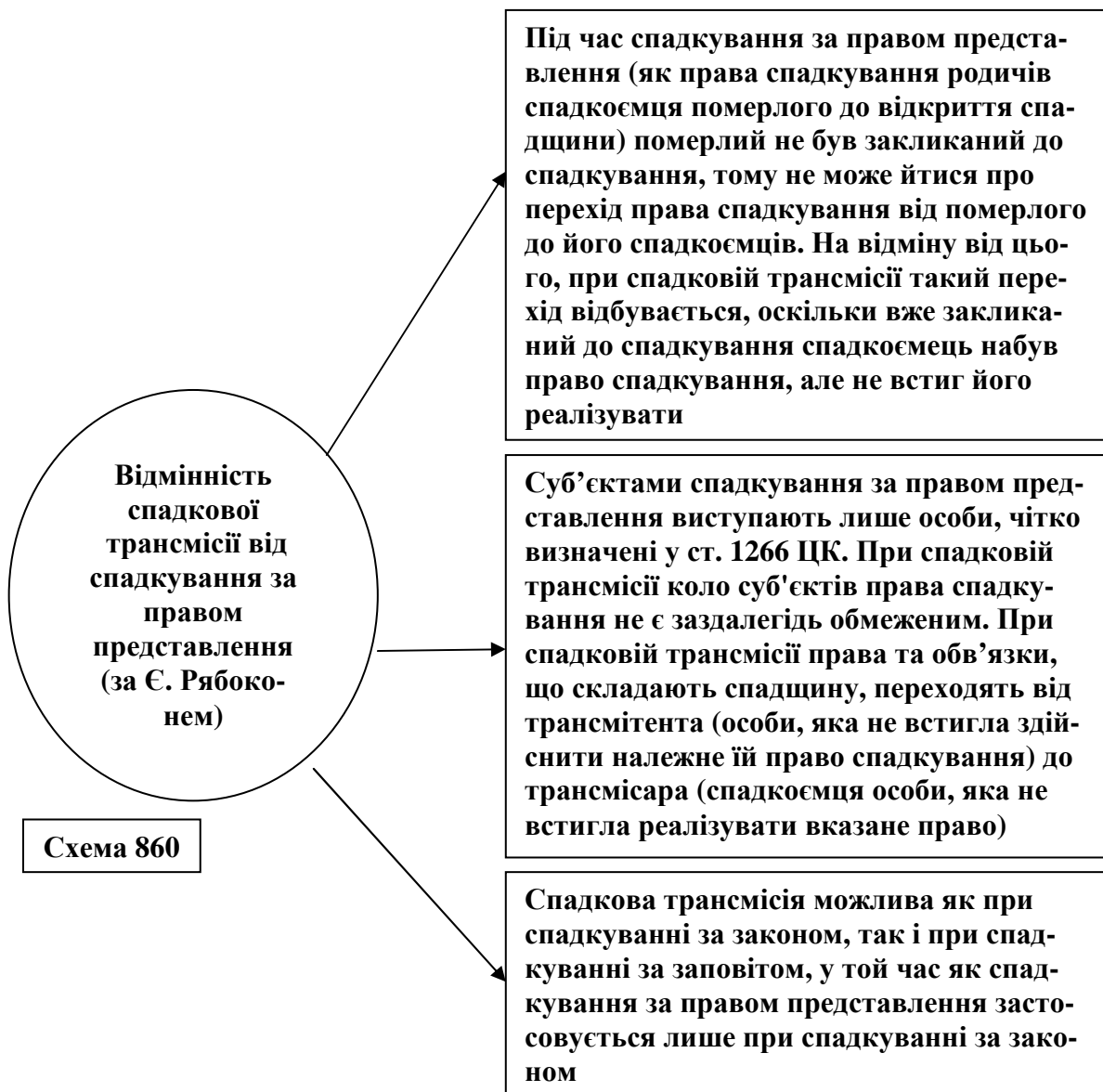

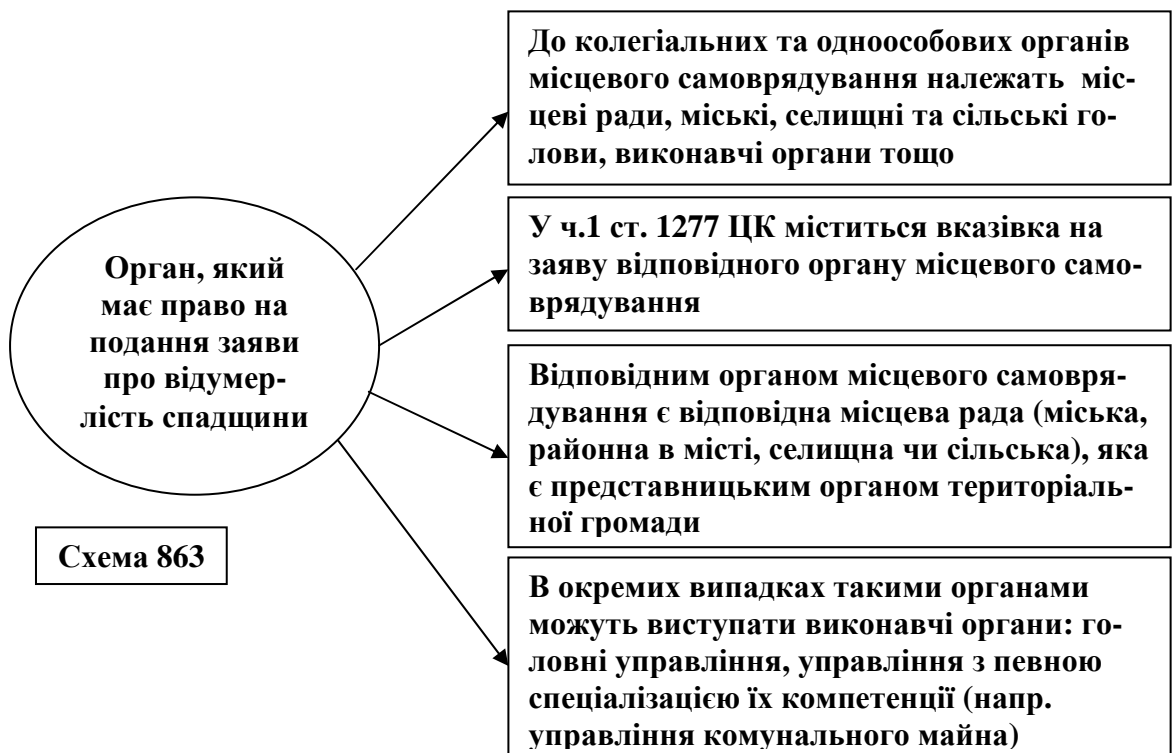
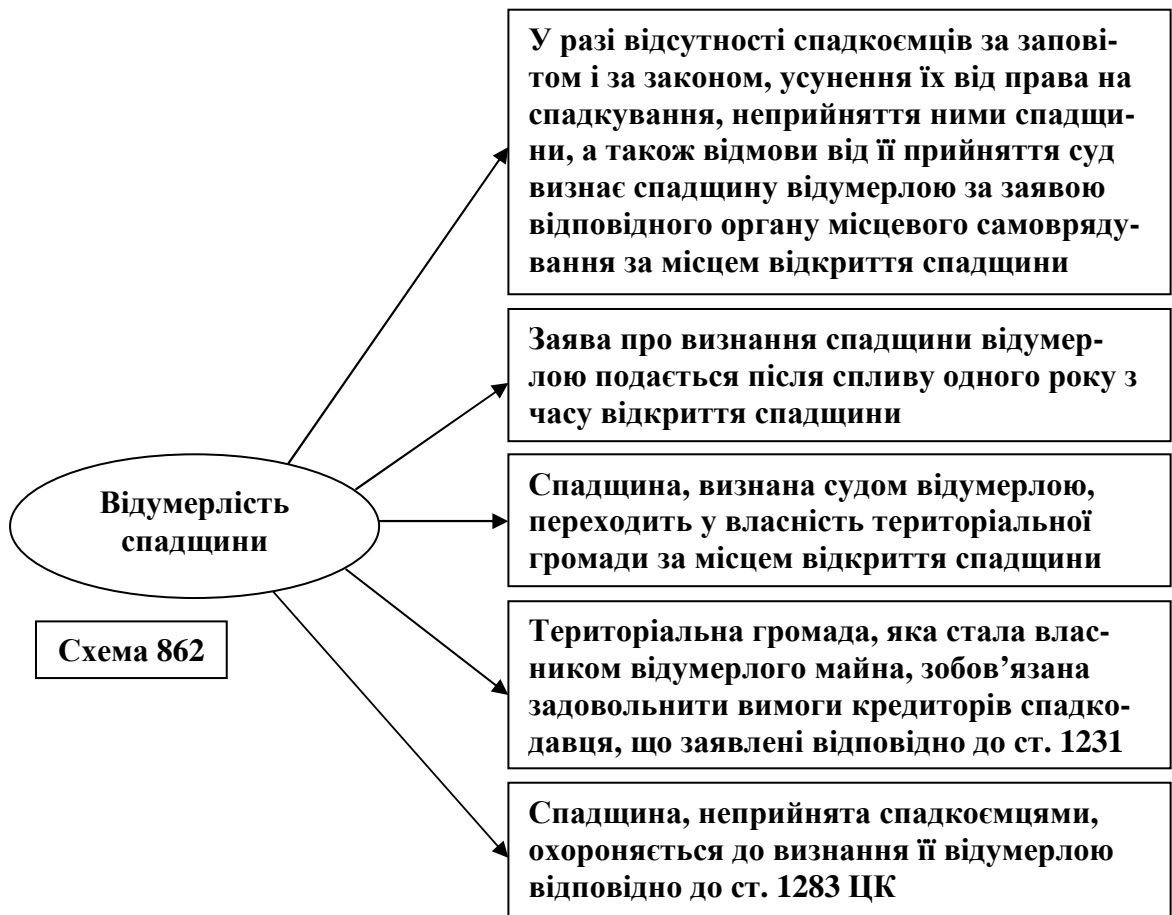

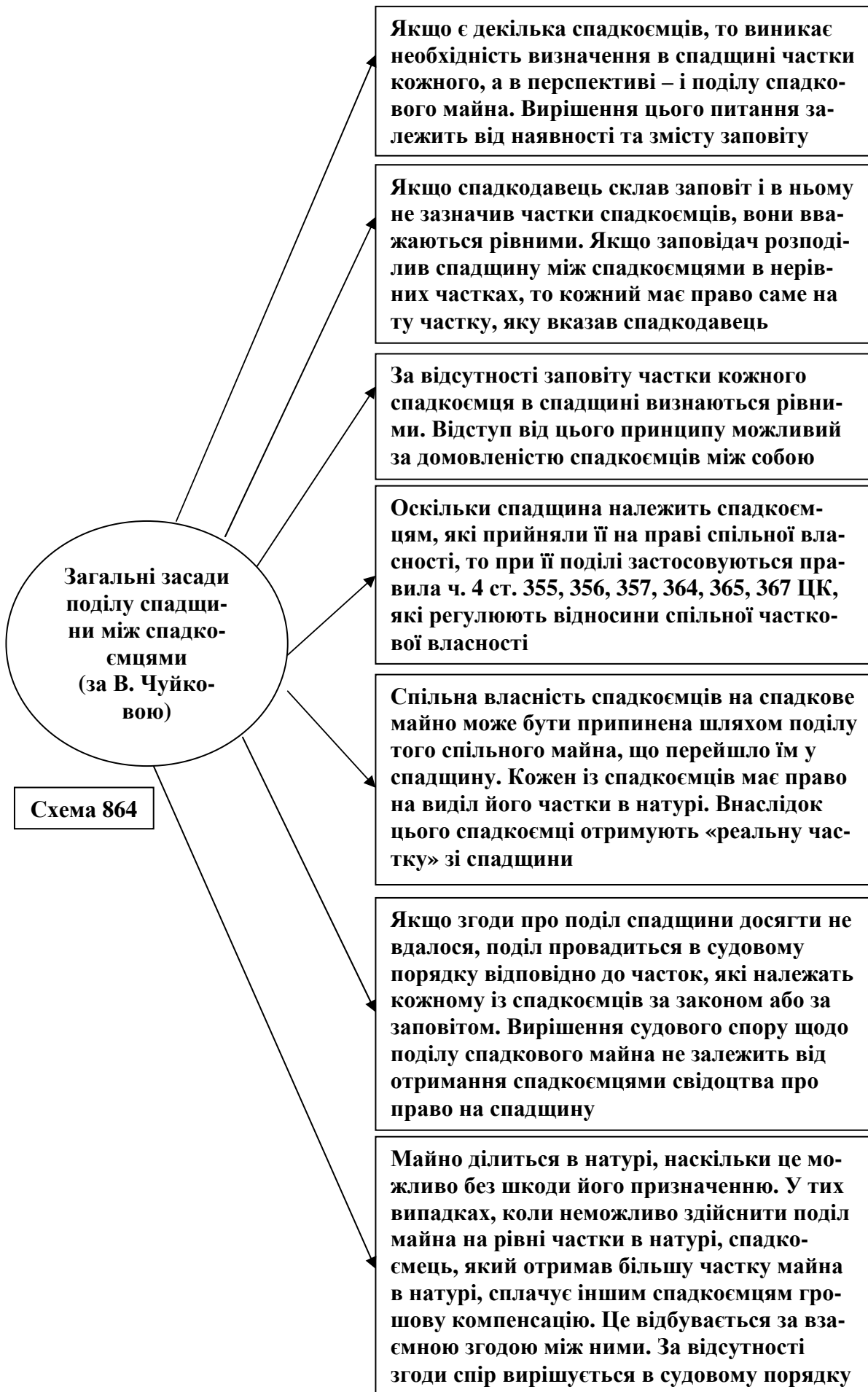
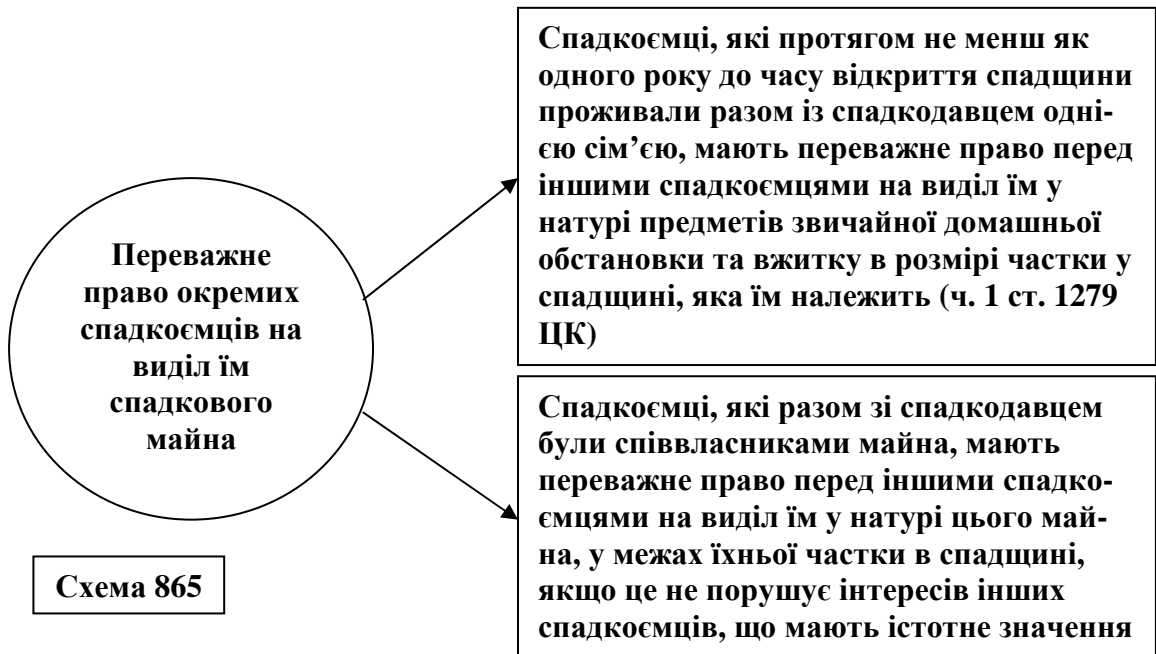
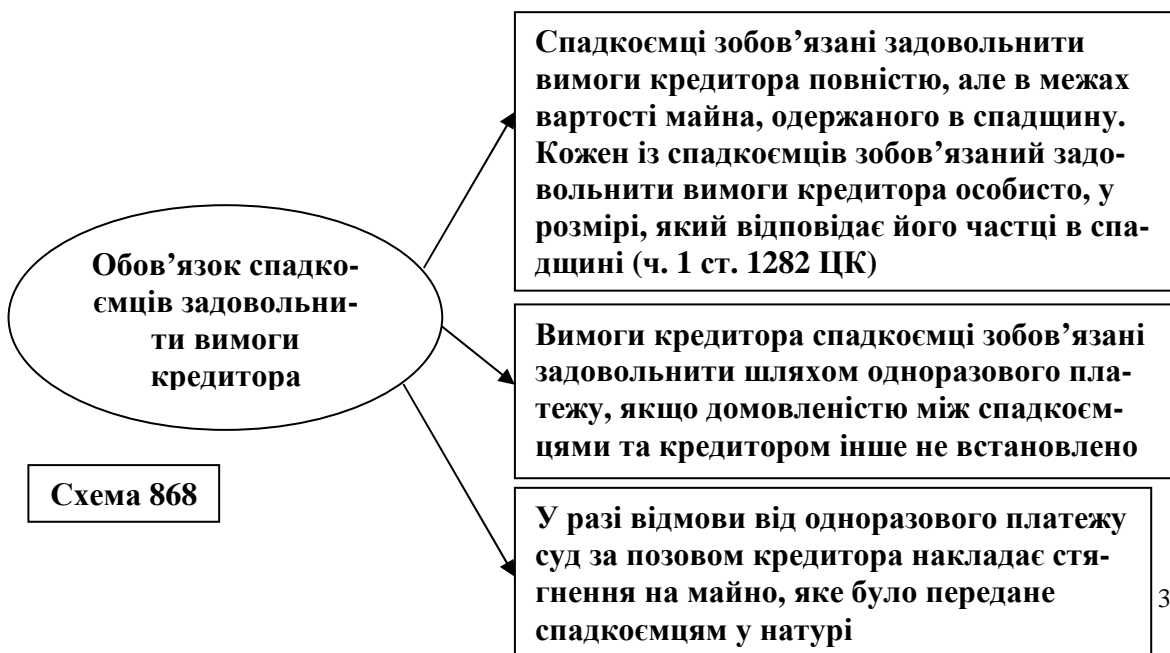
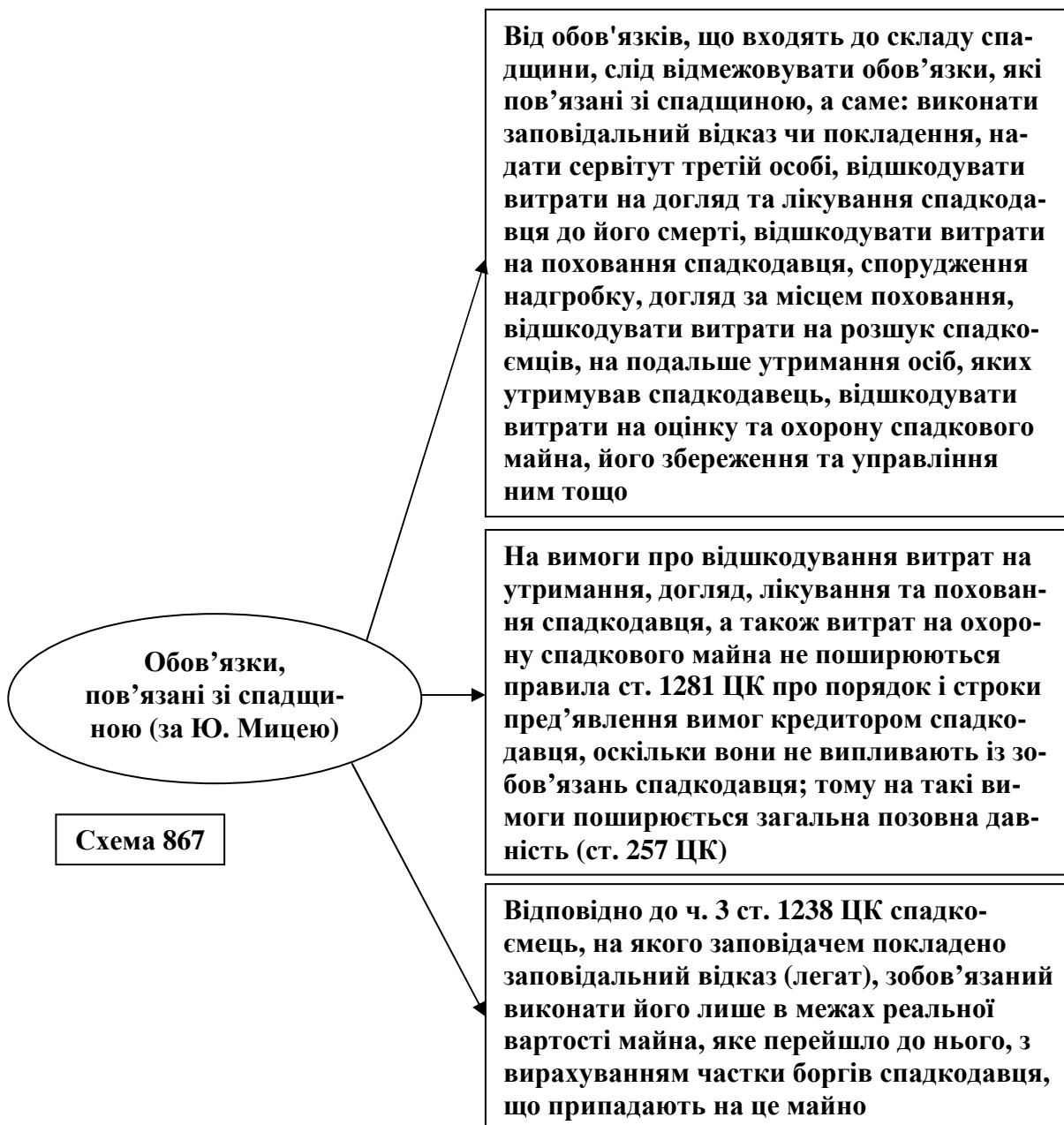
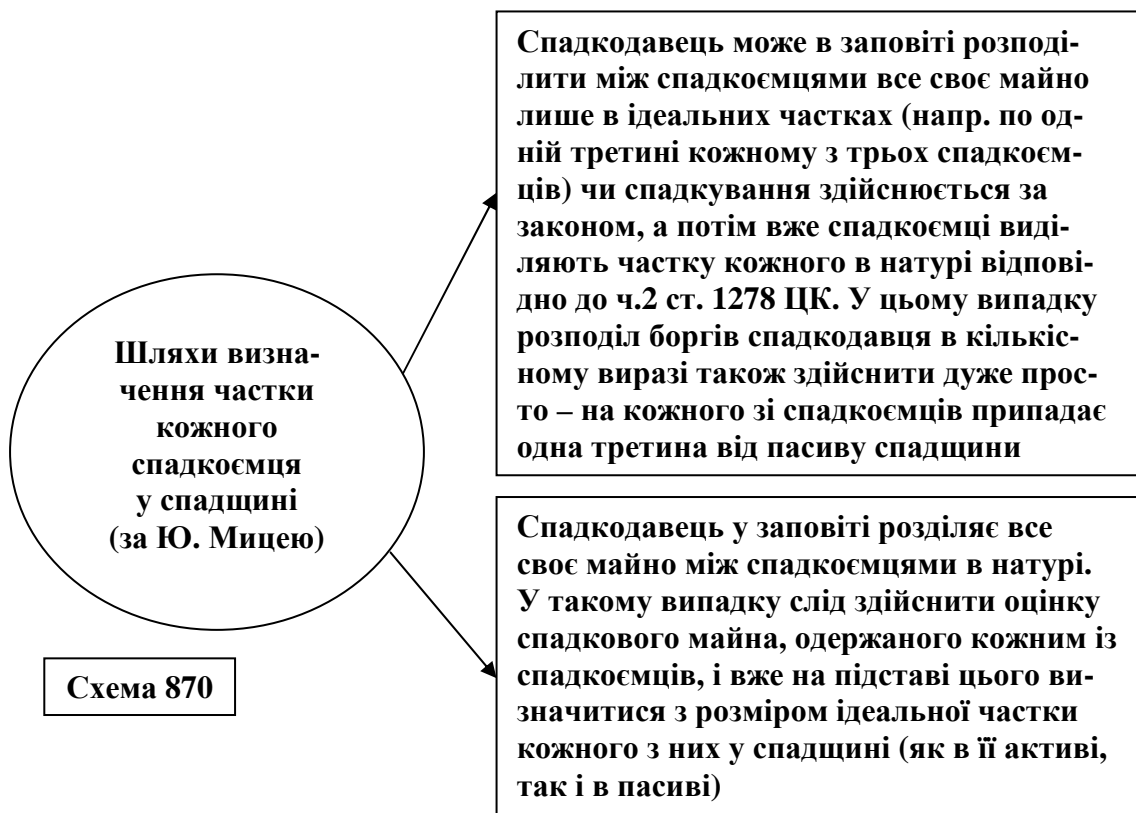
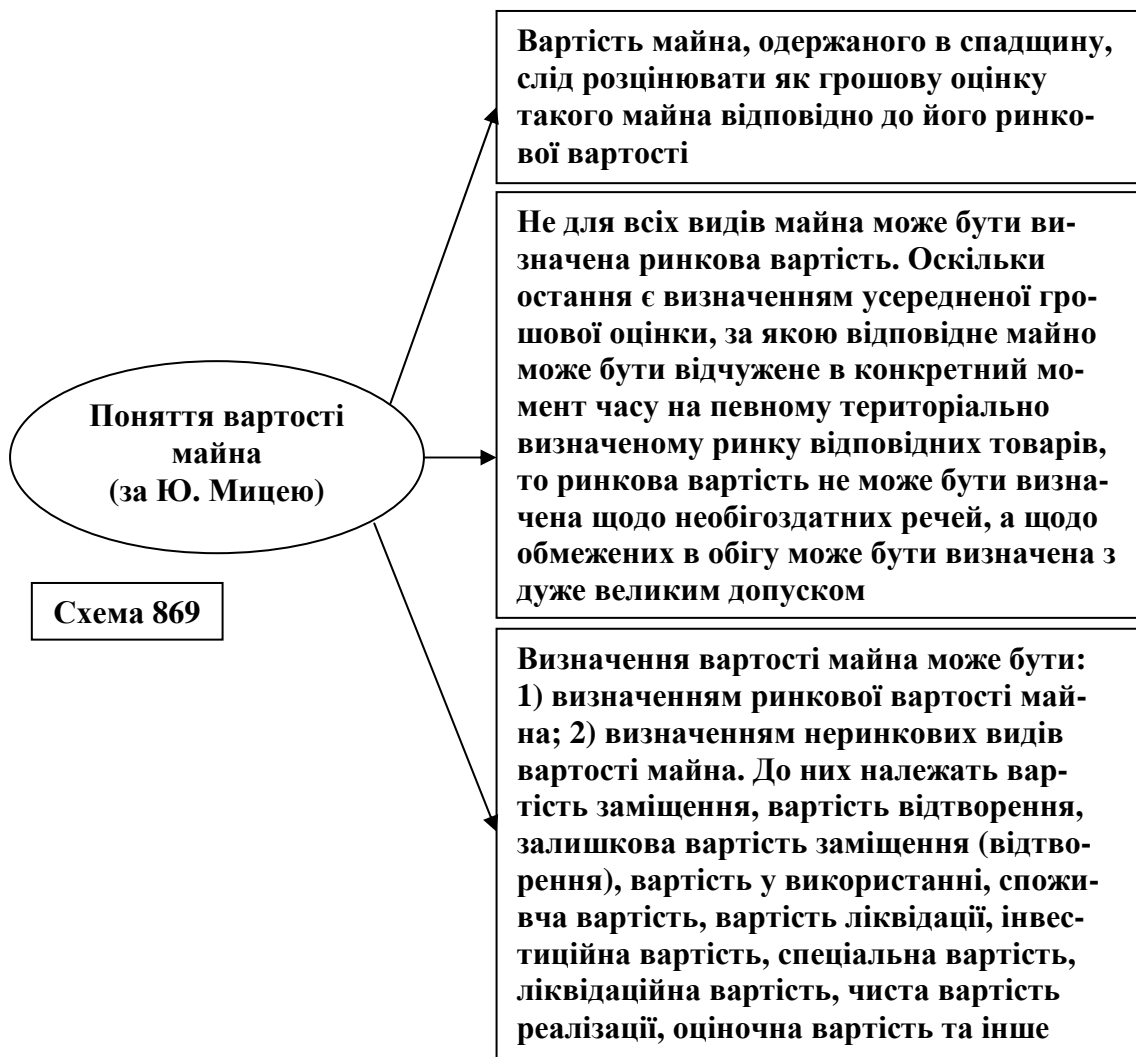
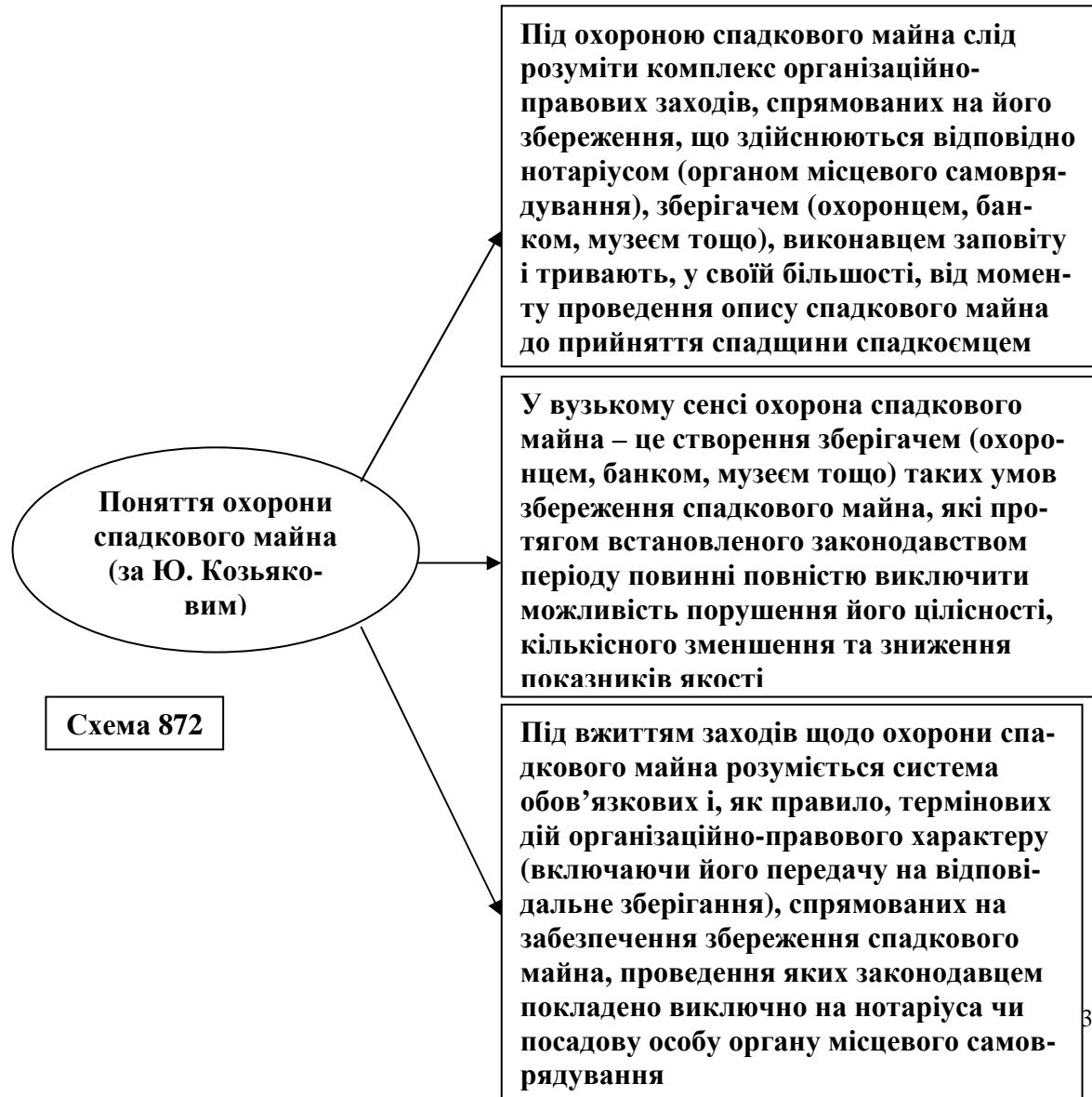
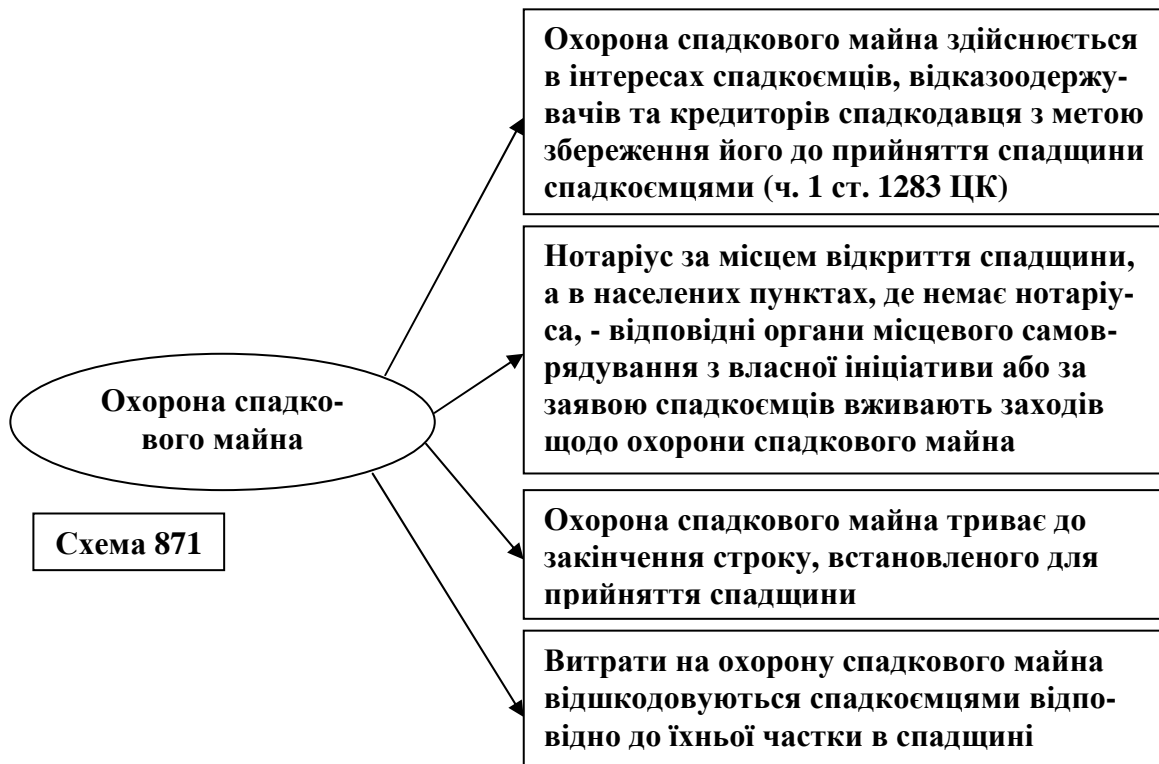

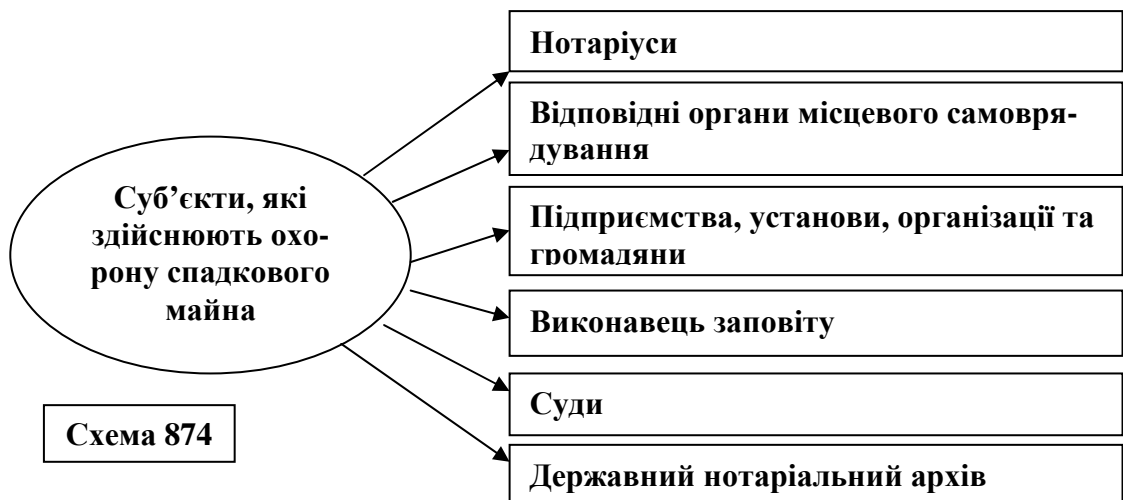
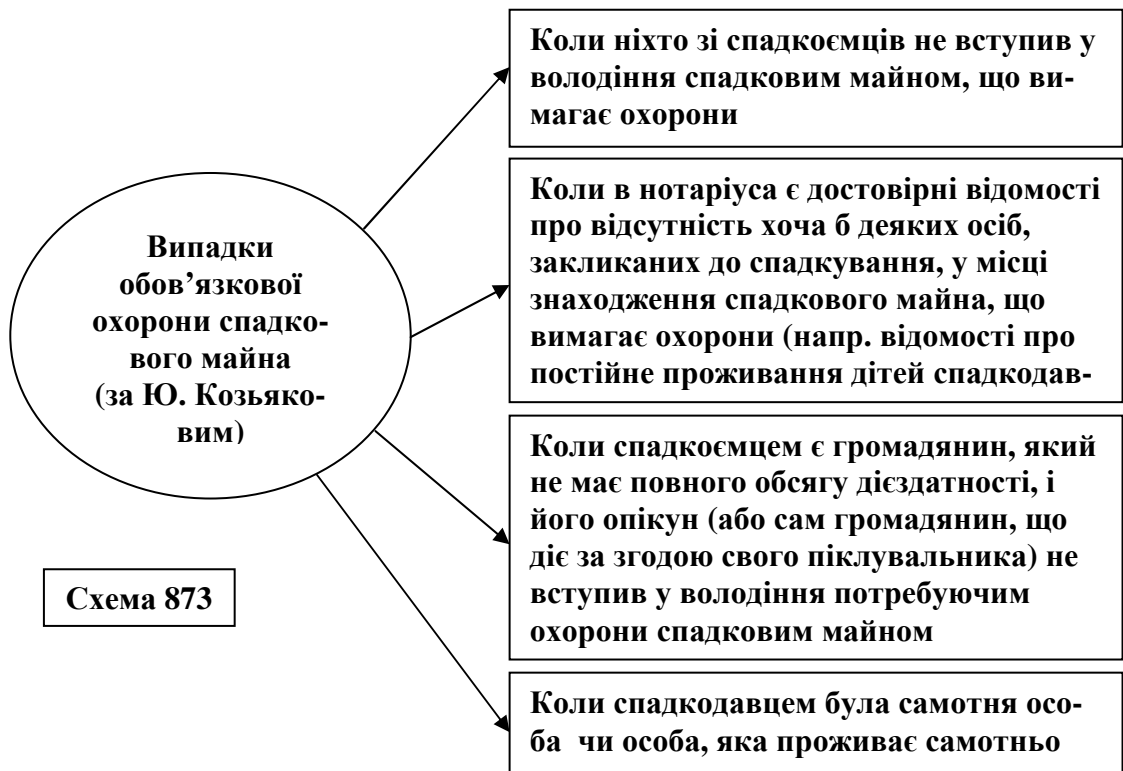
Схема 864

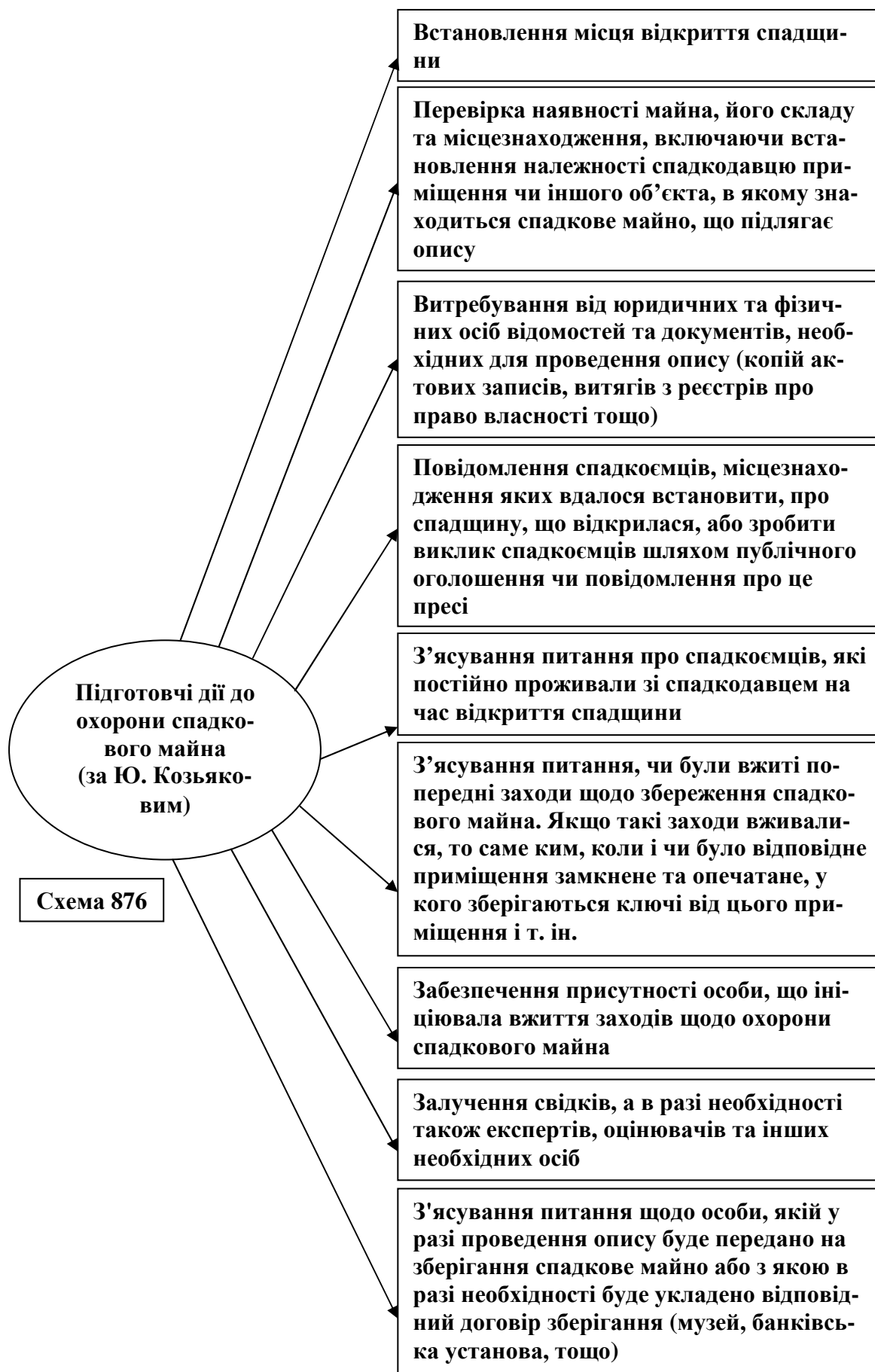

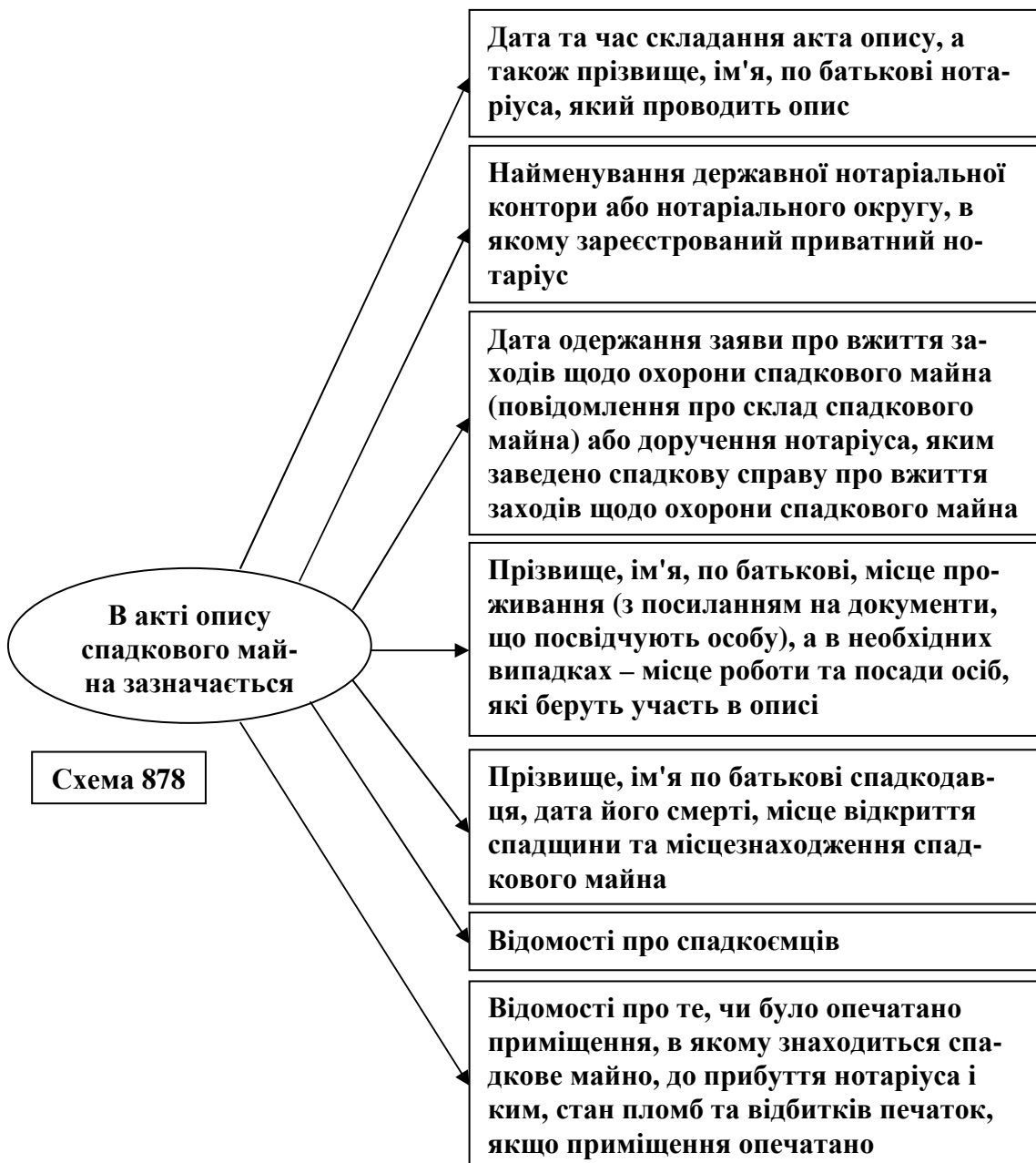
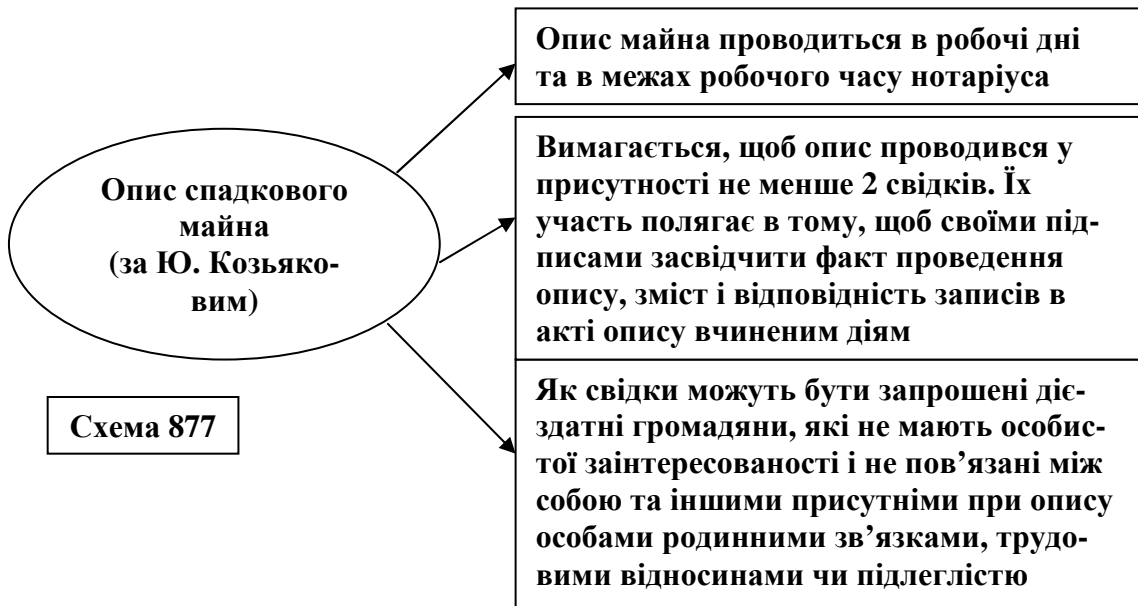

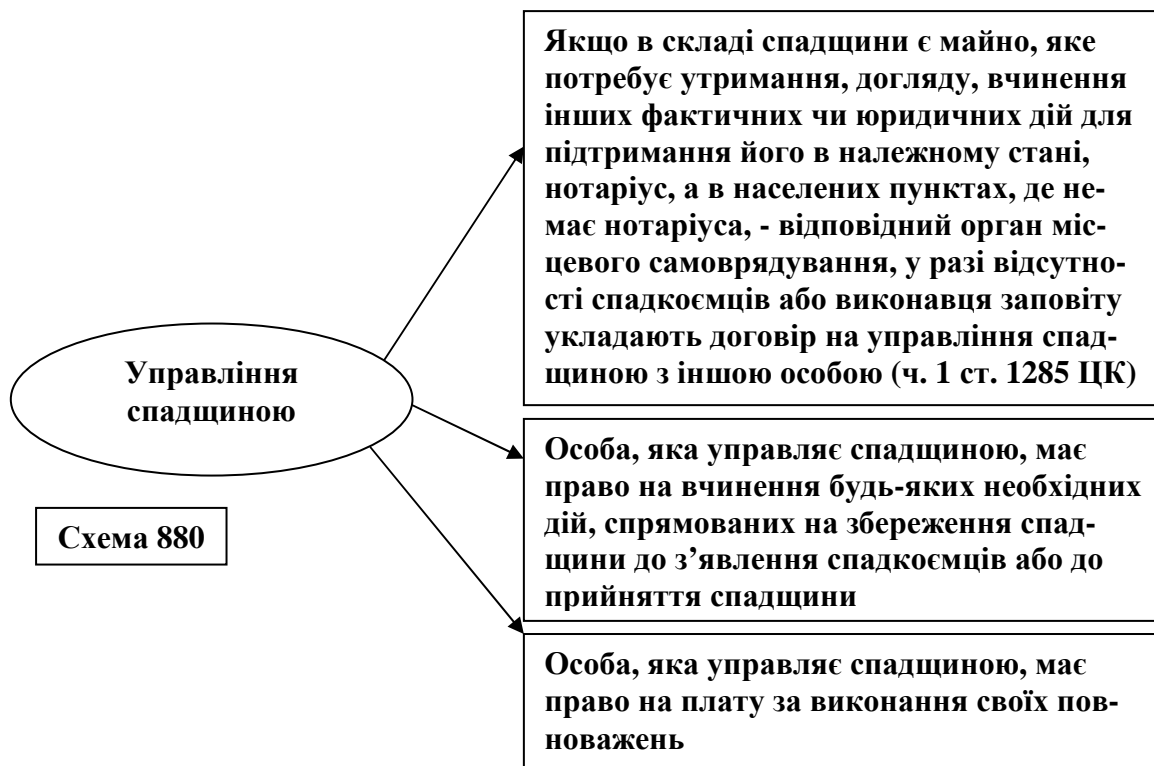
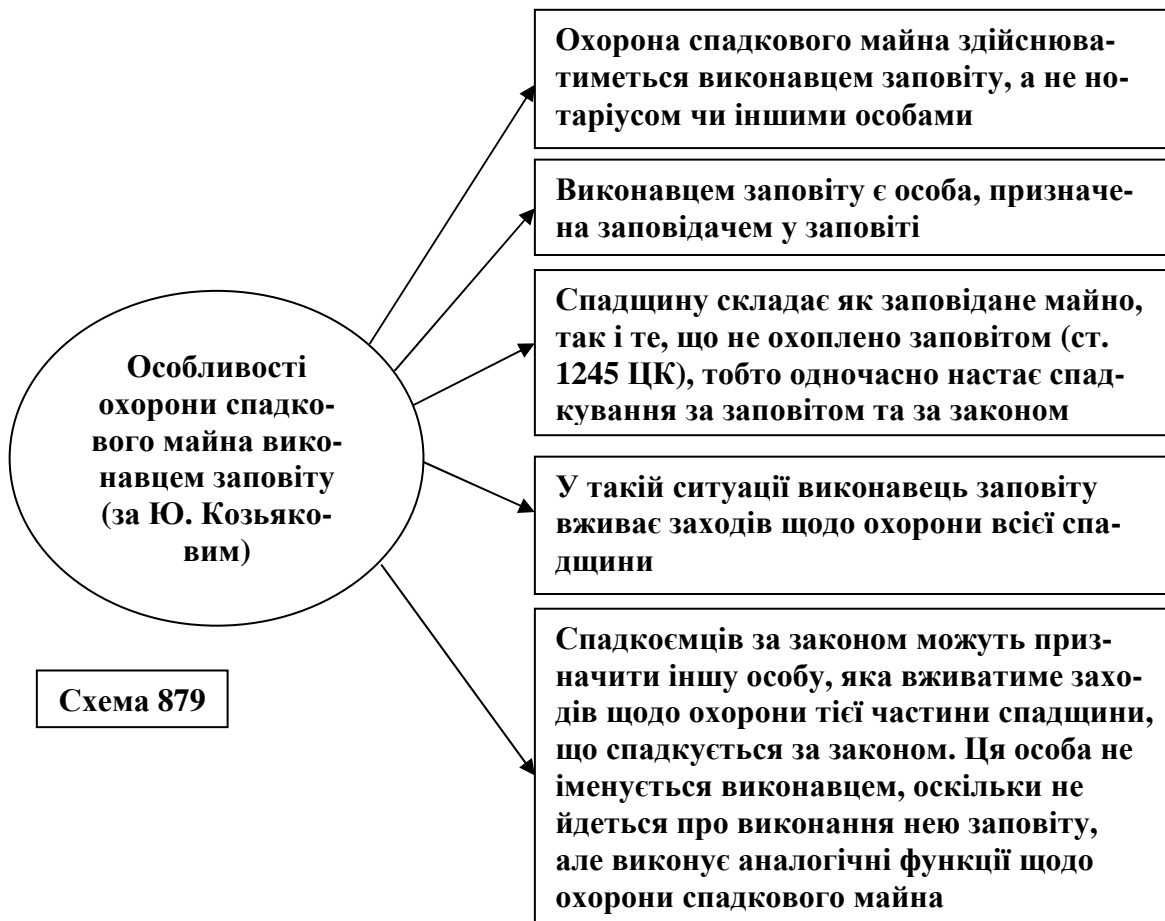

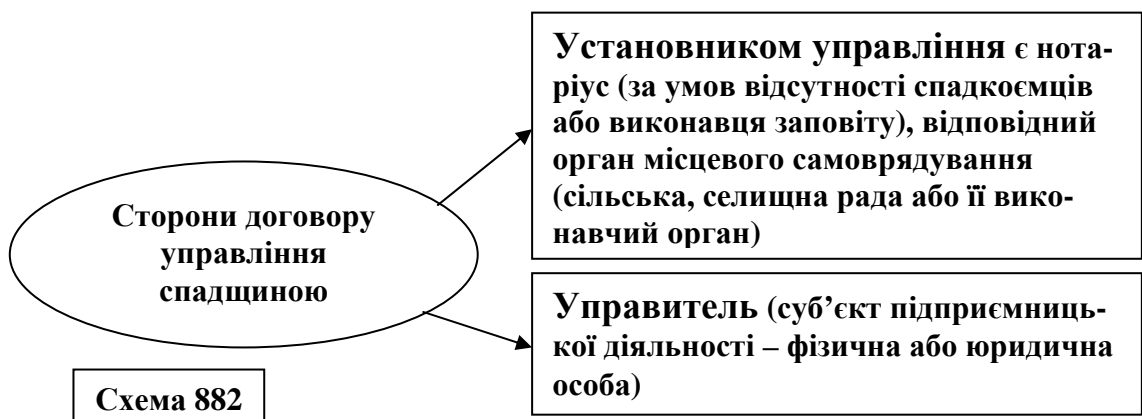
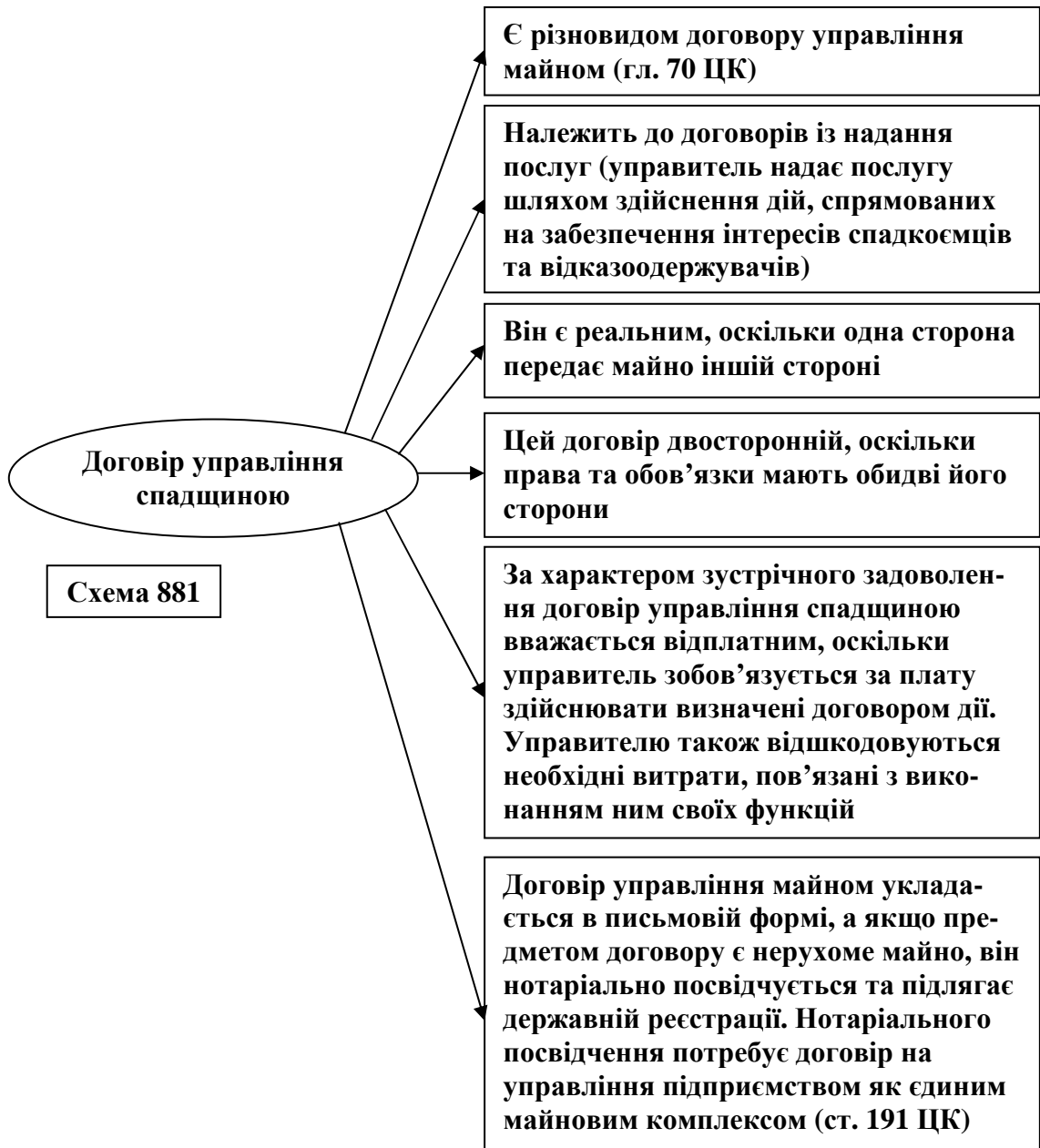

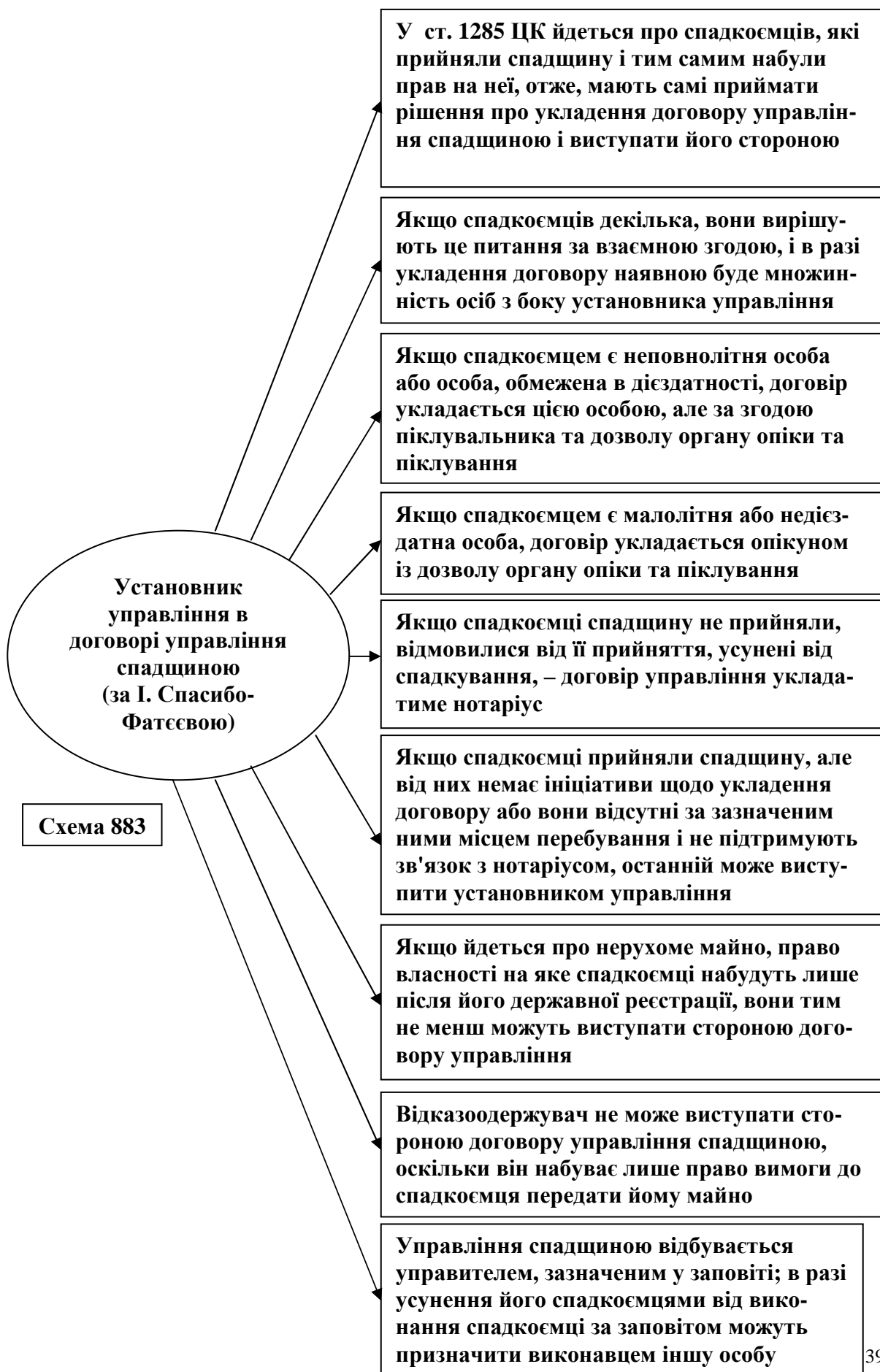
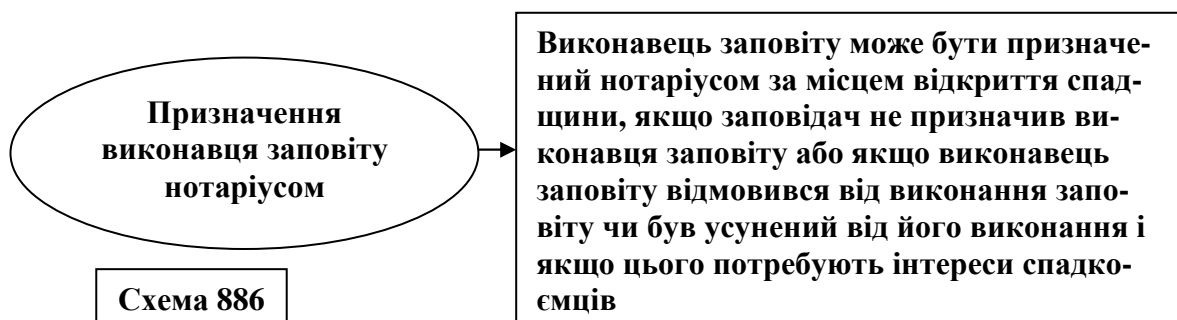
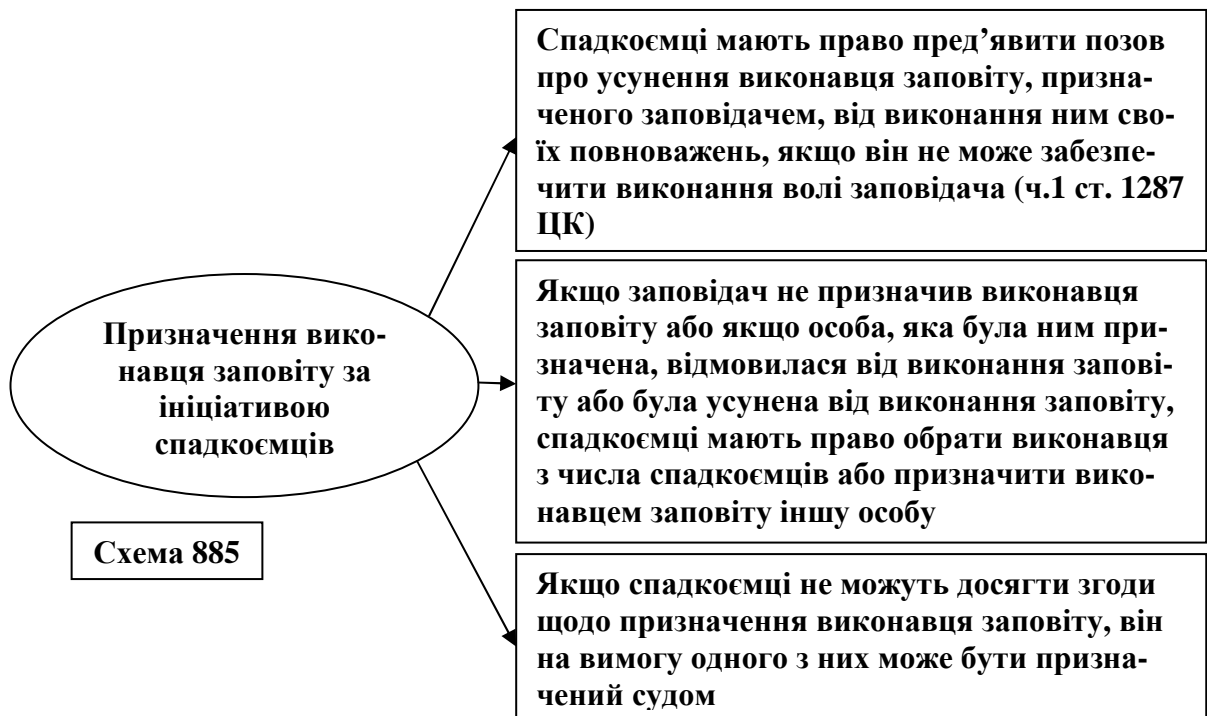
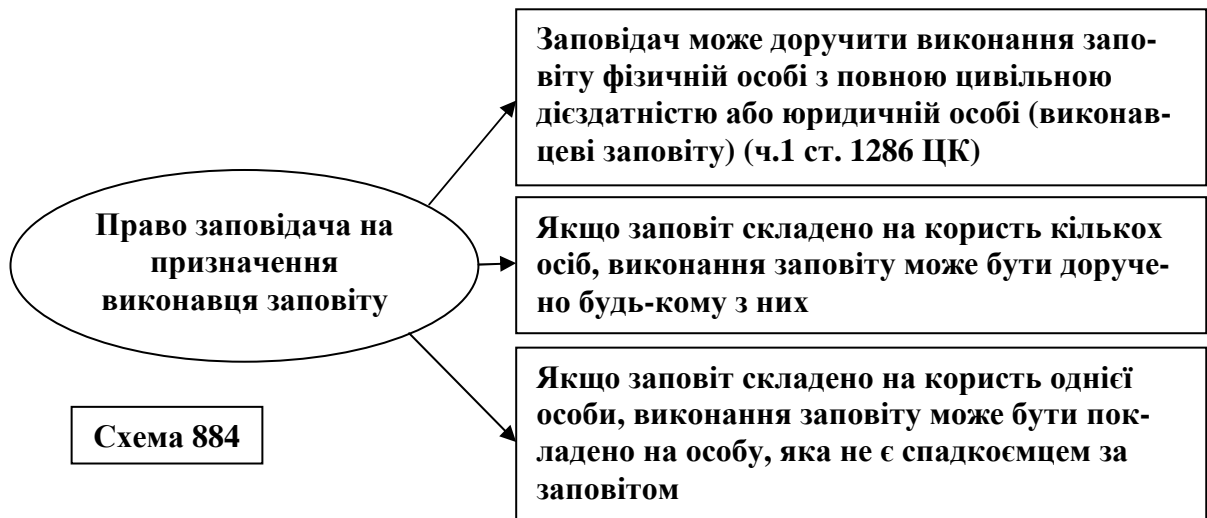

Схема 883

Виконання заповіту

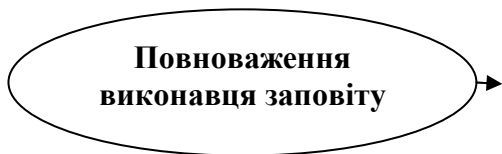

Схема 887

Виконавець заповіту зобов'язаний: 1) вжити заходів щодо охорони спадкового майна; 2) вжити заходів щодо повідомлення спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів про відкриття спадщини; 3) вимагати від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань; 4) управляти спадщиною; 5) забезпечити одержання кожним із спадкоємців частки спадщини, яка визначена в заповіті; 6) забезпечити одержання частки в спадщині особами, які мають право на обов'язкову частку в спадщині (ч.1 ст. 1290 ЦК)

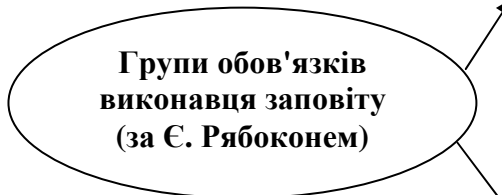

Схема 888

До першої належать обов'язки щодо виконання дій, пов'язаних із передачею майна заповідача його спадкоємцям, а також виконання вказівок заповідача стосовно третіх осіб (кредиторів, відказоодержувачів)

До другої групи обов'язків виконавця заповіту можна віднести забезпечення виконання самими спадкоємцями дій, до яких вони були зобов'язані заповітом

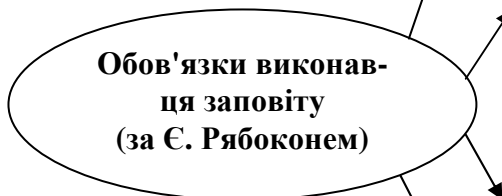

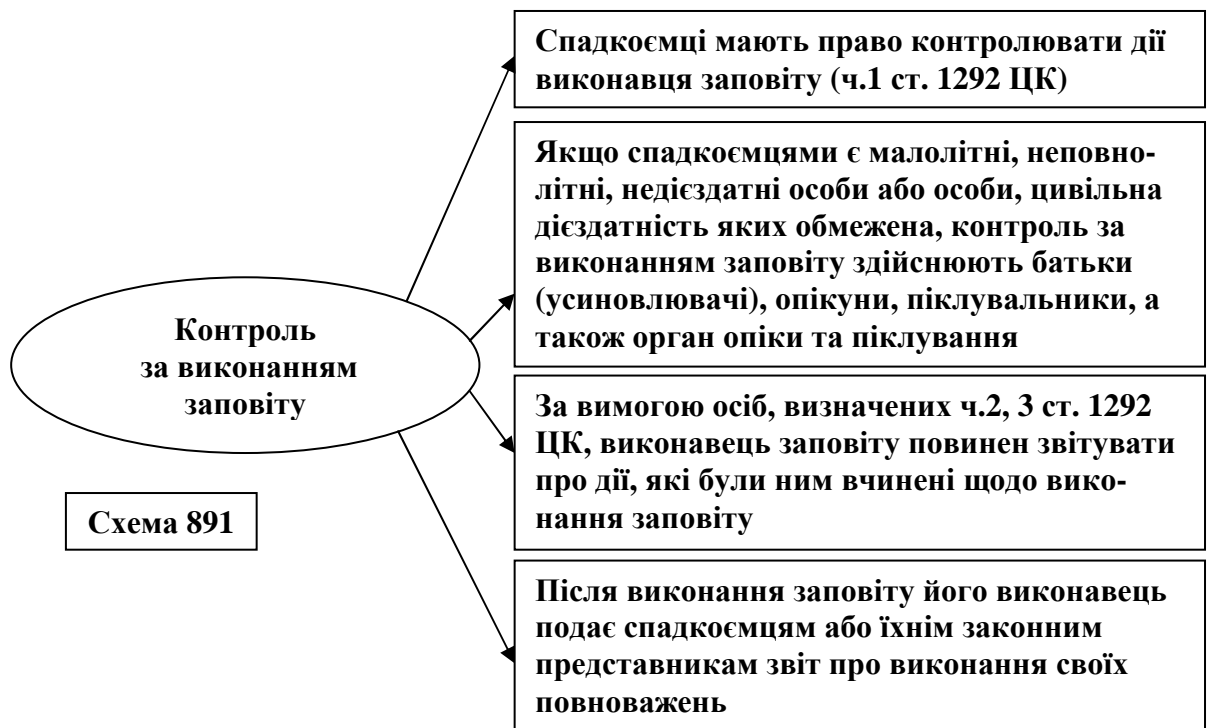
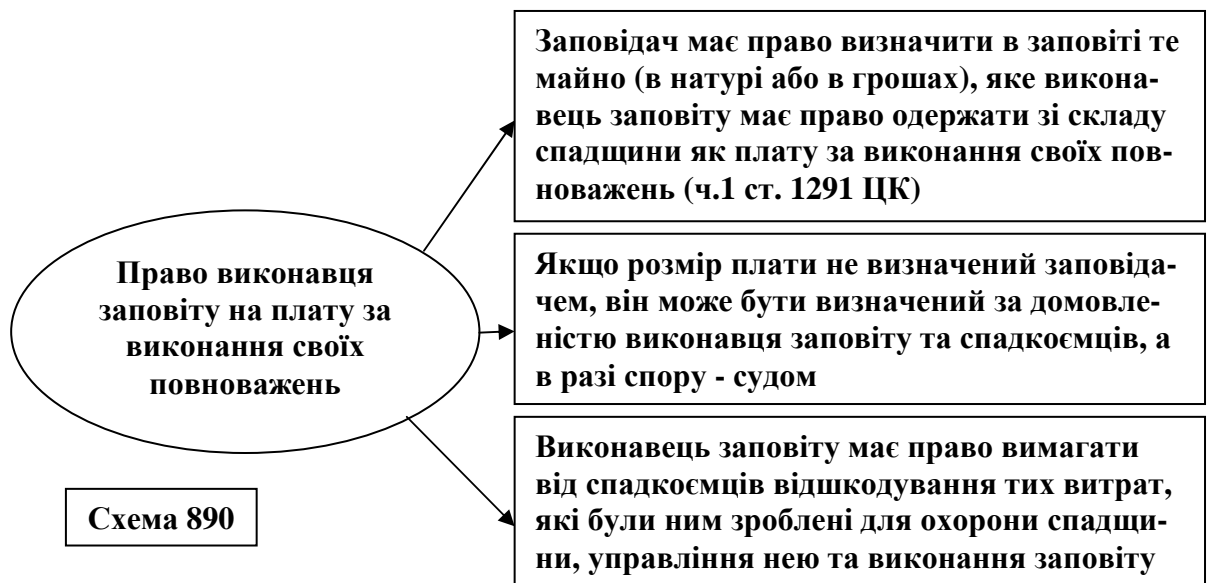
Схема 889

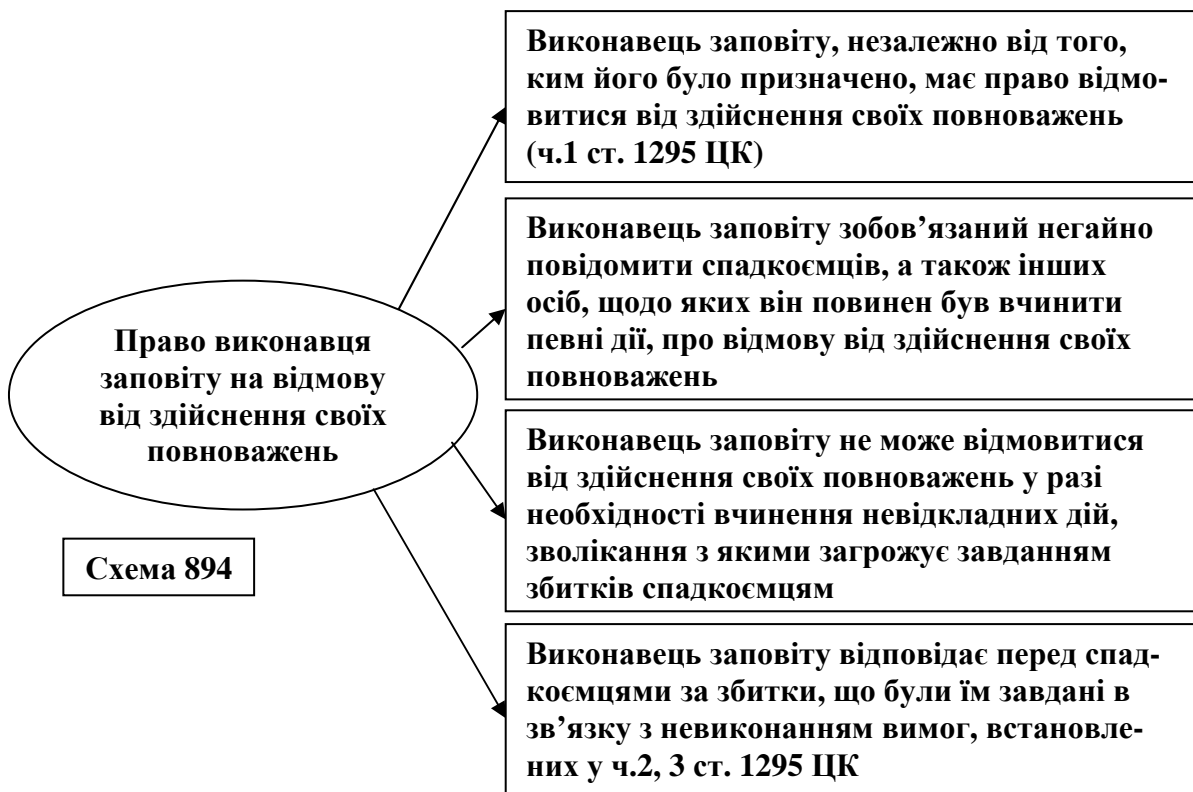
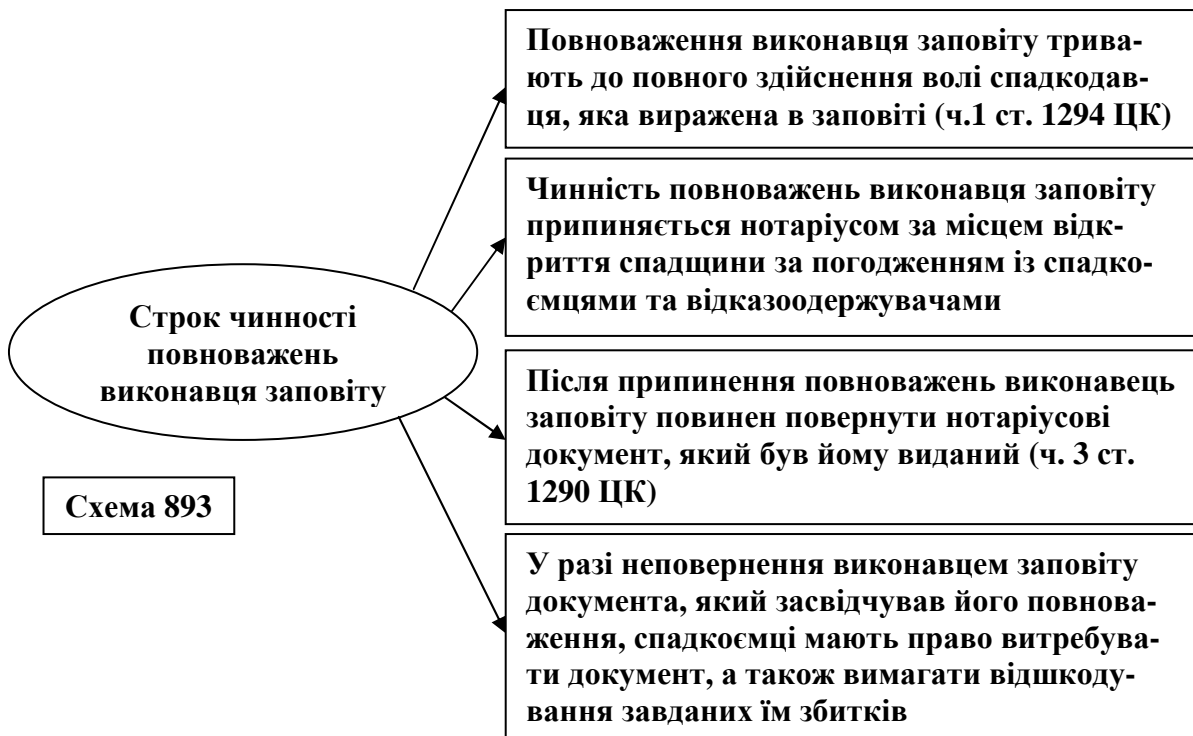
Виявлення спадкового майна і встановлення кола осіб, які мають право на спадщину за заповітом або успадковують за законом, якщо заповітом охоплено не все майно, або є спадкоємці, які мають право на одержання обов'язкової частки (ст. 1241 ЦК)

Вжиття заходів, спрямованих на повідомлення про відкриття спадщини тих спадкоємців, які через відсутність їх за місцем відкриття спадщини не знають про факт смерті спадкодавця, а також вчинення необхідних дій щодо охорони та управління спадковим майном

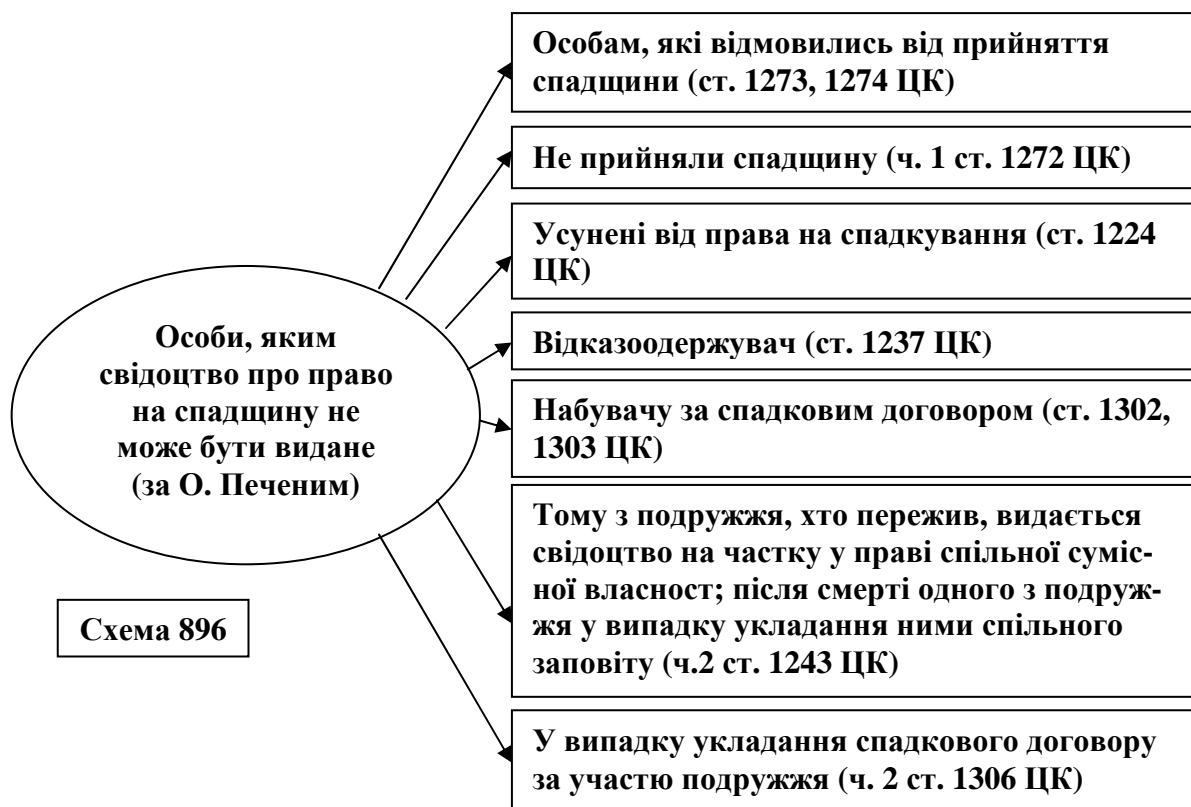
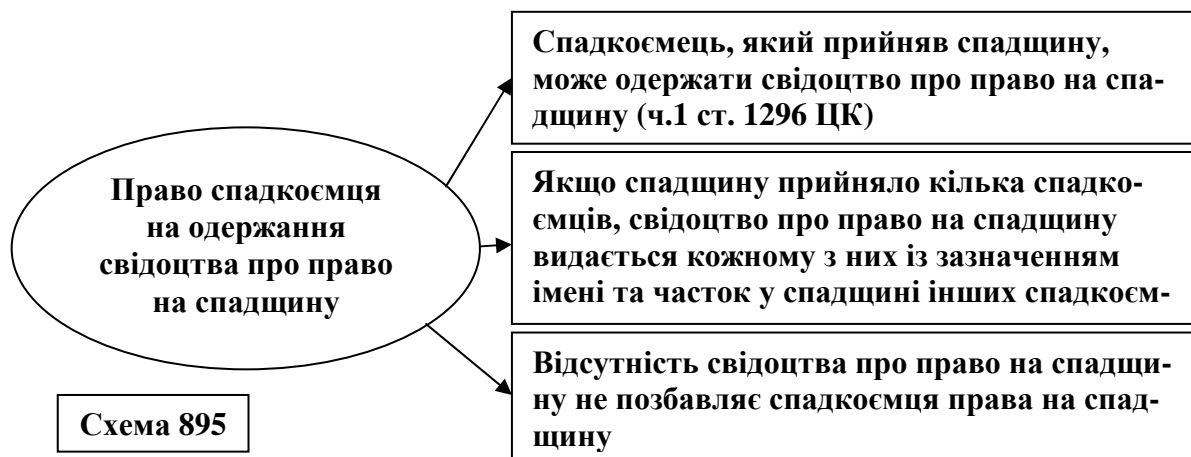
До виявлення спадкоємців виконавець заповіту здійснює охорону спадкового майна

Виконавець зобов'язаний провести розподіл спадщини між вказаними в заповіті спадкоємцями відповідно до часток, призначених заповідачем, а також між необхідними спадкоємцями, з наступною передачею цих часток спадкоємцям

Оформлення права на спадщину

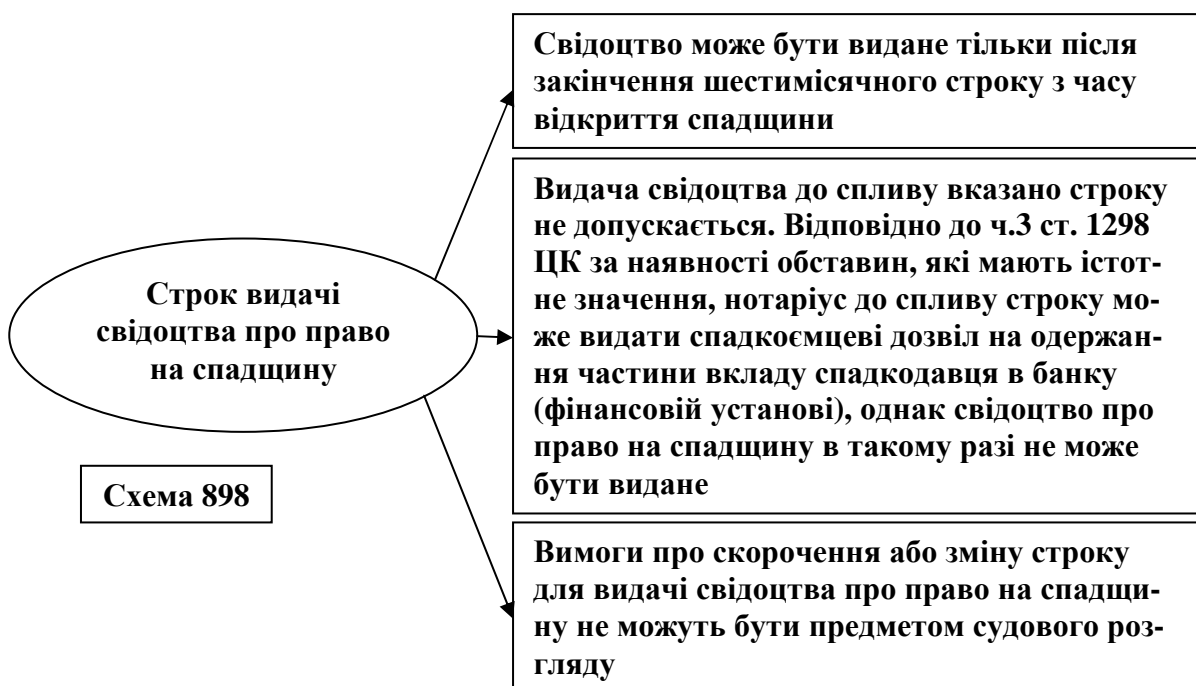
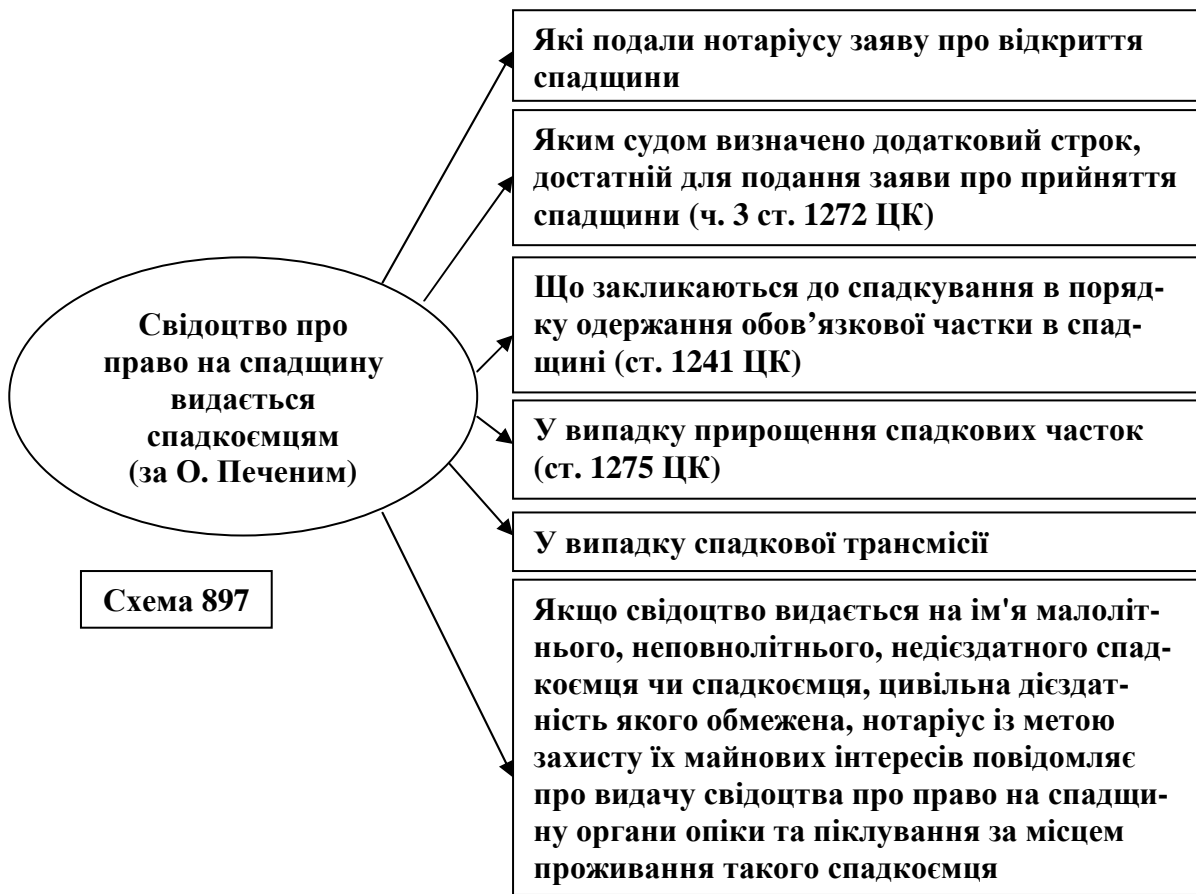
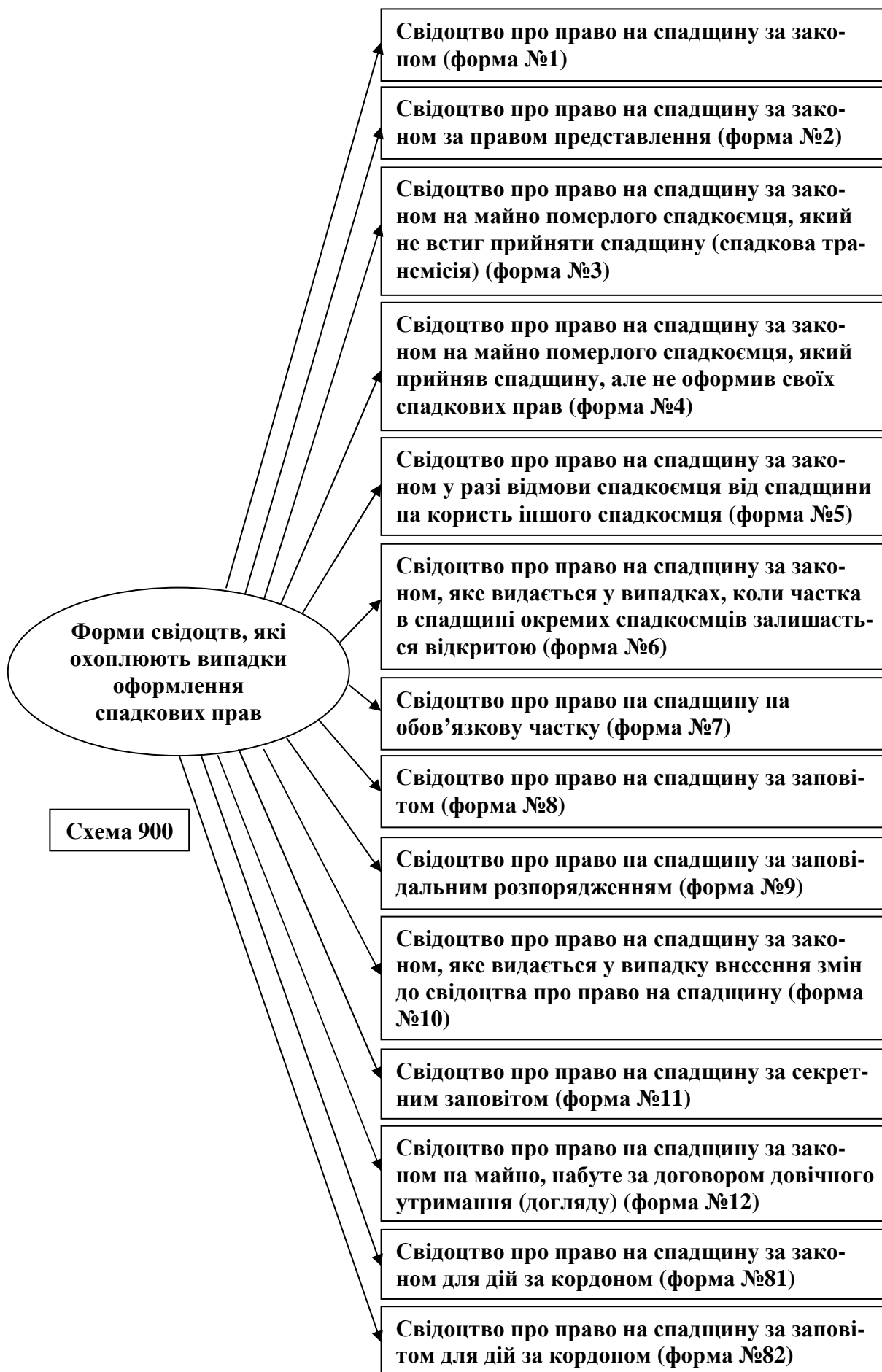
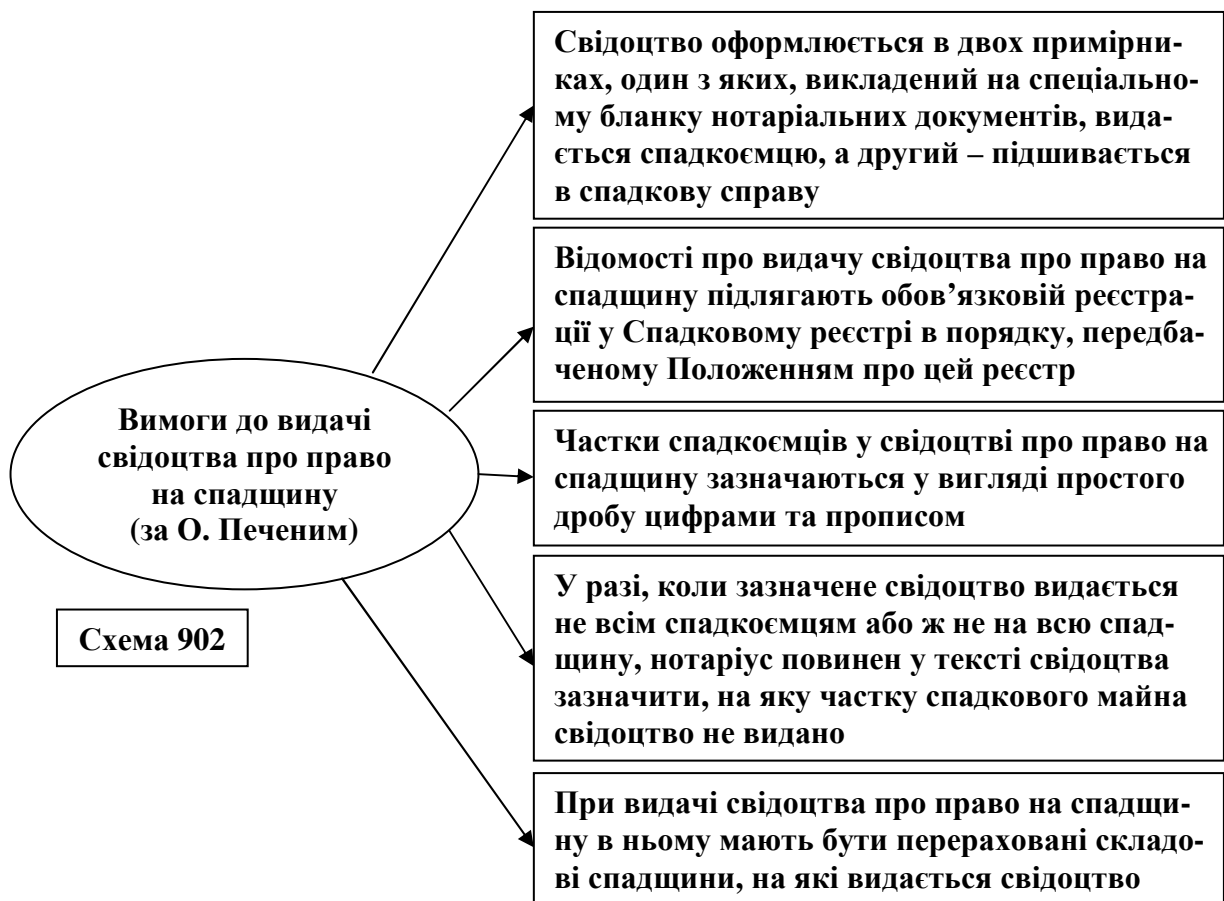
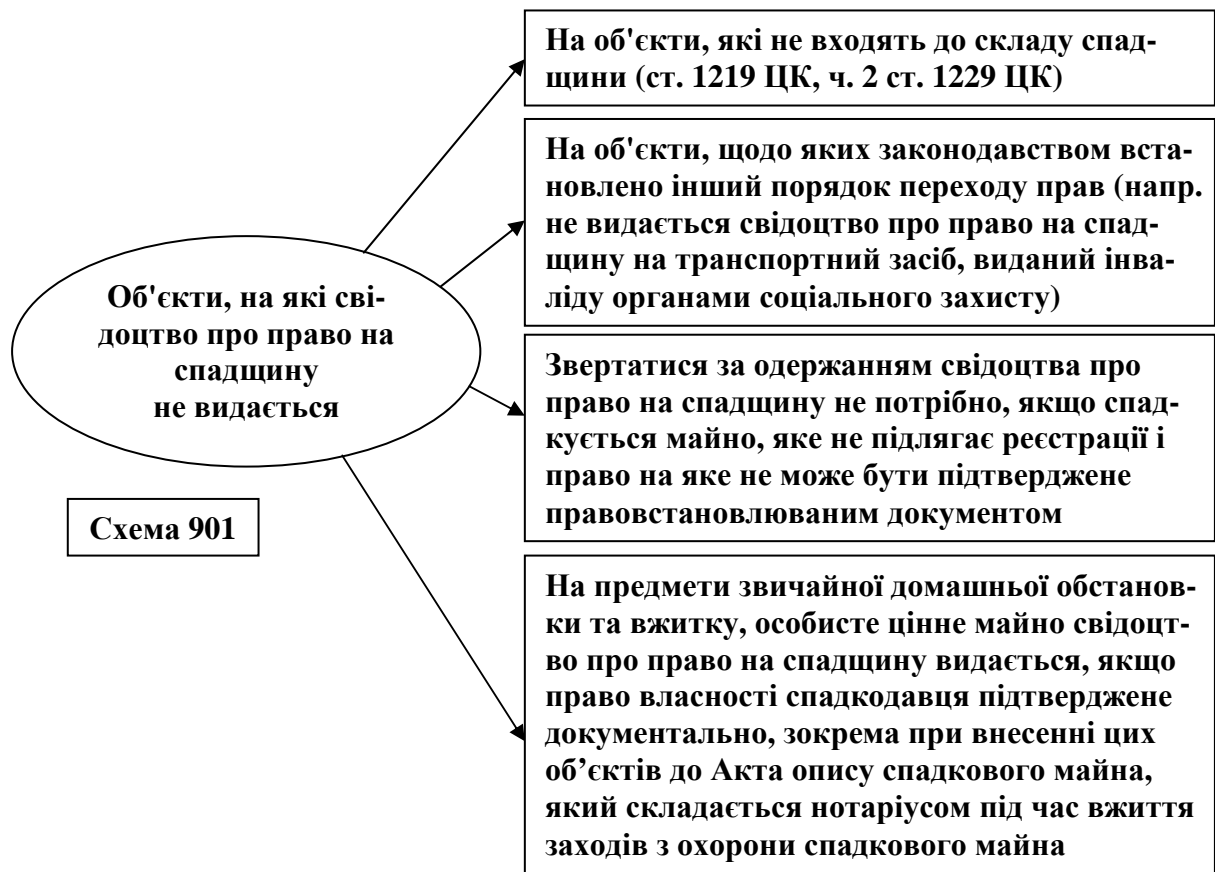
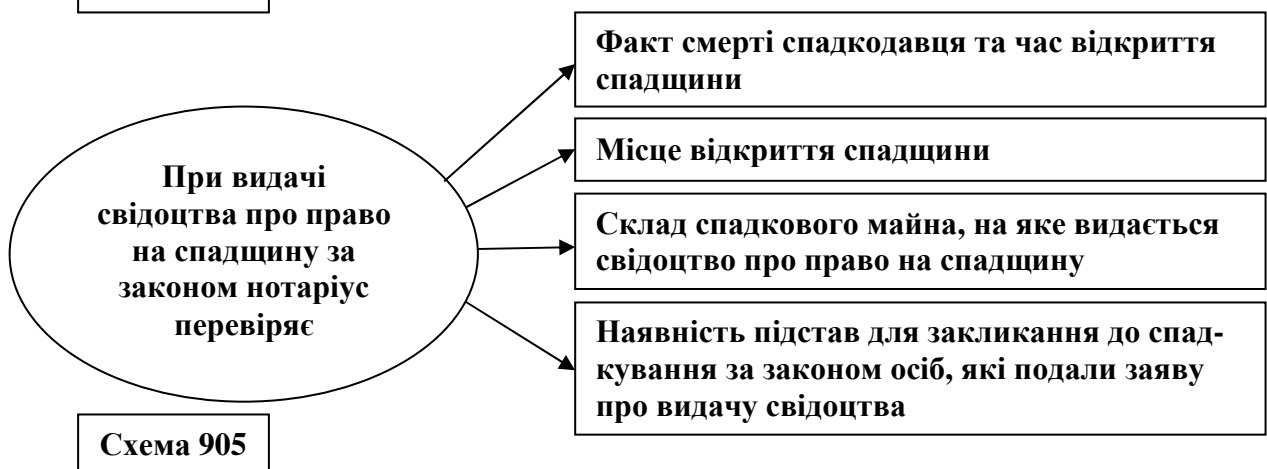
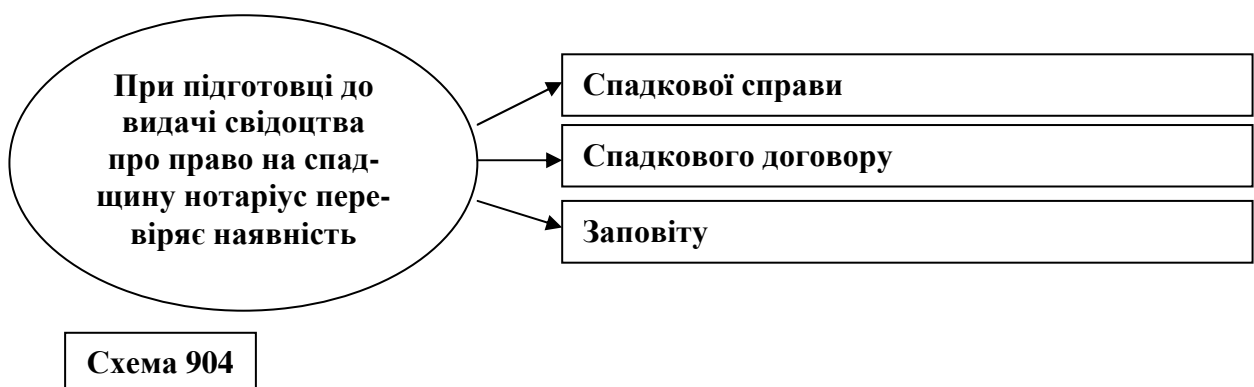
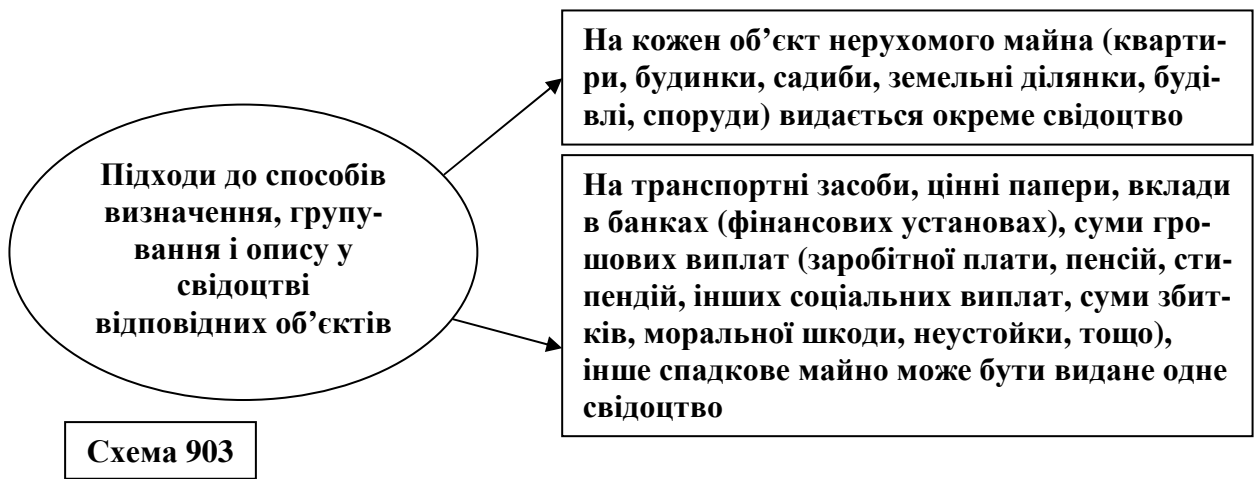

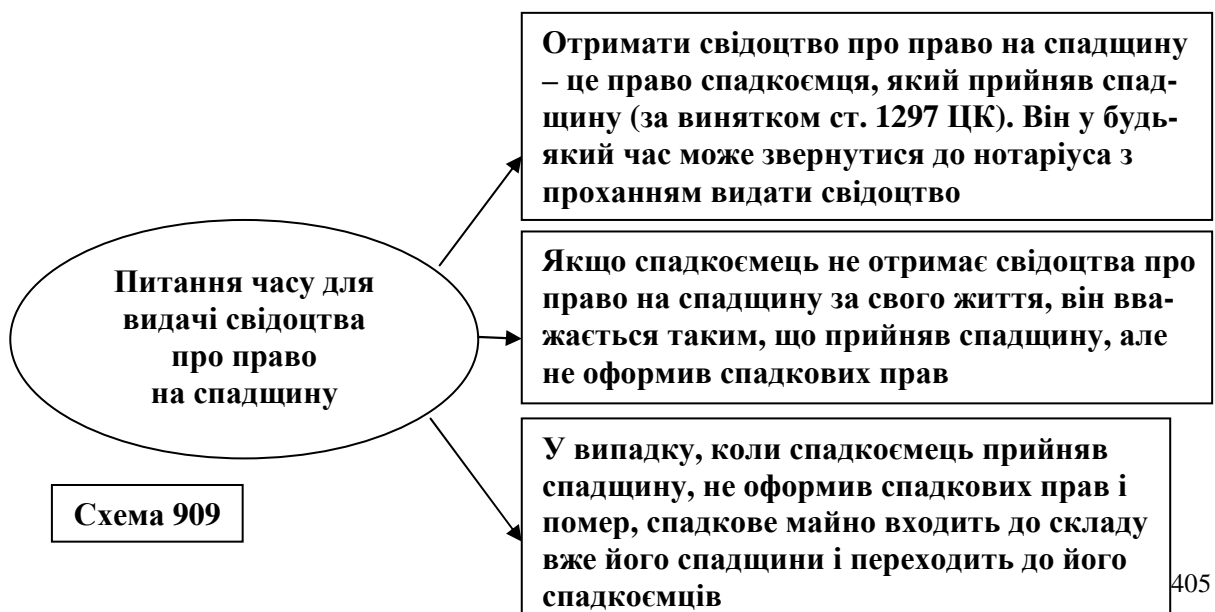
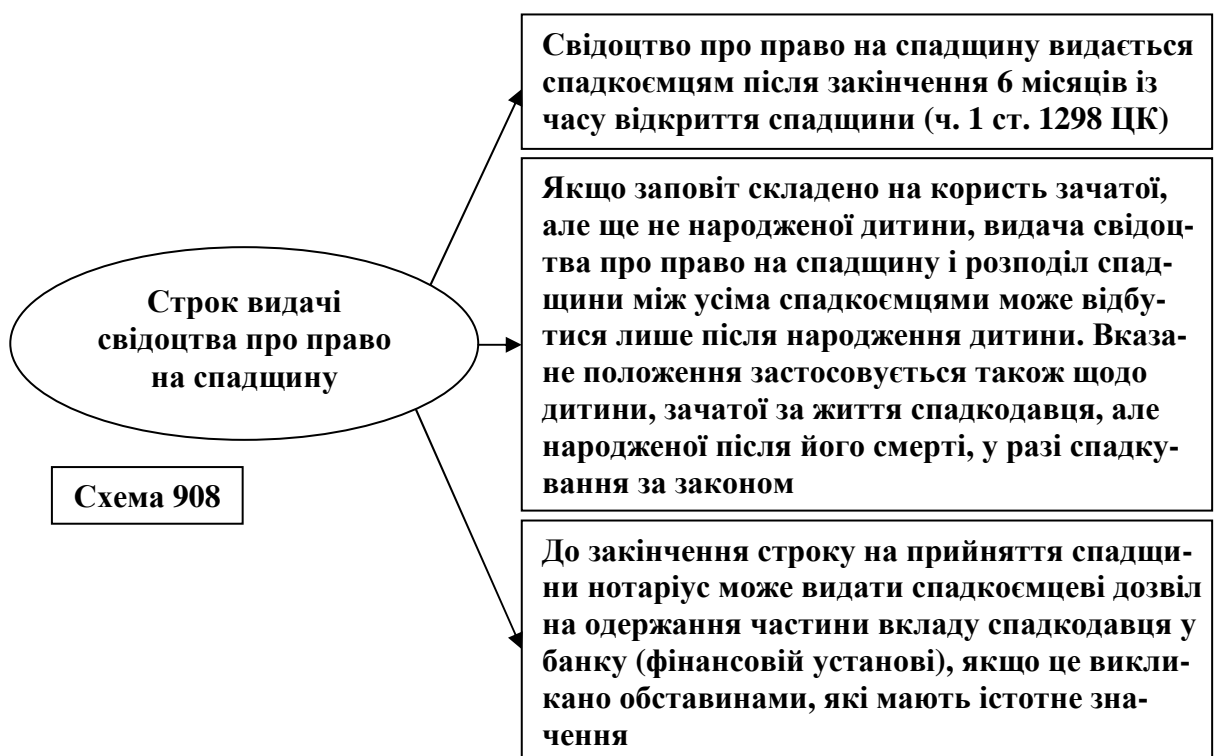
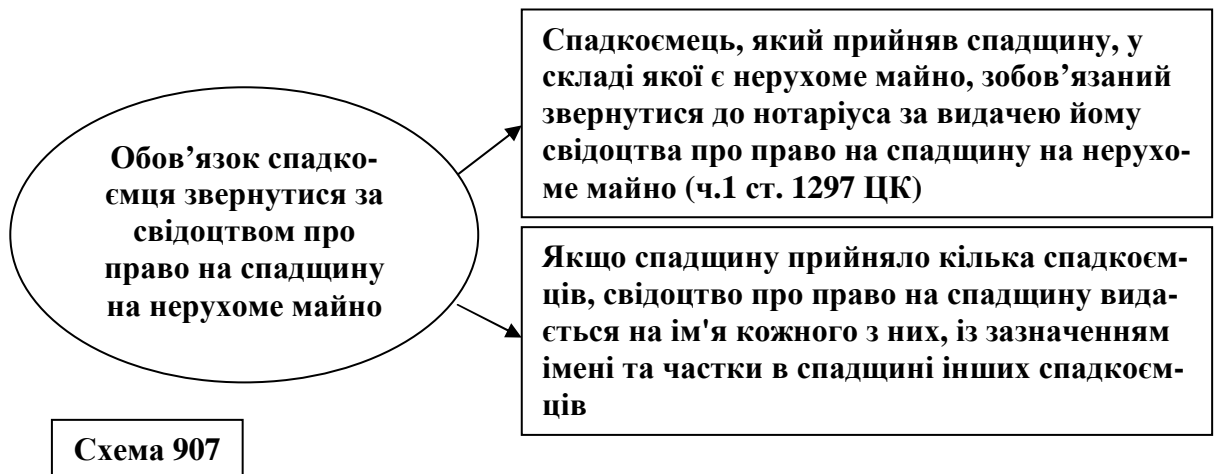

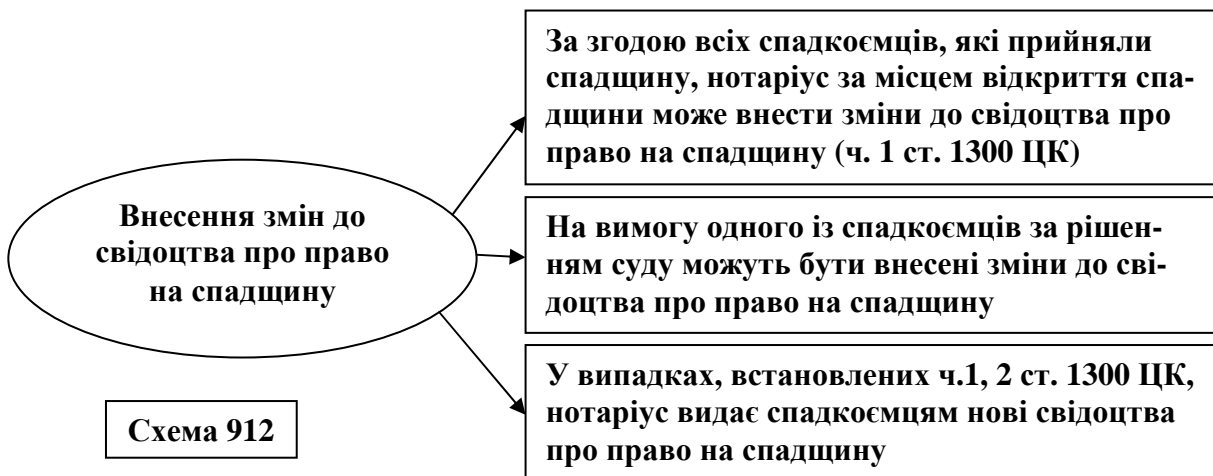
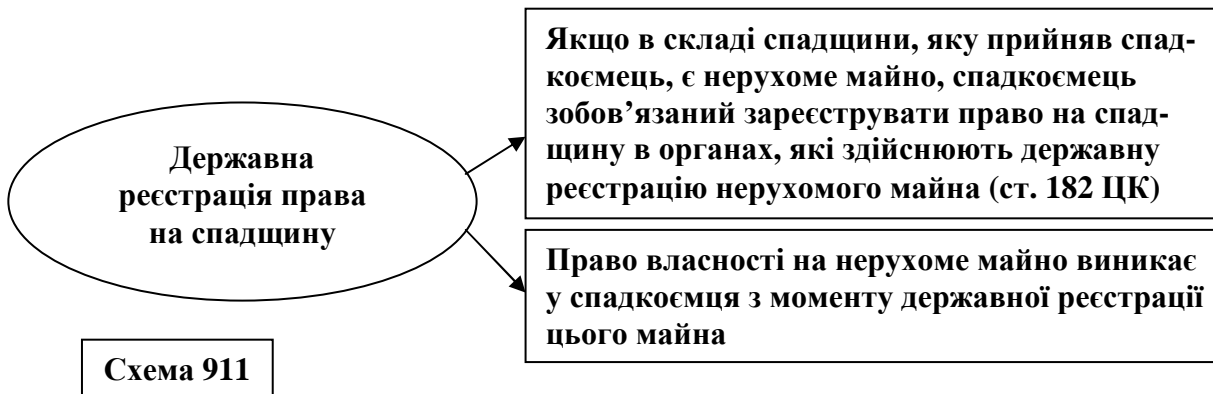
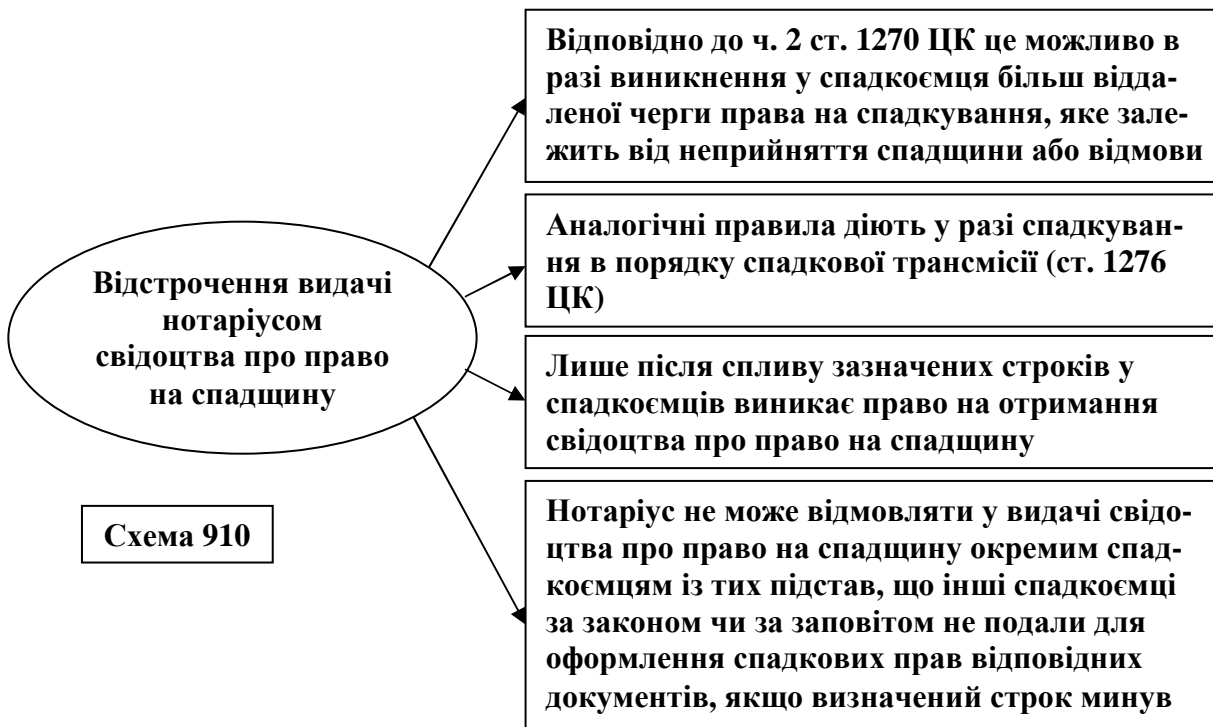
Схема 899

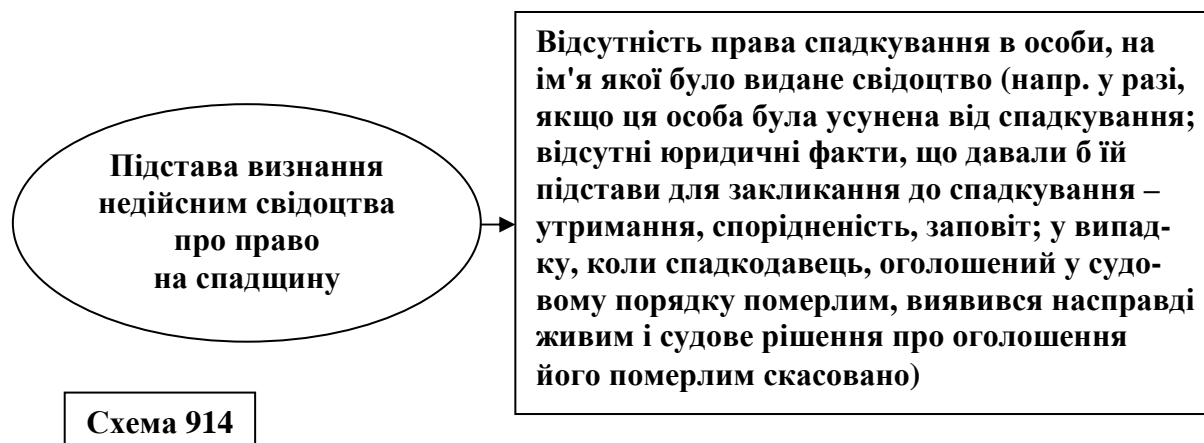
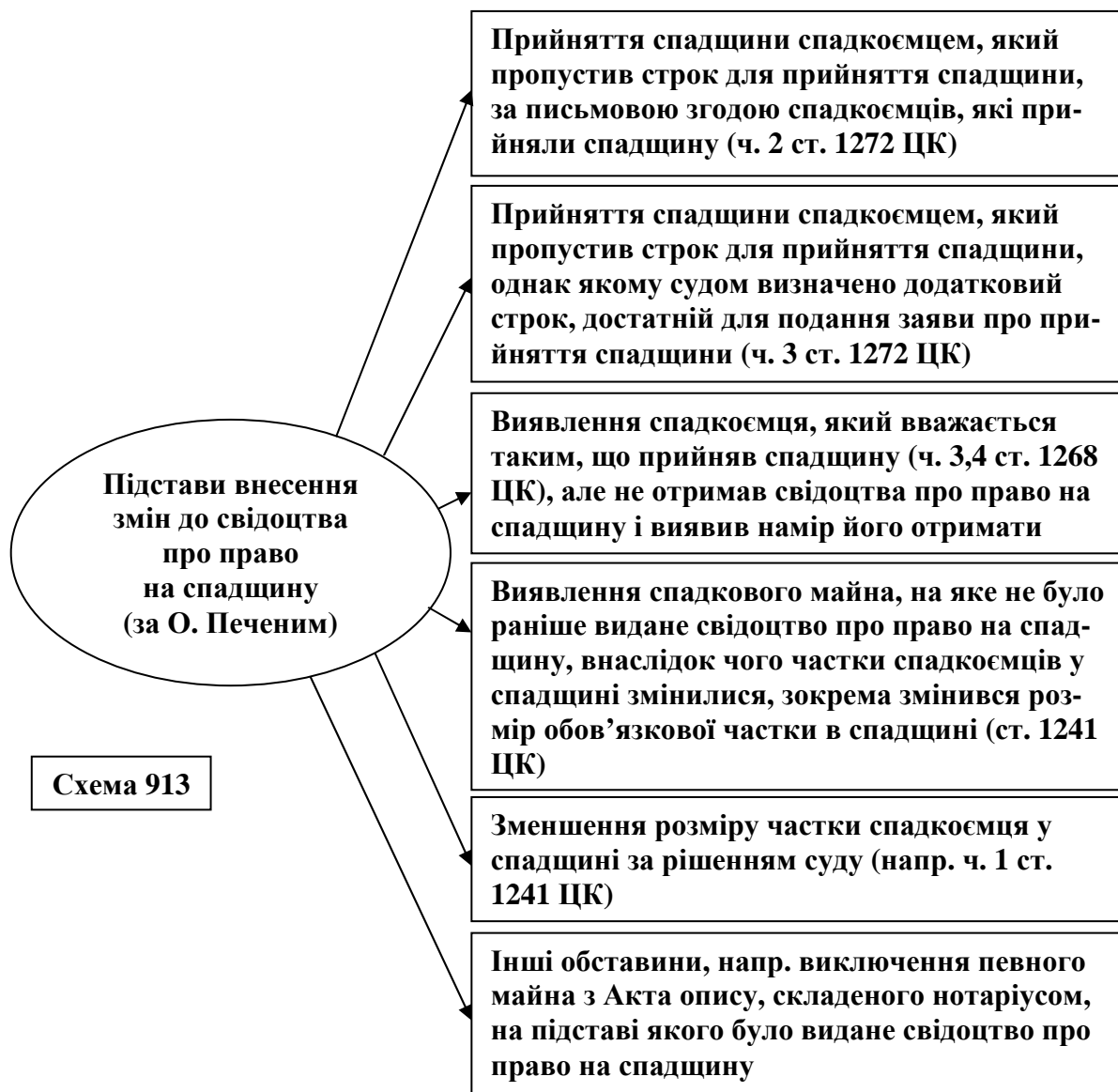

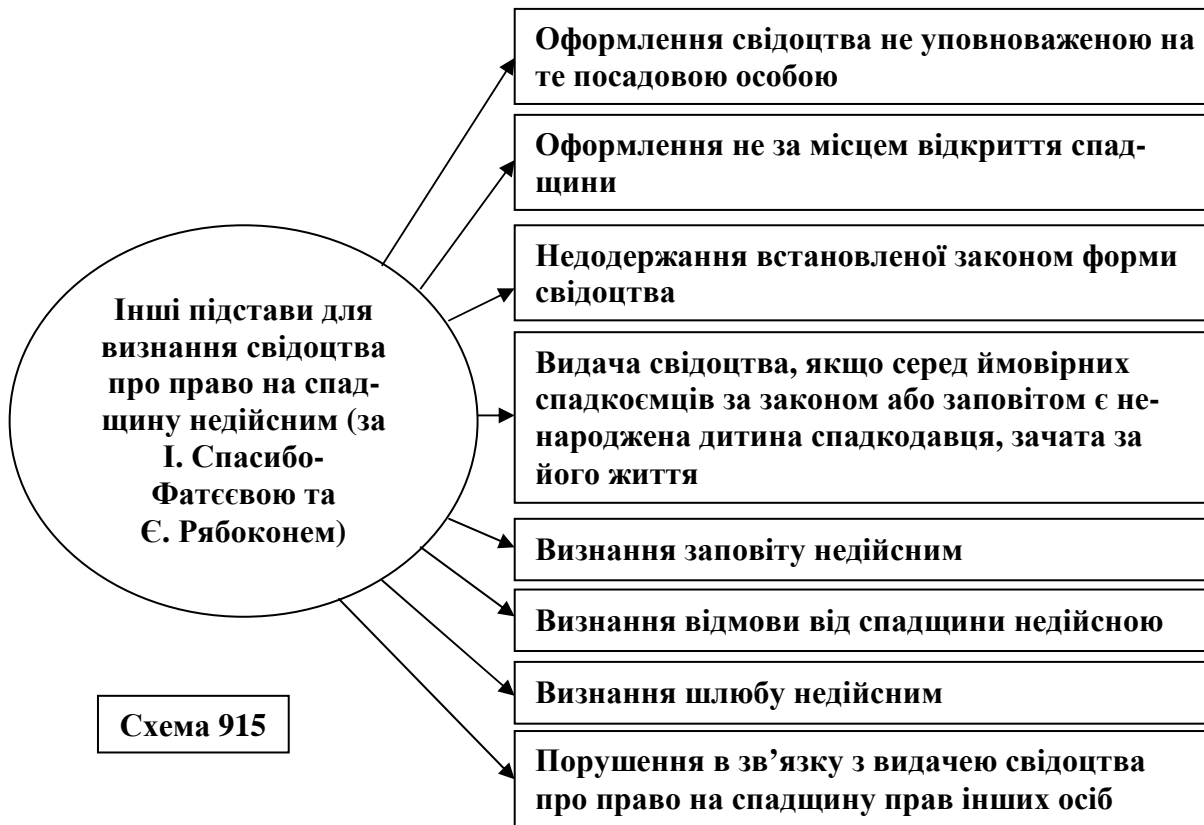

Спадковий договір

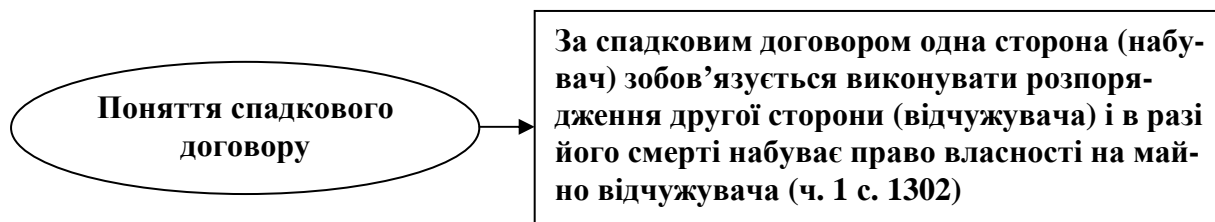

Схема 916

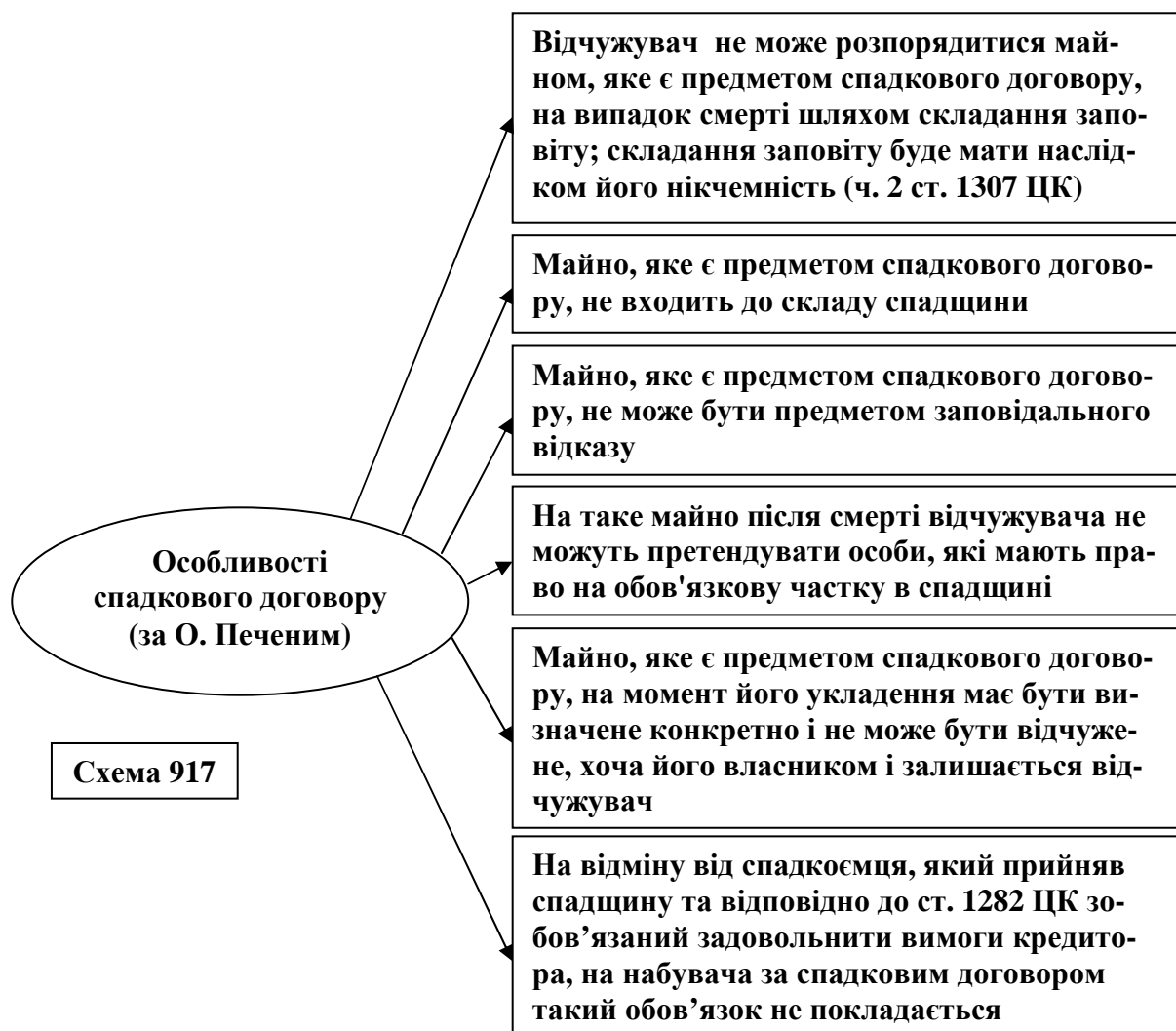

Схема 917

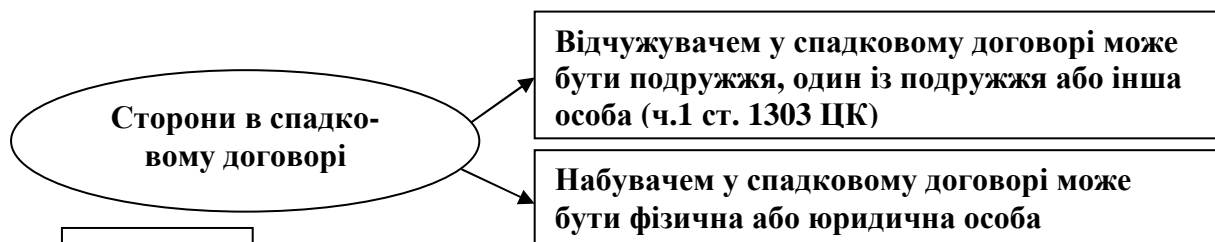
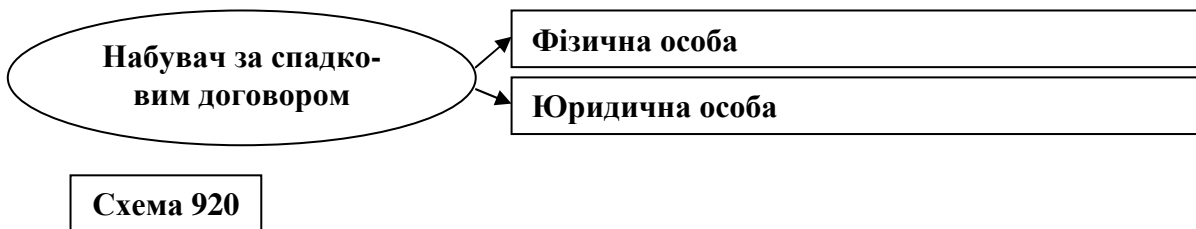
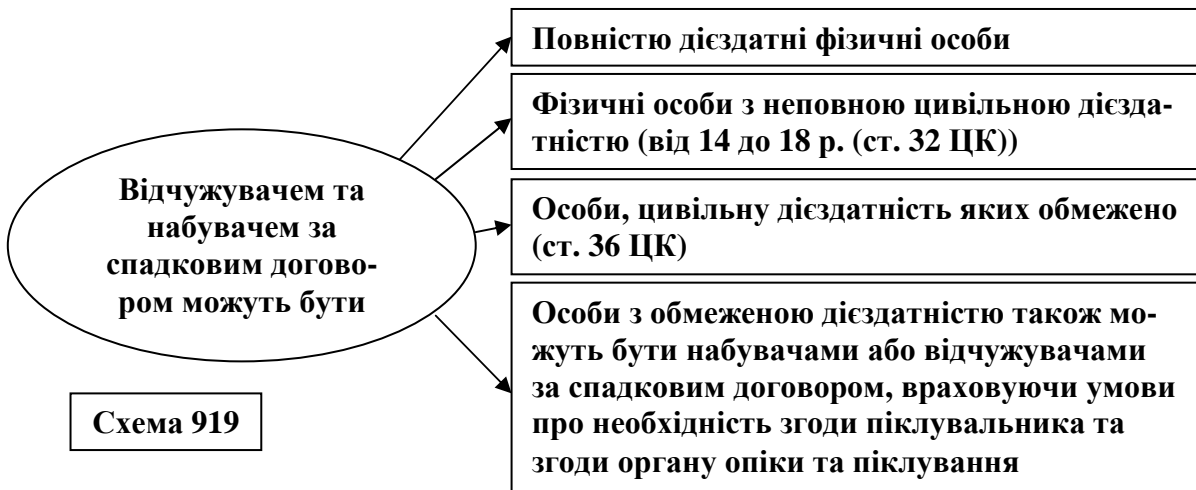
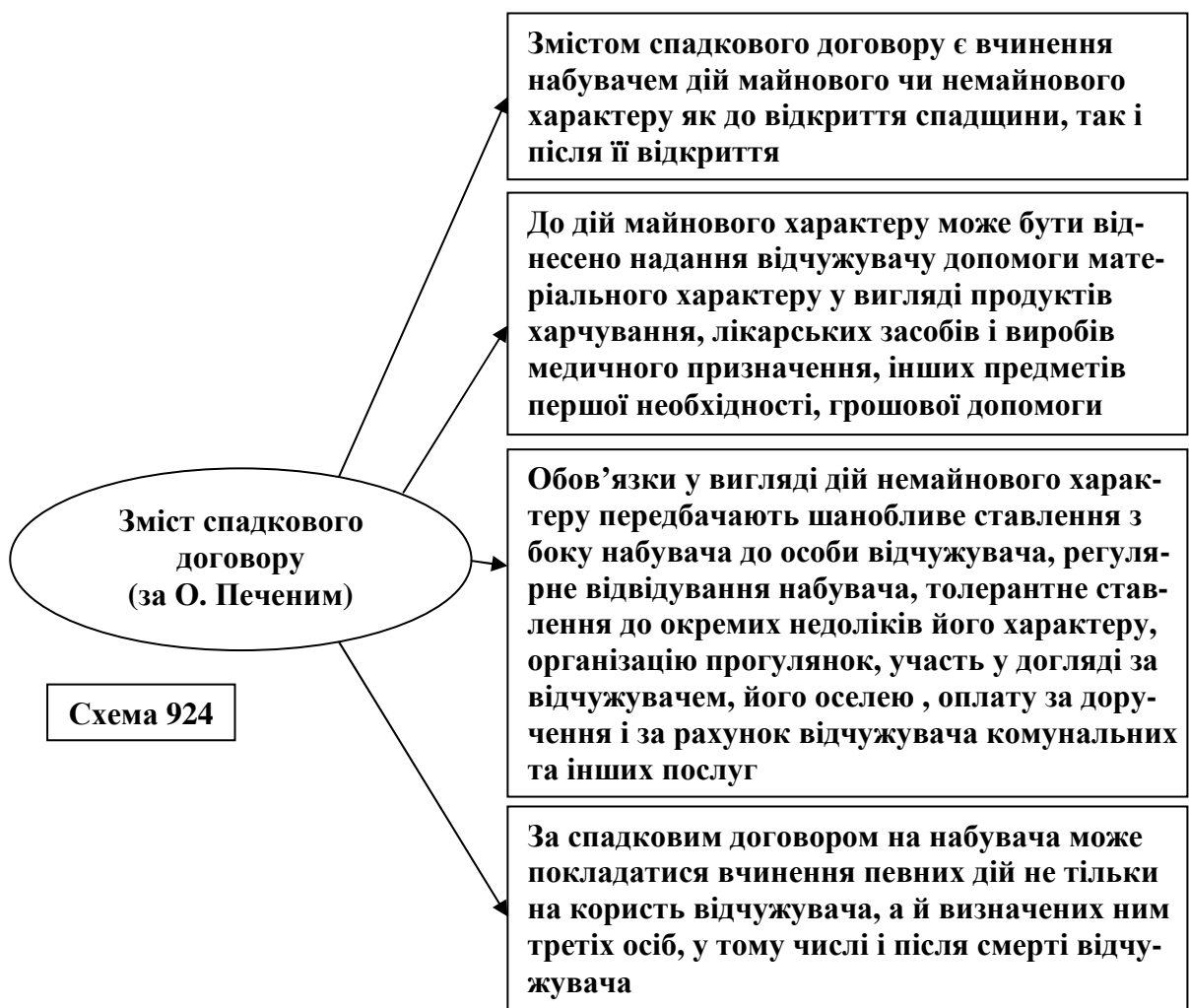
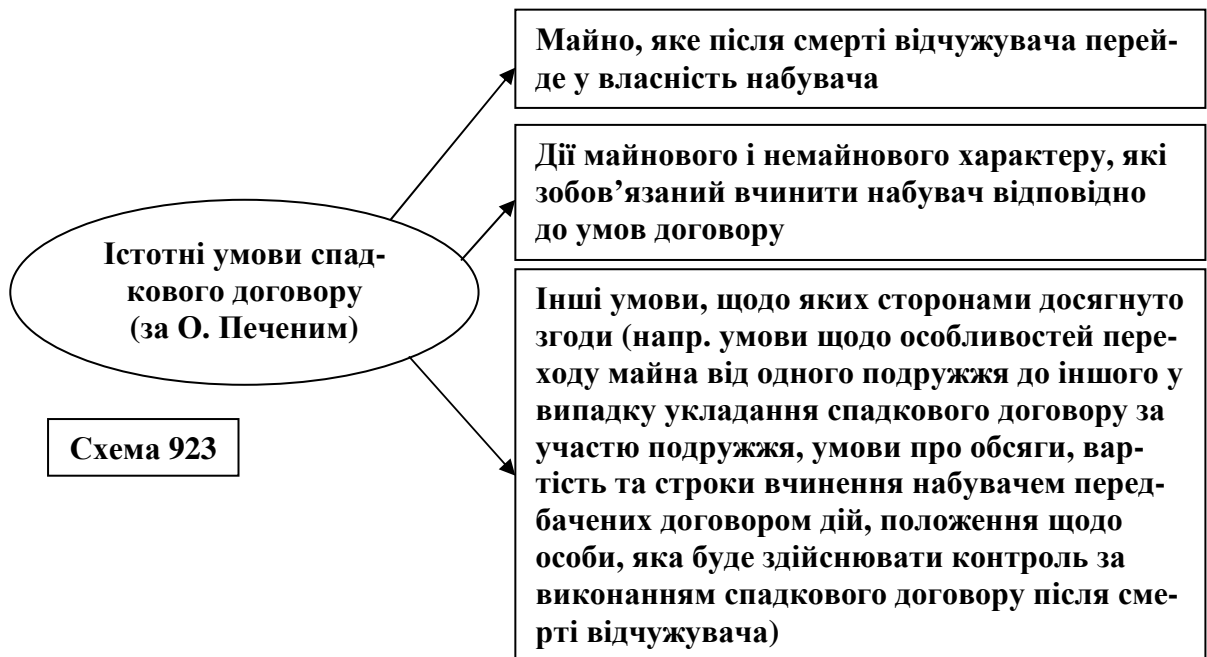
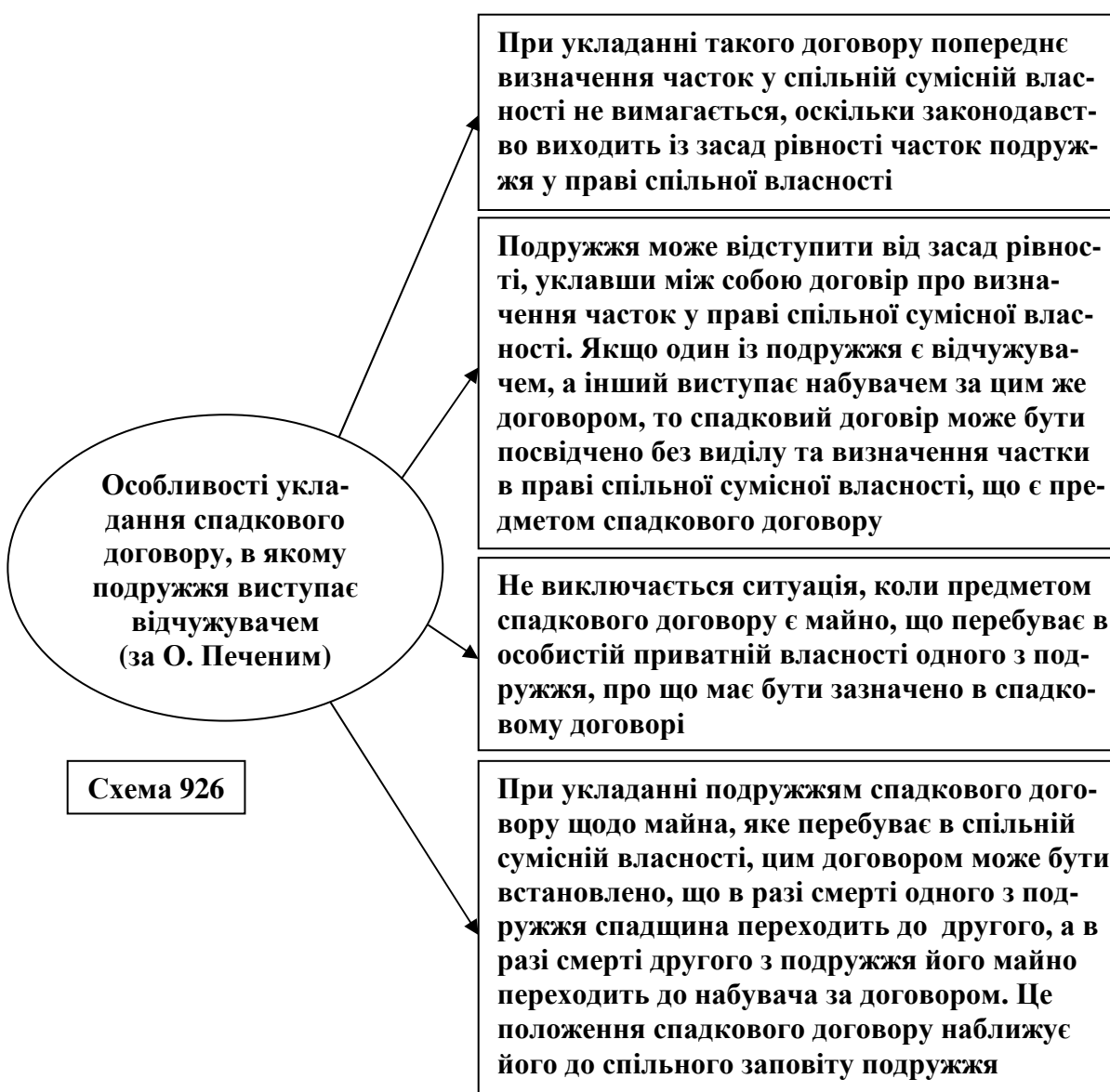
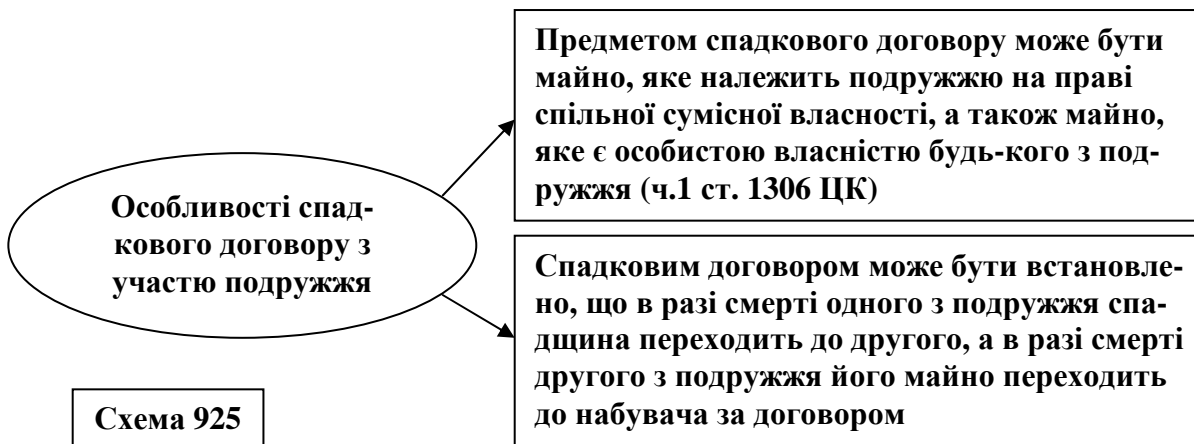
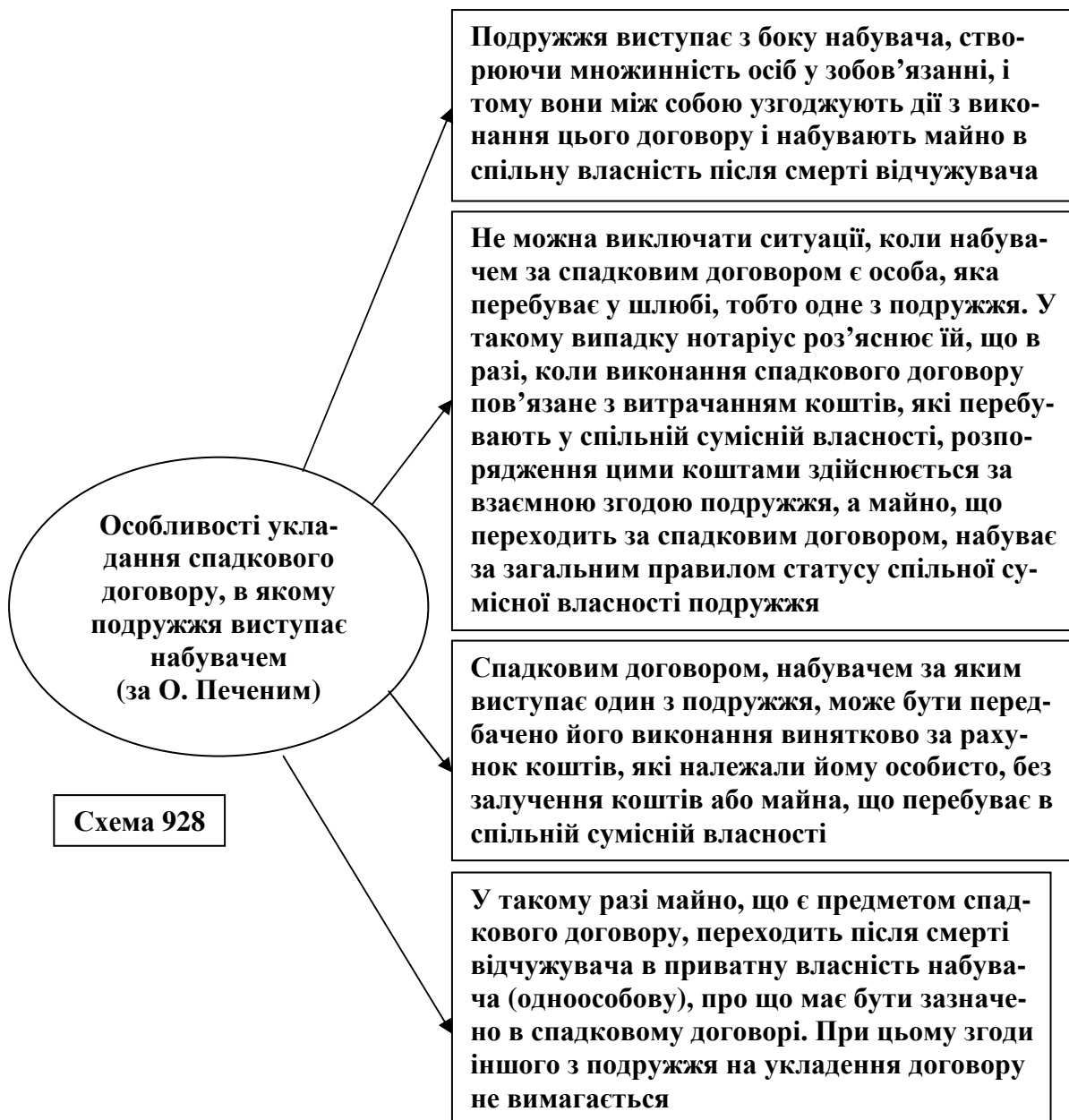
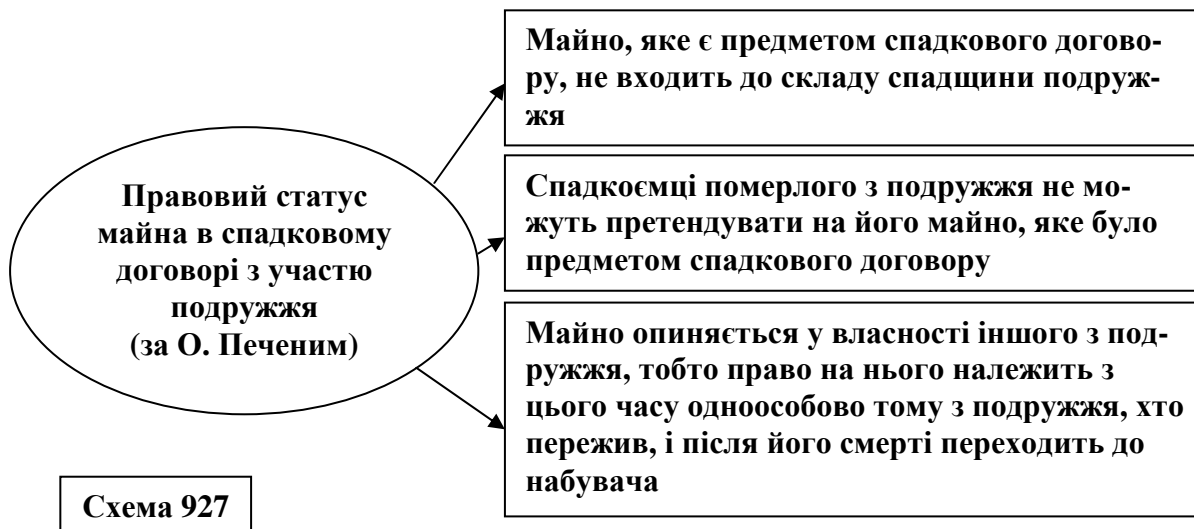

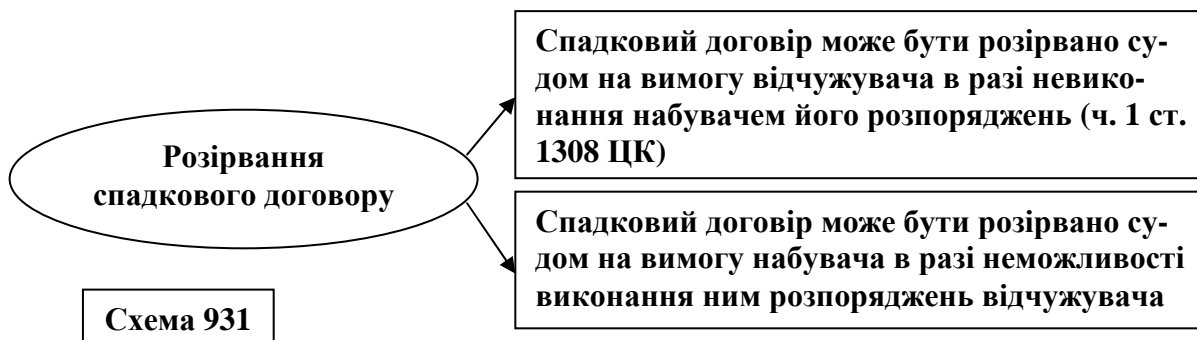
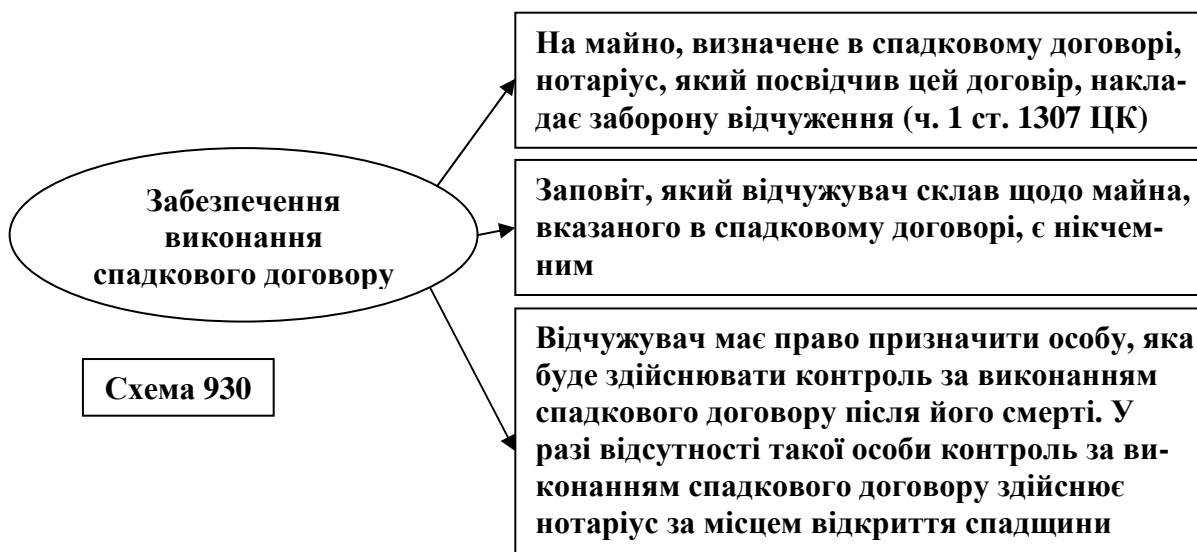
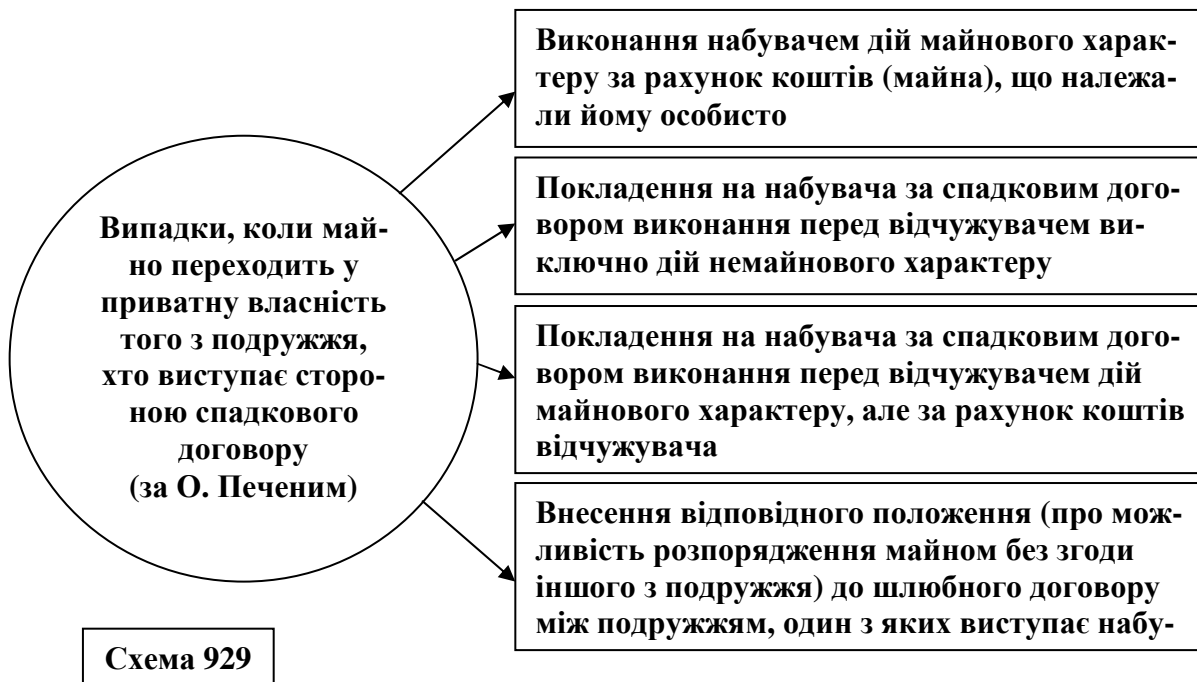
Схема 918

ЗМІСТ

Договір купівлі-продажу

Схема 1. Договір купівлі-продажу	5
Схема 2. Предмет договору купівлі-продажу	5
Схема 3. Умови договору купівлі-продажу	6
Схема 4. Форма договору купівлі-продажу	6
Схема 5. Види договору купівлі- продажу	7
Схема 6. Випадки права на відмову від договору купівлі-продажу	7

Договір роздрібної купівлі-продажу

Схема 7. Договір роздрібної купівлі- продажу	8
Схема 8. Форма договору роздрібної купівлі-продажу	8
Схема 9. Особливості договору роздрібної купівлі-продажу	8
Схема 10. Форми оплати товару за договором роздрібної купівлі-продажу	9
Схема 11. Види договору роздрібної купівлі-продажу	9

Договір купівлі-продажу підприємства

Схема 12. Договір купівлі-продажу підприємства	10
Схема 13. Предмет договору купівлі-продажу підприємства	10
Схема 14. Істотні умови договору купівлі-продажу підприємства	10
Схема 15. Відмінність договору купівлі-продажу підприємства від подібних договорів	11

Договір поставки

Схема 16. Договір поставки	12
Схема 17. Предмет договору поставки	12
Схема 18. Істотні умови договору поставки	12
Схема 19. Неістотні умови договору поставки	13
Схема 20. Елементи договору поставки	13
Схема 21. Додатки до договору поставки	13
Схема 22. Основні форми відповідальності за порушення договору поставки	13
Схема 23. Суттєві порушення договору поставки постачальником	14
Схема 24. Випадки суттєвого порушення договору поставки покупцем	14
Схема 25. Зміна та розірвання договору поставки	14

Договір контрактації сільськогосподарської продукції

Схема 26. Договір контрактації	15
Схема 27. Предмет договору контрактації	15
Схема 28. Зміст договору контрактації	15

Схема 29. Види відповідальності виробника за договором контрактації	16
Схема 30. Відповідальність заготівельника за договором контрактації	16
Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу	
Схема 31. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами	17
Схема 32. Предмет договору постачання енергетичними та іншими ресурсами	17
Схема 33. Істотні умови договору постачання енергетичними та іншими ресурсами	17
Схема 34. Види договору постачання енергетичними та іншими ресурсами за предметом	17
Договір міни	
Схема 35. Договір міни	18
Схема 36. Предмет договору міни	18
Схема 37. Правочини, які не є договором міни	18
Схема 38. Поняття товарообмінної (бартерної) операції	18
Договір дарування	
Схема 39. Договір дарування	19
Схема 40. Предмет дарування	19
Схема 41. Форма договору дарування	19
Схема 42. Види договорів дарування	20
Схема 43. Випадки розірвання договору дарування дарувальником	20
Договір ренти	
Схема 44. Договір ренти	21
Схема 45. Предмет договору ренти	21
Схема 46. Види відчуження майна під виплату ренти	21
Схема 47. Відмінність договору ренти від інших договорів	21
Схема 48. Особливості договору ренти	22
Схема 49. Розподіл між сторонами договору ренти ризику випадкового знищення або пошкодження майна	22
Схема 50. Спеціальні підстави припинення договору ренти	22
Договір довічного утримання (догляду)	
Схема 51. Договір довічного утримання (догляду)	23
Схема 52. Предмет договору довічного утримання (догляду)	23
Схема 53. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду)	23
Схема 54. Спільні риси договору довічного утримання (догляду) з іншими договорами	23
Схема 55. Основні ознаки договору довічного утримання (догляду)	24
Схема 56. Припинення договору довічного утримання (догляду)	24
Договір найму (оренди)	

Схема 57. Договір найму (оренди)	25
Схема 58. Предмет договору найму (оренди)	25
Схема 59. Різновиди договору найму (оренди) за ЦК України	25
Схема 60. Класифікація договорів найму (оренди)	26
Схема 61. Відмежування договору найму (оренди) від подібних договорів	26
Схема 62. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм	27
Схема 63. Розірвання договору найму	27
Договір прокату	
Схема 64. Договір прокату	28
Схема 65. Предмет договору прокату	28
Схема 66. Спільні риси договору прокату з іншими договорами	28
Схема 67. Особливості правового становища наймачів у договорі прокату	28
Схема 68. Плата за прокат речі	29
Схема 69. Права та обов'язки сторін за договором прокату	29
Договір найму (оренди) земельної ділянки	
Схема 70. Договір найму (оренди) земельної ділянки	30
Схема 71. Об'єкт договору найму (оренди) земельної ділянки	30
Схема 72. Строк дії договору оренди землі	30
Схема 73. Форми орендної плати	30
Схема 74. Істотні умови договору найму (оренди) земельної ділянки	31
Схема 75. Договір суборенди земельної ділянки	31
Схема 76. Договір земельного сервітуту	32
Схема 77. Припинення договору оренди землі	32
Схема 78. Наслідки припинення або розірвання договору оренди землі	32
Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди	
Схема 79. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди	33
Схема 80. Предмет договору найму будівлі або іншої капітальної споруди	33
Схема 81. Відмінність предмету договору найму будівлі від нерухомості	33
Схема 82. Об'єкти, які не можуть бути предметом договору найму будівлі	34
Схема 83. Форма договору найму будівлі або іншої капітальної споруди	34
Схема 84. Зміст акту приймання-передачі предмета договору	34
Договір оренди підприємства	
Схема 85. Договір оренди підприємства	35
Схема 86. Предмет договору оренди підприємства	35
Схема 87. Істотні умови договору оренди підприємства	35
Схема 88. Невід'ємна частина договору оренди підприємства	35
Договір найму (оренди) транспортного засобу	
Схема 89. Договір найму (оренди) транспортного засобу	36

Схема 90. Предмет договору найму (оренди) транспортного засобу	36
Схема 91. Види транспортних засобів	36
Схема 92. Види найму (оренди) транспортного засобу	36
Схема 93. Специфіка транспортного засобу як об'єкта цивільних прав	37
Схема 94. Форма договору найму транспортного засобу	37
Договір лізингу	
Схема 95. Договір лізингу	38
Схема 96. Види лізингових договорів	38
Схема 97. Відмінність договору лізингу від інших різновидів договору найму	39
Схема 98. Предмет договору лізингу	39
Схема 99. Істотні умови договору лізингу	40
Схема 100. Види договору лізингу за ЦК України	40
Схема 101. Види договору лізингу залежно від особливостей здійснення лізингових операцій	40
Схема 102. Порівняльна таблиця фінансового і оперативного лізингу	41
Схема 103. Структура лізингових платежів	41
Схема 104. Відповідальність продавця (постачальника) предмета договору лізингу	42
Схема 105. Підстави припинення договору лізингу внаслідок односторонньої відмови від договору	42
Договір найму (оренди) житла	
Схема 106. Договір найму (оренди) житла	43
Схема 107. Предмет договору найму (оренди) житла	43
Схема 108. Види предмету договору найму (оренди) житла	43
Схема 109. Елементи житлового будинку садибного типу	43
Схема 110. Елементи присадибних ділянок	44
Схема 111. Елементи житлового приміщення	44
Схема 112. Види договору найму житла	44
Схема 113. Предмет договору найму соціального житла	45
Схема 114. Ознаки соціального житла	45
Схема 115. Розмір та структура плати за соціальне житло	45
Схема 116. Строк договору найму (оренди) житла	46
Схема 117. Форма договору найму (оренди) житла	46
Схема 118. Дострокове розірвання договору на вимогу сторін	46
Договір позички	
Схема 119. Договір позички	47
Схема 120. Предмет договору позички	47
Схема 121. Форма договору позички	47
Схема 122. Порівняльна таблиця договорів позички та позики	48

Схема 123. Відмінність договору позички від подібних договорів	48
Схема 124. Відповідальність позичкодавця за договором позички	49
Схема 125. Розірвання договору позички сторонами	49
Договір підряду	
Схема 126. Договір підряду	50
Схема 127. Спеціальні види договору підряду	50
Схема 128. Предмет договору підряду	50
Схема 129. Види договору підряду за характером роботи	50
Схема 130. Умови договору підряду	51
Схема 131. Ціна в договорі підряду	51
Схема 132. Види кошторису у договорі підряду	51
Схема 133. Ризик випадкового знищення або пошкодження (псування) матеріалу	52
Схема 134. Види недоліків у договорі підряду	52
Схема 135. Відмінність договору підряду від договорів про надання послуг	52
Схема 136. Порівняльна таблиця трудового договору та договору підряду	53
Схема 137. Порівняльна таблиця договорів купівлі-продажу та підряду	53
Схема 138. Відповідальність підрядника за порушення умов договору підряду	54
Схема 139. Правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника	54
Схема 140. Позовна давність, що застосовується до вимог щодо неналежної якості роботи	55
Договір побутового підряду	
Схема 141. Договір побутового підряду	56
Схема 142. Види договорів побутового підряду	56
Схема 143. Предмет договору підряду	56
Схема 144. Специфічні риси договору побутового підряду	57
Схема 145. Виконання роботи за договором побутового підряду	57
Схема 146. Права замовника у разі виявлення істотних відступів від умов договору	58
Схема 147. Види істотних відступів від умов договору	58
Договір будівельного підряду	
Схема 148. Договір будівельного підряду	59
Схема 149. Види договору будівельного підряду	59
Схема 150. Поняття будівництва та способи його здійснення	60
Схема 151. Особливість договору будівельного підряду	60
Схема 152. Предмет договору будівельного підряду та його кваліфікаційні ознаки	60
Схема 153. Істотні умови договору будівельного підряду	61
Схема 154. Створення належних умов для виконання робіт	61
Схема 155. Поняття та елементи проектно-кошторисної документації	61
Схема 156. Прийняття замовником об'єкта або закінчених будівництвом робіт	62

Схема 157. Страхування підрядником об'єкта будівництва чи комплексу робіт	62
Схема 158. Відповідальність замовника за договором будівельного підряду	63
Схема 159. Відповідальність підрядника за договором будівельного підряду	63
Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт	
Схема 160. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт	64
Схема 161. Поняття пошукових і проектних робіт	64
Схема 162. Державна експертиза проекту будівництва спеціалізованими установами	64
Схема 163. Порівняльна таблиця специфічних рис будівельного підряду, побутового підряду та підряду на виконання проектних та пошукових робіт	65
Схема 164. Відповідальність сторін за договором підряду на проектні та пошукові роботи	65
Договір на виконання науково-дослідних (НД) або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (ДКТР)	
Схема 165. Договір на виконання НД або ДКТР	66
Схема 166. Поняття та основні форми (види) науково-технічної діяльності	66
Схема 167. Види наукових досліджень	66
Схема 168. Види результатів наукових досліджень	67
Схема 169. Завдання договору на виконання науково-дослідних робіт	67
Схема 170. Завдання договору на виконання дослідно-конструкторських та технологічних робіт	67
Схема 171. Відмінність договору на виконання НД або ДКТР від договору підряду	68
Схема 172. Відповідальність виконавця за порушення договору на виконання НД або ДКТР	68
Договір про надання послуг	
Схема 173. Договір про надання послуг	69
Схема 174. Предмет договору про надання послуг	69
Схема 175. Ознаки послуги	69
Схема 176. Види договорів про надання послуг	70
Схема 177. Види безоплатних (соціальних) послуг	70
Схема 178. Плата за договором про надання послуг	70
Схема 179. Ризик невиконання договору про надання послуг	71
Схема 180. Відповідальність виконавця, що здійснює підприємницьку діяльність за договором про надання послуг	71
Схема 181. Наслідки невиконання або неналежного виконання договору про надання послуг	72
Договір перевезення вантажу	
Схема 182. Договір перевезення вантажу	73

Схема 183. Предмет договору перевезення вантажу	73
Схема 184. Види транспортних договорів	73
Схема 185. Відмінність договору перевезення вантажів від договору на організацію перевезень	73
Схема 186. Види перевезення	74
Схема 187. Види придатності транспортних засобів для перевезень	75
Схема 188. Види провізних документів на вантаж на різних видах транспорту	75
Схема 189. Зміст накладної	75
Схема 190. Випадки відповідальності перевізника	76
Схема 191. Види незбереження прийнятого до перевезення вантажу, багажу, вантажобагажу	76
Схема 192. Відповідальність перевізника на залізничному транспорті	76
Схема 193. Випадки відповідальності сторін за договором перевезення вантажу	77
Схема 194. Випадки звільнення залізниці від відповідальності за договором перевезення вантажу	77
Схема 195. Документи, які посвідчують обставини, що можуть бути підставою для матеріальної відповідальності перевізника	78
Схема 196. Обставини, які засвідчуються комерційним актом на залізничному транспорті	78
Схема 197. Претензії за договором перевезення вантажу	78
Договір перевезення пасажирів та багажу	
Схема 198. Договір перевезення пасажирів та багажу	79
Схема 199. Форма договору перевезення пасажирів та багажу	79
Схема 200. Відмежування договору перевезення пасажирів від подібних договорів	79
Схема 201. Умови договору перевезення пасажирів	79
Схема 202. Види провізних документів для перевезення пасажирів та багажу	80
Схема 203. Значення поняття «багаж» у договорі перевезення пасажирів та багажу	80
Схема 204. Особливості перевезення ручної поклажі	80
Схема 205. Права перевізника	81
Схема 206. Права пасажирів	81
Договір чартеру (фрахтування)	
Схема 207. Договір чартеру (фрахтування)	82
Схема 208. Види перевізників у договорі чартеру (фрахтування)	82
Схема 209. Відмежування договору чартеру від подібних договорів найму (оренди)	82
Схема 210. Умови договору чартеру (фрахтування)	83
Схема 211. Документи, що підтверджують зміст договору морського перевезення вантажу	83
Схема 212. Види коносаментів	84

Схема 213. Зміст коносаменту	84
Договір транспортного експедирування	
Схема 214. Договір транспортного експедирування	85
Схема 215. Предмет договору	85
Схема 216. Види послуг, що надаються експедитором	85
Схема 217. Елементи договорів, що можуть міститися у договорі транспортного експедирування	85
Схема 218. Істотні умови договору транспортного експедирування	86
Схема 219. Види товарно-транспортних документів у договорі транспортного експедирування	86
Схема 220. Відповідальність сторін за договором транспортного експедирування	86
Договір зберігання	
Схема 221. Договір зберігання	87
Схема 222. Предмет договору зберігання	87
Схема 223. Види зберігання	87
Схема 224. Об'єкт (предмет) зберігання	88
Схема 225. Строк зберігання	88
Схема 226. Види строків зберігання	88
Схема 227. Види витрат на зберігання речі	88
Схема 228. Форми договору зберігання	89
Схема 229. Передання зберігачем речі на зберігання іншій особі	89
Схема 230. Спеціальні види договору зберігання	90
Схема 231. Відповідальність професійного зберігача	90
Схема 232. Відшкодування збитків, завданих поклажодавцеві	91
Схема 233. Відшкодування збитків, завданих зберігачеві	91
Договір складського зберігання	
Схема 234. Договір складського зберігання	92
Схема 235. Предмет договору складського зберігання та предмет зберігання	92
Схема 236. Поняття та види товарних складів	92
Схема 237. Види місць складського зберігання	92
Схема 238. Види складських документів	93
Схема 239. Зміст складської квитанції	93
Схема 240. Зміст простого складського свідоцтва, що видається на пред'явника	93
Схема 241. Поняття та структура подвійного складського свідоцтва	94
Схема 242. Зміст кожної з двох частин подвійного складського свідоцтва	94
Схема 243. Документи, які посвідчують передачу товарів та їх повернення	95
Схема 244. Товарний склад не в праві	95
Схема 245. Права поклажодавця за простим складським свідоцтвом	95

Схема 246. Специфіка прав поклажодавця за подвійним складським свідоцтвом	95
Договір зберігання автотранспортних засобів	
Схема 247. Договір зберігання автотранспортних засобів	96
Схема 248. Предмет договору зберігання автотранспортних засобів	96
Схема 249. Відмінність відносин за договором від платного паркування автомобілів	96
Схема 250. Види автостоянок за термінами зберігання автотранспортних засобів	96
Схема 251. Плата за зберігання транспортних засобів на автостоянках	97
Схема 252. Дії поклажодавця, необхідні для видачі йому транспортного засобу з автостоянки	97
Схема 253. Обов'язки зберігача за договором зберігання транспортних засобів на автостоянках	97
Схема 254. Обов'язки поклажодавця за договором зберігання транспортних засобів на автостоянках	98
Договір охорони	
Схема 255. Договір охорони	99
Схема 256. Предмет договору охорони	99
Схема 257. Особливості договору охорони	99
Схема 258. Вимоги до об'єктів охорони	99
Договір страхування	
Схема 259. Договір страхування	100
Схема 260. Предмет договору страхування	100
Схема 261. Класифікація договорів страхування за об'єктами	100
Схема 262. Відмежування договору страхування від суміжних договорів	100
Схема 263. Істотні умови договору страхування	101
Схема 264. Форма договору страхування	101
Схема 265. Порядок укладення договору страхування	101
Схема 266. Основні страхові поняття	102
Схема 267. Зміст договору страхування	102
Схема 268. Зміст правил страхування	103
Схема 269. Поняття франшизи та її види	103
Схема 270. Співвідношення термінів «страхувальник», «застрахована особа» та «вигодонабувач»	104
Схема 271. Види страхових посередників	104
Схема 272. Відмінність понять «страхова виплата» та «страхове відшкодування»	104
Схема 273. Особливості здійснення страхових виплат у різних видах договорів страхування	105
Схема 274. Підстави для відмови страховика у виплаті страхових виплат	105

Схема 275. Припинення дії договору страхування	106
Схема 276. Підстави відмови від договору страхування	106
Схема 277. Наслідки відмови від договору страхування	107
Схема 278. Наслідки відмови від договору страхувальника	107
Схема 279. Наслідки відмови від договору страхування життя	108
Схема 280. Недійсність договору страхування (загальні та особливі випадки)	108
Договір доручення	
Схема 281. Договір доручення	109
Схема 282. Предмет договору доручення	109
Схема 283. Спільні риси договору доручення з іншими договорами	109
Схема 284. Ознаки договору доручення	110
Договір комісії	
Схема 285. Договір комісії	111
Схема 286. Предмет договору комісії	111
Схема 287. Істотні умови договору комісії	111
Схема 288. Ознаки договору комісії за якими діє комісіонер	111
Схема 289. Відмінності між договором комісії та договором доручення	112
Схема 290. Відмінність делькредере від договору поруки	112
Договір консигнації	
Схема 291. Договір консигнації	113
Схема 292. Предмет договору консигнації	113
Схема 293. Істотні умови договору консигнації	113
Схема 294. Подвійність консигнаційного зобов'язання	113
Схема 295. Спільні риси договору консигнації з іншими договорами	113
Агентський договір	
Схема 296. Агентський договір	114
Схема 297. Принципи інституту агентського договору	114
Договір управління майном	
Схема 298. Договір управління майном	115
Схема 299 Предмет договору управління майном	115
Схема 300. Істотні умови договору управління майном	115
Схема 301. Види прав управителя на отримане в управління майно	115
Договір позики	
Схема 302. Договір позики	116
Схема 303. Предмет договору позики	116
Схема 304. Істотні умови договору позики	116
Схема 305. Зміст новації боргу в позикове зобов'язання	116
Кредитний договір	

Схема 306. Кредитний договір	117
Схема 307. Істотні умови кредитного договору	117
Схема 308. Види кредитів	117
Договір банківського вкладу	
Схема 309. Договір банківського вкладу	118
Схема 310. Види вкладів	118
Схема 311. Істотні умови договору банківського вкладу	118
Схема 312. Види депозитних вкладів для фізичних осіб	118
Договір банківського рахунку	
Схема 313. Договір банківського рахунку	119
Схема 314. Предмет договору банківського рахунку	119
Схема 315. Істотні умови договору банківського рахунку	119
Схема 316. Види банківських рахунків	119
Схема 317. Черговість списання грошових коштів з рахунку	120
Договір факторингу	
Схема 318. Договір факторингу (комерційний)	121
Схема 319. Істотні умови договору факторингу	121
Схема 320. Ознаки інших договорів у договорі факторингу	121
Схема 321. Типи договору факторингу (залежно від мети)	122
Схема 322. Класифікація договорів факторингу	122
Ліцензійний договір	
Схема 323. Ліцензійний договір	123
Схема 324. Істотні умови ліцензійного договору	123
Схема 325. Види ліцензії	123
Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності	
Схема 326. Юридична характеристика договору	124
Схема 327. Істотні умови договору	124
Схема 328. Види договорів замовлення	124
Схема 329. Розмежування договору замовлення з договором підряду	125
Схема 330. Відмежування договору замовлення від трудового договору	125
Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності	
Схема 331. Юридична характеристика договору	126
Схема 332. Предмет договору	126
Схема 333. Істотні умови договору	126
Схема 334. Види договору	126
Договір комерційної концесії (франчайзингу)	
Схема 335. Договір комерційної концесії	127

Схема 336. Предмет договору комерційної концесії	127
Схема 337. Істотні умови договору комерційної концесії	127
Схема 338. Види договору комерційної концесії	127
Договір про спільну діяльність	
Схема 339. Договір про спільну діяльність	128
Схема 340. Предмет договору про спільну діяльність	128
Схема 341. Істотні умови договору про спільну діяльність	128
Схема 342. Характерні риси договору про спільну діяльність	128
Договір простого товариства	
Схема 343. Договір простого товариства	129
Схема 344. Істотні умови договору простого товариства	129
Схема 345. Особливість договору простого товариства	129
Схема 346. Обов'язкові ознаки договору простого товариства	129
Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу	
Схема 347. Ознаки завдання	130
Схема 348. Сторони завдання	130
Схема 349. Зміст завдання	130
Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу	
Схема 350. Види конкурсу	131
Схема 351. Ознаки конкурсу	131
Схема 352. Умови конкурсу	131
Схема 353. Етапи проведення конкурсу	131
Схема 354. Обов'язкові (істотні) умови конкурсу	132
Схема 355. Факультативні умови конкурсу	132
Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення	
Схема 356. Передумови виникнення зобов'язань із діяльності в чужому інтересі	133
Схема 357. Умови виникнення зобов'язань із діяльності в чужому інтересі	133
Схема 358. Ознаки зобов'язань, що виникають із діяльності в чужому інтересі	133
Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи	

Схема 359. Групи правових наслідків рятування	134
Схема 360. Умови для відшкодування шкоди завданої рятувальнику	134
Схема 361. Ознаки зобов'язань, що виникають із рятування	134
Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	
Схема 362. Вимоги особи у разі не усунення загрози життю, здоров'ю або майну	135
Схема 363. Умови для звернення з вимогою про усунення небезпеки	135
Схема 364. Види прояву небезпек	135
Поняття цивільно-правової недоговорної (деліктної) відповідальності	
Схема 365. Переклад терміну «деліктна відповідальність»	136
Схема 366. Концепції цивільно-правової відповідальності	136
Схема 367. Взаємозв'язок між відшкодуванням шкоди та цивільно-правовою відповідальністю (за Т. Ківаловою)	137
Схема 368. Поняття «юридична відповідальність»	137
Схема 369. Зв'язок юридичної відповідальності з категорією «конкретний (суб'єктивний) юридичний обов'язок» (за Т. Ківаловою)	167
Схема 370. Характерні ознаки юридичної відповідальності	138
Схема 371. Поняття юридичної відповідальності (за Т. Ківаловою)	138
Схема 372. Загальні принципи юридичної відповідальності	138
Схема 373. Засади цивільно-правової відповідальності	139
Схема 374. Загальні галузеві засади цивільно-правової відповідальності	139
Схема 375. Спеціальні принципи регулювання зобов'язань відшкодування шкоди	139
Схема 376. Функції недоговорної цивільно-правової відповідальності забезпечують	139
Схема 377. Види цивільно-правової відповідальності	140
Схема 378. Зміст цивільно-правових відносин відшкодування шкоди	140
Схема 379. Поняття цивільно-правової недоговорної (деліктної) відповідальності (за Д. Бобровою)	141
Схема 380. Поняття цивільно-правової відповідальності (за О. Іоффе)	141
Схема 381. Поняття цивільно-правової відповідальності (за І. Канзафаровою)	141
Схема 382. Поняття цивільно-правової недоговорної відповідальності за завдання шкоди (за Т. Ківаловою)	141
Підстави та умови цивільно-правової недоговорної (деліктної) відповідальності за завдання шкоди	

Схема 383. Підстави виникнення зобов'язань у римському приватному праві	142
Схема 384. Підстави виникнення зобов'язань відшкодування шкоди у римському приватному праві	142
Схема 385. Поняття підстав та умов виникнення цивільних прав та обов'язків (за О. Отрадновою)	142
Схема 386. Поняття підстав та умов цивільно-правової відповідальності (за Т. Ківаловою)	143
Схема 387. Підстави та умови виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди (за Л. Лічманом)	143
Схема 388. Єдина підстава цивільно-правової відповідальності (за Г. Матвєєвим)	143
Схема 389. Тенденція до ототожнення факту завдання шкоди з деліктами (правопорушеннями)	144
Схема 390. Нові підходи до підстав виникнення зобов'язань відшкодування шкоди у договірних і недоговірних правовідносинах (за Т. Ківаловою)	144
Схема 391. Перелік підстав виникнення обов'язку відшкодування шкоди за відсутності договору	145
Схема 392. Підстави виникнення зобов'язань завдання шкоди (за Т. Ківаловою)	145
Схема 393. Співвідношення понять «юридична відповідальність», «захист цивільних прав» і «міри захисту» (за А. Гебріяєвим)	145
Схема 394. Відмінні риси юридичної відповідальності і міри захисту (за Т. Ківаловою)	146
Схема 395. Поняття правопорушення в загальній теорії права	146
Схема 396. Поняття «цивільне правопорушення» та його характеристика як юридичного факту	147
Схема 397. Напрямки визначення складу цивільного правопорушення	147
Схема 398. Елементи складу правопорушення (загальнотеоретичний аспект)	147
Схема 399. Традиційний цивільно-правовий підхід до визначення складу правопорушення (за Г. Матвєєвим)	148
Схема 400. Склад цивільного правопорушення – завдання шкоди (за Т. Ківаловою)	148
Схема 401. Критика теорії цивільного правопорушення та його складу (за М. Брагінським, В. Вітрянським)	149
Схема 402. Види відносин відшкодування шкоди та відмінності між ними (за Т. Ківаловою)	149
Схема 403. Співвідношення категорій «цивільне правопорушення – завдання шкоди» і «відповідальність»	150

Схема 404. Дії у стані необхідної оборони	150
Схема 405. Дії у стані крайньої необхідності	151
Схема 406. Урахування вини потерпілого	151
Схема 407. Випадки визначення обов'язку з відшкодування шкоди	152
Схема 408. Поняття умов деліктної відповідальності та їх види	152
Схема 409. Принцип генерального делікту (ч. 1 ст. 1166 ЦК, ч. 1 ст. 1167 ЦК)	152
Схема 410. Загальні умови відшкодування заподіяної шкоди (генерального делікту)	153
Схема 411. Загальні правила співвідношення між генеральним деліктом і спеціальними деліктами (за О. Отрадноюю)	153
Схема 412. Протиправна поведінка як умова відшкодування заподіяної шкоди (за О. Отрадноюю)	154
Схема 413. Основні теорії щодо поняття протиправності (протиправної поведінки) в доктрині цивільного права (за О. Отрадноюю)	154
Схема 414. Основні види правових норм і протиправність	154
Схема 415. Випадки звільнення особи від відповідальності, за шкоду, заподіяну протиправними діями	155
Схема 416. Випадки уповноваження особи на заподіяння шкоди	155
Схема 417. Поняття «причина» та «причинно-наслідковий зв'язок»	155
Схема 418. Основні теорії причинного зв'язку (середина ХІХ століття)	156
Схема 419. Теорії причинного зв'язку в радянському цивільному праві	156
Схема 420. Правовий підхід до категорії «причинний зв'язок» у сучасному цивільному праві (за О. Отрадноюю)	157
Схема 421. Концепція вини у цивільному праві та її критика	158
Схема 422. Сучасне розширене тлумачення поняття вини	158
Схема 423. Суб'єктивне визначення вини у деліктних правовідносинах	158
Схема 424. Різниця між кримінальним злочином і цивільним правопорушенням (за Г. Шершеневичем)	159
Схема 425. Аргументи на користь суб'єктивної концепції вини у цивільному праві (за О. Отрадноюю)	159
Схема 426. Розмежування вини як підстави деліктної відповідальності (за О. Отрадноюю)	159
Схема 427. Види підстав звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди	160
Схема 428. Підстави, які повністю або частково звільняють заподіювача шкоди	

від обов'язку її відшкодування	160
Схема 429. Зовнішні обставини, що впливають на поведінку заподіювача шкоди (за О. Отрадноюю)	160
Схема 430. Обставини, що характеризують стан заподіювача шкоди	161
Схема 431. Обставини, що характеризують поведінку потерпілого	161
Компенсація моральної шкоди	
Схема 432. Поняття «моральна шкода»	162
Схема 433. Зміст моральної шкоди	162
Схема 434. Поняття «немайнова шкода»	162
Схема 435. Поняття «немайнова шкода» (стосовно юридичних осіб)	163
Схема 436. Співвідношення понять «компенсація» та «відшкодування» (стосовно моральної шкоди)	163
Схема 437. Підходи до відшкодування моральної (немайнової) шкоди	163
Схема 438. Суб'єкт права вимоги компенсації моральної шкоди (за О. Отрадноюю)	164
Схема 439. Умови виникнення зобов'язань з відшкодування моральної шкоди	164
Схема 440. Обставини, які необхідно з'ясувати при покладенні на особу обов'язку відшкодування моральної шкоди	165
Схема 441. Наявність моральної шкоди у потерпілого та критерії визначення розміру її грошової компенсації	165
Схема 442. Спосіб і розмір відшкодування моральної (немайнової) шкоди	166
Схема 443. Автори методик нарахування розміру компенсації моральної шкоди та назви їх праць	166
Схема 444. Неправомірність рішення, дії чи бездіяльності заподіювача шкоди	167
Схема 445. Причинний зв'язок між неправомірною поведінкою заподіювача шкоди та виникненням моральної шкоди	167
Схема 446. Вина особи, яка завдала моральну шкоду	167
Схема 447. Перелік випадків, за яких моральна шкода відшкодовується незалежно від вини заподіювача	168
Схема 448. Звільнення боржника від відповідальності за завдану моральну шкоду	169
Схема 449. Наукові підходи до проблеми співвідношення компенсації моральної шкоди зі способами захисту суб'єктивних цивільних прав та заходами цивільно-правової відповідальності	169
Схема 450. Компенсація моральної (немайнової) шкоди в договірних відносинах	170
Схема 451. Строки позовної давності щодо вимог про відшкодування моральної	

(немайнової) шкоди	170
Відшкодування шкоди, завданої майну особи	
Схема 452. Основні способи відшкодування майнової шкоди (ст. 1192 ЦК)	171
Схема 453. Право вибору способу відшкодування шкоди	171
Схема 454. Відновлення попереднього стану речі, що мала певну зношеність	171
Схема 455. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно	172
Схема 456. Відшкодування шкоди як міра відповідальності за порушення житлового законодавства	173
Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи	
Схема 457. Загальне правило вказаного делікту (ст. 1195 ЦК)	174
Схема 458. Підстави для відшкодування шкоди за правилами пар.2 гл. 82 ЦК	174
Схема 459. Складові, на які поділяється шкода, яка підлягає відшкодуванню за правилами ст. 1195 ЦК	174
Схема 460. Визначення розміру середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого (ст. 1197 ЦК)	175
Схема 461. Порядок обчислення розміру середньомісячного заробітку доходу потерпілого (ст. 1197 ЦК)	175
Схема 462. До втраченого заробітку (доходу) потерпілого включаються	175
Схема 463. До втраченого заробітку (доходу) потерпілого не включаються	176
Схема 464. Обчислення середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого, який на момент заподіяння йому шкоди не працював	176
Схема 465. Розмір втраченого доходу, що підлягає відшкодуванню (за О. Отрадноюю)	176
Схема 466. Збільшення заробітку потерпілого до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я (за О. Отрадноюю)	177
Схема 467. Ступінь втрати потерпілим професійної або загальної працездатності	177
Схема 468. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності	178
Схема 469. Огляд потерпілого МСЕК проводить за наявності	178
Схема 470. Розмір втрати професійної працездатності	179
Схема 471. Окремі випадки встановлення МСЕК ступеня втрати професійної працездатності	180
Схема 472. Відшкодування моральної шкоди у разі заподіяння ушкодження здоров'ю фізичної особи	181
Схема 473. Додаткові витрати, пов'язані із завданням шкоди здоров'ю	

(ст. 1195 ЦК)	182
Схема 474. Збільшення обсягу та розміру відшкодування шкоди допускається	183
Схема 475. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я у разі припинення або ліквідації юридичної особи	183
Схема 476. Спеціальні правила відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я	183
Схема 477. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи – підприємця (ст. 1198 ЦК)	184
Схема 478. Перерахунок суми відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи у бік збільшення або зменшення	184
Схема 479. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи (ст. 1199 ЦК)	185
Відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи	
Схема 480. Специфічні риси відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи (за О. Отрадновою)	186
Схема 481. Групи осіб, які мають право на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого (за О. Отрадновою)	186
Схема 482. Перелік непрацевдатних осіб, які мають право на відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи та строки виплати їм такого відшкодування (ч. 1 ст. 1200 ЦК)	187
Схема 483. Порядок та розмір відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого (ч. 2,3 ст. 1200 ЦК)	188
Схема 484. Зміна сукупного розміру відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого	189
Схема 485. Критерії збільшення розміру відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого (ст. 1208 ЦК)	189
Схема 486. Відшкодування витрат на поховання потерпілого	190
Схема 487. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок злочину	191
Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником або іншою особою	
Схема 488. Підстави виникнення вказано делікту	192
Схема 489. Багатосуб'єктність даного зобов'язання	192

Схема 490. Сфери приватно-правових відносин у даному делікті	192
Схема 491. Особливості складу вказаного цивільного правопорушення	193
Схема 492. Підстави виникнення між працівником та юридичною чи фізичною особою трудових та службових правовідносин (за М. Бойком)	193
Схема 493. Поняття «виконання трудових (службових) відносин» (за М. Бойком)	194
Схема 494. Особливості шкоди у даному делікті та її відмежування від подібного делікту у трудовому праві	195
Схема 495. Особливість причинно-наслідкового зв'язку у даному виді деліктних зобов'язань	195
Схема 496. Відмежування особи, яка фактично завдала шкоду, та особи, яка має нести деліктну відповідальність	196
Схема 497. Протиправність поведінки працівника у вказаному делікті (за М. Бойком)	196
Схема 498. Особливість вини у даному цивільному правопорушенні	197
Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади АРК, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами	
Схема 499. Види відшкодування шкоди, завданої актами законодавчої та виконавчої влади	198
Схема 500. Ситуації, за наявності яких вказана шкода підлягає відшкодуванню	198
Схема 501. Суб'єктний склад заподіювачів шкоди у даному делікті	198
Схема 502. Потерпілими від незаконних дій зазначених органів можуть бути	198
Схема 503. Органи державної влади як суб'єкти заподіяння шкоди	199
Схема 504. Органи влади АРК як суб'єкти заподіяння шкоди	200
Схема 505. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти заподіяння шкоди	200
Схема 506. Посадові або службові особи органів державної влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування як суб'єкти заподіяння шкоди	201
Схема 507. Посадові або службові особи, які наділені правом надавати вказівки правового характеру	202
Схема 508. Особливості відшкодування шкоди, завданої фізичній або юридичній особі в результаті прийняття органами державної влади та місцевого самоврядування нормативно-правового акта	202
Схема 509. Особливості протиправності актів влади як умови відповідальності (за О. Отрадноюю)	203
Схема 510. Специфіка причинного зв'язку у даному делікті	204
Схема 511. Специфіка суб'єктивної умови відповідальності за вказану шкоду	204
Схема 512. Порядок відшкодування шкоди, завданої органами державної влади,	

місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами	204
Відповідальність за шкоду, завдану правоохоронними органами та судом	
Схема 513. Органи державної влади, які є суб'єктами заподіяння шкоди у даному делікті	205
Схема 514. Кримінальні процесуальні дії, дії в галузі адміністративної відповідальності, які є умовами для відшкодування шкоди у вказаному делікті	206
Схема 515. Обов'язкові підстави (випадки), за наявності яких виникає право на відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами та судом	207
Схема 516. Особливість вини у даному делікті (ч. 1 ст. 1176 ЦК)	208
Схема 517. Випадки, коли відсутні підстави для відшкодування шкоди у вказаному делікті	208
Схема 518. Підстави, за яких фізична особа втрачає право на відшкодування шкоди (ч. 4 ст. 1176 ЦК)	208
Схема 519. Особливі підстави відшкодування шкоди у вказаному зобов'язанні (ч. 5 ст. 1176 ЦК)	209
Схема 520. Боржник у зобов'язанні відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами та судом	209
Схема 521. Кредитор у зобов'язанні відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами та судом (за І. Бірюковим)	210
Схема 522. Втрати майнового та немайнового характеру, які відшкодовуються (повертаються) громадянинові у випадку заподіяння шкоди правоохоронними органами та судом	211
Схема 523. Порядок визначення розміру сум заробітку та інших доходів потерпілого, які він втратив внаслідок незаконних дій	211
Схема 524. Порядок повернення майна, житла, інших споруд у разі відшкодування шкоди у вказаному зобов'язанні	212
Схема 525. Поняття моральної шкоди та випадки її відшкодування у даному делікті	212
Схема 526. Порядок відшкодування та розмір моральної шкоди у вказаному зобов'язанні	213
Схема 527. Суб'єкт визначення розміру відшкодування шкоди у даному делікті	213
Схема 528. Поновлення на колишній роботі (посаді) громадянина, звільненого з неї у зв'язку з незаконним засудженням чи притягненням до кримінальної відповідальності	214

Схема 529. Порядок надання житла громадянину, який втратив право користування жилим приміщенням внаслідок незаконного засудження	214
Схема 530. Випадки повідомлення слідчим, прокурором або судом трудового колективу в якому працює особа про прийняті акти	214
Схема 531. Відшкодування шкоди жертвам політичних репресій	215

Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними

А. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою

Схема 532. Шкоду, завдану малолітньою особою (до 14 р.) відшкодовують (ч. 1 ст. 1178 ЦК)	216
Схема 533. Коло осіб, які притягуються до відповідальності за вказаним деліктом	216
Схема 534. Малолітні особи як заподіювачі шкоди	216
Схема 535. Батьки як суб'єкти відповідальності за завдану шкоду	217
Схема 536. Батьки, позбавлені батьківських прав як суб'єкти відповідальності за завдану шкоду (ст. 1183 ЦК)	217
Схема 537. Усиновлювачі, як суб'єкти відповідальності за завдану шкоду	218
Схема 538. Опікун як суб'єкт відповідальності за завдану шкоду	218
Схема 539. Протиправність поведінки батьків у даному делікті	218
Схема 540. Вина батьків у вказаному зобов'язанні	219
Схема 541. Випадки звільнення батьків від відповідальності у даному правовідношенні	219
Схема 542. Заклади та особи, які зобов'язані здійснювати нагляд за малолітніми (за О. Отрадновою)	220
Схема 543. Принцип часткової (дольової) відповідальності за шкоду, завдану малолітньою особою	221
Схема 544. Спільне завдання шкоди малолітніми особами, які походять від різних батьків або перебувають під опікою різних осіб	221
Схема 545. Загальні та спеціальні умови відшкодування шкоди завданої малолітнім (за О. Отрадновою)	222
Схема 546. Особливість відповідальності батьків (усиновлювачів), опікунів та інших фізичних та юридичних осіб за шкоду як за власну вину	222
Схема 547. Підстави покладення обов'язку відшкодувати шкоду на безпосереднього	

заподіювача – малолітнього	223
Б. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою	
Схема 548. Відповідальність неповнолітньої особи (від 14 до 18р.) за завдану шкоду	224
Схема 549. Субсидіарна (додаткова) відповідальність батьків, відповідного закладу у даному делікті (ч. 2 ст. 1179 ЦК)	224
Схема 550. Ланки причинного зв'язку в даному правопорушенні (за О. Отрадноюю)	225
Схема 551. Випадки припинення обов'язку батьків (усиновлювачів) та піклувальника неповнолітнього	225
Схема 552. Види відповідальності при заподіянні шкоди, завданої спільними діями декількох неповнолітніх осіб	225
Схема 553. Порядок відшкодування шкоди завданої спільними діями кількох осіб	226
В. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності	
Схема 554. Надання повної цивільної дієздатності (ст. 35 ЦК)	227
Схема 555. Відшкодування шкоди завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності (ст. 1180 ЦК)	227
Г. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав	
Схема 556 Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав (ст. 1183 ЦК)	228
Д. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою	
Схема 557. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою (ст. 1184 ЦК)	229
Е. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена	
Схема 558. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи (ст. 36 ЦК)	229
Схема 559. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена	230
Є. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними (адієздатною особою)	
Схема 560. Відшкодування шкоди, завданої адієздатною особою	230
Схема 561 Обставини, за яких шкода, завдана адієздатною особою може підлягати відшкодуванню (за О. Отрадноюю)	231
Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки	

Схема 562. Теорії стосовно визначення джерела підвищеної небезпеки	232
Схема 563. Поняття «джерело підвищеної небезпеки» (ч. 1 ст. 1187 ЦК)	323
Схема 564. Ознаки джерела підвищеної небезпеки (за О. Отрадноюю)	233
Схема 565. Види джерел підвищеної небезпеки (за О. Красавчиковим)	234
Схема 566. Суди не відносять до джерел підвищеної небезпеки	234
Схема 567. Джерелами підвищеної небезпеки судовою практикою визнаються	235
Схема 568. Суб'єкт відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки (ч. 2 ст. 1187 ЦК)	235
Схема 569. Ознаки володільця джерела підвищеної небезпеки (титульного володільця)	236
Схема 570. Передача на законних підставах об'єкта підвищеної небезпеки (за О. Отрадноюю)	237
Схема 571. Вибуття джерела підвищеної небезпеки із володіння власника проти його волі (ч. 3,4 ст. 1187 ЦК)	238
Схема 572. Страхування цивільної відповідальності власника джерела підвищеної небезпеки на випадок завдання шкоди	238
Схема 573. Визначення суб'єкта відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, який перебуває у спільній власності	239
Схема 574. Специфіка умов відповідальності у вказаному делікті	239
Схема 575. Випадки винної відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки (винятки)	240
Схема 576. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки (ст. 1188 ЦК)	240
Схема 577. Завдання шкоди іншим особам внаслідок взаємодії джерел Підвищеної небезпеки (за О. Отрадноюю)	241
Схема 578. Підстави, за наявності яких розмір відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, може бути зменшений	241
Схема 579. Обставини, що звільняють від відповідальності за завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки (за О. Отрадноюю)	242
Відшкодування ядерної шкоди	
Схема 580. Поняття ядерної шкоди	243
Схема 581. Склад ядерного делікту визначають наступні елементи	243
Схема 582. Суб'єкт відшкодування ядерної шкоди	244
Схема 583. Відповідальність оператора ядерної установки за ядерну шкоду	244
Схема 584. Межа цивільної відповідальності за ядерну шкоду	245

Схема 585. Фінансове забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду	245
Схема 586. Способи фінансового забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду	246
Схема 587. Визначення особи (оператора), на яку покладається обов'язок відшкодування шкоди на підставі договору	247
Схема 588. Активна множинність осіб у зобов'язанні відшкодування ядерної шкоди	247
Схема 589. Причинний зв'язок у даному делікті	247
Схема 590. Оператор не несе відповідальності за ядерну шкоду, завдану	248
Схема 591. Ядерні установки і об'єкти	248
Схема 592. Обмеження відповідальності оператора за ядерну шкоду	248
Схема 593. Строк позову щодо справ про відшкодування ядерної шкоди	249
Схема 594. Обмеження розміру відшкодування ядерної шкоди	249
Схема 595. Відшкодування ядерної шкоди за рахунок інших джерел страхування або відшкодування	250
Схема 596. Особливості відшкодування ядерної шкоди	250
Схема 597. Концепції причинного зв'язку між ядерним інцидентом та ядерною шкодою (зарубіжна наукова доктрина та практика)	251
Схема 598. Міжнародні джерела режиму цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду ратифіковані Україною	251
Схема 599. Ядерний (цивільний) потенціал України	251
Відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину	
Схема 600. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину (кримінально-правовий (злочинний) делікт)	252
Схема 601. Протиправність у кримінально-правовому (злочинному) делікті	252
Схема 602. Особливості причинно-наслідкового зв'язку у даному делікті	253
Схема 603. Відмежування вини як суб'єктивної умови кримінально-правового делікту від вини як елемента складу злочину (за Р. Стефанчуком)	253
Схема 604. Процесуальний порядок відшкодування шкоди, завданої злочином	253
Схема 605. Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому (ст. 127 КПК)	254
Схема 606. Цивільний позов (ц. п.) у кримінальному провадженні (ст. 128 КПК)	254
Схема 607. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні (ст. 129 КПК)	255
Схема 608. Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину	

(ст. 1206 ЦК)	255
Схема 609. Суб'єкт позову як одна з особливостей даного делікту	255
Схема 610. Потерпілий у кримінальному провадженні (ст. 55 КПК)	256
Схема 611. Законний представник потерпілого у кримінальному провадженні	257
Схема 612. Суб'єкт відшкодування витрат на лікування	257
Схема 613. Виключення із загального правила про відшкодування витрат закладу охорони здоров'я	257
Схема 614. Відшкодування витрат закладу охорони здоров'я у випадку вчинення злочину малолітньою або неповнолітньою особою	258
Схема 615. Суб'єкт виплати коштів на лікування потерпілого від злочину	258
Схема 616. Розмір витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи потерпілої від злочину	258
Схема 617. Сума коштів, яка підлягає відшкодуванню закладу охорони здоров'я	259
Схема 618. Порядок стягнення визначеної судом суми коштів на лікування потерпілого	259
Схема 619. Особливості відшкодування витрат на стаціонарне лікування потерпілого від злочину	260
Схема 620. Випадки відшкодування державою шкоди заподіяної злочинцем	260
Схема 621. Особливий порядок права зворотної вимоги до особи, яка заподіяла шкоду внаслідок злочину	261
Схема 622. Специфіка даного кримінально-правового делікту	261
Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист	
Схема 623. Поняття самозахисту	262
Схема 624. Вимоги до способів самозахисту цивільних прав (ч. 2 ст. 19 ЦК)	262
Схема 625. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист (ст. 1169 ЦК)	262
Схема 626. Способи самозахисту цивільних прав (за В. Грибановим)	263
Схема 627. Особливості застосування поняття необхідної оборони у приватно-правовій та публічно-правовій сферах	264
Схема 628. Поняття «перевищення меж необхідної оборони»	264
Схема 629. Межі, за якими оборона стає перевищеною	265
Схема 630. Розмір відшкодування шкоди при перевищенні меж необхідної оборони	265
Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	
Схема 631. Споживачам надано право	266
Схема 632. Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару,	

робіт (послуг) (ст. 1209 ЦК)	266
Схема 633. Особливості суб'єктного складу даних правовідносин	267
Схема 634. Характер правовідносин, які виникають між потерпілим і продавцем, виготовлювачем товару, виконавцем робіт (послуг) (за О. Отрадновою)	267
Схема 635. Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) (ст. 1210 ЦК)	268
Схема 636. Особи, які нестимуть відповідальність за даний делікт	268
Схема 637. Протиправність поведінки у даному делікті може виражатися (за О. Отрадновою)	269
Схема 638. Шкода як умова відповідальності у даному правовідношенні (за О. Отрадновою)	270
Схема 639. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг) (ст. 1211 ЦК)	270
Схема 640. Поняття строку придатності	271
Схема 641. Поняття строку служби	271
Схема 642. Особливість вини у даному делікті	272
Схема 643. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном (ст. 1211 ¹ ЦК)	272
Схема 644. Право вибору боржника, до якого буде звернено вимогу про відшкодування шкоди	272
Схема 645. Факт продажу товару або здійснення робіт (послуг) доводиться	272
Схема 646. Специфіка зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	273
Схема 647. Випадки звільнення продавця, виготовлювача товару, виконавця робіт (послуг) від обов'язку з відшкодування шкоди	273
Схема 648. Форма вини потерпілого у недотриманні правил користування або зберігання товару (результатів робіт, послуг)	274
Схема 649. Непереборна сила як умова звільнення від відповідальності у даному делікті (за О. Отрадновою)	274
Схема 650. Порухення потерпілим відомих правил користування або зберігання товару (результатів робіт або послуг) (за О. Отрадновою)	274
Схема 651. Додаткові умови звільнення виробника, продавця товару, виконавця робіт (послуг) від відповідальності за вказану шкоду	275
Схема 652. Продавець, виконавець робіт (послуг) не звільняється від відповідальності	275

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави

Схема 653. Поділ зобов'язань залежно від способу безпідставного збагачення	276
Схема 654. Умови виникнення даних зобов'язань	276
Схема 655. Застосування даних зобов'язань до інших, подібних за змістом правовідносин	276

Основні поняття спадкового права

Схема 656. Підходи до визначення поняття «спадкове право»	277
Схема 657 Підстави спадкування	278
Схема 658. Види спадкування (за Є. Фурсою)	278
Схема 659. Співвідношення видів спадкування: спільне і відмінне	278
Схема 660. Випадки спадкування за законом	279
Схема 661. Система принципів спадкового права (за Ю. Заїкою)	280
Схема 662. Поняття спадщини та її синоніми	281
Схема 663 Складові спадщини	281
Схема 664. Спадковий актив	282
Схема 665. Спадковий пасив	283
Схема 666. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини	283

Час і місце відкриття спадщини

Схема 667. Поняття «відкриття спадщини»	284
Схема 668. Випадки відкриття спадщини	284
Схема 669. Час відкриття спадщини	285
Схема 670. Значення часу відкриття спадщини щодо (за О. Печеним)	285
Схема 671. Істотні обставини з якими пов'язані час і місце відкриття спадщини (за Ю. Заїкою)	286
Схема 672. Документи на підставі яких нотаріусом визначається час відкриття спадщини	286
Схема 673. Поняття «комморієнти»	286
Схема 674. Практичне значення правил про комморієнтів (за О. Печеним)	287
Схема 675. Значення місця відкриття спадщини	287
Схема 676. Ситуації, коли смерть фізичних осіб, які спадкують одна після одної, сталася в межах однієї доби	288
Схема 677. Поняття «місце відкриття спадщини»	289
Схема 678. Місце відкриття спадщини підтверджується	290
Схема 679. Перелік документів, якими може підтверджуватися факт останнього постійного місця проживання спадкодавця	290

Суб'єкти спадкових правовідносин

Схема 680. Поняття «спадкодавці» та їх дієздатність	291
---	-----

Схема 681. Поняття «спадкоємці» та загальні відмінності спадкоємця від спадкодавця	291
Схема 682. Коло спадкоємців за заповітом та законом	292
Схема 683. Види спадкоємців	292
Схема 684. Права «присутніх спадкоємців»	293
Схема 685. Спадкоємці – фізичні особи (за І. Спасибо-Фатєєвою)	293
Схема 686. Спадкоємці – малолітні та неповнолітні особи (за І. Спасибо-Фатєєвою)	294
Схема 687. Спадкоємці – недієздатні та обмежено дієздатні особи (за І.Спасибо-Фатєєвою)	294
Схема 688. Держава Україна, іноземні держави, АРК, територіальні громади як спадкоємці (за І. Спасибо-Фатєєвою)	294
Схема 689. Умови, за яких право на спадкування набувають спадкоємці за законом (за І. Спасибо-Фатєєвою)	295
Схема 690. Момент виникнення права на спадкування	295
Схема 691. Усунення від права на спадкування	296
Спадкування за заповітом	
Схема 692. Поняття «спадкування за заповітом» та його порядок	297
Схема 693. Поняття «заповіт»	297
Схема 694. Види заповітів	298
Схема 695. Заповіт як розпорядження	298
Схема 696. Групи умов дійсності за заповітом (за Ю. Заікою)	299
Схема 697. Специфічні ознаки заповіту як особливого цивільно-правового правочину (за Ю. Заікою)	299
Схема 698. Поняття «тестаментоздатність»	300
Схема 699. Право на заповіт мають	300
Схема 700. Не мають права на заповіт	300
Схема 701. Повноваження та обов'язки нотаріуса в разі наявності сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи	300
Схема 702. Матеріальні правомочності змісту права особи на заповіт	301
Схема 703. Процесуальні правомочності змісту права особи на заповіт	301
Схема 704. Види дієздатності заповідача в момент складання заповіту	302
Схема 705. Принцип свободи заповіту (за Ю.Заікою)	302
Схема 706. Право заповідача на призначення спадкоємців	303
Схема 707. Співвідношення заповідальної та повної дієздатності (за Ю. Заікою)	303
Схема 708. Варіанти призначення спадкоємців у заповіті (за Ю.Заікою)	304
Схема 709. Розподіл заповідачем майна серед спадкоємців (за Ю.Заікою)	304
Схема 710. Відмінність понять «зміна заповіту» та «скасування заповіту»	

(за Ю.Заікою)	305
Схема 711. Способи скасування заповіту	305
Схема 712. Способи позбавлення права на спадкування	305
Схема 713. Межі права заповідача на позбавлення спадкування	306
Схема 714. Наслідки недодержання заповідачем прав обов'язкових спадкоємців	306
Схема 715. Моделі визначення обсягу спадщини	307
Схема 716. Поняття чинності заповіту щодо складу спадщини на момент її відкриття (за І. Спасибо-Фатєєвою)	307
Форма заповіту	
Схема 717. Загальні вимоги до форми заповіту	308
Схема 718. Місце складення заповіту	308
Схема 719. Підписання заповіту	309
Схема 720. Способи викладання змісту заповіту	309
Схема 721. Посвідчення нотаріусом секретного заповіту	310
Схема 722. Обов'язки посадової особи, яка посвідчує заповіт (за Ю.Заікою)	310
Схема 723. Посвідчення заповіту іншою посадовою, службовою особою	311
Схема 724. Посвідчення заповіту при свідках	312
Схема 725. Правила складання та посвідчення заповіту	312
Схема 726. Поняття зміни та скасування заповіту (за О. Печеним)	313
Схема 727. Право заповідача на скасування та зміну заповіту	313
Схема 728. Способи скасування заповіту заповідачем (за О. Печеним)	314
Схема 729. Поняття та зміст нотаріальної таємниці	314
Схема 730. Особи, які зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю	315
Схема 731. Коло осіб, яким можуть бути надані відомості, що складають нотаріальну таємницю	315
Схема 732. Поняття та мета тлумачення заповіту (за М. Сібільовим)	315
Схема 733. Недійсність заповіту	316
Схема 734. Види нікчемних заповітів (за М. Сібільовим)	316
Схема 735. Оспорювані заповіти (за М. Сібільовим)	317
Схема 736. Наслідки недійсності заповіту та окремого розпорядження	317
Види заповітів	
Схема 737. Класифікація видів заповітів (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	318
Схема 738. Значення класифікації видів заповітів (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	318
Схема 739. Можливі варіанти заповітів (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	319
Схема 740. Варіанти передачі майна конкретним особам	319
Схема 741. Види заповітів за способом розподілу майна (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	320
Схема 742. Поняття заповідального відказу (легату) (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	320

Схема 743. Правова природа , суб'єкти та об'єкт заповідального відказу (за Ю. Заікою)	321
Схема 744. Заповідальний відказ як особливе розпорядження заповідача (за Ю. Заікою)	321
Схема 745. Сторони зобов'язальних правовідносин у заповідальному відказі	322
Схема 746. Властивості заповідального відказу (за В. Чуйковою)	322
Схема 747. Предмет заповідального відказу (за Ю. Заікою)	323
Схема 748. Характеристика дій спадкоємців з передачі відказоодержувачеві майна або майнових прав (за В. Чуйковою)	323
Схема 749. Способи реалізації свого права відказоодержувачем	324
Схема 750. Перелік дій майнового характеру на користь відказоодержувача в заповіті	324
Схема 751. Заповідальний відказ щодо користування житлом	324
Схема 752. Відмінність правового положення відказоодержувача від правового положення спадкоємця (за Б. Антімоновим та К. Граве)	325
Схема 753. Наслідки невиконання заповідального відказу (за Ю. Заікою)	326
Схема 754. Предмет заповідального покладання (за Ю. Заікою)	326
Схема 755. Умови заповідального покладання	327
Схема 756. Розбіжності між покладенням та заповідальним відказом (за Ю. Заікою)	327
Схема 757. Виконання заповідального відказу	328
Схема 758. Поняття заповіту з умовою (за О. Первомайським)	328
Схема 759. Загальний порядок укладання умовних правочинів	329
Схема 760. Нетотожність заповіту з умовою з поняттям правочинів під умовою (за О. Первомайським)	329
Схема 761. Поняття умови в заповіті з умовою та вимоги до її визначення (за О. Первомайським)	330
Схема 762. Умови отримання спадщини (за К. Победоносцевим)	330
Схема 763. Вимоги до умови заповіту (за Ю. Заікою)	331
Схема 764. Види перешкод, які перешкоджають виконанню умови заповіту (за Ю. Заікою)	331
Схема 765. Поняття заповіту подружжя (за О. Первомайським та Ю. Мицею)	332
Схема 766. Порядок виконання заповіту подружжя	332
Схема 767. Зміст заповіту подружжя	333
Схема 768. Відмінність спільного заповіту подружжя від спадкового договору	333
Схема 769. Поняття підпризначення спадкоємця (за Ю. Заікою)	333
Схема 770. Умови для закликання підпризначеного спадкоємця (за Ю. Заікою)	334
Схема 771. Відмінність підпризначення спадкоємця від спадкової трансмісії	

(за Ю. Заікою)	334
Схема 772. Співвідношення спадкування підпризначеними спадкоємцями з іншими способами спадкування (за І. Спасибо-Фатєєвою)	335
Схема 773. Загальне та особливе в разі спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом (за І. Спасибо-Фатєєвою)	336
Схема 774. Поняття сервітуту та підстав його набуття за заповітом (за І. Спасибо-Фатєєвою)	336
Право на обов'язкову частку у спадщині	
Схема 775. Поняття права на обов'язкову частку та її місце серед інститутів спадкового права (за О. Печеним)	337
Схема 776. Право на обов'язкову частку у спадщині	337
Схема 777. Умови виникнення права на обов'язкову частку	338
Схема 778. Характерні риси права на обов'язкову частку у спадщині (за О. Печеним)	338
Схема 779. Юридична природа права на обов'язкову частку	339
Схема 780. Суб'єкти права на обов'язкову частку у спадщині (необхідні спадкоємці) (за О. Печеним)	339
Схема 781. Категорії непрацездатних повнолітніх осіб, які мають право на обов'язкову частку в спадщині	340
Схема 782. Документи, якими підтверджується непрацездатність та момент її встановлення	340
Схема 783. Визначення часток у спадщині	341
Схема 784. Варіанти визначення частки необхідних спадкоємців (за О. Печеним)	341
Схема 785. Порядок визначення розміру обов'язкової частки	342
Схема 786. Підходи до формування обов'язкової частки	342
Схема 787. До складу обов'язкової частки зараховуються	343
Схема 788. Відмова від прийняття спадщини необхідного спадкоємця (за О. Печеним)	343
Схема 789. Зменшення розміру обов'язкової частки в спадщині	343
Спадкування за законом	
Схема 790. Поняття та підстава для спадкування за законом	344
Схема 791. Обставини, які зумовлюють перехід права на спадкування від однієї черги до іншої	344
Схема 792. Спадкування за законом «у чистому вигляді» (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	344
Схема 793. Змішане спадкування матиме місце	

(за С. Фурсою та Є. Фурсою)	345
Схема 794. До спадкоємців за законом законодавець відносить	345
Схема 795. Поняття родинності (кровного споріднення) та її лінії	346
Схема 796. Ступінь спорідненості дітей	347
Схема 797. Поняття свояцтва, його ознаки та категорії	347
Схема 798. Види свояків	348
Схема 799. Поняття ступенів кровного споріднення	348
Схема 800. Співвідношення черговості спадкування зі ступенем споріднення спадкоємців (за Ю. Заікою)	349
Схема 801. Послідовність закликання черг до спадкування (за Ю. Заікою)	349
Схема 802. Зміна черговості одержання права на спадкування	350
Схема 803. Різниця між договором про зміну черговості спадкування та схожими діями спадкоємців (за Ю. Заікою)	350
Схема 804. Черговість спадкування за законом може бути змінено	351
Схема 805. Випадки зміни черговості за рішенням суду	351
Схема 806. Спадкування усиновленими та усиновлювачами	352
Схема 807. Значення усиновлення для спадкування	352
Схема 808. Усиновлення та суміжні поняття (за Ю. Заікою)	353
Схема 809. Черги спадкування за Кодексом Юстиніана	353
Схема 810. Черги спадкування за Цивільним кодексом України	354
Схема 811. Черги спадкування за Цивільним кодексом Російської Федерації	355
Схема 812. Генеалогічне дерево зразкової сім'ї (за С. Фурсою та Є. Фурсою)	356
Схема 813. Перша черга спадкоємців за законом	357
Схема 814. Право на спадщину дітей, які народилися у шлюбі, що визнаний недійсним	357
Схема 815. Визначення походження дитини (за Ю. Заікою)	358
Схема 816. Після усиновлення не допускається спадкування за законом між (за Ю. Заікою)	358
Схема 817. Спадкування другим із подружжя (за Ю. Заікою)	359
Схема 818. Друга черга спадкоємців за законом (за Ю. Заікою)	360
Схема 819. Третя черга спадкоємців за законом (за Ю. Заікою)	361
Схема 820. Четверта черга спадкоємців за законом	361
Схема 821. Підходи до визначення поняття «член сім'ї»	362
Схема 822. Поняття «член сім'ї» у праві соціального забезпечення	363
Схема 823. Як члени сім'ї спадкодавця право на спадкування за законом можуть набувати (за Ю. Заікою)	363
Схема 824. Спадкування фактичного подружжя	364

Схема 825. Інші умови для спадкування в четверту чергу	364
Схема 826. П'ята черга спадкоємців за законом	365
Схема 827. Ступені споріднення, які надають право спадкування в п'яту чергу (за Ю. Заікою)	365
Схема 828. Утриманці (за Ю. Заікою)	366
Схема 829. Строк, протягом якого особа має перебувати на утриманні спадкодавця	367
Схема 830. Співвідношення понять «непрацездатна особа» й «утриманець» (за Ю. Заікою)	367
Схема 831. Співвідношення понять «непрацездатне подружжя» й «інвалід» (за Ю. Заікою)	368
Схема 832. Співвідношення умов непрацездатності та неповнолітності з часовою умовою перебування на утриманні	369
Схема 833. Визначення поняття спадкування за правом представлення (за Ю. Заікою)	369
Схема 834. Спадкування за правом представлення	370
Схема 835. Умови спадкування за правом представлення (за Ю. Заікою)	371
Схема 836. Правила про визначення розміру часток спадкоємців	372
Здійснення права на спадкування	
Схема 837. Прийняття спадщини	373
Схема 838. Юридична природа та особливості прийняття спадщини (за О. Печеним)	373
Схема 839. Способи прийняття спадщини за ЦК України	374
Схема 840. Поняття фактичного вступу у володіння спадковим майном (за О. Печеним)	374
Схема 841. Примірний перелік документальних доказів вступу в управління чи володіння спадковим майном	374
Схема 842. Обставини, які необхідно враховувати при оформленні спадкових справ осіб, які проживали разом із спадкодавцем (за О. Печеним)	375
Схема 843. Докази постійного проживання зі спадкодавцем	375
Схема 844. Перешкоди до визнання постійного проживання спадкодавця і спадкоємця	375
Схема 845. Поняття зворотної сили прийняття спадщини	376
Схема 846. Способи подання заяви про прийняття спадщини	376
Схема 847. Правові наслідки подання заяви про відкликання заяви про прийняття спадщини	376
Схема 848. Строки для прийняття спадщини	377

Схема 849. Коло осіб, для яких встановлено спеціальні строки прийняття спадщини (за О. Печеним)	377
Схема 850. Дата відмови від спадщини (в аспекті обчислення строків за ч. 2 ст. 1270 ЦК)	377
Схема 851. Способи дій спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини	378
Схема 852. Відмінність між неприйняттям спадщини і відмовою від спадщини	378
Схема 853. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи	378
Схема 854. Види відмови від права на прийняття спадщини (за І. Спасибо-Фатєєвою)	379
Схема 855. Не допускається відмова від прийняття спадщини	379
Схема 856. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини	380
Схема 857. Наслідки відмови від прийняття спадщини спадкоємцями за заповітом (за Є. Рябоконею)	380
Схема 858. Наслідки відмови від прийняття спадщини спадкоємцями за законом (за Є. Рябоконею)	381
Схема 859. Перехід права на прийняття спадщини	381
Схема 860. Відмінність спадкової трансмісії від спадкування за правом представлення (за Є. Рябоконею)	382
Схема 861. Випадки права на прийняття спадщини внаслідок спадкової трансмісії	382
Схема 862. Відумерлість спадщини	383
Схема 863. Орган, який має право на подання заяви про відумерлість спадщини	383
Схема 864. Загальні засади поділу спадщини між спадкоємцями (за В. Чуйковою)	384
Схема 865. Переважне право окремих спадкоємців на виділ їм спадкового майна в натурі	385
Схема 866. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців	385
Схема 867. Обов'язки, пов'язані зі спадщиною (за Ю. Мицею)	386
Схема 868. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора	386
Схема 869. Поняття вартості майна (за Ю. Мицею)	387
Схема 870. Шляхи визначення частки кожного спадкоємця у спадщині (за Ю. Мицею)	387
Схема 871. Охорона спадкового майна	388
Схема 872. Поняття охорони спадкового майна (за Ю. Козьяковим)	388
Схема 873. Випадки обов'язкової охорони спадкового майна (за Ю. Козьяковим)	389
Схема 874. Суб'єкти, які здійснюють охорону спадкового майна	389

Схема 875. Охорона спадкового майна полягає у	389
Схема 876. Підготовчі дії до охорони спадкового майна (за Ю. Козьяковим)	390
Схема 877. Опис спадкового майна (за Ю. Козьяковим)	391
Схема 878. В акті опису спадкового майна зазначається	391
Схема 879. Особливості охорони спадкового майна виконавцем заповіту (за Ю. Козьяковим)	392
Схема 880. Управління спадщиною	392
Схема 881. Договір управління спадщиною	393
Схема 882. Сторони договору управління спадщиною	393
Схема 883. Установник управління в договорі управління спадщиною (за І. Спасибо-Фатєєвою)	394
Виконання заповіту	
Схема 884. Право заповідача на призначення виконавця заповіту	395
Схема 885. Призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців	395
Схема 886. Призначення виконавця заповіту нотаріусом	395
Схема 887. Повноваження виконавця заповіту	396
Схема 888. Групи обов'язків виконавця заповіту (за Є. Рябоконею)	396
Схема 889. Обов'язки виконавця заповіту (за Є. Рябоконею)	396
Схема 890. Право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень	397
Схема 891. Контроль за виконанням заповіту	397
Схема 892. Право на оскарження дій виконавця заповіту	397
Схема 893. Строк чинності повноважень виконавця заповіту	398
Схема 894. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень	398
Оформлення права на спадщину	
Схема 895. Право спадкоємця на одержання свідоцтва про право на спадщину	399
Схема 896. Особи, яким свідоцтво про право на спадщину не може бути видане (за О. Печеним)	399
Схема 897. Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям (за О. Печеним)	400
Схема 898. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину	400
Схема 899. Види майна, на які нотаріусом видається свідоцтво про право на спадщину (за О. Печеним)	401
Схема 900. Форми свідоцтв, які охоплюють випадки оформлення спадкових прав	402
Схема 901. Об'єкти, на які свідоцтво про право на спадщину не видається	403
Схема 902. Вимоги до видачі свідоцтва про право на спадщину (за О. Печеним)	403
Схема 903. Підходи до способів визначення, групування і опису у свідоцтві відповідних об'єктів	404

Схема 904. При підготовці до видачі свідоцтва про право на спадщину нотаріус перевіряє наявність	404
Схема 905. При видачі свідоцтва про право на спадщину за законом нотаріус перевіряє	404
Схема 906. При видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом нотаріус перевіряє	404
Схема 907. Обов'язок спадкоємця звернутися за свідоцтвом про право на спадщину на нерухоме майно	405
Схема 908. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину	405
Схема 909. Питання часу для видачі свідоцтва про право на спадщину	405
Схема 910. Відстрочення видачі нотаріусом свідоцтва про право на спадщину	406
Схема 911. Державна реєстрація права на спадщину	406
Схема 912. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину	406
Схема 913. Підстави внесення змін до свідоцтва про право на спадщину (за О. Печеним)	407
Схема 914. Підстава визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину	407
Схема 915. Інші підстави для визнання свідоцтва про право на спадщину недійсним (за І. Спасибо-Фатєєвою та Є. Рябоконею)	408
Спадковий договір	
Схема 916. Поняття спадкового договору	409
Схема 917. Особливості спадкового договору (за О. Печеним)	409
Схема 918. Сторони в спадковому договорі	409
Схема 919. Відчужувачем та набувачем за спадковим договором можуть бути	410
Схема 920. Набувач за спадковим договором	410
Схема 921. Моделі спадкового договору (за О. Печеним)	410
Схема 922. Предмет та форма спадкового договору	410
Схема 923. Істотні умови спадкового договору (за О. Печеним)	411
Схема 924. Зміст спадкового договору (за О. Печеним)	411
Схема 925. Особливості спадкового договору з участю подружжя	412
Схема 926. Особливості укладання спадкового договору, в якому подружжя виступає відчужувачем (за О. Печеним)	412
Схема 927. Правовий статус майна в спадковому договорі з участю подружжя (за О. Печеним)	413
Схема 928. Особливості укладання спадкового договору, в якому подружжя виступає набувачем (за О. Печеним)	413
Схема 929. Випадки, коли майно переходить у приватну власність того з подружжя, хто виступає стороною спадкового договору (за О. Печеним)	414

Схема 930. Забезпечення виконання спадкового договору	414
Схема 931. Розірвання спадкового договору	414
Зміст	415
Список умовних скорочень	452
Перелік рекомендованої літератури	454

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

абз. – абзац

АРК – Автономна Республіка Крим

АТ – Акціонерне товариство

БТІ – Бюро технічної інвентаризації

ВР АРК – Верховна Рада Автономної Республіки Крим

ВАСУ – Вищий Арбітражний Суд України

ВСУ – Верховний Суд України

ВРУ – Верховна Рада України

гл. – глава

ГПУ – Генеральна Прокуратура України

ГОСТ – державний стандарт

ДТП – Дорожньо-транспортна пригода

Держкомстат – Державний комітет статистики України

Держказначейство – Державне казначейство

ДЗК – Державний земельний кадастр

ДКЦПФР – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку

ДПС – Державна податкова служба України

ЄДРСР – Єдиний державний реєстр судових рішень

ЖБК – Житлово-експлуатаційна контора

ЖК УРСР – Житловий кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки

ЗК – Земельний кодекс України

ЗСУ – Збройні Сили України

ЗУ – Закон України

КК – Кримінальний кодекс України

КАСУ – Кодекс адміністративного судочинства України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КП – Колективне підприємство

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України

КСУ – Конституційний Суд України

КСП – Колективне сільськогосподарське підприємство

КТ – Командитне товариство

КТМ – Кодекс торговельного мореплавства

лат. – латинська

м.р.з.п. – мінімальний розмір заробітної плати
МВС – Міністерство внутрішніх справ України
м.з.п. – мінімальна заробітна плата
Мінпраці – Міністерство праці України
Мін'юст – Міністерство юстиції України
н.м.д.г. – неоподатковуваний мінімум доходів громадян
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України
МСЕК – медико-соціальна експертна комісія
напр. – наприклад
НБУ – Національний Банк України
НДІ – науково-дослідний інститут
ОДА – обласна державна адміністрація
ОРД – оперативно-розшукова діяльність
п. – пункт
пп. – підпункт
пар. – параграф
ПК – Податковий кодекс України
ПДР – Правила дорожнього руху
ПТ – Повне товариство
РАЦС – Реєстрація актів цивільного стану
СК – Сімейний кодекс України
СБУ – Служба Безпеки України
ст. – стаття
та ін. – та інше
т. ін. – таке інше
ТДВ – Товариство з додатковою відповідальністю
ТЗ – транспортний засіб
ТОВ – Товариство з обмеженою відповідальністю
ф. – форма
ЦК – Цивільний кодекс України
ЦК УРСР – Цивільний кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки
ЦПК – Цивільний процесуальний кодекс України
ц.п. – цивільний позов

Перелік рекомендованої літератури

Нормативно-правові акти

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України.–1996.–№30.–Ст.141.
2. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим : Закон України від 23.12.1998р.// Відомості Верховної Ради України.–1999.–№5-6.–Ст.43.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р.// Відомості Верховної Ради України.–2003.–№№40-44.–Ст.356.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: затверджений Законом України від 18 березня 2004р. (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №40-41, 42. – Ст.492.
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002р.// Відомості Верховної Ради України.–2002.–№21-22.–Ст.135.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р.// Відомості Верховної Ради України.–2001.–№25-26.–Ст.131.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р.// Відомості Верховної Ради України.–2011.–№13-14, №15-16, №17.–Ст.112.
9. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010р.// Відомості Верховної Ради України.–2010.–№50-51.–Ст.572.
10. Житловий кодекс УРСР від 30.06.1983р.// Відомості Верховної Ради.–1983.–Додаток до №28.–Ст.573.
11. Земельний кодекс України: затверджений Законом України від 25 жовтня 2001р. (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. –2002. –№3-4. – Ст.27.
12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 11 липня 2001р. (із змін. та доп.) // Офіційний вісник України. –2001. –№32. –Ст.1450.
13. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008р.// Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995р.// Відомості Верховної Ради України.–1995.–№12.–Ст.81.
15. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992р. в редакції Закону від 22.12.2011р.// Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

16. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011р.// Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. –№49. – Ст.682.
18. Про державний бюджет України на 2013р.: Закон України від 06.12.2012р.// Відомості Верховної Ради України.–2013.–№5-6.–Ст.60.
19. Про державні нагороди України: Закон України від 16 березня 2000р. // Офіційний вісник України. –2000. –№15. –Ст.587.
20. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 1 липня 2004р.// Відомості Верховної Ради України. – 2004. –№51. – Ст.553.
21. Про державну службу: Закон України від 17.11.2011р.// Відомості Верховної Ради України.–2011.–№26.–Ст.273.
22. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві і професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999.// Відомості Верховної Ради України.–1999.–№46–47.–Ст.403.
23. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18.01.2001р.// Відомості Верховної Ради України.–2001.–№14.–Ст.71.
24. Про застосування амністій в Україні: Закон України від 01.10.1996р.// Відомості Верховної Ради України.–1996.–№48.–Ст.263.
25. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991р. в редакції Закону від 01.12.2005р.// Відомості Верховної Ради України.–2006.–№7.–Ст.84.
26. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р.// Відомості Верховної Ради України.–1992.–№48.–Ст.650.
27. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993р.//Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу.- <http://zakon.rada.gov.ua>.
28. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004р.// Відомості Верховної Ради України.–2005.–№1.–Ст.1.
29. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992р.// Відомості Верховної Ради України.–1992.–№22.–Ст.303.

30. Про оренду землі: Закон України від 2 жовтня 2003р. // Офіційний вісник України. –2003. – №44. –Ст.280.
31. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10.04.1992р. в редакції Закону від 14.03.1995р.// Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
32. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991р. (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. 1991.–№21.– Ст.252.
33. Про поховання та похоронну справу: Закон України від 10 липня 2003р. // Офіц.вісник України. –2003. –№33. –Ст.587.
34. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991р.// Відомості Верховної Ради України.–1991.–№53.–Ст.793.
35. Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні: Закон України від 24 грудня 2003р.(із змін. і доп. від 15.12.2009). // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №8. – Ст.62.
36. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
37. Про страхування: Закон України від 4 жовтня 2001р. (із змін. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. –№7. – Ст.50.
38. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010р.// Відомості Верховної Ради України.–2010.–№41-42, 43, 44-45.–Ст.529.
39. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13.12.2001р.// Офіційний вісник України.–2002.–№2.–Ст.46.
40. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994р. із змінами від 13.04.2012р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
41. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21.05.1963р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
42. Про прийняття за основу проекту Закону України про відшкодування за рахунок держави матеріальної шкоди громадянам, які потерпіли від злочину: Постанова Верховної Ради України від 18.01.2006р.// Відомості Верховної Ради України.– 2006.–№3.–Ст.5.
43. Про порядок здійснення помилування: Указ Президента України від 16.09.2010р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
44. Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004р. №1112 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМУ №726 від 25.05.2006р.)// Урядовий кур'єр.–2004.–№89.

45. Положення про медико-соціальну експертизу: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009р. №1317// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
46. Порядок проведення індексації грошових доходів населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2003р. №1078// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
47. Про внесення змін до Порядку посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 липня 2006 р. № 940 // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
48. Про затвердження переліку професійних захворювань: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000р. №1162// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
49. Про затвердження Положення про медико-соціальну експертизу: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009р. № 1317 // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
50. Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і Порядку надання витягів з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011р. №703// Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
51. Про затвердження порядку забезпечення інвалідів автомобілями: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006р. №999 // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
52. Про затвердження Порядку організації та проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.1994р. №221// Урядовий кур'єр.–1994.–№77.
53. Про затвердження Порядку обчислення розміру фактичних витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння та зарахування стягнених з винних осіб коштів до відповідного бюджету і їх використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.07.1993р. №545// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
54. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.03.2001р. №270// Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
55. Про правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001р. №1306// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
56. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.01.1998 р. №53/5 у ред. наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5 // Юридичний вісник України . – 2013 . – № 9 . – 2-8 березня . – С. 2-9.

57. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08.01.1998 р. №53/5 у ред. наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5 // Юридичний вісник України . – 2013 . – № 9 . – 2-8 березня . – С. 10-26; № 10 . – 9-15 березня . – С. 2-21.
58. Про встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2012р. №420.– (Електронний ресурс).– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
59. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 05.09.2011р. № 561/(Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
60. Про затвердження Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду»: Наказ Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України, Міністерства фінансів України від 04.03.1996р. №6/5/3/41 (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
61. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 7 липня 2011 р. №1810/5 // Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>.
62. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. №296/5. Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>.
63. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Наказ Міністерства юстиції України від 11 листопада 2011.№3306/5. – Режим доступу: [http:// www.minjust.gov.ua](http://www.minjust.gov.ua).
64. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: Наказ Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 р. №3253/5. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>.
65. Про затвердження Тимчасового положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно: Наказ Міністерства юстиції України від 7 лютого 2002 р. №7/5 (із змін та доп. від 30.05.2012). – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>
66. Про затвердження форм реєстрів для реєстрації нотаріальних дій, нотаріальних свідоцтв, посвідчувальних написів на правочинах і засвідчувальних документах: Наказ Міністерства юстиції України від 10 січня 2005 р. №1/5. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>.
67. Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снаряда-

ми не смертельної дії та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Інструкція затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 №622 (із змін та доп. від 16.03.2012 р.). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

68. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо відшкодування моральної шкоди: Наказ Державного комітету України по водному господарству від 26.08.2004р. №211.
69. Методичні рекомендації «Відшкодування моральної шкоди»: Лист Міністерства юстиції України від 12.05.2004р. №35-13/797//(Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
70. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя: Рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України від 29 січня 2009р. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Акти органів судової влади

1. Про деякі питання практики вирішення спорів пов'язаних з відшкодуванням шкоди: Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 01.04.1994р. №02-5/215 в редакції рекомендацій Президії Вищого господарського суду України № 04-5/239 від 29.12.2007р.// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди: Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 29.02.1996р. №02-5/95 //(Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009р. №1// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Верховного Суду України від 27.03.1992р. №6// //(Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Верховного Суду України від 31.03.1995р. №4.//(Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про судову практику у справах за позовами про захист приватної власності: Постанова Верховного Суду України від 22.12.1995р. №20// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про судову практику у справах про необхідну оборону: Постанова Верховного Суду України від 26.04.2002р. №1// (Електронний ресурс).–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

8. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Верховного Суду України від 02.07.2004р. №13// Вісник Верховного Суду України.–2004.–№8.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 32 Закону України «Про державний бюджет України на 2001 рік» (справа про відшкодування шкоди державою) від 03.10.2001р. // Офіційний вісник України.–2001.–№41.–Ст.1863.

Наукова та навчально-методична література

1. Аномалії в цивільному праві: Навч.-практ. Посібник / Відп.ред. Р.А.Майданик. – К.:Юстиніан,2007. –912с.(Серія «Аномалії цивільного права»).
2. Бойко М.Д. Відшкодування шкоди: Правовий аспект: Навчально-практичний посібник.– К.:Атіка,2007.–328с.
3. Боднар Т.В. Договірні зобов'язання в цивільному праві: (Заг.положення): Навч. посіб.-К.:Юстиніан, 2007.-280с.
4. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.1: Общие положения.- 3-е изд.- М.: «Статут», 2011.- 847 с.
5. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.2: Договоры о передаче имущества.-2-е изд.- М.: «Статут», 2009.- 780 с.
6. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.3: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. -2-е изд.- М.: «Статут», 2011.- 1055 с.
7. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.4: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта.- 4-е изд. - М.: «Статут», 2007.- 910 с.
8. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.5: (в 2-х тт.). Т.1: Договоры о займе, банковском кредите и факторинге. Договоры, направленные на создание коллективных образований.- 2-е изд.- М.: «Статут», 2011.- 736 с.
9. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Кн.5: (в 2-х тт.). Т. 2: Договоры о банковском вкладе, банковском счете, банковские расчеты. Конкурс, договоры об играх и пари.- 2-е изд.- М.: «Статут», 2011.- 623 с.
10. Васильченко В.В. Коментар та постатейні матеріали до законодавства України про спадкування.-Х.: «Одіссей». –2007. –480с.
11. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди // Бюлетень законодавства і юридичної практики України.–2004.–№6.–400с.
12. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди: нормативні акти, роз'яснення, коментарі: Станом на 1 січня 2001р. / Уклад.: С.Е.Демський, В.С.Перепічай, В.А.Скоробагатько, М.І.Федишин; Відп.ред. П.І.Шевчук.–К.: Юрінком Інтер, 2001.–624с.
13. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди./ Упоряд.: В.С.Ковалевський, Л.П.Ляшко.– К.:Юрінком Інтер,2004.–384с.

14. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: навч. посіб./ М.К.Галянтич, А.Б.Гриняк, А.І.Дрішлюк, Т.С.Ківалова (та ін.); за ред. М.К.Галянтича.– К.:Юрінком Інтер,2011.– 624с.
15. Грін О.О. Договори в цивільному праві України: Навчальний посібник: Альб.схем. О.О.Грін.–Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е.,2012.–219с.
16. Грін О.О. Словник цивільного права. 2-е вид., перероб. і допов./ О.О.Грін.– Ужгород: ПП Данило С.І.,2009.–436с.
17. Грін О.О. Спадкове право України: Навчальний посібник: Альб.схем. О.О.Грін.– Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е.,2012.–208с.
18. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. /Т.В.Боднар, О.В.Дзера, Н.С.Кузнецова та ін.; за ред. О.В.Дзери.-К.:Юрінком Інтер,2009.-1200с.
19. Ефимова Л.Г. Банковские сделки: Комментарий законодательства и арбитражной практики.-М.,2000.-320с.
20. Заїка Ю.О. Спадкове право України. – Навч. посіб. – К.:Істина,2005. – 216 с.
21. Заїка Ю.О., Співак В.М. Право власності. Спадкове право. – К.: Наукова думка. 2000. –151 с.
22. Заїка Ю.О. Спадкове право в Україні: Становлення і розвиток: Монографія. 2-е вид. – К.: КНТ, 2007. – 288с.
23. Іваненко Л.М. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів (покупців).– К.:Юмана,1998.–224с.
24. Канзафарова І.С. Теорія цивільно-правової відповідальності: монографія.– Одеса:Астропринт,2006.–264с.
25. Ківалова Т.С. Зобов'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти): монографія / Т.С.Ківалова; М-во освіти і науки України; Одеська нац.юрид.акад.– Одеса: Юридична література, 2008.–360с.
26. Коротюк О.В. Зразки нотаріальних документів: навч.-практ. посіб/ О.В.Коротюк.-К.:Юрінком Інтер,2011.-416с.
27. Красавчиков О.А. Возмещение вреда причиненного источником повышенной опасности.–М.: Юрид.лит.,1996.–199с.
28. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар/ За загальною редакцією професорів В.Г.Гончаренка, В.Т.Нора, М.Є.Шумила.– К.: Юстініан,2012.–1224с.
29. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб.-2-е вид., перероб. і допов./ В.В.Луць.-К.:Юрінком Інтер,2008.-576с.

30. Майданик Р.А. Аномалії в цивільному праві України: навч.-практ.посіб./ Р.А.Майданик.–К.:Юстініан,2007.–912с.
31. Манукян В.И. Моральный вред: право, практика, опыт.– К.:Истина,2008.–288с.
32. Мічурін Є.О., Сліпченко С.О., Кухарев О.Є. Спадкове право: практика застосування. – Харків: Юрsvіт, 2009. – 464с.
33. Мічурін Є.О. Техніка складання договорів. Науково-практичний посібник. Серія „Практика і закон”.-Харків: Юрsvіт,2006.-536с.
34. Молчанов А.А. Гражданское право в схемах. Общая и Особенная части: учебное пособие/А.А.Молчанов.-2-е изд., перераб. и доп.-М.:Эксмо,2009.-544с.-(Право-наглядно и доступно).
35. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.– 5-те вид., перероб.і допов./ за ред. О.В.Дзери (кер.авт.кол.), Н.С.Кузнецової, В.В.Луця.– К.:Юрінком Інтер,2013.
36. Ответственность за ядерный ущерб/ А.И.Иойрыш и др.–М.,1997.–43с.
37. Отраднова О.О. Недоговірні зобов'язання в цивільному праві України: навч.посіб. / О.О.Отраднова.– К.:Юрінком Інтер,2009.–240с.
38. Пиляева В.В. Гражданское право в схемах и определениях: учебное пособие.-4-е изд., стер.-М.:КНОРУС,2010.-192с.
39. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Спадкове право: Підручник. – К.:Алерта., КНТ., ЦУЛ, 2009. – 264с.
40. Русу С.Д. Делікти в цивільному праві України: навч.посібн.–Хмельницький: Вид-во НАПВУ,2001.—164с.
41. Серебровский В.И. Избранные труды по наследственному и страховому праву. – М.: Статут, 1997. – 492с.
42. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник.– Х.:Еспада,2006.–776с.
43. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика: [Зб.нормат.актів] . – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 336с.
44. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: Наук. – практ.посіб./ С.Я.Фурса, Є.І.Фурса, О.М.Клименко, С.Я.Рабовська, Л.О.Кармаза та ін.; За заг.ред. С.Я.Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2007. – 1216с. (Серія „Ваш радник”).
45. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту./ Р.О.Стефанчук.– Хмельницький: Вид-во Хмельницьк. ун-ту управління та права, 2007.–626с.
46. Судова практика з відшкодування моральної шкоди/ Укладач – В.М.Манукян. – К.:Истина,2008.–320с.

47. Теньков С.О., Богатиренко О.В., Головатенко О.С. та ін. Процесуальні та договірні документи у практиці роботи юристів. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2012. – 512с.
48. Типові форми юридичних документів: договори, контракти, угоди, акти, позовні заяви, нормативні матеріали/ упоряд. М.В.Стаматіна.-9-е вид., перероб та доп.- Харків:Арсіс,2008.-928с.
49. Фурса С.Я. Фурса Є.І. Спадкове право. Теорія і практика. – К., 2002. – 496 с.
50. Харитонов Є О., Харитонova О.І. Цивільні правовідносини: навчальний посібник.–К.:Істина,2008.–304с.
51. Цивільне право України. Альбом схем: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб та доп./За заг.ред. Є.О.Мічуріна.-Харків:Юрsvіт,2008.-352с.
52. Цивільне право. Практикум: Навчальний посібник/Відп.ред. Р.А.Майданик, Н.С.Кузнецова, О.В.Дзера. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 624с.
53. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С.С.Бичкова, І.А.Бірюков, В.І.Бобрик та ін.; за ред. С.С.Бичкової.–К.:КНТ,2006.–480с.
54. Цивільне право України: академічний курс: підручник: у 2 т./за заг.ред. Я.М.Шевченко.–К.:Концерн «Видавничий дім «ІнЮре»,2003.–Т.2. Особлива частина.–408с.
55. Цивільне право України: В 2-х томах. Т.2. Підручник / За ред. д-ра юрид.наук, проф.Є.О.Харитонova; канд.юрид.наук Н.Ю.Голубєвої.–Х.:ТОВ «Одіссей»,2008.–872с.
56. Цивільне право України. Особлива частина: підручник/ за ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р.А.Майданика.–3-тє вид., перероб. і доповн.– К.:Юрінком Інтер,2010.–1176с.
57. Цивільне право: підручник: у 2 т./Борисова В.І. (кер.авт.кол.), Баранова Л.М., Бєгова Т.І. та ін.; за ред. В.І.Борисової, І.В.Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького.–Х.:Право.–2011.–Т.2.–816с.
58. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар/ за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України.–К.:Істина,2004.–928с.
59. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т.12: Спадкове право/ За ред.проф. І.В.Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2009. – 544с.

60. Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Частина 2/ Кер.авт.кол. та відп.ред. проф.. А.С.Довгерт, проф. Н.С.Кузнєцова.– К.:Юстиніан,2006.–1008с.
61. Цивільний кодекс України. Цивільний процесуальний кодекс України.-К.: Юрінком Інтер, 2012. – 592с.
62. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: У 2т / За заг.ред С.Я.Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2006. – 912с. – (Серія «Процесуальні науки»).
63. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права/ Г.Ф.Шершеневич.–Тула:Автограф, 2001.–С.508-522.
64. Эрделевский А.М. Компенсация морального вреда: анализ и комментарий законодательства и судебной практики/ А.М.Эрделевский.–3-е изд.,испр.и доп.– М.:Волтерс Клувер,2007.–320с.